בשם ה' אל עולם

משפטיו לנגדי

קובץ המאמרים (חלק ד')

ברוח הרמב"ם - מורה האמת

תגובה וניתוץ טענותיו של שונא (אוהב) ציון - הרמב"ם למד קבלה ולימד? הקושי של המינים להתמודד מול עובדות ברורות - הנחיצות הברורה לומר קדיש בלשון הקודש בדורינו - האם אליהו הנביא התגלה להאר"י והביא לו אפר פרה אדומה? הלכות פסח - הלכות פורים - הלכות תשעה באב - הלכות חנוכה - כיצד תוקעין בשופר - הלכות נטילת ידיים - אסור בשום אופן לברך אחר הנטילה - הלכות ברכות השחר וחובה לברך בשעת העשיה - גרושה לא צריכה כיסוי ראש - עיבוד עורות הסת"ם - פניה מעומק הלב לנשים הנשואות - תעשיית השחית(ט)ות - חובה לבדוק בין כל שחיטה ושחיטה

תגובה לשונא (אוהב) ציון - שולחן ערוך זה התורה? למה ביטל קריאת תרגום? ..... ה - כב
תעתועיו של אוהב מוות – חן שאולוב מדבר על רשב"י? ..... כג - ל
הקושי של המינים להתמודד מול עובדות - חיים ויטאל קדוש? במה? ..... לא - נו
הנחיצות הברורה בדורינו לומר קדיש בלשון הקודש ..... נז - עו
יוסף אזולאי - אליהו הביא להאר"י אפר פרה אדומה! מה? ..... עז - פח
הרמב"ם למד ולימד מספר הזוהר? ניתוץ טענת המינים נגד רבינו ..... פט - קלו
תנור לעולם פרווה - ריח אין בו ממש - גם בפסח דינו פרווה ..... קלז - קמה
כיצד תוקעין בשופר – כמה תקיעות חייב אדם לשמוע ..... קמז - קנ
הלכות פורים – מפני מה חג פורים לא יבוטל לעולם ..... קנא - קנח
זמנים הרבה תקנו חכמים וכו' – זמן קריאת מגילה מתי ..... קנט - קסה
מצות סעודת פורים - והאם צריך להשתכר בפורים? ..... קסו - קעח
משלוח מנות בפורים - האם יוצאים ידי חובה ביין? ..... קעט - קפב
"חמץ ומצה – עיקר עשיית וזכירת חג הפסח" ..... קפג-קפו
מוצרים שאין בהם גלוטן - כשרים לפסח! אילו מוצרים אפשר להשהות? ..... קפז – קצח
בל יראה ובל ימצא – אסוק להחזיק חמץ בבית - אין לסמוך על מכירת החמץ ... קצט – רב
הלכות חנוכה ..... קצט – ריב
עניני תשעה באב וימי בין המיצרים ע"פ משנתו של הרמב"ם ..... ריג-ריח
ברכות השחר וסדר הנהגת הבוקר – לא על מנהגו של עולם! ..... ריט – רכג
"החשיבות של מאה מצוות\ברכות בכל יום" ..... רכד – רכז
הטעם השכלי לנטילת ידיים – אין מיסטיקה ומאגיה – הכל שכל ישר! ..... רכט – רמ
"אסור לברך אחרי נטילת ידים – נושא שם ה' לשווא" ..... רמא – רנ
כללים בברכות - האם אשה מברכת על טבילה? ודין טבילת כלים ..... רנא - רסד
אדם שכותב בימין ומלאכתו בשמאל - היכן יניח תפילין? ..... רסה – רסז
שין של תפילין הלכה למשה מסיני ..... רסט – רעא
עיבוד עורות הסת"ם - הכנה לכתיבה תמה ..... רעב – רעט
תקנת הכתובה - גאונות חז"ל ..... רפ – רפד
חומרות המקובלים בתשמיש המיטה הרסו עם שלם! ..... רפה – רצה
סיכום מקיף הלכתי לכל איסורי קריבה בין איש לאשה ..... רצז-שי
תעשיית השחית(ט)ות - חובה לבדוק הסכין בין כל שחיטה ..... שיא – שלג
גרושה לא צריכה כיסוי ראש! מדוע נשואה שמה כיסוי ראש? ..... שלה – שצט
פניה מעומק הלב לנשים הנשואות – אם ה-"זוהר" הוא קדוש ..... ת - תז

"יוסף חיים אוהב מוות – נבלה טובה ממנו"

הנה עם הפצת האמת, כלומר, עם הפצת מסה כזו של אמת המופצת ברחבי הארץ והעולם שלא היתה אלפי שנים במספר, קמים להם המינים השונגים, וכעת משתגעים אף במזיה, מפוחדים המה מאוה, ויראים על עצמם ועל מעמדם הרע.

שכן, כאשר הוכחנו ומוכיחים אנו, כי ספר הזוהה, לא רק שלא נכתב על ידי רשב"י, ולא רק שמי שכתבו הוא נוכל שקרן ורמאי ארור! אלא הוכחנו, שמדובר בספר עבודה זרה ומינות, הכי גדולה שהיתה משחר ההיסטוריה. והוכחות אלו הם עניניות מתוך הספר הטמא הזה עצמו, כפי שתוכלו לראות כאן.

וכל מה שנלחמו חז"ל במשנה ובתלמודים, באותם המינים בדורם, וניסו למנוע כניסה של דעות מינות וכפירה לתוך יהדותינו, הצליח ספר המשחית הזוהר הטמא לעשות! כי כל הלומד עם דעת ומסורת מסודרת, מעט בספר עילג זה, יראה ויבחין, כי קיבוץ זה הספה, הוא שילוב של המון מספרי החיצונים, והכל במסווה של יהדות כמובן, עם סיפורים מפוברקים שמעולם לא היו.

וכמובן המינים וצאצאיהם, אלופים בתירוצים קלושים שאין להם בסיס, וכל פעם עם הזמן, סכלותם גוברת אף על מינותם.

והנה יש אחד נבל ברשות התורה [=יותר נבון, "שלא ברשות התורה"], ומכונה הוא בשם מוזה, "אוהב ציון", שכבר לא אחת דיבר עלי ורמז עלי בעבר, וכבר לפני שנה וחצי יש בידי הקלטה שהוא משמיץ את שמי לחינם, רק מפני שהוכחתי שהארץ היא שטוחה ולא תפוחית! ולכן, יותר נכון לקרוא לו, "אוהב שקר"! כי איך ניתן לכנות איש שקר זה, בשם, "אוהב ציון". שהרי כבר נאמר (ישעיהו פרק א פסוק כו – כז): "וְאָשִׁיבָה שֹׁפְטַיִךְ כְּבָרִאשֹׁנָה וְיֹעֲצַיִךְ כְּבַתְּחִלָּה אַחֲרֵי־כֵן יִקָּרֵא לָךְ עִיר הַצֶּדֶק קִרְיָה נֶאֱמָנָה: צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפָּדֶה וְשָׁבֶיהָ בְּצְדָקָה". ומה פירוש, "ציון במשפט תפדה"? כל האמור כאן, הוא מסר מוסרי לעם ישראל, שלא יזכו לגואל ולא לישועה, ולא להחזרת שבויי הדעת! אלא אם כן יעשו תשובה כמו שצריך!

אלא אם כן ילכו אחר מסורת מסודרת שעברה איש מפי איש, ויקבלו על עצמם לדבוק בתורת משה, כמו שאמר (מלאכי פרק ג פסוק כב – כג): "זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֹתוֹ בְּחֹרֵב עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים: הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה הַנָּבִיא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְיָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא". וכל זמן שעם ישראל עזבו את תורת משה רבינו, ועזבו מסורת איש מפי איש אשר הועברה ממשה רבינו עד לחכמים הגדולים רבינא ורב אשי הטהורים, שחתמו בזמניהם את התלמוד הבבלי, ובעצם מזמניהם אין כבר סנהדרין גדולה ולא קטנה, ואין מוסיפים על דבריהם כהוא זה! ומסורת זו מפורשת וידועה בעם ישראל! אמנם ה-"זרזרים" [=זרזרים הם התופסים מספר הזוהר הטמא לקדוש. וכמו שהם מכנים את אנשי האמת ואנשי דור דעה, "דרדעים", אנו נכנה את הארורים הללו, "זרזרים"]. כלומר כל אלו שעזבו את ה' יתברך, והלכו אחר הזוהר אלהים אחרים, נטשו

את תורת ה', ובכך גם סרו מן ההנהגות המסורות איש מפי איש, הן בנושא התפילה, הן בהנחת תפילין בחול המועד, הן בהוצאת שערות ענל לסמאל הפנאני והמאני, ונתנו בדעתם הטפשית, והוסיפו במעשה המצוות לתת חלק לעבודה זרה ומשמשיה! וחרפו כלפי ה' יתברך, ועשו את המצוות כדבר המשמש לעבודה זרה וחולין ממש!

לכן, כל זמן שלא יחזרו עם ישראל לתורת משה, כל זמן שלא יחזרו עם ישראל לנהוג ולהנהיג העניינים על פי התלמוד והמשנה בלבד, כל זמן שלא יזרקו את העבודה זרה הזו שנקראת זוהר על כלל דעותיו המצחינות והגועליות, לא יזכו לגאולה, כי ציון במשפט תיפדה! ולכן הנבלה הסרוחה המכונה, "אוהב ציון", ראוי לקרוא לו, "אוהב מוות", וזבובי מוות יבאישו! ומפורש כתב בתרגום יונתן (נביאים ישעיהו פרק א פסוק כז): "צִיּוֹן בְּדֵד יִתְעֲבֵד בָּהּ דִּינָא תִתְפְּרוֹק וְדַעֲבָדוּ אוֹרַיְתָא יְתוּבוּן לָהּ בְּזָכוּ". ולכן מעתה נכנה את הנבל, ונקרא לו בשם, "אוהב שקר", או "אוהב מוות", זה שמו של המין הארור "יוסף חיים". וחובה גמורה להשפיל את הרשעים.

וברוך ה' יתעלה שמו, שאם הגעתי למצב שהכסיל הזה צריך לדבר עלי במקום אשר דיבר, זה אומר שהדברים פועלים, ונכנסים להמון שכבות בדת האורתודוקסית המצחינה מטומאה. ומספיק לי שאדם אחד מתוך עשר אלף יתעורר לאמת, והשאר יגנו ויקללו אותי, בזאת עשינו את שלנו! וכמו שכתב רבינו הטהור (בסוף הפתיחה למורה) לתלמידו: " ... כללו של דבר, אני הגבר אשר אם נסגר סביבו הדבר, וצר לו המעבר ולא אמצא ללמד אמת שהוכח אלא על ידי כך שיתאים למעולה אחד ולא יתאים לעשרת אלפים סכלים, הריני מעדיף לאמרו בשבילו!, ולא אחוש לגינוי אותם ההמון המרובים, ואטפל בהצלת אותו הנעלה היחיד, ממה שנלכד בו, ואורהו במבוכתו עד שיגיע לשלימות וירוח לו". ע"כ.

אחד מעשר אלף איש יצאו ממצרים:

והנה גם בזה רבינו הטהור מדוייק מאוד, כי מה שכתב, "ולא יתאים לעשרת אלפים סכלים", כוונתו למה שנפסק בחז"ל, שאמרו דבר מבהיל במכילתא דרבי ישמעאל (פרשת בא - מסכתא דפסחא פרשה יב. וכן הובא בפרשת בשלח - מסכתא דויהי פתיחתא): "וחמושים עלו - אחד מחמשה. ויש אומרים [ש-עלו] אחד מחמשים. ויש אומרים [ש-עלו] אחד מחמש מאות. ר' נהוראי אומר העבודה [=נשבע, שאפילו] לא אחד מחמש מאות עלו, [אלא אחד מתוך עשר אלף איש עלו], שנאמר, "רִבְבָה כְּצֶמַח הַשָּׂדֶה נְתַתִּיךְ" (יחזקאל טז ז). וכתיב, "ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו" (שמות א ז). שהיתה האשה יולדת [בכל לידתה] ששה בברס אחד. ואתה אומר אחד מחמש מאות עלו? העבודה [=אפילו] לא אחד מחמש מאות עלו. אלא שמתו הרבה מישראל במצרים. ואימתי מתו? בשלושת ימי אפלה שנאמר, "לא ראו איש את אחיו". (שם /שמות/ י כג) שהיו קוברים מתיהם, והודו ושבחו להקב"ה שלא ראו אויביהם, וששו במפלתם". ע"כ. והנה מדברי המכילתא הללו אנו למדים, כי דברי רבי נהוראי הם עיקר, ולא יצאו מישראל אלא איש אחד מכל עשר אלף איש!

ואם יקשה לך כיצד מתו כל כך הרבה מישראל, על זה נענה ונאמר, שהנה גודלה של ארץ מצרים הוא 1 מיליון קילומטר רבוע. וחיים בה כיום נכון לשנת 2025, 119 מיליון איש. מנגד אנו מוצאים שבסין אשר גודלה הוא 9 מיליון קילומטר רבוע, חיים בסין כיום 1.4 מילארד איש.

והמקום עם הכי הרבה אנשים בעולם כיום הוא "הודו" עם 1.5 מילארד איש, אלא שצפיפות האוכלוסיה אצלם גדול מאוד, שעל שטח של 3.7 מיליון קילומטר רבוע, חיים 1.5 מילארד איש.

ורבי נהוראי שהוא רבי מאיר, טוען אומר וכעין נשבע, שהיחס שיצאו עם ישראל ממצרים, היה 1 על כל רבבה. כלומר רק אחד מתוך כל 10 אלף איש, הוא אשר יצא ממצרים, יצא מזוהמת האפילה והחשיכה. וכאשר נחשב היחס, יוצא שיצאו 10 אנשים על כל 100 אלף ישראלים. ויצאו 100 על כל מיליון איש. נמצא, כי 1,000 ישראלים יצאו על 10 מיליון. 10,000 אלף ישראלים יצאו על מאה מיליון. 100,000 אלף ישראלים יצאו על מילארד ישראלים. נמצא, כי 600,000 אלף איש אשר יצאו ממצרים, כנגדם מתו במכת חושך 6 מילארד ישראלים שהלכו אחר ההבל ויהבלו! כלומר הקב"ה בחר את האנשים המעולים ביותר ליציאת מצרים.

ואם תתמה ותאמר, כיצד חיו במצרים כל כך הרבה בני אדם? על זה נענה ונאמר, כי העידה התורה ואמרה, שאוכלוסית מצרים היתה כל כך צפופה, באופן כזה שהיו חיים בה מילארדים של אנשים גברים וילדים! וכמו שנאמר (שמות פרק א פסוק ז – יב פרשת שמות): "וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד מְאֹד וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אֹתָם: וַיָּקָם מֶלֶךְ־חָדָשׁ עַל־מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא־יָדַע אֶת־יוֹסֵף: וַיֹּאמֶר אֶל־עַמּוֹ הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם מִמֶּנּוּ: הָבָה נֶתְחַכְּמָה לוֹ פֶּן־יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי־תִקְרֶאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם־הוּא עַל־שֹׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם־בָּנוּ וְעָלָה מִן־הָאָרֶץ: וַיָּשִׂימוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עַנֹּתוֹ בְּסִבְלֹתָם וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפַרְעֹה אֶת־פִּתֹם וְאֶת־רַעַמְסֵס: וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ וַיָּקֻצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל".

ומה פירוש שאמר "במאוד מאוד", כאשר ה' מעיד ואומר, "מאוד מאוד", הכוונה ששטח אוכלוסית ארץ מצרים היה כה צפוף ומלא, עד כדי כך שהמצרים התלוננו ואמרו שעם ישראל הם עם עצום מאוד!

וכעת בעניותי אני מבין ומסיק, שהבטחת ה' יתברך לאברהם אבינו נתקיימה כבר במצרים! ואם היו שבים בתשובה במכות מצרים לפני מכך חושך, היו כל הששׁ מילארד איש יוצאים ממצרים!

וכיצד אני יודע ומבין שהבטחת הבורא נתקיימה במצרים? מתוך שנאמר לאברהם אבינו (בראשית פרק יז פסוק א – ב פרשת לך לך): "וַיְהִי אַבְרָם בֶּן־תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתֵשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא יְיָ אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי־אֵל שַׁדַּי הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים: וְאֶתְּנָה בְרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָּ וְאַרְבֶּה אוֹתְךָ

בִּמְאֹד מְאֹד". וכן אמר (בראשית פרק יז פסוק ו פרשת לך לך): "וְהִפְרֵתִי אֹתְךָ בִּמְאֹד מְאֹד וּנְתַתִּיךָ לְגוֹיִם וּמְלָכִים מִמְּךָ יֵצֵאוּ". ומפאת סיבה זו, גם הישמעאלים הם מרובים בעולם, כמו שאמר (בראשית פרק יז פסוק כ פרשת לך לך): "וּלְיִשְׁמָעֵאל שְׁמַעְתִּיךָ הִנֵּה בֵּרַכְתִּי אֹתוֹ וְהִפְרֵיתִי אֹתוֹ וְהִרְבֵּיתִי אֹתוֹ בִּמְאֹד מְאֹד שְׁנֵים־עָשָׂר נְשִׂיאִם יוֹלִיד וּנְתַתִּיו לְגוֹי גָּדוֹל".

ולכן רבי נהוראי הוא רבי מאיר, בטוח ואיתן בדעתו באופן שאין עליו חולק, ומכריח מן הפסוקים שאפילו לא יצאו ממצרים אחד מתוך חמש מאות! שכן שהו ישראל במצרים 210 שנים. וכל שנה היו יולדות ששה בכרס אחת. נמצא 10 אלף נשים בשנה יולדות 60,000 אלף איש! ומאה אלף נשים ישראליות יולדות 600,000 ולדות בשנה. ובוודאי שלאורך תקופה של 210 שנים, עם ישראל נתעצם מאוד מאוד, ולכן גם העבודה שלהם במצרים היתה בתפוקה מאוד גבוהה, שכן נתאר לעצמינו 10 מילארד איש בונים פרמידה ועושים בתים, כמה הדבר נעשה מהר מאוד!

אלא שהיו כל כך אחוזים ברע, ונטו אחר ההבל ויהבלו ושכחו דרכיו של אברהם אבינו, עד כדי כך שרק אחד מתוך עשר אלף איש יצאו ממצרים! וכמו שהעיד הנביא ואמר בשם הבורא (יחזקאל פרק כ פסוק ח): "וַיַּמְרוּ־בִי וְלֹא אָבוּ לִשְׁמֹעַ אֵלַי אִישׁ אֶת־שִׁקּוּצֵי עֵינֵיהֶם לֹא הִשְׁלִיכוּ וְאֶת־גִּלּוּלֵי מִצְרַיִם לֹא עָזָבוּ וָאֹמַר לִשְׁפֹּךְ חֲמָתִי עֲלֵיהֶם לְכַלּוֹת אַפִּי בָּהֶם בְּתוֹךְ אֶרֶץ מִצְרָיִם". ומבואר מן זה הכתוב, שמדבר על אותם אלו שמתו בתוך ארץ מצרים! אותם אלו שלא רצו לעזוב ולבער את העבודה זרה אשר בקרבם!

כמו שכתב המלבי"ם, "וימרו בי. לעשות מה שצויתים שלא לעשות, ולא אבו לשמע שלא עשו מה שצויתים לעשות, את שקוצי עיניהם לא השליכו שהשקוצים מורים על מעשים רעים של זנות שעושים בפועל וצריך להשליכם, לא השליכו, ואת גלולי מצרים שמורים על המינות וצריך לעזוב דרך הזה, לא עזבו, ואמר לשפך חמתי עליהם". ע"כ.

ולכן מתו הם במכת חושך, שהלכו בדעתם וחשבו את החושך והאפילה – לזוהר, וכמו שהיום חושבים את ספר הזוהר הטמא לאור גדול! והנה אם נקח את החשבון הזה ונמיר אותו להיום, כאשר אנו יודעים כי שי 15.7 מיליון יהודים בעולם. יוצא שאם היום היו ישראל במצרים, לא היו יוצאים כי אם 1500 איש בלבד! ומאותם 1500 איש היה יוצא עם שלם!

ולכן מבואר יוצא ללא כל ספק, מדוע שלמה המלך קורא לחכמה ולכח הבחירה בשם, "מסכן", כמו שאמר (קהלת פרק ט פסוק טז): "וְאָמַרְתִּי אֲנִי טוֹבָה חָכְמָה מִגְּבוּרָה וְחָכְמַת הַמִּסְכֵּן בְּזוּיָה וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים". כלומר ששלמה המלך מכנה את הבחירה הטובה, ואת המדעים הטובים, ואת הרחקת המינות, ואת הרחקת המאגיה בתור "מסכן". כמו שאמר עליו, "ואדם לא זכר", ואמר: "וחכמת המסכן בזויה". כלומר, שהשכל הישר, דרך האמת, הנטיה אל הטוב, אצל רוב בני האדם, דבר בזוי הוא זה!

ולכן הוצרך שלמה המלך לפקוד באזהרות רבות בחיבוריו, בכמה ענינים מסויימים אמר

(משלי פרק ו פסוק כז): "הֲיַחְתֶּה אִישׁ אֵשׁ בְּחֵיקוֹ וּבְגָדָיו לֹא תִשָּׂרַפְנָה: אִם־יְהַלֵּךְ אִישׁ עַל־הַגֶּחָלִים וְרַגְלָיו לֹא תִכָּוֶינָה: כֵּן הַבָּא אֶל־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ לֹא יִנָּקֶה כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהּ". כלומר, על מנת שדרך הרע תהיה מובנת בדרך השכל, שלמה המלך אמר מציאות בעולם, שכאשר אדם נוגע באשת איש, רק נוגע! לא שוכב! אלא נוגע נגיעה של תענוג, דבר זה הוא דומה לאדם שישים את רגליו בגחלים ולא יקבל כויה? אם אדם מוכן לשים את רגליו על גחלים לעשר שניות בלבד והוא יהיה בטוח שהוא לא יקבל כויה, אז שיגע באשת איש. אבל מי שנוגע באשת איש, שידע שהוא נוגע בגחל רותח פי כמה מגחל רגיל! ובזה המאמר שלמה המלך חיזק את השכל ונתן לו להבחין בכושר תפקודו שקיבל מאת הבורא, וזה מוסר גדול לאדם.

ולכן הוכח והוברר היטב, מדוע רבינו הטהור מעדיף תלמיד חכם אחד נבון בעל שכל ישר, מעשרת אלפים איש מעודדים, מעריצים, מרוממים בשר ודם, בעלי דיעות משובשות ורעות, דעות הזוהר הטמא וממשיכי דרכיו המינים המקובלים שכלל אינם מקובלים אלא עמי ארצות וחשוכי הדעת מאוד כפי שניתן להבחין, שרוב רובם של אותם המקובלים שר"י, אינן מבינים ואינם יודעים כיצד ללמוד תורת אמת, והלכות פשוטות אינם יודעים הם! ולפיכך, ככל שאני מבין ומתעלה בלימוד תורת אמת, כך פחות מעניין אותי מה שבני אדם אומרים עלי, וכבר ראינו מה קרה כאשר האירופאים המשומדים שרפו את ספריו של רבינו הטהור בצרפת, לא עבר חודש, והקב"ה היכה בהם את מכותיו הנאמנות! ולכן אין מה להתייחס למין האירופאי "אוהב מוות", וכמובן תגובה זו היא רק על מנת להנציח את האמת, ולהשפיל את השקר.

והנה בערוץ הטלגרם המכונה, "הפרגוד" פרסמו סרטון קצר מהשיעור המלא בו החל לדבר כנגדי. והנה לפניכם השיעור המלא, שבו אוהב שקר מדבר נגדי כאן. ומתחילת הסרטון עד דקה שביעית, הוא עוסק בחן שאולוב. אלא, כל מי שישים לב להבעות פניו, ותנועת ידיו וגופו, יראה כמה הוא לחוץ, מהורהר, חושב, מתעמק, ואף כי הכין את הדברים לפני כן, הוא כלל לא בא מוכן, כלומר, הכסיל הזה לא בא עם שום תשובות כי ברור שאין להם, חוץ מלקלל מה הם יודעים המשומדים הללו? רק העתקות והבל מכמה ספרים שניסו לתת גיבוי לספר השקר הטמא זוהר.

והנה בראשית התגובה לכלב האילם, נכתוב כל פעם חלק מן הנאמר בסרטון האמור, ותהיה זו סדרת מאמרים, שתענה כמו שצריך, תשפיל ותרמוס את אוהב שקר עד עפר! שכן אכזריות על האנשים שמוליכים את עם ישראל אחר התוהו רחמים הוא בעולם.

וכתב רבנו הטהור במורה הנבוכים (חלק ב', פרק מז): "כי אין רצוי לפניו יתעלה כי אם האמת, ואין מכעיסו כי אם השווא [=השקר המינות והאלילות], ואל יתבלבלו השקפותיך ומחשבותיך ויהיו בדעותיך השקפות בלתי נבונות רחוקות מאד מן האמת ותחשבם תורה, כי התורות [=המצוות] הן אמת צרופה [=שניתנו בשכל ישר], אם הובנו כראוי, אמר: 'צֶדֶק עֲדוֹתֶיךָ לְעוֹלָם'. ואמר: 'אֲנִי יְיָ הֹבֵר צֶדֶק מַגִּיד מֵישָׁרִים'". ע"כ. ומה שכתב רבינו, "אם הובנו כראוי", כבר פתחנו בסדרת מאמרים חדשה, שבו אנו מבארים את טעמי המצוות, והסברנו כלל חשוב ומהותי מתוך

דבריו של רבינו הטהור, שכל המצוות לא ניתנו אלא לבני אדם בלבד! ועיין במאמר הזה, על מנת להבין את התפיסה של תורת אמת לעומת התפיסה השקרית של המכשף הזוהרי הטמא.

ולכן, כאשר אוהב מוות דיבר כמו שדיבר, הרי הוא מכעיס את הבורא יתעלה שמו! שהרי שקר ושווא בפיו! והא לך לשון רבינו הטהור שכתב (רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יא הלכה ה): "האכזריות על אלו שמטעין את העם אחרי ההבל רחמים הוא בעולם, שנאמר, "למען ישוב ה' מחרון אפו ונתן לך רחמים". עכ"ל.

ולכן חובה עלינו להשפיל, לדרוך, לרמוס את אוהב מוות [=בדרך חוקית בלבד כמובן] וחבר מרעיו, עד היכן שידינו מגעת, שכן גורמים אנו בכך, לרחמים בעולם!

ולכן רבינו כותב בעניינים יותר חמורים, כגון מי שחילק את הבורא, ואפילו מי שחלק על חלק קטן מעיקרי התורה, מה עושים לו? כה דברי רבינו (סנהדרין י' א): "... וכאשר יפקפק אדם ביסוד מאלו היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנותו ולהשמידו ועליו הוא אומר הלא משנאיך ה' אשנא וכו". כלומר אוהב מוות, וספר האופל שחילק את הבורא לגורמים וקרא לבורא יתברך בשם נבזה "זעיר" וכו'. והרי שכל הפוגש את ספרי הזוהר חייב הוא לבערם במשרפה במהירות האפשרית, וכל זה על מנת לבער את הרע מקרבנו. ואין כאן שום סוג של רחמים!

"מי שאינו מקבל תוכחה מביישים אותו"!:

ומי שבועט בעניני תוכחה וכיוצא זה, חובה עלינו להכלים אותו ברבים! כמו שכתב רבינו (רמב"ם הלכות דעות פרק ו הלכה ח): "המוכיח את חבירו תחלה לא ידבר לו קשות עד שיכלימנו שנאמר ולא תשא עליו חטא, כך אמרו חכמים יכול אתה מוכיחו ופניו משתנות ת"ל ולא תשא עליו חטא, מכאן שאסור לאדם להכלים את ישראל וכל שכן ברבים, אף על פי שהמכלים את חבירו אינו לוקה עליו עון גדול הוא, כך אמרו חכמים המלבין פני חבירו ברבים אין לו חלק לעולם הבא, לפיכך צריך אדם להזהר שלא לבייש חבירו ברבים בין קטן בין גדול, ולא יקרא לו בשם שהוא בוש ממנו, ולא יספר לפניו דבר שהוא בוש ממנו.

במה דברים אמורים? בדברים שבין אדם לחבירו, אבל בדברי שמים אם לא חזר בו בסתר מכלימין אותו ברבים ומפרסמים חטאו ומחרפים אותו בפניו ומבזין ומקללין אותו עד שיחזור למוטב כמו שעשו כל הנביאים בישראל". ע"כ.

ומכיון שדיבורו של הנבלה הסרוחה היה ברבים, אסור לנו לשתוק, ואין זו ענוה לשתוק במקרים כאלה, אלא חובה להכלימו ולבזותו! שכן כתב רבינו, "מכלימין אותו ברבים ומפרסמים חטאו ומחרפים אותו בפניו ומבזין ומקללין אותו עד שיחזור למוטב". וכן כתב רבינו במקום אחר, שרק אם מבזים תלמיד חכמים אסור לו לשתוק, אפילו שהדבר אינו נוגע

לעבודה זרה וכו' (רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק ז הלכה יג): "אף על פי שיש רשות לחכם לנדות לכבודו, אינו שבח לתלמיד חכם להנהיג עצמו בדבר זה, אלא מעלים אזניו מדברי עם הארץ, ולא ישית לבו להן, בענין שאמר שלמה בחכמתו, "גם לכל הדברים אשר ידברו אל תתן לבך", וכן היה דרך חסידים הראשונים שומעים חרפתם ואינן משיבין ולא עוד אלא שמוחלים למחרף וסולחים לו, וחכמים גדולים היו משתבחים במעשיהם הנאים ואומרים שמעולם לא נידו אדם ולא החרימוהו לכבודן, וזו היא דרכם של תלמידי חכמים שראוי לילך בה.

במה דברים אמורים כשבזהו או חרפהו בסתר, אבל תלמיד חכם שבזהו או חרפו אדם בפרהסיא [=כלומר ביזוהו בפני רבים], אסור לו למחול על כבודו, ואם מחל נענש! שזה בזיון תורה, [=וכבר קשור לכבוד התורה עצמה ולא לחכם], אלא נוקם ונוטר הדבר כנחש עד שיבקש ממנו מחילה, ויסלח לו". ע"כ. כל שכן שכאן מדובר בענינים של עבודה זרה ומינות! שאסור לנו לשתוק על כך, אלא מצוה לרמוס, להשפיל, להכלים, בדיוק כמו שעשינו לטיפשים המהובלים, "מאיר אליהו שר"י", "אורי חנניה שר"י", "דניאל עשור המין הפרו-נוצרי", "אורי כופר ימח שמו" ועוד ועוד. והיד עוד נטויה.

והנה לא לחינם הם קוראים לי, "נחש", כי אומרים הם, ששמי חן, ושם משפחתי מתחיל באות שין, ויוצא, "נחש", ואם כך הם הדברים, עלי נאמר ועל שמי, "נוקם ונוטר כנחש"! שיהיו כולם למדים להיות נוקמים ונוטרים כמו הנחש – חן ש... וזו מצות ה' יתעלה!

דבריו של אוהב שקר כנגדי – חלק א':

אלו דברי עילגותו: "רבותי טרם נפתח בדברי התורה, צריך להגיד אין מה לעשות, יש איזה שוטה אחד, שהוא... בהתחלה התחיל לחקור האם העולם עגול, או העולם שטוח, או מרובע, הוא גמר כבר את כל התורה, את אבן העזר, הוא למד את חושן משפט, הוא למד את כל הלכות שבת, שח, שט, שי, שיא, הלכות מוקצה העמוקים, הוא גם למד... מה שנשאר הוא לדון האם הארץ היא שטוחה או עגולה, אנו לצערינו עדיין לא יודעים את כל הסימנים הללו, אז זה זה... טוב אם זה היה נידון שלנו, הנידון שלו, החרשנו. גם זה, מה ראיתם את חכם עובדיה פעם עוסק, האם הארץ שטוחה, עגולה, מה זה ירומם אותך ביראת שמים, או ילמד אותך דעת את המעשה אשר יעשון". ע"כ מדבריו של הנבלה הסרוחה, מת המהלך על שתים.

שימו לב לתחילת דבריו, "טרם נפתח בדברי התורה". כלומר, דבריו של אוהב מוות היו מוכנים מבעוד מועד, כלומר, כבר המון זמן שהוא שומע עלי, אלא שעד שהדברים לא נגעו במעמדו, ולא הפריעו למצבו, ולא הרהרו את כבודו המדומיין, לא ראה לנכון לדבר עלי ברבים, אע"פ שלכלך עלי רבות בסתר, כבר שנתיים קודם לכן! אלא, שבשעה שהוכחנו שספר האופל המאני והפגאני הינו ספר עבודה זרה ומינות ממאירה, הרי כתוצאה מכך, הוכח סכלותו ובורותו, ומעמדו כתוצאה מכך, הופך להיות מהורהר בעיני רבים! והמינים הללו וכיוצא בהם מאוד מפחדים על עצמם, על בשרם השמן, ועל מעמדם.

וניתן לראות ולהבחין זאת על ידי תזוזת גופו והבעות פניו, ובפרט על ידי מה שאמר "צריך להגיד אין מה לעשות", כלומר, אין מה לעשות!!! "אין מה לעשות", פירוש המילים הללו: "ניסיתי לעשות הכל ביחידות, דברתי עם רבנים שיזהירו ממנו, דברתי בסתר כמה שיכולתי, אבל אין מה לעשות, חייב לדבר עליו ברבים, מכיון שהדברים של חן שאולוב הכופר בזוהר הארור ומקיים את כל התורה כולה, עושים הרבה רעש חיובי, טענותיו לא ניתנות להפרכה על פי השכל הישר!

ולכן מה עושים? חייבים לצאת עליו כמה שיותר מהר, לגנות אותו! לא לענות כדבעי באופן מכובד, לא לענות באופן עניני [=כי אין מה], אלא לבזות ולגנות, להשמיץ ולחרף על מנת להרחיק בני אדם מלשמוע את האמת.

ומדוע? לא בגלל כבוד ה', שהרי אלו הארורים והריקים מדעת, כבוד ה' לא מענין אותם, מה שמענין אותם, כבודם העצמי בלבד! וחלילה, על מנת שלא יפול מכבודו של הנבלה הסרוחה אוהב מוות הזה, כהוא זה! אז כעת על מנת להראות שאני מתעסק בדברי הבל לשיטתו, הוא אומר לקהל ומקדים, שאני בעבר חקרתי בנושא צורת העולם, ועשיתי זאת לפני שגמרתי את כל התורה כולה.

כלומר, הטענה שלפיה אדם צריך לסיים את כל התורה כולה, לפני שיחקור במדעים של בחינת הבריאה [=שכן אפילו לא מדובר בהתעסקות במעשה בראשית, כי התעסקות במעשה בראשית אמורה בכל מה שמעל הרקיע, אמנם כאן מדובר בבחינה והסתכלות נכונה על הבריאה הנפלאה שברא הבורא בעולמו], היא טענה קלושה ושטותית. אלא שלאמיתו של דבר, זו לא הנקודה שמפריע לי בדבריו, כי ברור הדבר וניכר היטב, שהביקורת שלו כלפי, אמורה כלפי מאות ספרים שנכתבו על התפוח המתגלגל, וגם אותם פוחזים שכתבו בנושאים אלו, לא גמרו את כל התורה כולה! ולכן טענתו כלל לא טענה אלא שטות גמורה שמתאימה לפתיים מבני אדם.

אמנם מה שמכעיס כאן, שהנבלה הסרוחה צועק ואומר מיד אחר דבריו, "את אבן העזר" וכו'. כלומר, הנבל שלא ברשות התורה, אומר במילים אחרות, "תדעו, שכל התורה כולה היא השולחן ערוך של ר' קארו"!!! אתם שומעים כמה נחותים המינים הכעורים הללו? הם הפכו ורוממו את ספר ש"ע של ר' קארו למעמד של "כל התורה כולה"!! וכפי שנציג בהמשך, ספר שולחן ערוך, הוא אחד הספרים שהוליכו את עם ישראל אחר התוהו וההבל!!

כן כן! ספר ש"ע, הוא הספר שרומם את הזוהר הטמא, הציב את מעמדו בתור ספר פסיקה, נתן לו מעמד הלכתי. הש"ע לא חדל מלכתוב המון פסיקות שבאו משום מקום וללא מקורות אמיתיים בחז"ל, אלא מקורם הוא בטומאה הממאירה בקבלה החדשה הפרו-נוצרית.

"מדוע ביטלו קריאת תרגום אונקלוס בשעת קריאת ספר תורה"?:

ובתחילת הביקורת על השטות שאוהב מוות זרק. כעת אשאל אותו, מה עם לימוד התורה

עם "תרגום אונקלוס"? האם האוהב מוות הזה פעם למד תרגום אונקלוס בעיון? הלא תרגומו של אונקלוס שעמל עליו רבות, מסורת הוא איש מפי איש!! ובוודאי שהאוהב מוות הזה לא למד מעולם בעיון את תרגומו של אונקלוס!! שכן אונקלוס ראש פרשני האמת, מרחיק מאוד מן ההגשמה בכל דרך שהיא!! ודרכו של אונקלוס היא נגד שיטת המכשף הזוהרי הטמא והארור!!

וכמו שאמרו בתלמוד הטהור (תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ג עמוד א): **"ואמר רבי ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא: תרגום של תורה – אונקלוס הגר אמרו מפי רבי אליעזר ורבי יהושע ... ותרגום** [=הפירוש] **של תורה, אונקלוס הגר אמרו? והא אמר רב איקא בר אבין אמר רב חננאל אמר רב: מאי דכתיב** [=מה זה שכתוב] (נחמיה פרק ח פסוק ח): "וַיִּקְרְאוּ בַּסֵּפֶר בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים מְפֹרָשׁ וְשׂוֹם שֶׂכֶל וַיָּבִינוּ בַּמִּקְרָא"? [ומה שנאמר], **"ויקראו בספר תורת האלהים", זה מקרא.** [=מלמד שלמדו הם את המקרא. ומה שנאמר] **"מפורש" – זה תרגום** [=מלמד שלמדו פירוש התורה והוא ביאור אונקלוס לתורה]". ע"כ.

והנה ודאי הדבר פשוט, שמה שנאמר, "תרגום", אין הכוונה שלמדו תרגום בשפה ארמית דווקא! אלא לשון "תרגום", הכוונה ל-"פירוש", ובאו רבותינו ללמד בשם הנביא נחמיה, שהיה לעם ישראל מסורת מסודרת ומובהקת על ביאור התורה ופירושה האמיתי והיסודי.

והושאלה מילת, "תרגום" על פי חז"ל ל-"פירוש". ולא קראו לזה, "פירוש" דווקא, כי ביאור התורה ופירושה, הוא כמו מתורגמן שמתרגם לאדם שאינו מבין את הדברים שהראשון אומה. וכך הוא פירוש אונקלוס על התורה, שבא לבאר ענינים, שאין להם מענה ולא פתרון, אם לא פירושו הישר והזך שאין בו מקום לבלבול! ותרגומו של אונקלוס ופירושו, הוא קבלה איש מפי איש למשה מסיני, שהתרגום עומד ומבאר, מרחיק מן ההגשמה, וכן על זו הדרך, בכל התורה כולה, לפרש את כוונת התורה.

ונמצא, כי הלימוד היסודי ביותר, והפירוש החשוב ביותר על התורה, הוא תרגום אונקלוס בעיון, שכן זה הפירוש עצמו שנתן ה' יתברך למשה רבינו על חמשה חומשי התורה!

אמנם אותו ספר שהאוהב מוות קורא לו, "כל התורה כולה", במקום לעודד ולהמשיך את מסורת בית ישראל בענין קריאת התרגום בזמן קריאת ספר התורה, ביטל מנהג חשוב זה מן העם, **וכתב** (שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת ספר תורה סימן קמה): **"בימי חכמי הגמרא היו נוהגים לתרגם, כדי שיבינו העם ... האידנא לא נהגו לתרגם, משום דמה תועלת בתרגום כיון שאין מבינים אותו". ע"כ.**

מה?!!! איני מאמין שמילים אלו יצאו תחת ידו של ר' קארו! הראשון, הוא מה שכתב, "בימי חכמי הגמרא היו נוהגים לתרגם"! מה?!! מנהג התרגום הוא מזמן עזרא הסופר! מנהג זה הושתת בזמן הנביאים האחרונים! וכיצד ר' קארו כתב, "בימי חכמי הגמרא"? ונניח שנהגו בימי חכמי הגמרא כפי דבריו, מי התיר לבטל תקנה זו? והרי בזמן חכמי התלמוד עד ימות

רבינא ורב אשי, סנהדרין גדולה היתה קיימת ועל פיה תיקנו תקנות, ברכות, גזירות וכו'! וכמו שכתב רבינו (הקדמה ליד החזקה לרמב"ם): "... נמצא מרב אשי עד משה רבינו עליו השלום ארבעים דורות ואלו הן: א) רב אשי מרבא. ב) ורבא מרבה. ג) ורבה מרב הונא. ... כל אלו החכמים הנזכרים הם גדולי הדורות. מהם ראשי ישיבות ומהם ראשי גליות ומהם סנהדרי גדולה. ועמהם בכל דור ודור אלפים ורבבות ששמעו מהם ועמהם. רבינא ורב אשי הם סוף חכמי הגמרא. ורב אשי הוא שחיבר הגמרא הבבלית בארץ שנער אחר שחיבר ר' יוחנן הגמרא ירושלמית בכמו מאה שנה. וענין שני הגמרות הוא פירוש דברי המשניות וביאור עמקותיה ודברים שנתחדשו בכל בית דין ובית דין מימות רבינו הקדוש ועד חיבור הגמרא. ומשני הגמרות ומן התוספתות ומספרא וספרי, מכולם יתבאר האסור והמותר הטמא והטהור החיוב והפטור הפסול והכשר כמו שהעתיקו איש מפי איש מפי משה רבינו מסיני.

גם יתבאר מהם דברים שגזרו חכמים ונביאים שבכל דור ודור לעשות סיג לתורה כמו ששמעו ממשה בפירוש. שנאמר ושמרתם את משמרתי עשו משמרת למשמרתי. וכן יתבאר מהם המנהגות והתקנות שהתקינו או שנהגו בכל דור ודור כמו שראו בית דין של אותו הדור. לפי שאסור לסור מהם שנאמר לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל. וכן משפטים ודינים מופלאים שלא קיבלום ממשה ודנו בהם בית דין של אותו הדור במדות שהתורה נדרשת בהן. ופסקו אותם הזקנים וגמרו שהדין כך הוא.

הכל חיבר רב אשי בגמרא מימות משה ועד ימיו. וחברו חכמי המשנה חיבורים אחרים לפרש דברי התורה. רבי הושעיא תלמידו של רבינו הקדוש חיבר ביאור ספר בראשית. ורבי ישמעאל פירש מאלה שמות עד סוף התורה והוא הנקרא מכילתא. וכן ר' עקיבא חיבר מכילתא. וחכמים אחרים אחריהם חיברו מדרשות. והכל חובר קודם הגמרא הבבלית:

.... והיות בית דין של אותה המדינה יחידים ובית דין הגדול של שבעים ואחד בטל מכמה שנים קודם חיבור הגמרא ... כל הדברים שבגמרא הבבלי חייבין כל ישראל ללכת בהם וכופין כל עיר ועיר וכל מדינה ומדינה לנהוג בכל המנהגות שנהגו חכמי הגמרא ולגזור גזירותם וללכת בתקנותם. הואיל וכל אותם הדברים שבגמרא הסכימו עליהם כל ישראל. ואותם החכמים שהתקינו או שגזרו או שהנהיגו או שדנו דין ולמדו שהמשפט כך הוא, הם כל חכמי ישראל או רובם והם ששמעו הקבלה בעקרי התורה כולה דור אחר דור עד משה רבינו עליו השלום". ע"כ.

נמצא, שאף לדברי ר' קארו שבתב, שנהגו לקרות התרגום, כלומר הנהיגו חז"ל לקרוא התרגום ולפרש אותו במעמד קריאת ספר תורה, הוא מנהג שנהגו בזמן שסנהדרין גדולה היתה קיימת! שכן הסיבה שאנו מקבלים את תקנות האמוראים בנושאים מסויימים, הוא רק מן הסיבה שהבורא יתעלה שמו הוא זה אשר ציוה לשמוע לחכמים, ומכיון שהיה סנהדרין בזמניהם, ועשו תקנות וגזירות על פי חוקות הדת והתורה, מחוייבים אנו לשמוע להם, וכל העובר על דבריהם ואינו רוצה לקיימם במזיד, הרי הוא ממרא את חוקות התורה!

שנית, מה שכתב ר' קארו, "מה תועלת בתרגום"? הנה כפי שכבר הערנו, תיקון קריאת התרגום בשעת קריאת התורה, נעשה על ידי נביאים האחרונים!! ור' קארו טוען שאין תועלת בתרגום? וכי התרגום נאמר דווקא בארמית? הרי כל מה שנאמר התרגום בשפה הארמית על ידי אונקלוס הגר בזמניהם, זה היה בהתאם לשפה שדיברו בה באותו הדור שאונקלוס העלה את הדברים על הכתב!! ולא רק זו בלבד, אלא גם אם הקהל אינו מבין אותו, מי התיר לבטל מנהג ותקנה שהתקין עזרא הסופר?

ומה גם, שעל פי שיטתו של ר' קארו שנמשך אחר קודמיו, אפשר לומר מילים אלו כמעט על כל תקנה/תפילה/נוסח ברכה וכו', שאם אדם לא מבין את שאומה, מדוע יאמר את הדברים? ולשיטת ר' קארו, ניתן לבטל את אמירת הקדיש היום בדורינו! כי מי מבין אותו היום בדורינו? ומה תועלת באמירתו? ולא מעט צחקו עלי כשאמרתי שצריך לומר היום, את הקדיש בשפת לשון הקודש! שהרי הקב"ה יתעלה שמו אינו אל שזקוק, לא לשירים ולא לתשבחות! אלא הכל הוא בשביל האדם, כלומר, עיקר מטרת הקדיש הוא על מנת שנרומם את מעלתו של מי שברא אותנו, ונכניס לליבנו אהבתו אליו, למען נדע שאין עוד מלבדו!

ולכן אני עומד על דעתי ואומר, שצריך לומר היום קדיש בשפת הקודש דווקא! וכפי שנציג כעת:

"נוסח קדיש בלשון הקודש":

שליח ציבור אומר: יתגדל ויתקדש שמו הגדול. **והציבור עונים**: אמן.

שליח ציבור אומר: בעולם שברא כרצונו, וימלוך מלכותו, ויצמיח ישועתו, ויקרב משיחו, ויפדה עמו, בחייכם ובימיכם, ובחייהם של כל בית ישראל, במהרה ובזמן קרוב ואמרו אמן.

רק הציבור עונים: אמן, יהא שמו הגדול מבורך, לעולם ולעולמי עולמים.

שליח ציבור עונה אחריהם: יתברך.

והציבור עונים: אמן.

שליח ציבור אומר: ישתבח, יתפאר, יתרומם, יתעלה, יתהדר, יתהלל, ויתנשא, שמו של הקדוש ברוך הוא.

והציבור עונים: אמן.

שליח ציבור אומר: למעלה למעלה, מכל הברכות, השירות והתשבחות והנחמות שאומרים בעולם. ואמרו אמן.

הציבור עונים: אמן. **אבל** לפי ר' קארו, הקדיש צריך להיות מבוטל מכל וכל, מכיון שלא מבינים אותו! ולכן פסיקתו בענין זה תמוהה ביותר! וזה כמו שאני אעמוד יאמר ויכריז, "אין צורך לומר קדיש, מה תועלת יש בו כיון שאין מבינים אותו"! וכי בגלל שלא מבינים אותו, אפשר לבטל מנהג ותקנה שנהגו בה? וכי בגלל שהיום יש חשמל בבתים ותאורה מתמדת, אפשר להורות שאין לברך על הדלקת נרות שבת? שהרי מה טעם להדליק נרות היום? היום יש תאורה וחשמל בכל מקום! ומי יכול להורות על בני אדם ולומר להם, "אין להדליק נרות שבת"!

ומי שיעשה זאת, יגרום לבני אדם לזלזל בכל תקנה וגזירה של חז"ל. שהרי אחד יקום ויאמר, מה טעם שמחכים כשש שעות לאחר אכילת בשר לאכילת חלב? משום שהבשר נתקע בשיניים ואינו יוצא משם בהדחה רגילה. ויבוא ויאמר, היום יש כלים מיוחדים ושטיפות טובות ומעולות, שהבשר בוודאי יצא לאחר הארוחה. וכי אדם כזה יהיה לו מותר לעבור על גזירת חכמים בזה שביטל את טעם התקנה? בוודאי שלא! והרי שמדובר כאן בעקירת תורה ומסורת בית ישראל!

והא לך לשון רבינו הטהור הרמב"ם הנאמן בכל כוחו למסורת חז"ל המשנה והתלמוד (רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יב הלכה ט): "מימות עזרא נהגו שיהא שם תורגמן מתרגם [=מסביר] לעם מה שהקורא קורא בתורה, כדי שיבינו ענין [=מהות] הדברים, והקורא קורא פסוק אחד בלבד ושותק, עד שיתרגם אותו התורגמן, וחוזר וקורא פסוק שני, ואין הקורא רשאי לקרות למתורגמן יותר מפסוק אחד [=אלא קורא פסוק ועוצר, המתורגמן מסביר ענין הדברים של אותו פסוק, ולאחר מכן הקורא בתורה חוזר וקורא]". ע"כ. ומדבריו של רבינו הטהור מובן, שהמנהג שהותקן מימות עזרא הסופר, הוא שיהיה תורגמן! כלומר, מימות עזרא הסופר נהגו כל ישראל שמסבירים ומפרשים לעם מה שקוראים בתורה, והכל על מנת, "שיבינו הדברים"! וכלשונו של רבינו, "כדי שיבינו ענין הדברים"!

ויש לשאול, אם הרבנים בדורו של ר' קארו, שנחשב ל-"כל התורה כולה" בפי אוהב מוות, היו כאלה חכמים ונבונים, מדוע לא הטריחו עצמם לפרש את לשון התרגום אונקלוס לעם? ומפני מה ביטלו תקנה והנהגה חשובה זו? והרי הם יודעים כיצד מתנהג הבורא עם עצמו, ומה חשקיו, ומתי ובאיזה שעות ועיתים הוא מזדווג! אלא בוודאי שהבורא הכשילם!

ואם בדורות של עזרא הסופר שהיו פי כמה חכמים ומחוכמים, תיקנו להסביר לעם את ענין הדברים הכתובים בתורה, מדוע בזמן נוכלי מקובלי צפת לא דאגו לעשות כן?

ובוודאי הינכם כבר מבינים את התשובה לשאלה זו, שכן תרגום אונקלוס, הוא תרגום בעל שכל ישר, המרחיק מן ההגשמה, מרחיק המון מן הזיות המקובלים יש"ו. ולכן אותו הדור הרע ההוא של נוכלי מקובלי צפת הארורים, והדורות הקודמים להם, אשר היו נגועים בנגע צרעת ההזיות, הבל הכישופים והמאגיה, הוצרכו לדחוק את תרגום אונקלוס לפינה. ולא מן התימה, כי ה' יתברך הכשילם בכך, כלומר, כאשר הלכו בדרך לא טוב, ה' יתברך מנע מהם

האמת! וכמו שאמר (ירמיהו פרק ז פסוק טז): "וְאַתָּה אַל־תִּתְפַּלֵּל בְּעַד־הָעָם הַזֶּה וְאַל־תִּשָּׂא בַעֲדָם רִנָּה וּתְפִלָּה וְאַל־תִּפְגַּע־בִּי כִּי־אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ אֹתָךְ".

וכמו הענין שהיה לפרעה כאשר ה' הכביד את ליבו. וכמו שכתב הרמב"ם (רמב"ם הלכות תשובה פרק ו הלכה ג): "ואפשר שיחטא אדם חטא גדול או חטאים רבים עד שיתן הדין לפני דיין האמת שיהא הפרעון מזה החוטא על חטאים אלו שעשה ברצונו ומדעתו שמונעין ממנו התשובה, ואין מניחין לו רשות לשוב מרשעו כדי שימות ויאבד בחטאו שיעשה, הוא שהקב"ה אמר על ידי ישעיהו השמן לב העם הזה ... נמצאת אומר שלא גזר האל על פרעה להרע לישראל, ולא על סיחון לחטוא בארצו, ולא על הכנענים להתעיב, ולא על ישראל לעבוד עכו"ם אלא כולן חטאו מעצמן וכולן נתחייבו למנוע מהן התשובה". ע"כ.

והנה כאשר הלכו עם ישראל אחר ספר הזוהר הפרו-נוצרי, שהוא הגרוע שבכל העוונות, שהרי מי שחושב על הבורא יתעלה שהינו אל, "מושפע", "נצרך", "זקוק", ומייחס אליו אפילו במשל מושגים של זיווגים, רחם, משגל, ביצים וכל כיוצא בזה, הרי הוא מין גמור. ועוון המין הוא אפילו יותר גרוע מעובד עבודה זרה, שאע"פ שעובד עבודה זרה מישראל נחשב "מין", החושב מחשבות כאלו כלפי הבורא, או מעלה על דעתו שהבורא מתפעל או זקוק בלבד, הוא יותר גרוע בזה מן הגוי שעובד עבודה זרה!

וכמו שכתב רבינו הטהור בספרו הגדול מורה הנבוכים (חלק א' פרק לו'): "ואתה דע, שכל זמן שתהא בדעתך גשמות [=כלפי הבורא יתברך, שתחשוב שיש לבורא יתברך, יד, או רגל, חלילה], או [שתחשוב בדעתך, שיש לבורא יתברך] מאורע ממאורעות הגוף, [בגון: תשמיש, פריה, צרכים, עצב, נחת רוח, בכי, שמחה, דיבור, שינה, הרגשה וכו'. דע כי במחשבה זו בלבד], הנך מקנא ומכעיס, וקודח אש חמה, ושונא ואויב וצר, [והינך] יותר חמור מעובד עבודה זרה בהרבה". ע"כ. והרי שמהקובלים לא רק שהם מינים, אלא שהם יותר גרועים מן עובדי עבודה זרה שבשאר האומות!

ויש לתמוה מאוד, כיצד ביטל בהינף יד ר' קארו את קריאת התרגום, רק "מפני שאין מבינים"! הרי כל הענין בביאור הדברים לעם הוא על מנת שיבינו הדברים, ונמצא עקירת מנהג מישראל! ועל כך אמר שלמה המלך (קהלת פרק י פסוק ח): "חֹפֵר גּוּמָּץ בּוֹ יִפּוֹל וּפֹרֵץ גָּדֵר יִשְׁכֶּנּוּ נָחָשׁ". ומבואר בתלמוד שהעובר על גזירת ותקנת חכמים, ישכנו נחש! (תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף כז עמוד ב).

"אונקלוס לא מבינים לא קוראים – אבל ספר האופל כן":

והפלא הכי גדול בנושא זה, הוא הענין בדבריו של ר' קארו שכתב, "שאם אין מבינים, מה תועלת לומר"? אמנם לגבי ספר הזוהר הטמא והארור, הרי שהם טוענים שיש בספר פרו נצרות זה, תועלת בגריסתו בלבד, ולא רק שיש בו תועלת, אלא הוא מועיל ומטהר אף ללא הבנה, ומלבד שהפכו "דברי תורה" לרפואות [=אף שמדובר בספרי פרו-נצרות ומינות! וכך הוכיחו את מינותו של ספר האופל] הנה אמרו שגריסת ספר האופל הטמא מועיל אף לפטור מצום [=שכלל אינו

חובה] תענית בכורות, שמתענים הבכורות בערב פסח. ואיני מבין, אם צום זה חובה הוא, מדוע עושים ענינים לכתחילה על מנת לפטור עצמם? והנה פלאג'י כותב בספר זכירה לחיים ח"ב (דף נג ע"ד) בשם המקובלים הנוכלים, שדוקא בלימוד משנה צריך שיבין פירוש התיבות, אבל בזוה"ק אף על פי שאינו מבין כלל יעלה לרצון לפני ה'. ע"ש. וכ"כ בס' יפה ללב ח"ה בהשמטות ליורה דעה (סי' רמו סק"א). ע"ש.

ושימו לב קוראים נעימים כמה שפלות אצל המקובלים הטפשים, כלומר, לימוד המשנה הוא לימוד בהרבה יותר נחות מספר הזוהר הטמא, שכן בלימוד המשנה חייב להבין מה שקורא האדם על מנת שיהיה לו תועלת בקריאתו! אמנם בספר האופל הטמא, מספיקה הקריאה בלבד והגריסה לטפשים, כלומר לדעתם הטפשית, ספרם הוא מקור לטהרה רוחנית, במילים אחרות, עצם הקריאה לדעתם היא עצמה משפיעה וגורמת זיווג בעולמות העליונים, ולכן לדעתם הטיפשית, המסיים את האופל הטמא רק בקריאה ללא הבנה, יכול לעשות סיום עליו, אע"פ שכלל לא הבינו!! ובזה פטור הוא מצום!!

ובעת שימו לב לטמטום הגדול, בספר זכרנו לחיים ח"ב (דקכ"ט ע"ב), כתב, בראובן שנתן מתנה לשמעון בתנאי שאחר מותו ילמד עשרה דפים מהזוהר בכל יום לעלוי נשמתו. [=הבל הבלים, אי אפשר לעלות נשמות!!] ואחר זמן רב שקיים שמעון התנאי, ראה שא"א לו לסבול ללמוד בכל יום זוהר בלי הבנה [=כי תורת אמת ניתנה להבנה! תורת שקר ניתנה לגריסה במגרסה!], ורוצה לשנות ללמוד שיעור הלכה בעיון, והיורשים טוענים דלאו כל כמיניה לשנות מהתנאי, וצידד שי"ל דזוה"ק עדיף שהוא מסוגל הרבה לנשמת הנפטר, ויש לו יותר נחת רוח בלימוד הזוהר, וסיים, ונ"ל שילמד זוהר שיעור שיוכל לסבול להגות בו, ואח"כ פיו יהגה חכמה בעיון בהלכה, ויקיים אחוז בזה וגם מזה אל תנח ידיך. עכת"ד. מה?? ספר שאין עליו מסורת בעם ישראל, ספר שמדבר במושגים זימתיים ומיניים כלפי האל יתעלה שמו, יש בידו יותר כח מהלכה למעשה ועיון?!! כמה טפשים המינים הכעורים הללו!

ומלבד שניכרת טפשותם, ניכרת עוד יותר בורותם!! שהרי מלבד שהפכו את המצוות לסגולות! הרי שהם מרימים יד בתורת משה, ועשו את המשנה והתלמוד לעניים פחות מהותיים וחשובים מאשר ספרם המטופש והאלילי הפרו נוצרי!!

"הרמת יד בתורת משה – פירוש רש"י שווה לאונקלוס"? מה?":

ושלא נדבר על פסיקתו של ר' קארו שכתב (שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רפה סעיף א – ב): "... אם למד הפרשה בפירוש רש"י חשוב כמו תרגום, וירא שמים יקרא תרגום וגם פירוש רש"י". ע"כ. מה?! פירוש רש"י חשוב כמו תרגום אונקלוס? מה זה? כיצד ניתן להשוות את פירוש רש"י, שהוא אוסף וליקוט מכל מיני מדרשים שחלקם כלל לא מהימנים! כיצד ניתן להשוות את פירושו של רש"י לפירושו הטהור והזך של אונקלוס הגר? זה הוא שפלות ממדרגה ראשונה! ולא רק זו בלבד, אלא יש כאן עקירת תקנה נוספת!

שכן אמרו בתלמוד (תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ח עמוד א): "אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי אמי: לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום. ואפילו: עטרות ודיבן, שכל המשלים פרשיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו". ע"כ. ומתוך שאמרו, "ואפילו עטרות ודיבון", שתרגומו הוא כתובו במדוייק, מכאן הינך למד, שהכוונה לתרגום אונקלוס, שהוא הפירוש המקובל אצל עם ישראל!

אמנם, הש"ע כותב, "בפירוש רש"י חשוב כמו תרגום"!! וחולק הוא על תלמוד מפורש, ועוקר תורת אמת מעם ישראל. וזה כמו שאני יאמר, "בפירוש רש"י, יוצאים ידי חובת קריאת התורה"! ואין הבדל בין הדברים.

אמנם רבינו הטהור הנאמן בכל לב למסורת, כתב כך (רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יג הלכה כה): "אף על פי שאדם שומע כל התורה כולה בכל שבת בצבור חייב לקרות לעצמו בכל שבוע ושבוע סדר של אותה שבת שנים מקרא ואחד תרגום, ופסוק שאין בו תרגום קוראהו שלש פעמים עד שישלים פרשיותיו עם הצבור". ע"כ.

ולי נראה, כי הם הדור הרע ההוא, בכוונת תחילה ביטלו את חובת קריאת התרגום!! כי מי שיקרא תרגום בעיון, בוודאי ירחיק מן ההגשמה!! ולכן רש"י לדעתם מתאים מאוד לסברותם המצחינות לגבי האל ומהותו, ואצל רש"י בכל פירושו, יש ריחוק אחד ויחיד מן ההגשמה בלבד!! ולא שאני אומר שרש"י הגשים את הבורא, אלא שהם בכוונת תחילה דחפו ורוממו את פירושו של רש"י, על מנת ליישר קו עם דעותיהם! כי פירוש רש"י כלל אינו ברור. ולכן אני הכותב, לא קורא בו, לא מעיין בו, לא מתעסק בו, וכך אני ממליץ גם לכל תלמידי ואנשים אשר שומעים את שיעורי וקוראים את מאמרי. ראו קוראים נעימים, האם אתם מבינים מה קורה כאן? מבינים עד כמה עמוק השקר?

"ביטול מצות תפילין בחול המועד":

יתירה מזו יש לומר, וכי אבן העזר והלכות ש"ע של ר' קארו זה כל התורה כולה? הרי שולחנו של ר' קארו, הוא זה שפסק וביטל מעם ישראל מצות תפילין בחול המועד על פי ספר האופל המאני והפנאני! כלומר 550 שנה עם ישראל לא מניח תפילין בחולו של מועד!! רק בגלל שולחנו של ר' קארו! וכיצד ניתן לכנות את ספרו, "כל התורה כולה"? וכבר הוכחנו בסדרת מאמרים, שחובה גמורה להניח תפילין בחולו של מועד!

ולא רק ביטול מצוות עשה יש בשולחנו של ר' קארו, אלא זביחה לאלהים אחרים ממאל! כלומר הש"ע [=בשונג כמובן, כי חשב שספר זה שייך לרשב"י], ציוה לעבוד אלהים אחרים! כמו שכתב (שולחן ערוך או"מ הלכות תפילין סימן לב סעיף מד): "קצת שער זה צריך שיראה חוץ לבתים". ע"כ. והלכה זו כל כולה "עבודה זרה ומינות", שכן ספר האופל המאני והפנאני מצוה להוציא שערות לכבוד מושג חדש שלא היה בעם ישראל, כמו שכתבנו כאן באריכות.

וכל זה כמובן, בדה מכשף האופל מליבו והאמין שיש אלהים אחרים ושמו, "סטרא אחרא", וציוה על עם ישראל לתת לו חלק ולחלוק לו כבוד, ואמר שצריך לעשות כל זה משום יראה ממנו! כלומר, מה שמכנה אוהב מוות הנבלה, "לגמור את כל התורה כולה", אכן מדובר, ב-"לגמור את התורה", להשמיד, להרוס את כל התורה כולה! כלומר, מי שילך אחר ספר ש"ע של ר' קארו, בוודאי שבכך יש חורבן הדת, שכן ספר זה מצוה לעבוד אלהים אחרים!

"מדוע ר' קארו השמיט את יסודות הדת"?:

ולכן מן הסיבה הזו קוראים נעימים, הושמטו ולא נכתב בספרו של ר' קארו, "הלכות יסודות דת האמת", שכתבם ועמהם פתח רבינו הרמב"ם את ספרו הגדול שאין שני לו, מכיון שאם היה מביא ר' קארו ונוהג כמו שרבינו הטהור הרמב"ם נהג בספרו, מעולם אבל מעולם לא היו קוראים לו "מרן", אלא היו המקובלים בזמן ר' קארו, שורפים את ספרו!

ומן הסיבה הזו, אוהב מוות הנבלה, לא מסוגל להבין ולא לחקור אמת מה היא! ולא מסוגל להפריע לו שקר עולם התפוחי! כי הוא צריך להיות עסוק בהלכות "מוקצה" ה-"עמוקים", שעניינים אלו בכלל גזירות חז"ל הם! וכלל לא עמוקים ולא מסובכים! אלא גזירה פשוטה וברורה, שאדם לא יתעסק בעניינים אחרים בשבת, ולא יסדר את ביתו, ובכך יזניח את עונג השבת. לא עמוק ולא כלום, פשוט המינים הארורים ואבותם, וממשיכי דרכם, אוהבים להתעסק בכל דבר פשוט ולעשותו מסובך, וכל זה על מנת לקנות אהדה בקרב עדר קהלם!

וכמובן, אוהב מוות הנבלה, נוהג כך במילים אלו, על מנת להחדיר הרס לעם ישראל, ולמנוע מהם לחקור את האמת. שכן אם הם יהיו ראוים לחקור אמת, רק לאחר שסיימו את כל התורה כולה, כלומר את כל הש"ע ונושאי כליו, דבר זה יקח לפחות 20 שנה בהבנה ולימוד של 8 שעות ביום לפחות! ונמצא כי אוהב מוות משכנע את השומעים, שלעולם לא יחקרו את האמת, כי עוד לא סיימו "חושן משפט", ולא, "אבן העזר"! ובמילים יותר אחרות, הוא מעודד את הקהל להשאר טפשים, כי הוא מעמיד אותם במצב ש-"לא תוכלו להבין עד שתהיו בקיאים במה שלעולם לא תגיעו אליו"! ארור אוהב מוות הנבלה!

ודבריו הם שטות גמורה! וכעת נשאל את הארור, האם הינך יודע יסודות דת האמת מה הם? האם ר' קארו כתב בשולחנו את יסודות הדת שהביאם רבינו הטהור הרמב"ם בפתיחת ספרו? והרי רבינו לא ראה לפתוח את ספרו בהלכות מוקצה! אלא פתח בכללים בעניני המדע האלהי, ולאחר מכן עבר לעניני הבריאה, שהם כללי – "מעשה בראשית".

ולאחר מכן ביאר את איסורי עניני העבודה זרה שהאוהב מוות מעריץ אותה! ולא לחינם המון רע-בנים יוצאים עלי, שהרי אין להם בכלל שום ידיעה במדע אמיתי מה הוא! לא על דרך השלילה ולא על דרך הידיעה, וגם לא ברמת המושגים. והם גם אינם מודעים שספר האופל וממשיכי דרכו הטפשים המקובלים, התעסקו לא רק במעשה מרכבה, אלא ניסו להשיג את עצמות האל ממש! וחירפו וגידפו כלפי שמים! וכמו שהוכחנו כאן במאמר ארוך

ומייגע על הזקן ממרא מירושלים!. ואין אני מצפה כלל מאוהב מוות להבין את הדברים, כי הוא עוד לא סיים את כל הש"ע של ר' קארו, שהשמיט מחייו את יסודות דת האמת!

וכבר ידועים דבריו של רבינו הטהור שכתב על אלה, על ראשיהם, ועל רבותיהם הכסילים, (אגרות הרמב"ם הרב קאפח, אגרת תחיית המתים עמוד ע' והלאה): "**"... וכאשר נחלצנו לכך, ראינו שאין מן הצדק שנתכוין למה שרצינו לבאר ולקרב פרטי הדינים**, ו[איך] **אניח יסודותיו מוזנחים לא אבארם ולא אדריך לאמתתם**. [=כי יסודות דת האמת, הם המעמידים גם את ההלכה והדין. כלומר, ללא יסודות דת האמת גם פסיקת ההלכה תהיה משובשת ולא רצויה. לצורך הדוגמה, ר' קארו בשולחנו, כלל לא נגע ולא הביא שום יסוד מיסוד תורתינו הקדושה. כלומר ר' קארו השמיט לגמרי את כל יסודות הדת משולחנו. והדבר מעלה שאלה, מדוע?].

ובפרט כאשר מצאנו אחד ה-מדמים [אותו בני אדם] **שהוא חכם**, ו[מדמים] **שהוא מחכמי ישראל באמת, ושהוא יודע דרך הלכה וישא ויתן במלחמה של תורה מנעוריו לפי דמיונו** [=כמו ינון מת ורבותיו הארורים. וכיצד יהיה ניתן לדמות מישהו שהוא מגדולי ישראל], **והוא מסופק האם ה' גוף בעל עין ויד ורגל ומעים, כפי שנאמר במקראות, או** [מסופק] **שאינו גוף**. [כלומר, המון מאותם אלו שחושבים שהם חכמי ישראל, כל זמן שאינם יודעים יסודות דת האמת מה היא, כל זמן שמכשירים את ספר האופל שדיבר במושגים זימתיים כלפי הבורא, הכשיר את המאניה, את הבל הגוים, ואת עבודת האלילים. ואפילו יאמרו שהדברים שדיברו בזיווגים, הוא "משל", כל זמן שלא יודעים להבחין שזה הספר הוא טמא ארור מפי הגבורה, ומעולם לא דברה התורה במשל כלפי הבורא אלא בשלושה חושים, והם, "ראיה", "הרחה", "שמיעה". על מנת שלא לייחס לו יתברך אפילו במשל דבר של קירוב חושי. ולכן, כיצד יהיה ניתן לקרוא להם חכמי ישראל? הרי כל תורתם הבל הבלים היא! כיצד יהיה ניתן לקרוא למישהו חכם אמיתי, כאשר הוא נטה אחר הקבלה הארורה שסותרת את יסודות דת האמת? כיצד ניתן לקרוא חכמי ישראל למי שקיבלו סיפורי שקר שהאר"י הלא קדוש ידע מחשבות הלב, בשעה שהתנ"ך צועק ואומר שרק הקב"ה יודע מחשבות הלב. כמו שביארנו בסדרת מאמרים כאן: בוודאי כי אינם נקראים חכמי ישראל! שכן חכם ישראל אמיתי ותלמיד חכמים אמיתי, מעולם לא היה מייחס את ספר האופל לתנא כדוגמת רשב"י, אלא לאחד מן הנוכלים המסיתים, שבאו לצוות את עם ה' לעבוד פרצופים ואלהים אחרים, והחדירו את הנצרות במסווה של יהדות בהתאם לתקופה של עם ישראל].

אבל אחדים ממי שמצאתי מאנשי ארץ מסויימת החליטו שהוא [יתברך] **גוף**, ו[אף] **חשבו לכופר מי שאומר היפך זה, וקראוהו מין ואפיקורוס, ותפשו דרשות** [תלמוד] **ברכות כפשטיהם, וכדומה לזה שמעתי על מקצת מי שלא ראיתיו**. [=בדיוק כמו בדורינו אנו, שאנו אומרים ונלחמים, על דעות מהובלות, שהבורא מזדווג, אפילו במשל, חלילה לייחס בעליונים משנל! חלילה לומר על הקב"ה שהוא "אבא" – "אמא", "קצר אפים", "נוקבא", וכו' וכו'. וחושבים אותנו בעבור כפירתינו בעבודה זרה, חושבים אותנו לכופרים! עד כדי כך שבדורו של הרמב"ם מי שהיה אומר שהבורא יתברך אין לו גוף, היה נחשב כופר! כך רבינו מעיד ומגיד].

וכאשר ידענו את אלה המפסידים מאוד [=כל טיפשי הקבלה הארורה למיניהם] ו[ראינו] **שהם מסופקים, והם מדמים שהם חכמים ישראל** [=רק מדמים שהם חכמי ישראל הם ורבותיהם]. ו[לאמיתו של דבר] **הם היותר סכלים בבני אדם, ויותר תועים מן הבהמות** [=שמעת אוהב מוות? הינך תועה ומטעה יותר מן הבהמה!!], **וכבר נתמלאו מוחותיהם פלאות והזיות ודמיונות נפסדות כנערים וכנשים** [=דוגמאת

אוהב מוות, ושאר טפשי הקבלה הארורה, וכל כיוצא בהם, שהם יותר סכלים בבני אדם ויותר תועים מן הבהמות!! וכבר נתמלא אוהב מוות בדמיונות נפסדות בנערים ובנשים!. ולכן מסביר רבינו] **ראינו שכן ראוי שנבאר בחיבורינו ההלכתיים**, [נוסיף ונבאר את] **יסודות הדת על דרך ההודעה** [כלומר, שנבאר מה הם יסודות הדת באופן כללי], **לא על דרך הלמידות, כי הלמידות על אותם היסודות דרוש לה בקיאות במדעים רבים, שאין חכמי התורה יודעים מהם מאומה כמו שבארנו במורה.** [=שהרי בקושי הינם יודעים מה הם יסודות הדת על דרך ההודעה, וכיצד ידעו על דרך הלמידות? כל שכן שאינם מסכימים ליסודות הדת באוחזם בספר האופל הטמא המפי הטומאה]. **ע"כ.**

ומבואר מדברי רבינו, שככל ואדם אינו בקי ביסודות הדת, אפילו היה מפולפל חכם, כותב ספרים, כל זמן שמסופק ביסודות דת האמת, ואין הוא יודע להצביע מה שקר ומה הוא אמת, הנה הוא בוודאי תועה ומטעה יותר מן הבהמה.

וראו דבריו של רבינו כמה העריץ והעריך את הלימוד בעניני יסודות הדת, וגילה כמה חשובים הם דבריו בענין יסודות הדת שאיתם הוא פותח את ספרו הגדול משנה תורה, וקורא להלכות אלו, "הלכות יסודות הדת", כי אם אין יסודות כל הבנין נופל (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת ברכות פרק ט משנה ז): **וכתב, "... אלא שדרכי תמיד בכל מקום שיש איזה רמז בעניני אמונה אבאר משהו, כי חשוב אצלי להסביר יסוד מהיסודות יותר מכל דבר אחר שאני מלמד". ע"כ.**

והנה לסיום החלק הזה, לגבי מה שטען הטמא על הארץ השטוחה. בוודאי כי הארץ היא שטוחה, הדבר פשוט וברור, והעיניים ניתנו לפנים ולא לאחור. ואיני רואה צורך להגיב לטמא הזה על כך, שכן מדובר בדבר פשוט מאוד. וכבר הארכנו במאמרים רבים על כך. כפי שניתן לראות כאן.

"תעתועיו של הנבלה אוהב מוות – חן שאולוב מדבר על רשב"י? האמנם..."

הנה, במאמר הקודם, הוכחנו בקצרה, כמה תעתועיו של הנבלה הבהמית אוהב מוות קלושים מאוד, ואף ניכרים הבליו לכל בעל שכל ישר, במעט התבוננות קלה. ויש לציין שכל מה שהתייחסתי במאמר הקודם והצבתי ציונים להוכיח שהשולחן ערוך הוא בוודאי לא כל התורה כולה, כפי שכינה אותו הבהמי, ואף לא מתקרב לכך. הנה דבר זה היה בקיצור נמרץ, ויש עוד להאריך בנושא זה בפני עצמו בכמה מאמרים שנייחד לכך בלא נדר. ונוכיח אנו, שלא רק שהשולחן ערוך הוא לא כל התורה כולה, אלא לצערינו הרב, ספר שולחן ערוך, הוא הספר שרומם את המאגיה ואת ספר המינות זוהר להכנס לעמקי היהדות וההלכה!

ופשוט שאסור לאדם לפחד ולהכניס מורך בליבו חלילה, לא משמות מפוצצים, ולא מאלו שנחשבו לגאונים, כי האמת היא הדבר היחיד שצריך לעניין את האדם, אמת מארץ תצמח!

וכעת כפי שהבטחנו נשתדל לפרק את כל דבריו של הכלב הבהמי "אוהב מוות", ולא רק את דבריו העקושים והרדודים, אלא את הסתתו הגלויה בציבור לרצוח אותי ולרצץ את מוחי בכלים! [=מחכה בקוצר רוח], ונעמוד על קשקושיו והבלי פיו הטמא של הנבלה הטמאה הזו.

"חן שאולוב נבל מנובל, שומעים אותו המון":

וזה המשך דבריו בכנסיית המינים: "... דא עקא, שהנבל מנובל הזה, הרשע המרושע הזה, האפיקורוס הזה, אני לא יודע אם שומעים אותו או לא שומעים אותו, שמעתי ששומעים אותו, אז צריך כן לדבר". ע"כ דברי האילם.

ובאמת לא הבנתי, מלבד שהנבל הסרוח הזה סובל מאי ידיעת האמת ומוליך את עם ישראל אחר התוהו, עוד ניכר כי אינו מבין בכלל מה הוא מדבר, וסובל מפיצול אישיות קשה ביותר! שכן הוא אומר, "אני לא יודע אם שומעים אותו או לא שומעים אותו". ואז הוא אומר מיד, "שמעתי ששומעים אותו"! אז לא הבנתי, שומעים אותי או לא? הרי בסופו של דבר אתה מודה, שכן שומעים אותי, הרי רק בגלל זה התחלת לדבר. ולא מפני כבוד ה' הוא החל לדבר, אלא רק מפני כבודו העצמי ובטנו הגסה המלאה בנבילות וטריפות, שהופך להיות מהורהר מאוד כתוצאה מן האמת המתפרצת.

אמנם אני הקטן, בניגוד אליו, רק כבוד ה' מעניין אותי, רק עם ישראל שיזכה לגאולת הדעת זה מה שמעניין אותי. ולכן, לא אתן יד, לא לנבל הזה, לא לרבותיו המינים, לא לחיים ויטאל הדורש אל המתים המכשף, שלמד כן מרבו ולימד והחטיא אחרים. ולא אתן למכשפי האופל לעולם אבל לעולם, לכנות את בוראי בשם ביזיון וגנאי, "קצר אפים" או "זעיר אנפין". ובטח שלא אתן שיאמרו על בוראי, "נוקבא"! זו שפלות מן המדרגה הראשונה. וכבר אמר ה' יתעלה שמו בשם הנביא (מלאכי פרק א פסוק ו): "בֵּן יְכַבֵּד אָב וְעֶבֶד אֲדֹנָיו וְאִם־אָב אֲנִי אַיֵּה

כְּבוֹדִי וְאִם־אֲדוֹנִים אֲנִי אַיֵּה מוֹרָאִי אָמַר יְיָ צְבָאוֹת לָכֶם הַכֹּהֲנִים בּוֹזֵי שְׁמִי וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה בָזִינוּ אֶת־שְׁמֶךָ". ועל מי דיבר הנביא? על אותם המקובלים הזימתיים, חולי רוח, מחשיכי מאור הדת, מינים גמורים, רשעים נרצעים, נילחם בכם בדרך חוקית עד היכן שידינו מגעת, נשפילכם בכל מקום, נהרהר את מעמדכם הרע, נבייש אתכם, נקרא לכם בשמות כמו שקראו הנביאים לנביאי הבעל הרשעים, אסור לחמול עליכם בשום מצב. גם אם אשאר לבדי בעולם במלחמת האמת, לא אתן יד לספר הזוהר הפרו-נוצרי וממשיכי דרכיו המינים הנוכלים המקובלים, לרמוס ולהשפיל את כבוד בוראי, ויבוא היום אוהב מוות, שאפילו לא תוכל לבכות על מעשיך ועל מעלליך, הינך נבילה שלא ברשות התורה, כלב אילם, יותר גרוע מעובד עבודה זרה.

המשך לקלל יא-כלב! אתה כמו ציפור מיללת שאין מי מבין אותה, רק הבורים שיושבים בכנסיית מוסיוף, שהמקום הזה ממקום של תורה, הפך למקום שמתנגחים שם אחד בשני, ובית ועד יהפוך לזנות וזיווגים של הנצרות הזוהרית! להקיא על הדת המצחינה שגידלתם וטיפחתם על מנת לשמר את מעמדכם! הנני מסתכל עליך ועל דיבוריך, ורוצה להקיא עליכם, אתם ראויים לכל גינוי, הינכם מכשפים בגסות הרוח, כל דבריכם מנוגדים לתורת אמת, נטשתם מסורת חז"ל ממזמן, והרי הינכם כחזיר הפושט את טלפיו וצועק כשר אני, אבל בתוך תוככם אתם מולידים את ההרס הגדול ביותר.

רעים מאוד, חטאים לה' מאוד. [=ומספיק לעיין בפסק הדין נגד עזרא שיינברג המקובל האלהי של קצר אפים הטמא. ולראות כיצד בעמוד 12 כותב השופט י' אלרון על מעשיו של המקובל ה-"קדוש" בכאב לב רב]**. וה' בוחן ליבות וכליות** [=ולפי דעתכם האר"י הלא קדוש, אף הוא יודע מחשבות הלב, ואף יותר מן הבורא. וכמו שנענה לכלב האילם בהמשך על כך]**, יפרע ממכם הבורא יתעלה בקרוב על פשעיכם והתמדת עוונכם.**

ולכן הדבר ברור שאין רצונכם ותאוותכם הוא כבוד ה', אלא רק כאשר פוגעים לכם בכיס ובבשר, או בכבוד החכמים [=הטפשים שמתעים יותר מן הבהמה], אז אתם מתעוררים, ולא מן הסיבה שאתם מכבדים חכמים, אלא כל החשש המסובב את מוחכם, הוא שלא יהיה הרהור על מעמדכם כתוצאה מהביקורת על הקודמים אליכם.

ולפיכך, גם כאשר אוהב מוות מעליל שאני מדבר על רשב"י, וזה הוא במובן שקר גס של המין הנרצע הזה, גם אז, הוא אומר שהוא עובד את רשב"י!! כלומר הוא מודה בהמשך, שהוא יוצא עלי רק בשביל כבודו של רשב"י!! כלומר, כבוד ה' של הנבלה הזה כלל לא עומד מול עיניו! והדבר די מובן, שכן, מכשפי האופל עשו את רשב"י אלהים, שהרי האופל כותב שרשב"י הוא אלהים, אלהים הוא רשב"י, כפי שביארנו כאן: "יחסם של המקובלים לבשר ודם – רשב"י הוא אלהים"?, וכפי שנביא הדברים בהמשך. ולכן האוהב מוות הזה, לא מתיירא כלל מן הבורא, אלא הוא מתיירא מן רשב"י! וזה דרכם כסל למו. וכבר אמר הנביא עליהם ועל שכמותם (ישעיהו פרק א פסוק ג): "יָדַע שׁוֹר קֹנֵהוּ וַחֲמוֹר אֵבוּס בְּעָלָיו יִשְׂרָאֵל לֹא יָדָע עַמִּי לֹא הִתְבּוֹנָן". וכן אמר הנביא (ירמיהו פרק ב פסוק ח – ט): "הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אַיֵּה יְיָ וְתֹפְשֵׂי הַתּוֹרָה לֹא יְדָעוּנִי וְהָרֹעִים פָּשְׁעוּ בִי וְהַנְּבִיאִים נִבְּאוּ בַבַּעַל וְאַחֲרֵי לֹא־יוֹעִלוּ הָלָכוּ: לָכֵן עוֹד אָרִיב

אִתְּכֶם נָאֻם־יְיָ וְאֶת־בְּנֵי בְנֵיכֶם אָרִיב". והוא הדין לאוהב מוות וחבר מרעיו הטפשים, שהולכים אחרי לא יועילו! ולכן ה' יריב עמהם, וגם עם בניהם!

והנה, המינים הכעורים, כמו יוסף אוהב מוות, וכל קטני הדור שמקובלים אצל העם בתור גדולים, מתנהגים בדיוק כמו אחאב, שהם בעצמם עוכרי ישראל, וקוראים לאנשי האמת עוכרי ישראל. כמו שנאמר (מלכים א פרק יח פסוק טו – יט): "וַיֹּאמֶר אֵלָיְהוּ חַי יְיָ צְבָאוֹת אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו כִּי הַיּוֹם אֵרָאֶה אֵלָיו: וַיֵּלֶךְ עֹבַדְיָהוּ לִקְרַאת אַחְאָב וַיַּגֶּד־לוֹ וַיֵּלֶךְ אַחְאָב לִקְרַאת אֵלִיָּהוּ: וַיְהִי כִּרְאוֹת אַחְאָב אֶת־אֵלִיָּהוּ וַיֹּאמֶר אַחְאָב אֵלָיו הַאַתָּה זֶה עֹכֵר יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר לֹא עָכַרְתִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל כִּי אִם־אַתָּה וּבֵית אָבִיךָ בַּעֲזָבְכֶם אֶת־מִצְוֹת יְיָ וַתֵּלֶךְ אַחֲרֵי הַבְּעָלִים: וְעַתָּה שְׁלַח קְבֹץ אֵלַי אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַר הַכַּרְמֶל וְאֶת־נְבִיאֵי הַבַּעַל אַרְבַּע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וּנְבִיאֵי הָאֲשֵׁרָה אַרְבַּע מֵאוֹת אֹכְלֵי שֻׁלְחַן אִיזֶבֶל". ע"כ.

ושימו לב, יוסף אחאב שר"י, התנהגותו בדיוק כמו אחאב הרשע, הוא רשע, רבותיו רשעים, אנשי דורו רשעים, והוא מכנה את האיש שרודף צדק ומשפט אמת, מכנה אותו בתור "עוכר ישראל"! והיתה תשובת אליהו הנביא, וזו תשובתי ליוסף אחאב שר"י, "אני לא נבל ולא רשע, לא עברתי את ישראל, אלא אתה ובית אביך, ורבותיך הארורים הכלבים אילמים שמתעים יותר מן הבהמה, אתם כאשר עזבתם את מצות ה', הלכתם אחרי הספר הפרו-נוצרי הזוהר הטמא, אתה עברתם את ישראל. כעת לך תחתים את כל קטני ישראל, תחרימו אותי, תנדו אותי, שלח אותם אלי בשמחה, והוכיח אותם על פניהם. וה' יתברך יעמיד דין וצדק, ויראה לכולכם מה אתם שווים, שהרי כולכם מינים גמורים. ועד שיצאתי עם האמת החוצה, היה דינכם מינים בשוגג כמו שאני הייתי בעבר שהאמנתי בספר הפרו-נצרות זוהר. אבל עתה, הינכם מינים במזיד".

ולפני שנמשיך, יש להוסיף את דברי רבותינו הטהורים שכתבו (משנה מסכת סנהדרין פרק י משנה ב): "שלושה מלכים וארבעה הדיוטות אין להם חלק לעולם הבא שלשה מלכים ירבעם אחאב ומנשה". ע"כ. והנה קשה! וכי רק שלושה מלכים אלו אין להם חלק לעולם הבא? ומדוע הזכירו רבותינו הטהורים דווקא אותם? על זה כתב רבינו הטהור הרמב"ם (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סנהדרין פרק י משנה ב): "הזכיר [רק] את אלו מחמת גודל מעלתם בחכמה [=כלומר שהיו חכמים מאוד בתורה ובשכל], והיה חושב מי שיחשוב, שברוב חכמתם וזכות התורה שהיו יודעים אותה ידיעה גדולה, [דבר זה יגן עליהם וכתוצאה מכך יהיה דינם ש]יש להם חלק [=לעולם הבא]. לפיכך השמיענו שיסודות האמונה נתקלקלו אצל אלו [=בדיוק כמו אצל המקובלים שר"י, אף שהיו חכמים בתורה, מכיון שיסודות האמונה נתקלקלו אצלם], והיו להם ספקות במקצתם ולפיכך נדחו מחיי העולם הבא. והזכיר את בלעם ואף על פי שלא היה מישראל לפי שחסידי אמות העולם יש להם חלק לעולם הבא, לפיכך השמיענו שבלעם מרשעי אמות העולם". ע"כ.

ומה שכתב רבינו הטהור, זו תשובה להמון קושיות של אנשים, כיצד הגדולים שהיו לפני נכשלו בענין הזוהר? וכאמור כל האלף שנה האחרונים, בוודאי שלא התקרבו לקצה קצהו מחכמתו של אחאב, אז קל וחומר הענין, וקל להבין.

"אוהב אחאב מוות מעליל שדברתי כנגד רשב"י":

והנה המינים הכעורים, על מנת שדבריהם יתקבלו באהדה ויעשו רעש בציבור, מעלילים שהנני מדבר כנגד התנא הטהור, רשב"י! כן כן, אתם שומעים? לא רק שהם מינים, לא רק שהם נוכלים, אלא בנוסף להכל הם גם שקרנים! וכבר אמר (תהלים פרק קא פסוק ז): "לֹא־יֵשֵׁב בְּקֶרֶב בֵּיתִי עֹשֵׂה רְמִיָּה הֹבֵר שְׁקָרִים לֹא־יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינָי". ואמר (משלי פרק יט פסוק ה): "עֵד שְׁקָרִים לֹא יִנָּקֶה וְיָפִיחַ כְּזָבִים לֹא יִמָּלֵט".

וכך עשה בדיוק הטמא המשוקץ ישראל טמא-ייב, שהכניס לציבור האנשים יום אחרי יום, שהנני מדבר נגד רשב"י חלילה לי מעשות זאת, ובכך קיבל את אהדתם הפסולה. שגם בו אנו נטפל בדרך חוקית, ונראה לציבור כיצד היה מוכן לעשות בבני ביתו מעשים שלא יעשו, ויש בגינם על פי החוק עבירות חמורות. ועוד חזון למועד, לא שכחנו לא מטאייב ולא מחבירו יושב האולפנים. לאט לאט ובדרך בטוחה נגיע גם אליהם. ובענין שיקוץ טומאייב, כבר כתבנו עליו שתי מאמרים קטנים בתור הקדמה. עיין כאן.

והנה המשך דבריו בכנסיית המינים: "התחיל לדבר על רבי שמעון בר יוחאי [=התנא הטהור, שמכשפי האופל ייחסו את דבריהם אל התנא הטהור הזה]". ע"כ. וכפי שכתבתי, כל בר דעת יודע ומבין, ואפילו רבים מממתנגדי מבינים זאת, שמעולם אבל מעולם לא דברתי כנגד רשב"י! ולהיפך, בזה שאני יוצא נגד המכשף הזוהרי, אני מנקה את שמו של רשב"י! כלומר, היחידים שפוגעים בשמו הטוב של רשב"י, הם המינים הכעורים המקובלים שר"י, וממשיך דרכיהם יוסף אחאב מוות, שממשיכים להעליל ולחרף כלפי שמים, בזה שמייחסים לרשב"י ספר מינות שכזה!

"היעלה על הדעת שרשב"י יאמר על עצמו שהוא הבורא"?

וכי יעלה על הדעת, שרשב"י יאמר על עצמו שהוא ה' יתעלה? וכי יעלה על הדעת, שרשב"י יאמר על עצמו שיבואו כל ישראל לקברו וידרשו אל המתים? וכי יעלה על הדעת שרשב"י הטהור יאמר על עצמו, שהוא אדון ה'? רשב"י שנזכר בתלמודים ואמר (תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף סג עמוד א): "אמר לו רבי שמעון בן יוחאי: והלא כל המשתף שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם, שנאמר בלתי לה' לבדו". ע"כ.

היעלה על הדעת, לאחר מילים אלו, שרשב"י יאמר שהוא ה' יתברך ממש? ואותו, כלומר את רשב"י צריך לעבוד? דבר זה מפורש בספר הפרו-נצרות זוהר כפי שנבאר מיד.

"החירוף הגדול שמעיד ומגיד – ספר הזוהר הוא פרו נצרות"!:

והנה אחד החירופים הגדולים ביותר שנאמרו בספר האופל הפגאני הפרו-נוצרי, הוא שמכשפי האופל דאגו לעשות את דמותו של רשב"י אלהים ממש. ולא "כאלהים"! אלא עשאוהו "אלהים ממש". הרי שנאמר בתורה (שמות פרק כג פסוק יז פרשת משפטים): "שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ אֶל פְּנֵי הָאָדֹן יְהוָה". וכן אמר (שמות פרק לד פסוק כג פרשת כי תשא): "שָׁלֹשׁ

פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי הָאָדֹן יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל". ופעם שלישית נאמר (דברים פרק טז פסוק טז פרשת ראה): "שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת פְּנֵי יְהוָה רֵיקָם".

וכתב רבינו הטהור (ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה נג): "**והמצוה הנ"ג, היא שצונו להראות ברגלים** [=בבית המקדש], **והוא אמרו ית'** (תשא לד) "**שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון י"י אלהי ישראל**". **וענין מצוה זו**, [הוא] **שיעלה האדם למקדש עם כל בן זכר שיהיה לו שיוכל ללכת ברגליו, ויקריב קרבן עולה בעלותו** [לשם] וכו". ע"כ.

אמנם, **הנה הטמא הפגאני כותב כך** (זוהר – שמות פרשת בא לח.): "... **ומי יכול לתקן המדרגות אל החומות** [=העליונים? כאילו הענינים בשמים זקוקים לשיפוצים מסויימים! אז שואל הטמא, מי יכול לתקן את השמים? ענה הטמא ואומר] **זהו ר' שמעון בן יוחאי, שהוא פותח השערים של סודות החכמה** [=משמע עד עכשיו הכל היה סגור, ונמצא תורתו לא במסורת]!, **והוא מתקן את מדרגות העליונות. וכתוב** [בתורה], "**יראה כל זכורך את פני האדון ה'**". [ושואל השיקוץ] **מי הוא פני האדון ה'**? [=וכי זה לא מובן מי זה אדון ה'? פשוט וידוע שמדובר על הבורא יתעלה שמו! כלומר, שיבואו בני אדם למקום אשר נקרא שמו עליו! והטמא שואל שאלה, כאילו יש קושי על זה בכלל או שהדבר אינו מובן! וכותב המכשף שר"י, שפני אדון ה'], **זהו רשב"י** [=מה??!! אומר המכשף, שאדון ה' יתברך, זה לא הבורא יתעלה שמו!! אלא ה' יתברך הוא רשב"י! כלומר שרשב"י הוא ה' יתברך בכבודו ובעצמו. נצרות לכל דבר! כל מי שקורא את זה אמור לקבל התקף זעם וקנאה גמורה לכבוד הבורא יתברך. ממשיך הטמא ואומר], **שמי שהוא זכר מן הזכרונות ... צריך להראות לפניו**". ע"כ.

והנה כל הקורא את מה שכתוב כאן בשיקוץ הטמא הזוהרי הארור, צריך לקרוע את החולצה ממש, רק אם היה בנו קנאת ה' כמו שצריך!! ויותר מזה, כל אחד מבין כעת, כי מדובר בספר שכולו זבל פגאני, עבודה זרה, מינות, ופרו-נצרות.

לא יאומן! הטמא שר"י מעליל, שרבי שמעון בר יוחאי התנא החשוב, בחיי חיותו הודיע ואמר לכל עם ישראל על ידי "ספרו", ומשמע שאמר כן גם לחכמים שהיו בזמנו, שכל מי שרוצה לקיים את מה שכתוב בתורה, "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה'", צריך לבוא אליו, ולראות את פני רשב"י, ולא אמר שיראה גם את ה' יתברך וגם את רשב"י! אלא הודיע ואמר, שרשב"י הוא הבורא, והבורא הוא רשב"י! כלומר, הבורא יתברך ויתעלה שמו הוא גשמי!! והוא אף התעבר בדמותו של רשב"י! ולא רק שהבורא הוא גשמי, אלא הבורא בעצמו זהו רשב"י, ורשב"י הוא הבורא, כלומר, רשב"י ברא את העולם, לרשב"י משתחווים, ולרשב"י באים להביא קרבנות!

בקיצור ולענין, כמו בתורת הנצרות הארורה, שייחסו ואמרו שהבורא יתעבר בנשמתו של יש"ו! שהרי תורת הנצרות בנויה כך: "אבא, ובן, ורוח הקודש". וזה מחייב שני הקדמות: אבא ואמא וזיווג, וכן גשמות הבורא. ואכן זה בדיוק מה שהטמא הזוהרי בא ללמד. **ונראה** שמכאן קצת חיזוק לסיבה שבעבורה נבחר רשב"י על ידי מכשפי האופל להיות "אלהים שתים", וזאת מכיון שבית המקדש נחרב בשנת 70 לספירה. ורבי שמעון בר יוחאי נולד לאחר כמה

שנים. עצם העובדה שרשב"י נולד בזמן חורבן הבית, שירתה את מכשפי האופל לעשות את רשב"י לאליל, שמתאר תאריכי גאולה וכיוצא בזה. שכן לא שייך להביא חכם, תנא, שהיה בזמן בית המקדש. ולכן כאשר מכשפי האופל אומרים, "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני אדון יהוה", והם אומרים, מי זה ה'? מכריזים ואומרים, זה רשב"י! משמע שהיה זה בתקופה שאין בית מקדש, ולכן אין שום בעיה לעשות את רשב"י לאליל, ולומר שלאחר חורבן הבית, הקב"ה יתעבר בגופו של רשב"י, ורשב"י הוא בכלל אלהים ממש, שמשבח את עצמו, ואף טוענים בשמו שהספר שלו יביא את הגאולה. תוסיפו לזה את הסיפור במערה שמובא בתלמוד, והכל מסתדר לכת המשומדים יופי!

ומדוע מכשפי האופל הארורים דאגו לעשות זאת? אלא כמו שכתבנו בהתחלה, שגדולי האסלה הארורים והצאצאים שלהם המשומדים, הפכו את רשב"י המדומיין של מכפשי הזוהר לאלוה ממש! וכל זה על מנת שלא ניתן יהיה להרהר\לערער או לחלוק על דברי הזוהר הלא קדוש! שהרי אם רשב"י הוא אלהים, ואלהים הוא רשב"י, כיצד ניתן לחלוק עליו כשהוא אומר דבר מה? ולא רק זו בלבד, אלא חובה לעשות הכל כדבריו, אם זה בתפילה, אם זה בסעודה, אם זה בקבורה, שהרי רשב"י הוא אלהים! וזה הנרטיב והנוסחא של הארורים הללו, להפוך את רבותיהם לדרגת אלהים, על מנת להטעות את לב הפתאים!

והנה שלחו לי סרטון של אחד מהדרשנים ה-"חשובים והבכירים" של הדור, ובוא נאמר כך: "אי אי אי אי, עכשיו אתם תשמעו הפתעה שיהיה לכם קשה לעכל [=אפילו לדרשן הזה קשה להקל]!, **אבל אני לא אשם** [=מדוע הוא מצטדק? כי הוא מבין שמדובר בכפירה], **אני לא אמרתי** [=שוב מצטדק מפחד לומר את הדברים. ואומר, "אני לא אמרתי". נכון, מכשפי האופל אמרו], **אני רק אומר בשם אומרו, וככה מביאים גאולה לעולם.** [=יסורים מביאים לעולם על ידי פרסום הכפירה הזו, לא גאולה! מדובר בעבודה זרה ומינות מן החמורות שהיו בעולם]! **יש זוהר** [=אופל ארור וטמא] **שזה נקרא סתם זוהר** [=בעת משווים גם את הזוהר לתלמוד ולמשנה!! איזו שפלות], **וסתם זוהר זה רבי שמעון, כמו סתם משנה זה רבי מאיר, איפה שכתוב רבי אבא זה רבי אבא, איפה שכתוב רבי אלעזר זה רבי אלעזר, אבל אם לא כתוב מי אמר, זה רבי שמעון, וסתם זוהר מסביר פסוק,** [נאמר] **שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון יהוה, שואל הזוהר ...** [=הטמא], **מאן פני האדון יהוה? דא רבי שמעון בר יוחאי! שמעתם?** [=שואל ועוד רגע קט הדרשן מתעלף מן הנאמר], **רבי שמעון אומר על עצמו, שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך, פירושו כל הזכרים בישראל יעלו לרגל לירושלים, אל מי? אל פני האדון יהוה, דא רבי שמעון בר יוחאי, זה רבי שמעון בר יוחאי.**

שמעתם דבר כזה? אם מישהו היה אומר כזה דבר היום בימינו, היו אומרים זה ישוע [=הנוצרי! בדיוק! הדרשן כיון לאמת הברורה, ספר הזוהר הוא פרו-נוצרי!! שנכתב על ידי מומרים נוצרים!], **רבי שמעון אומר, נחרב בית המקדש, אין להקב"ה איפה לראות ולהראות, אין לך איפה לראות את ה'! מה תעשה? תבוא אלי, תבוא אלי, דא רבי שמעון, איך אפשר?** [=כלומר, הדרשן ומכשפי האופל מעלילים שרשב"י ציוה אף לעבוד אותו ולהשתחוות אליו!!], **הוא** [רשב"י, שהרי הוא אלהים ממש], **הוריד אפילו את ה**[מילה] "**את**", **את לרבות תלמידי חכמים, הוא הוריד אפילו את ה-"את", לא כתוב בפסוק את, כתוב אל פני האדון יהוה, מי זה? דא רבי שמעון בר יוחאי, לא לרבות,** [לא אמר ש]**אתה**

יכול ללכת גם לבית המקדש, ואתה יכול גם לבוא אלי, לא! [=תבוא רק אליי; תעבוד רק את רבי שמעון]". ע"כ דבריו. לא יאומן כי יסופר! עבודה זרה ומינות חמורה נבנסו בתוך היהדות, ואין מי שזועק על החירוף הנורא והאיום הזה! ואף מחשיבים את הזוהר הטמא לקדוש ומרומם!! וכספר שיביא את הגאולה!

יתכן ואני מסכים עמהם, הספר הזה כאשר יגלו שהינו ארור מפי הגבורה, ויזרקו אותו לפח הזבל של ההיסטוריה, אולי אז תבוא גאולה! וכבר כתבתי מאמר בפני עצמו, כיצד מכשפי האופל דאגו לרומם את עצמם ואת רבותיהם, ולהפוך אותם לדרגת אלהים ממש. להרחבה עיין כאן: "יחסם של המקובלים (מקוללים) לבשר ודם – רשב"י (לדעת מכשפי האופל) הוא אלהים – האר"י יודע מה שאלהים לא! טמטום ועילגות שעוד לא נראתה!"

"הדימויים המקבילים המוכיחים מעל כל ספק כי ספר הזוהר הוא פרו-נוצרי"

בספרי הנצרות שר"י, במיוחד בברית החדשה [=הטמאה] שר"י, ישנם תיאורים המתארים את ישוע כמי שמייצג את אור האלהים, וזה עשוי להזכיר במידה מסוימת את הדימויים שבהם רבי שמעון בר יוחאי נחשב ל"פני אדון הבורא", כלומר שאלהים יתעבר בו ממש, כמו שטען בספר הזוהר הארור מפי הגבורה.

דוגמה א':

למשל, בברית החדשה הטמאה יש"ו, מבואר כך (איגרת אל הקולוסים 1, 15): "לְמַעַן תִּתְהַלְּכוּ כַּיָּאוּת לִפְנֵי הָאָדוֹן, בְּכָל חֶפְצוֹ, וּלְמַעַן תָּנִיבוּ פְּרִי בְּכָל מַעֲשֶׂה טוֹב וְתִגְדְּלוּ בְּדַעַת אֱלֹהִים, 11 וְתִתְחַזְּקוּ בְּכָל כֹּחַ כְּפִי עֻצֶּם כְּבוֹדוֹ, וְתִהְיֶה לָכֶם סַבְלָנוּת וְאֹרֶךְ רוּחַ בְּכֹל, וּבְשִׂמְחָה 12 תֹּתְנוּ תּוֹדָה לְאָבִינוּ שֶׁהִכְשִׁיר אֶתְכֶם לְהִשְׁתַּתֵּף בְּנַחֲלַת הַקְּדוֹשִׁים בָּאוֹר. 13 הַן הָאָב הִצִּילָנוּ מִשִּׁלְטוֹן הַחֹשֶׁךְ וְהֶעֱבִירָנוּ אֶל מַלְכוּת בְּנוֹ אֲהוּבוֹ, 14 אֲשֶׁר בּוֹ לָנוּ הַפְּדוּת, סְלִיחַת הַחֲטָאִים, 15 וְהוּא צֶלֶם שֶׁל הָאֱלֹהִים הַבִּלְתִּי נִרְאֶה, בְּכוֹר כָּל בְּרִיאָה; 16 כִּי בּוֹ נִבְרָא כָּל אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם וַאֲשֶׁר בָּאָרֶץ". ע"כ דברי העלגים הנחותים!

ויש לשים לב למה שנאמר, "והוא צלם של האלהים הבלתי נראה". כלומר יש"ו ימחה שמו, הוא דמות של אלהים ממש לפי הברית החדשה הטמאה". ע"כ.

והרי הוכח לך מעל כל ספק קורא נעים, כי מעולם אבל מעולם חלילה לי, לא דברתי כנגד רבי שמעון בר יוחאי התנא הטהור, וכיצד יעלה על לב, לדבר על תנא מישראל? כיצד יעלה על לב לדבר על מישהו מחכמי התלמוד או המשנה? אלא המינים הכעורים, מציגים לעם התועה את מה שהם רוצים להשמיע להם, על מנת ששמי יהיה רע בעיניהם! אבל מידה כנגד מידה לא בטלה, סוף השקר להחשף, והאמת אע"פ שהיא נעדרת, בסוף מצא תמצא!

ובמאמרים הבאים, נראה כיצד אחאב אוהב מוות מביא את דוד אזולאי בספר שם הגדולים, ואינו יודע כיצד נתן מקום למכשול, כאשר השתמש בדברי דוד אזולאי להבאת

מקור לספר הזוהר. במילים אחרות, אף אחד אבל לאף אחד אין ולו ראיה אחת, שספר הזוהר נכתב על ידי רשב"י, וכפי שנציג בהמשך המאמרים, רוב המקובלים המינים שר"י, טוענים, שבאמת ספר זה לא נכתב על ידי רשב"י, אלא בתקופה מאוחרת יותר.

"ר' עובדיה יוסף – הכופרים בזוהר הם לא פסולים ויש להם טענות":

ולסיום, אחאב אוהב מוות, כל הזמן מתפאר שהוא הולך בדרכו של ר' עובדיה יוסף, וצועק ונובח שהוא מורו והוא רבו. והנה כמי שלמד את כל ספריו של ר' עובדיה יוסף, ואף לימדתי שנים רבות את דבריו. נציג לפני הקוראים מה היתה דעתו של ר' עובדיה יוסף על אלו החולקים על ספר הזוהר הפרו-נוצרי.

בשו"ת מעין אומר (חלק א' הדפסה בירושלים תשע"ז) **שקיבל הסכמה על ידי ר' עובדיה יוסף** בראש הספר, כלומר שעבר הוא על הדברים הכתובים בו. הובא בסימן צג' שאלה, ובביאורים נכתב כך: "לגבי ה-דרדעים, זכורני ששאלתי את מו"ר נר"ו, אינני זוכר בבירור אם היה לגבי צרוף למנין או לקנות ספרי תורה ומזוזות מסופר דרדעי, האם דינו ככופר בדבר אחד מהתורה שפסול הוא? ואמר לי מו"ר [=ר' עובדיה יוסף], **שקשה לומר כן** [=כלומר קשה לומר על החולקים על ספר פרו-נצרות זוהר, שהם כופרים בתורה או במסורת חז"ל. ומדוע?], **שהרי הזוהר היה גנוז שנים רבות** [=כלומר, אין עליו מסורת, ואינו נחשב תורה שבעל פה!], **ואחר שנמצא הם מצאו בו כל מיני קושיות, שלדעתם מראה סתירה לנאמר בתורה, ולכך אי אפשר לדונם ככופרים, וממילא מובן מדוע נזדעזע רבינו". ע"כ. והזעזוע שעליו הוא מספר, שאיזה כלב בהמי טען, שבית הכנסת של הכופרים בזוהר צריך לשבור אותו. ור' עובדיה יוסף נזדעזע והשיב, שחלילה, שהרי נמצא המון סתירות מספר הזוהר הפרו-נוצרי, למסורת תורה שבעל פה ואף לתורה עצמה.**

וכעת אשאל את אחאב אוהב מוות, אם והיה מדובר בכפירה במסורת תורה שבעל פה, אם והיה מדובר בספר שיש עליו חותמת של אמוראים, הרי שדין הכופרים בספר זה היה צריך להיות ממרים שאין להם חלק לעולם הבא!! וכבר כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות מלכים פרק יא הלכה ג): "... ואל יעלה על דעתך שהמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים ומחדש דברים בעולם או מחיה מתים וכיוצא בדברים אלו, אין הדבר כך, שהרי רבי עקיבא חכם גדול מחכמי משנה היה, והוא היה נושא כליו של בן כוזיבא המלך, והוא היה אומר עליו שהוא המלך המשיח, ודימה הוא וכל חכמי דורו שהוא המלך המשיח, עד שנהרג בעונות, כיון שנהרג נודע להם שאינו, ולא שאלו ממנו חכמים לא אות ולא מופת, ועיקר הדברים ככה הן, שהתורה הזאת חוקיה ומשפטיה לעולם ולעולמי עולמים, ואין מוסיפין עליהן ולא גורעין מהן, וכל המוסיף או גורע או שגלה פנים בתורה והוציא הדברים של מצוות מפשוטן הרי זה בודאי רשע ואפיקורוס". ע"כ. **ואם אני יוצא על ספר מהימן, ומוכיח שמדובר בפרו-נצרות רעה! מדוע איני רשע בתפיסתו של רבך? ומפני מה הרב שהינך מתפאר שאתה הולך בדרכיו, לא פסל את הכופרים בספר טמא זה?** כלומר, לפי שיטת רבך, אתה מקלל בחינם, מוציא שם רע, ואין לך חלק לעולם הבא! אלא בוודאי, כי ספר זה הוא הזיה רעה, נצרות במיטבה, ומחבר הספר הוא רשע שגילה פנים בתורה והוציא הדברים של מצוות מפשוטן של דברים ושכל ישר!!

"האר"י הלא קדוש – חיים ויטאל עבר על איסורי תורה"

הנה, כעת נמשיך בדברי הבלע של הבהמי אחאב אוהב מוות. וזה המשך הבלי פיו בקרקס הליצנות בכנסיית המינים: "התחיל לדבר על רבינו האר"י [=האר"י הלא קדוש], התחיל לדבר על רבי חיים ויטאל, התחיל לדבר על שמן ששון [=עצבון]. זה לא נזכיר את שמו, תעלה רקבובית בשמו. הוא דן אם הארץ עגולה, הראש שלו מרובע או משולש, צריך לרציץ את מוחו, כן! [=הוא מבין את הטעות, ומנסה לעדן את זה], לא שתקחו כלי [=ותהרגו אותו], הקב"ה ירציץ. כי אחרי זה הוא יתבע אותי לדין ו... יקח עורך דינים. בכל אופן הוא טמא מטומא האדם הזה, אדם שיוצא נגד הזוהר, ושואל איך הזוהר מה הזוהר, ומדבר על רב חיים ויטאל, כאילו רב חיים ויטאל חבר שלו, אדם שומע כאלה דברים צריך לקרוע את החולצה שלו, לכן לא כדאי לשמוע כי הרבה חולצות תצטרכו לקרוע אם תשמעו אותו, אבל להזהיר יש אנשים תמימים ששומעים אותו". ע"כ.

"מדוע קשה להם להתמודד עימי"?

והנה המין הכעור, שאינו יודע להתמודד עם טענות אמת, בדיוק כמו ה-"גדולים" שעליהם הוא נשען, כל מה שיש לו הוא לקלל, להשמיץ, ולשחק עם הרגש של הקהל, באומרו, שאני, חן שאולוב, מדבר על האר"י, כאילו יש לי משהו אישי מול האר"י, וכאילו יש לי משהו אישי נגד המכשף חיים ויטאל.

כלומר, הוא כלל אינו מציג לעדר מרעיו את טענותי כלפי האר"י הלא קדוש והבל שמיוחס אליו, והוא כלל אינו מציג לקהל מרעיו, על מה אני מתבסס בטענותי! שכן איני לומד יום אחד תורה! היכן גדלתי? על מי חונכתי? על אותם אלו שהוא גדל עליהם! על אותם אלו שהוא מזכיר שמם בדרשותיו. את אותם ספרים שהוא קרא למד ולימד, אלו אותם ספרים שאני למדתי ולימדתי במשך שנים! אם זה בית יוסף בעיון, אם זה ספרי ר' עובדיה יוסף, משנה ברורה, ט"ז, ש"ך, וכל הנושא כלים המיותר שחונה, עומד ומחמיר חומרות הבל סביב ספר שולחן ערוך. ושלא נדבר על ההבל הבלים שלמדתי בספר שכולו הזיה, הנקרא, "כף החיים", שכולו הבל ומינות גמורה! וקל וחומר שהייתי לומד בספרו של יוסף חיים דעת ותבונה, ולומד בעוונות בספר הפרו-נצרות זוהר! ואף מלמדו כל יום לאחרים! ועוד המון ואם לא אלפי ספרים שלמדתי בהם. ולא לימוד של שעה שעתיים ביום! כל מי שמכיר אותי, יודע שכאשר אני מתחיל ללמוד, לא מדובר בלימוד מועט!

מעבר לזה, יש בידי 15 ספרים שלימים שכתבתי בכל מיני נושאים, וברוך ה' תהילות לאל עליון שלא יצאו מעולם לאור העולם, שכן היה לי קשה מאוד לחזור בי אם הייתי מוציאם! אבל ה' יתברך זיכה אותי וגילה לי מעט מן האמת, ולא הקלתי בזה ראש, ולא יראתי ולא פחדתי לדבר לא נגד מי שנחשבו לגדולים! כי אין חנופה לפני אף אדם! ולאמיתו של דבר הינם קטנים מאוד, ולא נחשבים לכלום ושום דבר!

ומדוע אני כותב את כל זה? אני משיב על טענתו של הנבלה הזה, ומוכיח שגם אני למדתי מקטנותי במקומות של תורה, ינקתי מרבותי המון כללים, שימשתי אנשים שנחשבים לתלמידי חכמים עצומים! ואין צורך להזכיר שמות, כי רוב ככל הסיכויים שגם הם נמצאים בעמדה נגדי!

ולפיכך, דווקא זו אחת מן הסיבות, שכל כך קשה להם להתמודד מולי, שכן איני מתלהם בפי וזורק סיסמאות ללא טענות, אלא הנני מציב עובדות קשות מאוד שלא ניתנות למענה ולא ניתנות להפרכה! טענותי מבוססות, ואין עליהם עוררין. ולכן דווקא מזו הסיבה, הדבר מאוד מעצבן אותם! שכן אחד שבא מן הביצה שלהם, אחד שגדל על דתם האורתודוקסית המצחינה מטומאה, אחד שגדל בישיבות אשר להם, אחד שיודע ללמוד תורה, אחד שיודע להבין דבר מתוך דבר, אחד כזה קם עליהם, ועושה להם בית ספר ללימוד, בית ספר לשכל ישר, מוכיח שרבותיהם לא רק שהיו מינים, אלא היו בהמות הולכות על שתים, כסילים גמורים, ורק בפי אנשים נקראו חכמים!

"המכה הגדולה שלהם – שאיני כופר בחז"ל חלילה":

ויתירה מכך, הם חושבים את ספר הפרו-נצרות זוהר ומחשיבים אותו ל-"חז"ל"! ולכן מתוקף ההבל הזה שהם מייחסים לחז"ל, כלומר הם מייחסים לחז"ל טינופת של מינות, ומודיעים בפיהם שחז"ל הודו בספר הפרו-נצרות זוהר. ולכן, הם היו בטוחים, ואף דיברו ביניהם על כך בסתר, שברבות הזמן אני אכפור בחז"ל, ואכפור במשנה ובשני התלמודים הטהורים, ולכן הם השתהו והשתהו, ולא יצאו עלי בהתחלה, כי אמרו, הנה תכף הוא יצא וידבר גם על חז"ל, תכף יתגלה קלונו. אבל להיפך הגמור עשינו, שלא רק שלא דיברנו על חז"ל חלילה, אלא העמדנו והצבנו את חוזקם בפני כל עם ישראל, במשך כל התקופה שדרכנו על ספר הנצרות זוהר, ועל המקובלים המינים, בד בבד רבות עשינו להעמיד את חז"ל על צדקותם, ושלא יחשבו בני אדם, כי הדברים המובאים בתלמודים, יש מהם שכוונתם למה שכתב המכשף הזוהרי הטמא!

ובאמת שיש לי להודות לבורא יתעלה שמו על זה, כי בעקבות דבר זה, המון אנשים שעד עתה לא קיבלו את חז"ל, וסברו שהם שקר. מאז שהתחלתי לדבר בנושא, כלומר לדרוך על ספר הזוהר, המון מהם התחילו להבין, כי חז"ל היו אנשים ישרים, בעלי שכל ישר, וכל מה שנמצא בדבריהם ענינים זרים, הכל הוא על דרך המשל והמליצה, על מנת להמשיך לב האנשים לשמוע ולעורר אותם על ידי דברי גוזמה לתכלית המכוונת!

ובעצם, היחידים שהרהרו את מעמדם אלו המקובלים המינים ששנאתם אליהם היא עצומה, ודרך זו התחילה מהמקובלים הראשונים שר"י, ועד טינופו של ספר האופל, ולאחר מכן הוצאת הקבלה הארורה והבזויה בדור נוכלי צפת, והכנסת הקבלה הבזויה לעמקי היהדות. ובעצם ספר הטינופת הזוהר הטמא, הוא זה שדרך על חז"ל ביד רמה, וקרא להם, "שפחה", "אבן משכית"! ימחה שמו מן העולם!

ומתוקף דיבורים אלו של המכשף הזוהרי, נמשכו המקובלים אחריהם, ודיברו בחירוף כלפי חז"ל, ואמרו שמי שלא ילמד את תורת הקבלה הארורה שלהם, גם אם ילמד כל חייו משנה ותלמוד, הרי הוא כבהמה! בהמה? אתם הבהמות הגסות, חזירים מהובלים, בטניכם אלהיכם, ימחה שמכם וזכר זכרכם מן העולם, נזכה לשרוף את כל ספריכם, ולא ישמע יותר זכר מהבלכם! ולכן היחידים שהרהרו את מעמדם של חז"ל, אלו המקובלים המינים הארורים המכשפים בגסות הרוח!

ויתירה מכך, הערצתי לחז"ל, ידיעתי כי תורתם תורת אמת, והכל נעשה אצלם על פי בית דין הגדול, זה מה שגרם לי לדרוך על ספר הזוהר ביד רמה! כי ראיתי כמה הוא חולק על רבותינו הטהורים, ולפיכך יצאתי עם זה חזק מאוד, כי לא יתכן שמישהו עילג, יבזה כל כך את חז"ל ויכנה אותם בשמות. כאן אמרתי, זהו, אתה יוצא עם זה בכל הכח! וכך עשיתי, וכך אעשה!

למה מי אתם בכלל? בשר ודם שהיום כאן ומחר בקבר, מי אתה אחאב אוהב מוות? מי הם רבותיך? כלום ושום דבר, פחי אשפה מהלכים! נראה לך שאני ירא ומפחד מדיבוריך? נראה לך שאני מייחס לך חשיבות, אתה כמו משהו שצריך להסיר, אין לי רגש לא כלפיך, לא כלפי רבותיך, אני דורך עליכם ביום, דורך עליכם בלילה! ואיני בגדר מוטיבציה והתלהבות להלחם בכם! אלא אני בגדר, "אובססיה", שלא נופלת רוחי! אובססיה למחוק את כל טינופת הזוהר מן העולם. וה' יסייע בידי בקרוב, בכל המובנים כולם, וגם באופן כלכלי, ולא במעט, אלא בהרבה, באופן כזה שנפיץ בלא נדר מיליון ספרי מלחמות ה', מיליון ספרי מורה נבוכים! כי לה' יתברך העושר והכסף!

ולכן מה שאמר אחאב אוהב מוות בהמשך: "לא מודדים רב לפי הצפיות ביוטיוב שלו, רב מודדים איפה הוא למד, ומכאן התבוננות גדולה, כל בעל תשובה, אנחנו לא מזלזלים בבעלי תשובה, כמה מקובלנו מרבותינו ... כל בעל תשובה שלא למד בישיבה, לא קיבל מרב, צריכים להתרחק ממנו, זה התוצאות, שאדם אין לו רב, הוא יושב לעצמו". ע"כ מתוך דברי הבהמה. ומלבד שדבריו אלו הם הבל, שכן בדבריו אלו, 95 אחוז מדרשני הדור, צריכים ללכת לפח האשפה. ומלבד שטענות אלו אינן מבוססות על כלום ושום דבר. ומלבד שיש כאן פגיעה חמורה בבעלי תשובה של הכלב הבהמי הזה.

עוד צריך לומר, שהדברים הללו לא מכוונים אלי! שהרי אני למדתי במקומות של תורה, קיבלתי מרבותי, היו לי רבנים שכל דבר ודבר התייעצתי איתם עד תקופת הקורונה, עד התקופה שבה הדבר היה פשוט, כי חיסוני הרעל של קורונה היו זריקת מוות ממאירה, ואין מי שדיבר, ואין מי שפצה פה, כולם היו כלבים אילמים, כולם שתקו והוליכו את עם ישראל למוות ארוך מלא בייסורים שעוד עתידים להתגלות בגופם!

מי אשם בכך? הרע-בנים הללו הארורים! ויש להם דין של "רוצח". וכבר כתב רבינו הטהור מה דינו של רוצח (רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ד הלכה ט): "ואין עושין דבר זה

לשאר מחוייבי מיתת בית דין אלא אם נתחייב מיתה ממיתין אותו ואם אינו חייב מיתה פוטרין אותו, שאע"פ שיש עונות חמורין משפיכות דמים [=כמו עבודה זרה וכו'] אין בהן השחתת ישובו של עולם כשפיכות דמים. אפילו עבודה זרה, ואין צריך לומר עריות [=שיותר קל מן עבודה זרה], או חילול שבת [=שיותר קל מן עבודה זרה], אינן כשפיכות דמים, שאלו העונות הן מעבירות שבין אדם להקב"ה.

אבל שפיכות דמים מעבירות שבינו לבין חבירו. וכל מי שיש בידו עון זה הרי הוא רשע גמור ואין כל המצות שעשה כל ימיו שקולין כנגד עון זה ולא יצילו אותו מן הדין שנ' אדם עשוק בדם נפש וגו'. צא ולמד מאחאב עובד ע"ז שהרי נאמר בו רק לא היה כאחאב וכשנסדרו עונותיו וזכיותיו לפני אלהי הרוחות לא נמצא עון שחייבו כלייה ולא היה שם דבר אחר ששקול כנגדו אלא דמי נבות שנ' ותצא הרוח ותעמוד לפני ה' זו רוח נבות ונאמר לה תפתה וגם תוכל והרי הוא הרשע לא הרג בידו אלא סיבב קל וחומר להורג בידו". ע"כ. וקל להבין.

עד כאן היתה הקדמה שלי, לענות לבהמה הסרוחה הזו, מהיכן באתי, מה דעותי, מה למדתי, מאיפה יצאתי וממי ינקתי.

"לרצין את ראשו של חן שאולוב":

בתוך דברי ההבל של שונא ציון שר"י, אמר את המילים הבאות: "... צריך לרצין את מוחו, כן! [=הוא מבין את הטעות, ומנסה לעדן את זה], לא שתקחו כלי [=ותהרגו אותו], הקב"ה ירצין. כי אחרי זה הוא יתבע אותי לדין ו... יקח עורך דינים". ע"כ. כעת שימו לב לטמטומו. ובאמת, שאין ספק, שמפאת אי השתלבותם במעמד הציבור, ושקיעתם בהזיות ההבל, מלבד שהם חסרי השכלה בתורת אמת, עוד אין להם שום חכמה, ושום מדע, אלא שונא ציון, הוא בור מצוי ויותר גרוע מעם הארץ.

ומה הוא טמטומו? שהוא חושב שמה שהוא אמר, "צריך לרצין את מוחו", אלו מילים שגובלים בחוק איסור לשון הרע בלבד. ואינו מבין, שרק על המילים הללו, מדובר בנסיון לרצוח. וכאמור, במדינת ישראל, רצח מוגדר כעבירה פלילית חמורה בסעיף 300 לחוק העונשין. רצח מוגדר כגרימת מוות בכוונה תחילה לאדם אחר. העונש על רצח הוא מאסר עולם. ניסיון לרצח, שהוא ניסיון לגרום למותו של אדם בכוונה תחילה, הוא גם עבירה פלילית, והעונש עליו קבוע בחוק.

ומילים אלו של שונא ציון, הם הוראה לרצוח אותי ואת אנשי ביתי. ואז כאשר הוא מבין את טעותו, הוא מנסה לחפות בדיבורו ואומר, "לא שתקחו כלי, הקב"ה ירצין". כלומר, מכיון שלא נמצא הרבה אמיצים שירצחו את חן שאולוב, אז הקב"ה ירצין. במילים אחרות, מי שאמיין מספיק לעשות רצון הבורא, ילך וירצח את חן שאולוב. שהרי אם זה רצונו של הבורא, מדוע שאחד מהקהל לא יעשה זאת? אבל ככה זה שאין תשובות, ככה זה שאין מה לענות. ובעזרת ה', המקלל יתקלל.

אגב, בכל ההיסטוריה של המינים הללו, היתה להם שליטה, הכח היה אצלם. הפעם הכח אצלנו, אין להם שליטה על המרשתת, ולהיפך, הם מרחיקים מן האינטרנט, ואף הזהירו ממנו שנים על שנים. אבל כשהבינו שהכסף והממון נמצא במרשתת, הפכו את עורם, והחלו גם הם להשתלב בתוך מגזר היוטיוב! והרי אם הם כל כך שמרנים, מדוע שונא ציון מתיר לעצמו להופיע ברשת היוטיוב שמכילה פריצות וזימה? אלא כפי שכבר כתבתי במאמר הקודם, הטפשים הללו כל מה שמעניין אותם זה כבודם העצמי בלבד! ולכן הם מפוחדים, מכיון שאין להם שליטה על המרשתת, היד שלנו חופשית להכות בהם בלי שיוכלו למחוק, לשרוף, לאבד את דברינו, שהרי הדברים הנמצאים במרשתת ישארו כאן לעד, וכל ניסיון שלהם לפגוע באופן פיזי, לא יפגע כהוא זה במה שיש ברחבי המרשתת. ומזה הענין הם מתוסכלים מאוד.

"מי אלו היו האר"י הלא קדוש וחיים ויטאל המכשף":

למעלה התחלנו לדבר, על איך שאחאב שונא ציון מכשף את הקהל, בזה שאינו מציג את הטענות שאנו מביאים, אינו מציג לקהל כיצד שיקרו וביללפו ורוממו את מעמדו של האר"י שכלל לא היה קדוש וספק אם היה בכלל, רוממו את מעמדו למדרגת אלהים, ואמרו שמה שהוא יודע, אפילו הבורא אינו יודע. אפשר לראות ענין זה, במה שכתבנו לגבי "מחשבות הלב", כאן. שסיפרו לנו כל חיינו, שהאר"י היה יודע עתידות, ומחשבות בני אדם, וכל זה שקר והבל הבלים, ומדובר בכפירה עצומה ביותר בכל כללי התורה. וכן חשוב לעיין כאן, במאמר שכתבנו לגבי יסוד הבחירה, והעליל חיים ויטאל המכשף, שהבורא לא יודע עתידות, והוכחנו את בורותו וסכלותו.

ואמנם, הסיבה ששונא ציון נוהג כך, הוא משום שבעיני הקהל, האר"י נחשב לאלהים 2, וחיים ויטאל המכשף, נחשב לגדול הקדושים שהיו אי פעם. ואם הוא יציג להם רק שאני מדבר עליהם, ואני משיג עליהם, וחולק עליהם ביד רמה, ללא שיציג את טענותי, מה תהיה תגובתם? הוא יוצר בכך שנאה גדולה, וגורם לכולם לא לשמוע אותי. אבל אם היה מציג להם מה אני אומר, מה טענותי, בקלות מרובה היו מבינים ומשתנים, והיו אומרים ומדברים יותר גרוע ממה שאני מדבר, והיו מבזים את צמד החמד האר"י הלא קדוש וחיים ויטאל המכשף!

ולכן הוא אומר בכנסיית המינים: "התחיל לדבר על רבינו האר"י [=האר"י הלא קדוש], התחיל לדבר על רבי חיים ויטאל, התחיל לדבר על שמן ששון [=עצבון]. זה לא נזכיר את שמו, תעלה רקבובית בשמו. הוא דן אם הארץ עגולה, הראש שלו מרובע או משולש, צריך לרצין את מוחו, כן! [=הוא מבין את הטעות, ומנסה לעדן את זה], **לא שתקחו כלי** [=ותהרגו אותו], **הקב"ה ירצין**. כי אחרי זה הוא יתבע אותי לדין ו... יקח עורך דינים. בכל אופן הוא טמא מטומא האדם הזה, אדם שיוצא נגד הזוהר, ושואל איך הזוהר מה הזוהר, ומדבר על רב חיים ויטאל, כאילו רב חיים ויטאל חבר שלו, אדם שומע כאלה דברים צריך לקרוע את החולצה שלו, לכן לא כדאי לשמוע כי הרבה חולצות תצטרכו לקרוע אם תשמעו אותו, אבל להזהיר יש אנשים תמימים ששומעים אותו".

שלום לא כדאי לך להכיר אותו, לא כדאי עזוב, חבל שאני התודעתי לדבר הזה, ושאלו אותי וגילו לי מי זה, עזוב אותך, ראשי תיבות של שמו, "חן, ח, נ, חולה נפש", ה-"נחש", אה כן יפה, אסף אתה בקי בענינים אה". ע"כ. ואכן, אדם שומע דברים כאלה צריך לקרוע את החולצה, מי ששומע שקראו לבורא יתעלה שמו, "נקבה", ואמרו עליו שהוא משמש, ויש לו זרע, משגל, ביצים וכן על זו הדרך. אכן צריכים לקרוע אנו את החולצה, ולא רק חולצה אחת אלא המון חולצות. רק אנשים זימתיים ורעים, אונסי תינוקות וילדים, מסוגלים לדבר בצורה כזו נבזית כלפי הבורא יתעלה שמו.

"חן ..ש – נחש – כך עונים עניני"?

ולפני שנציג מי אלו היו צמד החמד האר"י הלא קדוש וחיים ויטאל המכשף, שחלילה לומר שהם חברי, כי חבר אני לכל אשר יראוך. וכמו שאמר (תהלים פרק קיט פסוק סג): "חָבֵר אֲנִי לְכָל־אֲשֶׁר יְרֵאוּךָ וּלְשֹׁמְרֵי פִקּוּדֶיךָ".

ומי שמכונה, "יוסף חיים אוהב ציון", משתמש בשמי ובשם משפחתי, ומתאר אותי כחולה נפש, רק כי קוראים לי "חן שאולוב". והנה אם כך הם פני הדברים, כלומר, אם לא דנים עניני בטענות, ותופסים מאדם חולה נפש, כלומר מהורהר בנפשו רק בעקבות שמו שניתן לו ושם משפחתו, אז נוכל אנו לומר בעקבות דבריו של אחאב יוסף מוות, ולהראות את סכלותו הרבה, בצורה כזו:

א) למכשף חיים ויטאל שדרש אל המתים, עודד מריחת חלב חזיר על שדים של ילדה, עודד הכנסת אבר ברית של קטינים לתוך פה של תינוקות, כפי שנביא המעשים בהמשך. שמו המלא של חיים ויטאל הוא כך: "חיים ויטאל קאלאבריס". הנה יצא לנו מראשי תיבות של שמו: "חולה קברים ודורשם", כי ויטאל היה אוהב ללכת הרבה לקברי מתים ולדבר עם מתים, ועבר על איסורים חמורים של דורש אל המתים.

ב) משמו של אוהב מוות הנבל, נוכל גם לומר ולטעון, שהרי שמו, "יוסף חיים", וראשי תיבות של "יוסף חיים", זה "חולה יוהרא".

ג) גם משה קורדבירו שעודד את לימודי המינות הקבלה החדשה, ולמד ולימד את ספר הטומאה הזוהר הפרו-נוצרי, נוכל לומר כי ראשי תיבות שבשמותיו מעידות עליו. כי ראשי תיבות של שמו, "מלמד קלקלה". וכי טענות אלו של צירופי שמות, יספיקו לשכנע את קהל השומעים שמדובר במינים עובדי עבודה זרה? בוודאי שלא. אמנם, עדר הטמבלים שיושבים בשיעורים של אחאב שונא ציון, כנראה זה מה שמשכנע אותם להבין שחן שאולוב אינו דובר אמת.

"מעשיהם ותועבות של האר"י וחיים ויטאל שהרסו את עולם התורה":

ובעת, במי ששונא ציון כל כך מתפאר, שיציג לקהל שומעו את מה שאני הולך לכתוב כעת

עליהם. וכתבתי זאת שתי מאמרים נפרדים. ואציג כאן הכל בשביל שהקוראים הנעימים יבינו במה ובמי מדובר.

הנה לאחר שכתבתי 4 מאמרים נגד חושך אליהו והוכחתי את בורותו סכלותו ומסוכנתו לדת משה וישראל. כעת בפי בקשה אחת אליו. ולפני שאבקש את בקשתי אציג לפניכם את סרטון ההזיה הגדול, את הבורות, את האלילות, ואת נחיתות המחשבה שבני אדם יכולים לעשות פעולה ולהיעלם מבני אדם אחרים. ואף שאני יודע שיש מי שנטה אחר אמונות כוזבות אלה גם באלף השנים האחרונות, ונחשב הוא לאדם "גדול", הנה לא בא לו זה אלא מפני שנטה אחר הספירות והקבלה הארורה שחירפה בעצמות הבורא. בכל אופן לא יהיה זה לפלא בעיני הקורא, מכיון שאמונה אלילית זו שאדם יכול להיעלם על ידי מעשה פעולה מסויים היה כבר טמוע באמונות הצאבה, כמו שהבאתי במאמר ג' על חושך אליהו.

ואני אעתיק כאן רק את הפסקה שלה אנו צריכים למאמר זה. הנה כתב רבינו הטהור במורה (מורה הנבוכים חלק ג פרק כט): "ידוע שאברהם אבינו ע"ה גדל באמונת הצאב"ה [=כלומר שבתחילה היה דעתו כפי דעתם], ודעתם, שאין אלוה [לעולם], רק הכוכבים ... ואין ספק אצלי שהוא [אברהם אבינו] עליו השלום, כאשר חלק על דעת בני אדם כולם [והוכיח אותם על טעותם, בוודאי] שהיו מקללים, ומגנים, ומבזים אותו התועים ההם, וכאשר סבל הכל בעבור ה', וכן הדין לעשות לכבודו, [רק אז] נאמר לו (בראשית פרק יב פסוק ג): "וַאֲבָרֲכָה מְבָרְכֶיךָ וּמְקַלֶּלְךָ אָאֹר וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה" ... וכאשר יצא עמודו של עולם [אברהם אבינו], והתבאר לו שיש אלוה נפרד, לא גוף ולא כח בגוף, ושכל אלו הגלגלים והכוכבים [הם] מעשיו, והבין שיקרות ההבלים ההם אשר גדל עליהם, התחיל לסתור אמונתם ולזייף דעותם, ופרסם כנגדם, וקרא, "בשם ה' אל עולם", קריאה שכוללת מציאות האלוה והתחדש העולם מאתו!

... ואלו היו נביאי הבעל ונביאי האשרה הנזכרים אצלנו, אשר התחזקו בלבם אלו הדעות עד שעזבו את ה' וקראו הבעל ענגו, כל זה לפרסום הדעות ההם והתפשט הסכלות והרבה השגעון בעולם או בזה המין מן הדמיונות, ונולדו בהם דעות, והיה מהם, "מעונן", ו-"מנחש", ו-"מכשף", ו-"חובר חבר", ו-"שואל אוב וידעוני", ו-"דורש אל המתים" ... ואני עתיד להודיעך בפרק הבא למה שמו הצאב"ה אמונותיהם כתובות עם עבודת האדמה, וזה הספר מלא שגעונות עובדי עבודה זרה, וממה שנפשות ההמון נוטות אליו ונקשרות בו, ר"ל עשיית הטלסמאות [קמיעות], והורדת הרוחניות [בלומר ההזיה שלפיה אדם יכול למשוך שפע באמצעים מסויימים], והכשוף, והשדים, והמזיקים, והשוכנים במדברות.

וגילגל ג"כ בספר ההוא שגעונות עצומות, ישחקו מהן אנשי השכל, חשבו בהן לדקדק ולטעון במופתים המבוארים, אשר ידעו בהם כל אנשי העולם שיש אלוה שופט על כל בני העולם, כמו שאמר למען תדע כי לה' הארץ, ואמר כי אני ה' בקרב הארץ, יספר על אדם הראשון שהוא זכר בספרו שבהודו אילן אחד כשילקחו סעיפיו וישליכו הסעיף בארץ יהיה רומש מתנועע כרמישת הנחשים, ושיש אילן שרשו בצורת אדם ישמע לו קול גדול ויצא ממנו הדבור דבר או דברים, ושעשב שתארו כך כשיקח אדם מעליו וישימהו בבית הצואר שלו

יעלם מבני אדם ולא יראו אנה יכנס ומאנה יצא [בן מוכא בכמה ספרים בספריה היהודית בר מינן. ומכאן ראיה מפורשת שלמדו מדעות הצאבה] ... ואלה היו חכימי בבל הרמוז אליהם בימים ההם החשוכים כי אלו היו אמונתם אשר גדלו עליהם, ולולא זה השעור אשר התפרסם עתה באומות מאמונת מציאות השם, היו ימותינו באלו הזמנים יותר חשוכים מן הימים ההם אלא בעניינים אחרים.

וידיעת הדעות ההם והמעשים ההם הוא שער גדול מאוד בנתינת עילת המצות, כי תורתנו כולה שרשה וקוטבה אשר עליו תסוב, הוא למחות הדעות ההם מן הלבבות וזכרם מן המציאות, ולמחותם מן הלבבות אמר פן יפתה לבבכם וגו' אשר לבבו פונה היום וגו', ולמחותם מן המציאות אמר כי את מזבחותם תתוצון ואשריהם תשרפון באש ואבדתם את שמם וגו', ונכפלו שני העניינים האלה במקומות רבים, והוא היה הכונה הראשונה הכוללת לכל התורה כלה, כמו שהודיעו אותנו ז"ל בפירושם המקובל לאמרו ית' את כל אשר צוה ה' אליכם ביד משה, אמרו הא למדת שכל המודה בע"ז ככופר בכל התורה כלה וכל הכופר בע"ז כמודה בכל התורה כולה, והבן זה". ע"כ דבריו.

והנה הנלמד מתוך דברי רבינו הטהור, שההזיה הנוראה ולפיה אדם יכול לעשות פעולה ולהעלים את עצמו מבני אדם ולא להראות, מלבד נחיתות ופחיתות המחשבה, הנה הדבר גובל בעבודה זרה! שכן אדם החושב שהוא יכול לעשות פעולה מסויימת ולהיות נעלם מבני אדם, הרי נתן כח וחשיבות לפעולה, או לאבן, או לכל דבר מסויים. ובזה נמצא שהוא מודה בכח עבודה זרה!

וכמו שכתב רבינו שהצאביים היו מאמינים בשגעונות הטמטום הללו: "ושעשב שתארו כך כשיקח אדם מעליו וישימהו בבית הצואר שלו יעלם מבני אדם ולא יראו אנה יכנס ומאנה יצא [בן מוכא בכמה ספרים בספריה היהודית בר מינן. ומכאן ראיה מפורשת שלמדו מדעות הצאבה] ... ואלה היו חכימי בבל הרמוז אליהם בימים ההם החשוכים כי אלו היו אמונתם אשר גדלו עליהם, ולולא זה השעור אשר התפרסם עתה באומות מאמונת מציאות השם, היו ימותינו באלו הזמנים יותר חשוכים מן הימים ההם אלא בעניינים אחרים". ע"כ.

ואחר הבנה ברורה זו שמדובר בהזיה וחירוף גדול כלפי הבורא, וכל החושב שיש כח לדבר מסויים להעלימו מבני אדם, הרי הוא בהכרח עובד עבודה זרה ומאמין בכח עבודה זרה, ודינו ככופר בכל התורה כולה.

והנה חושך אליהו, לא רק שאינו מתנגד לענינים אלו, לא רק שאינו מותח ביקורות על הזיות אלו. אלא אף מהדיר אותם! ובעצם עושה בשבילנו את העבודה. ומביא בעצמו את דברי ויטאל, שכתב בספר הפעולות, שאפשר שאדם יעשה פעולה מסויימת ויהיה נעלם מכל בני אדם! והנה הסרטון של חושך אליהו לפניכם!

והנה החושך הנ"ל אמר שהדברים שאמר הם בשם ויטאל, אמנם לא הביא מקור מדוייק ולא ציטט את לשונו. ואנו נעשה את העבודה במקומו. והנה, מקור הדברים הנחותים הללו,

הם בספר הפעולות (עמוד רעט אות קסו): "לרואה ואינו נראה – לך לקן העורב ותהרוג אחד מן אפרוחיו הקטנים בשעה שלא יראוך אביו או אמו. ותנעוץ מסמר ברזל בקרקע הקן, וקשור האפרוח במסמר עם חוט של ברזל כדי שלא ישליכהו אביו מחוץ לקן, ועל ידי כן ילך אביו ויביא אבן אחת וישימנה על בנו המת כדי שלא יראהו מת, ואחר ב' או ג' ימים לך שם ותמצא שכבר הביא את האבן וקחנה ושימנה תחת לשונך ותראה ולא יראוך". ע"כ הציטוט מן המקור.

והנה מה שקראנו כאן הוא בגדר התעללות בחיות ורצח בעל חי לכל דבר! לצורך הדוגמה, אם מישהו יעשה דבר נורא שכזה היום כמו שמורה לעשות חושך אליהו, הוא יעבור על חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), התשנ"ד-1994, והוא חוק ישראלי הקובע איסורים והגבלות בנוגע לפגיעה בבעלי חיים, ביניהם איסור על עינוי, התעללות, ארגון קרבות בין בעלי חיים, העברה מוגזמת והמתה ברעל.

החוק קובע עונשי מאסר לעוברים עליו: שנה על העברת בעלי חיים והמתתם שלא כדין, ושלוש שנים על עינוי בעלי חיים והתאכזרות אליהם. כל מה שהותר בחוק להמית בעל חי הוא רק לצורכי "אכילה", כלומר לשחוט כדת וכדין. אבל "עורב" הוא סוג של זן לא כשר לאכילה, ולכן אין שום מציאות בעולם שיטען הרוצח את העורב שהוא רצח את העורב בשביל אכילה. בכל אופן, השומע לויטאל או לחושך אליהו, צפוי לו עונש של שנה במאסר, וזהו מעשה אכזרי מתועב אלילי ופגאני לפני הבורא, התעללות בחיות, חילול ה' יתברך ועוד ועוד.

ובעת, מבקש אני מן הקוראים לראות את התלהבותו של חושך אליהו, את הזזת גבותיו, את השמחה וההרגש שמביעות פניו בשעה שהוא אומר לקהל את ההזיות שהם אוהבים לשמוע, מכיון שדברים של מאגיה מאוד ממקסמים את הקהל. שימו לב לכל הדברים שאמרתי.

והנה נבוא לענין, מבקש אני מחושך אליהו, לעמוד או לשבת בקהל, הוא גם יכול לשרוק לפני אם ירצה, ולומר באותה התלהבות ובאותה הברה, ובאותה נשימה את הדברים הבאים שכתובים בספר הפעולות לויטאל.

דוגמה א': (עמוד קנח אות כח): "**אם תמשח** [כלומר אדם צריך למשוח על] **דדי הנערה בחלב חזיר, קודם שתדע זכר, לא יגדלו יותר**" [שדיה]". [כלומר בפתרונו של ויטאל, לא רק שיש כאן האמנה בכח מאגי ומיסטי שנלמד מאמונות הצאבה, ולא רק שיש כאן לימוד הזיות, אלא שדבר זה לכשעצמו גובל בסטיה חמורה. שלכל הפחות היה צריך להזהיר, שהנערה תשים על עצמה. אבל יש כאן הוראה שאחר יעשה לה את המעשה הנורא הזה. הפתרון שלו בעצם בא לתת מענה לנערה שגדלו לה שדים גדולות בגיל קטן – ההורים פוחדים שזה יפריע לה בחיים ויש פתרון, צריך שמישהו יקח חלב של חזירה, וימרח לה על השדים לפני שתהיה עם גבר אחר. וזו הוראה שפעולה זו אינה בגדר הטבע. מזה שאמר "קודם שתהיה לזכר", כלומר יש כאן פעולה מסטית שהחלב יכול לעבוד בצורה מאגית קודם שתבעל לגבר].

ומבקש אני מחושך אליהו, לומר את הדברים הללו באותה התלהבות כמו ששירבט להם את ענין ההיעלמות של בני אדם! שהרי כאן מדובר בפתרון מאגי, וגם בענין היעלמות מדובר בפתרון מאגי! וגם אם תאמר שמדובר בפתרון טבעי אצל הנערה, על אחת כמה וכמה שעליו לפרסם ענין זה ברבים, ומדוע? שכאן בענין משיחת דדי הנערה יש בזה תועלת גדולה בענין הפסד ממון. מכיון שניתוח להקטנת דדי אשה הוא תהליך מורכב הגובל בהרדמה, וגם בהוצאה כספית לא פשוטה אשר נעה בין 11 אלף שקל ל – 30 אלף שקלים! ומדוע לא לומר ענין זה בציבור? הוא כבר יודע את התשובה וגם אתם יודעים מדוע הוא לא יאמר דבר זה בציבור. ולא בגלל צניעות! אלא בגלל הרמת גבות אצל קהל שומעו!

דוגמה ב': בעמוד שכא כותב ויטאל בספר הנזכר: "לנכפה [מחלת הנפילה], יקחו נער אחד שמימיו לא ראה קרי, ויוציאו [בני אדם] ממנו שכבת זרע. [כלומר ישפשפו את אבר מינו בכח], ואותו הקרי והשכבת זרע ימשחו בו שפתותיו של החולה, ומעולם לא יחזור לו החולי ההוא". [ואיני מבין, כיצד ניתן להעלות דברים אלו על כתב, לא מספיק שיש כאן טראומה לילד, לא מספיק שיש כאן האמנה בכח מאגי, עוד יש כאן התערבות ונגיעה של בני אדם אחרים שהם צריכים להוציא לו שכבת זרע! ומה יעשה הנער ולא יחטא?].

והנה גם כאן מבקש אני מחושך אליהו לומר דבר זה ברבים באותה התלהבות ובאותה הברה! ומדוע אני דורש לעשות כן? מכיון שיש כאן הצלת נפשות, שהרי רק במדינת ישראל חיים כיום יותר מ-90 אלף חולי אפילפסיה ("מחלת הנפילה" בשמה העממי). והמחלה הזו נגרמת מהפרעה בפעילות החשמלית של תאי העצב במוח שגורמת לפרכוסים. ומדוע שחושך אליהו לא יביא את אותו הפתרון הזה לחולים שאני כמובן מאחל להם רפואה שלימה מאת הבורא יתברך. אבל הנה פתרון שכתוב מפורש באותו ספר שממנו מתלהב חושך אליהו לצטט דברים שימקסמו את הקהל! וכמובן גם את הפתרון הזה בטוחני שהוא לא יביא! ולא משום שהדבר לא צנוע ומתועב! אלא מפני שקהל שומעו יקיא באמצע דרשתו בשומעם את הדברים!

דוגמה ג' ואחרונה: *אזהרה חמורה לפני הקריאה – לא להמשיך למי שלא מסוגל*: בספר הפעולות הנזכר כותב ויטאל דבר מזעזע נורא, וסטייתי ברמות הקשות ביותר שאפשר לתאר, ובאמת שאם לא הצורך להוכיח את השקר הנורא שנכנס בדת ישראל, לא הייתי מעלה הדברים אפילו על הכתב. אבל אין ברירה ועלינו להציג הדברים. וזה לשונו (עמוד רטז אות רס'): "ליזהר מן הבורושא שהורגת התינוקות ... תכף שנולד הוולד שים בפיו אבר ברית מילה של אביו". ע"כ.

והנה ראשית כל אציין שחפשתי ולא הצלחתי להבין מה זה שכתב, "בורושא", ואחר יגיעה קצרה נחרדתי עד עמקי נפשי, והדברים גרמו לי לבחילה נוראה עד שהוצרכתי לירוק לתוך כוס מרוב הבחילה והצער הנורא.

"בורושא" בפי ויטאל היא כנראה – "לילית", כלומר היא שם כינוי ללילית הפנאנית המתועבת אונסת הבחורים ושוכבת עם התינוקות! ורק לאחר שהצלחתי להבין שהמילה,

"בורושא" הכוונה ל – "לילית" או לדבר הקשור אליה כגון הכישוף והחולי וכו', רק אז הצלחתי להבין את הזימתיות הכתובה כאן, ואת הסטיה שגובלת בפדופיליה ארורה לכל דבר. ולא רק זו בלבד, אלא שלמרבה התדהמה, ויטאל בעצמו לקח נערים קטנים ונתן להם לשים את הברית שלהם בתוך פה של תינוקות שרק נולדו!!! וזו פדופיליה מהחמורות שאי פעם שמעתי!

ומהיכן אני יודע שמדובר בלילית המצחינה והאלילית של המכשפים? מכיון שכתב ויטאל בספר הפעולות (עמוד קמ אות מא): "בענין לילית ההורגת את הילדים מבן שמונה ימים ללידתם ובלעז [נקראת] "בורושא". ע"כ. כלומר המחלה הזו נקראת "בורושא", היא על שם קנאתה של לילית או מדובר בה ממש. בכל אופן למדים אנו מכך שזה קשור קשר ישיר ללילית הפגאנית של המכשפים הזוהרים וממשיכי דרכם.

וממשיך ויטאל וכותב דבר מחריד ומזעזע כל אדם! וז"ל: "בענין לילית ההורגת את הילדים מבן שמונה ימים ללידתם ובלעז [נקראת] "בורושא ... גם ניסיתי [לעשות רפואה] אז, ושמתי אבר מילת נער קטן בפי הילד תכף כשנולד טרם שיינק ... ואמנם פעמים אחרות עשיתי כל הנ"ל וגם דברים אחרים ... ואלו הם, לשים אבר מילת אבי הנולד עצמו בפי הילד טרם שיינק". ע"כ.

כלומר ויטאל שנטה אחר המאגיה והאלילות, מעיד וכותב בקולמסו, שלא רק הוא הורה לדחוף ברית של אבות לתוך פה וולדות שרק נולדו לעולם, אלא הוא בעצמו לקח נערים קטנים ודחף את איבר מינם לתוך תינוקות שרק נולדו. וזה מעשה סטיה מן החמורים שהיו בדת ישראל.

ברמת המושגים שלנו, אם אדם ישמע לדברי ויטאל ויעשה חלק מן התועבות הללו היום, ראשית כל עליו להזעיק מיד משטרה ולדווח על העושה פעולות אלה בכל מאמציו, שכן מדובר בהרס מחשבתי, בחורבן סטייתי, וזה בין הדברים החמורים ביותר שידעה דת ישראל, ובפרט ממי שמוחזק לראש הקבלה המזוהמת והארורה.

העונשים האמורים בחוק על המעשים הללו: במידה וגיל הקורבן הוא מתחת לגיל 18 אך גבוה מגיל 14 – העונש המקסימלי הינו 4 שנות מאסר. במידה וגיל הקורבן הוא מתחת לגיל 14 – העונש המקסימלי יהיה 7 שנות מאסר. במידה וגיל הקורבן הוא מתחת לגיל 16 – תחשב העבירה כעבירת מעשים מגונים בנסיבות מחמירות שהעונש המירבי בגינה הינו עד 10 שנות מאסר.

כלומר, אם מישהו יעשה את הפעולה המזוהמת שויטאל אמר לעשות, צפוי לו עונש מאסר עד 10 שנים. וכמובן מי שעשה דבר כזה או יעשה עלינו מיד לדווח עליו לגורמים הרלוונטים ולדאוג למעצרו, ואין רחמנות על פושעים ארורים ומתועבים שמתעללים בילדים מסכנים וחסרי ישע.

וכעת אני מבקש מחושך אליהו – כמו שפרסמת את ההזיה שהאדם יכול להיעלם וציטטת את דברי ויטאל בספר הפעולות הנורא, כך תפרסם את הפתרון הזה שויטאל נותן לתינוקות של מתים. לך תדע אולי תציל כמה ילדים בפרסום הדברים הללו, וכוונתי שבפרסום הדברים הללו יחשף השקר של הקבלה הארורה ואז ינצלו ילדים ממעשה פדופיליה אלילית ומזוהמת.

יש לציין שלא אני מצאתי את הדברים הללו, אלא אחד משומעי שיעורי שלח לי את שקית ההקאה הזו וכך כתב לי: "שלום רב, מצאתי בספר פעולות המגעיל דבר מאוד מאווווד מגעיל פשוט אונס של תינוק כדי להישמר מן "הבורושא" שהורגת התינוקות – תכף שנלד התינוק לשים בפיו אבר הימיני של האב חלק ד פרק ב סימן רס עמוד רטז (אוצר החכמה)". כך נוסח ההודעה שקבלתי.

"קווים לדמותו של ראש הקבלה הטמאה – חיים ויטאל"

הנה בראש מאמר זה נזכיר ונאמר, שחובה לקרוא את המאמרים הקודמים בסדרה זו, על מנת להבין את שאנחנו מנסים להעביר לקורא הנעים החפץ באמת הברורה. כי במאמר זה אנחנו נוכיח בפשטות, כי ראש הקבלה האלילית והמזוהמת מטומאת הגילולים של פרצופי האופל הפגאני, הלא הוא "חיים ויטאל" שנחשב לאבי הקבלה, היה עובר על לאוין מפורשים ומהם שהיה, "דורש אל המתים", מתעסק בעניינים ובמעשים של כישוף בפועל, נטה אחר המאגיה והאלילות, נטה אחר האמונה בדעות כוזבות, והלך אחר ההבל ויהבל.

והנה לצערנו, בדורות האחרונים, הסכלות, הבערות והפתיות, הינן נחלת הכלל בקרב היהודים שרואים את עצמם כצדיקים וחסידים. אחת הדוגמאות לכך היא ההערצה העיוורת לכל מיני מקובלים "קדושים". שתיים מהדמויות הללו הם לא אחרים מאשר האר"י ותלמידו ממשיך דרכו – חיים ויטאל. במאמר זה נוכיח כי ויטאל בהשראת רבו, עבר בשאט נפש על מצוות לא תעשה שבתורה, והיה עושה מעשים שלא ראויים אף לעמי הארצות הגדולים ביותר.

ובכן, תורתנו קידשה מלחמה כנגד המנהגים המהובלים של עובדי העבודה-זרה למיניהם, וכך ציווה עלינו ה' יתעלה בספר דברים (יח, ט-יג): "לֹא תִלְמַד לַעֲשׂוֹת כְּתוֹעֲבֹת הַגּוֹיִם הָהֵם. לֹא יִמָּצֵא בְךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ בָּאֵשׁ קֹסֵם קְסָמִים מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף. וְחֹבֵר חָבֶר וְשֹׁאֵל אוֹב וְיִדְּעֹנִי וְדֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים. כִּי תוֹעֲבַת יְיָ כָּל עֹשֵׂה אֵלֶּה וּבְגַלל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה יְיָ אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפָּנֶיךָ. תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ". וכבר ביארנו למעלה במאמר הקודם, שהעוון החמור ביותר הוא ללמוד על מנת לעשות, כמו שאמר בפסוק, "לא תלמד לעשות"!, וכל שכן אם ילמד אחרים "לעשות".

והנה בעקבות התורה שבכתב ומסורת התורה שבעל פה, פסק רבינו הטהור הרמב"ם בספר המצוות (לאוין לח): "האזהרה שהוזהרנו מלדרוש ידיעה [=כל דבר מסויים] מן המתים,

כפי מה שמדמים [=בני אדם חיים בזה העולם] אשר הם [=לפי האמת] מתים באמת, ואף-על-פי שהם אוכלים ומרגישים [וכפי שדרשו חז"ל בברכות יח: 'אלו רשעים שבחייהן קרויין מתים'] ... והעובר על לאו זה חייב מלקות". והוסיף רבנו בהלכות עבודה-זרה (יא, יג), בשתי הפִּסקות הבאות: "אי-זה הוא דורש אל המתים? [לדוגמה:] זה המרעיב את עצמו ... כדי שיבוא המת בחלום ויודיעו מה יִשָּׂאֵל עליו. ויש אחרים ... אומרים דברים ומקטירין קטורת ידועה [בדיוק כפי שנהג חיים ויטאל, ובהמשך נביא את הדברים] וישנים לבדם, כדי שיבוא מת פלוני ויספר עמו בחלום. כללו של דבר: כל העושה מעשה [=כל מעשה שיהיה על מנת שידבר עמו המת או יתקשר עמו בצורה כזו או אחרת, כגון השתטחות בפישוט ידיים ורגליים על קברו, וייחוד ייחודים עם נשמתו וגופו, ועוד רבים מן ההזיות וכיוצא בהם], כדי שיבוא המת ויודיעו – לוקה! שנאמר: 'לא ימצא בך ... ודורש אל המתים'".

ובעת אציג ראיה פשוטה אשר מוכיחה שחיים ויטאל למד מרבו לעשות את התועבה הזו, דהיינו לעבור על הלאו המפורש הזה של דורש אל המתים, ואלו דבריו בשער הייחודים (ד, ד:) "וכאשר תשתטח על קברו, תכוון כי על-ידי השתטחותך עליו בפישוט ידים ורגלים וכו' [...] ואז, על-ידי התפשטות נפשו בעצמות, יהיו כאילו הם בחייהם, ואז יוכל לדבר עמך כל אשר תשאל ותחפוץ [...] ובהיותך משתטח עליו [על קבר המת] בכוונה הנ"ל, תייחד היחוד שתרצה ואז יתפשט נפשו בעצמותיו לפי שעה ויגיד לך תעלומות חכמה". ע"כ.

והנה מוכח וברור שבהוראת דבר זה, מלבד שחיים ויטאל היה דורש אל המתים ועבר על לאו מפורש מן התורה, עוד נתן מכשול לבאים אחריו והורה כן בספר כתוב לדורות! ונמצא כי החטיא אחרים לדרוש אל המתים! ועד היום החטאה זו מפעפעת בליבות בני האדם. וכמו שאמר בעצמו, "ואז יוכל לדבר עמך כל אשר תשאל ותחפוץ ... ויגיד לך תעלומות"! כלומר, על פי מה שלמדנו לעיל, זו דרישה אל המתים במלוא מובן המילה!

וכבר הסביר רבינו וכתב בלשונו הזהב, ""כל העושה מעשה כדי שיבוא המת ויודיעו – לוקה". והנה מוכח ופשוט שחיים ויטאל עבר על לאו מפורש מן התורה. ודע קורא נעים, שבזמנים עברו עשו דברים אלו כי חשבו שהמת יגלה להם דברים מסויימים שהם מחוץ למושכל האנושי. אמנם אין העיקר כאן באיסור לאו זה – "כדי שיודיעו", אלא העיקר כאן, "דורש אל המתים", כלומר הדיבור אליהם שאין בו תועלת, כל דיבור כזה הוא אסור וחמור מאוד! ומדוע? כי בדיבור אליהם מלבד שאין בו שום תועלת לעולם, אלא שכאשר אדם ידבר אל המתים בכל צורה שתהיה, דבר זה מוליד אצל בני האדם נטיה אחר האמונות הכוזבות, והזהיר מזה ה' יתברך בתורתו מאוד מאוד, עד כדי כך שהעובר על ענין זה לוקה ארבעים חסר אחת, וכל זה מפני קלות ההמשכות אחר אמונות ההבל והולדת המחשכים בליבות האנשים, ונטיה אחר המאגיה והאלילות.

"דורש – הבנת מהלכי הבורא יתברך"

ולכן נאמר דווקא לשון, "דורש אל המתים" בכתוב, כלומר שמפנה עצמו מן הדרישה מאת הבורא, לדרישה מן המתים! ומה הוא "דורש", כמו שאמרו (משנה חגיגה ב' א): "אין דורשין

במעשה מרכבה", ולעולם מילת דורש זה החפץ לדעת את פעולות ה' יתברך בעולם, שהוא ידיעת מעשה מרכבה. כמו שביארנו היטב בסדרת המאמרים על מעשה מרכבה – לחץ כאן למעבר לסדרת המאמרים.

וזה מה שאמר בתהלים (תהלים פרק יד פסוק ב): "יְהוָה מִשָּׁמַיִם הִשְׁקִיף עַל־בְּנֵי־אָדָם לִרְאוֹת הֲיֵשׁ מַשְׂכִּיל דֹּרֵשׁ אֶת־אֱלֹהִים". ומה הוא "דורש"? מחפש לדעת וחוקר היטב בשכלו הזך כיצד הבורא יתברך מנהל את עולמו בצדק, וזה נקרא, "משכיל". ועל זה אמר (ירמיהו פרק ט פסוק כב – כג): "כֹּה| אָמַר יְהוָה אַל־יִתְהַלֵּל חָכָם בְּחָכְמָתוֹ וְאַל־יִתְהַלֵּל הַגִּבּוֹר בִּגְבוּרָתוֹ אַל־יִתְהַלֵּל עָשִׁיר בְּעָשְׁרוֹ: כִּי אִם־בְּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל הַשְׂכֵּל וְיָדֹעַ אוֹתִי כִּי אֲנִי יְהוָה עֹשֶׂה חֶסֶד מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בָּאָרֶץ כִּי־בְאֵלֶּה חָפַצְתִּי נְאֻם־יְהוָה". ומי זה נקרא "משכיל", זה היודע ומתחיל להבין את מהלכי ה' יתברך בעולם! ולכן משה רבינו היה הנביא הגדול ביותר, כי ידע את כל הדרכים שהבורא יתברך מנהיג את העולם, עד שלא נשאר בו שום ספק על אמיתת מציאותו וצדקות דינו. וכפי שביארנו במאמרים על מעשה מרכבה. עיין שם.

וזו היתה תלונת ה' יתברך על שאול, כמו שאמר (דברי הימים א פרק י פסוק יג – יד): וַיָּמָת שָׁאוּל בְּמַעֲלוֹ אֲשֶׁר מָעַל בַּיהוָה עַל־דְּבַר יְהוָה אֲשֶׁר לֹא־שָׁמָר וְגַם־לִשְׁאוֹל בָּאוֹב לִדְרוֹשׁ: וְלֹא־דָרַשׁ בַּיהוָה וַיְמִיתֵהוּ וַיַּסֵּב אֶת־הַמְלוּכָה לְדָוִיד בֶּן־יִשָׁי". ומה פירוש, "ולא דרש בהשם"? לא חיפש להבין את דרכיו ואת פעולותיו בשכלו הזך! וזה שאמרה התורה והעידה (בראשית פרק כה פסוק כב – כג פרשת תולדות): "וַיִּתְרֹצֲצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם־כֵּן לָמָּה זֶּה אָנֹכִי וַתֵּלֶךְ לִדְרֹשׁ אֶת־יְהוָה". ומה הוא "לדרוש את ה'"? ההבנה במעשה המרכבה, ההבנה מדוע הבנים מתרוצצים בקרבה! והיתה רבקה נביאה, לכן ידעה להבין עניני המרכבה! והלכה לדרוש ענין זה לבדה, כי לא כל אדם ראוי להבין עניני המרכבה.

ועל זה אמרו חז"ל והביאו את האמרה הידועה (תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף יג עמוד א): " ... במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור, במה שהורשית התבונן, אין לך עסק בנסתרות". והיתה כוונתם שכבר לאחר תקופת רבי עקיבא ותלמידו, כמו שמבואר שם בתלמוד, ירדה חולשה גדולה לעולם, ואין בני אדם אשר יכולים להבין עניני מעשה מרכבה! ולכן הזהירו ואמרו, שאדם לא ינסה לדעת את מהלכי הבורא יתברך בעולם כפי שניסו השלימים הקודמים לדעת, ועל זה אמרו, "במופלא ממך אל תדרוש", ומה הוא, "מופלא"? כל דבר שמחוץ למושכל!

ואם הדברים כך על תלמידי רבי עקיבא, מה יענה חיים ויטאל ורבו? מה יענו כל בעלי הקבלה האלילית והטמאה? שלא די שחירפו בעצמותו של הבורא, ועבדו את הפרצופים, ועשו את הבורא יתברך כזקוק לבריותיו, עוד עברו על איסור חמור של לימוד עניני מעשה מרכבה!

ולכן מבואר יוצא, כי במעשה זה של חיים ויטאל המובא לעיל, מלבד איסור דורש אל המתים, מצטרף איסור נוסף: "ואבן משכית לא תתנו בארצכם". וכה דברי רבינו הטהור

הרמב"ם בספר המצוות (לא תעשה יב): "האזהרה שהוזהרנו מלעשות אבנים מוכנות להשתחות עליהן [בפישוט ידים ורגלים], אפילו אותה ההשתחוויה היא ל[בבוד] ה' יתעלה. וגם זאת [אסור, והכל ב]-כדי שלא להתדמות לעובדי פסילים, לפי שכך היו עושים אבנים מצוירות משוכללות בעשייתן לפני הפסילים, ועליהן היו משתחווים לאותו הפסל. ואמר יתעלה: "ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחות עליה" (ויקרא כו, א). והעובר על לאו זה – חייב מלקות".

וביתר ביאור בספרו של רבינו "משנה תורה" (הלכות עבודה זרה ו, ו) כתב וז"ל: "אבן משכית האמורה בתורה אע"פ שהוא משתחוה עליה לשם [יתברך], לוקה, שנאמר 'ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחות עליה', מפני שהיה דרך עובדי כוכבים להניח אבן לפניה להשתחות עליה. לפיכך אין עושין כן לה'. ואינו לוקה עד שיפשוט ידיו ורגליו על האבן ונמצא כולו מוטל עליה [בדיוק כמו שהיה נוהג ויטאל וכן הורה לאחרים לעשות], שזו היא השתחויה האמורה בתורה". ע"כ.

ואם לא די בכך כדי להבין שחיים ויטאל היה עובר על לאו דאורייתא של דרישה אל המתים, ראו נא דברי החוקר יובל הררי במאמרו "מאגית החלום היהודית", שם הוא חושף כי בשנים האחרונות נתגלה חיבור בכתב ידו של ויטאל, שהוקדש למאגיה, לקבלה מעשית, לרפואה ולאלכימיה, ושמכונה כיום 'ספר הפעולות', או ספר "תעלומות חכמה". והנה לפניכם מדברי הררי במאמרו: "רח"ו כתב את ספרו במשך שנים רבות וקיבץ בו חומר מאגי רב ומגוון. אחת מחטיבות החיבור, שבה קיבץ תשע-עשרה פעולות לשם דיבור עם מתים (בעיקר באמצעות זימונם בחלום), היא אוסף עצום בהיקפו, הן כשלעצמו והן בהשוואה לכמות הכוללת של מרשמים למטרה זו שפזורים בספרות המאגית היהודית. היקף המידע שרח"ו קיבץ וכינוסו יחדיו, מעידים ללא ספק על החשיבות הרבה שייחס לתחום זה של פעולה ועל העניין המיוחד שמצא בו. דבר זה מסתבר (אולי) גם מעדותו במקום אחר בחיבור, בנוגע לניסיון שעשה להוציא אל הפועל את אחד המרשמים מסוג זה.

בין הסעיפים שכונסו תחת הכותרת, "אלו הם הפעולות שניסיתי ממה שמצאתי כתוב בספרים ולא נתאמתו בידי ולא עלתה פעולתם בידי", כתב רח"ו את הדברים הבאים (עמ' שמט ס' כו): "לראות בחלום מת או חברך או מי שתרצה. קח ליל שבת פתילה אחת או שתים ותשימם בנר. וקודם שתדליקם תאמר: אני דולק אלו הנרות על שם פלוני מת או חי, או בני, או חברי, שיבוא לי בחלום ואראנו. ואח"כ תדליק את הנר. ובליל מוצאי שבת תיקח הפתילות מה שנשתייר מהם שהדלקת בליל שבת, ותניחם תחת מראשותיך ותישן ותראה מי שתרצה".

שמונה-עשר המרשמים לשאלת חלום שקיבץ בזה אחר זה, בסעיף שכותרתו, "גם אלו הקבלות מעשיות ניסיתים ולא עלו בידי", מלמדים כי הרב ויטאל היה עסוק מאוד בנחש חלומות, וביקש שוב ושוב לקבל מידע [מן המתים] בשנתו מן העֵבר ההוא של המציאות. דא עקא, שהדבר לא עלה בידו. רח"ו שיבץ בקובץ המרשמים לשם שיחה עם מתים שתי גרסאות של מרשם שתכליתו לדובב מת בנוועייתו. זהו מרשם נטול השבעה לשם השגת אבן פלאית, שבהינתנה על-פיו של מת תעוררו לשוב ולדבר. זו לשון אחד הנוסחים (עמ' יד ס' סה): "לעשות

אדם מת שידבר. לך אל קן העורב וקח הביצים שלו ובשלם יפה עד שיהיו קשים וחזקים, ואחר כך תחזירם בקן. ויבא העורב על הביצים וימצאם קשים וילך ויביא אבן קשה טובה. ושים האבן על פי המת ויאמר כל מה שתרצה". עד כאן דברי הררי במאמרו הנזכר. ומבואר בפירוש וברור הדבר, שחיים ויטאל ראש הקבלה האלילית של פרצופי האופל, היה דורש אל המתים, נוטה אחר האמונות הכוזבות, עושה מעשה כישופים, והלך אחר ההבל ויהבל.

והנה לפניכם עוד מספר דוגמאות מ- "ספר הפעולות", המלמדות אותנו במה עמוק נפל ויטאל בעוון "דרישה אל המתים" ועוד. בעמוד יא סעיף מה: "להביא המת בחלום. לך אל קברו ותצייר כאלו הוא חי לפניך אלא שהוא ישן ותקרא אותו ג' או ד' פעמים באופן שאם היה חי היה מקיץ משינתו. ואח"כ תאמר לו: תדע לך שלא באתי אליך להטריחך אלא לדעת ממך על עניין כך וכך, שתבוא בלילה הזה בחלום ותגיד לי מענה שאלתי. ומפני כך אני לוקח מעט עפר מקברך. וכמו שאני לוקח העפר הזה מקברך כך אני לוקח הרוח שלך שתהיה מוכרח להגיד לי תשובה על ענין פלוני. ואני משביע ומקיים עליך בשם דומה שר של הנפשות", וכו'.

בעמוד יב סעיף נ: "להביא המת בחלום שיגיד לו שאלתו. יכתוב אלו השמות בעץ אחד או באבן על האדמה אשר על קברו בדיו. אוזפן סוזא דמייל. ויכתוב לצד ראשו של מת או לצד כל מקום גופו באיזה צד שיהיה. ואח"כ יזרע גם כן על קברו זרע כוסברה ולסוף ז' ימים יראה המת ההוא בחלום ויגיד לו שאלתו ובכל לילה ולילה יראה אותו עד שימחוק השמות. בדוק ומנוסה".

בעמוד יג סעיף נו: "להביא רוח אחד בחלום אשר יגיד לך האמת מכל מה שתשאלהו הן מגנבה הן מכל דבר אחר. לך אל קבר אדם מת וקרא אותו ג' פעמים בשמו. ושים ראשך אצל הקבר אצל ראש המת, וקרא אותו ג"פ בשמו. ואמור אתה פלוני, בעזעזיאל או אטנל, השומר עצמות המתים והוא אדון המתים אשר תחת ידו עצמותיהם, אשביע אותך שתיקח ממנו רשות וכוח לבא אלי באיזה יום או לילה. בשלוה והשקט תבוא ותגיד לי האמת מכל דבר אשר אשאל מעמך. וקח עפר מהקבר אשר על ראשו ושים אותו בבגד פשתן נקי. וכשתלך לישן שימנו תחת האוזן הימני ותישן עליה, או תהיה ער, ובלילה יבוא לך המת ויגיד לך האמת מכל דבר יענה ולא תפחד מדבר".

בעמוד יד סעיף סג: "זה מצאתי בספר אמיתי. בשעה שהאדם גוסס, תלחוש באזנו הימנית, ואח"כ בשמאלית, ואח"כ במצח: משביע אני עליך בשם עזיאל בעל הרוחות, ובשם חפניאל שר רבו, שיש לו אלף פיות ובכל פה יש לו אלף לשונות ובכל לשון ולשון נותן שבח לבוראו, ובשם דומה שר של הנפשות, ובשם המפורש אשר כל צבא מרום עליונים ותחתונים מקבלים ממנו שהוא יאהדונהי בשכמל"ו (ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד) שמיד לאחר פטירתך בלי רעש ופחד תבוא אלי לדבר עמי ולהגיד לי כל מה ששאשאל ממך באמתות בלתי ערמה ומרמה. ואני מבטיחך שאתן צדקה לעניים בעבור נשמתך. ובכל פעם שאקרא לך בשמך תבוא אלי בין ביום בין בלילה. ולא תלך כי אם ברשותי אחר שתגיד לי כל מה ששאשאל ממך באמתות".

שם בסעיף סו: "עשב סאנטא, והיא ארוכה בשיווי ויש לה עלים קטנים [...] מי שייקח מים בשעה רביעית מן הלילה וילך בקבר אדם מת, עם איזה רוח שירצה לדבר, ישליך על הקבר המים עם זאת העשב, ויהיו המים מעושנות עם קושט ועם מוסק ויאמר 'סורגי פורגי סורגי ותבא ותדבר עמי'. וזה יעשה שני ימים ובשלישי יבא אליך וידבר עמך מה שתרצה".

שם בסעיף סח: "נוסחא אחרת. כתוב אלו השמות על אבן או על עץ על קברו ויכתבם לצד ראשו ואח"כ יזרע על קברו זרע קולאנטרו ולסוף ז' ימים יראה המת בחלום ויגיד לו בלא שאלתו. ובכל לילה ולילה תראהו עד שתמחוק השמות הנזכרים, ואלו הם: אוופַן סוֹנַא רְגוֹיֵיל".

"איסור קוסמות – "הגדת עתידות" שעבר חיים ויטאל"

כמו כן, הגדת העתידות באופן כללי, אף היא אסורה מהתורה והיא כלולה בלאו אחר, והוא שלא לקסום. והנה לפניכם הגדרת רבינו הטהור הרמב"ם ללאו זה בספר המצוות (לאוין לא): "הווהרנו מלקסום, כלומר לעורר את כוח ההשערה [=על ידי תפישה מהירה ומקיפה של נסיבות קיימות וצפויות, וברור כי ידיעת הרקע או מקצתו עוזרים הרבה בעניינים הללו' (הרב יוסף קאפח במקום)] באחד ממיני העוררות. לפי שכל בעלי הכוחות הללו אשר אומרים מה שיהיה לפני היותו, לא ייתכן להם דבר זה אלא מפני שכוח ההשערה בהם חזק, ויארע על הרוב כפי האמת והנכון [...] והכרחי הוא לבעלי הכוחות ההשערתיים הללו לעשות איזה מעשה כדי לעורר בו את כוחו ולעודד את פעולתו: יש מהם מי שמכה במקל על הארץ [...] ויש מהם מי שזורק אבנים קטנות ביריעת עור ומאריך להביט בהן ואחר-כך יגיד [...] ומהם מי שזורק חגורת עור ארוכה על הארץ ומביט בה ומגיד".

ובכלל אלה נכללים גם ה-"קוראים" למיניהם, שקוראים את העתידות בכף היד, או בקלפים, או בקפה, וכיוצא בזה משאר ההבלים וההזיות הנגעלות. רבנו ממשיך ואומר בספר המצוות שם, וכה דבריו: "והמטרה בכל אלה לעורר את הכוח שיש בו, לא שאותו דבר עצמו פועל משהו או מורה על משהו [הקפה או הטארוט או שרטוטי הידיים]. וזו טעות ההמון, כי באשר מתאמתות להם מקצת אותן ההגדות, חושבים שהפעולות הללו מורות על מה שיהיה". ע"כ. כלומר, ההמון חושבים ששרטוטי כף היד או רישומי הקפה או מה שעלה בקלפים, הם אלה שמורים על מה שיהיה, והאמת היא, שכל אלה אינם אלא הסחת הדעת כדי לעורר את אותו כוח השערה שיש בכל אדם ברמה שונה. ומי שיש לו כוח השערתי ברמה גבוהה, תסייע לו מאד פעולה חיצונית זו כדי להפעיל את כוח ההשערה שבו.

רבנו מוסיף וקובע בספר המצוות שם, וכה דבריו: "והעושה איזה מעשה שיהיה מן המעשים הללו וזולתם, מכל מה שנוהג בדרך זו נקרא קוסם, אמר ה': 'לֹא יִמָּצֵא בְךָ [...] קֹסֵם קְסָמִים' [דב' יח, י]. ולשון ספרי: 'איזהו קוסם? זה האוחז במקלו ואומר אם אלך או לא אלך'. ועל סוג זה של עוררות [כוח ההשערה] המפורסם באותו הזמן אמר הנביא: 'עַמִּי בְּעֵצוֹ יִשְׁאָל וּמַקְלוֹ יַגִּיד לוֹ' [הושע ד, יב]. והעובר במעשה זה לוקה, כלומר הקוסם ומגיד על-ידי מעשה שעושה, לא השואל

את הקוסם, אבל השואל מתועב מאד [ומכין אותו מכת מרדות]". והוסיף רבנו בהלכות עבודה-זרה (פרק יא): "אי זה הוא קוסם? זה העושה מעשה [...] כדי שֶׁיִּשּׁוֹם וְתִפָּנֶה מחשבתו מכל הדברים, עד שיאמר דברים שעתידין להיות, ויאמר דבר פלוני עתיד להיות, או אינו הווה. או שיאמר שראוי לעשות כך והזהרו מכך ... יש מן הקוסמין שהוא ממשמש בחול או באבנים; ויש מהן מי שגוהר לארץ וצועק; ויש מי שמסתכל במראה של ברזל או עששית ומדמין ואומרים; ויש מי שאוחז מקל בידו ונשען עליו ומכה בו עד שתפנה מחשבתו וּמְדַבֵּר – הוא שהנביא אומר: 'עַמִּי בְּעֵצוֹ יִשְׁאָל וּמַקְלוֹ יַגִּיד לוֹ' (הושע ד, יב) ... "אסור לקסום ולשאול לקוסם. אלא שהשואל לקוסם מכין אותו מכת מרדות, אבל הקוסם עצמו אם עשה מעשה מכל אלו וכיוצא בהן [=בגון ה'קוראים' למיניהם] – לוקה, שנאמר: 'לֹא יִמָּצֵא בְךָ [...] קֹסֵם קְסָמִים' (דב' יח, י)". ומוסיף ומעיר שם הרב יוסף קאפח, וזה לשונו: "ואחת היא דעת רבנו, שכל אלה הבל המה מעשה תעתועים [...] ונראה שכל כיעורו [של הסכל והפתי אשר שואל את הקוסם, הוא] על-ידי זיהום מחשבתו בדברי הבל שאין ראוי לישראל מקבלי תורת ה' לעסוק בהן". עכ"ל. נמצאנו למדים, שמי שהולך ומבקש עתידות או נסתרות מכל מיני מנידי עתידות, קוראים בקפה וכדומה, עובר בלאו וחייב מלקות!

וכעת אציג בפניכם מקצת מעשיו של חיים ויטאל, שעבר בשאט נפש על לאווין מפורשים בתורה. ואלו הדברים שכתב בספרו "ספר החזיונות" (מהדורת מכון בן צבי בעמוד 47 סעיף ד): "שנת כה, היה בצפת החכם ר' לפידות אשכנזי ז"ל יודע עתידות אמתיות, והיה זה על-ידי שהיה מביא לפניו נפש חי או נפטה, אפילו מן הקדמונים, ומגיד לו כל חפצו. ויום אחד הלכתי לביתו על עניין אחד [שיגלה לו דברים מסוימים]". ע"ש.

עמוד 48 סעיפים ה–ו: "שנה הנזכרת. ראיתי אשה בקיאה בטיפות השמן על המים [בעין קריאה בקפה של ימינו] ואמרה לי" וכו'. "שנת ל. הייתה אשה חכמה מדברת עתידות וגם היתה בקיאה בחכמת טיפות השמן. והיו קורין אותה 'בעלת החלומות'. ואשאל ממנה על השמן בלחש, כמנהג [...] עוד חזרתי לשאול בלחש על השמן" וכו'.

"איסור כישוף – שעבר חיים ויטאל"

וישנו לאו נוסף והוא הכישוף, וכך כתב הרמב"ם בספר המצוות (לאווין לד): "האזהרה שהוזהרנו מכל מעשה הכשפים [בפועל על ידי מעשה בידיים], והוא אמרו יתעלה: 'לא ימצא בך וכו' ומכשף'. והעובר על לאו זה חייב סקילה אם היה מזיד, וחטאת קבועה אם היה שוגג. אמר יתעלה: 'מכשפה לא תחיה'". ובהלכות עבודה-זרה פרק יא, פוסק רבנו בעניינו של המכשף: "המכשף – חייב סקילה". וכבר כתבנו במאמר הקודם, שרבינו מזהיר ואומר, שכישוף הוא מין ממיני עבודה זרה, ושקר גמור הוא! וכל מה שהמכשף חייב סקילה, לא על עצם שינוי הדבר וכוח הכישוף חלילה! אלא על החדרת הזיות לליבות בני אדם שיש כח בכישוף, ונמצא העושה כישוף דינו למוות, משום שמחדיר לליבות הפתאים שיש כח לעבודה זרה! והודיע רבינו הטהור, שכל המאמין וחושב שיש כח לכישוף הרי מוחו ודעתו כמו של ילדים ותינוקות!

וראו כיצד חיים ויטאל לא פסח גם על לאו זה, ואלו דבריו ב"ספר החזיונות": עמוד 50 סעיף יב: "שנת לח. הייתי דורש בירושלים בקהל יום שבת בבוקר. והיתה שם רחל אחות ר' יהודה משען, וסיפרה לי כי כל הזמן שהייתי דורש, ראתה עמוד של אש על ראשי ואליהו ז"ל מימיני מסייע אותי, וכשגמרתי מלדרוש נסתלקו שניהם. גם בדמשק שנת ס"ב ראתה [רחל הנ"ל] עמוד אש על ראשי בהיותי שליח ציבור ביום הכפורים [...] והאשה הנזכרת רגילה לראות מראות ושדים ורוחות ומלאכים, וצודקת ברוב דבריה מזמן קטנותה ובגדלותה".

עמוד 54 סעיף כא: "שנת סט. בחול המועד של פסח הלך ר' יוסף סיגורא לבית פליל [מכשף מוסלמי] אחד, בקי בגורל החול ובראיית השדים. ובתחילה שאל בגורל החול, בלחש, כמנהג [...] אח"כ ביום המחרת בא הפליל הנ"ל לביתי לראות פני [...] ואשאל אני בעצמי [...] ועתה אגיד לך עניין הכ"ח מלכים הנז', כפי מה שפירש לי הפליל המכשף הנזכר". ע"כ. ובעמוד 62 סעיף כג: "ביום ו' לאב הוריד ר"י בום מלאך אחד ממשרתי צדקיאל שר היום ההוא, ונגלה במראה זכוכית כמנהג, ושאלתי ממנו וכו'".

ומה שהבאנו לפניכם הוא מעט מזער מהדברים הקשים הכתובים בספר החזיונות הנ"ל, אולם די בהם כדי להבין במה ובמי מדובר. ואחתום עניין זה בדברי רבנו הטהור הרמב"ם בהלכות עבודה-זרה שם (פרק יא, הלכות כ–כא) שמשקפים במדוייק את דמותם של חיים ויטאל ומעריציו ממשיכי דרכם: "ודברים אלו כולן [כל ענייני המאגיה שהובאו בפרק יא שם בהלכות עבודה זרה, כולן] דברי שקר וכזב הן, והן שהטעו בהן עובדי עבודה-זרה הקדמונים לגויי הארצות כדי שינהו אחריהן. ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים להימשך בהבלים האלו, ולא להעלות על הדעת שיש בהן תעלה [=תועלת], שנאמר: 'כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל' [במ' כג, כג]. ונאמר: 'כִּי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אַתָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֶל מְעֹנְנִים וְאֶל קֹסְמִים יִשְׁמָעוּ וְאַתָּה לֹא כֵן נָתַן לְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' יח, יד]. כל המאמין בדברים אלו וכיוצא בהן [מענייני המאגיה וההזיות], ומחשב בליבו שהן אמת ודברי חכמה אבל התורה אסרה אותן, אינו אלא מן הסכלים ומחוסרי הדעת, ובכלל הנשים והקטנים שאין דעתן שלמה. אבל בעלי החכמה ותמימי הדעת ידעו בראיות ברורות, שכל אלו הדברים שאסרה התורה אינם דברי חכמה, אלא תהו והבל שנמשכו בהן חסרי הדעת, ונטשו כל דרכי האמת בגללן. ומפני זה אמרה תורה כשהזהירה על כל אלו ההבלים: 'תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' יח, יג; כלומר, אל תימשך אחר המאגיה אלא אחוז באמונה זכה וברה]".

"לא לבעלי לב חלש – למי שלא התעורר להבין מי חיים ויטאל"

ואם עדיין לא התעוררנו להבין מי באמת היו ויטאל ומורו ארי, אביא לפניכם דברים מזעזעים אף יותר, ותחילה אבקש מחילה מכבוד המקום וכבוד הבריות. באחד ממאמריו של חוקר הדת תומר פרסיקו הוא סוקר את הספר של רוני ויינשטיין: "שברו את הכלים: הקבלה והמודרניות היהודית" (הוצאת אוניברסיטת תל-אביב). וכך הוא כותב בין דבריו (בחמש הפִּסקות הבאות): "בספר ויינשטיין לוקח אותנו למסע מעמיק לאורך שדרות שונות בתרבות האירופאית, ומסביר כיצד תהליכים שהתרחשו בצפת של המאה ה-16 ואחריה קשורים בצורה הדוקה לתהליכים

שעברה במקביל החברה הנוצרית הקתולית. ויינשטיין מראה כמה וכמה תחומים בהם הייתה התפתחות מקבילה ב"תרבות הבארוק, [ב]אמונות הדתיות של הקונטר-רפורמציה הקתולית ו[ב]עולם היהודי, בתיווכה של קבלת צפת". ביניהם הוא מונה את עלייתו של דמות ה'קדוש'; ההתעסקות הציורית בעולם הבא; תפילות אל מלאכים כגורמים מתווכים; התעצמות העיסוק במשיחיות; הפיכת התודעה לציר מרכזי בחיים הדתיים; תפיסה של "חטא קדמון" שרובץ על האדם; עיסוק במוות על קידוש ה' (או למען האמונה הנוצרית הנכונה); עלייתה של דתיות נקבית ושל נשים; עלייתן של הוראות דתיות דקדקניות; עיסוק בקברי קדושים. פנים אלה של התופעה הדתית עלו בקבלה הלוריאנית מתוך דיאלוג, מודע או לא מודע, עם התרבות הקתולית, עד-כדי-כך שוויינשטיין קובע ש"מעולם לא הייתה המסורת הקתולית נוכחת כל-כך בתרבות היהודית כפי שהייתה במהלך המאה השש-עשרה והשבע-עשרה באמצעות קבלת צפת" (עמ' 28) [...]

ויינשטיין מראה כיצד הגוף הפך למוקד הדרמה הדתית עבור האר"י ותלמידיו. כמובן, עבורם הגוף האנושי הוא בן דמותו של האנתרופוס האלוהי, והרי על-פי המסורת הקבלית כל הישויות העליונות מקבילות לאדם. אולם, מה שוויינשטיין מדגיש הוא עד כמה העיסוק בגוף היה אינטנסיבי, וכלל הרבה יותר מהוראות כיצד לתפעל את מערך הפרצופים השמימיים. למעשה, על-פי ויינשטיין מדובר ב"היפוך קופרניקאי", שבמסגרתו מוקד החיים הדתיים עבר מהאל – אל גוף האדם. החידושים המדעיים של המחצית השנייה של המאה ה-16 הפכו את הגוף בעיני בני התקופה למערכת מורכבת ומתוחכמת מאוד [...]

לא סתם הסוד המיני הודגש כל-כך – הרי מערכת הקשרים הפנימיים בעולמות האלוהים מוסברת על-ידי תבניות מיניות: הפרצופים של האר"י הן 'משפחה קדושה', כדברי ויינשטיין, ותפקיד המקובל הוא להביא לזיווגים סדירים ועמוקים בין חבריה. בסופו-של-דבר השפע האלוהי אמור לרדת מלמעלה, מהקומפלקס הזכרי שהוא האלוהות, אל האדמה, שהיא ספירת המלכות, השכינה, כנסת ישראל זוגתו, אנחנו". עד כאן דברי פרסיקו מהם אנו למדים בין היתר, לאיזה שפל הגיעו המקובלים של אותה תקופה.

וכהמשך לדברים אלה הוא מביא שלוש דוגמאות מזעזעות שהעתיק ויינשטיין מכתבים של חיים ויטאל וארי. שתי דוגמאות מ"ספר הפעולות" שהזכרנו במאמרנו לעיל: "ליזהר מן הבורושא, Bruja [מכשפה בספרדית] שהורגת התינוקות [...] תכף שנולד הוולד שים בפיו אבר ברית מילה של אביו (רח"ו, ספר הפעולות, רטז). ... לנכפה [לריפוי אדם הסובל ממחלת הנפילה], יקחו נער א' [אחד] שמימיו לא ראה קרי ויוציאו ממנו שכבת זרע, ואותו הקרי ושכבת הזרע ימשחו בו שפתותיו של החולה ומעולם לא יחזור החולי ההוא (שם, שכה)".

ודוגמה נוספת מהספר "תולדות האר"י": "מעשה באישה אחת מקשה לילד [ללדת] שהייתה בסכנה ובאו קרוביה לבית הרב לעשות לה תיקון להצילה. ויען הרב [האר"י]: אמת הוא שהיא בסכנה ושני בנים יש לה בבטנה ויש לה תיקון אם ימצא. א"ל [אמרו לו, לאר"י] יגיד לנו מה. אמר להם התיקון הוא שיבוא איש שלא ראה טיפת קרי מימיו וייתן בריתו בפיה ומיד

תלד ותינצל. א"ל מי זה האיש ונלך אליו. א"ל יודע אני ואין לי רשות לגלותו שלא להוציא לעז על אחרים. אבל זאת עשו והוציאו כרוז בכל העיר מי האיש אשר יודע בעצמו שלא ראה טיפת קרי בימיו, יבא ויציל ג' נפשות מישראל [את האישה המתקשה ללדת ואת התאומים שבבטנה]. כן עשו. וכששמע הגאון מוהר"ם [מורנו הרב משה] נאלנטי הזקן, מיד קם ובא עמהם ונתן בריתו בפיה ומיד ילדה" (ספר תולדות האר"י, מהדיר מאיר בניהו, מכון בן צבי, עמ' 224–225)". ואין צורך הרבה לדבר אחר מעשה נגעל ותועבה זה!

ואחתום בדבריו המדוייקים של פרסיקו בסיכום מאמרו הנזכר: "אז קודם כל מעניין אותי לדעת אם מי שמאמין לכל מה שר' חיים ויטל כותב על העולמות העליונים, או לכל מה שנכתב בשם האר"י על אלה, מאמין גם למה שהם כותבים על רפואת חולים. ומעניין אותי אם הוא מאמין, האם ינסה הוא את עצותיו של ויטל או האר"י לרפואה שלמה, ואם לא מאמין, איך הוא מתרץ לעצמו שויטל, תלמידו הבכיר של האר"י, או האר"י עצמו, היו יכולים להגות דברי הבל מטורפים שכאלה מחד, ומאידך לגלות את האמת על האינסוף ברוך הוא... אבל זאת הערה צדדית". ועל זה נאמר, "עַד מָתַי פְּתָיִם תְּאַהֲבוּ פֶתִי וְלֵצִים לָצוֹן חָמְדוּ לָהֶם וּכְסִילִים יִשְׂנְאוּ דָּעַת" (משלי א, כב).

"עוד מתועבות ומעללי חיים ויטאל"

והנה בספר הפעולות של חיים ויטאל (עמוד רצב' אות קק): כתב: "להוריד מלאך עליוני ושמו צטיאאל, וירד רוכב על אריה ובידו מטה נחושת, ויש עליו כמו קובה לבנה – אם יבוא צריך שתאמר לו שישמור מכל הרוחות שבפנים ושבחוץ, ותעשה מה שתרצה, וזו היא ההשבעה שלו". עוד כתב לאחר מכן, "להטיל שלום בין איש לאשתו, תכתוב אלו השמות ושים תחת מפתן הבית ויעשו שלום, ואלו הם השמות: "להלל, שאל, חחחחחח, בל, העוה, צמעא, פורומע, והילהטהצח". ע"כ.

והנה מכאן למדים אנו, שמלבד שכל הדברים שכתובים בספר הפעולות לויטאל, אינם אותם הדברים אשר היו כתובים בספר הרפואות הנזכר בשם רבינו הבאנו הדברים במאמר הקודם, וכבר הסברנו כי נגנז מן העולם. עוד למדים אנו כי ויטאל לא רק לימד על מנת לדעת את המשפטים של הוזי ההזיות, אלא עשה מעשים בפועל והורה לאחרים לעשות מעשים בפועל כמו שהוא מעיד בספרו הנ"ל עשרות פעמים. וכתוצאה מדבריו, קמו המון מכשפים בדורינו שמורים לעשות קמיעות, סגולות לישועה, הסרת עין הרע מאגית ומכוערת של אומת הצאבה הידועה לשמצה.

שהרי אם ראש הקבלה האלילית והארורה שחרפה בעצמות הבורא, מורה לעשות קמיעות, וגורם לבני אדם לחשוב שאפשר להטיל שלום בין איש לאשתו על ידי שמות יפאנים או מגן משולשים, או חרטוטי מקלדת, מה זה אומר על ממשיכי דרכו? והרי מוכח שכל לימודו של ויטאל היה מספרי היוונים והבבליים אשר המשיכו את האמונות הכוזבות של אמונת הצאבה. וכן כל הקבלה החדשה הלורייאנית והזוהרית הטמאה והארורה

מפי הגבורה, כולה בנויה סביב יסודות אומות הצאבה, ממשיכה דרכי המצרים, היוונים, והכופרים, שה' יצילנו מהם אמן.

ונביא כאן עוד כמה מתועבותיו של ויטאל, ובכך אחת ולתמיד ידעו הקוראים מי זה היה האיש.

דוגמה א': (עמוד קנח אות כח) **"אם תמשח** [כלומר אדם צריך למשוח על] **דדי הנערה בחלב חזיר, קודם שתדע זכר, לא יגדלו יותר"** [שדיה]". [כלומר בפתרונו של ויטאל, לא רק שיש כאן האמנה בכח מאגי ומיסטי שנלמד מאמונות הצאבה, ולא רק שיש כאן לימוד הזיות, אלא שדבר זה לכשעצמו גובל בסטיה חמורה. שלכל הפחות היה צריך להזהיר, שהנערה תשים על עצמה. אבל יש כאן הוראה שאחר יעשה לה את המעשה הנורא הזה. הפתרון שלו בעצם בא לתת מענה לנערה שגדלו לה שדים גדולות בגיל קטן – ההורים פוחדים שזה יפריע לה בחיים ויש פתרון, צריך שמישהו יקח חלב של חזירה, וימרח לה על השדים לפני שתהיה עם גבר אחר. וזו הוראה שפעולה זו אינה בגדר הטבע. מזה שאמר "קודם שתהיה לזכר", כלומר יש כאן פעולה מסטית שהחלב יכול לעבוד בצורה מאגית קודם שתבעל לגבר].

דוגמה ב': בעמוד שכא כותב ויטאל בספר הנזכר: **"לנכפה** [מחלת הנפילה]**, יקחו נער אחד שמימיו לא ראה קרי, ויוציאו** [בני אדם] **ממנו שכבת זרע.** [כלומר ישפשפו את אבר מינו בכח]**, ואותו הקרי והשכבת זרע ימשחו בו שפתותיו של החולה, ומעולם לא יחזור לו החולי ההוא".** [ואיני מבין, כיצד ניתן להעלות דברים אלו על כתב, לא מספיק שיש כאן טראומה לילד, לא מספיק שיש כאן האמנה בכח מאגי, עוד יש כאן התערבות ונגיעה של בני אדם אחרים שהם צריכים להוציא לו שכבת זרע! ומה יעשה הנער ולא יחטא?].

דוגמה ג': *אזהרה חמורה לפני הקריאה – לא להמשיך למי שלא מסוגל*:

בספר הפעולות הנזכר כותב ויטאל דבר מזעזע נורא, וסטייתי ברמות הקשות ביותר שאפשר לתאר, ובאמת שאם לא הצורך להוכיח את השקר הנורא שנכנס בדת ישראל, לא הייתי מעלה הדברים אפילו על הכתב. אבל אין ברירה ועלינו להציג הדברים. וזה לשונו (עמוד רטז אות רס): **"ליזהר מן הבורושא שהורגת התינוקות ... תכף שנולד הוולד שים בפיו אבר ברית מילה של אביו".** ע"כ.

והנה ראשית כל אציין שחפשתי ולא הצלחתי להבין מה זה שכתב, "בורושא", ואחר יגיעה קצרה נחרדתי עד עמקי נפשי, והדברים גרמו לי לבחילה נוראה עד שהוצרכתי לירוק לתוך כוס מרוב הבחילה והצער הנורא.

"בורושא" בפי ויטאל היא כנראה – "לילית", כלומר היא שם כינוי ללילית הפנאנית המתועבת אונסת הבחורים ושוכבת עם התינוקות! ורק לאחר שהצלחתי להבין שהמילה, "בורושא" הכוונה ל – "לילית" או לדבר הקשור אליה כגון הכישוף והחולי וכו', רק אז הצלחתי להבין את הזימתיות הכתובה כאן, ואת הסטיה שגובלת בפדופיליה ארורה לכל דבר. ולא רק זו בלבד, אלא שלמרבה התדהמה, ויטאל בעצמו לקח נערים קטנים ונתן להם

לשים את הברית שלהם בתוך פה של תינוקות שרק נולדו!!! וזו פדופיליה מהחמורות שאי פעם שמעתי!

ומהיכן אני יודע שמדובר בלילית המצחינה והאלילית של המכשפים? מכיון שכתב ויטאל בספר הפעולות (עמוד קמ אות מא): "בענין לילית ההורגת את הילדים מבן שמונה ימים ללידתם ובלעז [נקראת] "בורושא". ע"כ. כלומר המחלה הזו נקראת "בורושא", היא על שם קנאתה של לילית או מדובר בה ממש. בכל אופן למדים אנו מכך שזה קשור קשר ישיר ללילית הפגאנית של המכשפים הזוהרים וממשיכי דרכם.

וממשיך ויטאל וכותב דבר מחריד ומזעזע כל אדם! וז"ל: "בענין לילית ההורגת את הילדים מבן שמונה ימים ללידתם ובלעז [נקראת] "בורושא ... גם ניסיתי [לעשות רפואה] אז, ושמתי אבר מילת נער קטן בפי הילד תכף כשנולד טרם שיינק ... ואמנם פעמים אחרות עשיתי כל הנ"ל וגם דברים אחרים ... ואלו הם, לשים אבר מילת אבי הנולד עצמו בפי הילד טרם שיינק". ע"כ.

כלומר ויטאל שנטה אחר המאניה והאלילות, מעיד וכותב בקולמסו, שלא רק הוא הורה לדחוף ברית של אבות לתוך פה וולדות שרק נולדו לעולם, אלא הוא בעצמו לקח נערים קטנים ודחף את איבר מינם לתוך תינוקות שרק נולדו. וזה מעשה סטיה מן החמורים שהיו בדת ישראל.

ברמת המושגים שלנו, אם אדם ישמע לדברי ויטאל ויעשה חלק מן התועבות הללו היום, ראשית כל עליו להזעיק מיד משטרה ולדווח על העושה פעולות אלה בכל מאמציו, שכן מדובר בהרס מחשבתי, בחורבן סטייתי, וזה בין הדברים החמורים ביותר שידעה דת ישראל, ובפרט ממי שמוחזק לראש הקבלה המזוהמת והארורה.

העונשים האמורים בחוק על המעשים הללו: במידה וגיל הקורבן הוא מתחת לגיל 18 אך גבוה מגיל 14 – העונש המקסימלי הינו 4 שנות מאסר. במידה וגיל הקורבן הוא מתחת לגיל 14 – העונש המקסימלי יהיה 7 שנות מאסר. במידה וגיל הקורבן הוא מתחת לגיל 16 – תחשב העבירה כעבירת מעשים מגונים בנסיבות מחמירות שהעונש המירבי בגינה הינו עד 10 שנות מאסר.

כלומר, אם מישהו יעשה את הפעולה המזוהמת שויטאל אמר לעשות, צפוי לו עונש מאסר עד 10 שנים. וכמובן מי שעשה דבר כזה או יעשה עלינו מיד לדווח עליו לגורמים הרלוונטים ולדאוג למעצרו, ואין רחמנות על פושעים ארורים ומתועבים שמתעללים בילדים מסכנים וחסרי ישע.

דוגמא ד: כך הוא כותב (חלק ד' עמוד קנז): " ... והנה אבאר הסגולות אשר ייעדתי לי. אם תמשח פניך בחלב הדוב תחכם. [כלומר לפי הזיה זו, על ידי כח מסטי שיש בחלב הדוב, האדם יהפוך להיות

חכם. וזה בדיוק כמו לטעון שעל ידי שעבדיש יעקוץ אותך תהפוך להיות ספיידרמן] **... אם תשא מעט מביצת הדוכיפת ומלשונו תצליח בדרכיך.** [כלומר ההצלחה של האדם תלויה בביצת דוכיפת והלשון שלו. וכמובן דברים אלו הם פרו נצרות ויותר חמורים מעניני עבודה זרה, שכן דברים אלו קשורים קשר ישיר לאמונות הצאבה] **... אם תשים לב ארנבת או לב הכלב באבנטך, לא יזיקך כישוף". ע"כ.**

כלומר, ויטאל מודה שיש כח לכישוף ואף מלמד בני אדם להיות יראים מן הכישוף. ובכך נמצא שויטאל מודה בכח עבודה זרה שפועל בעולם, כלומר ויטאל מייחס חשיבות עצומה לעניני עבודה זרה, ואף ירא ממנה כאילו יש בעניני עבודה זרה איזה שהוא כח מאני או מיסטי לפעול על האדם, ובמילים אחרות, יש עוד אלוה לעולם.

וכבר כתב רבינו הטהור הרמב"ם (רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק יא הלכה טו – טז)**: "... המכשף חייב סקילה, והוא שעשה מעשה כשפים, אבל האוחז את העינים והוא שיראה שעשה והוא לא עשה לוקה מכת מרדות, מפני שלאו זה שנאמר במכשף בכלל לא ימצא בך הוא ולאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין הוא ואין לוקין עליו שנאמר מכשפה לא תחיה. ודברים האלו כולן דברי שקר וכזב הן, והם שהטעו בהן עובדי כוכבים הקדמונים** [כמו הצאבה] **לגויי הארצות, כדי שינהגו אחריהן, ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים להמשך בהבלים אלו, ולא להעלות על לב שיש תועלת בהן, שנאמר, "כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל", ונאמר, "כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל מעוננים ואל קוסמים ישמעו ואתה לא כן" וגו'. כל המאמין** [המאמין בלבד] **בדברים האלו וכיוצא בהן ומחשב בלבו שהן אמת ודבר חכמה אבל התורה אסרתן אינן אלא מן הסכלים ומחסרי הדעת ובכלל הנשים והקטנים שאין דעתן שלימה, אבל בעלי החכמה ותמימי הדעת ידעו בראיות ברורות, שכל אלו הדברים שאסרה תורה, אינם דברי חכמה, אלא תהו והבל, שנמשכו בהן חסרי הדעת, ונטשו כל דרכי האמת בגללן, ומפני זה אמרה תורה כשהזהירה על כל אלו ההבלים, "תמים תהיה עם ה' אלהיך". ע"כ דברי רבינו הטהור.**

ומבואר יוצא, שרק מי שמאמין בלבד בכח כישוף הרי הוא סכל מן הסכלים ואין בו שום דעת. ואם חיים ויטאל שהוא בעצם המשענת של כל עולם הקבלה, האמין בהבל הכשפים והיה ירא מהם, למד מדעות שנלחם בהם אברהם אבינו, מה הדבר מלמד על כל הקבלה הארורה?].

דוגמה ה': "אם יבושל שן הפיל עם שורש היברוח שש שעות וכו'. [והנה כל הענינים הללו עם שורש היברוח, אלו דברים הנזכרים בספרי עובדי עבודה זרה הצאביים שהזכיר רבינו לעיל הבאנו הדברים במאמר הקודם].

דוגמה ו': ובעמוד שכא כותב ויטאל בספר הנזכר: "לנפה, יקחו נער אחד שמימיו לא ראה קרי, ויוציאו [בני אדם] **ממנו שכבת זרע.** [כלומר ישפשפו את אבר מינו בכח]**, ואותו הקרי והשכבת זרע ימשחו בו שפתותיו של החולה, ומעולם לא יחזור לו החולי ההוא.** [ואיני מבין, כיצד ניתן להעלות דברים אלו על כתב, לא מספיק שיש כאן טראומה לילד, לא מספיק שיש כאן האמנה בכח מאני, עוד יש כאן התערבות ונגיעה של בני אדם אחרים שהם צריכים להוציא לו שכבת זרע. ומה יעשה הנער ולא יחטא?].

דוגמא ז': בעמוד 33 בספר הפעולות כתב ויטאל, "להחזיר דבר ליושנו, ולדבר עם המת, יעיין במקום קן עורב ויקח הביצים ויבשלם היטב, עד שיהיו קשים ... ושמור זאת האבן ושימה על מת וידבר אליך מה שתרצה. [והנה מוכח וברור שויטאל בדברים אלו עבר על איסור דרישה אל המתים, כמו שאמר בתורה (דברים פרק יח פסוק י – יג (פרשת שופטים)): "לֹא־יִמָּצֵא בְךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ־וּבִתּוֹ בָּאֵשׁ קֹסֵם קְסָמִים מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף: וְחֹבֵר חָבֶר וְשֹׁאֵל אוֹב וְיִדְּעֹנִי וְדֹרֵשׁ אֶל־הַמֵּתִים: כִּי־תוֹעֲבַת יְהוָה כָּל־עֹשֵׂה אֵלֶּה וּבִגְלַל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפָּנֶיךָ: תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ". וכתב רבינו הטהור (ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה לח): "והמצוה הל"ח היא שהזהירנו משאול ספור מן המתים כמו שיחשבו אשר הם מתים באמת ואף על פי שהם אוכלים ומרגישים ויחשבו שמי שיעשה כך וילבש כך יבא אליו המת בשינה ויאמר לו מה שישאל ממנו. והוא אמרו ית' (שופטי' יח) לא ימצא בך וכו' ודורש אל המתים".

דוגמה ח: עוד הזיה שכותב ויטאל בספר הפעולות (עמוד רעט אות קסו): "לרואה ואינו נראה – לך לקן העורב ותהרוג אחד מן אפרוחיו הקטנים בשעה שלא יראוך אביו או אמו. ותנעוץ מסמר ברזל בקרקע הקן, וקשור האפרוח במסר עם חוט של ברזל כדי שלא ישליכהו אבין מחוץ לקן, ועל ידי כן ילך אביו ויביא אבן אחת וישימנה על בנו המת כדי שלא יראהו מת, ואחר ב' או ג' ימים לך שם ותמצא שכבר הביא את האבן וקחנה ושימנה תחת לשונך ותראה ולא יראוך". ע"כ הציטוט מן המקור.

והנה מה שקראנו כאן הוא בגדר התעללות בחיות ורצח בעל חי לכל דבר! לצורך הדוגמה, אם מישהו יעשה דבר נורא שכזה היום כמו שמורה לעשות חושך אליהו, הוא יעבור על חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), התשנ"ד-1994, והוא חוק ישראלי הקובע איסורים והגבלות בנוגע לפגיעה בבעלי חיים, ביניהם איסור על עינוי, התעללות, ארגון קרבות בין בעלי חיים, העבדה מוגזמת והמתה ברעל. החוק קובע עונשי מאסר לעוברים עליו: שנה על העבדת בעלי חיים והמתתם שלא כדין, ושלוש שנים על עינוי בעלי חיים והתאכזרות אליהם. כל מה שהותר בחוק להמית בעל חי הוא רק לצורכי "אכילה", כלומר לשחוט כדת וכדין. אבל "עורב" הוא סוג של זן לא כשר לאכילה, ולכן אין שום מציאות בעולם שיטען הרוצח את העורב שהוא רצח את העורב בשביל אכילה. בכל אופן, השומע לויטאל, צפוי לו עונש של שנה במאסר, וזהו מעשה אכזרי מתועב אלילי ופגאני לפני הבורא, התעללות בחיות, חילול ה' יתברך ועוד ועוה.

"מה הסיבה שר' נחמן ביזה את רבינו הטהור הרמב"ם?"

ונחתום במה שנדבר בו עוד בהמשך ונקדיש לכך סדרת מאמרים מיוחדת במינה. והוא מה שכתב ר' נחמן מברסלב בספרו חיי מוהר"ן (אות תי) וביזה את רבינו הרמב"ם ביזיון גדול במילים אלו: "ופעם אחת בראש השנה, דיבר רבינו ... גם כן מזה, מגודל האיסור ללמוד אלו הספרים המפרשים את התורה על פי דרכי המחקרים, כגון ספרי האבן עזרא, ובפרט הפרוש הרע שעליו, הנקרא מרגלית רעה, וספרי הרלב"ג, שמפורסם לכל מה שכתוב בו כנגד התורה, שחיב אדם לקרוע כששומע חס ושלום דיבור אחד מדברים כאלה, וכיוצא בזה שאר

ספרים ההולכים בדרך הזה. אשר כל ההקדמות שלהם לקחו מאריסטו היון ימח שמו ונימח זכרו, ושאר האפיקורסים המפורסים שהיו קצתם קודם חכמי התלמוד וקצתם בימיהם ... וכל מקום שזכרו רבותינו ז"ל "אפיקורוס" כוונתם על מי שנמשך לדרכיהם ולסברותיהם [בלומר, נחמן אומר שכל מי שרק יזכיר את אריסטו, אפלטון, גלינוס, כל אלו מי שמביא אפילו סברא מהם הוא אפיקורוס] **אשר** על כן גם שאר הרשעים ... ואיך יעלה על דעת מי שרוצה להיות יהודי לעין בספרים כאלו הבנויים על יסודות רעים של אפיקורסים מפורסמים". ע"כ. **והנה** מבואר מדבריו, שכל מי שילמד מאריסטו אפלטון וגלינוס וכיוצא בזה, אפילו יביא סברותיהם ולו הקטן ביותר, הרי הוא קלקל, השחית את עם ישראל.

וכמובן שיש להרחיב בתגובה לדברים הללו, אבל בקצרה נאמר, "שכל מה שהביא רבינו הרמב"ם את השקפותיהם של אריסטו וכו', כל זה דווקא באותם הדברים שלא סותרים את אמונת היחוד, ולא פוגמים בשום חלק מן התורה, וחכמה בגוים האמן, כלומר, יש בדברי הגוים הרבה דברי מוסר וחכמה מועילים לחיים, כי בסופו של דבר גם להם יש תבונה ושכל. אולם היכן שאריסטו נטה מדרך הישר וסבר שאין תחיית המתים, הרמב"ם כתב עליו ששגה שגיאה גדולה מאוד וזאת מחוסר האמנתו בניסי ה', מכיון שרבינו הרמב"ם לא מכחיש ניסים, אלא מרחיקם בלבד כמה שאפשר אם לא שכתוב מפורש בתלמוד, "נעשה נס"!

בכל אופן רבינו הרמב"ם הטהור כאשר מביא את אריסטו, לא מביא את דבריו הנוגעים למאגיה ולמיסטיקה הארורה, אלא רק את הדברים המידותיים בלבד. אבל הפלא ופלא, ר' נחמן כותב באותו מקום, שיש ללמוד רק מספרי הזוהר הטמא ומספרי ארי. ואולם נשאל שאלה, מי "הפיץ" את תורתו של ארי? חיים ויטאל. והנה נתבונן מהיכן למד ויטאל את מה שלימד בספריו, ואת מי הוא הביא ולמד ממנו בעצמו. **כתב** חיים ויטאל בספר הפעולות (מהדורת הדפסה תשע"ד עמוד קסז): "אמר אפלטון הפאוניאה הרומית כשיתלה על הנער הנכפה יבריאהו ... ושתיית מים לבעלי כאב הגרון דרך קנה פי הטבעת הגדולה של הזאב ירפא מן המחנקים ... והחוטים האדומים אשר יעלו מארגמן הים כשיחנקו בם האפעה ויכרכו בצוואר מי שיש לו כאב בגרון יבריאהו ... ואמר גלינוס, אם תשין האלום תחת מראשותיו של הישן, יסיר ממנו הפחד ... ואמר גלינוס ואריסטו, אם תקח ראש עטלף ותתלנו על האדם ימנע ממנו השיבה בכל עת היותו עליו ... אם יעוורו עיני אפרוחים ... יביאו עשב ויתרפאו בג' ימים [בלומר שהאפרוחים עצמם יביאו]". ע"כ.

וכעת, אם ר' נחמן פסל את רבינו הרמב"ם ואת ספרו הגדול מורה הנבוכים בעבור שהביא שיטותיו של אריסטו כאשר הם מתאימות עם התורה וחוקותיה. מה יענו אותם הפוסלים את ספרי רבינו בגלל דבריו אלו, כאשר נציג בפניהם את דברי חיים ויטאל שלא מביא את דברי השכל הישר מאותם האמרות של אריסטו, אלא מביא מדבריהם של אותם יוונים שמגנה ר' נחמן בעצמו! ומה הוא מביא? את הכישופים והסגולות שכנגדם כתב רבינו בספר מורה הנבוכים! ולפי שיטת ר' נחמן מבואר יוצא, שאסור לקרוא בכל ספרי ארי או ויטאל, משום שהוא למד מן היוונים. **וכעת** נשאל את אוהב מוות: "מי חולה נפש"? אני או חיים ויטאל? מי כופר? אני או האר"י הלא קדוש?

"קדיש בלשון הקודש – טפשותו של אחאב שונא ציון שוב ניכרת"

הנה לאחר ג' מאמרים מלאים ומנומקים על טינופת שונא ציון, כעת אני עובר לחלק הרביעי, ושוב אני מוצא את עצמי מתמודד מול דברי הבל, דברי רעות רוח, קשקושים מהובלים, ואם אלו האנשים נחשבים לתלמידי חכמים, העם הזה בוודאי יתום! שכן מדובר בכסיל גמור ולא רק שהוא כסיל, אלא הוא חסר מידות, מדובר בבהמה גסה, אסור לאיש הזה לדבר בציבור, מציע לו לברוח למקום נידח וסגור!

נמשיך בדבריו של הטמא, בכנסיית המינים: "ומתחיל [=חן שאולוב] **להגיד** [="לומר" – כך אומרים!], ולפלפל האם להגיד קדיש בלשון הקודש. זה הוא [=הנהג שלו], **עכשיו אמר לי, זה חידוש גדול, לא ידעתי את זה, שאמרתי לו** [=לנהג שלו] **שאני הולך לדבר** [=על חן שאולוב], **שהוא לא אומר קדיש בלשון ארמי, הוא אומר קדיש בלשון הקודש, אווו**". ע"כ דברי הבהמי.

כמה דברי שקר, כמה איסורים הנבל הזה עובר, כמה לשון רע בפיהם, אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם! כמה אי דיוקים, כמה סילופים! אפילו בעולם בחוץ, כלומר אנשים שרחוקים מתורה ומצוות, הם הרבה יותר טובים מהנבלות הללו המשתחווים לרבותיהם המינים, איזה מידות רעות, מושחתים מן היסוד, רחמנות על סכלותם! חשודים הם כל עבירות שבתורה!

אני מעולם, אבל מעולם לא אמרתי, שאין לומר קדיש בלשון ארמי, ומעולם לא אמרתי, שאני לא אומר קדיש בלשון ארמי! שכן כמה פעמים התפללתי בסידור שלא היה שם קדיש בלשון הקודש, ועליתי חזן, ואמרתי ללא הרהור כלל, קדיש בארמית. ואני בניגוד אליהם, מעולם לא אמרתי, שמי שאומר היום קדיש בלשון ארמי, עובר על איסור, או שאינו נוהג כשורה חלילה. וכל כוונתי היתה לומר, שכל עיקר תכלית הקדיש, הוא טעם שכלי בשביל בני אדם! וכאשר אדם אומר קדיש, ואינו מבין מה אומר, מה תועלת יש בקדיש?

כלומר, כאשר התעוררתי לאמת הברורה, וההבנה, שכל מצוות התורה הם בשביל האדם, וכן הדין בענין תקנות/גזירות הנהגות שתקנו חז"ל, הכל הוא בשביל האדם, ולא בשביל ה' חלילה. כלומר הכל נתקן על פי שכל ישר! אז הבנתי, שגם לגבי הקדיש, צריך לאומרו בלשון שמבין האדם. מכיון שהקדיש בא לרומם את ה' בעיני בני אדם, ובא להכניס לבני אדם יראה ורוממות מן האל יתברך, ואינו נאמר על מנת לעשות, "נחת" לבורא! כי אין "נחת" באמת לבורא! אין לפניו לא עצב, לא שכחה, לא כעס, ולא שחוק!

וכבר כתב רבינו שמי שהוציא את המצוות מפשוטן, כלומר נתן טעם מטאפורי למצוות, הרי הוא אפיקורוס ומגלה פנים בתורה! וכלשונו של רבינו (רמב"ם הלכות מלכים פרק יא הלכה ג): "... ועיקר הדברים ככה הן, שהתורה הזאת חוקיה ומשפטיה לעולם ולעולמי עולמים, ואין מוסיפין עליהן ולא גורעין מהן, וכל המוסיף או גורע או שגלה פנים בתורה והוציא הדברים של מצוות מפשוטן הרי זה בודאי רשע ואפיקורוס". ע"כ. ומי זה שהוציא המצוות מפשוטן? כל המינים המקובלים! המכשף הזוהרי! כל טעמי המצוות אצלהם מטאפורים ולא שכליים! כל

ענין המצוות אצלהם באו על מנת לתקן ענינים בשמים! הרסו לנו את החיים המינים הללו!

ולפני שנבוא לענין הקדיש, ראוי לנו להקדים ב' ענינים מהותיים שבהם נכשלים בני אדם! וכאן בעצם יסוד העיוות וחשבת השכל של אחאב שונא ציון, כלומר, ענין ויכוח הקדיש והעקשנות לאומרו דווקא בלשון ארמי, נובע מפאת הכישלון של בני אדם בשתי תפיסות עיקריות שבעצם ההבדל בין דרך האמת לדרך השקר וההבל נובעות מפאת שתי עובדות אלה:

א) בשביל מה ולמי באו המצוות?

ב) האם האל יתברך זקוק ונצרך לבני אדם?

"האל יתברך אינו זקוק לבני אדם":

בראש ובראשונה נבאר את הענין החשוב והבסיסי, שבלעדי ידיעת יסודות אלו, האדם יכול להיות "מין" גמור! כלומר, לאבד את העולם הבא, בדיוק כמו שאיבד המכשף הזוהרי את עולמו, וכן כל ממשיכי דרכו המקובלים המינים, שטענו שצריך לאחד אותו יתברך, כאילו הוא יתברך מופרד ומחולק חלילה וחס!

"היסוד הראשון – האל יתברך מושלם ואינו זקוק":

כתב רבינו הטהור **בפירוש המשנה** (רמב"ם מסכת סנהדרין פרק י משנה א): "**וממה שראוי שאזכיר** כאן וזהו המקום היותר ראוי להזכירם בו, **שעיקרי תורתינו הטהורה ויסודותיה שלש עשרה יסודות. היסוד הראשון: מציאות הבורא ישתבח. והוא, ש**[נדע אנו בדעתינו ש]**יש שם מצוי בשלמות אופני המציאות.** [=כלומר, חובה לדעת שהאל יתברך הוא אל שלם במהותו בכל שלימות אפשרית!], **והוא** [יתברך], **עלת** [=מקור] **מציאות כל הנמצאים, ובו** [=על ידו] **קיום מציאותם.** ו[רק] ממנו [=יתברך], **נמשך להם הקיום.**

ואילו נתאר [=בדעתינו] **סילוק מציאותו, כי אז** [=נדע ש]**בטלה מציאות כל נמצא, ולא ישארו קיימים במציאות** [=כל הבריות כולם!]. **ואילו נתאר סילוק כל הנמצאים זולתו, כי אז לא תיבטל מציאותו יתעלה, ולא תחסר, כי הוא יתעלה בלתי זקוק במציאותו לזולתו, וכל מה שזולתו מן השכלים, כלומר המלאכים, וגרמי הגלגלים, ומה שלמטה מהן, הכל זקוק במציאותו** [=רק] **אליו. וזה יסוד הראשון הוא אשר מורה עליו דבור "אנכי ה'" וכו'". ע"כ.**

והנה מכאן אנו למדים כמה דברים חשובים:

א) האל יתברך הוא שלם בתכלית כל שלימות!

ב) הוא יתברך מקור כל הנמצאים.

ג) כולם זקוקים רק אל האל יתברך.

ד) בריאת העולם לא היתה מפאת העובדה שהאל זקוק, או חסר, או מתאווה לדברים אחרים! שהרי קודם בריאת העולם היה האל שלם, ואם חלילה יחריב את עולמו, ישאר האל כמות שהוא שלם בתכלית השלימות! ולכן פשוט הדבר ומוכח, כי תכלית בריאת העולם, לא כי האל זקוק לזה העולם, אלא בראו בשביל להנות בו בני אדם!

ה) המכה בפטיש שכתב רבינו הטהור, ובמילים אלו, רבינו השמיד ודרך על ספר הזוהר הטמא, ועל כל התפיסה הקבלית הרעה והמרשעת, שחירפו באל יתברך, גינו אותו, שמו את עם ישראל במוקש עצום, עיוותו את המחשבה והחשיכו מאור הדת, וקלקלו כל דבר טוב!

וכוונתי למה שכתב רבינו, "ואילו נתאר סילוק כל הנמצאים זולתו, כי אז לא תיבטל מציאותו יתעלה, ולא תחסר, כי הוא יתעלה בלתי זקוק במציאותו לזולתו". ע"כ. והנה, מכאן אנו למדים, כי האל יתברך לא ברא את העולם הזה כי הוא זקוק למציאות המלאכים, או למציאות בני אדם! שכן אם היה בורא את העולם מכיון שזקוק הוא להם, אז ממילא היה תלוי בהם, ואם האל יתברך תלוי במשהו אחר חוץ ממנו, מה זה אומר על האל יתעלה? שאפשר להשפיע עליו, לגרום לו תאווה, לעשות לו נחת, לגרום לו עצב!

אמנם כל זה אינו! כי האל יתברך לא רק שלא זקוק לבני אדם, אלא שלא זקוק הוא גם למלאכים! ולא ברא את המלאכים על מנת שיקדשו אותו וירוממו אותו חלילה, כי הוא יתברך אינו צריך לכל זה! וכל טעם בריאת המלאכים, הוא על מנת שיעשו את שליחותו יתברך!

ומכאן מוכח וברור, שאם האל יתברך אינו זקוק לבני אדם, ואינו מתפעל ולא מתפעם ממעשיהם, הרי שבוודאי כל תכלית המצוות והאיסורים וכו', הכל הוא למען האדם, הכל ליישר את השכל ולהביא אותו לתכלית הברורה – להיות אדם! להכיר את הבורא! וכפי שנבאר בהמשך בענין טעמי המצוות.

ולכן, מבואר, שעיקר מטרת הקדיש, היא בוודאי לא בשביל שהאל יתברך יתענג מזה! אלא שאנחנו בני האדם, נכניס בליבנו רוממותו יתברך! כי כאשר נשמע שבח כזה על בוראינו, נזכור מול מי אנו עומדים, ומול מי חלילה אנו חוטאים!

"היסוד השלישי – האל יתברך אינו גשמי ואין בו מאורע גשמי":

כתב רבינו הטהור (שם שם): **"... והיסוד השלישי: שלילת הגשמות ממנו.** [=גשמות, אינה רק בעובי בשר או בפיזיות מוחשית, אלא "גשמות" הוא כל ענין של הגשמה, ומספיק שאחד יאמר, שהבורא כועס כעת, כלומר שיש לו כעס כמו הגופות. כל זה אינו, ולכן היסוד השלישי הוא החובה לשלול ממנו כל גשמות!]. **והוא, שזה האחד, אינו גוף** [=פיזי], **ולא כח בגוף** [=אין לו יתברך רגשות או הרגשים כמו הגופות, לא עצב ולא כעס וכו'], **ולא יארעוהו מאורעות** [=רגשות ומעשה] **הגופים, כגון התנועה והמנוחה, לא בעצם ולא במקרה.**

ולפיכך [חז"ל] שללו ממנו עליהם השלום החיבור והפירוד, ואמרו [=והזהירו שאין לפניו], לא ישיבה ולא עמידה לא עורף ולא עפוי, כלומר לא פירוד והוא עורף, ולא חבור, כי עפוי מן ועפו בכתף פלשתים כלומר ידחפום בכתף להתחברם בהם.

ואמר הנביא ואל מי תדמיון אל וכו', ואל מי תדמיוני ואשוה וכו', ואילו היה [הוא יתברך] גוף, כי אז היה דומה לגופות.

ו[מה זה שנאמר כלפיו תוארים של הגופות? דע ש]**כל מה שבא בספרים מתאריו בתארי הגופות, כגון ההליכה והעמידה והישיבה והדבור, וכיוצא בזה. הם כולם דרך השאלה** [=כלומר, השאלה, הכוונה שיש מונח מסויים שבא על מנת להמחיש לבני אדם את תוצאות מעשיהם ומה הם גורמים במושגים שלהם!]. **וכמו שאמרו, דברה תורה כלשון בני אדם. וכבר דברו בני אדם בענין זה הרבה, וזה היסוד השלישי הוא אשר מורה עליו מה שנאמר, "כי לא ראיתם כל תמונה", כלומר, לא השגתם אותו בעל תמונה, לפי שהוא כמו שאמרנו, לא גוף ולא כח בגוף". ע"כ.**

והנה מוכח עוד יותר מכאן, כי לעולם אבל לעולם, האל יתברך לא זקוק לבני אדם, לא למצוותם, לא לברכות אשר מברכים! וכל טעם שנתן הבורא לברך אותו לאחר אכילה, הכל מן הסיבה הזו, שנכניס בליבנו ונדע, כי הוא אל זן ומפרנס לכל, ועל ידי כן רוממותו יתברך תהיה גדולה בעינינו, ונדע כי הכל ממנו.

וכאן בדיוק הענין ששונא ציון ימח שמו ושם זכרו אינו מסוגל להבין, לא הוא ולא רבותיו המינים שחרפו כלפי הבורא, כי אצל תפיסת ספר הזוהר הפרו-נוצרי וממשיכי דרכו, הוא שהמצוות כולם על מנת לגרום לבורא שעשוע גדול או לתקן ענינים בעולמות העליונים! כלומר, עצם עשיית המצוות היא בשביל לגרום עונג לבורא יתעלה שמו. ולולא בני אדם היה חסר הוא מהעונג הזה!

ולכן, הם משערים ומעלים בדעתם, שכאשר הקדיש נאמר בלשון ארמי, המלאכים אינם מבינים את הלשון, ונגרם לו מזה יתברך תענוג, כי אז אינם מסוגלים לקטרג על הקדיש! מה? מלאכים מסוגלים למנוע לבורא יתברך שעשוע? וכי מלאך בעל בחירה? וודאי שלא! הם מוכרחים במעשיהם, ורק האדם הוא בעל בחירה בלבד!

"שכינה מעל החולה – מלאכי השרת אין מבינים ארמית":

אמרו בתלמוד (בבלי מסכת שבת דף יב עמוד ב): "והאמר רב יהודה: לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי! ואמר רבי יוחנן: כל השואל צרכיו בלשון ארמי – אין מלאכי השרת נזקקין לו, שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי! שאני חולה [=שונה הדבר אצל חולה], דשכינה עמו. דאמר רב ענן אמר רב: מנין ששכינה סועד את החולה – שנאמר ה' יסעדנו על ערש דוי. תניא נמי הכי: הנכנס לבקר את החולה לא ישב לא על גבי מטה ולא על גבי כסא אלא מתעטף ויושב לפניו, מפני ששכינה למעלה מראשותיו של חולה, שנאמר ה' יסעדנו על ערש

דוי". ע"כ. והנה על מנת להבין מאמר מחוכם זה של חז"ל, עלינו לפרק את המילים האמורות כאן:

א) מי אלו מלאכי השרת?

ב) אם מדובר במלאכים ממש, מדוע אני צריך שיזדקקו לי? וכי אותם אני עובד?

ג) מה פירוש המילה המושאלת, "שכינה"?

כתב רבינו המאירי (בית הבחירה למאירי מסכת שבת דף יב עמוד ב): "לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי, שמתוך שאין הלשון שגור בפי הבריות אין הכונה מצויה בדבריו, עד שתהא תפלתו מקובלת. ומ"מ כל [שהוא] לענין חולה, מתוך שאדם מכוין בתפלתו ביותר, אין בזה בית מיחוש. וכן כתבו הגאונים בתפלת הציבור שהוא בכל לשון מטעם זה, שהציבור שכינה עמהם, רוצה לומר, שכונתם מצויה הרבה. הנכנס לבקר את החולה לא ישב לא ע"ג מטה ולא ע"ג ספסל ולא ע"ג כסא ולא ע"ג מקום גבוה ולא למעלה ממראשותיו של חולה, אלא מתעטף ויושב לפניו, ועומד בכניעה ויראת שמים, כאדם הנותן אל לבו להבין באחריתו, עד שאף החולה ירגיש, וישוב לה' בכל לבבו". ע"כ.

וחייב אני לציין, שמה שהמאירי עושה כאן, זה בית ספר ליסודות ולימוד אמת. ונסביר את דבריו ונציב כאן יסוד אמיתי לפירוש המילים של חז"ל:

א) מלאכי השרת = בני אדם השומעים תפילה. ומהיכן למדתי כן? מזה שכתב המאירי, "... שמתוך שאין הלשון שגור בפי הבריות אין הכונה מצויה בדבריו, עד שתהא תפלתו מקובלת". ודיבור זה של המאירי, מכוון כנגד מה שאמרו בתלמוד, "... ואמר רבי יוחנן: כל השואל צרכיו בלשון ארמי – אין מלאכי השרת נזקקין לו, שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי". וכאילו צריך לומר כך, "ואמר רבי יוחנן: כל השואל צרכיו ומתפלל בלשון ארמי – אין הבריות מתפללין עמו בכוונה, שאין הבריות מכירין בלשון ארמי!". כלומר, מלבד זה שמלאכי השרת הוא כינוי לבני אדם העומדים בתפילה לפני האל, הנה עוד לימד אותנו רבי יוחנן האמורא, שיש לציבור להתפלל בלשון שמבינים אותה הציבור. ואמירה זו של רבי יוחנן מובנת, כי הוא חכם ירושלמי, והיה דובר לשון הקודש, ולכן הזהיר ואמר, שלא יתפללו בלשון ארמי!

ב) שכינה = כוונה של האדם. וכמו שכתב המאירי, "... שהציבור שכינה עמהם, רוצה לומר, שכונתם מצויה הרבה". ונמצא שאין שום שינוי אצל האל יתברך כלל! ואין שום קשר למלאכים של ה' יתעלה שמו! ושוב, הכל חוזר לשכל הישר של האדם! ומי שיבין דבר זה, יקנה לעצמו חיים שלימים ושכל ישר, גם בלימוד, וגם שלא יעליל על חז"ל את הזיותיו של המכשף הזוהרי והמקובלים הארורים.

ג) עוד דבר ענק נלמד מכאן. מה שאמרו בתלמוד: "תניא נמי הכי: הנכנס לבקר את החולה לא ישב לא על גבי מטה ולא על גבי כסא אלא מתעטף ויושב לפניו, מפני ששכינה למעלה

מראשותיו של חולה, שנאמר ה' יסעדנו על ערש דוי". ע"כ. אין הכוונה שה' יתברך משתנה בעקבות מצבו של החולה. והמקובלים הארורים פירשו, שכאשר אדם חולה, אז ה' נמצא מעליו, ולכן לא יושבים על גבי מטה ולא על גבי כסא וכו'! והם לא הבינו את כוונת הדברים.

שכל אלו האזהרות באו שלא ישב המבקר את החולה בצורה שתגרום לחולה להחלש בדעתו ולא לחזור בתשובה, כלומר, חז"ל רצו להזהיר את זה המבקר את החולה, שכאשר יבוא לבקר את החולה, לא יקל ראשו, אלא יראה לחולה שהוא מודאג ממצבו, ובעקבות כך יחזור החולה בתשובה ויתרפא מחוליו. כמו שכתב המאירי בלשונו: "הנכנס לבקר את החולה לא ישב לא ע"ג מטה ולא ע"ג ספסל ולא ע"ג כסא ולא ע"ג מקום גבוה ולא למעלה ממראשותיו של חולה, אלא מתעטף ויושב לפניו, ועומד בכניעה ויראת שמים, כאדם הנותן אל לבו להבין באחריתו, עד שאף החולה ירגיש, וישוב לה' בכל לבבו". ע"כ.

ושוב ושוב ושוב, הכל הוא על פי השכל הישר! אין כאן שום דבר מטאפורי!

ובעת אחר הבנה זו, יש לשאול, מה דינו של מי שכופר רק באחד מן יסודות דת האמת? כתב רבינו הטהור (שם שם): "וכאשר יפקפק אדם ביסוד מאלו היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנותו ולהשמידו ועליו הוא אומר הלא משנאיך ה' אשנא וכו'". ע"כ.

ומבואר שלפי רבינו הטהור, כל הזוהר הטמא וכל הקבלה הטמאה אשר שנו בענק לגבי תפיסת האל יתעלה שמו, כל ספריהם למשרפה! אחד לא פחות! ושלא נדבר על המושגים והמשלים הזימתיים שהמשילו הם את הבורא יתעלה שמו!

וכבר כתב רבינו במורה (חלק א' פרק לו'): "**ואתה דע, שכל זמן שתהא בדעתך גשמות** [בלפי הבורא יתברך, שתחשוב שיש לבורא יתברך, יד, או רגל, חלילה], **או** [שתחשוב בדעתך, שיש לבורא יתברך] **מאורע ממאורעות הגוף**, [בגון: תשמיש, פריה, צרכים, עצב, נחת רוח, בכי, שמחה, דיבור, שינה, הרגשה וכו'. דע כי במחשבה זו בלבד], **הנך מקנא ומכעיס, וקודח אש חמה, ושונא ואויב וצר** [והינך] **יותר חמור מעובד עבודה זרה בהרבה**". ע"כ.

הרי לך שהמקובלים ומכשף הזוהר הטמא, הינם יותר גרועים מכל עובדי עבודה זרה שבעולם! שהרי מינים גמורים הם! ולכן מוכח הדבר ופשוט הוא, שהאל יתברך לא זקוק לא לקדיש של בני אדם ולא צריך גם את הברכות שלהם! אלא הכל הוא בשביל האדם! **ואם** אומרים קדיש ולא מבינים אותו, מדוע לא לומר בשפה שכן מבינים?! שהרי כל טעם שנתקן הקדיש בארמית הוא לפי שפת המקום! שהיו מדברים בזמניהם בלשון ארמי, וזו הלשון המדוברת היתה!

"טעמי המצוות – הכל הוא בשביל האדם":

כעת יש לנו לעמוד על החלק השני שאחאב שונא ציון אינו מבין, ותפיסתו שלו ושל רבותיו

לקויה ונפלה תהומות בענין המצוות וטעמן, ובעקבות כך הם גם לא מסוגלים להבין אמת מה היא!

"ענין החשיבות לתת טעמים ושכל ישר למצוות":

כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות תמורה פרק ד הלכה יג): "... אף על פי שכל חוקי התורה גזירות הם כמו שביארנו בסוף מעילה, ראוי להתבונן בהן וכל מה שאתה יכול ליתן לו טעם תן לו טעם, הרי אמרו חכמים הראשונים שהמלך שלמה הבין רוב הטעמים של כל חוקי התורה ... וכל אלו הדברים כדי לכוף את יצרו ולתקן דעותיו, ורוב דיני התורה אינן אלא עצות מרחוק מגדול העצה לתקן הדעות וליישר כל המעשים, וכן הוא אומר הלא כתבתי לך שלישים במועצות ודעת, להודיעך קושט אמרי אמת להשיב אמרים אמת לשולחך". ע"כ.

והנה מלשון זהב זו של רבינו הטהור אתה למד:

א) ראוי לאדם להתבונן במצוות התורה, ולנסות לתת טעם שכלי לדבר.

ב) כל המצוות כולם, כל התרי"ג מצוות כולם, ובעצם כל מטרת התורה, הם על מנת לתקן את דעתו של האדם, כלומר, הם באו על מנת להציב ולהעמיד את שכלו של האדם שיתבונן וישכיל להאמין כי ה' אחד ושמו אחד, ורק הוא האל יתברך. ולא רק זו בלבד, אלא רוב דיני התורה, הם עצות מן הקב"ה, כלומר ענינים ברורים שכאשר אדם יקיים אותם, יתקנו דעותיו, ויתיישרו מעשיו! כלומר, רוב דיני התורה, הם על מנת שהאדם יהיה אדם טוב, מחייך, שמח, מאושר, אוהב את הבריות, מוכיח היכן שצריך, שותק היכן שצריך. במילים אחרות, כל התורה לא באה, לא על מנת לתקן ניצוצות, לא על מנת לעזור בעולמות העליונים, ולא על מנת לעזור לחלק מחלקי הבורא לשמש אחד עם השני חלילה וחס, כמו שסברו טפשי הקבלה הארורה.

שוב כתב רבינו (רמב"ם הלכות מעילה פרק ח הלכה ח): "ראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה הקדושה ולידע סוף ענינם כפי כחו, ודבר שלא ימצא לו טעם ולא ידע לו עילה, אל יהי קל בעיניו, ולא יהרוס לעלות אל ה', פן יפרוץ בו. ולא תהא מחשבתו בו, כמחשבתו בשאר דברי החול.

בוא וראה כמה החמירה תורה במעילה, ומה אם עצים ואבנים ועפר ואפר כיון שנקרא שם אדון העולם עליהם בדברים בלבד נתקדשו וכל הנוהג בהן מנהג חול מעל בה' ואפילו היה שוגג צריך כפרה, קל וחומר למצוה שחקק לנו הקדוש ברוך הוא שלא יבעט האדם בהן מפני שלא ידע טעמן. ולא יחפה דברים אשר לא כן על השם, ולא יחשוב בהן מחשבתו כדברי החול.

הרי נאמר בתורה ו"שמרתם את כל חקותי ואת כל משפטי ועשיתם אותם", אמרו חכמים ליתן שמירה ועשייה לחוקים כמשפטים, והעשייה ידועה והיא שיעשה החוקים, והשמירה

שיזהר בהן ולא ידמה שהן פחותין מן המשפטים, והמשפטים הן המצות שטעמן גלוי וטובת עשייתן בעולם הזה ידועה כגון איסור גזל ושפיכות דמים וכיבוד אב ואם, והחוקים הן המצות שאין טעמן ידוע, אמרו חכמים חוקים חקתי לך ואין לך רשות להרהר בהן, ויצרו של אדם נוקפו בהן ואומות העולם משיבין עליהן כגון איסור בשר חזיר ובשר בחלב ועגלה ערופה ופרה אדומה ושעיר המשתלח, וכמה היה דוד המלך מצטער מן המינים ומן העכו"ם שהיו משיבין על החוקים.

וכל זמן שהיו רודפין אותו [=את דוד המלך] בתשובות השקר שעורכין לפי קוצר דעת האדם [=כמו שעושים לנו אוחזי ספר הטינופת הזוהר, שכל הזמן בפיהם טענות שקר והבל! עינים להם ולא יראו! אוזניים להם ולא ישמעו! אף להם ולא יריחון! ודוד המלך כאשר היה שומע את תשובותם הטפשיות], היה מוסיף דביקות בתורה, שנאמר, "טפלו עלי שקר זדים אני בכל לב אצור פקודיך". ונאמר שם בענין, "כל מצותיך אמונה שקר רדפוני עזרני".

וכל הקרבנות כולן מכלל החוקים הן, אמרו חכמים שבשביל עבודת הקרבנות העולם עומד, שבעשיית החוקים והמשפטים זוכין הישרים לחיי העולם הבא, והקדימה תורה ציווי על החוקים, שנאמר ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם". ע"כ.

"הקדמה לענין טעמי המצוות":

כתב רבינו הטהור (ספר מורה הנבוכים חלק ג פרק כו): "... כמו שחלקו אנשי העיון מבעלי התורה אם מעשיו יתעלה נמשכים אחר חכמה או אחר הרצון לבד לא לבקשת תכלית כלל, כן חלקו זאת המחלוקת בעצמה במה שנתן לנו מן המצות. [=כלומר, נחלקו מדוע ציוה עלינו ה' יתברך את תרי"ג מצות הללו]. שיש מי שלא יבקש לזה סיבה כלל, ויאמר שהתורות [=המצוות] כולם, נמשכות אחר הרצון לבד. [=באה בשביל הבורא. כלומר לדעתם החולנית, מצוות התורה באו בשביל הבורא עצמו! כאילו הוא יתברך זקוק למשהו בעולם!].

ויש מי שיאמר, שכל מצוה ואזהרה מהן, נמשכת אחר החכמה [=באו בשביל שכל ישר ונבון], והמכוון בה [=והמטרה של המצוות כולם הוא] תכלית אחת. ושהמצות כולם יש להם סיבה, ומפני התועלת [=לבני אדם] ציוה בהם. והיות לכולם עילה. [=ויש לכולם סיבה ברורה]. אלא שאנחנו נסכל [=לא יודעים] עילת קצתם ולא נדע אופני החכמה בהן ... ויאמרו תמיד כי לא דבר רק הוא מכם, ואם רק הוא מכם, רוצה לומר שאין נתינת אלו המצות דבר רק שאין תכלית מועילה לו, ואם יראה בדבר מהמצות שענינו כן החסרון הוא מהשגתכם, וכבר ידעת הדבר המפורסם אצלנו ששלמה ידע סבות המצות כלן מלבד פרה אדומה, וכן אמרם שהשם העלים סבות המצות שלא יזלזלו בהן, כמו שאירע לשלמה בשתי מצות אשר התבארה עלתם, ועל זה העקר נמשכו כל דבריהם וכתובי הספרים יורו עליו ... היות כל המצות בוקש בהם תכלית מועילה במציאות, כי לא דבר רק הוא וגו',

ואמר לא אמרתי לזרע יעקב תהו בקשוני, אני ה' דובר צדק מגיד מישרים, ואשר צריך שיאמינהו כל מי שדעתו שלמה בזה הענין הוא מה שאספרהו, וזה שכלל המצוה יש לה סבה בהכרח ומפני תועלת אחת צוה בה, אבל חלקיה הם אשר נאמר בהם שהם למצוה לבד, והמשל בו שהריגת בעלי חיים לצורך המזון הטוב מבוארת התועלת כמו שאנחנו עתידים לבאר, אמנם היותו בשחיטה לא בנחירה, ובפסיקת הוושט והגרגרת במקום מיוחד, אלו וכיוצא בהן לצרף בהם את הבריות, וכן יתבאר לך ממשלם שוחט מן הצואר לשוחט מן העורף, וזכרתי לך זה המשל מפני שבא בדבריהם ז"ל שוחט מן הצואר לשוחט מן העורף, אבל אמתת הדבר הוא, כי כאשר הביא ההכרח לאכילת בעלי חיים כיון למיתה הקלה עם קלות המעשה. שא"א הכאת צואר אלא בסיף וכיוצא בו והשחיטה אפשר בכל דבר, ולברור מיתה קלה התנו חדוד הסכין ואשר ראוי להמשיל באמת מענין החלקים הוא הקרבן, כי המצוה בהקרבת הקרבן יש לה תועלת גדולה מבוארת כמו שאני עתיד לבאר". ע"כ.

"רק אנשים נחותים נמנעים/פוחדים/מתלוננים מלדעת טעם המצוות":

והנה לעוצם ענין זה החשוב, והטעות הגדולה שנפלה אצל בני אדם בענין טעמי המצוות וידיעתם, **רבינו כותב ומבאר בספרו הגדול, ומסביר** (ספר מורה הנבוכים חלק ג פרק לא): "... [יש] **מבני אדם אנשים** [לא חכמים, כלומר חולי נפשות], **שיכבד עליהם** [=יהיה קשה להם לתת או לחשוב] **נתינת סיבה למצוה מן המצות** [=שציוונו הבורא], **והטוב אצלם** [=לדעתם של חולי הנפשות הללו, עדיף] **שלא יושכל** [=עדיף שלא יובן טעם] **למצוה** [=מצות עשה], ו[כן עדיף לדעתם, שלא יובן טעם] **לאזהרה** [=מדוע ה' יתברך אסר ענינים בתורה והם מצות "לא תעשה". ולדעתם של החולי נפשות הללו, טוב שלא יובן ולא יתנו טעם לטעמי המצות שום] **ענין כלל.**

ואשר יביאם אל זה [=הדבר שהביא אותם אל המחשבה הנחותה הזו], **הוא חולי שימצאוהו בנפשם, לא יוכלו להגות** [=להתבונן] **בו, ולא ידעו לומר אותו. והוא, שהם יחשבו** [=לדעתם החולנית], **שאם יהיו אלו התורות מועילות בזה המציאות** [=כלומר, הם, אותם חולי הנפשות חושבים, שאם נסבור ונאמר, שהבורא יתעלה שמו נתן את התורה לעם ישראל, והביא לנו את המצוות על מנת שיתוקנו דעותינו ודרכינו, ובעצם נסבור שכל התורה ניתנה לנו בשביל לזכות אותנו בדרכינו], **ומפני כך נצטוינו בהם, יהיו** [המצות, לדעתם החולנית], **כאילו באו ממחשבות והשתכלות בעל שכל.** [=כלומר, אותם חולי הנפשות הללו, סוברים ואומרים, שאם יש לכל מצוה ומצוה טעם שכלי, בוודאי כי המצוות לא ניתנו מן האל יתברך, שכן מי יכול לדעת מחשבת האל? ולכן לדעתם, אם יש טעם שכלי לכל מצוה, הדבר גובל בכפירה באל, כי חושבים הם, שכאשר יש טעם שכלי למצוה, אז מחוייבים לומר, כי אינו באה תורה זו מן הבורא יתעלה שמו, אלא באה משכל אנוש!].

אמנם [=חושבים הם, ש]**כאשר יהיה דבר** [=מצוה] **שלא יושכל לו ענין כלל** [=לא יובן לו טעם כלל, אלא ישאר בדעתינו שהוא טעם עליון כמוס לא נודע, או שנסבור שהמצוה עושה תיקונים בעולמות העליונים כפי שנראה מדברי נחמן ונתן מכר-סלב וכו'], **ולא יביא לתועלת** [=ולדעתם החולנית מסביר רבינו הטהור, חושבים הם, שאם המצוה עצמה שציוונו ה' לעשות, לא תביא תועלת אצל בני אדם, כלומר לא תביא תועלת לכל מה שנמצא מן הארץ עד הרקיע, כלומר שהמצוה שאנו עושים לא פועלת כלום אצל החיים, אז לדעתם החולנית, רק אז], **יהיה** [=יהיו המצוות] **בלא ספק מאת ה', כי** [אז יוכח בוודאי, כלומר שאם נסבור שאין אנו יודעים טעמים שכליים למצוות, בוודאי כי] **לא**

יביא מחשבת אדם לדבר מזה [=ואז בהכרח יהיו המצוות מן הבורא בלבד]. **וכאלו אלה חלושי הדעת** [=אותם האנשים האלו, חולי הנפשות הללו, ראו כמה הם חלושי הדעת, שהרי בסברה רעה זו, הם טוענים בפה מלא, ש]-**האדם אצלם יותר שלם מעושהו!** [=ומדוע יוצא מדבריהם כך?], **כי** [לדעתם החולנית, רק] **האדם, הוא אשר יאמר ויעשה מה שמביא לתכלית אחת** [=כלומר, שלדעתם הלא שפויה!, רק האדם מצוה לעשות ענינים לתיקון מידותי ולצוות לענינים השכליים המיישרים את הליכות בני אדם בעולם].

והשם [יתעלה שמו, לדעתם החולנית], **לא יעשה כן** [=כלומר, לדעתם החולנית, רק האדם עצמו יצוה לעשות מצות ותקנות, על מנת ליישר את דרכי בני אדם. אבל ה' יתעלה שמו, לא יעשה כן לדעתם החולנית!]. **אבל** [=אלא, לדעתם הרעה, הבורא] **יצונו לעשות** [את המצות] **מה שלא יועילנו עשותו** [=כלומר לדעתם החולנית, הבורא יצוה אותנו לעשות ענינים ומצוות, במה שלא יועיל לנו כלל בענין תיקון המידות, או להביא אותנו לידי זכרונו יתברך! אלא נעשה המצוות והמעשים שציוונו לענינים שלא קשורים אלינו כלל!].

ו[כן, לדעתם הרעה והחולנית, על אותו משקל], **יזהירנו** [=האל יתעלה, וימנע מאתנו] **מעשות** [=כלומר, לדעתם החולנית, ה' יתברך מונע מאתנו ומזהיר אותנו לא לעשות דברים, חשקים, תאוות] **מה שלא יזיקנו עשותו.** [=כלומר, לדעתם החולנית, הבורא הזהיר אותנו לא להיות עם "הנידה", לא מטעם שכלי וברור, ולא בגלל שאזהרה זו באה למעננו לטוב לנו כל הימים! אלא הכל ענינים גדולים שפועלים בעולמות העליונים וכיוצא בזה, כאילו האל יתברך זקוק הוא לענין המצות! ופשוט שדבר זה לא יתכן! שהרי כל תכלית המצוות הוא למעננו ולהועיל לנו! כי הוא יתברך אינו זקוק לנו בכלום!]. **יתעלה ויתרומם** [=ה' יתברך, מדעות החולנים הללו]. **אלא** [ענין] **הדבר** [=ציווי כל המצוות] **הוא בהיפך זה** [=כלומר, היפך מכוונתם החולנית והדהויה!]. **והכונה כולה** [=כוונת כל המצוות כולם] **להועילנהו** [=כלומר, כל המצות הם על פי שכל ישר ונקי, כל המצוות כולם לא חסר אחת, כולם כולל כולם, לא באו אלא על מנת להיטיב עם בני אדם, בין כאשר הדבר בינינו לבין הבורא, ובין כאשר המצוה היא קשורה לבין עם חבירו!], **כמו שביארנו מאמרו, "לטוב לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה". ואמר, "אשר ישמעון את כל החוקים האלה", ואמרו, "רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה".**

הרי באר כי אפילו החוקים, כולם מורים אצל כל העמים, שהם [=שניתנו המצוות] **בחכמה ותבונה. ואם היה ציווי** [=אם היה מצוה ולו אחת מתרי"ג מצוות] **שאין לדעת לו סיבה, ו**[נסבור חלילה ש]-**אינו מביא תועלת, ולא דוחה נזק. מדוע ייאמר על הסוברו או העושהו, שהוא חכם ונבון ורם מעלה, ויהיה זה מופלא בעמים?** [=שהרי נאמר על עם ישראל כאשר ישמור את התורה והמצוות, שהוא יהיה מופלא ומוכשר נבון וחכם מכל העמים! ואם כל המצוות כולם אינם מביאים את האדם ואת סביבתו לתועלת מחשבתית ותבונה שבלית, במה הוא יהיה מופלא מכל העמים? ונמצא לפי דעתם החולנית של הסוברים את מחשבות ההבל הנזברות, שכל עניני התורה והמצוות לא באו כלל למען האדם. נמצא כי במחשבה זו הם סוברים, שהאדם אינו מתעלה משאר העמים בתבונה ובדעת, ובשכל ישר! והרי שיש כאן מחיקת תכלית כל התורה כולה!]. **אבל הענין** [=האמת, הוא] **כמו שזכרנו בלא ספק. והוא, שכל מצוה מאלו התרי"ג מצות, היא, אם** [=לא באו כל התרי"ג מצוות, אלא] **לנתינת דעת אמיתי!** [=השקפה נבונה. ופירוש הדברים, שכל תרי"ג המצוות באו לתת השקפה נבונה לבני אדם], **או להסיר דעת רע** [=כלומר, "דעת רע", השקפות רעות בענין האל ובעולם שברא! כמו מחשבות מינות, שהבורא זקוק, נפעם, מתפעל, משתוקק. או מחשבות עבודה זרה, שיש כח לכישוף, או האמנה בכוחות אחרים כמו שביארנו כבר במקומות אחרים. כלומר בוודאי שחלק מתרי"ג מצוות בא בשביל בני אדם, שלא יחיו בדעות רעות כלפי האל, וכל כיוצא בזה מן הדברים הפוגמים בשכלו של האדם. ונמצא כי המצוות הם הוראות לאדם ודרך ליישר את דעתו!].

או לנתינת סדר ישר [=חוק וצדק בין בני אדם], **או להסיר עול** [=להסיר מכשול ועלבון שיכול לקרות בין בני אדם], **או להתלמד** [=ללמוד להיות] **במדות טובות, או** [=שבאו המצוות] **להזהיר ממידות רעות.**

[נמצא באופן כללי], **הכל** [כל מטרת נתינת תרי"ג מצוות], **נתלה בשלושה דברים:**

א) בדעות [=לצוות וללמד השקפות נבונות. או להזהיר מהשקפות רעות].

ב) במדות. [=להיות בני אדם טובים עם הסביבה, כלומר זה תכלית המצוות לענין זה].

ג) במעשה ההנהגה המדינית.

והטעם שלא מנינו את האמירות [=את אותם המצוות הקשורות רק לאמירה בפה. כגון קריאת שמע, וברכת המזון וכו'], **כי המאמרים** [המצוות שתלויות בדיבור] **אשר זרזה התורה לאומרם,** [=כגון קריאת שמע, או אמירת ברכת המזון, שהמצוות הללו מתקיימות על ידי דיבור ולא על ידי מעשה]. **או הזהירה מהן** [=שיש דיבורים שה' יתעלה אסר לומר אותם, כגון זה שלא יזכיר את שמו לבטלה חלילה וכו']. **יש מהם מה שהוא מכלל המעשים המדינים, ומהם** [לא באו, אלא על מנת] **ללמד דעת אמתי. ו**[כן חלק מן המצוות התלויות רק באמירה בפה], **מהן** [באו] **ללמד** [על] **מדות** [טובות, כלומר להיות אדם יותר טוב]. **ומפני זה הספיק לנו אלו השלושה ענינים, בנתינת סיבה בכל מצוה מן המצות". ע"כ.**

והנני חייב לציין לאחר הבנת דבריו של רבינו ושכלו הישר, חובה עלי לציין כמה דברים:

א) חובה לחזור על הדברים הכתובים כאן כמה פעמים.

ב) לפי עניות דעתי, מזמן התנאים או לפני כן, לא היה אדם שלם, חכם, נבון, כלי מלא מחזיק חכמה נפלאה וברורה בעל שכל ישר, כמו רבינו הטהור הרמב"ם. וספריו יעידו על רבינו הטהור זך המחשבה, שהרי מזמן של משה רבינו לא היה אחד שסידר לעם ישראל את כל התורה שבכתב והתורה שבעל פה בספר אחד ברור! רבינו היה נאמן למסורת משה רבינו בכל מאודו ונפשו! זכה רבינו הרמב"ם הטהור, זכה בכל מובן, הגם שקמו עליו רשעים ארורים, הגם שאותם רשעים נקראו בפי בני אדם "גדולי ישראל" – "דיינים" – "חריפים ועצומים". בכל זאת לא היה ירא ולא פחד רבינו הטהור מאותם הארורים הללו, אלא נלחם את מלחמת התורה באומץ גדול!

והנני סבור ובטוח שאם רבינו היה חי בדורינו ומוציא את ספריו בדורינו, היו קמים עליו אותם הרשעים שקמים עלינו, ומבזים את רבינו ורודפים אחריו בכל כוחם! אלא שהבל וריק המה, כלום ושום דבר, קליפת השום, כלבים אילמים שצועקים עד השקר האחרון אשר יאחזו בו! מינים הם בחייהם, מינים יהיו במותם!

וכבר כתב רבינו הטהור בהקשר של כל דבר הקשור למלחמות ה' (רמב"ם הלכות מלכים פרק ז הלכה טו)**: "מי האיש הירא ורך הלבב כמשמעו, שאין בלבו כח לעמוד בקשרי המלחמה,**

ומאחר שיכנס בקשרי המלחמה ישען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה וידע שעל יחוד השם הוא עושה מלחמה וישים נפשו בכפו ולא יירא ולא יפחד ולא יחשוב לא באשתו ולא בבניו אלא ימחה זכרונם מלבו ויפנה מכל דבר למלחמה.

וכל המתחיל לחשוב ולהרהר במלחמה ומבהיל עצמו עובר בלא תעשה, שנאמר אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם, ולא עוד אלא שכל דמי ישראל תלויין בצוארו, ואם לא נצח ולא עשה מלחמה בכל לבו ובכל נפשו, הרי זה כמי ששפך דמי הכל, שנאמר ולא ימס את לבב אחיו כלבבו, והרי מפורש בקבלה ארור עושה מלאכת ה' רמיה וארור מונע חרבו מדם.

וכל הנלחם בכל לבו בלא פחד [=בכל סוג של מלחמת ה', וכמו שאנו עושים כנגד ספר האופל המאגי והפגאני], ותהיה כוונתו לקדש את השם בלבד, מובטח לו שלא ימצא נזק ולא תגיעהו רעה, ויבנה לו בית נכון בישראל ויזכה לו ולבניו עד עולם ויזכה לחיי העולם הבא, שנאמר כי עשה יעשה ה' לאדוני בית נאמן כי מלחמות ה' אדוני נלחם ורעה לא תמצא בך וגו' והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך". ע"כ.

"דברי הרשב"ש על רבינו הטהור":

ואציג לפני הקוראים מה שכתב הרשב"ש על רבינו הטהור הרמב"ם (מלחמת מצוה לייפציג תרט"ז עמוד 30): "... הראשונים [=אלו שיצאו על רבינו הרמב"ם], היו מכשפים בנסות הרוח עד שלא הכירו ולא הבינו ... וחלילה וחס להאמר כדברים האלה [=על רבינו הרמב"ם], אשר כל שומעם תצילנה שתי אוזניו, ותסמור שערות בשרו על מנורת המאור, מאור גלותינו המאיר עיני חשכים, מורה הנבוכים, אשר מימות רב אשי לא קם כרבינו משה רבינו [=הרמב"ם], הגדול, תודה וגדולה במקום אחד.

אם יתהלל המתהלל בפאר האבות, הוא היושב במלאכות ראשונה, אבותיו ואבות אבותיו כולם חכמים ונבונים זרע דוד מלך ישראל.

ואם יתפאר המתפאר בידיעת חכמות, הוא גדול מכולם, מי לנו גדול ממשה [=הרמב"ם] בכל חכמה ומדע למודיות ועיוניות, בכל חכמה ומדע יש לו יד ושם עשר ידות. ואם יתהדר המתהדר בכבוד חכמת התורה, הנה הוא אב לכולנו, לא היתה קריה אשר שגבה ממנו, [הכל היה מונח לפניו, תלמוד] בבלי, וירושלמי, ותוספתות, ומכילתות, וספרא, וספרי, ספרא רבא, וספרא זוטא. הן כל ראתה עינו!

וכן בחידושי הגאונים וחבוריהם ותשובותיהם, ומדרשי החכמים שמעה אוזנו ותבן לה. מי יתננו מצע תחתיו לעולם הבא, בזאת יתהלל המתהלל בהשכל וידוע אותו, הוא ראשון לכולם עשר ידות. ובמעשה והאיש משה עניו מאוד.

ואם בקריבה למלכות גם האיש משה גדול מאוד בארץ מצרים בחצר המלך והשרים,

ועומד כנגד המשחיתים הקראי"ם ימח שמם. ולא הרימו קרן כל ימי חייו.

ובתיקון המידות ובדרך לימד דעת את העם, ואילו לא חיבר לנו אלא ספר המצות [בלבד], דיינו, כל שכן [כ]שחבר לנו משנה תורה אשר לפניו אין כמוהו. מי שכלל הכל [=תורה שבכתב ותורה שבעל פה] בחיבור אחד ואחריו לא היה [כמוהו]. וכמה אגרות אחרות חיבר ליישר התועים מדרך עולה, על כולנה [=על הכל עולה ה]ספר, "מורה הנבוכים" אשר יישר דרך העוברים ובנה אותו חומה בצורה נגד מכחישי התורה ונגד המלעיגים עליה לירות במסתרים, לשלוח לה למטרה.

הן אלה קצות דרכיו, ומי יוכל למלל גבורותיו, נפלאותיו, ומחשבותיו, אשריו ואשרי רבו, ואשרי אנשיו ואשרי משרתיו, ואשרי אשר ראו אותו, ואשרי תלמידיו אשר למדו תורה מפיו ... ולולי החיבור הזה הנכבד [=משנה תורה אשר חיבר רבינו הרמב"ם], היינו במבוכה גדולה בפסקי הדינין וההלכות. וכל המחברים הבאים אחריו והמפרשים הולכים בעקבותיו הן בארץ ישמעאל, הן בארץ אדום ... כולם מודים בחכמתו וביוקר תפארת גדולתו, ומייחלים לתורתו ... ברוך הוא לה". ע"כ.

"מלמד התלמידים על רבינו הרמב"ם":

וכתב הרב החשוב החכם האיטלקי בספרו הגדול מלמד התלמידים (ספר מלמד התלמידים הקדמה): "... ואני התאמצתי עם טרדת עסקי בעולם ללמוד לפני החכם הנזכר לרגעים רחוקים עד שפקח מעט עיני לראות ולהביט ספר הרב רבנו ר' משה בר' מימון זצ"ל הוא ספר מורה הנבוכים אבל הוא פוקח עורים לחזות בנועם י"י ולבקר בהיכלו בדרך הדרישה הראויה ובהסיר הספר ההוא קצת הסנורים מעיני נתתי את לבי לדרוש ולחקור קצת כתבי התורה". ע"כ.

עוד כתב (ספר מלמד התלמידים פרשת בא): "... ועל הדרך הנזכר ראוי לדון לזכות כל מי שנודע בחכמה וביראת שמים, לא כדרך המדברים סרה על אנשים ידועים וחכמים. ולפי שהמדברים ההם משימים כונתם להשיב עליהם ולדחות דבריהם, אינם משיגים כונת דבר מדבריהם אבל יכשלו בם ויחזיקו בדעות רעות ונפסדות. ועליהם אמר החכם, "משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו". והרעה ההיא הם הזיופים אשר בידיהם שהם מוכנים לצרתם ולרעתם כמו שאמר הרב המורה בפתיחת ספרו.

ועליהם אמר גם כן עושר שמור לבעליו לרעתו וכל הפסוקים הנמשכים למשיב רעה תחת טובה נאמרים על ענין זה. וסוף דבר החכם בזה אוהב פשע אוהב מצה מגביה פתחו מבקש שבר עקש לב לא ימצא טוב ונהפך בלשונו יפול ברעה. ונהפך בלשונו נאמר על המדבר רע באנשים המדברים טוב והמחרפים אותו בספרו.

וכונתי בזה על המדברים סרה על איש האלהים הרב רבינו משה בר מימון ז"ל עד שאמרו

לרע הבנתם שהוא כפר בתחיית המתים, חלילה חלילה לו כי הוא דבר ברוח הקדש וברוח חכמה בכל מה שדבר בעינים אלה, והמבין את לחשיו ידע כי הוא הלך בדרך הנביאים והכתובים. ואלו היו דוד ואסף בדורותיהם היו מדברים הרעים האלה עליהם מה שדברו על הרב רבינו לפי שהם בני בלי לב". ע"כ.

ומה שכתב, "כמו שאמר הרב המורה בפתיחת ספרו", כוונתו למה שכתב רבינו וראה **וזיהה היטב את הנולה. וכתב בלשון הזו** (ספר מורה הנבוכים פתיחה): "**אבל המבולבלים** [=כמו כל שחיקי העצמות אשר דיברו כנגד רבינו, וכן המון כלבים אילמים שבדורינו], **אשר כבר נִתְטַנְּפוּ מוחותיהם בדעות הבלתי נכונות ובדרכים המטעים, ויחשבו אותם מדעים אמיתיים, ומדמים שהם בעלי עיון** [וחושבים גם שהם 'חכמי ישראל'] **ואין להם ידיעה כלל בשום דבר הנקרא 'מדע' באמת. הם יירתעו** [=כמו נחמן שנרתע מאוד, כפי שאפשר לראות כיצד דיבר רע מאוד נגד רבינו והרחיק] **מפרקים רבים ממנו** [=מפרקי ספר מורה הנבוכים], **ומה מאוד יקשו עליהם כי לא יבינו להם עניין. ועוד, כי מהם** [=מתוצאה של לימוד חכמת האמת והבנה שדברי רבינו הרמב"ם הם האמת הברורה, אז] **תתגלה פסולת הסיגים שבידם, סגולתם ורכושם המיועד לאידם**". ע"כ.

שוב ראיתי שכתב בספר מלמד התלמידים הנזכר (ספר מלמד התלמידים ליום מתן תורה): "... וכדי שישאר המאמר בדרך רמז כפי מה שבאו מאמרים הרבה בתורה ובדברי רבותינו ז"ל וביאור הדבר הזה הי' נעלם מרוב חכמי תורתנו כמו שהי' גם כן נעלם רוב דברי האמתות הנרמזים בתורה ובתלמוד עד שקם הרב רבינו משה ב"ר מימון זצ"ל שקם אב בתורה אב בחכמה בישראל ובאר דברים נפלאים מהם יבינו המבינם עד שיגלו לנו קצת סתרי התורה והתלמוד ואם הוא הזכיר מעט מהסתרים ההם בספרו הנכבד במעט הדבש הזה אורו עיני התלמידים ותפקחנה לראות ולהביט מה שלא היו שמים אליו לא לב ולא עין לפי שהוסרו בדברו הטוב הסנורים הרעים שהיו מבדילים בין הראות והנראה". ע"כ.

"ר' יוסף קארו – הרמב"ם הרב של כל ישראל":

והנה העיד בלשונו רבי יוסף קארו בשו"ת "אבקת רוכל". ודע כי ספר זה נכתב בסוף ימיו, **ובו הוא מעיד כך** (שו"ת אבקת רוכל סימן לב): "**ילמדנו רבינו קהלות שנוהגים כהרמב"ם ז"ל בקולותיו ובחומרותיו דור אחר דור, מהו לכוף אותם לנהוג כ ... וזולתם מהאחרונים** [שבאו אחריו] **המביאים הסברות, או דילמא הזהרו מנהג אבותיכם ואם רבו במלכיות רבים מהו?**

תשובה: מי הוא זה, **אשר ערב אל לבו, לגשת לכוף קהלות שנוהגים כהרמב"ם ז"ל, לנהוג כשום א' מן הפוסקים ראשונים ואחרונים. והא דאמרינן בפ"ק דעירובין: "תני, לעולם הלכה כבית הלל. והרוצה לעשות כב"ש עושה. כדברי ב"ה עושה.** [והרוצה לעשות] **מקולי ב"ש ומקולי ב"ה רשע.** [וכן הרוצה להתחסד ולעשות] **מחומרי ב"ש ומחומרי ב"ה, עליו הכתוב אומר "והכסיל בחשך הולך". אלא אי כב"ש,** [עושה] **כקוליהון וכחומריהון. אי** [ואם עושה] **כב"ה,** [עושה] **כקוליהון וכחומריהון.** [ע"כ לשון התלמוד].

והלא דברים קל וחומר! ומה אם בית שמאי דאין הלכה כמותם, [בכל זאת] אמרו אי כבית שמאי [אתה עושה, חייב אתה לנהוג] כקוליהון וכחומריהן. [קל וחומר רבינו] הרמב"ם ז"ל, אשר הוא גדול הפוסקים [בלומר שהיו מאז ומעולם] ו[לא זאת בלבד, אלא הוא הרב של] כל קהלות ארץ ישראל, והאראביסטאן, והמערב נוהגים על פיו, וקבלוהו עליהם לרבן, מי שינהוג כמוהו בקולותיו ובחומרותיו, למה יכפוהו לזוז ממנו? ומה גם אם נהגו אבותיהם ואבות אבותיהם, שאין לבניהם לנטות ימין ושמאל מהרמב"ם ז"ל. ואפי' רבו באותה העיר קהלות שנוהגים כהרא"ש וזולתו, אינם יכולים לכוף למעוט הקהלות שנוהגים כהרמב"ם ז"ל לנהוג כמותם. וליכא משום לא תתגודדו". ע"כ לשונו. ופשוט הדברים למבין.

ולכן כל מי שדיבר נגד רבינו, התלוצץ עליו ועל מאמריו, הרי הוא רשע גדול שאין קץ לעונשו!

ג) מי שיבין את מה שכתב רבינו בענין טעמי המצוות במורה הנבוכים הנזכר, כלומר את התפיסה הישרה, האמיתית, הברורה והנפלאה הזו, יתאהב בתורה הטהורה, יחבב את המצוות, יאהב את ה' יתברך אהבה גדולה, יבין היטב באיזה עולם נפלא הוא חי, ומעתה והלאה, אין אחד אבל אף אחד, אפילו יהיה נחשב לגדול הדור, שיוכל לשכנע אותו שספר הזוהר הטמא והארור ימחה שמו, הוא ספר אמת חלילה וחס!

שהרי כל המסקנות הברורות העולות ממה שכתב רבינו הטהור, הם ההיפך הגמור, מתפיסת הזוהר הפרו-נוצרית האלילית והטמאה, שכל המצוות לפי ספר האופל, הם על מנת לתקן צמצוצים, לעזור לחלק מחלקי הבורא, להשפיע על עצמותו, להשפיע בעליונים, וכן על זו הדרך. ורבינו הטהור כותב לך מפורש, "והוא שכל מצוה מאלו התרי"ג מצות, היא, אם לנתינת דעת אמתי, או להסיר דעת רע, או לנתינת סדר ישר, או להסיר עול, או להתלמד במדות טובות, או להזהיר ממדות רעות, הכל נתלה בשלשה דברים, בדעות, ובמדות, ובמעשה ההנהגה המדינית".

והקוראים צריכים להבין, שלא לחינם האירופאים הארורים ספרו את ספריו של רבינו הטהור! לא לחינם שרפו את ספרי המורה! כי ספר המורה הוא הספר שמנקה את הדעת של הכסילים הללו ואת החורבן אשר הביאו לעולם!

ברם צריך להבין ולדעת, כי ספר המורה, הוא ספר שלוקח את השליטה מכל שוחרי המאניה! שהרי המינים והצאצאים שלהם, מעריצים ומשבחים, מרוממים ומעריצים את רבותיהם, ואף טוענים שהם פועלים נצורות בעולמות העליונים! ותפיסת הרמב"ם, חז"ל, מסורת תורה שבעל פה, שומטת להם מתחת הקרקע את כל ההבל הנ"ל! שהרי חשבון פשוט הוא, שאם המצוות כולם לא באו על מנת לתקן עולמות עליונים כפי תפיסת רבינו, שהרי כל המצוות ניתנו מפני שלושה סיבות שמנינו לעיל, והכל הוא על דרך השכל הישר לטוב לבני האדם כל הימים, אז בהכרח כי המקובלים הטפשים לא יכולים עוד להשפיע בעולמות העליונים ולא לפעול להורדת שפע כזה או אחר כפי טענתם המהובלת!

כי כל המצוות הם על פי השכל הישר ובשביל בני אדם! ולכן הם כל כך התנגדו לספר מורה הנבוכים ולתפיסתו של הרמב"ם, כי בכך כל אחד יקח אחריות על עצמו ועל חייו, ולא יקום שום מקובל נוכל שיאמר שיש בידו יכולת להשפיע בעולמות העליונים כאלה ואחרים! והרי כל דבריהם הבל וריק! וחזור על הדברים הללו והבן.

ע"כ הקדמה לחשיבות טעמי המצוות, וההבנה הברורה שהכל אבל הכל על פי שכל הישר, ואם כל המצוות הם על פי השכל הישר, בוודאי שכל אמרה/תקנה גזירה של חכמים, גם היא בהכרח תהיה על פי השכל הישר.

עוד נקודה יש להבין אחר הקדמה זו, הוא ההבנה שהרמב"ם הוא לא עוד פוסק, דיין, חכם וכו'. אלא הרמב"ם הוא הרב של כל ישראל בהכרח, ומחוייבים כל ישראל לנהוג על פי הלכותיו של רבינו, ולא רק להחמיר כדבריו אלא אף להקל כדבריו! לא לזוז מפסיקותיו ימין ושמאל! וכל ההולך על פי פסקי רבינו ישכון לבטח בוודאי!

"כל גזירה של חכמים – גם היא על פי שכל הישר":

ולא רק בדברי תורה בלבד, אלא גם חכמים עליהם השלום, כאשר גזרו גזירות ותקנות ברשות בית הדין הגדול, לא עשו זאת אלא מפני שכל ישר ולמען לא יכשל האדם באיסורים יותר חמורים. וכמו שכתב רבינו לענין בשר וחלב (רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ט הלכה כח): "מי שאכל בשר בתחלה בין בשר בהמה בין בשר עוף לא יאכל אחריו חלב עד שיהיה ביניהן כדי שיעור סעודה אחרת, והוא כמו שש שעות. [=וטעם גזירה זו], מפני הבשר של בין השינים שאינו סר בקינוח". ע"כ.

וכעת נעבור להזיות המקובלים. כתב בספר בן איש חי (בן איש חי שנה שניה פרשת בהעלותך הקדמה): " ... כי ידוע דהבשר הוא סוף הדינין ... ולכן אין לבשר תקנה לאכלו אלא רק ע"י שחיטה, ולכן עם הארץ אין ראוי לאכול בשר, כי כיון שהוא בסוד הדינים אינו יכול למתקו ולתקנו להוציא ניצוצות קדושה המגולגל בו. אך ידוע כי הדגים הם ממותקים ומבוסמים יותר מן הבשר כמה מדרגות, ולכן אין צריך להם שחיטה אלא רק באסיפה בעלמא שאוסף אותם מן המים הם מוכשרים לאכילה, ולכן ניצוצי הקדושה שהם מגולגלים בדגים יוכל האדם לבררם, ע"י אכילה בנקל ... ובזה כתבו המקובלים ז"ל טעם לאיסור אכילת בשר בחלב, מפני שהבשר הוא סוד הדינים וכאמור לעיל, והחלב הוא סוד הרחמים ... שהוא חסד, ולכן תערובת שלהם אסורה כאיסור לבישת שעטנז שמערב כוחות הדינים עם כוחות החסדים שלא בהדרגות ובלא משפט הראוי להיות בסוד המיתוק.

וכתב הרב המקובל מוה"ר ששון מרדכי ז"ל וז"ל, ונראה שלפי זה אם אכל חלב תחילה שהוא החסד נכנס תחילה, יוכל לאכול אחריו בשר קודם עיכול דתתאה גבר והחסד כופה את הדין הבא אחריו, משא"כ אם אכל בשר תחלה שנכנסו הגבורות והדינין תחלה, אסור לאכול אחריהם חלב כדי שלא יתגברו הדינין אלא ימתין עד שיתעכל הבשר שהוא אחר שש

שעות ויתבטל כח הדינין, ואז מותר לאכול חלב עכ"ד, ולכן צריך האדם ליזהר מאד באיסור בשר בחלב". ע"כ. מה????!!! מה זה המטאפורה הגועלית הזו? היכן השכל הישר? במי זה אמור לפגוע כל הניצוצות הסתומים האלה? וכי בשר וחלב יש להם הרגש?

"מקור לקדיש":

וכעת אחר אריכות דברים. נבוא למקור הקדיש. אמרו בתלמוד (ירושלמי ברכות פרק ט הלכה ב): "רבי יהודה בר יחזקאל אמר אבא, מברך על ירידת גשמים, "יתגדל ויתקדש, ויתברך ויתרומם, שמך מלכינו, על כל טיפה וטיפה שאת מוריד לנו שאת ממניען זו מזו". ע"כ. והרי שכבר בזמן התלמוד ירושלמי, אנו מוצאים נוסח שבו אומרים, "יתגדל ויתקדש". ונראה לי כבר בראיה ראשונה, שהברכה הזו על ירידת הגשמים הוא קיצור מן הקדיש עצמו. שכן, מכיון שהקדיש לא נתקן אלא על מנת לשבח את ה' יתברך בעיני בני אדם, לכן ראו לשבח את ה' יתברך בירידת הגשמים באותו נוסח הזהה לקדיש שהיו אומרים. ולכן התחיל ואמר, "יתגדל ויתקדש", שהוא השבח הנאמר בתחילת הקדיש. ואמר, "ויתברך ויתרומם", שהוא גם כן חלק מן אמירת הקדיש עצמה.

והנה נוסח הקדיש בשפה העברית:

שליח ציבור אומר: יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. והציבור עונים: אָמֵן. שליח ציבור אומר: בָּעוֹלָם שֶׁבָּרָא כִּרְצוֹנוֹ, וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתוֹ, וַיַצְמִיחַ יְשׁוּעָתוֹ, וִיקָרֵב מְשִׁיחוֹ, וְיִפְדֶּה עַמּוֹ, בְּחַיֵּיכֶם וּבְיוֹמֵיכֶם, וּבְחַיֵּיהֶם שֶׁל כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּמְהֵרָה וּבִזְמַן קָרוֹב וְאִמְרוּ אָמֵן. והציבור עונים בכל כוחם וכוונתם: אָמֵן, יְהֵא שְׁמוֹ הַגָּדוֹל מְבֹרָךְ, לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים. שליח ציבור עונה וחותם אחריהם: יִתְבָּרַךְ. והציבור עונים על חתימתו: אָמֵן. שליח ציבור אומר מיד אחריהם: יִשְׁתַּבַּח, יִתְפָּאַר, יִתְרוֹמַם, יִתְעַלֶּה, יִתְהַדַּר, יִתְעַלֶּה, וְיִתְנַשֵּׂא, שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. והציבור עונים: אָמֵן. שליח ציבור אומר: לְמַעְלָה לְמַעְלָה, מִכָּל הַבְּרָכוֹת, הַשִּׁירוֹת וְהַתּוּשְׁבָּחוֹת וְהַנֶּחֱמוֹת שֶׁאוֹמְרִים בָּעוֹלָם. וְאִמְרוּ אָמֵן. הציבור עונים: אָמֵן.

והרי לך שנוסח זה המובא בתלמוד ירושלמי הוא ככל הנראה קיצור של קדיש ארוך שהיו רגילין לומר בזמן חכמי התלמוד ירושלמי. בכל אופן, לאמיתו של דבר, לא מצאנו נוסח שלם בתלמוד ירושלמי של אמירת קדיש. ויתכן שבאותו הזמן עוד לא נתקן לומר כן. וכן לא מצאנו נוסח זה גם במשניות, ואפילו לא זכר לו. ואם כן, הדבר לכאורה פשוט, שתקנת אמירת נוסח קדיש, היא תקנה מאוחרת, ויתכן שהיא תקנה שנתקנה לאחר חתימת המשנה לכאורה. **ומצאנו** בתלמוד בבלי (ברכות נז.) שאמרו: "העונה יהא שמיה רבא מברך [בחלומו] – מובטח לו שהוא בן העולם הבא". ע"כ. ומתוך שאמרו, "העונה", משמע שמדבר על הנוסח של הקדיש שאנו רגילין בו היום. שהחולם עצמו עונה, "יהא שמיה רבא מברך", זו הוראה שיזכה לחיי העולם הבא. וכן אמרו (תלמוד בבלי שבת קיט:) "אמר רבי יהושע בן לוי: כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך, בכל כחו – קורעין לו גזר דינו, שנאמר, "בפרע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'". מאי טעמא, בפרע פרעות – משום דברכו ה'.

רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: אפילו יש בו שמץ של עבודה זרה – מוחלין לו, כתיב הכא, בפרע פרעות, וכתיב התם, כי פרע הוא". וכן מבואר (תלמוד בבלי סוכה לט.) "אמר רבא: לא לימא איניש יהא שמיה רבא והדר מברך, אלא יהא שמיה רבא מברך בהדדי". ולימד רבא, שלא יחלק אדם את המילים הללו. אלא יאמר, "יהי שמו הגדול מברך" – ברצף אחד.

ושאלו בתלמוד (בבלי ברכות כא:) "איבעיא להו: מהו להפסיק ליהא שמו הגדול מבורך? כי אתא רב דימי אמר, רבי יהודה ורבי שמעון תלמידי דרבי יוחנן אמרי: לכל אין מפסיקין, חוץ מן יהא שמו הגדול מבורך, שאפילו עוסק במעשה מרכבה – פוסק. ולית הלכתא כותיה". ע"כ. ומ-שאלה זו אתה למד, שהנוסח המקורי של אמירת קדיש, היה בלשון הקודש ולא בשפה הארמית. וכל כך חשיבות יש לענית "קדיש", עד כדי כך שתלמידיו של רבי יוחנן האמורא, היו מפסיקין באמצע תפילת עמידה לקדיש. אבל התלמוד חותם, שאין לעשות כן. אלא כל מי שמתפלל תפילת עמידה לא מפסיק לשום דבר. וכ"כ הרמב"ם (הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק י הלכה טז): "ואם התחיל להתפלל קודם שליח ציבור, והגיע שליח ציבור לקדושה, לא יפסיק, ולא יענה קדושה עמהן. וכן לא יענה, "אמן יהא שמיה רבא מברך", והוא באמצע התפלה. ואין צריך לומר [שלא יענה] בשאר הברכות". ע"כ.

"טעם נכון לומר בלשון הקודש":

והנה לצערינו כמו שכתבנו למעלה, רוב הציבור לצערינו אינו מבין את השפה הארמית. ולאחר בדיקות עם עשרות בני אדם, שקוראים נוסח קדיש, שנים על גבי שנים, נמצאו בני אדם שאינם בקיאים כלל בפירושו. ולהיפך, יש המון בני אדם שכאשר נפטר להם אדם מסויים, ונוהגים לומר קדיש, אומרים את הקדיש בשיבוש גדול. ולא מצאנו בשני התלמודים, שאמירת הקדיש באה על מנת לעלות נשמה של אדם מסויים או לתקן מישהו, שכן אי אפשר לעלות נשמות ולא להוריד, במתים חופשי! וכל ענין עילוי נשמת וכל כיוצא בזה, מדובר בחירוף ועלבון לשכל היהודי! כמו שכתב הרמב"ם (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת אבות פרק ד משנה יח): "כבר בארנו בעשירי מסנהדרין, שאין אחר המוות [לא] שלימות [תיקון], ולא תוספת, ואמנם ישלם האדם ויוסיף מעלה [רק] בזה העולם. ואל זה רומז שלמה באומרו (קהלת ט י): "כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה", אלא במצב אשר ילך האדם – בו ישאר לעולם. ולזה ראוי להשתדל בזה הזמן הקצר המועט, ולא לאבדו אלא בקניית המעלות בלבה, לפי שאבדתו גדולה, הואיל ואין לו תמורה ואין לו תקנה". עכ"ל. **ומה גם שיש** ראיה לכך, ממה שאמרו (תלמוד בבלי שבת קיט:) "אמר רבי יהושע בן לוי: כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו – קורעין לו גזר דינו". ולא אמר, שיש בזה תועלת לעילוי נשמת אדם אחר. אלא התועלת מגיעה דווקא לאדם עצמו הקורא זה הנוסח.

ואם תשאל, מדוע העונה זה השבח ומברך בכל כוונת ליבו זוכה שקורעין לו גזר דינו? הנה לי נראה שבא רבי יהושע לעורר את האדם ולהבטיחו, שאם יתבונן במילות הקדיש, ויבחן אותם היטב, ויאמרם בכל כוונת ליבו, כלומר יאמין בהם כאשר אומר אותם, אז ידע האדם כי יש מרפא לחוליו, ויש תשובה לתקנתו, שהרי אם יעבוד את האל הגדול הזה שהכל בידו,

בוודאי, כי על ידי זה יתעורר ליבו אל ה' יתברך, ויחזור בתשובה ממעשיו, כי הגזירות לא סרים מן האדם אלא בתשובה.

ומכיון שזה הדבר הוא סעיף גדול לתשובה, הפליג רבי יהושע בן לוי ואמר, שקורעין לו גזר דינו. ובוודאי שאין בכוונתו שכל מי שיצעק את הקדיש בכל כוחו ולא ישתנה ממעשיו שיקרע לו הבורא גזר דינו. אלא כוונתו היא על דרך ההפלגה, שאם יאמר האדם את זה השבח בכוונה שלימה, היא תביאהו להכנעת הלב, ואז יעשה תשובה.

ועל פי כל הדברים האלו, מה תועלת יש בקריאה זו אם אדם לא מבין את מילות הקדיש? בשביל מה תקנו לנו לומר קדיש אם הטעם היוצא ממנה אינו מתקיים? ולכן הדבר פשוט וברור, שכל מה שנתקן לומר קדיש בשפה ה-"ארמית", היה מפני שהתלמוד בבלי נתחבר בבבל, והשפה דאז היתה ארמית. ומכיון שהתלמוד האחרון והחשוב נכתב בבבל, והשפה המדוברת שם היתה ארמית. לכן במשך אלף חמש מאות השנים האחרונות, לא ראו לשנות את נוסח הקדיש, ואמרו אותו בלשון ארמי. ואף בתוך הקדיש עצמו, אנו אומרים חלק מן המילים בלשון הקודש, שכן לא רצו לגמרי לעקור את לשון הקודש מן נוסח הקדיש.

ואם תקשה ותאמר, מדוע לא אמרו אותו במשך השנים הללו אחר חתימת התלמוד בלשון הקודש? נענה ונאמר, מכיון שאין שום מעלה לשנות את הנוסח לשפה מדוברת אחרת. ומכיון שבמשך כל השנים חיו כמעט כל עם ישראל בגלות, בארצות אירופה, בארצות אפריקה, ובארצות ספרה. ולא היו מדברים כמעט כלל בלשון הקודש. לכן לא ראו טעם נכון לשנות את נוסח הקדיש ולומר אותו כלשונם. אבל כעת ברוך ה', כאשר הגענו לארץ ישראל, ובקיאים כולם בלשון הקודש, ומדברים אותו חלק ונכון. והשפה הארמית נמצאו פחות ופחות אנשים שמבינים אותה כהוגן, לכן אמרתי, אולי צריך לשנות ולומר את נוסח הקדיש כולו בלשון הקודש. או לכל הפחות ללמד את העם את התרגום של הקדיש, למען ידעו אותו היטב. ולא כמו שאמר עלי אחאב שונא ציון, שאני אמרתי שאסור לומד קדיש בלשון ארמי! דובר שקרים, ארור הוא מפי ה', תועבה גמורה!

"בנו של הרמב"ם – מה כוונת הקדיש"?:

ולאחר זמן מצאתי דבר מעניין בשם בנו של הרמב"ם, שכתב (המספיק לעובדי השם פרק כו על תפלת הצבור עמ' 61. – 62): "... אחר כך יאמר שליח צבור את הקדיש. וזאת, על ידי שיאמר: "יתגדל ויתקדש שמיה רבא וכו'". וכוונת "תחינה" [נקט דווקא "תחינה" ולא "תיקון"] זו, [בכדי]להראות [ולפאר] את גודל שמו יתעלה בין האומות, על ידי גילוי נסיו ונפלאותיו [שיהיו] בימות המלך המשיח מהרה יבוא. [וזה] כפי שהבטיח [הוא] יתעלה על ידי [הנביא] יחזקאל עליו השלום (פרק לח פסוק כג): "וְהִתְגַּדַּלְתִּי וְהִתְקַדַּשְׁתִּי וְנוֹדַעְתִּי לְעֵינֵי גּוֹיִם רַבִּים וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה". ושיזרז דבר זה ויקרבנו. ועונים האנשים "אמן", תחילה, בעת שהוא פותח, "יתגדל ויתקדש", ולבסוף, באָמרו, "ובזמן קריב" ובצוותו אותם לענות "אמן" באָמרו "ואמרו אמן". אחר כך לאחר עניית "אמן", יאמרו האנשים בגדלם את שמו יתעלה בקול הגבוה ביותר הנובע מכוונת לב כנה

וההתעוררות הנפשית הגדולה ביותר: "יהא שמיה רבא מברך לעלמא ולעלמי עלמיא", כפי שאמרו ז"ל, ששכר העונה יהא שמו הגדול מבורך בכל כוחו גדול מאוה.

ו[מה ש]נהגו האנשים שתהא הענייה בלשון "תרגום", ה[וא משום שזה מה שהיה] ידוע לפנים בישראל, ועל – כן לשון הקדיש, ברובה, לשון תרגום [ולא מפני הפחד מן המלאכים חלילה או מפני ענין מאני או מיסטי]. וכן [עוד טעם שתיקנו העניה בלשון תרגום, ולא התעקשו לתקנו בנוסח לשון הקודש, הוא משום] ששבח זה [בחלקו] לקוח מלשון דניאל עליו השלום, האומר בלשון תרגום (דניאל פרק ב פסוק כ): "עָנֵה דָנִיֵּאל וְאָמַר, לֶהֱוֵא שְׁמֵהּ דִּי־אֱלָהָא מְבָרַךְ מִן־עָלְמָא וְעַד־עָלְמָא, דִּי חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָא דִּי לֵהּ־הֵיא". והשבח הזה הכתוב בדניאל [הוא] כללי מהרגיל הידוע. משום שכידוע אומרים: "לעלמא ולעלמי עלמיא". [לעולם ולעולמי עולמים. ובשבח זה אין מדבר על מה שהיה, אלא על מה שיהיה]. ואילו זה [השבח שאמר דניאל], מחייב [את השומע להבין] את אי הקדמות, [שהבורא יתברך] בלא התחלה ואת הנצחיות [שלו יתברך היא] בלא סוף, וכזו היא גדולתו, יתעלה שמו". ע"כ. ומבואר מדבריו שכל טעם שאומרים בארמית, הוא רק משום שליטת השפה באותו הזמן ותו לא!

אחר כך לאחר שהאנשים עונים "אמן" אומר שליח צבור: "לעילא לעילא מכל ברכאתא ושיראתא ותושבחאתא ונחמתא דאמירן בעלמא ואמרו אמן", והאנשים עונים "אמן". ומשמעות אמירה זו ברורה' והיא שכאשר הוא מגדל ומתאר ומשבח והסביר מה שמצפים מהגאולה, הוא אומר בבארו שזה בהתאם להשגתנו ויכולת התבטאותנו, שהרי גידולו יתע' נעלה מכל גידול' ותיאורו גדול מכל תיאור' ושיבוחו נכבד מכל שבח' והבטחותיו שמצפים להן, אשר בהן תושג הנחמה האמיתית, מרובות מכל מה שאומרים; ואותו הגידול שהוא יותר נכבה, אליו רומזים ובאמצעותו מתחננים ואותו מאשרים האנשים בביטוי "אמן". עכת"ל.

והנה אחר כל המאמר הארוך הזה התבאר ויתלבן לך קורא נעים, כי אין שום בעיה לומר קדיש בלשון הקודש, וכך ראוי לנהוג. שכן כולנו בארץ הקודש יודעים את השפה המדוברת, וצריך לומר את כל נוסח הקדיש כולו, ולאומרו בלשון הקודש. ועל ידי זה יכנס יראת ה' גדולה בליבנו, ונזכה לעובדו בלבב שלם.

"מזלזל באלה שמחלקים ציציות – שוב פעם אתה משקר"?

הנה לאחר ד' מאמרים ארוכים ומלאים יראת ה' ורוממות אמיתית ויראה אמיתית כלפי הבורא יתעלה שמו. וכן מלאים מאמרים אלו בהשפלת השקר עד התהום, ולרמיסתו הברורה של הכלב האילם "אחאב שונא ציון", שאגב עוקב אחרינו בכל שיעור ושיעור, ולא רק בכל שיעור ושיעור, אלא הכלב האילם, לאחר שאמר לקהל עם ישראל לרצוץ את מוחי, העז עוד לשלוח הודעה לעמותה המופנית אלי, וזו נוסחה: "במוצאי שבת תשעה באב, זה מה שיש לך לעשות [=לפרסם שיעור כנגדו]? הקב"ה ינקום ממך תראה בע"ה בקרוב". ע"כ.

ואיני מבין את הכלב האילם. מה ההבדל בין תשעה באב לבין שאר הימים, שכן מצווים אנו להלחם במינים ועובדי עבודה זרה שממרים ביד רמה נגד הבורא בכל זמן. ויתירה מכך, השיעור כלל לא עלה במוצאי שבת, מכיון שדברים אלו, כלומר המלחמה נגד ספר האופל זה ענין משמח מאוד, מכיון שאנו זוכים לבער הרע מקרבנו, ושלא נדבר, שאנו מוכיחים את בורותו וסכלותו של הבהמי שונא ציון. ולכן פרסום השיעור נדחה למוצאי תשעה באב, ולא פרסמנו אותו במוצאי שבת.

ויש לשאול, מדוע הכלב פוחד שאפרסם את השיעור? מכיון שבהקלטה שחשפתי שם, הוא מטנף על יגאל כהן, קורא לו ליצן שמדבר עם נשים. מטנף על שניר גואטה, מטנף על אייל עמרמי, ולא רק שהוא מטנף, אלא מודיע את עוון "ראשי הדור", שיודעים את האמת ושותקים מפחד! כלומר, לדעתם כל אלו האנשים שהזכרנו שהוא טינף עליהם, אותם "ראשי הדור" יודעים שהם מקולקלים, ונותנים לקלקול הזה להמשיך ולא מדברים מילה! ולא רק זו בלבד, אלא ידוע כי יגאל כהן ושניר גואטה, עשו עבודת יח"ץ ענקית לתנועת ש"ס. ושימו לב לזיוף שלהם, מצד אחד כאשר הם צריכים אותם לנושא הבחירות, הם הרבנים הגאונים. וכאשר הם לא צריכים אותם, זרקו אותם לפח האשפה. זה דרכם של המינים והאורתודוקסים.

עוד יש לשים לב להתנהגותם ופחדם של המינים. בתחילה הם תוקפים, מאיימים, מחרימים, מנדים, צועקים, מביישים, מכלימים, מסיתים לרצח ועוד ועוד... וכשתוקפים אותם קצת, ונוגעים להם בכבוד המדומה אשר להם, הם לא עומדים בזה, ושולחים הודעות אישיות על מנת לעצור את הסחף. אלא שהכלב הבהמי הזה כלל אינו מכיר אותי, הוא חושב שהודעתו נוגעת לי ברגשות... ! וכבר הבטחתי לא אחת [=חוץ מחריגים], שלא אדבר על אנשים שנגועים בספר האופל, וגם לא על רבנים שנגועים בספר זה, כי אני מחשיב אותם כשוגגים בדבר. אבל, ואבל גדול, מי שיעיז להרים יד נגד התורה, מי שיעיז להכשיר ספר זה לאחר שהוא שמע שיש הרהר על הספר הזה, וממשיך לתעב ולייחסו לרשב"י התנא הטהור, שם כבר לא תהיה מחילה, שם לא יהיה מה שיעצור אותי מלדבר.

ושונא ציון חושב שאני מתרגש מההודעה שלו. הוא לא מבין שאין לי כל רגש כלפיו או כלפי המינים האחרים, הם כמו ג'וק שמפריע לי בדרך לבער עבודה זרה, וכל מה שארצה זה לדרוך עליהם במלוא החוזק ובמלוא עוצמה בדרך החוקית על פי חוק מדינת ישראל ועל פי

החוק הבינלאומי, ולא ארפה עד שאענה ואשפיל אותו כדרכה של תורה. שהרי זה מה שהם מתכננים ורוצים לעשות לי בכל לב!

הגם שאיני כופר לא בתורה, לא במשנה, ולא בתלמודים הטהורים! והגם שאני מאמין בכל יסודות דת האמת! ורק בגלל שהוכחתי להם, שספר האופל המאני והפנאני לא נכתב על ידי התנא הטהור רשב"י, ומדובר בספר הזיה ומינות רצוצה, הם לא ראו אפילו לחקור, אלא מיד נידו אותי, הסיתו נגדי, דיברו עלי ושפכו דמי בכל מקום. נקמת ה' קרובה לבוא בעזרתו יתברך. והאם נראה לך שונא ציון שאשתוק על כך? האם נראה לך שארפה ממך? בוודאי שלא. לך תקלל ותחרים אותי יא-כלב! נו תעמדו כל ראשי הדור, תעמדו ותחרימו, תחתימו, תוציאו מכתבים והשמצות, שאני מנודה מכל מקום, תקללו אותי בכל קללות בלעם, נראה אותכם! בטוחני שהבורא יברך אותי ביתר שאת וביתר עוז!

אגב, שונא ציון, לא ציינת בהודעה מי זה שיפרע ממני, נוקבא? או קצר אפים? או אבא? או אמא? או אדם קדמון, או האין סוף שאין לכם בו השגה? ובכלל, שם "יהוה" הוא שם עצם! כיצד הפכתם אותו, אתה והמקובלים המשומדים, לשם מתאר פעולה? שהרי לדעתכם האוילית שם "יהוה" הוא שם שמתאר את פעולת ההרמוניה והזיווג, "אבא" – "אמא" = יה. נוקבא וזעיר הטמא = והו!! אוויי!!!! אין סוף לעונש שלכם.

נמשיך בסרטון קרקס המינות של שונא ציון בכנסיית המינים: "מזלזל באלה שמחלקים ציציות, למה אתה מזלזל בהם? נכון התורה לא נקנית בזה, אבל על ידי ציצית, אתה יכול להגיע למדרגות רמות, אז למה לזלזל. מזלזל בחכמים, בגדולים. די לנו בזה שהוא מזלזל ברב חיים ויטאל, ואם הוא לא מבין את הקבלה, אז הוא לא מבין את הקבלה". ע"כ.

והנה שוב פעם הבהמי משקר! כתבתי מאמר שלם נגד רעיון המיזם של הבחור החמוד, מאיר איתן, והסברתי שהרעיון של חלוקת ציציות הוא מצויין וטוב, אבל ההנגשה, הדרך, התאוריה שמאיר איתן מוכר לאנשים, היא מקולקלת מהיסוד. שכן במיזם שלו, הוא טוען שהציצית שומרת על גופו הפיזי של האדם, ובכך הוא מעליל שהמצוות הם רפואות הגוף, ולפי חז"ל ורבינו הרמב"ם הטהור, אדם ששם ציצית במחשבה נחותה זו, איבד את העולם הבא. ולכן ביקשתי מהבחור הצעיר, שימשיך לחלק ציציות, אלא שישנה את ההנגשה של המיזם, ויאמר שהוא מחלק ציציות על מנת שבני אדם יזכרו את המצוות בלובשם ציצית זו. וניתן לראות כל זה בהרחבה כאן: "סטייל יהודי" – ביקורת אמת על ה-"מיזם" של מאיר איתן" | ציצית = לא סגולה לשמירה!".

ושלא נדבר על כותרתו של המיזם: "אפשר להיות יהודי בלי להיות דתי – אפשר להיות יהודי גם אם לא שומרים שבת". והרי הכלב אוהב מוות מטנף על אייל עמרמי, רק בגלל שהוא אומר שהקדיש של משכבי זכור מקובל ואהוב אצל הבורא יותר מקדיש של בני הישיבות. ואם כן קנאתו צריכה להיות כלפי דיבוריו של מאיר איתן פי כמה יותר. שכן חילול שבת בראש כל חוצות בהרבה יותר גרוע ממשכב זכור! שהמחלל שבת ברבים, דומה כמי

שאין לו אלוה, ונחשב כעובד עבודה זרה. וכמו שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות שבת פרק ל הלכה טו): "השבת ועבודה זרה כל אחת משתיהן שקולה כנגד שאר כל מצות התורה, והשבת היא האות שבין הקדוש ברוך הוא ובינינו לעולם, לפיכך כל העובר על שאר המצות הרי הוא בכלל רשעי ישראל, אבל מחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כעובד עבודה זרה ושניהם כגוים לכל דבריהם וכו'". ע"כ.

אמנם, כאשר מדובר בדברים שאני אומר אע"פ שהם אמת, רק בגלל שחן הקטן אמר אותם, אז אוהב מוות הבהמה, ינסה לעוות אותם ולהוכיח שגם כאשר אני אומר אמת, אני מדבר היפך התורה. ימחה שמו של שונא ציון אמן!

ומה שאמר הבהמי, "די לנו בזה שהוא מזלזל ברב חיים ויטאל". הנה, לא רק שחובה לזלזל בו, אלא חייבים לפרסם את מעשיו ומעלליו ודיבוריו כלפי האל יתעלה שמו. ומכיון שחיים ויטאל נחשב לקדוש עליון וראש הקבלה האלילית והארורה, לכן כשאנשים שומעים אותי מדבר ומוכיח מתוך כתביו את מינותו של האיש. פועל אצלם הרגש, והם מקללים אותי.

כמו שאחד בשם "מנשה" כתב לי כך: "לקרוא לרב חיים ויטל, ויטל בזלזול לראש כל הקבלה אני בספק אם תחיה כל שנותיך". וזו תשובתי: "להיפך. חיים ויטאל היה מכשף, עובד עבודה זרה, דורש אל המתים, טען על הבורא יתעלה שמו, שהוא שכב עם אשתו והוציא זוג תאומים מזרעו ושמם קצר אפים ונוקבא, ואתה מתפלל לבן שלהם קצר אפים, וכל תכלית האדם והמצוות הוא לגרום לבורא לסלק את הסטרא אחרא מנוקבא, על מנת שקצר אפים יוכל לשמש עמה. אני מקיים את חוקות התורה ויוצא חוצץ נגד עבודה זרה, נגד אלו שחירפו נגד חז"ל בעלי המשנה והתלמוד. ולכן הבטחת התורה היא שאני אאריך ימים ולא אקצר. ולגביך מנשה, אני בספק אם תבין את האמת כל שנותיך. חיים ארוכים מתוך האמת אמן". ע"כ.

ולהרחבה בנושא חיים ויטאל ניתן לעיין כאן:

"קמיעות" – הבל ובדיה | מי זה היה חיים ויטאל ראש הקבלה האלילית והטמאה? הזיותיו – דרכיו – מהלכיו – דרישתו אל המתים – אמונתו בהבלי הגוים | חלק ג'

בקשה אחת ממאיר [חושך] אליהו – תציג לקהל בהתלהבות רק את זה...

מאיר [חושך ארור] אליהו – מכשף פנאני שחצן (חלק ה') | כמה אפשר להיות טיפש? מאיר אליהו טוען שחיים ויטאל הוא שקרן!! חושך אליהו תועה ומטעה יותר מן הבהמה!!

"הבורא שברא בורא, והבורא שברא עוד בוראים" | "בצלם אלהים" – כפירותיו של חיים ויטאל בספר "עץ מוות" – מי זה ה-"אדם הקדמון"?! והתירוצים המופרכים שלא מתקבלים על שום דעת!

תגובה ל-"זקן ממרא" ולטענותיו להכשיר את ספר הזוהר (חלק א') | זלזולם של אנשי השקר לאנשי האמת – אנשי השקר חושבים שהם אוחזים באמת ואינם אלא טועים יותר מן הבהמות – לא הבינו כי ספר האופל דיבר בעצמות הבורא!

ודי לחכם להבין זאת.

"נאמן עלינו יוסף אזולאי? האמנם...":

נמשיך בדברי הטמטום הנורא של הבהמי, שבאמת כל שומע דבר זה ישחק עליו מאוד. וזה לשונו מתוך הסרטון בכנסיית המינים: "... לעצם הענין, האם הרמב"ם ראה את ספר הזוהר או לא. היה חכם גאון מופלג מאוד ... בכל אופן אני רוצה להגיד לך דברים של תועלת, יבוא אדם ויגיד באמת מי אמר שהזוהר זה זה זה, מי אמר שהזוהר זה ספר נכון? טוב, נאמן עלינו החיד"א בספר שם הגדולים, שגילה איך נתגלה ספר הזוהר, ולמה נתגלה עכשיו, זה לא סתם". ע"כ. ולענין מה שאמר הבהמי, האם הרמב"ם ראה את ספר הזוהר? מדובר כמובן בליצנות אחת גדולה שנדבר עליה במאמר הבא, כפי שנראה, בהמשך הדברים, שונא ציון רוצה להביא ראיה מתוך פסקי רבינו הטהור, ולומר, שהוא העתיק דברים מספר האופל המאגי והפגאני.

אתם שומעים? הרמב"ם! אשר היה נאמן בכל לב למשנה ולתלמוד, יכתוב פסקי הלכות מספר טומאה רצוצה, ומינות רקובה?! הרמב"ם יביא ראיות, מספר שקורא לבורא יתעלה שמו, "נקבה", "אדם קדמון", "אין סוף", "אמא", וטוען שהוא יתברך, מזריע, מוליד, משמש, עושה צרכים, וכן על זו הדרך. הרמב"ם יביא ראיות מתוך ספר שקרא לחז"ל, "קליפה", "אבן משבית", "שפחה כי תירש גבירתה"? אוי לאוזנים שכך שומעות! אבל הטמטום של המינים וים הסכלות שנפלו בו, הוביל אותם בנוסף למינותם, למחשבות תוהו ביחס למאור עינינו הרמב"ם. בכל אופן, על דברי הטמטום הללו נגיב במאמר הבא ונייחד לכך מאמר שלם בפני עצמו, ונוכיח את בורותו וסכלותו של הכלב הבהמי, "אחאב שונא ציון".

וכעת נעבור למה שאמר הבהמי, בשם יוסף אזולאי: הבהמי טוען, שנאמן עליו יוסף אזולאי על מציאת וענין ספר האופל. כלומר, יוסף אזולאי בשבילו, הוא עד יחיד בדבר, שנאמן על ספר שנמצא ובא משום מקום. וזה בנינוד גמור למה שנתחייבו בו עם ישראל במעמד הר סיני, שהרי קיבלנו את התורה במעמד כל ישראל, וזאת מן הסיבה החשובה, שנאמין כי התורה שניתנה למשה רבינו, לא בדאה מליבו או מעצמו, אלא הוא, משה רבינו, הוא רק מעביר השליחות הנאמן בכל לב לבוראו ולתורתו.

" משה רבינו – מעביר התורה הבלעדי":

וכמו שכתב רבינו הטהור ביסודתיו (פירוש המשנה להרמב"ם הקדמה לפרק חלק סנהדרין): "והיסוד השביעי נבואת משה רבינו. והוא, שנאמין שהוא אביהן של כל הנביאים שקדמו לפניו. והבאים

אחריו, הכל [=בולם] הם למטה ממנו במעלה. והוא בחיר ה' מכל המין האנושי, אשר השיג ממנו יתעלה יותר ממה שהשיג, וישיג כל אדם שנמצא, ושימצא. ושהוא עליו השלום הגיע לתכלית הרוממות מעל האנושיות עד שהשיג המעלה המלאכית ונעשה במעלת המלאכים, לא נשאר לפניו שום מסך שלא קרעו ולא עצר בעדו שום מעצור גופני, ולא נשאר בו שום דבר מן החסרון לא מעט ולא הרבה, והושבתו בו הכוחות הדמיוניים והחושים בכל השגותיו, ונתבהל כוחו המתעורר, ונשאר שכל בלבד, ועל ענין זה אמרו עליו שהוא מדבר עם ה' בלי אמצעות המלאכים.

... והיסוד השמיני הוא תורה מן השמים. והוא, שנאמין שכל התורה הזו הנמצאת בידינו היום הזה היא התורה שניתנה למשה, ושהיא כולה מפי הגבורה, כלומר שהגיעה עליו כולה מאת ה' הגעה שקורים אותה על דרך ההשאלה דיבור, ואין יודע איכות אותה ההגעה אלא הוא עליו השלום אשר הגיעה אליו, ושהוא במעלת לבלר שקורין לפניו והוא כותב כולה תאריכיה וספוריה ומצותיה, וכך נקרא מחוקק.

ואין הבדל בין ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען, ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד, או אנכי ה', ושמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, הכל מפי הגבורה והכל תורת ה' תמימה טהורה קדושה אמת. ולא נעשה מנשה אצלם כופר ופוקר יותר מכל כופר אחר אלא לפי שחשב שיש בתורה תוך וקלפה, ושאלו התאריכים והספורים אין תועלת בהם, ומשה מדעתו אמרם, וזהו ענין אין תורה מן השמים, אמרו שהוא האומר שכל התורה כולה מפי הקדוש ברוך הוא חוץ מפסוק אחד שלא אמרו הקדוש ברוך הוא אלא משה מפי עצמו וזה הוא כי דבר ה' בזה – יתעלה ה' ממה שאומרים הכופרים.

אלא כל אות שבה יש בה חכמות ונפלאות למי שהבינו ה', ולא תושג תכלית חכמתה, ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים. ואין לאדם אלא להתפלל כמו דוד משיח אלהי יעקב שהתפלל גל עיני ואביטה נפלאות מתורתיך. וכן פירושה המקובל [=קבלה למשה מסיני], גם הוא מפי הגבורה, וזה שאנו עושים היום צורת הסוכה והלולב והשופר והציצית והתפילים וזולתם היא עצמה הצורה שאמר ה' למשה ואמר לנו, והוא רק מוביל שליחות נאמן במה שהביא, והדבור המורה על היסוד הזה השמיני הוא אמרו בזאת תדעון כי ה' שלחני וכו' כי לא מלבי.

ויסוד התשיעי הבטול. והוא שזו תורת משה לא תבטל, ולא תבוא תורה מאת ה' זולתה, ולא יתוסף בה ולא יגרע ממנה לא בכתוב ולא בפירוש, אמר לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו. וכבר ביארנו מה שצריך לבאר ביסוד זה בהקדמת החבור הזה". ע"כ.

והרי לך קורא נעים, כי כל האותות והמופתים שהיו במעמד הר סיני, הכל הוא למען מטרה אחת, שידעו כל עם ישראל כי משה רבינו הוא זה אשר קיבל את התורה מפי ה' יתברך, ולא בדה הדברים מעצמו. ואם משה רבינו היה עולה להר לבדו, ומוריד תורה בלא עדות של הבורא יתעלה שמו, בוודאי כי אסור היה לנו לקבל את דבריו לעולם!

וכל שכן כאשר מדובר בספר האופל המאגי והפגאני ימחה שמו וזכרו מן העולם, ספר אשר חולק, מבזה את חז"ל ביד רמה ובבושה גדולה. כמו שלא מזמן שלחו לי אנשים שמתחילים להבין את טומאת האופל, שלחו לי כיצד האופל דורך ומשפיל את רבותינו בעלי המשנה והתלמוד ביד רמה ללא מעצורים לכל המעיין מעט בדבריו, שהוא שונא שנאת עולם את חז"ל הטהורים!

ספר שהביא מושגים חדשים, וציוה לעבוד אלהים אחרים, והזכיר ענינים שמעולם לא הוזכרו במשנה ובשני התלמודים. ומהם, "סטרא אחרא", "נוקבא", "אדם קדמון", "אין סוף", "אבא", "אמא". וכי עדותו של יוסף אזולאי היא נאמנה לקבל עלינו ספר שחידש מושגים שלא היו קיימים בעם ישראל? ומושגים אלו אמורים על הבורא של כל העולם! וייחסו אליו יתברך מושגים של זימה, זנות וניאוף, משגל, רחם, ביצים, ודימו אותו לקומת האדם! יתעלה שמו מן מחשבת הסכלים הטפשים הללו.

ויש לשאול, הרי התורה ניתנה במעמד שש מאות אלף איש! ומפני מה הבורא יתעלה שמו, לא ציוה דברים אלו במעמד התורה? אלא ברור הדבר, כי המקובלים נמשכו אחר ההבל ויהבלו, ונפלו לתהומות הסכלות והבורות, וכל זה בא להם על ידי שהלכו אחר ספר שאין עליו מסורת בעם ישראל.

ומתוך מה שרצה שונא ציון להביא ראיה, תבוא נגדו הראיה להיפך הגמור! מכיון שיוסף אזולאי בעדות זו, מחזק את טענותינו! שהרי יוסף אזולאי מודה שספר האופל נמצא על ידי מלך גוי! וכבר יש בידינו הלכה, ספר תורה שמצאו גוי יגנז! וכן כתב רבינו (רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ו הלכה ח): "כתבי הקדש כולן ופירושיהן וביאוריהן אסור לשורפם או לאבדם ביד והמאבדן ביד מכין אותו מכת מרדות, במה דברים אמורים בכתבי הקדש שכתבם ישראל בקדושה אבל מין ישראל שכתב ספר תורה שורפין אותו עם האזכרות שבו, מפני שאינו מאמין בקדושת השם ולא כתבו לשמו אלא שהוא מעלה בדעתו שזה כשאר הדברים והואיל ודעתו כן לא נתקדש השם, ומצוה לשורפו כדי שלא להניח שם לאפיקורוסים ולא למעשיהם. אבל עובד כוכבים שכתב את השם גונזין אותו, וכן כתבי הקדש שבלו או שכתבן עובד כוכבים יגנזו". ע"כ.

ועל פי האמור, ועל פי עדותו של יוסף אזולאי, ספר האופל שאין עליו מסורת ומסורה, כאשר נמצא ביד מלך גוי, היה עם ישראל צריך להשליך אותו ולא לתת לו חשיבות כלל! וכמו שכתב הרב יחיה קאפח (ספר מלחמות ה' אות צד): "וכבר נתבאר לעיל סי' י"ח משם מהר"י צאהרי שאמונת הקבלה הנכריה החדשה הזו, חדשה היא בארץ התימן על ידי הספרים שבאו בה מאותו זמן כעדותו של מהר"י הנז'. ומעולם לא נמצא בתימן איש מקובל מפה אל פה, וספרי קדמונינו הנשארים בידינו יעידון על זה.

וכפי דברי הרב שם הגדולים במערכת ספרים ערך זהר גם בכל ישראל חדשה היא וז"ל ראיתי כתוב מהר' מהר"א רויגו וז"ל מצאתי בזהר כ"י ישן נושן אצל מורי מהר"ם זכות וז"ל

מצאתי כתוב באמת כי ראש המקובלים רבי נחוניא בן הקנה והוא חיבר ס' הבהיר, ואחריו רשב"י עשה ס' הזהר וחיבר בו כמה חיבורים כמו התקונים, וכשמת רשב"י ור"א וכל הדור ההוא אבדה חכמת הקבלה, עד שהקרה ה'לפני מלך ממלכי מזרח שצוה לחפור במקום אחד על עסקי ממון, ונמצא שם ארון אחד, ובו ספר הזהר ושלח לחכמי אדום ולא ידעו ולא יבינו, שלח אחר היהודים באו אצלו, וראו הספר ואמרו לו אדוני נו המלך, זה הס' עשאו חכם אחד והוא עמוק מאד ואין אנו מבינים אותו, אמר להם וכי אין יהודי בעולם שמבין אותו? אמרו לו יש במדינת טוליטולה שמחו בו שמחה גדולה, ושלחול מלך מתנות רבות, ומשם נתפרסמה הקבלה בישראל ע"כ מצאתי מהר' הנז' עכ"ל.

... ולא למדו דורות האחרונים רק מתוך הספר המזויף שקבלו אותו חכמי טוליטולה מיד המלך הנכרי ושמחו בו שמחה גדולה, ועל ידו המירו את ... ודאי שהלומד מתוך הספרים ישגה בה ויביא לידי טעות להאמין ברשויות הרבה ולעבוד קצר אפים נברא, אשר לפי דבריהם נשמתו חלק אלוה ממעל והמה עובדים לחלק ההוא שבזעיר אנפין בחשבם כי האלהים האמצעים אבא ואימא נתנו הכח והממשלה לשלוט בתחתונים. ואמר לו בני אתה (זהר בלק דף קצ"א) וצור לעבדו ולברך בשמו, וקראו לו בשם ידוד כשם ה' אלהינו כמו שעשו דורו של אנוש כדלעיל סי' נ"ו ונ"ז". ע"כ.

ועוד כתב במקום אחר (אות קלח): " ... את כל אלה עשתה יד הפילוסוף המסית, מחבר הזהר, להלביש את קוראיו גאוה וגאון, אף שאינם יודעים מכל דיני תורתינו הקדושה מאומה, ואף מכל מה שלומדים בו, שכן הוא הבטיח להם שכר רב בלמדם אותו אף בלי להבין, ולכן הם חושבים עצמם בני עלייה, ומבזים המה את העוסקים במשנה ובתלמוד ... ובעיניהם המשנה והתלמוד חשובים לתבן וקש, והעוסקים בהם כבהמות יער האוכלות חציר ותבן, וכעופות, כדאיתא בזהר פרשת תצא הובא לעיל סי' ס"ח, וכן חשב מהרח"ו בשבחיו דף י"ב, ולא ידעו ולא יבינו כי בחשכה יתהלכו, ולא ידעו להזהר באיסורים דאוריתא ודרבנן ונקל להם לדבר על דיעיהם לה"ר ורכילות, ולמסור גופם וממונם לאנסים ולהעיד עליהם עדות שקר אף בעש"ג כי הם מינים ואפיקורסים על שפורשים מדרכי הקבלה החדשה אשר רבו בה הבעלים והעשתרות והם האלוהות הזכרים והנקבות, אשר על עבודת עובדיהם לתקנם ולקשט הנקבות כדי למצוא חן בעיני האלוהות הזכרים שיזדווגו להן כדי להוריד שפע רוחניותם גם לעולם התחתון". ע"כ.

"מה שכח שונא ציון לציין"?:

והנה שונא ציון שכח לציין, שבניגוד לתורת אמת, ספר הזוהר הפרו-נוצרי, רבו הדעות על מקום גידולו והוצאת טומאתו לאוויר העולם. כלומר, כל עם ישראל ללא ספק יודע, כי התורה נתקבלה במעמד הר סיני, והיה מעמד זה מקודש לעיני כל עם ישראל. ולא רק עם ישראל שמעו, אלא כל מלכי העולם נמוגו ממעמד זה! וכל אדם שתשאל אותו ברחוב, וכל איש מאישי בני אדם שהיו מאז מעמד הר סיני, כולם יודעים שעם ישראל קיבל את התורה בהר סיני על ידי משה רבינו, ואין בזה חולק, וכל החולק על דבר זה נקרא מין ואפיקורוס!

אמנם, דעתו היחידה של יוסף אזולאי אינה מוסכמת לכל, ואף מופרכת. ולא בעיני החולקים על הקבלה הארורה, אלא גם בעיני המינים המאמינים בקבלה המזוהמת, מעידים ומגידים, כל אחד לפי שיטתו, כיצד הובא טומאת הזוהר לעולם.

"דעתו של ויטאל":

והנה, כמות ההזיות שכתב חיים ויטאל בספרו העקוש, "שער ההקדמות", לא ניתן לתאר ולא ניתן לספר את כולם. ובכל אופן, חיים ויטאל מסביר (עמוד ג-ד): **שרשב"י לא כתב בעצמו את ספר הזוהר, אלא לימד וציוה את רבי אבא** [=מה?? רבי אבא חי 200 שנה לאחר רשב"י, היה אמורא ארץ ישראל שחי בדור השלישי?! כיצד רבי שמעון בר יוחאי יצוה דבר זה לאדם שחי 200 שנה אחריו??] **שיכתוב את דבריו בהעלם גדול, שהרי ויטאל טוען בשם הרמב"ם במורה נבוכים** [=כן כן הם מעיזים להביא גם את הרמב"ם כדי להראות שהם מיושרים באותו קו עמו!!], **שאסור לכתוב מעשה מרכבה על ספר, לכן רבי אבא למד מעשה מרכבה מרשב"י, וציוה עליו רשב"י לכתוב מעשה מרכבה בספר, אלא שיעשה זאת בהעלם גדול!!** ומסביר ויטאל השקרן, שהדברים שכתב ר' אבא, הם כאילו לא נכתבו. ואם יקשו על ויטאל, מדוע בכל זאת כתבם אם הם לא שווים כלום? לדעת ויטאל, הדברים הללו נכתבו במיוחד בשבילו ובשביל שאר נוכלי מקובלי צפת הארורים, שרק הם יבינו את ספר הפסולת הרקובה זוהר". ע"כ מעט מן הסכלות שבדבריו. ע"ש.

והנה, ויטאל רצה לתת מענה בכדי להצדיק את ההתעסקות בעניני מעשה מרכבה, אמנם נתן לנו תשובות ברורות יותר מאשר ציפינו:

א) ספר האופל לא נכתב על ידי רשב"י.

ב) לדעת ויטאל רשב"י עבר על איסור חמור ולימד מעשה מרכבה לרבי אבא.

ג) רשב"י יש בידו יכולת ללמד למי שעדיין לא נולד.

ד) רבי אבא כתב דברים בהעלם שלא היו יכולים להבין אנשי דורו, אלא רק ויטאל והאר"י הלא קדוש.

ה) רשב"י לימד את חכמי דורו כיצד לזווג את הבורא, נתן טעמי מצוות מטאפורים ולא שכליים, עבר על איסור דורש במעשה מרכבה ליחיד, וכו' וכו'. כמה מגרעות ייחסו המינים הללו לתנא הטהור רשב"י! היעלה על הדעת ביזוי כזה לתנא כזה? היעלה על הדעת לשתוק על הבושה הזו?

ומה שכח ויטאל? שמזמן רבי עקיבא והלאה, אין דעתן נקיה להרצות תורתן לפני רבם!! כל שכן שאסור לרב לדרוש במעשה מרכבה לתלמידו אף פעם!

והנה אעתיק כאן קטע מתוך דברי המאמר של ידידי שביט דוד בן שושן:

"הולדת ספר הזוהר – כתבים שבאו לידי ספר שלם טמא":

מהמאה ה-13 לספירה אשר יצא ספר הזוהר לעולם על ידי משה די לאון לכל מיני מקומות בעולם בקונטריסים דפים דפים ונאסף והופץ בספר אחד (אברהם זכות תלמידו של בעל מנורת המאור בספרו ספר יוחסין השלם הוצאת יריד הספרים תשס"ה עמוד 121) **שנקרא היום, "הזוהר הטמא", על ידי "יהודה חייט" בשנת רנ"ב על פי עדותו מכתביו בפירושו לספר "מערכת האלוהות"** (יהודה חייט הקדמתו לפירוש ספר מערכת האלוהות מופיע גם בספר משנת הזוהר לישעיה תשבי מהדורה שלישית מתוקנת ומורחבת כרך ראשון מוסד ביאליק ירושלים תשל"א עמוד 36). **ומייחסים את ההבלים הכתובים בספר הזה בשקר וברוע לב אל רשב"י הטהור שמעולם לא יצאו מפיו דברים מעין אלו. ואשר הוא אמר מפורש בתלמוד, שכל המשתף שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם.** (תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מה עמוד ב. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף סג עמוד א). **וכן אמרו בספרי** (ספרי דברים פרשת עקב) **שהוא חיבור שקדם לתלמודים, וז"ל: "רבן שמעון בן גמליאל אומר, והלא כל המשתף שמו של מקום בעבודה זרה הרי הוא חייב כליה, שנאמר** (שמות כב יט)**: "זובח לאלהים יחרם וכו'". ע"כ.**

ולא רק זו בלבד, אלא לכאורה, רשב"י בעצמו לא מבואר לנו שהיה בקי במעשה מרכבה, שהרי מוזכר בתלמוד שרק תלמיד אחד של רבי עקיבא, הוא רבי חנניה בן חכינאי היה בקיא במעשה מרכבה (תלמוד ירושלמי חגיגה פרק ב הלכה א). **ואמרו בתלמוד** (בבלי חולין דף קמא עמוד א) **בזה הלשון: "בלום לא אמרתי לכם שכל ברייתא שלא נשנתה בבית מדרשם של רבי חייא ורבי אושעיא משובשת היא ואל תקשו על פיה בבית המדרש". ע"ש. ועוד נאמר בתלמוד ירושלמי** (עירובין פרק א הלכה ו) **בזה הלשון: "שכל משנה שלא נכנסה לחבורה אין סומכין עליה".**

ולכן הרס"ג כתב ללא פחד על ספר "שיעור קומה" (יוסף קאפח כתבים כרך א ירושלים תשמ"ט עמוד 475) **וז"ל: "ספר שיעור קומה אין עליו מסורת באומתינו, לפי שאינו מופיע לא במשנה ולא בתלמוד ואין ראיה שנלמד ממנה אפילו אם כתבו רבי ישמעאל באמת או אחרים זולתו אמרו וייחסו לרבי ישמעאל כפי שמייחסים הרבה מן הספרים המזויפים לאחד מן החכמים המפורסמים". ע"כ. וגם הרמב"ם בתשובותיו** (תשובות הרמב"ם הוצאת מקיצי נרדמים ירושלים התשי"ח או הוצאת קאפח כרך א סימן קיז בשני ההוצאות הישנה והחדשה.) **כתב על ספר שיעור קומה כך: "לא חשבתי מעולם שהוא מחיבורי החכמים, וחלילה שהוא להם, ואינו אלא חיבור אחד מדרשני האירופים ולא יותר. ובכל אופן, השמדת אותו הספר והכרתת זכר עניינו מצוה רבה – 'וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תַזְכִּירוּ' כי אשר יש לו קומה הוא אלהים אחרים בלי ספק". עכ"ל.**

ובנוגע לספר הזוהר המאוחר, כתב הנודע ביהודה בדרושי הצל"ח (קטע זה הועתק מדרשת הנודע ביהודה, ונדפסה בתוך מעוז כהנא ומיכאל ק' סילבר, "דאיסטים שבתאים ם וכ ומקובלים בקהלת פראג: דרשה מצונזרת של הרב יחזקאל לנדא, תק"ל, קבלה כא (תש"ע)**, עמ' עמ' 355. נוסחה מצונזרת של דרשה זו נדפסה בדרושי הצל"ח, וורשה תרמ"ו, דרוש כה, ושם נשמט קטע זה** (ועוד קטעים חשובים) **וז"ל: "והנה זה לא יכחישו כל בעלי הזוהר ובעלי כתבי האר"י, שאין הזוהר מקובל ביד האומה הישראלית דור אחר דור איש מפי איש, כמו שמקובל בידינו המשנה והתלמוד בבלי וירושלמי וספרי וספרא ותוספתא ומכילתא מפי התנאים והאמוראים, דור אחר דור עד חכמי המשנה**

והתלמוד בעצמם, והם מפי כנה"ג מפי הנביאים איש מפי איש, עד משה מפי הגבורה, ומעתה נדון ק"ו, אם במה שמקובל בידינו אמרו כלל גדול, כל ברייתא דלא מתניי' בי' ר' חייא ור' אושעי' לא מתבינן מינה, הרי שחששו שלא נמלטו מן הטעות והשיבוש, וכמה פעמים אמרו אטו מתרצתא היא משבשתא היא, ואיך נסמוך על כתובים הנמצאים כמה מאות שנה אחר מיתת רשב"י, ולאו רשב"י חתום על דבר ודבר, ואם הרבה דברים יצאו ממנו מי יודע כמה נתוספו עליהם, ואפילו באותן שיצאו ממנו מי יודע אם לא נשתבשו". עכ"ל.

ומשה חאגיז על פי מה שהוא כתב היה עליו לא לקבל את ספר הזוהר ועוד לחשוב שזה חיבור של דברי חכמה חלילה. שהרי כתב (משה חאגיז בספרו משנת חכמים אות שלב) וז"ל: "האמת יורה דרכו דמסדר ומחבר ספר הזוה"ק, דודאי אדם גדול היה דבאו לידו הקונטריסים, ומן השמים זכו אותו להוציא לאור תעלומות חכמה רמה ונעלמה והוא סידר הקונטריסי' על סדר הפרשיו'. אך לא חלילה רשב"י או רבי אבא עשו סדר זה הנמצא בידינו כי זה טעות ושטות מפורסם, כעין אותם הסוברים שאנו מאמינים דבר שאינו, שהתלמוד כמו שהוא מסודר אצלינו, היה אצל אברהם אבינו. עכ"ל.

שימו לב!! משה חאגיז כותב על דברי ויטאל המכשף: "זה טעות ושטות מפורסם"!! כלומר, גם משה חאגיז מודה שרשב"י לא כתב את ספר האופל, וזה שטות לומר את זה!!!

וכמוהו טעה גם הבן איש חי שקיבל את ספר הזוהר ועוד חשב שהוא קדוש חלילה והיה אסור לו לקבלו, שהרי כתב (שו"ת רב פעלים חלק ד סוד ישרים סימן ב שאלה ב) וז"ל: "ובאמת השערה זו אינה זרה כי נמצא כזאת הרבה כי בזוהר הקדוש יש דברים שאמר רבינו האריז"ל שאינם מספר הזהר אלא הם דברי חכם אחרון שהכניסו המעתיקים בתוך ספר הזהר ופוק חזי בספר מטפחת ספרים לגאון ר' יעב"ץ אשר מצא כמה דברים כזה". עכ"ל.

וכל אותם אלו, שקיבלו את ספר הזוהר הטמא מפי הטומאה, אני אביא את מה שאמר וכתב הרמב"ם בכלליות לגבי קבלת ספרים אפילו שהם קדמונים, וכך כתב באגרתו לחכמי מונטשלייר שחיו בעיר מארשיליא (אגרות הרמב"ם מהדורת הרב יצחק שילת אגרת אל חכמי מונטשלייר שחיו בעיר מארשיליא על גזרת הכוכבים כל האינרת והאינרת מתחילה בעמוד תעח): "וכן צריכים אתם לידע שכבר חיברו הטיפשים אלפי ספרים בהבל וריק וכמה אנשים גדולים בשנים – לא בחכמה – איבדו כל ימיהם בלמידת אותם ספרים, ודימו שאותם ההבלים שכתובים באותן הספרים הם חוכמות גדולות, ועלה על ליבם שהם חכמים גדולים, מפני שידעו אותן החוכמות ההן, שהדבר שטועים בו הם רוב העולם, או הכל, מלבד אנשים יחידים, השרידים אשר יי' קורא, הוא דבר שאני מודיע לכם, והוא החולי הגדול והרעה החולה, שכל הדברים שימצאו כתובים בספרים, יעלה על לבו בתחילה שהם אמת וכל שכן אם יהיו הספרים קדמונים, ואם התעסקו אנשים רבים באותם ספרים, ונשאו ונתנו בהם, מיד יקפוץ דעתו של נמהר לומר שאלו דברי חכמה, ויאמר בלבו וכי לשקר עשה עט סופרים, ובחינם נשאו ונתנו אלו באלה הדברים?! וזו היא שאבדה מלכותנו והחריבה בית מקדשנו והאריכה גלותינו והגיעתנו עד הלום. עכ"ל.

וכעת נשאל את אחאב שונא ציון: מדוע לא אמרת לקהל שומעיך את כל הדעות הללו על ספר האופל? במילים אחרות, בניגוד לתורת אמת, לספר האופל אין שום בסיס ושום מידע אמת המעיד ומגיד שנתחבר על ידי רשב"י, המקבלים אותו חלוקים בעצמם מי כתבו ומי הפיצו. ולכן יוסף אזולאי אינו נאמן כלל, אלא שבענין זה הוא צדק, כי ספר האופל הובא על ידי הגוים הערלים להחטיא את עם ישראל ולהוליך אותם אחר התוהו.

"למה יוסף אזולאי חולק על התלמוד"?:

הנה כחלק מן ההזיות שכתובות אצל חיים ויטאל, עוד ראה חיים ויטאל לשקר לגבי האר"י, ולומר עליו דברים אשר נאמרים רק על הבורא יתעלה שמו. והפכו אדם בשר ודם לאלהים ממש! וכבר הארכנו בסתירת ענין זה באריכות מרובה כפי שניתן לראות כאן: "מחשבות הלב – מי יודע"?.

והנה יוסף אזולאי, שכמובן היה בטוח בצדקותו של חיים ויטאל והוקסם מן דבריו של המכשף, היה לו קשה ענין אחד, כיצד האר"י הגיע לרמות כאלה גדולות בדור שאין בו אפר פרה אדומה? ועל זה כתב אזולאי (מדבר קדמות מערכת א .בו): "... והן עתה בשגם המצא ימצא מי שרוצה להתקדש ולפרוש מדרכי העולם אף שיטרח טורח גדול לא יעלה בידו כי הטומאות חדשות גם ישנות אשר אנחנו ואבותינו בם היו בעוכרנו כי הטהרה מעכבת ובכל טורח וקושי לא מסקי אלא כדמסיק תעלא. [=ואם כן, כיצד האר"י ידע מעשה מרכבה? כיצד ידע מחשבות הלב? דבר זה צריך טהרה גדולה!! כותב אזולאי ומחרף], **ואני בעניותי פשיטא לי דרבינו האר"י זצ"ל היה נטהר באפר פרה** על יד אליהו זכור לטוב, ואז נחה עליו רוח הקדש להפליא, והגם כי לא ראיתי כתוב רמז מזה, ולא שמעתי, לבי אומר לי שהרב ז"ל היה מעלים הדבר העלם נמרץ לרוב ענותנותו". ע"כ.

ובאמת שאיני יודע אם לצחוק או לבכות! כמה הזיות כתובים כאן. ואפרט:

א) מבואר מדבריו, שהיה להאר"י אפר פרה אדומה. בעוד שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות פרה אדומה פרק ג הלכה ד): "אין מכניסין כלום מאפרה להניחו בעזרה שנאמר והניח מחוץ למחנה, ושלשה חלקים היו חולקין את כל אפרה אחד ניתן בחיל ואחד בהר המשחה ואחד מתחלק לכל המשמרות, זה שמתחלק לכל המשמרות היו הכהנים מקדשין ממנו, וזה שניתן בהר המשחה היו ישראל מזין ממנו, וזה שניתן בחיל היה מוכן ומוצנע שנאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת מלמד שמצניעין ממנו, וכן היו מצניעין מאפר כל פרה ופרה ששורפין בחיל, ותשע פרות אדומות נעשו משנצטוו במצוה זו עד שחרב הבית בשנייה, ראשונה עשה משה רבינו, שנייה עשה עזרא, ושבע מעזרא עד חורבן הבית, והעשירית יעשה המלך המשיח מהרה יגלה אכי"ר". ע"כ. והנה מבואר, שעד שיעשה מלך המשיח אפר פרה אדומה, אין בנמצא אפר זה!

ומילא אם היה טוען שהאר"י קיבל בקבלה איש מפי איש את אותו אפר שהיה מעזרא עד חורבן בית המקדש, היה מקום לויכוח. אבל ההזיה שלפיה, בא אליהו הנביא מן השמים,

כלומר התפשט בגוף חומרי בשביל להביא להאר"י אפר פרה אדומה, זו הזיה שמתאימה רק לכת שההחריבה את דתינו!!

ב) אזולאי טוען שלהאר"י היה רוח הקודש!! בעוד שכבר ביארנו שרוח הקודש תלויה בזמן שיש נביאים ויש נבואה!! ובעוד שכבר תלמוד ערוך לפנינו (תלמוד בבלי מסכת יומא דף ט עמוד ב): "כדתניא: משמתו נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל, ועדיין היו משתמשין בבת קול". ע"כ. ומפורש נאמר שנסתלקה רוח הקודש מישראל!! אלא בוודאי, כי כל מי שהלך אחר ויטאל והאר"י בעינים עצומות, ונטו לעבוד את הבעלים של הזוהר והעשתרות של המכשף הזוהרי, נפל בים הסכלות והתוהו.

ולכן טענתו של אחאב אוהב מוות אינה טענה, ואין אזולאי נאמן כלל על ספר האופל המאגי והפגאני.

"הטענה המכעיסה ביותר – רבינו הטהור הרמב"ם למד בספר האופל"?

הנה במאמר זה, המינים הארורים רוצים להעליל על רבינו הטהור הרמב"ם, שהיה נאמן לתורת משה, נאמן למסורת תורה שבעל פה, ונשאר איתן יציב וחזק כל ימי חייו והאמין בשלוש עשרה יסוד דת האמת. כפי שאפשר לראות כאן במכתב ששלח לתלמידו, באגרת של הרמב"ם לתלמידו יוסף (אגרות הרמב"ם עמוד קכה מהדורת קאפח אות ז): "... **ואני יודע ברור שכל שנתפרסם שמי שם יותר** [=במקום ששנאו את רבינו הטהור], **מביאו דוחק הנסיבות הוא והנוהים אחריו, וכל מי שרוצה שתהא לו מעלה בעיני הבריות** [בלומר, כל מי שרוצה שהבריות יאהבו אותו יצטרך רק] **להמעיט את חיבורי, ולהראות לבני אדם שהם יותר שלימים מכדי להזקק לעיין בו. ואף חולקים עליו**, ו[ואומרים אותם השפלים, ש]**אילו רצה אחד מהם לחבר** [ספר משנה תורה], **היה מחבר יותר טוב ממנו בזמן קצר. ואם יביאם הכרח הדברים** [על ידי שיתפרסם שמי עוד יותר, לא יחדלו משום פעולה, ואל תחשוב שלא יחלו] **לפקפק בדתיותי ומעשי**, [כי] **יעשו זאת** [בהחלט].

ו[דעכי] **כל זה, חי ה' בני, אינו מצער אותי, ואפילו ראיתיו ונעשה בנוכחותי, אלא הייתי מדבר בנימוס ושותק או עונה לפי המצב. כי אשר נעלם מהם באמת הוא יותר חמור מזה בהרבה. ואין אני דואג לנצחון עצמי, כי כבודי העצמי ומדותי לדעתי הוא להתעלם מן הסכלים, לא לנצח אותם במילים**". ע"כ. **והנה אתה רואה, כי בעקבות דבריו הברורים של רבינו, ומלחמתו במאניה ומינות, והצבת יסודות דת האמת, וכתיבתו, שכל מי שמפקפק באחד מן יסודות הדת הרי הוא מין ואפיקורוס, דבר זה הרים גבות להמון "למדים", ולהמון אנשים שנחשבו ל- "גדולים", עד כדי כך, שהיו אומרים על הרמב"ם שהוא כלל אינו יהודי! ימחה זכר זכרם של הרשעים הללו.**

ויתירה מכך נלמד אנו, שמה שנעלם האמת מבני אדם, הוא יותר חמור מכל בזיון והשמצות אשר אומרים עליו או עלינו! כמו שכתב בלשונו, "כי אשר נעלם מהם באמת הוא יותר חמור מזה בהרבה".

ולכן, רבים הם המינים הטוענים, שאבן הרמב"ם היה מתנגד בכל כוחו לספר הזוהר הטמא ולקבלה המזוהמת והארורה, ומאשימים את הרמב"ם שהיה נחות בחכמה זו, או שנמשך אחר דעות הגוים וכו' וכו' מכל ההבלים שאומרים עליו המינים הכעורים. וכבר השבתי להם ואמרתי, שאם לדעתם הרמב"ם דרך ניתץ ושבר את הקבלה הארורה, הרי שלדעתם הוא החטיא את הרבים!! ואם כן אסור להם ללמוד בספרו כלל! שהרי אם הרמב"ם היה כל כך נחות בחכמה זו, כיצד ניתן לסמוך עליו בענין הלכות! שכן ענינים אלו הם מעשי מרכבה, כלומר שניסה ספר האופל לדעת עניני המרכבה והחטיא את הרבים ושיבש את המוחות. ואם הרמב"ם היה טיפש בחכמה זו, ואף דיבר נגד הענינים הכתובים בה, מה זה אומר על כל פסיקותיו של רבינו?

אמנם, ישנם עילגים שחירפו יותר, והעלילו על רבינו הטהור הרמב"ם, שהוא כתב הלכות ופסקי דינים ממש מתוך ספר האופל הטמא! כן כן, זו טענתם! ודבר זה נבע אצלם, מפאת

חשיבותו של הרמב"ם בעיניהם! כלומר, דווקא אלו שהחשיבו את הרמב"ם לאיש הגדול ביותר עם המפעל הגדול ביותר, לאחר שהוריד לנו משה רבינו את התורה מן השמים, כלומר בהשגת המחשבה. בעקבות כך, הם הוצרכו להעליל על רבינו הטהור הרמב"ם לרוב חשיבותו אצלם, שגם הוא העתיק ופסק מספר שמדבר כלפי הבורא בצורה של זיווגים, משגלים, תשמיש, זרע, משכב וכן על זו הדרך.

ולפני שנסקור את טענותיו של אחאב שונא ציון, ניתן כאן כמה הנחות יסוד, המוכיחות ומבהירות שלעולם ועד, לא רק שרבינו לא העתיק מספר האופל הטמא, אלא אם היה רואהו בשלימותו, היה שורף את הספר הזה ברחובה של עיר, והיה מזהיר ממנו מאוד.

טענה א' – ספר שיעור קומה הנתעב והטמא:

בספר שיעור קומה, שהיה בין הראשונים שהחלו ידי המינים להכניס את הארס לעם ישראל, וייחסוהו הבל זה לרבי ישמעאל כהן גדול. נאמר בו כך, "אמר רבי ישמעאל, אני ראיתי את מלך מלכי המלכים יושב על כסא רם ונשא וחיילותיו עומדים לפניו מימינו ומשמאלו, אמר לי מלאך שר הפנים ששמו מטטרון רוח פסקונית פסקי"ן אטמו"ן היגרו"ן סיגרו"ן סרטו"ן סניגרו"ן מיקו"ן הסכו"ם סתי"ם השכ"ם חקירי"ן נ"א דוקירי"ן זינ"א רב"א ננטו"ש זנטו"ף הכיק"ם. רבי ישמעאל אומר, כמה שיעור של הקב"ה שהוא מכוסה מכל הבריות, פרסיו (נ"א כף רגליו) מלא כל העולם כלו, שנאמר השמים כסאי והארץ הדום רגלי, גובה פרסותיו (נ"א גבוה כל כף) שלש רבבות אלפים פרסאות". ע"כ.

והנה כבר מאופן דיבורו ושרבוט השמות אשר המציא, אנו מוצאים סממן קבלי מובהק, המשאיר חותם וטביעת אצבע על אופיין קבלי המאפיין את ספרי הקבלה הארורה והמזוהמת של אותה תקופת הזייפנים! ויתירה מכך, מה שנאמר בזה הספר הארור: "אני ראיתי את מלך מלכי המלכים יושב על כסא רם". מה? וכי האל יתברך יושב או עומד? ויש לפניו יתברך ישיבה? והלא כבר אמר הנביא (ישעיהו פרק מ פסוק יח): "וְאֶל־מִי תְדַמְּיוּן אֵל וּמַה־דְּמוּת תַּעַרְכוּ לוֹ"? ואמר (ישעיהו פרק מ פסוק כה): "וְאֶל־מִי תְדַמְּיוּנִי וְאֶשְׁוֶה יֹאמַר קָדוֹשׁ". וזה הספר הטמא שיעור קומה, לא רק שכותב שהוא ראה את הבורא, ובכך הגשים את ה' יתברך ועבר על יסודות דת האמת, וארור זה הספר. אלא הוא מחריף את דיבורו ומוכיח את מינותו, בזה שהמשיך ואמר, "כמה שיעור של הקב"ה? ... גובה פרסותיו, "שלוש רבבות אלפים וכו'". מה?! לבורא יתברך יש פרסות? כלומר כף רגל? מה זה השטות הזו?

וכתב רבינו הטהור (הלכות תשובה פרק ג הלכה ז): "חמשה הן הנקראים מינים: האומר שאין שם אלוה ואין לעולם מנהיג, והאומר שיש שם מנהיג אבל הן שנים או יותר, והאומר שיש שם רבון אחד אבל שהוא גוף ובעל תמונה, וכן האומר שאינו לבדו הראשון וצור לכל, וכן העובד כוכב או מזל וזולתו כדי להיות מליץ בינו ובין רבון העולמים. כל אחד מחמשה אלו הוא מין". עכ"ל.

וכבר כתב רבינו במורה (חלק א' פרק לו'): "ואתה דע, שכל זמן שתהא בדעתך גשמות [כלפי הבורא יתברך, שתחשוב שיש לבורא יתברך יד או רגל חלילה], או [שתחשוב בדעתך שיש לבורא יתברך] מאורע ממאורעות הגוף, [כגון: לידה, קושי, עצב, נחת רוח, בכי, שמחה, דיבור, שינה, הרגשה וכו'. דע כי במחשבה זו בלבד], הנך מקנא ומכעיס, וקודח אש חמה, ושונא ואויב וצר, [והינך] יותר חמור מעובד עבודה זרה בהרבה.

ואם יעלה בדעתך שיש ללמד זכות על מאמיני הגשמות בשל היותו חונך כך, או מחמת סכלותו וקוצר השגתו, כך ראוי לך להיות בדעה [זו] בּ[מי ש]עובד עבודה זרה, מפני שאינו עובד [עבודה זרה] אלא [רק] מחמת סכלות או חנוך, מנהג אבותיהם בידיהם". עכ"ל. והנה הדבר ברור שכל מכשפי האופל היו בטוחים שיש לבורא יתברך מאורע ממאורעות הגופות. ודבר זה כדברי רבינו, יותר חמור מעבודה זרה בהרבה! וכתבו מין ישרף!

וכבר כתב רבינו על ספר שיעור קומה הנ"ל (תשובה קיז) וזה לשונו: "לא חשבתי מעולם שהוא מחיבורי החכמים, וחלילה שהוא להם, ואינו אלא חיבור אחד מדרשני האירופים ולא יותר. ובכל אופן, השמדת אותו הספר והכרתת זכר עניינו מצוה רבה – 'וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תַזְכִּירוּ. כי אשר יש לו קומה הוא אלהים אחרים בלי ספק". ע"כ.

כמו כן, בשריד גניזה עתיק שנתגלה בגניזה הקאהירית נמצא ספר זה, וכך נאמר שם (מובא בכתבים א, עמ' 477–478): "ואמרו, שנמצא בגניזת בית רבנו שגונזין בו בלאי הספרים במחסן אשר במדרשו, חוברת ובה נוסח [הספר] 'שיעור קומה' הנזכר בפרק חֵלֶק הוא ופירושו, וזה לשונו [של הרמב"ם]: זה הוא שיעור קומה, המאמינו לתולעה ולִרְמָה, וְשַׁמָּה ושממה, וקודר בלי חַמָּה, יתעלה לעילא-לעילא ממה שאומרים הכופרים. [ובו מובא תיאור מידות ותיאור ציורי-חיצוני לרגליו, ברכיו, ידיו, צדדיו, ראשו, שערו, זקנו, צורת פניו, זיוו, לשונו, רוחב מצחו, עיניו, זרועותיו, אצבעותיו, שכמו, חוטמו, שפתיו, גבותיו, אזניו ועוד, יתעלה ויתרומם מפשעי הספר הרע הזה].

כל אלה תועבות ונאצות גדולות, ארור המאמינו וארור המחברו כמנין כל אות ואות ממנו [כלומר שיחולו עליו קללות כמניין גימטריא של כל אותותיו], וה' אלהים אמת, אין לו דמות ולא ערך, ולא רוחב ולא אורך, שנאמר: 'וְאֶל מִי תְדַמְּיוּן אֵל [וּמַה דְּמוּת תַּעַרְכוּ לוֹ' (ישעיהו מ, יח)], 'וְאֶל מִי תְדַמְּיוּנִי וְאֶשְׁוֶה' (שם, כה), יתעלה וישתבח ויתרומם... לעילא...". ע"כ.

והנה הדבר פשוט וברור, כי ספר הזוהר, תפיסתו, מחשבתו, ודיבורו כלפי הבורא יתעלה שמו, הוא בהרבה יותר חמור ממה שנאמר בספר שיעור קומה! שכן בספר שיעור קומה מתאר העילג את מידות הקב"ה! אבל בספר האופל הזימתי, מתואר הבורא כאל נצרך ונזקק, כאל הצריך לבריות השפלים בארץ, כאל ששוכב עם אשתו נוקבא, כאל שמזריע ומוליד ובעל רגשות גדולים רצונות וחשקים! ולכן כל שכן הדבר, שאם הרמב"ם היה רואה את ספר האופל בשלימות, היא שורף אותו ברחובה של עיר!

והנה יש בידינו כתבים של הרב יוסף קאפח שהביאו אותם לדפוס תלמידיו, ושם הביא

הרב יוסף קאפח ממצא נדיר בשם רס"ג (כתבים א' עמוד 475). וכתב הרב יוסף קאפח לפני הבאת הדברים: " ... שני העמודים [בתבי יד] שנוסחם יבוא להלן הם שריד של חיבור תימני שאיני יודע לא שמו ולא שם מחברו, ולא באיזה זמן נתחבר, אף לא תאריך כתיבת העמודים הללו. אך לפי צורת הכתב והנייר, נראה לי שנכתבו במאה השניה לאלף הששי". ע"כ הקדמת הרב קאפח לפני שמביא את הכתבי יד שמצא. ולפני שנבוא לכתבי יד, דע קורא נעים, כי מתוך כתבי היד הללו, אנו רואים כמה אנשים נתפתו ללכת אחר ספר "שיעור קומה" הנתעב, וכנראה שזה האיש שכתב את המכתב, כתב את דעת רבינו הטהור הרמב"ם והביא גם את דעת הרס"ג לגבי יחסו לספר שיעור קומה. וז"ל הכתבי יד: " ... וכך אמר רב סעדיה ז"ל באחד מחבוריו, "ספר שיעור קומה, אין עליו מסורת באומתנו! [ומדוע?] לפי שאינו [נזכר] במשנה ולא בתלמוד, ואין ראיה שנלמד בה [אפילו] אם אמרו רבי ישמעאל באמת! או זולתו אמרו וייחסו אליו, כפי שמייחסים הרבה מן הספרים המזוייפים אל אחד החכמים המפורסמים". ע"כ.

ואם ביחס לספר שיעור קומה הרע והנתעב דיברו כך, על אף שהיה מיוחס בשקר לרבי ישמעאל, כל שכן ועל אחת כמה וכמה ספר האופל המאני והפגאני!

מה שאין עליו מסורת – אסור לנו לקבל!:

ברם, מה שאין עליו מסורת בעם ישראל, אסור לנו לקבל, כמו שכתב הרלב"ג (דברים פרק לד פסוק י פרשת וזאת הברכה): "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה – ידוע כי מדברי התורה שלא קם נביא תורה ולא יקום זולת משה, כי שום נביא לא יאמן לחדש בה או לגרוע באופן שישימהו תורה נוהגת לדורות. כ"ש שלא יאמן לשנותה ולהמירה באחרת. וזה כולו מבואר ממה שקדם. ולזה לא זכר כאן זה ההבדל נפלא שיש בין נבוא' משה ובין נבואת זולתו אבל זכר מה שהובדל בו משה מכל נביא שיקום להתנבא בישראל". ע"כ. והנה כאשר נמצא ספר 700 שנה לאחר תקופת התלמוד, ומחדש ומדבר דברים הזויים, דברים מאגיים ופגאנים, כיצד נקבל את דבריו? ועוד שמעליל עלילות דברים על מי שאינו עושה כדבריו, שלא יזכה לשום עידון רוחני! ואם בעלי התלמוד והמשנה לא הודיעו לנו דברים אלו, וכי הכשילונו? וכי דורות שעברו כשלו בדברים? ואין לך הוצאת לעז חמורה מזו!

טענה ב' – ספר בן סירא = חיצוני:

הנה כבר הוכחנו בלא מעט מאמרים, רבות מן הזיות כת ה-"מקוללים" ("מקובלים" אשר כל דבריהם "קללה" מרה וארס רב שהביאו הם לעולם), שטעו, הטעו, לעו, שגו, החטיאו את הרבים אחר המאגיה, הפרצופים והאלילות הכעורה! וכעת יש לעמוד על עוד אחת מן הזיות הכת הזו, והוא, שחושבים בדעתם הטפשית, שיש דבר כזה הנקרא, "חכמת הפרצוף", או "חכמת שרטוטי כף היד". כלומר שחושבים בדעתם, שניתן להבחין במעשיו של בני אדם שעשו בסתר, על ידי ראיית הפנים או על ידי ראיית שרטוטי כף היד! ולא רק זו בלבד, אלא עוד דברים שחושבים בדעתם שאפשר לקשר בין ראיית הפנים, גבות, שפתיים וכו', לבין מעשיו של האדם וכושר אבחון האדם במסתרי ליבו.

ומקור דבריהם של הכת הארורה הזו, הוא מדברי מכשפי האופל הפרו-נוצרי מחבר הזוהר הארור מפי הגבורה, שהטעה את הרבים, וגרם לבני אדם לחשוב שיש ממש בשטות קדומה זו שהיו מאמינים בה הגוים הערלים אשר זרמת סוסים זרמתם, והם המקור לדבריו של המכשף הזוהרי כפי שנראה בהמשך!

ותחילה יש לנו להתבונן במה שנאמר על האר"י על ידי תלמידו חיים ויטאל, שכבר הארכנו בו לא מעט, והראנו מעשיו, דרישתו אל המתים, הליכתו אחר המאגיה, האמנתו בכח כישוף, עשיית הבל קמיעות והאמנה בכוחם, ועוד ועוד מדברי המינות והעבודה זרה אשר עסק וכתב לאחרים לעשותם! כפי שניתן לראות במאמר זה: "קמיעות" – הבל ובדיה | מי זה היה חיים ויטאל ראש הקבלה האלילית והטמאה? הזיותיו – דרכיו – מהלכיו – דרישתו אל המתים – אמונתו בהבלי הגוים | חלק ג'". וכפי שניתן לראות גם במאמר הזה: "הבורא שברא בורא, והבורא שברא עוד בוראים" | "בצלם אלהים" – כפירותיו של חיים ויטאל בספר "עץ מוות" – מי זה ה-"אדם הקדמון"?! והתירוצים המופרכים שלא מתקבלים על שום דעת!".

והנה מי לא אחר מ-חיים ויטאל מעיד ומגיד על רבו האר"י (בתחילת ספר עץ חיים בשער ההקדמות) "והנה היום אביע חידות ונפלאות תמים דעים [בלה בלה בלה, סיפורי בדים כל מה שכתוב כאן והלאה], כי בכל דור ודור הפליא חסדו אתנו, אל ה' ויאר לנו ע"י השרידים אשר ה' קורא בכל דור ודור, כנזכר וגם בדורינו זה אלוהי הראשונים והאחרונים, לא השבית גואל מישראל ויקנא לארצו ויחמול על עמו, וישלח לנו עיר וקדיש מן שמיא נחית, הרב הגדול האלהי החסיד, מורי ורבי, כבוד מורנו הרב רבי יצחק לוריא אשכנזי זכרו לחיי העולם הבא, מלא תורה כרמון, במקרא, במשנה, בתלמוד, בפלפול, במדרשים והגדות. במעשה בראשית, במעשה מרכבה, בקי בשיחת אילנות, בשיחת עופות, בשיחת מלאכים, מכיר בחכמת הפרצוף הנזכר, כרשב"י [הכוונה לספר הזוהר הטמא שייחסו אותו רשעי כותבי הספר לרשב"י], בפרשה ואתה תחזה, יודע בכל מעשי בני אדם שעשו, ושעתידים לעשות. יודע במחשבות בני אדם טרם יוציאום מן הכח אל הפועל. יודע עתידות, וכל הדברים ההווים בכל הארץ וכו'". ע"כ.

ועיין שם עוד בכל ההבלים, הדמיונות, ההזיות, הכפירות, שנאמרו על האר"י, שבעצם לא היה בו שום דבר מכל מה שנאמר שם עליו! וכלל לא אתפלא אם חיים ויטאל השתמש בו לצרכי עצמו, כלומר, שלקח אדם ששמו "יצחק", שהיה אדם פשוט, עובד למלאכתו, ועשה ממנו "אלהים בדמות אדם", ועל גבו המציא ועשה תורה חדשה ואלילית הנקרא ועולה על שם, "קבלה"! כמו שעשה "אהרן פין" שר"י הארור מפי הגבורה, והשתמש באדם שנקרא, "ישראל דב בער אודסר", על מנת לעשות כסף וממון רב על חשבון הציבור התמים, ומכר להם במשך שנים קמיעות אשר לא מועילות, אלא רק מזיקות בלבד לשכל הישר. וקמיעות אלו המציאו את המושג הרע, "נ נח נחמ נחמן מאומן", ה' ירחם יושיע ויגן מן העבודה זרה שעם ישראל טמוע בה.

והנה יש לתמוה על דבריו של חיים ויטאל על רבו האר"י, מה הוא המושג הזה החדש הנולד בעם ישראל העולה על שם, "חכמת הפרצוף"? יש לציין שדבר זה לא נזכר בתור

"חכמה", לא בתלמוד, לא במשנה, ולא בתנ"ך. ולא צווינו מאת הבורא יתברך לבדוק בני אדם על ידי ראיית פניהם חלילה וחס.

והנה לצערנו הרב, רבים מן מחשבות הגוים הערלים, הוכנסו לתוך דתינו הטהורה במסווה של יהדות. ובכדי להבין את הנזק העצום שנעשה כאן, תחילה יש להבהיר לקורא, את השיטה הרעה של ענין מסטי זה שנקרא, "חכמת הפרצוף" או "חכמת כף היד". ולפני שנביא הדברים, נרצה לומר ולהעיר, שכבר ממושג זה שנקרא, "חכמת הפרצוף", אנו מוצאים גזענות, המקנה לאדם מידות תרומיות או פחיתות על פי חיצוניותו בלבד. ובכך יוצא, שעל פי ענין זה, בני אדם נבחרים על פי חיצוניותם, שהרי כל מה שחשוב לפי חכמה זו, הוא תווי פניו של האדם על מנת למדוד את מהותו הפנימית. ובכך אחשוד אני שמחשבה רעה זו נכנסה גם מהיוונים הערלים, אשר אצלם רדיפת הגוף והתחרות הוא למקום ראשון.

ומה הוא בעצם, "חכמת הפרצוף"? או "תורת הפנים"? או בשפה האנגלית, "פרסו-נולוגיה" – "Personology"?. שיטה זו, היא סוג אבחון של תכונות אופי, אשר "נמצאות" באדם, ואבחון זה מתבצע ומתבסס על התבוננות בתווי הפנים של האדם לדעת פרשנות הגוים. כלומר, שעל פי שיטה זו, מקור המידות של האדם וטבעיו נרשמים ונחקקים בתווי פניו. שיטה זו מבוססת על "פיזיו-נומיה", או, "פיזיו-גנומיה", ביוונית: "physis" – פירושו, "טבע", "gnomon", פירושו, "שיפוט". כלומר, "טבע שיפוט". יש לציין ששיטה זו היא תאוריה המבוססת על הרעיון, לפיו, הערכת מראהו החיצוני של אדם, בעיקר פניו, יכולה לספק תובנות על אופיו, ואישיותו של האדם המדובר.

והנה יש לציין ולהעיר כאן, שאין כל ספק, שכאשר אדם מכיר מישהו היטב, יכול לזהות מתי הוא עצב או שמח על פי הסתכלותו בהבעות פניו, מכיון שהשמחה והעצב, היגון והכעס ניכרות בפנים של האדם. ולאו דווקא אם מכיר אדם מסויים, אלא אפשר לראות על הפנים של האדם את מצב רוחו בלבד.

אבל לקרוא את מחשבות הלב, ולדעת מעשים בסתר אשר עשה האדם, או לדעת איזה מידות יש באדם שטמועות בו, או לדעת תאוותיו של האדם, ולאיזה דברים הינו נמשך, ומה יעשה בעתיד על ידי חכמת הפרצוף וכו'. כל זה מחשבה רעה וחיצונית, וזרה ליהדות.

במהלך ההיסטוריה האנושית היו מספר רב של ניסיונות לקשר בין תכונות אנטומיות לבין תכונות אישיות. ניסיונות קישור אלו התמקדו במקרים רבים בתווי פניו של האדם. במצרים העתיקה ובסין [=על פי מחקרים שבדקו זאת. כך המצרים היו חושבים, אמנם לא נתנו נימוק לדבריהם כיצד ואיך הדבר מתבצע, כלומר, כיצד מעשיו של האדם, נחקקים בתווי פניו. אמנם הסינים, נתנו טעם לדבריהם, והיוונים כפי שנראה בהמשך, נימקו דבריהם כפי שיטתם. ומבואר יוצא שאין לענין זה שום קשר ליהדות ולמסורת היהודית איש מפי איש, אלא דבר זה היה בראשם וכמוחם של הגוים], בלי קשר בין שתי התרבויות, התפתחו תאוריות המייחסות קשר בין מראה הפנים וההתנהגות האנושית, הסינים הציעו רעיון שהפנים משקפים את האנרגיות, הבריאות והמזל של האדם. היוונים פיתחו את הפיזיונומיה, תאוריה המבוססת

על הרעיון לפיו הערכת מראהו החיצוני של אדם, בעיקר פניו, יכולה לספק תובנות על אופיו ואישיותו.

על פי "תורת הפנים", אבחון כזה "יסייע" להבין את אופיו של האדם, שכן אישיותו משתקפת ונחקקת באיברי פניו, אשר מעבירים מסרים חזקים יותר מכל איבר אחר בגוף. החלקים המאובחנים משתרעים בין המצח לסנטר (עור, שיער, מצח, גבות, עיניים, אף, לחיים, אוזניים, פה, שפתיים, שיניים וסנטר). צורת האיברים אינה משתנה באופן תדיר במהלך השנים, ולכן מתייחסים אליהם כאל נתונים בסיסיים או כתכונות מולדות גנטיות.

והנה דבר רע זה, חדר קשות מאוד לדת משה וישראל, ואף נכתבו ספרים על כך. ומדוע דבר זה רע כל כך? מכיון שהוא מחלק את בני האדם לפי תבניתם החיצונית! וה' יתברך אמר ב-תור הערה לאדם והזהירו, "האדם יראה לעינים, וה' יראה ללבב", כלומר, שאסור לאדם לבחון את האחר על פי צורת מראהו חלילה, מכיון שהבורא יתברך הוא היחיד אשר יודע מה בתוך ליבו של האדם! וכאשר אדם בוחן את האחר על ידי החיצוניות, אז כביכול מודיע ואומר, שגם לו יש יכולת להביט בסתר האדם, או במעשים אשר עשה בסתר.

ומכיון שאין לזה בסיס ביהדות ובמסורת חז"ל, אלא בדיוק ההיפך, כי כבר ראינו עד עתה, שהתנ"ך כולו סותר וחולק על שיטה זו, כפי שראינו מפורש בשמואל הנביא שאמר לו ה' יתברך: "וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל אַל־תַּבֵּט אֶל־מַרְאֵהוּ וְאֶל־גְּבֹהַּ קוֹמָתוֹ כִּי מְאַסְתִּיהוּ כִּי | לֹא אֲשֶׁר יִרְאֶה הָאָדָם כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לַעֵינַיִם וַיהוָה יִרְאֶה לַלֵּבָב". (שמואל א טז, ז).

"ואתה תחזה – שקר האופל הטמא – החולק שוב על תלמוד מפורש!:

והנה אע"פ כן, כלומר, אע"פ שישנם פסוקים מפורשים המעידים ומגידים על אמיתות דברינו שחכמת הפרצוף היא הבל הבלים ללא מועיל. הנה בכל זאת הצליחו כמה אנשים לגנוב דעתם של עם ישראל בדבר זה, וכיצד עשו זאת? על ידי פסוק מן התורה, שכביכול מתאים לשיטתם, וזה כמובן מתאים דווקא לאותם אלה שלא מעיינים היטב, כפי שנראה בהמשך.

ואמרו, כי יש לכך שורש מן הפסוק (שמות פרק יח פסוק כא פרשת יתרו): "וְאַתָּה תֶחֱזֶה מִכָּל־הָעָם אַנְשֵׁי־חַיִל יִרְאֵי אֱלֹהִים אַנְשֵׁי אֱמֶת שֹׂנְאֵי בֶצַע וְשַׂמְתָּ עֲלֵהֶם שָׂרֵי אֲלָפִים שָׂרֵי מֵאוֹת שָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי עֲשָׂרֹת". ואמרו, שמה שנאמר, "ואתה תחזה" – ציוה עליו יתרו למשה רבינו, שיבדוק את אלו האנשים החשובים, במצחיהם, בשערותיהם, ויקח את כף ידם ויביט בהם, ועל ידי כן יבחר מי שישפוט את עם ישראל.

כלומר, אלו שפירשו באופן כזה, הם בעצם גורמים להוצאת לעז על האיש משה רבינו, אשר היה הגדול מכל בני האדם שהיו בעבר, ושיהיו לעתיד. וכפי שכבר הוכחנו לעיל מתוך פסוקי התורה שמעידה במפורש, שמשה רבינו הוא אדון הנביאים והגדול מכל הנביאים שהיו

ושיהיו. ובעצם אותם הטוענים דעה זו ואומרים שמשה רבנו, יעשה מעשה כזה רע, ויבחר אנשים על פי מראה הפנים, בדיקת שערותיהם, שרטוטי כף ידם, בלא לבדוק את ענינם ולברר עליהם היטב היטב כמו שצריך, אלא יעשה בדיקה, מאגית, ומסטית? ואע"פ שאומרים שכך יעץ יתרו למשה, ומשה לא צריך לזה. בכל אופן אמרו בתוך ספרם את העובדה שאפשר לבחון בני אדם על פי חיצוניותם. ובזה השרישו ענין רע מאוד בעם ישראל והולידו מחשבה שלא קשורה לעם ישראל כלל, ואף נחשבת לזרה מאוד.

והנה מי המקור הרע לכך? מי לא אחר מספר הזוהר הפרו-נוצרי הבלול ואגור מתרבות הנוצרים, היוונים, המצרים ועוד ועוד שבלבל והרס את עם ישראל הטהור, שקיבל תורה מסודרת וברורה, ובא הטמא המכשף הזה והרס לעם ישראל את המוחות הטהורים. וכתב מכשף האופל כך (זוהר שמות פרשת יתרו מאמר ואתה תחזה ברזא דשרטוטי ידין אות קעא): "**פתח ואמר, ואתה תחזה וגו': שואל** [הטמא], **אבל כתוב, "ואתה תחזה"** [=מפרש הטמא, מילת, "תחזה" – מלשון ראיה בעינים, ואומר הטמא], **ולא כתוב,** "[ואתה] **תבחר". ומשיב** [הטמא ואומר, מדוע נאמר "תחזה"?], **אלא** [נאמר דווקא] "**תחזה**", [ש]-**הוא** [משה רבינו, יבדוק דווקא] **לפי ראות עינים. במה** [צווה משה רבינו לבדוק]**? בצורה** [החיצונית] **של האדם! [=כלומר הטמא מעליל, שמשה רבינו קיבל ציווי נחות הסותר כל יסוד דת, מיתרו חמיו, שאמר לו, שעליו לבחון שש מאות אלף איש בראיה חיצונית, וכך יבחר בני אדם הראויים לדון את ישראל!**

כלומר, הטמא הזוהרי מעליל שמשה רבינו צווה לבדוק בני אדם כלפי חוץ!! ללא בדיקת יראת השמים שלהם, ללא בדיקת מידות, אלא רק בראיה חיצונית בלבד שיסתכל עליהם, אז ידע משה מי ראוי ומי לא!, ואומר הטמא שצווה משה רבינו שיעשה זאת], באלו שש בחינות שאמרתם". ע"כ דברי המכשף. והנה מה שכתב, "באלו שש בחינות שאמרתם", כוונתו לאותם שנזכרו כמה אותיות לפני זה המאמר של "ואתה תחזה". ששם מבאר הטמא את כל האיוולת הזו לפרטי פרטים, וכה מעט מדבריו הטמאים (שמות פרשת יתרו מאמר זה ספר אות סח): "זה ספר תולדות אדם: הוא לצורות, בסוד הצורות של בני אדם, להכיר באלו תולדות אדם, את הצורה שבסודות האדם: בשער, במצח, בעינים, בפנים, בשפתים, וברשמי היד, ובאזנים. בשבע אלו ניכרים בני אדם. [=ההיפך מכל יסודות דת הטהורים! שבני אדם לא ניכרים במראה החיצוני! ממשיך הטמא ואומר, שהבדיקה הראשונה נעשית בשיער באופן כזה] **כי כל מי ששערותיו קמוטות, דהיינו שמסולסלות, ועולות על ראשו כלפי מעלה, כלומר, שאינן תלויות למטה מראשו: הוא בעל כעס. לבו קמוט כמו סחבה, דהיינו, שלבו מלא פחד. מעשיו אינם טובים.** [ואם שערותיו] **בשותפות** [שמאוחדים יחד], **צריכים להתרחק ממנו.**

אם שערותיו חלקות ביותר ותלויות למטה: טוב להשתתף עמו, ריוח נמצא בו, כלומר שישתכר וירויח עמו. [כלומר, לפי הטמא, אין ההצלחה תלויה בסיעתא דשמיא המגיעה בעקבות המעשים הטובים של בני אדם, אלא כל מי ששערותיו חלקות אומר הטמא, שטוב להשתתף עמו, כי ריווח נמצא בו! והכל בעבור ששערותיו חלקות! ולפי הטמא, אם אדם יחמם שערות בכל מיני מכשירים וישים חומרים שיגרמו לו לעשות את שערותיו חלקות, יוכל לשקר לבני אדם שהוא אדם מוצלח! ואז כולם השתתפו עמו במסחר שאינו ראוי ובאדם שאינו ראוי ומוצלח! ובכך נמצא חורבן בא לעולם! ולא רק זו בלבד, אלא כל אדם שאין לו שערות חלקות, כאשר יקרא את מאמרו של הטמא הזה,

ילך במחשבה רעה כל ימי חייו, שהוא נולד באופן כזה שאין לו שום הצלחה בעסקים! והכל בגלל שהוא נולד ללא שיעור חלק! כמה רע ומר הספר החשוך הזה שנקרא זוהר! ספר שראוי לפח האשפה של ההיסטוריה העולמית! והנה ממשיך הטמא ואומר, שזה שיש לו שערות חלקות] **והוא כשלעצמו, דהיינו בלי שותף, אינו כן. שאין לו הצלחה. הוא בעל סוד באלו סודות העליונים, בסודות קטנים, אינו עומד בהם. מעשיו, לפעמים טובים ולפעמים אינם טובים**". ע"כ. ועיין שם בכל ההבלים שכתב באותו מקום והלאה, ושביאר כל ענין הפנים לפרטי פרטים ושקע ולעה בטומאת הגוים!

וכעת נביא את המשך הדברים של הטמא במאמר "ואתה תחזה". ממשיך הטמא ואומר, שאותם כל הדוגמאות אשר הביא בספרו הטמא שבלול מטומאת מצרים ומן הגוים הערלים, מעליל הטמא ואומר בזה"ל: "והכל הוא במקרא הזה, [שנאמר בו] "**ואתה תחזה**". [כיצד "תחזה" ותבדוק אותם]? [בדיקה ראשונה שתעשה, תבדקם] **בשיער** [שלהם]. [מה שנאמר] "**מכל העם**" [זו בדיקה שניה שצריך לעשות ולהתבונן בשרטוטים אשר נמצאים] **במצח** [שלהם]. [ומה שנאמר] "**אנשי חיל**", [בדיקה זו היא בדיקה שלישית, שצריך משה להסתכל בתווים אשר] **בפנים** [שלהם. ומה שנאמר] "**יראי אלקים**" [זו בדיקה רביעית שצריך לעשות משה, הווא לבדוק אותם היטב] **בעינים** [אשר להם. ומה שנאמר] "**אנשי אמת**", [זו בדיקה חמישית הנבחנת על ידי צורת השפתים, כלומר שתצטרך אתה משה רבינו להתבונן] **בשפתים** [שלהם, ועל ידי כך לבחור אותם! ומה שנאמר בפסוק] "**שונאי בצע**", [זו בדיקה ששית ואחרונה שצריך היה משה רבינו לעשות, והוא לבדוק אותם] **בידים**, [כלומר] **בקום שלהם** [שרטוטי כף ידם]!". ע"כ.

והנה לפי דברי המחבר הטמא הזה, יתרו שנזכר לטובה בתורה, ציוה על משה רבינו חותנו, שיבחר אנשים על פי ראיית הפנים! ועל פי שרטוטי כף היד אשר להם, כלומר, יתרו לפי מכשפי האופל, היה כל כך נחות בדעתו, ומשה רבינו אף לא מיחה בו כאשר אמר לו דברים זרים וחיצונים ארורים כאלו! כל זה מעליל הטמא על שני גדולי עולם! ואע"פ שהטמא הסיק שבסופו של דבר, משה רבינו לא הוזקק לכך כי יש לו נבואה ואין הוא צריך לבדיקת ראיית הפנים! אלא שהטמא השמיע וכך נשמע בכל זאת מדבריו, שמי שאין לו רוח הקודש כדוגמת משה רבינו וכיוצא, אז יכול הוא לבחון בני אדם על פי "חכמה" זו! ובכך החדיר בכוונת תחילה השקפה רעה זו, ופעל המחבר הזה בערמה גדולה, כי אע"פ שהאמין בענין זה הנקרא "חכמת הפרצוף", בכל זאת ידע, כי אם יאמר שמשה בחר אנשים על פי ענין זה, זו היא סתירה מפורשת מפשט התורה ומקבלת תורה שבעל פה כפי שנראה בהמשך! ולכן מה עשה? אמר ואימת שיש דבר כזה, ואף ניתן לבחון בני אדם על ידי דבר זה! אלא שמשה לא הזדקק לכך!

ולאחר שכתבנו כן, כך מצאנו מפורש בתלמוד (בבלי סנהדרין ק:) שאחת מן הסיבות שאסור לקרוא בספר בן סירא ונחשב הוא לספר חיצוני לכל דבריו על פי רבותינו הטהורים. הוא משום שנאמר בו כך: "מי שזקנו דק וקלוש, תדע שהוא חכם וחריף ביותר. מי שזקנו עב תדע ששוטה הוא. ומי שיש לו מעברים בזקנו, שזקנו מפוצל, אף אחד לא יכול לנצחו בערמימותו". והנה התלמוד מגנה מאוד את הדברים הללו שהביא בן סירא, שכן ביסודם של דברים אלו מצאנו גזענות גדולה, המודדת את האדם על פי חיצוניותו, וכאילו אין בחירה לאדם מה לעשות. ואין יכולת בידו לשנות את מידותיו, וכי חלילה יש בני אדם שהגיעו לדרגת ה'

יתברך, ויכולים לידע נסתרות מעשי בני אדם שעשו בסתר. ולכן ספר זה נחשב לחיצוני הוא!

ולכן אם לדעת חז"ל ספר בן סירא נחשב לחיצוני שאסור לקרוא בו בגלל שטען שבני אדם נמדדים על פי חיצוניותם, אז מבואר יוצא שלפי דברי חז"ל, רק מפאת מה שכתוב באופל בלבד, בענין "ואתה תחזה", שהאדיר את הבל חכמת הפרצוף, נמצא שספר הזוהר הטמא הוא חיצוני גמור ומקומו בפח האשפה של ההיסטוריה! ובוודאי וללא ספק לא כתבו רשב"י הטהור לעולם! וכל אותם שייחסו את דבריהם לרשב"י, אין להם חלק לעולם הבא!

שכן, אם נאמר שכאשר אדם הלך וזנה עם אשה נשואה חלילה, נרשם רושם זה בתווי פניו כפי דבריהם, ומעשה זה שעשה היה בסתר, נמצא אם כן, שיש יכולת ביד בני אדם, לדעת את מעשיו של האדם שעשה בסתר! ואם כן מוכרח שיוצא מכאן לעז על כל הנביאים, שהרי המון נביאים לא הוכיחו את בני דורם על המעשים שעשו בסתר כי לא ידעו מכך כלל וכלל! שכן אם ניתן לראות ברושם האדם את מעשיו שעשה בסתר, אם כן מוכרח לומר, שהנביאים היו יודעים את מעשיהם של כל בני דורם שראום, והמעשים אשר עשו בסתר, ואם כיצד לא הוכיחום? והיו לא מעט מקרים, שבני אדם היו עובדים עבודה זרה, ולא ידעו הנביאים על כך כפי שמבואר בספרי הנביאים. בוודאי שלענין זה אין שום בסיס ושום ענין ליהדות הטהורה.

ומכאן תלמד כמה חז"ל גינו את הענין הזה, עד כדי כך שספר בן סירא נחשב חיצוני. ואסור לקרוא בספרים חיצוניים. וכפי שנראה כדלקמן מה דינו של האדם, אשר עוסק בספרים הללו. ולכן כל ספר שעסק בחכמת הפרצוף ושרטוטי כף היד, ואפילו רק האמין בהם, כלומר, אין צריך שילך לעשות מעשה, אלא כתב ודרש באותם דברים, וחשב שהם אמת ויש בהם דבר מסויים, אסור לקרוא בשום ספר מספריו, והוא הדין לכל ספריהם של מכשפי האופל הטמאים והארורים מפי הגבורה!

אוי לעם ה' יתברך, יותר חמור מכל שמד אלו הדעות הזרות של תרבויות שונות שחדרו לתוך עמנו הטהור בגלות המרה. ולפי שיטת חכמת הפרצוף, משה רבינו אמור היה לבדוק שש מאות אלף איש אחד אחד, את שערותיהם, את פרצופיהם, את שרטוטי כף ידיהם, ולאחר מכן לבחור באנשים הראויים, וחס ושלום לעם החכם והנבון לחשוב מחשבה רעה כזו!

ואתה הקורא אל תחשוב שמה שאמר שלמה החכם באדם, שכוונתו לשיטתם חלילה, אלא כך אמר (קהלת פרק ח פסוק א): "מִי־כְהֶחָכָם וּמִי יוֹדֵעַ פֵּשֶׁר דָּבָר חָכְמַת אָדָם תָּאִיר פָּנָיו וְעֹז פָּנָיו יְשֻׁנֶּא". ומה הוא, "חכמת אדם תאיר פניו"? הוא ההיפך מן הכעס, כי אדם חכם תמיד יחייך וישמח מכל הבא עליו. וכ"כ האבן עזרא, "וענין חכמת אדם תאיר פניו, כלומר – תשים אור בפניו, והענין [שהחכמה] תסיר כעס, כענין [שנאמר], "באור פני מלך חיים", וענין, "ועז פניו ישונא", [זה הוא] סור עזות פנים ממנו, כי החכמה תוליד הענוה, כי בהתגבר הנשמה על הרוח, יסור הכעס ועזות המצח". ע"כ. והנה פשוט כי כוונת שלמה המלך ללמד את האדם מוסר השכל, שהתורה והחכמה היא זו שתוליד הענווה ותעלה השמחה וירבה השלום. ולא שיש

ביד החכמה או ביד מעשיו של האדם להפוך את תווי פניו לרושם אחר חלילה וחס.

והנה אמרו רבותינו במשנה (משנה מסכת סנהדרין פרק י משנה א)**:** "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנאמר (ישעיה ס') ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ, נצר מטעי מעשי ידי להתפאר. ואלו שאין להם חלק לעולם הבא, האומר אין תחיית המתים מן התורה, ואין תורה מן השמים, ואפיקורס. רבי עקיבא אומר, אף הקורא בספרים החיצונים, והלוחש על המכה, ואומר (שמות ט"ו) כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך אבא שאול אומר אף ההוגה את השם באותיותיו". ע"כ.

וכתב רבינו הטהור הרמב"ם (שם בפירוש המשנה כתבי יד גרסא א') "וספרים החיצונים – אמרו ספרי מינין. וכן ספרי בן סירא, שהיה איש, חיבר ספרים בהזיות, מעניני "אלפראסה", שאין בהם חכמה ולא תועלת, אלא אבוד הזמן בדברים בטלים, כגון אלו הספרים המצוים אצל הערבים מספרי הדורות, ומנהגי המלכים ויחוסי שבטי הערבים, וספרי השירים וכיוצא בהם מן הספרים שאין חכמה בהם ולא תועלת גשמית אלא אבוד הזמן בלבד". וכתב הרב יוסף קאפח (עמוד קמ' הערה 11)**:** "טענת הכרת תכונותיו של אדם על ידי סימנים חיצוניים בגופו או בשערו, כעין אותם שהזכירו בתלמוד בדף ק' עמוד ב'". ע"כ.

ובכתבי יד נוספים של הרמב"ם בפירושו למשנה, נמצא כתוב כך: "וספרים החיצונים אמרו שהם ספרי תועים וכן (בסוגיא דסנהדרין ק:) ספר בן סירא, והוא היה איש שחיבר ספרים, יש בהם התולים מעניני הכרת פנים, אין בהם טעם ולא תועלת, אלא איבוד הזמן בהבל, כגון אלה הספרים הנמצאים אצל הערב [=ערבים] מספור דברי הימים, והנהגת המלכים ויחוסי הערבים, וספרי הנגון וכיוצא בהן מן הספרים שאין בהם חכמה ולא תועלת גופני, אלא איבוד הזמן בלבד". ע"כ. והרי לך קורא נעים שלא רק שהרמב"ם ידע מחכמה זו, אלא אף גינה אותה מאוד, ולספרים חיצונים דברים אלו יחשבו.

והוא הדין לשיטת "חכמת כף היד", או "חכמת שרטוטי כף היד". קריאה בכף היד או "כירו-לוגיה", היא שיטה המתיימרת לגלות פרטים על אופיו או עתידו של אדם, על-פי התעמקות במאפייני כף ידו. לפי שיטה זו, מחולקת כף היד לאזורים שונים, בהתבסס על קווים אופייניים. ככל שהקווים בולטים יותר, כך חזקים יותר ההיבטים שהם מייצגים, כביכול, בתכונותיו של האדם.

יש לציין שהאזכור הכתוב הראשון לכירולוגיה נמצא בהודו, בכתבים ה-"אנגה וידיה" בסנסקריט, שהאגדה מייחסת ל-"אלת הים" ששמה "סמודרה". ההודים האמינו כי הבודהה זוהה על ידי החכמים, לפי סימנים מיוחדים בידיו וברגליו. היוונים והרומאים כינו את התורה בשם "כירו-מנטיה" – כלומר "ניחוש לפי היד", כשהכוונה – "לכל היד". אך הידע העתיק והמקיף אבד עם השנים. ניתן למצוא התייחסות אל השיטה בכתבי "דמוקריטוס" – ו-"אריסטו". גם "היפוקרטס", ו-"פיתגורס" עסקו בה. אנטוניוס קיסר העסיק כירומנט אישי בשם ארטמידור, שהובא מארץ לוד (באסיה הקטנה). חסיד נלהב לשיטה זו היה יוליוס קיסר

שנהג לבדוק את ידי הקרובים לו ואת ידי מתחריו. כוהני מקדש אוגורוס ברומא למדו את תורת היד כעניין שבחובה.

מהמאה הרביעית אסרה הכנסייה כל שימוש בתורה זו, והעובר על האיסור נחשב לכופר באל, שדינו ברוב המקרים – מוות. [=כלומר, אף הנוצרים שר"י, גינו דבר זה עם השנים], בימי הביניים הובאה התורה לאירופה על ידי הצועניים. תקופת הרנסאנס החזירה עטרה ליושנה כאשר חיזוי העתיד הפך למשני ביחס לאבחון אופיו וכישוריו של הנבדק. אצל הסינים קימים עד היום ההקשרים הפילוסופיים שבין הכירומנטיקה לאי צ'ינג, כאשר כף היד מחולקת לשמונה אזורים, כל אחד מהם מקושר לאחת משמונה הטריגרמות של האי צ'ינג". ע"כ.

ולמדים אנו מכל זה, שכל ענין חכמת הפרצוף, או חכמת שרטוט כף היד, אלו היו דמיונות, אשר דמיינו לעצמם כל מיני תועים שהטעו אחרים. וכל זה חדר לדת היהודית ביתר שאת וביתר עוז ב-750 שנה האחרונות על ידי מכשפי האופל הארורים! והנה פסוק מפורש הנוגד את השיטה הזו, שנאמר (שמואל א פרק טז פסוק ז): "וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל אַל־תַּבֵּט אֶל־מַרְאֵהוּ וְאֶל־גְּבֹהַּ קוֹמָתוֹ כִּי מְאַסְתִּיהוּ כִּי לֹא אֲשֶׁר יִרְאֶה הָאָדָם כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לַעֵינַיִם וַיהוָה יִרְאֶה לַלֵּבָב". והרי לך שה' יתברך הוצרך להזהיר את שמואל הנביא מיד בבואו לבחור מלך, וכל זה מפני מה? שלא יחשוב לבחור באליאב בגלל צורתו החיצונית. והורה לו מיד ה' יתברך, כי מה שהאדם רואה ושופט מי האיש על פי מראהו, ועל ידי זה רוצה להכריע, האם הוא ראוי או לא, דבר זה סותר את האמת!

והטעם לזה, כי האדם יראה לעינים, ר"ל האדם שופט על הנאה ויפה מצד ראות החושים, שהם לא יחושו רק חיצוניות הדבר הנראה, לא פנימיותו, ולכן יגדרו היופי לפי המראה החיצונית, הגם שתהיה צורתו הפנימית הנפשיית מלאה מומים ותכונות רעות. לא כן ה', [שהוא] יראה ללבב, הוא [יתברך] לא יביט רק ללבב, על צורתו הפנימית, אם היא יפה בתכונותיה ונאה במדותיה זה האיש היפה אצלו, הגם שחיצונית האיש שפל הקומה ומכוער המראה. (ע"פ המלבי"ם).

ויותר מזה יש לומר, אם יש אפשרות לראות בחכמת הפרצוף את העבירות של בני אדם על ידי הסתכלות בפניהם, או בשרטוטי כף ידם, מדוע לא ראה זה שמואל על אליאב בהיותו עמוס בעבירות? וכיצד לא ידע חכמה זו הנביא הגדול? ואם ה' יתברך לא היה עוזרו, למדים אנו בפשטות, היה נכשל לבחור מלך רשע על עם ישראל.

וגם לא מצינו וראינו בשום מקום בתנ"ך שאמר ה' יתברך לנביאיו, לבדוק בני אדם על ידי הסתכלות בפניהם או על ידי שרטוטי כף היד שבדו כמה אנשים מליבם. ולהיפך הגמור מוכח מכאן, שהרי אחת הסיבות ששמואל הנביא רצה לבחור באליאב, הוא דווקא משום שהיה נראה ראוי כלפי חוץ וגבוה קומה, ופניו היו מאירות וטובות. כמו שהסביר המצודת דוד, "כי לא – רוצה לומר, איני רואה לתלות בדבר אשר רואה האדם [בעיניו, כי בן אדם] יראה לעינים, [כלומר, האדם יראה], אם הנראה הוא יפה עינים, שהוא הדבר אשר יראה האדם [ויתמקסם לו], ואין

לתלות המלוכה בדבר זה". ע"כ.

והנה לך, עוד אחת מן הראיות הפשוטות והברורות, מדוע ספר הזוהר הפרו-נוצרי מקומו בפח האשפה הקרוב ביותר אליך! כל זמן שעם ישראל אוחזים מהספר הפנאני הזה, דינם יהיה רע ומר לצערינו הרב! ודע כי ספר האופל צועק וזועק: "אסור לקרוא בי" – "אני ספר חיצוני", ועוד צועק זועק ואומר, "רשב"י לא כתב מעולם את ספר הזוהר". והדבר הזה פשוט לכל מבין!

ואלו ב' טענות פשוטות וברורות מדברי רבינו. ואני יכול להציב כאן עוד עשרות אם לא מאות טענות מכתביו של רבינו, שהזוהר הטמא הוא ספר מינות ועבודה זרה לדעתו של רבינו, ואף רבים מן המקובלים המינים מודים בכך, ולכן לדעתם הרמב"ם בא מפיאה שמאלית של אדם הראשון!! כלומר מלבד שלדעתם קיים דבר כזה גלגול, עוד הם מעלילים שהרמב"ם חטא ודיבר נגד הקבלה, בגלל שבא מצד פיאה שמאלית שבראש אדם הראשון!! משוגעים משומדים!! וביחס לאמונת הגלגול העילגת, עיין במה שכתבנו כאן:

"ראיותיו של אחאב שונא ציון שהרמב"ם למד מהזוהר":

וכעת נעבור לדבריו של הבהמי שונא ציון בכנסיית המינים: "... עכשיו אם הרמב"ם ראה את ספר הזוהר או לא, זה לא אומר, שעכשיו, אתה תופס את הרמב"ם שהוא לא האמין במיסטיקות... בסדר... כבר הגאון מוילנא כתב באיזה מקום שהפילוסופיא הטעתה את הרמב"ם, אבל יש דברים ברמב"ם שאין להם מקור, רק בזוהר זה מובא... לא נבזבז את הזמן... נביא דוגמה אחת... אבל צריך לדעת להוקיע את האנשים האלו מן המחנה. שלא יכנסו הרוחות הזרות האלה, אפילו לתוך האוזניים ויצאו, שלא יכנסו אפילו, לא שיכנסו ויצאו, שלא יכנסו, מה? החברי כנסת יותר טובים ממנו, לפחות החברי כנסת לא מדברים על רשב"י, הם באים לרשב"י מאמינים ברשב"י, קם אדם ומתחיל לדבר על רשב"י, ושום גדול בישראל לא ראינו שמוחים בו. אז לפעמים יש גדולי ישראל שמעתי שאומרים לי שהייתי אצל הרבה רבנים גדולי ישראל, אומרים לי אל תמחה בבן אדם כי אתה מפרסם אותו. ותוקף את אלמוני, פה כבר הבן אדם מנסה להכנס ולהכנס, לכן צריכים למחות למען כבוד הרשב"י, לא מעניין אותנו אם הוא יתפרסם או לא". ע"כ.

ושוב, איני מאמין שדברים אלו יוצאים מפי אדם שלומד תורה, אמנם אין מה להתפלאות, מכיון ששונא ציון הוא מין גמור, ותורתו תורת מינות פרו-נוצרית. וכבר כתב רבינו בחיי בן פקודה וכיון דבריו בדיוק על אנשים כדוגמת אחאב שונא ציון. ואלו דבריו של החכם השלם (ספר חובות הלבבות שער ה – שער יחוד המעשה פרק ה): "... ונאמר, כי החכמה, כשמנהיגים אותה על דרכה, תהיה רפואה לכל מדוה. [=כלומר, כאשר לומדים תורת אמת, ולא נוטים אחר המאניה והאלילות, והשוטות שבדברי ספר האופל ושאר המקובלים הטפשים, אז התורה הזו, כלומר התועלת שייצא מלימוד זך כזה, יביא את האדם לכל הרפואות בעולם! כלומר, לרפואת הדעת ואור השכל! ואור השכל יביא את האדם להשקפה נכונה ביחס לבורא.

אבל], כשנוטים בה מנתיבתה, [=אותה תורה! כלומר אותו אופן לימוד אבל עם השקפות מינות ודעות רעות כמו של אחאב שונא ציון], תהיה מדוה [=צער וסבל] כולל, שאין לו רפואה ולא ארוכה [=מזור], ועל כן נמשלה התורה באש, כמ"ש: "הלא כה דברי כאש" וגו', מפני שמאירה העינים באורה, כמו שאמר: "מצות ה' ברה מאירת עינים", ואמר: "נר לרגלי דברך וגו'. ושורפת ביקודה מי שנוטה מנתיבתה, כמו שנאמר: "כי באש ה' נשפט", ואמר: "ימטר על רשעים פחים".

ואמר: ואמרתי לא אזכרנו ולא אדבר עוד בשמו והיה בלבי כאש בוערת וגו'. על כן הזהר [=הזהר אוהב מוות!! הזהר על נפשך!!], שלא תטה אשורך מדרך האבות [=אברהם יצחק ויעקב], ונתיב הראשונים [=רבותינו בעלי המנשה והתלמוד! שלא תזוז מהם חלילה] אל הבדיאות. ותסמך על שכלך [=כמו שנהג ספר האופל הטמא], ותתיחד בעצתך ותתבודד בסברתך, ואל תחשד אבותיך במה שמסרו לך מאופני טובותיך. ואל תסתר עצתם במה שהורו אותך, כי אין עצה שתעלה בדעתך, שלא קדמוך לדעתה, ועמדו על כל מה שמביאה אליו מטוב ורע". ע"כ. ואחר הקדמה זו נשיב לשונא ציון על דבריו.

"האם ר' אליהו מוילנא דיבר נגד הרמב"ם":

שונא ציון הכלב האילם, הוא כל כך נחות מחשבה וכל כך טיפש, שהוא אפילו לא שומע מה הוא מוציא מפיו! הוא מביא את הגר"א לעדות שהרמב"ם היה חוטא ומחטיא! ומדוע? כי נטה אחר הפילוסופי! לטענת ביאור הגר"א. כלומר, לדעת הביאור העקוש, הרמב"ם לא הבין את התלמודים, הרמב"ם לא הבין שיש כח למאניה, והרמב"ם היה בור ועם הארץ לפי שיטת הגר"א ששונא ציון מצטט!

ובתוך דיבור זה שונא ציון טוען, שהרמב"ם ראה את ספר האופל ואף הביא ממנו פסקים הלכה למעשה לדורות עולם!! אתם שומעים???!! עכשיו לא מובן, אם הגר"א המצוטט צודק, אז כיצד הגר"א מעליל על רבינו הטהור שנטה אחר הפילוסופיה, שהרי לטענת שונא ציון הרמב"ם למד בספר האופל והגה בו, ואף הביא הלכות למעשה ממנו!! וזה בדיוק דרכם של הכסילים, שכאשר הם לא מוצאים דרך להימלט ממינותם, הם כבר מאבדים את המחשבה, ולא אכפת להם מה לומר ואיזה מילים לזרוק, על מנת להצדיק את מינותם. ואם יביאם הצורך, יאמרו דברים הסותרים לגמרי את דיבורם באותו משפט! ואין איש שם על לב את עומק עורמתם הרעה. וארור שונא ציון, ארור הוא וארורים מכשפי האופל הטמאים!

וכעת נעבור למקור ביאור הגר"א. בספר ש"ע של ר' קארו כתב (שולחן ערוך יורה דעה הלכות מעונן ומכשף סימן קעט סעיף ו): "מי שנשכו עקרב מותר ללחוש עליו, ואפילו בשבת, ואף על פי שאין הדבר מועיל כלום הואיל ומסוכן הוא התירו, כדי שלא תטרף דעתו עליו". ע"כ. והנה כאן פסק ר' קארו כדעת רבינו הטהור הרמב"ם, שהלחישה לא מועלת כלום, והכל הוא מטעם פסיכולוגי, כלומר רגשי, שכאשר ילחשו על הנשיכה, החולה יחשוב שיש בזה רפואה ועל ידי זה ירגע מוחו ותשוב מחשבתו. ומכיון שמדובר בפיקוח נפש, מותר.

והובא בשקר גם בשם ר' אליהו מוילנא, ואוי לשקרן ואוי לנשמתו, שכתב דברים אלו בשם ר' אליהו מוילנא. וזה לשון הדברים (באור הגר"א יורה דעה סימן קעט ס"ק יג): "ואף על פי כו'. הרמב"ם. וכ"כ בפי' המשנה לפ"ד דעבודת כוכבים. אבל כל הבאים אחריו [=המינים האחרונים], חלקו עליו [=שהיו בהמות הולכות על שתים], שהרי הרבה לחשים נאמרו בגמרא [=כלומר לפי הביאור העקוש הזה, רבותינו הטהורים, היו מלחשים ומכשפים ועוברים על חוקות הדת והתורה, וכל זה לפי הטמטום שכתוב כאן!! אתם שומעים?]. והוא [=הרמב"ם] נמשך אחר הפלוסופיא הארורה [=כלומר הרמב"ם היה ארור ומחטיא לשיטתו!!], ולכן כתב שכשפים ושמות ולחשים ושדים וקמיעות הכל הוא שקר. אבל כבר הכו אותו על קדקדו [=כל מי שהיכהו על קדקדו כבר קיבל עשרות מכות בראש! חולאים וייסורים. מי ימלא ליבו לדבר על רבינו הטהור הרמב"ם בצורה נילוזה שכזו!! ארור האיש וארור משפחתו!] ... והתורה העידה ויהיו תנינים וע' זוהר שם וכן קמיעין בהרבה מקומות ולחשים רבו מלספר. והפלסופיא הטתו ברוב לקחה לפרש הגמרא הכל בדרך הלציי ולעקור אותם מפשטן. וח"ו איני מאמין בהם ולא מהם ולא מהמונם, אלא כל הדברים הם כפשטן. אלא שיש בהם פנימיות לא פנימיות של בעלי הפלוסופיא שזורקין אותו לאשפה שהם חצוניות אלא של בעלי האמת". ע"כ.

והנה לא משנה מי כתב את הדברים הללו, נסכם אותם בקצרה:

א) רשע ארור הוא! ולא רק שהוא רשע ארור! אלא אין לו חלק לעולם הבא. מכיון שהכותב כאן האמין בכח כישוף! כלומר, שהיה בטוח שכישוף הוא דבר פועל בעולם, ויש ביכולת הכישוף לשנות ולשדד את מערכות הטבע, או להשפיע על האל במידה כזו או אחרת. וכל המאמין בעבודה זרה, אפילו לא עבדה, כפר בכל התורה כולה.

וכתב הרמב"ם (הלכות עבודה זרה פרק יא הלכה טו – טז): וז"ל: "המכשף חייב סקילה, והוא שעשה מעשה כשפים ... ודברים האלו [=כל עניני העבודה זרה], כולן [=בולל כולן], דברי שקר וכזב הן, והם שהטעו בהן עובדי כוכבים הקדמונים לגויי הארצות, כדי שינהגו אחריהן, ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים להמשך בהבלים אלו, ולא להעלות על לב שיש תועלת בהן. שנאמר, "כי לא נחש ביעקב, ולא קסם בישראל", ונאמר, "כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם, אל מעוננים ואל קוסמים ישמעו, ואתה לא כן וגו' ... כל המאמין [=רק המאמין בלבד כ]-בדברים האלו, וכיוצא בהן [=כל עניני עבודה זרה למיניהם], ומחשב בלבו שהן אמת, ודבר חכמה [הם], אבל התורה אסרתן, אינן אלא מן הסכלים ומחסרי הדעת [=ביאור הגר"א שראינו בעת, סכל וחסר דעת על פי רבינו הטהור!], ובכלל הנשים והקטנים שאין דעתן שלימה. אבל בעלי החכמה ותמימי הדעת, ידעו בראיות ברורות, שכל אלו הדברים שאסרה תורה, אינם דברי חכמה אלא תהו והבל שנמשכו בהן חסרי הדעת, ונטשו כל דרכי האמת בגללן, ומפני זה אמרה תורה כשהזהירה על כל אלו ההבלים, "תמים תהיה עם ה' אלהיך". ע"כ.

כלומר, הרמב"ם בעצם מסביר, לא רק שאסור לעשות כישופים, אלא "כישופים" זה דבר שקר גמור, ואינם פועלים מאומה! ויוצא, שכישופים זה מין ממיני עבודה זרה, וכל מי שעושה, "הסרת כישופים", הרי הוא כופר בכל התורה כולה. ומדוע? מפני שרק המאמין בכחה של עבודה זרה, נחשב לו שעבד עבודה זרה וכפר בכל התורה. ודע כי כל עניני עבודה

זרה שנאסרו בתורה, הם הבל הבלים! כלומר, לא אסרה התורה אותם מפני שיש בהם כח חלילה, אלא כמו שהזהירה מן השקר בהרבה מן הדברים, כך אותם עניני עבודה זרה שקר גמור והבל מהובל.

ונאמר (ויקרא פרק יט פסוק ד פרשת קדושים): "אַל־תִּפְנוּ אֶל־הָאֱלִילִם וֵאלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם". **וכן נאמר** (ויקרא פרק יט פסוק לא פרשת קדושים): "אַל־תִּפְנוּ אֶל־הָאֹבֹת וְאֶל־הַיִּדְּעֹנִים אַל־תְּבַקְשׁוּ לְטָמְאָה בָהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם". **וכתב התרגום ירושלמי, "לא תְסטו אחרי שואלי בידין** [משביעים, מכשפים, נביאי שקר] **ומעלה זבורו** [דורש למתים] **ומבקשי עצם ידוע, ולא תבקשו לְהִטמא בהם אני יי אלהיכם".**

פירש האבן עזרא, "האבת מגזרת, הִנֵּה־בִטְנִי כְּיֵין לֹא־יִפָּתֵחַ כְּאֹבוֹת חֲדָשִׁים יִבָּקֵעַ". (איוב לב, יט), **כי הם עיקר זאת האומנות. והידעונים מגזרת דעת, שיבקשו לדעת העתידות. וריקי מוח אמרו, לולי שהאובות אמת, גם כן דרך הכשוף, לא אסרם הכתוב** [בלומר שאומרים בדעתם הריקה, שהבורא לא היה אוסר דבר שלא פועל כלום, ובוודאי הכישוף יש בו ממש, וכן המעלה אוב]. **ואני אומר היפך דבריהם, כי הכתוב לא אסר האמת, רק השקר, והעד** [=האמת לדברינו, הם] **האלילים והפסילים** [והם בוודאי שקר גמור, כי אין אלהים אחרים, וכך בדיוק הכישופים!]. **ולולי שאין רצוני להאריך, הייתי מבאר דבר בעלת אוב** [=אצל שאול המלך] **בראיות גמורות** [=שהכל היה שם על דרך השקר ולא על דרך האמת]. **וטעם אני ה' אלהיכם – שלא תבקשו כי אם השם לבדו, והנה הזכיר לטמאה, כי נפש הפונה והמבקשת טמאה היא, כי איננה דבקה בשם". ע"כ.**

והנה דע קורא נעים, כי כל המאמין בכח עבודה זרה, כלומר, אפילו המאמין בלבה, ועוד לא עושה מעשה, נחשב לו ככופר בכל התורה כולה. כמו שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ב הלכה ד): **"מצות עבודת כוכבים כנגד המצות כולן היא, שנאמר, "וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות" וגו', ומפי השמועה למדו, שבעבודת כוכבים הכתוב מדבר. הא למדת שכל המודה** [=המודה בלבד בכח עבודה זרה: אפילו לא עבד!], **בעבודת כוכבים, כופר** [=ממש] **בכל התורה כולה, ובכל הנביאים, ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם. שנאמר, "מן היום אשר צוה ה' והלאה לדורותיכם". וכל הכופר בעבודת כוכבים, מודה בכל התורה כולה, ובכל הנביאים, ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם, והוא** [=כפירה בעניני העבודה זרה, הם] **עיקר כל המצות כולן". ע"כ.**

וכן כתב רבינו במפורש כמה הלכות לאחר מכן (רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ב הלכה ו): **"כל המודה בעבודת כוכבים שהיא אמת** [=כגון זה האומר ומודה שיש כח לכישוף ושאר עניני עבודה זרה וכיוצא בזה], **אף על פי שלא עבדה, הרי זה מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא, ואחד העובד עבודת כוכבים ואחד המגדף את ה'!, שנאמר, "והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האזרח ומן הגר, את ה' הוא מגדף". לפיכך תולין עובד עבודת כוכבים, כמו שתולין את המגדף, ושניהם נסקלין, ומפני זה כללתי דין המגדף בהלכות עבודת כוכבים, ששניהם כופרים בעיקר הם". עכ"ל.**

ואמרו בספרי (ספרי דברים פרשת עקב): "וסרתם, מדרך חיים לדרך מות. ועבדתם אלהים אחרים, וכי אלהים הם? והלא כבר נאמר (ישעיה לז יט): "ונתון את אלהיהם באש כי לא אלהים המה"! ולמה נקרא שמם "אלהים אחרים"? שמאחרים את הטובה מלבוא בעולם. עוד סיבה שנאמר על הבל הבלים זה, "אלהים אחרים", שעושים את עובדיהם אחרים ומשונים. עוד סיבה שנקרא שמם, "אלהים אחרים", על שם שאחרים קורים אותם אלוהות ולא הבורא יתברך. דבר אחר, "אלהים אחרים" – שאחרים הם לעובדיהם, וכן הוא אומר (ישעיה מו ז): "אף יצעק אליו ולא יענה מצרתו לא יושיענו".

וכן כתב רבינו המאירי בבית הבחירה על התלמוד (בבלי סנהדרין צ.): "והלוחש על המכה, ר"ל שמרפא בלחישות ומיני כשפים, ואף על פי שהם דברים המוניים [דברים של עמי ארצות, ובוודאי] אין קפידא כל כך בהם [בלומר שלא פועלים מאומה], פירשוה בגמ' ברוקק ואומר על רקיקתו דברי תורה, כגון, "כל המחלה אשר שמתי במצרים", וזהו בזיון התורה בכללה וכו', שאלו היו הלחישות נעשות בכשפים, כבר הם ממיני ע"ז ולא הוצרכו לשנותה, והתבאר במקום אחר שהקורא על התינוק שלא יבעת או שמניח עליו ספר תורה או תפילין בשביל שיישן או שיתרפא, לא דיו שהוא בכלל חברים ומלחשים ומכחשים, אלא שהם בכלל כופרים בתורה שאין התורה רפואה לגוף אלא לנפש, אבל הבריא שאומר פסוקים להגן על עצמו בזכות קריאתם ולהנצל בכך מן הפגעים, הרי זה כדרך תפלה ומותר". ע"כ. ויותר ברור מזה אין! ולהרחבה בנושא עיין במורה נבוכים חלק ג' פרק כט'.

וגם מדברי המאירי מתבאר, שמי שכתב את ביאור הגר"א וההעיר על דברי רבינו ועל דברי ר' קארו, היה רשע ארור ומין שאין לו חלק לעולם הבא! שכן האמין בלחשים! ולא רק שהוא טען שהרמב"ם טעה, אלא גם הש"ע טעה! ואם השולחן ערוך נטה אחר דברים אלו של הרמב"ם, הרי שגם הש"ע לדעתו הוא פסול ורשע, שהרי נפל בים הסכלות כמו שהרמב"ם נפל!!!

ב) מי שכתב את ביאור הגר"א הנורא הזה, מלבד שנזכר ויזכר לדראון עולם. עוד עולה ממנו, כי הוא נמנה מהכת הראשונה שהרסה והחריבה את היהדות, שהם מבינים כל דבר כפשוטו אף אם הוא נמנע מן המציאות המושכלת. והוא מתעקש לומר ולשכנע את עצמו הכותב הארור, שהרמב"ם טעה והחטיא אחרים בהשקפתו, ביחס להשקפת אגדות חז"ל. וכבר השיב עליהם רבינו והסביר את מהותם וקלקולם הנורא. עיין כאן. ולא רק שם השיב עליהם, אלא כתב עליהם בהקדמתו למורה הנבוכים, "ואני יודע כי כל מתחיל מבני אדם שאין לו מאומה מן העיון, יקבל תועלת בקצת [לימוד] פרקי זה המאמר. אמנם השלם מן האנשים, בעל הדת הנבוך [אמנם חפץ באמת ובשכל הישר] כמו שזכרתי, הוא יקבל תועלת בכל פרקיו, מה מאוד ישמח בהם, ויערבו לו לשומעם.

ואמנם המבולבלים [כמו מי שכתב את ההערה הזו בביאור הגר"א], שמוחם מזוהם בדעות שאינם אמיתיות, ובדרכים המטעים, ויחשבום חכמות אמיתיות, ויחשבו שהם בעלי עיון, ואין ידיעה להם כלל בדבר שיקרא חכמה על דרך האמת, הם יברחו מפרקים רבים ממנו. ומה מאוד

יקשו עליהם [אין ספור קושיות, אף מתוך דברי התלמוד, ומתוך המדרשים עצמם], **מפני שאינם משיגים להם ענין.** [כלומר, כאשר משבשים הם את הפירושים, והופכים הדרש לפשט, ועושים מהתורה הזיה והוללות, מתמקסם להם התורה ונהית אהובה, כי שונים בה בדמיונות הנוחות להם. אבל אם יקראו בפרקים במורה נבוכים, ישבית להם את כל הדמיונות, ואז איזה ענין ימצאו בתורה? שהרי התמכרו כבר לפירושים עקומים]. **ובעבור** [ובגלל] **שמתבאר מהם** [כלומר מספר מורה נבוכים מתבאר] **גם כן פסלות דברים מזוייפים אשר בידיהם, אשר הם סגולתם וממונם המוכן לצרותיהם**". עכת"ל.

כלומר, הרמב"ם מלמדינו, שמוחו המזוהם של הארור הנזכר, כל כך מזוהם, שדברים פשוטים ונכוחים לכל שכל, בעיניו הם זרים וקרובים לכפירה. וזאת מחמת שהוא שקע והתעמק בהזיות מקטנותו. ועוד סיבה שמזכיר רבינו ומסיים בה. הוא משום שדבריו הטהורים מגלים את הפסולת הרקובה שבמוחו.

"עדות של תלמיד הגר"א – הגר"א מעולם לא כתב מילים אלו":

בספר קריה נאמנה (עמוד 160) העיר תלמידו של הגר"א וכתב: "אמרתי אבוא עם הספר שני דברים בבקשה לקובעם בתולדות הגר"א ... ולדעתי ראוים המה להסתפח אל ספרו, ומעיד אני עלי שמים וארץ שכנים הם הדברים.

הראשון: "כאשר יצקתי מים על ידי הרב הגאון מוהר"ר שאול ... שמעתי מפיו ששמע מהגאון רבי אליהו ז"ל בזה הלשון: "הלוואי וזכיתי ויתנוני אחר מותי בעולם הנשמות במחיצת הרמב"ם, ולכל הפחות במחיצת הרלב"ג".

השני: "שמעתי מפי הרב הגאון מוהר"ר מנשה אליעזר זלה"ה שמה שכתב הגר"א בהלכות כישוף [=דברי ביאור הגר"א הארורים שדברו בגנות הרמב"ם] ... **שאינם דברי הגר"א! ומעולם לא יצאו** מעטו ומפיו דברים כאלה ואיש אחד [=רשע ארור] הציג כל זה בביאור הגר"א בשעת הדפסה, והוא היה מכיר את האיש ואת שיחו, והדברים האלו יפיצו אור נוגה על הגר"א, וכי רק האמת היה נר לרגליו". ע"כ.

והנה עדות נאמנה מתלמידיו, ומתלמידי תלמידיו, שמילים אלו מעולם לא נכתבו בידי הגר"א, אלא ביד מכשף אחד שהיה חולה בגסות הדעת, והרהיב עוז לדבר נגד רבינו הטהור הרמב"ם.

הרב אפרים דיינארד בספר "עם תועי לבב":

בספרו של הרב אפרים דיינארד "עם תועי לבב", כתב כך (פרק י' – הגר"א איננו מקובל): "ישנם בנו טפשים במספר לא קטן, בחפצם להרבות בכבוד איזה רב, יוסיפו לו עוד תואר "מקובל" בחשבם באולתם כי מלבד ידיעתו בתורה הנגלית, יגדל כבודו בידיעתו את הנסתר, מבלי דעת בעצמם מה הוא נסתר בתורה.

ואם ישנם איזה עיונים דקים הנסתרים בעמקי השפה, טעמיה ונקודותיה. הנה אין אלה הבלי המקובלים עובדי אלהים אחרים. בין הטפשים, המחברים אשר כבר היו לחרפה ולשנינה בין כל יודעי תורה, הוא בלי ספק הפתי המהלל האדון לעווין, בעל ספר "עליות אליהו" אשר חשב לכתוב תולדות גאון ישראל זה, ובאולתו חשב כי בספרו עליו הוללות קדושי החסידים יגדיל בזה את כבודו. ולא ידע ולא הבין עד כמה השפיל את כבודו בספרו עליו ספורי נפלאות אשר מקומם היה בשבחי הבעש"ט, שבחי רח"ו[12], לקוטי מהר"ן.

הטיפש בעל עליות אליהו לא הבין לתת לנו שיטת הגר"א בלמודו, הליכותיו עם אלהים ואדם. מעוף שכלו הנעלה אשר לא קם כמהו מימי הרמב"ם עד היום. תם דרכיו כי לא נתן לאיש להדפיס אף מלה אחת מחידושיו בחייו, יען לא חפץ ליהנות מכבוד התורה פן ימצא נחת בראותו חדושיו נדפסים לעיניו. בעל התולדות לא ידע ולא הבין עד כמה נחוץ היה לאסוף אל כל כתבי יד הגר"א ולהניח עליהם חותם צר מפני המזייפים, כי אמנם דברים ועניינים שונים, וגם ספרים אלמים נדפסו על שם הגר"א בשקר. כאשר יעשו כל המזייפים לתלות את דבריהם באילן גדול, ומהם אחד משני סדורי התפלה שנדפס בירושלם. וכן הפירוש על רעיא מהימנא המזויף. והגאון לא ידע מזה דבה, יען מעולם לא שלח ידו אל הקבלה.

כי עוד בימי חרפו כבר קרא את כל ספרי הגאון יעב"ץ, ואת כל אשר כתב נגד הזהר והקבלה. והגר"א לא התערב בריב יעב"ץ עם הר"י אייבשיץ, יען דבר לא היה לו עם הבלי המקובלים. כי לולי זאת, הלא טבע הענין מחייב, כי בהיותו ראש הגאונים בתבל, הלא על המריבים היה לפנות אליו לשמוע את דעתו. אין זאת רק, יען כלם ידעו כי כל גדולתו בתורה, היא דעת התורה הטהורה בלי סייגי אלילים. בעל התולדות לא ידע איך נפלו הגהות הגר"א על הש"ס ביד המדפיס הנוצרי בוויען, ואיזה רוח הביא את הפירוש על ס' רעיא מהימנא, בעוד אשר הספר עצמו הוא מזויף ככל ספרי הזהר, זהר חדש, תקונים, אדרות, היכלות, מדרש הנעלם, רות וכו'.

והנני מעיד עלי שמים וארץ, כי נקל היה לאיש בעל עינים פקוחות להכיר את כ"י הגר"א במבט עין הראשון, כתב יד הגר"א הצטיין באותיות קטנות, עגולות, נקי, הקל מאד לקריאה. מאד נחוץ היה לדעת באיזה אופן נפזרו כל כ"י הגר"א בידי זרים. או כי באמת אינם כ"י הגר"א עצמו, וכל איש חכם לב ברוח בקרת חדה יכל לברר את האכל מתוך הפסולת. אם רק ידע שיטת הגר"א בלמודו.

ולפי הנראה לי, הנה גם עתה עוד לא ידעו לומדי תורה ערך הגהותיו בש"ס, אשר כהנה יש עוד למצוא אוצר יקר של בקרת נפלאה במינה. ולומדי התלמוד לא שמו לב לאלה מפני קצורם, ולא ראו רוחב בינת הגר"א מבין חרכי ההגהות הקצרות שנאמרו בשתים שלש מלות הדורשות בקיאות גדולה בתלמוד ובכל חדרי התורה.

אבל חלילה לנו ליחס לגאון ישראל זה הבלי מקובלים מכזבים ומזייפים, עינו החדה חדרה לכל פנות התורה, ולא הניח דבר קטן או גדול מכל התורה הכתובה והמסורה אשר

העלים עינו מאיזה פנה. ולוא חשב את הקבלה לענין שיש בו ממש, אז היה הוא הראשון בלי ספק לכתוב פירוש על הזוהר, והגר"א, לא לבד שלא כתב מאומה אודותיו, אף לא זכר בשמו, כמו שלא היה בעולם.

והבל הוא מה שיחסו להגר"א דברים אשר אמר, כי לא כל אשר כתב רח"ו המה להאר"י באמת. כי מאין יכל לדעת זאת, בעוד אשר כל אשר כתב רח"ו, הלא לרח"ו המה, אחרי אשר מהאר"י לא נשאר שום כ"י בעולם. וגם מהגאונים אשר ישבו אז בצפת, אשר לא שמו לב להאר"י, כמו לא ידעוהו. ובאמת, במה נחשב איש צעיר לימים לא נודע לגדול בתורה, מתהלל בחזיונות הבל, שדים רוחות קליפות, בעיר מלאה חכמים וסופרים, תלמידי חכמים גדולים בישראל. איש לא שם לב להאר"י, ועוד פחות ממנו לרח"ו התועה והמתעה, והגר"א עוד לא ראה אף את שבחי רח"ו ושבחי האר"י שלא נדפסו עוד בימיו, ואם נדפסו לא באו לידו אחרי מותו, בימי הגר"א עוד לא היה דפוס בווילנא (הספר הראשון נדפס בווילנא, בשנת תקנ"ט, שנה אחת אחרי מות הגר"א) וכל ספרי חיים ויטאל נדפסו על ידי החסידים בעריהם, בקארעץ, פאריצק, מעזיבוז ומאהליוו פאדאלסק. וללויטא מעולם לא הוראו הספרים ההם, ספרים אשר כל יודעי תורה לא חפצו אף להביט עליהם.

ועד כמה אהב הגר"א את הקבלה והחסידות נראה ברור מתוך מכתבו נגד החסידים, באמרו בראשית דבריו לאמר: אלה אלהיך ישראל עץ ואבן (ראה מחברת "זמרת עם הארץ"), ובאופן זה הלא חשב אותם לעובדי אלילים. ושקר העיד בעל "מצרף העבודה" כי ר"ז מלאדי בא אל הגר"א להתוכח עמו. ככל השקרים אשר בדו החסידים על הגר"א, עד כי לא בשו לשלוח מלאכים לכל ערי ישראל, להשמיע כי הגר"א חזר מדעתו נגד החסידים השקר כי בא ר"ז מלאדי לווילנא, רק לא נתנו לו להתראות עם הגר"א, יען הגר"א אמר כי אסור להסתכל בפני אדם רשע, אבל ר' זלמן הוא יכל לדבר את דבריו למצער באזני הרבנים הגדולים בווילנא, ומה גם באזני תלמידי הגר"א. אפס בדברי ימי תולדות ווילנא אין זכר לביאת קדוש החסידים או ליציאתו מן העיר. ואספוק מאד אם שמע הגר"א אף שם ר"ז מלאדי, יען בשלחו את מחאתו לכל ערי ישראל בשנת תקל"ב, ובשנת ההיא כבר נדפס הספר "זמיר עריצים" הראשון באלעקסניץ (עיין שו"ת "זכרון אפרים" בהקדמתו, פיורדא תקל"ג) ואם היה הר"ז מלאדי צעיר לימים, אולי כבן עשרים, ועוד לא יצא לו שם, אף גם בין החסידים אשר עיני כל החסידים היו תלויות לקדושי וואהלין ופולין, ור"ז מלאדי עוד לא הדפיס אף את ספרו התניא בעת ההיא. וצעיר לימים, חסיד מעיר קטנה מפלך מאהליוו יעוז לגשת לפני גאון כל הדורות הישיש הגר"א, אשר כל התבל כלה כבר מלאה תפארתו.

את כל הדברים האלה כתבתי, יען כמה פעמים שאלוני אנשים שונים אשר שמעו מפי חרפת הקבלה באמרם אלי, ומה תענה על הגר"א שהיה מקובל? ובכל פעם עלי היה להוכיח כי שקר בדו על הגר"א כי היה מקובל למען יציגוהו בשורה אחת עם ההוללים קדושי החסידים. וחלילה לנו להשכין לעפר כבוד גאון כל הדורות זצ"ל. לא נופל מהשקר אשר בדו על הגר"א, הוא השקר אשר בדו אוהבי "חכמת האמת" על הרמב"ם ז"ל, אף כי חפשתי בכל חדרי ספרתנו ולא מצאתי אף ספר אחד בקבלה כתוב בידי הרמב"ן בטעם קבלת

הזהר והמקובלים אשר הוליד בעל הזהר, בקבלת הרמ"ק, האר"י, רח"ו תלמידי שבתי צבי והבעש"ט. כי כן דרך החסידים להתלות על אילן גדול, רק אם יוכלו לחנק אחרים. ושני גדולי ישראל אלה, הרמב"ן והגר"א אינם היחידים, כי גם על איזה רבנים בדור האחרון בדו שקר זה, כהרב בעל הפלאה13 וכו'. אחרי אשר מעולם לא היו רבנים גדולי תורה אף אחד בין החסידים. וע"כ אמרו לטבול בבצת הקבלה למצער איזה רב נכבד אשר ישב קרוב אל הבצה". ע"כ.

והא לך קורא נעים, כי לפי שתי המקורות מאירים העינים שהצגנו לך כעת, הגר"א מעולם לא כתב את הדברים שהציג שונא מוות ציון. ולא רק שלא כתב את האמור, אלא גם חיבורו על הזוהר הטמא אינו שלו. וכמובן, מחוייב אני לציין, שגם אם נניח והיה מדובר בגר"א, את מי זה מעניין? לא אותי ולא את חפצי האמת בכל אופן, אנו נאמנים בכל לב למסורת חז"ל, למשנה ולתלמוד, ואפילו יהיו מיליון כמו הגר"א, לא יזיזו אותנו כהוא זה ממסורת חז"ל, וכל שכן שלא יוליכו אותנו אחר ספר התופת זוהר הפרו-נוצרי.

"אחאב שונא ציון עושה אותי מאושר":

ונחזור על דברי הבהמי לעיל: "אבל צריך לדעת להוקיע את האנשים האלו מן המחנה. שלא יכנסו הרוחות הזרות האלה, אפילו לתוך האוזניים ויצאו, שלא יכנסו אפילו, לא שיכנסו ויצאו, שלא יכנסו". ע"כ. וכמה אני שמח ומאושר מדבריו של הכסיל הזה הארור. וישאל השואל מדוע? מכיון שדברי כל כך מתיישבים על לב, כל כך נאמנים לכל שכל ישר! עד כדי כך שהכסיל הבהמי אינו מוכן שהקהל ישמע ויחליט היכן הצדק והאמת. שהרי כל חוקר אמיתי, וכן כל מי שקיללני בעבר והבין את האמת, חקר את דברי ובדקם היטב, והגיע למסקנה שהנני צודק במלוא מובן המילה. ולא רק בטענותי, אלא בהשמצותי וחירופי נגד העבודה זרה ומשמשיה! בכל דיבורי ובכל עקירה ועקירה אשר מסמא את עיניהם העיוורות של המקובלים המינים, בכל דיבור ודיבור כזה, הנני צודק במלחמתי, שכן זו מלחמת ה' אשר ציוני לכך.

וכבר כתב רבינו הטהור במורה (מורה הנבוכים חלק ג פרק כט): "ידוע שאברהם אבינו ע"ה גדל באמונת הצאב"ה [=כלומר שבתחילה היה דעתו כפי דעתם], ודעתם, שאין אלוה [לעולם], רק הכוכבים, וכשאודיעך בפרק הזה ספריהם הנמצאים עתה בידינו, אשר נעתקו ללשון הערב, ודברי הימים שלהם הקדומים, ואגלה לך דעתם מהם ועניניהם, יתבאר לך אמרם בביאור, שהכוכבים הם האלהיות [לפי דעתם], ושהשמש הוא האלוה הגדול, וכן אמרו עוד ששאר הכוכבים החמשה, אלהות, אבל שני המאורים הם יותר גדולים, ותמצאם אומרים בביאור שהשמש הוא אשר ינהיג העולם העליון והשפל, בזה הלשון אמרוהו.

ותמצאם שזכרו בספרים ההם ודברי הימים שלהם, ענין אברהם אבינו, אמרו בזה הלשון, "ואמנם אברהם שגדל בכותא, כשחלק עם ההמון [על דעתם המשובשת], ואמר [והודיע להם] שיש שם עושה בלתי השמש. טענו עליו בכך וכך, וזכרו בטענותיהם מה שהוא מבואר נגלה

מפעולות השמש במציאות. ואמר להם, ר"ל אברהם, "צדקתם", הוא כנרזן ביד החוצב בו.

ואחר כן זכרו קצת מטענותיו עליהם, וסוף הענין ההוא זכרו, שהמלך שם אותו בבית הכלא [בעבור שלא יכלו להתמודד עם טענותיו], ושהוא התמיד לטעון עליהם ימים רבים [אף על פי שהיה בבית הכלא], והוא בבית כלאו.

ואחר כן פחד המלך שיפסיד עליו ממלכתו וישיב בני אדם מאמונתם [הזרה], וגרשו המלך לקצה המזרח אחר שלקח כל אשר לו, תמצא זה הענין מבואר כן בספר הנקרא העבודה "הנבטי"ה".

ולא זכרו [הם], מה שבא בספרינו הצודקים, ולא מה שבא אליו מן הנבואה, מפני שהם מכזיבים אותו, לחלקו על [=בעבור זה שחולק על] דעתם הרע.

ואין ספק אצלי שהוא [אברהם אבינו] עליו השלום, כאשר חלק על דעת בני אדם כולם [והוכיח אותם על טעותם, בוודאי] שהיו מקללים, ומגנים, ומבזים אותו התועים ההם, וכאשר סבל הכל בעבור ה', וכן הדין לעשות לכבודו, [רק אז] נאמר לו (בראשית פרק יב פסוק ג): "וַאֲבָרֶכָה מְבָרֲכֶיךָ וּמְקַלֶּלְךָ אָאֹר וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה". והיה אחרית עניינו, מה שנראהו היום מהסכים רוב אנשי העולם להגדילו ולהתברך בו, עד שיתייחס אליו מי שאינו מזרעו, ואין חולק עליו, ולא מי שיסכל מעלתו, אלא שארית האומה ההיא השפלה אשר נשארו בקצוות הארץ ככופרי התורך בקצת הצפון וההודיים בקצה הדרום, כי אלו הם שארית אומת הצאב"ה כי היא היתה אומה שמלאה כל הארץ.

ותכלית מי שהגיע אליו עיון, מי שהתפלסף בזמנים ההם, שידמה שה' רוח הגלגל [=רקיע], ושהגלגל והכוכבים הם גוף, וה' יתעלה רוחם ... ולזה האמינו הצאב"ה כולם קדמות העולם, שהשמים אצלם הם האלוה, וחשבו שאדם הראשון איש נולד מזכר ונקבה כשאר בני אדם [=כמו ספר האופל הפנאני], אלא שהם מגדילים אותו ואומרים, שהוא [אדם הראשון] נביא שליח הלבנה, ושהוא קרא לעבודת הלבנה, ושיש לו חבורים בעבודת האדמה.

וכן אמרו הצאב"ה, שנח עובד אדמה היה, ושלא היה רוצה בעבודת הצלמים, ולזה תמצא הצאב"ה כולם מגנים [את] נח, ויאמרו שלא עבד צלם כלל, וכן דברו בספריהם, שהוכח והושם בבית הסוהר מפני שהיה עובד ה', וספרו מעניינו מה שספרו, וחשבו ששת חלק על דעת אדם אביו בעבודתו הירח, ויכזבו כזבים מביאים לשחוק, מורים על חסרון דעת גדול ועל היותם רחוקים מן הפילוסופית מאד ושהיו בתכלית הסכלות.

אמרו על אדם כי כאשר יצא מאקלים תשא"ם הקרוב להודו ונכנס באקלים בבל, הביא עמו פליאות, מהן אילן של זהב צומח בעל עלים ושעיפים, ואילן של אבן כך, והביא עלה של אילן לח שלא ישרפהו האש, והגיד על אילן שמסך על עשרת אלפים איש ארכו כקומת אדם, והביא עמו שני עלים כל עלה היו מתכסים בו שני אנשים, ויגידו מאלו ההבלים פלאות.

ואני תמיה על אנשים שיחשבו שהעולם קדמון [=אינו מחודש], ויאמינו [=לסיפורים הזויים היוצאים מכל מושכל], עם זה מציאות אלו הנמנעות בטבע, למי שידע העיון הטבעי.

וכונתם בזכרון אדם וכל מה שמיחסים אליו, היא, לחזק דעתם בקדמות העולם, עד שימשך אחר זה שהכוכבים והגלגלים הם האלוה. וכאשר יצא עמודו של עולם [אברהם אבינו], והתבאר לו שיש אלוה נפרד, לא גוף ולא כח בגוף, ושכל אלו הגלגלים והכוכבים [הם] מעשיו, והבין שיקרות ההבלים ההם אשר גדל עליהם, התחיל לסתור אמונתם ולזייף דעותם, ופרסם כנגדם, וקרא, "בשם ה' אל עולם", קריאה שכוללת מציאות האלוה והתחדש העולם מאתו!

ולפי הדעות ההם הצבאיות, העמידו הצלמים לכוכבים, צלמי הזהב – לשמש, וצלמי הכסף – לירח, וחלקו המוצאים והאקלמים – לכוכבים, ואמרו שהאקלים הפלוני אלהיו הכוכב הפלוני, ובנו ההיכלות, ושמו בהם הצלמים, וחשבו שכוחות הכוכבים שופעות על הצלמים ההם, ויבינו וישכילו וישימו בני אדם להנבא ויודיעו לבני אדם תועלותם, וכן אמר באילנות אשר הם מחלק הכוכבים ההם, כשיתיחד האילן ההוא לכוכב ויטעוהו לשמו ויעשה לו ובו כך וכך, תשפע רוחניות הכוכב שהוא על האילן ההוא וידבר עם בני אדם על דרך נבואה וינבאו וידבר עמם בעת השינה, תמצא זה כלו כתוב בספריהם אשר אעירך עליהם.

ואלו היו נביאי הבעל ונביאי האשרה הנזכרים אצלנו, אשר התחזקו בלבם אלו הדעות עד שעזבו את ה' וקראו הבעל ענגו, כל זה לפרסום הדעות ההם והתפשט הסכלות והרבה השגעון בעולם או בזה המין מן הדמיונות, ונולדו בהם דעות, והיה מהם, "מעונן", ו-"מנחש", ו-"מכשף", ו-"חובר חבר", ו-"שואל אוב וידעוני", ו-"דורש אל המתים".

וכבר בארנו בחבורנו הגדול משנה תורה, שאברהם אבינו ע"ה התחיל לסתור אלו הדעות בטענות וקריאה חלושה, ובפיוס בני אדם, ומשך לבבם לעבודת ה' בהטיבו להם, עד שבא אדון הנביאים [הוא משה רבינו], והשלים הכוונה, וציוה להרוג הכופרים ההם, ולמחות זכרם ולשרשם מארץ החיים, מזבחותיהם תתצון וגו'.

ומנע [אחרים] מהמשך אחר דרכיהם, ואמר, "ולא תלכו בחקות הגוים" וגו' וכבר ידעת שלשון התורה במקומות רבים, שהכונה הראשונה מן התורה כולה, היתה להסיר עבודה זרה ולמחות זכרה, וכל הנתלה בה, וגם לזכרה, וכל מה שמביא לדבר ממעשים כ-"אוב" ו-"ידעוני", והעברה באש, וקוסם, ומעונן, ומנחש, ומכשף, וחובר חבר ודורש אל המתים, ולהזהיר מהדמות במעשיהם אלו, וכל שכן להמשך אחריהם.

ואמר בתורה בפירוש שכל מה שחשבוהו עבודה לאלהיהם והתקרבות אליו, הוא הדבר המתועב הנמאס אל ה', והוא אמרו בו, "כי כל תועבת ה' אשר שנא עשו לאלהיהם", ואתה תמצאם זוכרים בספריהם, אשר אני עתיד להודיעך אותם, שהם היו מקריבים לשמש אלהיהם הגדול, שבעה עטלפים, ושבעה עכברים, ושבעה שרצים אחרים בקצת העניינים, ויספיק באלו תועבה לטבעים האנושיים. [=לא שונה מפרצופי האופל הכסיל הבהמי הארור].

א"כ כל המצות שבאו באזהרה מעבודה זרה, וכל הנתלה בה, וכל המביא אליה, או המיוחס לה, הם מבוארות התועלת, מפני שהם כולם להציל מן הדעות הרעות המטרידות, מכל מה שיועיל בשני השלמיות בענייני השגעון ההם אשר גדלו עליהם אבותינו וזקנינו, כמו שנאמר "ויאמר יהושע אל כל העם כה אמר ה' בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם תרח אבי אברהם ואבי נחור ויעבדו אלהים אחרים", והם אשר אמרו הנביאים הצודקים בהם, ואחרי התוהו אשר לא יועילו הלכו, ומה גדלה תועלת כל מצוה שתצילנו מזאת הטעות הגדולה, ותשיבנו אל האמונה האמתי!

והוא שיש לעולם אלוה בורא כל אלו, והוא שצריך שיעבד ויאהב ויורא, לא הם הנחשב בהם שהם אלוהות, ושזה האלוה האמתי, לא יצטרך בקרוב אליו ולהגיע אל רצונו לדבר שיש בו טורח כלל, רק אהבתו ויראתו לא דבר אחר, והם התכלית בעבודה, כמו שאני עתיד לבאר, ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' וגו', והנה אשלים זה הענין אחר זה, ואשוב אל כוונתי עתה.

ואומר, שהרבה מן התורות, התבאר לי עניינם והודיעני סבתם, עמדי על אמונת הצאב"ה ומעשיהם ועבודתם, כמו שתשמע כשאבאר עלת המצות ההם, אשר יחשב בהן שאין סבה להן, ואני אזכור לך ספורים אשר יתבאר לך מהם כל מה שידעתיו אני מאמונת הצאב"ה ודעותם, עד שתדע באמת אמתת מה שאומר אותו, בנתינת סיבת אלו התורות, הספר הגדול בזה ספר העבודה הנבטיי"ה העתקת אבן וחשיי"ה, ואני עתיד להודיעך בפרק יבא למה שמו הצאב"ה אמונותיהם כתובות עם עבודת האדמה, וזה הספר מלא שגעונות עובדי עבודה זרה, וממה שנפשות ההמון נוטות אליו ונקשרות בו, ר"ל עשיית הטלסמאות [קמיעות], והורדת הרוחניות [כלומר ההזיה שלפיה אדם יכול למשוך שפע באמצעים מסויימים], והכשוף, והשדים, והמזיקים, והשוכנים במדברות.

וגילגל ג"כ בספר ההוא שגעונות עצומות, ישחקו מהן אנשי השכל, חשבו בהן לדקדק ולטעון במופתים המבוארים, אשר ידעו בהם כל אנשי העולם שיש אלוה שופט על כל בני העולם, כמו שאמר למען תדע כי לה' הארץ, ואמר כי אני ה' בקרב הארץ, יספר על אדם הראשון שהוא זכר בספרו שבהודו אילן אחד כשילקחו סעיפיו וישליכו הסעיף בארץ יהיה רומש מתנועע כרמישת הנחשים, ושיש אילן שרשו בצורת אדם ישמע לו קול גדול ויצא ממנו הדבור דבר או דברים, ושעשב שתארו כך כשיקח אדם מעליו וישימהו בבית הצואר שלו יעלם מבני אדם ולא יראו אנה יכנס ומאנה יצא [כן מובא בכמה ספרים בספריה היהודית בר מינן. ומכאן ראיה מפורשת שלמדו מדעות הצאבה].

וכשיקטירו ממנו תחת השמים ישמעו בני אדם באויר הסמוך לנו צליל וקולות נוראות כל עוד שהעשן ההוא עולה, וכיוצא באלו ההבלים הרבה יביאם בענין ספור בנפלאות הצמחים וסגולות עבודת הקרקע עד שיטעון במופתים ויביא לחשוב שהם ישלמו בתחבולות, ומהבלי הספר ההוא שאילן האמלוי מן האשרות ההם אשר היו עושים אותם כמו שהודעתיך, זכר שעמד האילן בנינוה י"ב אלף שנה ושהיה לו ריב עם היברוח, פי' הוא מנדרגולא, כי רצה

לקחת מקומו ושהאיש שהיה מתנבא מכח אילן האמלוי נפסקה ממנו נבואתו זמן וכאשר שמהו להנבא אחר הזמן ההוא הגיד לו שהיה טרוד בדין עם היברוח וצוהו שיכתוב לכל הדיינים שישפטו ביניהם ויאמרו אי זה מהם הוא הטוב בכשופיהם ויותר פעולה אם האמלוי או היברוח, וההבל ההוא הארוך אשר תבין ממנו כשתעמוד עליו דעות אנשי הזמן ההוא וחכמתם מה היו.

ואלה היו חכימי בבל הרמוז אליהם בימים ההם החשוכים כי אלו היו אמונתם אשר גדלו עליהם, ולולא זה השעור אשר התפרסם עתה באומות מאמונת מציאות השם, היו ימותינו באלו הזמנים יותר חשוכים מן הימים ההם אלא בעניינים אחרים.

ואשוב אל כונתי, ובספר ההוא סיפר על איש מנביאי ע"ז שהיה שמו, "תמוז", קרא מלך לעבוד השבעה כוכבים, והי"ב מזלות, והרגו המלך ההוא הרג משונה, וזכר שליל מותו התקבצו הצלמים מקצות הארץ אל ההיכל אשר בבבל, אשר לצלם הזהב הגדול, אשר הוא צלם השמש, והיה הצלם ההוא נתלה בין השמים והארץ, ונפל באמצע ההיכל והצלמים כלם סביבו והתחיל לאנות על התמוז, ולהגיד מה שקרהו, והצלמים כולם בוכים ומקוננים כל הלילה, וכעלות השחר עפו הצלמים ושבו להיכליהם בכנפות הארץ.

והיה זה מנהג מתמיד בתחלת יום מחודש תמוז יקוננו ויבכו על תמוז ויספדו עליו ויאנו בני אדם, והתבונן וראה איך היו דעות בני אדם בזמנים ההם, וענין "תמוז" זה, קדמון מאד בצאב"ה, ומזה הספר תעמוד על רוב שגעון הצאב"ה ומעשיהם וחגיהם.

ואמנם הענין ההוא אשר ספרוהו מענין אדם והנחש ועץ הדעת טוב ורע והרמז ללבוש שלא היה דרך ללובשו, הזהר מאד שלא תטרף דעתך ויעלה בלבבך שמה שאמרוהו היה כלל ענין שאירע לאדם ולא לזולתו, ולא היה ענין נמצא כלל, ובמעט התבוננות יתבאר לך שקרותם בכל מה שזכרוהו בהבל ההוא, ויתבאר לך שהוא ענין שבדוהו אחר התורה כאשר התפרסמה באומות ושמעו פשוטו של מעשה בראשית ולקחוהו כלו לפי פשוטו,

ועשו הענין ההוא כדי שישמעהו הפתי ויפותה ויחשוב שהעולם קדמון, ושהענין ההוא המסופר בתורה כן אירע כמו שגזרו, אף על פי שביוצא בך אין צריך הערה על זה כי כבר עלו בידך מן החכמות מה שימנע שכלך מהתלות בו שגעונות הכשדיים והכלדיים והצאב"ה הערומים מכל חכמה שהיא חכמה באמת.

אלא שאני הזהרתי מזה לשמור זולתך, כי הרבה יטה ההמון להאמין ההבלים, ומן הספרים ההם ספר האסטמכוס המיוחס לאריסט"ו וחלילה לו מעשותו וחס, וכן ספר הטלסמאות אשר מהם ספר טמטם וספר השרב וספר מעלות הגלגל והצורות העולות בכל מעלה מהם, וספר מיוחס ג"כ לאריסט"ו בטלסמאות, וספר מיוחס לחרמס וספר יצחק הצאבי בטעון בעבור דת הצאב"ה, וספרו הגדול בנימוסי הצאבה ופרטי דתם וחגיהם וקרבניהם ותפלותיהם וזולתו מענייני אמונתם, אלו כלם אשר זכרתי לך הם ספרי עבודה זרה אשר נעתקו ללשון הערבי,

אין ספק שהם חלק קטן מאד ממה שלא נעתק ולא נמצא גם כן אך אבד ברוב השנים, ואלו אשר הם נמצאים אצלנו היום יכללו רוב דעות הצאב"ה ומעשיהם המפורסם קצתם היום בעולם.

ר"ל בנין ההיכלות, ועשות הצורות מן המתכות והאבנים בהן, ובנין המזבחות והקריב עליהם זבחים או מיני מאכל, ולחוג חגים ולהתקבץ לתפלות ולמיני עבודות בהיכלות ההם, וישימו בהם מקומות מכובדים מאד יקראו אותם היכל הצורות השכליות, ולעשות הצורות על ההרים הרמים וגו', ולהגדיל האשרות ההם ולהקים המצבות וזולתם ממה שתעמוד עליו מאלו הספרים אשר עוררתיך עליהם.

וידיעת הדעות ההם והמעשים ההם הוא שער גדול מאוד בנתינת עילת המצות, כי תורתנו כולה שרשה וקוטבה אשר עליו תסוב, הוא למחות הדעות ההם מן הלבבות וזכרם מן המציאות, ולמחותם מן הלבבות אמר פן יפתה לבבכם וגו' אשר לבבו פונה היום וגו', ולמחותם מן המציאות אמר כי את מזבחותם תתוצון ואשריהם תשרפון באש ואבדתם את שמם וגו', ונכפלו שני העניינים האלה במקומות רבים, והוא היה הכונה הראשונה הכוללת לכל התורה כלה, כמו שהודיעו אותנו ז"ל בפירושם המקובל לאמרו ית' את כל אשר צוה ה' אליכם ביד משה, אמרו הא למדת שכל המודה בע"ז ככופר בכל התורה כלה וכל הכופר בע"ז כמודה בכל התורה כולה, והבן זה". ע"כ דבריו.

והנה הדברים אשר למדנו מתוך דברי רבינו, הוא שכל ענינים אלו כאשר יכתוב אותם מישהו שנחשב בן תורה, או שנחשב שקשור לדת משה, נדע כי בכל דבריו הלך כאמונות עובדי עבודה זרה. וכל ההבלים הללו שנלחם בהם אברהם אבינו, נטו כל אנשי הקבלה הארורה, ובראשם הספר הרע והמר, זוהר הטמא. אוהב ציון, חזור על כך 100 פעמים אולי תבין מה שכתוב כאן, כי זה דינך וזה סופך, בהמה הינך עבד פרצופים!

ולכן, אחאב שונא ציון, אינו מוכן שאפילו ישמעו דברי, מכיון שהוא יודע את כח ההשפעה שהבורא נתן לי, שכן איני רק מדבר, אלא כותב מאמרים, הוגה ולומד בתורה יום וליל, על מנת להעיר ולהאיר את עם ישראל.

"כבודו של רשב"י מעניין את אחאב שונא ציון":

והנה הבהמה הטמאה אחאב שונא ציון, עוד מגלה לנו את ליבו ואת טמטומו. ונחזור על מילותיו: "מה? החברי כנסת יותר טובים ממנו, לפחות החברי כנסת לא מדברים על רשב"י, הם באים לרשב"י מאמינים ברשב"י, קם אדם ומתחיל לדבר על רשב"י, ושום גדול בישראל לא ראינו שמוחים בו. אז לפעמים יש גדולי ישראל שמעתי שאומרים לי שהייתי אצל הרבה רבנים גדולי ישראל, אומרים לי אל תמחה בבן אדם כי אתה מפרסם אותו. ותוקף את אלמוני, פה כבר הבן אדם מנסה להכנס ולהכנס, לכן צריכים למחות למען כבוד הרשב"י, לא מעניין אותנו אם הוא יתפרסם או לא". ע"כ.

שימו לב לדברים שאפילו רבותיו של המין הזה היו מתביישים כיצד יצא מהם עגלון כזה! ממש שיא הבהמיות והסכלות. אבל ככה זה כאשר לומדים המון טינוף, נהיה חשכת השכל. שימו לב ודקדקו במילים שלו ומה ליבו חושב: הבהמי מסביר, מדוע חברי הכנסת טובים יותר ממני? כי הם באים לרשב"י!! אתם שומעים? וכבר ביארנו את השפלות הנוראה ללכת לקברי מתים ולבקש ישועות במאמר זה.

אבל שימו לב היטב, אצלו מעמד האנשים יותר מרומם על אף שהם מחללים שבתות ואוכלים נבילות וטריפות, מעמדם יותר טוב משל חן שאולוב, לא כי הם מכבדים את הבורא יתעלה שמו! אלא כי הם באים לרשב"י!!! ועוד מוסיף ואומר, "לכן צריכים למחות למען כבוד הרשב"י". ושוב הוא לא מזכיר את הבורא יתעלה שמו! שהרי הבורא יתעלה שמו הוא זה שציוה לכבד חכמים אמיתיים כדוגמת רשב"י התנא הטהור! ואותם חברי כנסת שרובם מחללי שבתות ובועלי נידות, אוכלי שקצים נבילות וטריפות, כיצד יתרומם מצב וירום רוחם רק מפאת זה שרוחשים כבוד לרשב"י? אלא, הכסיל הבהמי הזה ושאר הינוקות הכסילים, כל הזמן מרוממים את ה"צדיקים", וזאת על מנת שהשומע ישמע, שכאשר הוא יכבד צדיקים, בזה יתמלא יעודו בעולם, ומכוונים כל זה, על מנת שגם אותם יכבדו, ועל מנת שגם אותם ימלאו בשלמונים!

"מכשפי ספר הזוהר הפרו-נוצרי דאגו להפוך את רשב"י לאלהים":

ומפני מה נפל אחאב הבהמי בדבר זה? מכיון שאחאב שונא ציון, בטוח שרשב"י הוא אלהים וכן להיפך חלילה וחס. ואם תשאל אותי מהיכן אני יודע זאת? אענה ואומר, שזה כתוב מפורש בספר הפרו-נצרות זוהר. שהנה אחד החירופים הגדולים ביותר שנאמרו בספר האופל הפנאני הפרו-נוצרי, הוא שמכשפי האופל דאגו לעשות את דמותו של רשב"י אלהים ממש. ולא "כאלהים"! **אלא עשאוהו "אלהים ממש". נאמר בתורה** (שמות פרק כג פסוק יז פרשת משפטים): "שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ אֶל פְּנֵי הָאָדֹן יְהוָה". **וכן אמר** (שמות פרק לד פסוק כג פרשת תשא): "שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי הָאָדֹן יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל". **ופעם שלישית נאמר** (דברים פרק טז פסוק טז פרשת ראה): "שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת פְּנֵי יְהוָה רֵיקָם".

וכתב רבינו הטהור (ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה נג): "**והמצוה הנ"ג, היא שצונו להראות ברגלים** [=בבית המקדש], **והוא אמרו ית'** (תשא לד) "**שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון י"י אלהי ישראל**". **וענין מצוה זו,** [הוא] **שיעלה האדם למקדש עם כל בן זכר שיהיה לו שיוכל ללכת ברגליו, ויקריב קרבן עולה בעלותו** [לשם] **וכו'**". **ע"כ. אמנם, הנה הטמא הפנאני כותב כך** (זוהר – שמות פרשת בא לח.): "... **ומי יכול לתקן המדרגות אל החומות** [=העליונים? כאילו הענינים בשמים זקוקים לשיפוצים מסויימים! אז שואל הטמא, מי יכול לתקן את השמים? ענה הטמא ואומר] **זהו ר' שמעון בן יוחאי, שהוא פותח השערים של סודות החכמה** [=משמע עד עכשיו הכל היה סגור, ונמצא תורתו לא במסורת]!, **והוא מתקן את מדרגות העליונות. וכתוב** [בתורה], "**יראה כל זכורך את פני**

האדון ה'". [ושואל השיקוץ] **מי הוא פני האדון ה'?** [=וכי זה לא מובן מי זה אדון ה'? פשוט וידוע שמדובר על הבורא יתעלה שמו! כלומר, שיבואו בני אדם למקום אשר נקרא שמו עליו! והטמא שואל שאלה, כאילו יש קושי על זה בכלל או שהדבר אינו מובן! וכותב המכשף שר"י, שפני אדון ה'], **זהו רשב"י** [=מה??!! אומר המכשף, שאדון ה' יתברך, זה לא הבורא יתעלה שמו!! אלא ה' יתברך הוא רשב"י! כלומר שרשב"י הוא ה' יתברך בכבודו ובעצמו. נצרות לכל דבר! כל מי שקורא את זה אמור לקבל התקף זעם וקנאה גמורה לכבוד הבורא יתברך. ממשיך הטמא ואומר], **שמי שהוא זכר מן הזכרונות ... צריך להראות לפניו". ע"כ.**

והנה כל הקורא את מה שכתוב כאן בשיקוץ הטמא הזוהרי הארור, צריך לקרוע את החולצה ממש, רק אם היה בנו קנאת ה' כמו שצריך!! ויותר מזה, כל אחד מבין בעת, כי מדובר בספר שכולו זבל פגאני, עבודה זרה, מינות, ופרו-נצרות.

לא יאומן! הטמא שר"י מעליל, שרבי שמעון בר יוחאי התנא החשוב, בחיי חיותו הודיע ואמר לכל עם ישראל על ידי "ספרו", ומשמע שאמר כן גם לחכמים שהיו בזמנו, שכל מי שרוצה לקיים את מה שכתוב בתורה, "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה'", צריך לבוא אליו, ולראות את פני רשב"י, ולא אמר שיראה גם את ה' יתברך וגם את רשב"י! אלא הודיע ואמר, שרשב"י הוא הבורא, והבורא הוא רשב"י! כלומר, הבורא יתברך ויתעלה שמו הוא נשמי!! והוא אף התעבר בדמותו של רשב"י! ולא רק שהבורא הוא נשמי, אלא הבורא בעצמו זהו רשב"י, ורשב"י הוא הבורא, כלומר, רשב"י ברא את העולם, לרשב"י משתחווים, ולרשב"י באים להביא קרבנות!

בקיצור ולעניין, כמו בתורת הנצרות הארורה, שייחסו ואמרו שהבורא יתעבר בנשמתו של יש"ו! שהרי תורת הנצרות בנויה כך: "אבא, ובן, ורוח הקודש". וזה מחייב שני הקדמות: אבא ואמא וזיווג, וכן גשמות הבורא. ואכן זה בדיוק מה שהטמא הזוהרי בא ללמד.

ונראה שמכאן קצת חיזוק לסיבה שבעבורה נבחר רשב"י על ידי מכשפי האופל להיות "אלהים שתים", וזאת מכיון שבית המקדש נחרב בשנת 70 לספירה. ורבי שמעון בר יוחאי נולד לאחר כמה שנים. עצם העובדה שרשב"י נולד בזמן חורבן הבית, שירתה את מכשפי האופל לעשות את רשב"י לאליל, שמתאר תאריכי גאולה וכיוצא בזה. שכן לא שייך להביא חכם, תנא, שהיה בזמן בית המקדש. ולכן כאשר מכשפי האופל אומרים, "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני אדון יהוה", והם אומרים, מי זה ה'? מכריזים ואומרים, זה רשב"י! משמע שהיה זה בתקופה שאין בית מקדש, ולכן אין שום בעיה לעשות את רשב"י לאליל, ולומר שלאחר חורבן הבית, הקב"ה יתעבר בגופו של רשב"י, ורשב"י הוא בכלל אלהים ממש, שמשבח את עצמו, ואף טוענים בשמו שהספר שלו יביא את הגאולה. תוסיפו לזה את הסיפור במערה שמובא בתלמוד, והכל מסתדר לכת המשומדים יופי! ומדוע מכשפי האופל הארורים דאגו לעשות זאת? אלא כמו שכתבנו בהתחלה, שגדולי האסלה הארורים והצאצאים שלהם המשומדים, הפכו את רשב"י המדומיין של מכפשי הזוהר לאלוה ממש! וכל זה על מנת שלא ניתן יהיה להרהר\לערער או לחלוק על דברי הזוהר הלא קדוש! שהרי אם רשב"י הוא אלהים, ואלהים הוא רשב"י, כיצד ניתן לחלוק עליו כשהוא אומר דבר מה?

ולא רק זו בלבד, אלא חובה לעשות הכל כדבריו, אם זה בתפילה, אם זה בסעודה, אם זה בקבורה, שהרי רשב"י הוא אלהים! וזה הנרטיב והנוסחא של הארורים הללו, להפוך את רבותיהם לדרגת אלהים, על מנת להטעות את לב הפתאים!

והנה שלחו לי סרטון של אחד מהדרשנים ה-"חשובים והבכירים" של הדור, ובוא נאמר כך: "אי אי אי אי, עכשיו אתם תשמעו הפתעה שיהיה לכם קשה לעכל [=אפילו לדרשן הזה קשה להקל]!, אבל אני לא אשם [=מדוע הוא מצטדק? כי הוא מבין שמדובר בכפירה], אני לא אמרתי [=שוב מצטדק מפחד לומר את הדברים. ואומר, "אני לא אמרתי". נבון, מכשפי האופל אמרו], אני רק אומר בשם אומרו, וככה מביאים גאולה לעולם. [=יסורים מביאים לעולם על ידי פרסום הכפירה הזו, לא גאולה! מדובר בעבודה זרה ומינות מן החמורות שהיו בעולם]! יש זוהר [=אופל ארור וטמא] שזה נקרא סתם זוהר [=כעת משווים גם את הזוהר לתלמוד ולמשנה!! איזו שפלות], וסתם זוהר זה רבי שמעון, כמו סתם משנה זה רבי מאיר, איפה שכתוב רבי אבא זה רבי אבא, איפה שכתוב רבי אלעזר זה רבי אלעזר, אבל אם לא כתוב מי אמר, זה רבי שמעון, וסתם זוהר מסביר פסוק, [נאמר] שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון יהוה, שואל הזוהר ... [=הטמא], מאן פני האדון יהוה? דא רבי שמעון בר יוחאי! שמעתם? [=שואל ועוד רגע קט הדרשן מתעלף מן הנאמר], רבי שמעון אומר על עצמו, שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך, פירושו כל הזכרים בישראל יעלו לרגל לירושלים, אל מי? אל פני האדון יהוה, דא רבי שמעון בר יוחאי, זה רבי שמעון בר יוחאי.

שמעתם דבר כזה? אם מישהו היה אומר כזה דבר היום בימינו, היו אומרים זה ישוע [=הנוצרי! בדיוק! הדרשן כיון לאמת הברורה, ספר הזוהר הוא פרו-נוצרי!! שנכתב על ידי מומרים נוצרים!], רבי שמעון אומה, נחרב בית המקדש, אין להקב"ה איפה לראות ולהראות, אין לך איפה לראות את ה'! מה תעשה? תבוא אלי, תבוא אלי, דא רבי שמעון, איך אפשר? [=כלומר, הדרשן ומכשפי האופל מעלילים שרשב"י ציוה אף לעבוד אותו ולהשתחוות אליו!!], הוא [רשב"י, שהרי הוא אלהים ממש], הוריד אפילו את ה[מילה] "את", את לרבות תלמידי חכמים, הוא הוריד אפילו את ה-"את", לא כתוב בפסוק את, כתוב אל פני האדון יהוה, מי זה? דא רבי שמעון בר יוחאי, לא לרבות, [לא אמר ש]אתה יכול ללכת גם לבית המקדש, ואתה יכול גם לבוא אלי, לא! [=תבוא רק אלי! תעבוד רק את רבי שמעון]". ע"כ דבריו.

לא יאומן כי יסופר! עבודה זרה ומינות חמורה נכנסו בתוך היהדות, ואין מי שזועק על החירוף הנורא והאיום הזה! ואף מחשיבים את הזוהר הטמא לקדוש ומרומם!! וכספר שיביא את הגאולה!

יתכן ואני מסכים עמהם, הספר הזה כאשר יגלו שהינו ארור מפי הגבורה, ויזרקו אותו לפח הזבל של ההיסטוריה, אולי אז תבוא גאולה! וכבר כתבתי מאמר בפני עצמו, כיצד מכשפי האופל דאנו לרומם את עצמם ואת רבותיהם, ולהפוך אותם לדרגת אלהים ממש. להרחבה עיין כאן: "יחסם של המקובלים (מקוללים) לבשר ודם – רשב"י (לדעת מכשפי האופל) הוא אלהים – האר"י יודע מה שאלהים לא! טמטום ועילגות שעוד לא נראתה!"

ובאשר לטענה שהנני מדבר על רשב"י תנא דידן. כבר הארכתי לסתור טענה קלושה זו, כפי שניתן לראות במאמר השני על הבהמי הכסיל.

ראיותיו של אחאב הבהמי – הרמב"ם פסק מספר הזוהר?:

נמשיך את דבריו האחרונים של הכסיל הבהמי, ואני מקווה מאוד שהוא יטרח לענות לי כל המאמרים, בכדי שאוכל שוב לשבת ללמוד וללמד ולהשיב לו נכוחה, ולקיים את מצוות בוראי, שירוש עבודה זרה מן הארץ. ואלו דבריו של הכסיל: " ... עכשיו אני יגיד לכם דוגמה. כתוב שהאשה חולצת את המנעל, יש יבום ויש חליצה, אז אם הבעל הוא אחי האב מת בלי בנים ... כתוב [ברמב"ם] לאחר שהיא חולצת את המנעל, היא לוקחת את המנעל וזורקתו, אין שום מקור לדבר הזה, חוץ מהזוהר.

עוד דוגמה שניה ואחרי זה אני מתחיל ... כתוב ברמב"ם שכל הכועס כאילו עובד עבודה זרה. בתלמוד שלפנינו אין מימרא כזו. איפה זה כתוב? בזוהר". ע"כ.

והנה, שוב, חייב אני לומר לקהל שומעי וקוראי דברי, שאין מאושר ממני, ואין שמח ממני, כאשר אני שומע את ההבלים הללו מפיהם של מכשפי האופל! ומדוע? מכיון שעל ידי דיבורים אלו מתגלה עוד יותר ועוד יותר סכלותם ובורותם, ובכך דרך האמת ניכרת ונבחנת ביתר שאת וביתר עוז. במילים אחרות, כל ראיה שלהם להכשיר את ספר האופל, באה לרעתם! והבור שהם יקברו בו נהיה עמוק ועמוק יותר.

"הקדמה חשובה להפרכת הטענות":

נקדים ונאמר, לפני שנבוא למה שכתב רבינו הטהור ונעמוד על טענתו של אחאב שונא ציון. הנה בשנת תשפ"ד, אברך אחד שאיני מכירו, הוציא חיבור בשם, "לאתחדשא על ידו דמשה, בענין חיבור ספר הזוהר זמנו ומחברו". ניתן להורידו כאן. ובעמוד רצד' בסיכום הדברים נכתב: "הוכחנו שכל ספר הזוהר על כל רבדיו חוברו בזמן הראשונים. הוכחנו שמשה דיליאון [=שר"י] היה המחבר המרכזי של כל חלקי הזוהר. וכבר בזמנו יצאו עוררין כנגדו על כך שהוא לא מרשב"י, גם בין מקובלי וחכמי דורו. משה דיליאון חיבר מדרש סדר גן עדן, ומסכת אצילות, וכתב [הוא בעצמו] צוואת רבי אליעזר הגדול. [משה די ליאון שר"י זייף] וחידש תשובות בשו"ת הגאונים, ובשו"ת מן השמים, לבד מהמון חיבורים שהביא בזוהר ... הוכחנו הרקע לחיבור הזוהר כתגובה לספר "מורה הנבוכים" ... הוכחנו שתלה סודותיו בתנאים ואמוראים כדי שיתקבלו דבריו, כי גם בכתביו העבריים שכתבם על דעתו נתלה במדרשים שאינם". ע"כ. והנה מחבר הספר הזה, על אף מסקנותיו הברורות, טוען שהתגלו למשה דיליאון שר"י סודות!! ומחשיב את הטומאה הרצוצה הזו שנקראת, "זוהר", לספר מרומם. כמה אפשר להיות מטומטם? ועל האברך שחיבר את החיבור נאמר (תהלים פרק קטו פסוק ה – ח): "פֶּה־לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ: אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יַאֲזִינוּ אַף לָהֶם וְלֹא יְרִיחוּן: יְדֵיהֶם וְלֹא יְמִישׁוּן רַגְלֵיהֶם וְלֹא יְהַלֵּכוּ לֹא־יֶהְגּוּ בִּגְרוֹנָם: כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ בָּהֶם".

ומדוע אני טוען זאת? מכיון שהוא כותב מפורש במסקנותיו, שמשה דיליאון שם רשעים ירקב, הוא גם נוכל וגם שקרן. משה דילאון שיקר, ערך תשובות גאונים, זייף כתבים, ורוב ספרות הקבלה הארורה שלפני קבלת נוכלי צפת, ערוכה על ידי משה דיליאון לטענתו. וביצד ניתן להעלות על לב, שאיש שקרן כסיל וטיפש, יצליח לדבר בסודות אמיתיים, כאשר כל דיבור שני שלו הוא שקר? כיצד יעלה על לב שהבורא יסייע בטוב, למי שמייחס דברים שלא כתבו אמוראים ותנאים? ואיני יודע דינו של מי חמור יותר, של שונא ציון ימחה שמו, או של האברך הכסיל הזה שקיבל עינים לראות אבל השליך את הבורא אחריו! ויתירה מכך, האברך הכסיל הזה שכתב את החיבור הנ"ל, טוען שאפשר להשביע קולמוס, כלומר, שאדם יכול לומר לחשים על עט, והעט יכתוב מעצמו!! אתם שומעים?

וכתב רבינו במורה (חלק ב' פרק מו' קאפח): "כי אין רצוי לפניו יתעלה כי אם האמת, ואין מכעיסו כי אם השווא". ע"כ. והרי תראה קורא נעים כמה מכעיסים את הבורא אנשי השווא החשיכה והאפילה, וכמה הם שנואים לפניו. ויראה לי אחר העיון הקל, שכותב החיבור, בוודאי כי דינו בהרבה יותר חמור משנוא ציון, כי שנוא ציון נוטה להאמין שספר האופל נכתב על ידי רשב"י! אמנם זה מחבר החיבור יודע האמת, מכיר ריבונו ומורד בו!

והדבר החשוב ביותר מבחינתי במה שכתב, הוא הנקודה, שספר הזוהר הטמא נכתב על מנת להלחם בהשקפתו הנקיה של רבינו הטהור. ובמילים אחרות, הרמב"ם היה האיש שנלחם בכל דעות האופל שכבר היו כמה מאות שנים קודם חיבורו, וכל דעות האופל הם בעצם הגות דעות של תרבויות שונות, וקיבוצם בספר אחד. כלומר, ספר האופל המטרה שלו, הוא לאחד את כל התרבויות לכדי ספר אחד, יהדות, נצרות, יוונים, מצרים, הכל הכל בספר אחד. ובדיוק כמו לשכת הבונים החופשיים, שבבית תועבתם, משתמשים בשלוש ספרים, תנ"ך, הברית החדשה, קוראן. רבותי היקרים, הכל מתוכנן! "סדר עולמי חדש" = "סדר דתי חדש". ספר הזוהר הוקם על מנת להחריב את דת משה וישראל. ולכן, לא הרמב"ם העתיק מספר הזוהר! ספר הזוהר העתיק מן הרמב"ם! ועל ידי יחוס הדברים לרשב"י הטהור. הכסיל הבהמי שונא ציון ורבותיו שלא השתמשו בשכלם, חשבו כי הרמב"ם העתיק מספר האופל!! הבנת כסיל ציון? שב תחזור על הדברים, אולי תקלוט אחר 100 פעם!

"הפרכת טענה ראשונה":

אמר הכסיל: "כתוב שהאשה חולצת את המנעל, יש יבום ויש חליצה, אז אם הבעל הוא אחי האב מת בלי בנים ... כתוב [ברמב"ם] לאחר שהיא חולצת את המנעל, היא לוקחת את המנעל וזורקתו, אין שום מקור לדבר הזה, חוץ מהזוהר". ע"כ. הבה נבחן את הדברים: נאמר בתורה (דברים פרק כה פסוק ה – י פרשת כי תצא): "כִּי־יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין־לוֹ לְא־תִהְיֶה אֵשֶׁת־הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ: וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם עַל־שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְלֹא־יִמָּחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל: וְאִם־לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ לָקַחַת אֶת־יְבִמְתּוֹ וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעְרָה אֶל־הַזְּקֵנִים וְאָמְרָה מֵאֵן יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יַבְּמִי: וְקָרְאוּ־לוֹ זִקְנֵי־עִירוֹ וְדִבְּרוּ אֵלָיו וְעָמַד וְאָמַר לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ: וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ

אֲלֵיהֶ֔ לְעֵינֵי֙ הַזְּקֵנִ֔ים וְחָלְצָ֞ה נַעֲלוֹ֙ מֵעַ֣ל רַגְל֔וֹ וְיָרְקָ֥ה בְּפָנָ֖יו וְעָנְתָ֑ה וְאָמְרָ֗ה כָּכָ֤ה יֵעָשֶׂה֙ לָאִ֔ישׁ אֲשֶׁ֖ר לֹא־יִבְנֶ֣ה אֶת־בֵּ֔ית אָחִ֖יו: וְנִקְרָ֥א שְׁמ֖וֹ בְּיִשְׂרָאֵ֑ל בֵּ֖ית חֲל֥וּץ הַנָּֽעַל׃.

כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות יבום וחליצה פרק ד הלכה א – ו): "**כיצד מצות חליצה?** היבמה הולכת אחר יבמה למקום שהוא שם, ובאה לדיינין, והן קוראין לו ונותנין לו עצה ההוגנת לו ולה, אם עצה טובה ליבם יועצין אותו ליבם, ואם עצה טובה לחלוץ כגון שהיתה היא ילדה והוא זקן או היא זקנה והוא ילד יועצין אותו לחלוץ ... והחליצה ביום ולא בלילה, ובפני שלשה שיודעין להקרות, ואם היה אחד מן השלשה גר פסול ואפילו היה אביו גר ואמו ישראלית לא תחלץ עד שיהיה אביו ואמו מישראל, ומצותה בחמשה כדי לפרסם הדבר, ואותן השנים אפילו היו עמי הארץ.

כיצד חולצין? מביאין לו מנעל של עור שיש לו עקב, ואינו תפור בפשתן, ולובשו בימין, וקושר רצועותיו על רגלו, ועומד הוא והיא בבית דין, ומקרין ליבמה בלשון הקודש מאן יבמי וגו'. ואחר כך מקרין ליבם לא חפצתי לקחתה ונועץ רגלו בארץ, והיא יושבת ופושטת ידה בבית דין, ומתרת רצועות המנעל מעל רגלו, וחולצת המנעל ומשלכת אותו לארץ, ומשישמט רוב העקב הותרה היבמה לזר". ע"כ.

והנה יש לשאול, שונא ציון לא יודע לקרוא? האם חסר לו ידע בסיסי בהבנת הנקרא? רבינו כותב, "וחולצת המנעל ומשלכת אותו לארץ". ושונא ציון טוען, "לאחר שהיא חולצת את המנעל, היא לוקחת את המנעל וזורקתו". היכן נאמר, "לוקחת את המנעל וזורקתו"? רבינו הטהור כותב, "משלכת אותו לארץ", כלומר, משמיטה אותו בסך הכל מידיה, והכל הוא על פי השכל הישר, כלומר, מה שכתב רבינו שתשליך את הנעל מידיה לארץ, הוא בעבור שתהא חליצה זו שלימה וברורה. ולא יראה שלקחה את הנעל לעצמה, אלא השמיטה מידה את הנעל לארץ, להורות שאין לה חלק בנעל, וכל רצונה רק לקיים מצות חליצה.

ולאחר מכן מצאתי מפורש בתשובת הגאונים!! כן כן בתשובת הגאונים מצאתי מפורש (מעשה הגאונים סימן ע"ד): "... עד היא שמטה סנדלא בימינה מן רגלא ויקלקל דלא יכבוש ומה חלצת ושלפה סנדלא תטלק יתה קודמוי [=תשליך את הנעל מלפניו] ועוה לא תגיע בה ורקקה קודמוי רוק רב קמיה דיבם מתחמי לדיינא ואם לא מתחמי חזרה ורקקה רב ועתה ואמרה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ונקרא שמו בישר' בית חלוץ הנעל". ע"כ. והנה שונא ציון לא טרח לבדוק שמקורו של הרמב"ם הוא מדברי הגאונים? הרי הכרזת ואמרת בפיך, שאין מקור להרמב"ם!! טמא מטומא הינך!

ומהיכן אני יודע שהמילה, "תטלק" הוא ענין השלכה, כלומר נטישה, ולא זריקה? משום **שנאמר** (בראשית פרק כא פסוק טו פרשת וירא): "וַיִּכְלוּ֙ הַמַּ֔יִם מִן־הַחֵ֖מֶת וַתַּשְׁלֵךְ֙ אֶת־הַיֶּ֔לֶד תַּ֖חַת אַחַ֥ד הַשִּׂיחִֽם". **ותרגם** התרגום הירושלמי (תרגום ירושלמי בראשית פרק כא פסוק טו פרשת וירא): "וּשְׁלִימוּ מַיָּא מִן קַרְנַת וְטַלְקַת יַת טַלְיָא". ולשון התרגום הזה נתחבר בזמן הגאונים, ולכן המושג, "תטלק", הכוונה "השלכה", כלומר, "השמטה", להניח את הדבר. והאם מישהו יעלה על דעתו לומר,

שהשליכה אותו, כלומר זרקה אותו כמו שזורקים אבן? בוודאי שלא!

וכך דייק הרד"ק (רד"ק בראשית פרק כא פסוק טו פרשת וירא): "**ותשלך את הילד** – השליכתו מחיקה שהיתה נושאת אותו, כי היה עייף מהדרך ומהצמא". ופשוט הדבר וברור לכל מבין. אז בוודאי מבואר יוצא:

א) מקור הרמב"ם הוא מן הגאונים.

ב) מכיון שאין מדובר כאן על הלכה או ברכה, אלא רק השמטת הנעל, הרמב"ם ראה להביא זאת בספרו במנהג טוב שנהגו במעשה החליצה.

ג) משליכה = השמטה. כלומר עזיבת הדבר. "זריקה" = לשון חבטה, או זריקה למרחוק.

ד) שונא ציון בור ועם הארץ!

ושוב אחרי חיפוש ארוך מצאתי ונדהמתי לראות, שכך כתב רב האי גאון בספר השטרות (עמוד 39) וז"ל: " ... ואומרין לה לאשה לגשת אליו ונגשת אליו, ותתיר רצועות הסנדל שלימין בידיה, ותאחז בעקיבה של סנדל, ותוציא את רגלו ממנה, ותשליך את הסנדל על הארץ". ע"כ. היש יותר ברור מזה? היש לשון ברורה יותר מזו? מה שהגאונים בעצם רצו לעשות ולומר, שעל מנת שהחליצה הזו תהיה שלימה וברורה, כאשר תוציא את רגלו מן הנעל, הנה אם לא תשמיט את הנעל ממנו לארץ, יכול הוא להחזיר את רגלו לנעל במהירות, או לטעון כי התרת הנעל היתה על ידו.

ויתכן כי מקור רב האי גאון לענין זה, הוא ממה שאמרו בתלמוד (ירושלמי מסכת יבמות פרק יב הלכה א): "אמר רבי ינאי חלץ הוא, והחזירה היא, חלצה היא והתירה הוא, חליצתה פסולה. אם רצה להחזיר לא יחזיר. למה משום שאין שתיהן בה. או משום שאינו על סדר. מה נפק מן ביניהון חזרה והתירה. תאמר משום שאין שתיהן בה הרי שתיהן בה. הרי לית טעמא דלא משום שאינו על הסדר. אמר רבי לעזר יש מהן שאמרו חליצתה פסולה ואם רצה להחזיר יחזיר. ויש מהן שאמרו חליצתה (כשירה) פסולה. ואם רצה להחזיר לא יחזיר". ע"כ.

והנה, אולי מה שנהגו הגאונים להשליך את הסנדל על הארץ, הוא להורות שהיא חלצה, והיא גם התירה את הסנדל. כי כאשר השמיטה היא את הנעל לארץ, זו הוראה גמורה שהכל נעשה כאן על ידה!

או שיתכן, שבכלל פעולת החליצה נגמרת בהשמטת הנעל על הארץ. וכמו שנאמר (ויקרא פרק יד פסוק מ פרשת מצורע): "וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְחִלְּצוּ אֶת־הֲבָנִים אֲשֶׁר בָּהֵן הַנָּגַע וְהִשְׁלִיכוּ אֶתְהֶן אֶל־מְחוּץ לָעִיר אֶל־מָקוֹם טָמֵא". ושם תרגם הירושלמי (תרגום המיוחס ליונתן – תורה ויקרא פרק יד פסוק מ פרשת מצורע): "וִיפַקֵּד כַּהֲנָא וְיִשְׁמְטוּן יַת אַבְנַיָּא דְּבָהוֹן מַכְתְּשָׁא וְיִטַלְקוּן יַתְהוֹן לְמִבָּרָא לְקַרְתָּא לַאֲתַר מְסָאָב". ואם תשאל מה הקשר בין "וחלצו את האבנים", לבין חליצת הסנדל? אענה

ואומר, שענין חליצת הסנדל נלמד מכאן! כמו שאמרו (תלמוד בבלי מסכת יבמות דף קב עמוד ב): "אמר ליה רב כהנא לשמואל: ממאי דהאי "וחלצה נעלו מעל רגלו" מישלף הוא? [=מהיכן אנו למדים שמה שנאמר, "וחלצה נעלו מעל רגלו" שצריך להוציא את נעלו מרגלו?] דכתיב: "וחלצו את האבנים אשר בהן הנגע" ... א"כ, לכתוב רחמנא "במעל רגלו", מאי "מעל רגלו"? ש"מ מישלף הוא". ע"כ. ומכיון שנאמר בפסוק הנ"ל, "והשליכו אתהן", למדים אנו כי יתכן ומקור הדברים להשמטת הנעל מן הארץ, הוא מכאן, שכל פעולה של חליצה, סופה לבוא לידי השלכה, וזו הוראה על חוסר ההנאה מן הענין.

"למה שונא ציון כל כך כועס"?:

והנה עיקר כעסו של הבהמי שונא ציון, ובעיקר אחר שהבאנו והצבנו ציונים לדברי הרמב"ם מתוך דברי הגאונים. הוא משום ששונא ציון בעצמו כתב בענין זה (קובץ דבר אברהם חלק ז' סימן ט'), שונא מוות שם בתשובתו, מנסה להוכיח שמקור דברי הרמב"ם מדברי הזוהר הפרו-נוצרי. וכל הקורא את תשובתו העילגת צחוק יצחק מרמת הרדידות שבכתיבתו וחוסר בקיאותו, וכל שהוא עושה זה העתק הדבק בלבד! וכך הוא מנסה לעשות בעוד כמה נושאים, מכיון שהכלב הבהמי הזה מבין את המשקל שיש לרבינו הטהור הנאמן עלינו, ולכן הוא מנסה להצליב את דברי הרמב"ם עם ספר הנצרות זוהר, על מנת שיהיה מקום להכשירו מפנים אחרות. וכל דבריו דחויים בוודאי, וחובה לבער ולשרוף את הדברים הכתובים הללו מכל מקום.

"שונא ציון אינו בקי בספר המינות זוהר"?

והנה, פתחתי את ספר הפרו-נצרות זוהר, ונדהמתי לגלות, ששונא ציון לא דקדק בדבריו של המכשף הבהמי, שהפך גם מצוה זו למצוה מטאפורית, והרי רק משום כך דינו כמין ואפיקורוס שהרי הוציא מצוות התורה מפשוטן! שכתב (זוהר – במדבר פרשת חקת מאמר שלף איש נעלו אות י): "בוא וראה, כשהמת הזה נסתלק מעולם בלי בנים, בת נדיב הזה, שהיא המלכות, אינה אוספת אותו האדם אליה [=כלומר, אדם שניסה להביא ילדים לעולם, עשה השתדלות, ולא הצליח, כלומר הבורא לא סייע בידו במצוה זו, אלא הביא רק בנות לעולם. ספר האופל מעליל ואומר, שאשתו של הבורא שהיא בעצם חלק מחלקי הבורא שהוא זה שמחליט על מין העובר, נוקם בו, באותה נשמה שנפטרה ללא בנים], והולך נע ונד בעולם שאינו מוצא מקום. והקב"ה [=כלומר ישות נפרדת מנוקבא אשתו של זעיר אנפין האליל הקבלי הטמא, הוא] מרחם עליו [=כלומר ניגוד ענינים בין אלוהות בשמים. הקב"ה מרחם, אשתו נוקמת!!], וצוה לאחיו, שיגאל אותו, שישוב ויתתקן בעפר אחר, דהיינו שיתגלגל כמ"ש ואדם על עפר ישוב. והעמידוהו. [=שוב הזיה ושמה "גלגולים"!!].

ואם גואל הזה אינו רוצה להחיות את אחיו בעולם הזה, דהיינו ליבם את אשתו כדי שיחזור ויתגלגל בבן הנולה, [=כלומר, מצות יבום אינה מצוה שכלית אלא מטאפורית הנורמת לנשמות להתגלגל!! ומסביר הטמא, שאם היבם לא רוצה ליבם את אשתו של אחיו], צריכים לקשור לו נעל אחד ברגלו, ואשה ההיא תחלוץ אותו ותקבל אותו הנעל אצלה. ולמה נעל? אלא משום, שנעל ההוא, הוא בשביל

המת, כלומר שנחשב שהוא של המת, ונותן ברגל אחיו החי, והאשה היבמה, מקבלת אצלה נעל ההוא, להראות שמת ההוא חוזר בין החיים ע"י מעשה זה. [=מה? מה זה השטות הזו]?, פי' שהנעל רומז על היבמה, דהיינו בחינת היבום הקשורה ברגל אחיו החי, כדי להביא אחיו המת בין החיים, דהיינו שיתגלגל בבן הנולד.

והוא בהיפך מאותו הנעל שהמת נוטל מן החיים בחלום, שאמרנו לעיל שע"י לקיחת הנעל מעביר את החי מעולם הזה לעולם האחר של המת (בנ"ל באות ח') ועתה נעל הזה של חליצה, לוקח החי מן המת, וע"כ בנעל ההוא הולך המת בין החיים, משום שהאשה החיה היתה מעבירה את המת מעולם האחר אל עולם הזה בין החיים, שהיה מתגלגל בבן הנולד מן היבום, ועתה שאינו רוצה ליבם, והאשה לוקחת אותו אצלה, להראות שהאשה עטרת בעלה ההיא, שהיא השכינה, לוקחת אותו ומקבלת אותו אצלה.

וצריכים להשליך נעל ההוא על הארץ [=השלכה ראשונה], להראות שנשקט הגוף של אותו המת, והקב"ה בשעה זו, או לאחר זמן, ירחם עליו ויקבלו לעולם האחר. עוד [=לאחר שהשליכו את הנעל לארץ. לפי הטמא צריכה לשוב לקחת האשה את הנעל מן הארץ, ואז עושה פעולת] הכאת הנעל מיד האשה לארץ. [וזה] בא להראות, שאותו המת יבנה מעפר אחר של עולם הזה, דהיינו שיתגלגל, ועתה ישוב תחילה לעפר שהיה משם, ואז, אשה ההיא מותרת לעשות זרע אחר. והעמידוהו". עכ"ל לשון הטמטום הפגאני.

והפלא ופלא, שוב שונא ציון לא הבין, שהאופל כותב שצריכה האשה להשליך את הנעל לארץ פעמיים ולא פעם אחת! ואם מקור דברי רבינו הטהור מספר האופל חלילה לו, מדוע לא אמר להשליך את הנעל פעמיים לארץ! וכך הבין רש"ל (ביש"ש מס' יבמות הנ"ל פי"ב סי' יט) שכתב שם: "ובתיקון [=ספר האופל] אחר מצאתי וז"ל, ושומטת המנעל מעל עקבו, וגוררת המנעל מעל רגלו, וזורקתו בקושי על הארץ לפני הדיינים ובראייתם, ואחר שזרקה אותו על הארץ אז תגביהנו וזורקתו מרחוק שנית, כך קבלה בידינו וסוד הוא". ע"כ. והרי שלפי ספר הטמטום זוהר, צריך להשליך הנעל פעמיים. ואין סוף למינים הללו, בכל מקום הוסיפו או גרעו, העיקר לומר, "אנחנו כאן", אנחנו מבינים יותר וכו' וכו'.

והרי התברר והתלבן לך קורא נעים, כי מקור דברי הרמב"ם הוא מדברי התנ"ך חז"ל ומן הגאונים. ולא מדברי ספר האופל הטמא והנורא.

הפרכת טענה שניה":.

אמר הכסיל הבהמי: "עוד דוגמה שניה ואחרי זה אני מתחיל ... כתוב ברמב"ם שכל הכועס כאילו עובד עבודה זרה. בתלמוד שלפנינו אין מימרא כזו. איפה זה כתוב? בזוהר". ע"כ. שוב פעם אתה משקר? לא נורא לא למדת מספיק טוב ולא עיינת בתלמוד היטב. אגב, אני נהנה להראות את בורותך וכסילותך לעיני הכל. שכן כבר אמרת עלי "נחש". ובתלמוד אמרו (תלמוד בבלי מסכת שבת דף סג עמוד א): "אם תלמיד חכם נוקם ונוטר כנחש הוא – חנריהו על

מתניך". ע"כ. והרי הנחש הזה כעת שאתה אמרת עליו, "נחש", חן ש... הוא נוקם ונוטר בך כמו שצריך, ומראה את בורותך וטמטומך לעיני כל! וכך אעשה ואמשיך לעשות לכל מי שירים ידו נגד האמת.

כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות דעות פרק ב הלכה ג): "ויש דעות שאסור לו לאדם לנהוג בהן בבינונית אלא יתרחק מן הקצה האחד עד הקצה האחר, והוא גובה לב, שאין דרך הטובה שיהיה אדם עניו בלבד אלא שיהיה שפל רוח ותהיה רוחו נמוכה למאד, ולפיכך נאמר במשה רבינו עָנָו מאד ולא נאמר עָנו בלבד, ולפיכך צוו חכמים מאד מאד הוי שפל רוח, ועוד אמרו שכל המגביה לבו כפר בעיקר שנאמר ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך, ועוד אמרו בשמתא מאן דאית ביה גסות הרוח ואפילו מקצתה.

וכן הכעס מדה רעה היא עד למאוד, וראוי לאדם שיתרחק ממנה עד הקצה האחר, וילמד עצמו שלא יכעוס, ואפילו על דבר שראוי לכעוס עליו [=אין לו לכעוס]. ואם רצה להטיל אימה על בניו ובני ביתו או על הציבור, אם היה פרנס ורצה לכעוס עליהן כדי שיחזרו למוטב, יראה עצמו בפניהם שהוא כועס כדי לייסרם, ותהיה דעתו מיושבת בינו לבין עצמו כאדם שהוא מדמה כועס בשעת כעסו והוא אינו כועס.

אמרו חכמים הראשונים כל הכועס, כאילו עובד עבודת כוכבים, ואמרו [=אותם החכמים הראשונים], שכל הכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו, ואם נביא הוא, נבואתו מסתלקת ממנו. ובעלי כעס אין חייהם חיים, לפיכך צוו להתרחק מן הכעס עד שינהיג עצמו שלא ירגיש אפילו לדברים המכעיסים וזו היא הדרך הטובה, ודרך הצדיקים הן עלובין ואינן עולבין שומעים חרפתם ואינם משיבין עושין מאהבה ושמחים ביסורים, ועליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו". ע"כ.

והנה, מתוך שאמר רבינו, "אמרו חכמים הראשונים", בוודאי כי מקורו של רבינו הוא מתוך דברי המשנה והתלמוד. שכן כל מקום בספר משנה תורה שנוקט בלשונו ואומר, "חכמים הראשונים", כוונתו לבעלי המשנה והתלמודים.

"מה הוא כעס"?:

ועל מנת להבין את דבריו של רבינו, נקדים ונאמר, כי מילת, "כעס" מתפרשת בעיני הציבור כאיש צועק ומשתולל, וכועס בקולי קולות, וכן על זו הדרך. אמנם, נראה לפי עניות דעתי, כי מילת, "כעס" יהיה על כל ענין שיבטא אצל האדם רצון לצאת מגדר הטבע והמחשבה הישרה. וכמו שאמר (קהלת פרק א פסוק יח): "כִּי בְּרֹב חָכְמָה רָב־כָּעַס וְיוֹסִיף דַּעַת יוֹסִיף מַכְאוֹב". ואיך יתבטא "כעס" של קולי קולות ועצבים ברוב חכמה? והסביר האבן עזרא, "כי – כאשר ביקש לדעת השכלות [=החכמה], ראה כי המשכיל, המכיר דברי העולם ברוב חכמתו, תמיד יהיה לו כעס [=דאגה ושבר בליבו] ומכאוב, ולא ישמח בבנים, יעבור דעתו שאחריתם למות בחייו, או אחריו ולא בעושר, כעוף יעופף, וגם לא יועיל ויושיע ביום האד ויום המות נתון בין שתי

עיניו". ע"כ.

ובעצם מובן לפי דברי האבן עזרא, כי "כעס" הוא ביטוי לעצבות הנובעת מן ההבנה של, "חוסר תקוה", כלומר, מצב שבו אי אפשר לסדרו או לתקנו. וגם מחשבות כאלו בתוך לב האדם, הם כלולים בכלל, "כעס". ויוצא שהכעס יכול להתבטאות בלב בלבד!

ונמצא, כי התבטאות "כעס" יכולה להיות בתוך ליבו של האדם בלבד. וכן מבואר מתוך דברי רבינו הטהור שכתב, "... ואם רצה להטיל אימה על בניו ובני ביתו או על הציבור, אם היה פרנס ורצה לכעוס עליהן כדי שיחזרו למוטב, יראה עצמו בפניהם שהוא כועס כדי לייסרם, ותהיה דעתו מיושבת בינו לבין עצמו כאדם שהוא מדמה כועס בשעת כעסו והוא אינו כועס". והרי הנלמד מכאן, כי אפילו כאשר אדם ביטא פעולת כעס כלפי חוץ, והטיל אימה על בני ביתו, אמנם ליבו רגוע והכל היה מן השפה אל החוץ על מנת להיטיב עם בני ביתו או עם תלמידיו, הדבר משובח, כי הכל הולך אחר הלב.

ומובן, כי "כעס" = הרגשה הנובעת מחוסר הסכמה על הנעשה. וכאשר התבטאות זו נעשית כלפי חוץ, ונראה על פניו של הכועס שאינו מסכים על הנעשה, אמנם בתוך ליבו הוא רגוע ועושה זאת רק על מנת ליישר העניינים, הרי זה משובח. ויוצא שכעס אין הכוונה כלל על האופן החיצוני שבו מתבטא האדם, אלא על ההרגש הפנימי, ועל האמונה הברורה בבורא יתברך.

ונמצא כי מה שכתב רבינו, "כל הכועס כאילו עובד עבודת כוכבים" שווה לומר, "כל המתרעם/כל שאינו מסכים עם בוראו, כאילו עובד עבודת כוכבים". ולכן עיקר המכשול של המפרשים, ושל אחאב שונא ציון בדברי רבינו, הוא שלא השכילו לעמוד על מילת, "כעס", וחשבו כי מדובר באדם שכועס ומשתולל כלפי חוץ.

ולכן מה שכתב רבינו, "וילמד עצמו שלא יכעוס, ואפילו על דבר שראוי לכעוס עליו". אין כוונתו לומר, "וילמד עצמו שלא יצעק או יתעצבן כלפי חוץ, על דבר שראוי לכעוס עליו", אלא כוונתו לומר, "וילמד עצמו שלא ישפיע עליו דבר שלא נעשה כרצונו, ואפילו על דבר שראוי להתרעם עליו שלא נעשה ברצונו". ויוצא, כי מילת, "כעס" היא מילת שימוש השווה ל – = "תרעומת" – "אי הסכמה עם הנעשה". וכל זה כמובן דבר המתבטא בלב האדם!

ואמר שלמה המלך (קהלת פרק ז פסוק ח – ט): "טוֹב אַחֲרִית דָּבָר מֵרֵאשִׁיתוֹ טוֹב אֶרֶךְ־רוּחַ מִגְּבַהּ־רוּחַ: אַל־תְּבַהֵל בְּרוּחֲךָ לִכְעוֹס כִּי כַּעַס בְּחֵיק כְּסִילִים יָנוּחַ". והנה גם שלמה המלך לימד, כי כעס יכול להיות רק ברוחו של האדם הפנימית, ובזמן שכועס, כלומר מביא עצמו למצב שהוא אינו מסכים עם דינו של ה' יתעלה שמו, נמצא כאילו עובד עבודה זרה. ומדוע? שאם הוא מתרעם על מצבו וענינו, כאילו אומר לעצמו, אין ה' בעולם! ולכן, הכועס, כלומר "המתרעם – כאילו עובד עבודה זרה", שלפי דעתו מצבו לא נתון ביד ה' יתעלה שמו!

ולכן אמר (קהלת פרק יא פסוק י): "וְהָסֵר כַּעַס מִלִּבֶּךָ וְהַעֲבֵר רָעָה מִבְּשָׂרֶךָ כִּי־הַיַּלְדוּת וְהַשַּׁחֲרוּת הָבֶל". וכאילו אמר, "והסר תרעומת מליבך, ועל ידי כן תעביר רעה מבשרך", שכן המתרעם והחולק על דינו של ה', יבואו לו כל הרעות כולם.

וכן מצאתי לרבינו הטהור במורה הנבוכים (ספר מורה הנבוכים חלק א פרק כט): "**עצב, שם משתתף, הוא שם** [=יבטא את] **הכאב והחיל.** [וכמו שנאמר], "**בעצב תלדי בנים**", **והוא** [="עצב" גם] **שם** [נרדף ל], "**הכעס**", [=כמו שנאמר במלכים א פרק א פסוק ו], "**וְלֹא־עֲצָבוֹ אָבִיו מֵיָמָיו**". ו[וכוונת זה המאמר לומר, "ולא עצבו", כלומר], "**לא הכעיסו**" [=וכמו שהסביר הרד"ק, "כשהיה עושה שום דבר רע, לא היה מכלימו ומיסרו לאמר, מדוע ככה עשית, לפיכך יצא לדרך רעה ולמרוד באביו. כי יודע היה אדוניהו כי דוד אמר להמליך שלמה, אף על פי שלא הודיע דוד המלוכה עדיין, אבל חשב בלבו, אבי אוהב אותי ולא נער בי מימי, אכנס בדבר המלוכה בימיו, ואם לא ירע לו, ידעתי שאני אמלוך". ונמצא כי ביטוי הכעס, הוא ביטוי של חוסר הסכמה, וחלק מביטוי של חוסר הסכמה, יכול לבוא בשינוי פנים, בגערה וכן על זו הדרך. ומכיון שדוד המלך לא הראה לאדוניהו חוסר הסכמה עם מעשיו הרעים, על זה אמר, "ולא עצבו", כלומר, "ולא הראה חוסר הסכמתו עם מעשיו". ונמצא כי "כעס" הוא ביטוי לחוסר הסכמה עם המצב הנתון.

וכן אמר בשמואל א פרק כ פסוק לד] "כִּי נֶעְצַב אֶל־דָּוִד". [כלומר] "כעס" בעבורו. והוא שם המרי, מרו ועצבו את רוח קדשו, יעציבוהו בישימון, אם דרך עוצב בי, כל היום דברי יעצבו. ולפי הענין השני או השלישי נאמר, "ויתעצב אל לבו". אמנם כפי הענין השני, פירושו, כי השם כעס עליהם לרוע מעלליהם וכו'". ע"כ מדבריו של רבינו בענין זה.

ומבואר יוצא, כי "כעס" = "עצב", "מרה", "חוסר הסכמה", "חוסר קבלת הדברים" וכל זה מוביל למכנה משותף = "חוסר בטחון". ובמילים אחרות, מי שכועס, כלומר עצב בליבו, ומתרעם על הבורא ואינו מסכים עם דינו, יש בו גם קצת מגסות הרוח, כלומר מן המחשבה שיש בידו להועיל או להזיק בכוחות עצמו.

ואמר שלמה המלך (קהלת פרק ז פסוק ג): "טוֹב כַּעַס מִשְּׂחָק כִּי־בְרַע פָּנִים יִיטַב לֵב". והסביר האבן עזרא, "ועתה אפרש אותם בדרך קצרה, אף על פי שהשלוש נפשות נקראות בשם אחד, בעבור התאחדת, כי הנשמה תקרא רוח ונפש, לכן אשים שמות להם, למען לא אאריך בתואר כל אחת. ויהיה השם "הנפש" המתאוה לאכול ולשמוח וחשק המשגל, "נפש", ויהיה שם נפש בעלת ההרגשה המבקשת שררה ונדולה רוח, ויהיה שם נפש החכמה נשמה, ג"כ חלקם רבינו סעדיה גאון ז"ל, וידוע כי בהתגבר הנפש, תחלש הנשמה, ואין לה כח לעמוד לפניה, בעבור היותה גוף, וכל יצריו עוזרים אותה, על כן המתעסק באכילה ושתיה לא יחכם לעולם.

ובהתחבר הנשמה עם הרוח תנצחנה הנפש, אז תפקחנה מעט עיני הנשמה להבין חכמות הגויות, לכן לא תוכל לדעת החכמות העליונות בעבור כח הרוח המבקשת שררה, והיא המולידה הכעס, והנה זה פירוש טוב כעס משחוק, וענין, "כי ברוע פנים ייטב לב", היא הדאגה,

כמו, "מדוע פניכם רעי", וענין לב הוא השכל, ואחר שתתגבר הנשמה על הנפש בעזר' הרוח צריכה הנשמ' להתעסק בחכמה שתעזור אותה עד שתנצח הרוח, ותהיה תחת ידיעה וכו'".

והנה מילותיו של האבן עזרא ברורות, "כח הרוח המבקשת שררה, היא המולידה כעס". שוב אנו רואים כי יש קשר ישיר בין רום הלב והשררה, לענין הכעס, שהכעס הוא העצבון והתרעומת על מה שלא קיבל האדם".

ובעת למקור דברי רבינו הטהור. הנה לפי עניות דעתי, וכמו שכתבתי, יש קשר ישיר בין "גס הרוח" לבין "הכועס". כלומר, אדם שיש בו גסות הרוח, כלומר הגאווה הפנימית, מסוגל לבוא לידי כעס. שכן פעולת "כעס" נגזרת מ – "תרעומת", וכל "תרעומת" כלפי ה' יתברך נובעת מחוסר אמונה ובטחון בבורא המביעה לידי עצב פנימי. וכמו שלימד החכם באדם (משלי פרק טז פסוק כח): "אִישׁ תַּהְפֻּכוֹת יְשַׁלַּח מָדוֹן וְנִרְגָּן מַפְרִיד אַלּוּף". והנרגן הוא המתרעם. וכל המסוגל להתרעם, יכול לבוא לכלל כעס. שכן פעולת תרעומת גוררת אחריה הכעס שהוא העצב כפי שלמדנו.

ומפאת ענין זה, נוכל גם להבין, מדוע נענש משה רבינו עליו השלום בחומרה גדולה, **כאשר אמר** (במדבר פרק כ פסוק ט – יג פרשת חקת): "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמַּטֶּה מִלִּפְנֵי יְיָ כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ: וַיַּקְהִלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקָּהָל אֶל־פְּנֵי הַסֶּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְעוּ־נָא הַמֹּרִים הֲמִן־הַסֶּלַע הַזֶּה נוֹצִיא לָכֶם מָיִם: וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתֵּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם: וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקָּהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם: הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְיָ וַיִּקָּדֵשׁ בָּם".

"לא תשרה על נביא נבואה כאשר הוא כועס אפילו מעט":

וכתב רבינו הטהור (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת אבות – שמונה פרקים פרק ז): "הרבה יימצא במדרשות ובהגדות, ויש מזה בתלמוד, כי מן הנביאים מי שיראה את ה' מאחורי מחיצות רבות, ומהם מי שיראהו מאחורי מחיצות מעטות, לפי ערך קרבתם אל ה', ועילוי מדרגתם בנבואה. עד שאמרו, שמשה רבנו ראה את ה' מאחורי מחיצה אחת מלוטשת, רצוני לומר: שקופה, והוא אומרם: "הסתכל בספקלריא המאירה עינים". ו'ספקלריא' שם המראה העשויה מגשם שקוף, כגביש וכזכוכית, כמו שנבאר בסוף כלים.

והכוונה בזה הענין, מה שאומר לך. והוא, שאנו כבר בארנו בפרק השני, כי המעלות – מהן מעלות שכליות ומהן מעלות מידות. וכן הפחיתויות – מהן פחיתויות שכליות, כסכלות, והטפשות, וקשי ההבנה; ומהן פחיתויות מידות, כרוב התאוה, והגאוה, והכעס, והקנאה, והעזות, ואהבת הממון, ומה שדומה להן, והן רבות מאד. וכבר זכרנו החוק בידיעתן בפרק הרביעי. ואלו הפחיתויות בכללן, הן המחיצות המבדילות בין האדם ובין ה' יתעלה. אמר הנביא, מבאר זה: "כי אם עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלהיכם". יאמר, כי חטאינו, והן

אלו הרעות, כמו שזכרנו, הן המחיצות המבדילות ביניינו ובינו יתעלה.

ודע, כי כל נביא לא יתנבא אלא אחר שייקנו לו המעלות השכליות כולן, ורוב מעלות המידות והחזקות שבהן, והוא אומרם: "אין הנבואה שורה אלא על חכם גיבור ועשיר". אמנם 'חכם' הוא כולל המעלות השכליות בלא ספק. ו'עשיר' היא ממעלות המידות, רצוני לומר: ההסתפקות, לפי שהם יקראו המסתפק בחלקו 'עשיר', והוא אומרם בגדר העשיר: "אי זה הוא עשיר? השמח בחלקו", כלומר שהוא מסתפק במה שהמציא לו הזמן, ואינו מצטער על מה שלא המציא לו. וכן 'גיבור' היא גם כן ממעלות המידות, רצוני לומר, שהוא ינהיג כוחותיו לפי הדעת, כמו שבארנו בפרק החמישי, והוא אומרם: "אי זה הוא גבור? הכובש את יצרו".

ואין מתנאי הנביא שיהיו לו מעלות המידות כולן [=כמו במעלת השכל שמחוייב שיקנה לו המעלות כולן], עד שלא תחסרהו פחיתות כלל, שהרי שלמה – נביא, כעדות הכתוב: (מלכים א' ג, ה) "בגבעון נראה ה'" וכו', ומצאנו לו בפרוש פחיתות מידות, והיא רוב התאוה, וזה בריבוי הנשים, וזו מפעולות תכונת רוב התאוה. ואמר, מבואר: "הלא על אלה חטא שלמה" וכו'. וכן דוד, עליו השלום – נביא, אמר: (שמואל ב' כג, ג) "לי דיבר צור ישראל", ומצאנוהו בעל אכזריות. ואף על פי שהשתמש בה בגוים ובהריגת הכופרים, והיה רחמן לישראל, אבל באר בדברי הימים שה' לא מצאו ראוי לבנין בית המקדש, לרוב מה שהרג, ואמר לו: (דברי – הימים א' כב, ח) "לא (אתה) תבנה בית לשמי, כי דמים רבים שפכת".

ומצאנו לאליהו, זכור לטוב, מידת הכעס [=חוסר ההסכמה בחטאים], ואף על פי שהשתמש בה כלפי הכופרים, ועליהם היה כועס [=מתרעם כיצד הם חוטאים! והיה לו לדונם לזכות כאשר דיבר עם האל יתברך ביחידות], אבל בארו החכמים שה' הרחיקו, ואמר לו: "לא יצלח לבני אדם מי שיש לו קינוי כשיעור שיש לך, שהוא ימיתם". [=כלומר, אליהו הנביא היה קנאי לה' ולא היה מסכים שימצאו חוטאים כלל! והיה לו לקוות שיחזרו בתשובה. ואמר לו הבורא, שהוא חייב להיות מתון, ואע"פ שיש חוטאים, צריך להוריד במידה הזו של הקנאה, ולחמול עליהם כאשר אתה מתבודד עם עצמך לבד]. וכן מצאנו ששמואל פחד משאול, ויעקב נתייירא מפגישת עשו. ואלו המידות וכיוצא בהן – הן מחיצות הנביאים, עליהם השלום. ומי שהיו לו מהם שתי מידות או שלוש בלתי ממוצעות, כמו שבארנו בפרק הרביעי, נאמר בו שהוא רואה את ה' מאחורי שתי מחיצות או שלוש.

ואל תרחיק היות חסרון קצת המידות ממעט במדרגת הנבואה, לפי שמצאנו מקצת פחיתויות המידות ימנעו הנבואה לגמרי. ככעס, אמרו: "כל הכועס, אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו", והביאו ראיה מאלישע, אשר נסתלקה ממנו הנבואה כאשר כעס, עד שהסיר כעסו, והוא אומרו: (מלכים ב' ג, טו) "ועתה קחו לי מנגן" וכו'. וכדאגה והיגון, לפי שיעקב אבינו, כל ימי אבלו על יוסף – נסתלקה ממנו רוח הקודש, עד שבושר בחייו, אמר: (בראשית מה, כז) "ותחי רוח יעקב אביהם", ואמר התרגום, המפרש העניינים המקובלים ממשה רבנו: "ושרת רוח נבואה על יעקב אבוהון". ולשון החכמים: "אין הנבואה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות, אלא מתוך דבר שמחה". וכאשר ידע משה רבנו, שלא נשארה לו מחיצה שלא קרעה, ושכבר נשלמו בו מעלות המידות כולן והמעלות השכליות כולן – ביקש להשיג ה' על אמיתת

מציאותו, הואיל ולא נשאר מונע, ואמר: "הראני נא את כבודך". והודיעו, יתעלה, שאי אפשר לו זה בהיותו שכל מצוי לחומר, רצוני לומר: באשר הוא אדם, והוא אומרו: (שמות לג, כ) "כי לא יראני האדם וחי". הנה לא נשארה בינו ובין השגת ה' על אמיתת מציאותו אלא מחיצה אחת בהירה, והוא השכל האנושי הבלתי נבדל. והשפיע עליו, יתעלה, ונתן לו מן ההשגה אחר שאלתו יותר ממה שהיה אצלו קודם שאלתו, והודיעו כי התכלית לא תתכן לו והוא בעל גשם. וכינה אמיתת ההשגה בראיית פנים, כי האדם, אם יראה פני חברו – תיקנה לו בנפשו צורה שלא יתבלבל בה עם זולתו.

אבל אם יראה אחוריו – אף על פי שיבחינו בזאת הראיה, אבל לפעמים יסופק עליו, ולפעמים יתבלבל לו עם זולתו. כן השגתו יתעלה על האמת, היא, שיקנה מאמיתת מציאותו בנפש מה שלא ישתתף במציאות ההיא זולתו מן הנמצאות, עד שימצא בנפשו את מציאותו חקוקה, נפרדת ממה שימצא בנפשו ממציאות שאר הנמצאות. ואי אפשר להשגת האדם זה השיעור מן ההשגה, אבל הוא, עליו השלום, השיג למטה מזה מעט, והוא אשר כינה אותו: +שמות לג, כג+ "וראית את אחורי". ואני עתיד להשלים זה הענין בספר הנבואה". ע"כ.

וכתב רבינו באותו מקום קודם לכן (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת אבות – שמונה פרקים פרק ד): "... ואתה יודע, כי אדון הראשונים והאחרונים, משה רבנו, כבר אמר לו יתעלה: (במדבר כ, יב) "יען לא האמנתם בי", (במדבר כ, כד) "על אשר מריתם", (דברים לב, נא) "על אשר לא קדשתם" – כל זה. וחטאו, עליו השלום, היה, שנטה אל אחד משני הקצוות במעלה ממעלות המידות, והיא הסבלנות, כאשר נטה אל הכעס, באומרו: (במדבר כ, י): "שמעו נא המורים". דקדק ה' עליו שיהיה איש כמוהו, כועס [=מתרעם] בפני קהל ישראל, במקום שאין ראוי בו הכעס. [=כי לא היה ראוי להתרעם על קהל ישראל באותו המעמד], וכגון זה בחוק האיש ההוא [=ואצל משה רבינו אדון הנביאים, דבר זה אצלו נחשב בגדר], "חלול השם". לפי שתנועותיו כולן, ודיבוריו [=שמדבר] נלקחים למופת [=כולם לומדים ממשה רבינו ומפיקים ממנו לקחים והתנהגויות], ומקווים להגיע בהם להצלחת העולם הזה והעולם הבא. ואיך ייראה ממנו הכעס [=התרעומת], והוא [=הכעס, התרעומת ואי ההסכמה, כל זה] מפעולות הרע, כמו שבארנו. ולא יבוא אלא מתכונות רעות מתכונות הנפש!

ואמנם אומרו בזה: (במדבר כז, יד) "מריתם פי" – הרי הוא כמו שנבאר. וזה, שהוא לא היה מדבר עם אנשים המוניים, ולא עם מי שאין להם מעלה, אלא [=היה מדבר] עם אנשים שהקטנה שבנשיהם היתה [מעלתה] כמו יחזקאל בן בוזי, כמו שזכרו החכמים, וכל מה שיעשה או יאמר – יבחנוהו.

וכאשר ראוהו [=בני ישראל] שכעס [=משה רבינו], אמרו שהוא עליו השלום, אינו מי שיש לו פחיתות מידה, ואלמלא ידע שה' קצף עלינו בבקשת המים, ושאנו הכעסנוהו יתעלה – לא היה כועס. [=ולכן, עיקר העונש של משה רבינו, הוא על שהתרעם עליהם שלא בדין, כלומר שכעס והתרעם עליהם מצד עצמו]. ולא מצאנו בדברי ה' יתעלה אליו בזה הענין, לא כעס ולא קצף [=על בני ישראל כאשר ביקשו ממנו המים], אלא אמר [ה' יתעלה]: (במדבר כ, ח) "קח את המטה וכו' והשקית את העדה ואת בעירם". [=ולכן לא היה לו להתרעם בחינם על בני ישראל, כי כאשר ראו אותו מתרעם עליהם, חשבו שהאל יתברך

כועס עליהם]. וכבר יצאנו מכוונת הפרק, אבל התרנו ספק מספקות התורה, שהרבה נאמר בו, והרבה יישאל: איזה חטא חטא? וערוך מה שאמרנוהו אנחנו אל מה שנאמר בו, והאמת תורה דרכה". ע"כ.

והנה מתוך דברי רבינו הטהור האלו למדים אנו, כי משה רבינו כעס שלא בדין, והתרעם עליהם שלא במשפט. וכעת מובן מדוע העניש ה' שלא יכנס לארץ ישראל. מכיון שאדם שהגיע לכלל כעס ותרעומת שלא בדין, לא הגיע למידה זו אלא מפני גסות הרוח. שכן, לא יתכן לעולם לאף אדם להתרעם שלא בדין, אלא אם כן יש בו מעט גסות הרוח. ולכן אמרו בתלמוד (תלמוד בבלי מסכת סוטה דף ד עמוד ב): "א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי: כל אדם שיש בו גסות הרוח – כאילו עובד עבודת כוכבים, כתי' הכא: "תועבת ה' כל גבה לב", וכתיב התם [=בעניני עבודה זרה]: "ולא תביא תועבה אל ביתך". ורבי יוחנן דידיה אמר: כאילו כפר בעיקר, שנאמר: ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך וגו'. ר' חמא בר חנינא אמר: כאילו בא על כל העריות, כתי' הכא: תועבת ה' כל גבה לב, וכתי' התם: כי את כל התועבות האל וגו'. עולא אמר: כאילו בנה במה, שנאמר: חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא, אל תיקרי בַּמָּה אלא בָּמָה". ע"כ.

והנה כי זה מקורו של רבינו להלכה שכתב. ואם משה רבינו כעס שלא בדין, הרי שמה שכתב רבינו, "כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה", נאמר גם על כעסו של משה רבינו עליו השלום. ולכן דקדק עמו האל יתברך ואמר להם, "וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תְבִיאוּ אֶת־הַקָּהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם". וכיצד ניתן לשער ולתאר מילים אלו בכלל? ה' יתעלה שמו אומר למשה ואהרן, לאותם האנשים הנאמנים בכל לב לבורא יתעלה שמו, אומר להם ה', "לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל", כלומר נדמיתם בעיניהם באותו הכעס והתרעומת, כאילו אינכם מאמינים בי, ודומה שאתם כאילו עובדים עבודה זרה.

והיה עונשם, "לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ". ואם ישאל השואל, כיצד מידה כנגד מידה תהיה בעונש זה? נענה ונאמר, משום שנאמר בתלמוד (תלמוד בבלי מסכת כתובות דף קי עמוד ב): "אלא לומר לך: כל הדר בחו"ל – כאילו עובד עבודת כוכבים". ע"כ. ומתחברים הדברים עם, "כל המתרעם כאילו עובד עבודת כוכבים" עם "כל הדר בחו"ל כאילו עובד עבודת כוכבים", מידה כנגד מידה לא בטלה. ובמי מדובר? בגדול הנביאים משה רבינו עליו השלום! וכמו שכתב רבינו הטהור שדקדק עמו ה' יתברך ביותר בעבור מעשה זה של התרעומת והכעס.

וכעת מובן מה שאמרו (תלמוד בבלי מסכת נדרים דף כב עמוד ב): "אמר רבה בר רב הונא: כל הכועס – אפי' שכינה אינה חשובה כנגדו". והבן זה. ויתירה מכך, שוב מצאתי תלמוד מפורש שממנו מתברר שאחד מסעיפי הכעס, כלומר הדבר שנגרם בעקבות כעס הוא שבירת חפצים וכלים כפי שידוע. ועל זה אמרו בתלמוד (תלמוד בבלי מסכת שבת דף קה עמוד ב): "והתניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר משום חילפא בר אגרא, שאמר משום רבי יוחנן בן נורי: המקרע בגדיו

בחמתו, והמשבר כליו בחמתו, והמפזר מעותיו בחמתו – יהא בעיניך כעובד עבודה זרה". ופשוט וקל להבין.

"טעמו של ספר האופל הפגאני והזיותיו":

כתב אזולאי בספרו עבודת הקודש (עמוד ג' אות י): "יזהר מהכעס קטן וגדול, שמחליף נפשו הקדושה **בנפש סטרא אחרא** [=מה?? אדם יכול להחליף נפשו? מה זה השטות הזו?], **ונעשה הוא עצמו** [כלומר כל גופו נעשה] **עבודה זרה, וטורף נפשו**, וכל מה שטרח כל ימיו בהסתלק נפשו חלף הלך. **וכה דבר האיש ...** [=ארי הלא קדוש] **כי בעל הכעס אין לו תיקון עד אשר ישתדל מאוד שלא יכעוס כלל, ואז יתחיל לתקן**". ע"כ.

ופשוט הדבר וברור, שכעס אצל ההזויים הללו, מתבטא כלפי חוץ, כלומר ששובר דברים, או צועק בקולי קולות וכן על זו הדרך מה שנקרא מתעצבן. ולדעתם יש כח בכעס האדם, להביא את הישות הדמיונית והמומצאת, "סטרא אחרא", להתלבש על גופו ממש! כלומר להחליף נפשו! שמעתם? כמה שפלות לעם היהודי! כמה שפלות לבני ישראל! לעלות על לב, שכאשר אדם כועס או מתעצבן, מסתלק ממנו נפשו ונתחלף נפשו בסטרא אחרא, כלומר, עבודה זרה לא רק שהיא קיימת, אלא עבודה זרה יכולה להתפס על האדם, ולהיות טמועה בנפשו וגופו!! כלומר הם מודים המינים הללו שעבודה זרה קיימת בפועל ממש, והרי רק במחשבה זו הרי הם מינים גמורים!

ודע כי כל עניני עבודה זרה שנאסרו בתורה, הם הבל הבלים! כלומר לא אסר הקב"ה את אותם דברים בתורה, מפני שיש בהם כח חלילה, אלא כמו שהזהירה התורה מן השקר בהרבה מן הדברים, כך אותם עניני עבודה זרה, הם שקר גמור והבל מהובל! וכל המאמין בכח עבודה זרה, נחשב ככופר בכל התורה כולה. כמו שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ב הלכה ד): "מצות עבודת כוכבים כנגד המצות כולן היא שנאמר, "וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות וגו', ומפי השמועה למדו שבעבודת כוכבים הכתוב מדבר, הא למדת שכל המודה [=המודה בלבד! אפילו לא עבד, אלא רק מודה] בעבודת כוכבים, כופר בכל התורה כולה, **ובכל הנביאים, ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם, שנאמר, "מן היום אשר צוה ה' והלאה לדורותיכם", וכל הכופר בעבודת כוכבים מודה בכל התורה כולה, ובכל הנביאים ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם, והוא עיקר כל המצות כולן**". ע"כ. ומי שחולק וכופר בספר הטמא שנקרא, "זוהר", הרי הוא מודה בכל התורה כולה! שמלבד שלספר זה אין מסורת וכולו מאגיה ואלילות, עוד מרבה הוא באלוהות רבים ומחרף בעצמות ה'! וכן כתב רבינו במפורש כמה הלכות לאחר מכן (רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ב הלכה ו): "כל המודה בעבודת כוכבים שהיא אמת אף על פי שלא עבדה הרי זה מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא, ואחד העובד עבודת כוכבים ואחד המגדף את ה' שנאמר והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האזרח ומן הגר את ה' הוא מגדף, לפיכך תולין עובד עבודת כוכבים כמו שתולין את המגדף ושניהם נסקלין, ומפני זה כללתי דין המגדף בהלכות עבודת כוכבים ששניהם כופרים בעיקר הם". עכ"ל. כלומר, כל מי שמודה בפיו שיש כח לקמיעות, כח לכישוף, כח

לאיזה שהוא סממן מאגי, ואפילו כל המודה בפיו שיש כח לספר "דברים" להגן או להועיל, או שאומר שיש כח לספר תהלים לשמור, כח לאיזו סגולה פגאנית להציל, אפילו שלא עשה שום מעשה! אלא רק מחשב בליבו שיש בדברים אלו תועלת, הרי זה מחרף ומגדף את ה' יתברך הנכבד והנורא!

כלומר כל מאמיני ושוחרי המאגיה למיניהם, כל המקובלים למיניהם שמאמינים בהבל הסגולות, הקמיעות, המאגיה, המיסטיקה וכו', כל אלו עובדי עבודה זרה לכל דבריהם! ונדע אנחנו כי כל מי שנטה אחר דבר מעניני עבודה זרה, או נמשך אחר הדבר המעט ביותר מדברי עבודה זרה, הרי הוא מין ארור, אפיקורוס, מצוה לשנאותו ולהשמידו. ואם יש בידינו ספריו, חייבים לשורפם ולבער אותם מקרבנו!

ואמרו בספרי (ספרי דברים פרשת עקב): "**וסרתם – מדרך חיים לדרך מות.** [שכן מילת "וסרתם" = סר מות], **ועבדתם אלהים אחרים, וכי אלהים הם** [ויש להם חשיבות בכלל]? **והלא כבר נאמר** (ישעיה לז יט): "**ונתון את אלהיהם באש כי לא אלהים המה**". **ולמה נקרא שמם "אלהים אחרים"? שמאחרים את הטובה מלבוא בעולם. עוד סיבה שנאמר על הבל הבלים זה, "אלהים אחרים", מכיון שעושים את עובדיהם אחרים ומשונים.** [כמו עבדי הספירות, וכל מיני כתות שקמו בעם ישראל]. עוד סיבה שנקרא שמם, "אלהים אחרים", על שם שאחרים קורים אותם אלוהות ולא הבורא יתברך. דבר אחר, "אלהים אחרים" – שאחרים הם לעובדיהם וכן הוא אומר (שם ישעיה מו ז): "אף יצעק אליו ולא יענה מצרתו לא יושיענו". ע"כ.

"רבינו בחיי בן פקודה = אין שום כח מלבדו יתברך":

והרי מובן ופשוט, כי עבודה זרה כלל אינה קיימת!! ואין בה שום כח!! וכמו שכתב רבינו **בחיי בן פקודה** (ספר חובות הלבבות שער ה – שער יחוד המעשה פרק ה): "**וכבר הזהיר הנביא על זה** באמרו: "ולא תלכו בחקת הגויים", אשר מדרכם לשעות אל חכמת הכוכבים והנחוש והענון והקסום וכל מיני הכשוף והדומה לזה ולדרש אל משפטם, כמו שאמר עליהם הכתוב: "כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל מעוננים ואל קוסמים ישמעו ואתה לא כן".

ואמר הנביא: "לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קוסם קסמים". והסמיך מעביר בנו ובתו באש אל קוסם קסמים לאמר לך: שהקוסם שנוא אצל הקדוש ברוך הוא כמעביר בנו ובתו באש ושקול הוא בעיניו כמוהו לגנות. והנביאים הרבו לתעב זה במקומות שונים ואין לנו צרך להביא דבריהם, מפני שהם מן המפורסמות, והתורה כבר אמרה: כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל, והנביא אמר: לא כאלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא. **וביחוד אחרי אשר** יש בזה התרחקות מהבטחון באלהים ומסירות הנפש אליו והרצון במשפטו, כי מי שמיחס המשפט והגזרה בטובות ורעות למשפט הכוכבים והקסמים והדומה להם הוא משתף בלי ספק ויביאו זה לידי כפירה באלהים ולכחש בו לגמרי. **ואם יאמר אדם: והלא מצאנו בגדעון** [לכאורה] ש-"נחש", כנראה מן מובן הכתוב: "ויבא גדעון והנה איש מספר לרעהו חלום ויהי כשמע גדעון" וגו'. נשיב לו [=לטוען זה], שהאל יתברך צוהו בכך, מפני שידע מעוט בטחונו בעצמו

ושהיה קטן בעיניו, מה שמצא חן בעיני ה'. ובכן יצא הענין מכלל נחוש.

ואם יאמר עוד: והלא מצאנו ביהונתן בן שאול, שהלך אחרי הנחוש, כנראה ממאמר הכתוב: ויאמר הנה אנחנו עוברים אל האנשים וגו' נשיב לו: הלא כבר נאמר קדם, שכיון לבו בתפלה לה' שיראה ישועתו לישראל על ידו ככתוב: ויאמר יהונתן אל הנער נושא כליו... אולי יעשה ה' לנו, כי אין מעצור לה' להושיע ברב או במעט. ואמרו: אולי יעשה ה' לנו, מראה, שהתחנן אל ה' ועורר לבו בתפלה שיעודדהו ויחזקהו על אויביו. וכיון שידע הבורא כוונתו הטובה ושמטרתו במעשהו היתה לטובת ישראל והצלתו, נענה לו בבקשתו ויתן שונאיו בידו ויהי הוא המסבב לתשועה השלמה ולנצחון על יתר הפלשתים. ובכן יצא גם זה מכלל נחוש, עקב התפללו לאלהים על התשועה בשבילו ובשביל כל האומה, ככתוב: כי אין מעצור לה' להושיע.

ואם יאמר: והרי ראינו, שהראשונים ז"ל היו מגנים מי שנמנע מלמוד חכמת הכוכבים והמזלות באמרם: כל היודע לחשב בתקופות ובמזלות ואינו מחשב עליו הכתוב אומר: והיה כנור ונבל וגו' ואמרו: מנין שחייב אדם לחשב [=ללמוד] בתקופות ומזלות שנאמר: ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם וגו' איזו היא חכמה שהיא לעיני העמים הוי אומר זו חשוב תקופות ומזלות.

[נענה ו]**נאמר** לו, שהראשונים אמנם חשבו בזה על פי דברי הנביא: שאו מרום עיניכם וגו' ודברי דוד: כי אראה שמיך וגו'. **אולם** [כל מה שאמרו], זהו רק מצד הבחינה בברואים, כדי להוכח, שיש בורא, כל יכל ויודע הכל, שבראם כלם יש מאין ויסדר אותם ויכוננם בסדר היותר משובח ובתקון היותר מחוכם.

וחיוב ההתענינות בהם הוא רק מצד זה, ולא כדי לדון על פיהם ולשפט מהם בענין ההצלחה והרעה, ואתה דע לך. בדברים כאלה וכיוצא בהם יחפץ היצר להביא ספק בלבך, כדי להאבידך ולהכחידך". ע"כ. כמה דבריו ברורים הם להפליא.

וכעת, יתירה מכך, במה שכתבו לענין הכעס וההבל היוצא מדבריהם, מוכח כי הם חולקים על כל יסודות דת האמת, כי ארי הלא קדוש אומר, שמי שכועס אין לו תיקון. ורק מי זה שיכול לתקן? רק מי שלא יכעוס כלל!! וכי יעלה על הדעת כדבר הזה? וכיצד אדם יודע לאחר שעשה תשובה אם יעמוד בניסיון הכעס? אלא בוודאי שכאשר אדם הבין את טעותו תשובתו מועילה בכל מצב שיהיה, ואין זה תנאי מתנאי התשובה שיעמוד שוב במה שחטא, אלא מצוה מן המובחר היא.

אמנם, מכיון שהם היו הוזי הזיות, והפכו את כל התורה הטהורה למטאפורית, וכן כל ענין הכעס אצלם הוא ענין שפוגם בנשמתו של האדם ולא בשכלו, רק מפאת ענינים אלו רעים שהיו חקוקים אצלם, כתבו את מה שכתבו! והם לא הבינו בחשיכה התהלכו, כי חומרת הכעס, הוא משום שהכעס מבטא אשמה, ואשמה זו מבטאת אי הסכמה על מצב האדם,

ואי הסכמה על מצב האדם, במילים אחרות זה אומר, שהאדם לא מסכים עם מה שעשה לו הבורא, ולכן אמרו חז"ל, "כאילו" עובד עבודה זרה! שבשעת כעסו וגסות רוחו, מראה בכך כאילו הבורא לא מנהל את העולם!

וכמובן מקורו של אזולאי הוא מתוך דברי האופל. ובאמת לאחר שאני חוקר את הנושא ובודק אותו קרוב לשנתיים, אפשר לומר בקלות, כי המון מהמקובלים היו בטוחים שהם עושים רצון הבורא במאה אחוז, ולא נכשלו אלא בגלל ספר האופל המאני והפגאני הרע והמר.

עוד הוסיף אזולאי וכתב, "מאוד יזהיר לאשתו של תתכעס, כי אמרו בזוהר ... מי שמחובר לאדם רוגז כאילו התחבר לעבודה זרה ממש. ואם כן אם האדם קדוש בהיות אשתו בעסנית, צדיק מה פעל". ע"כ. ומעניין מאוד הענין הזה. וכי יש אשה שאין בה כעס? ומה אשם בעלה שאשתו כעסנית? ושמעתם מה אומר האופל על בנות ישראל, שהרי האופל יודע היטב שרוב נשים כעסניות!! מכיון שנשים מגדלות ומטפחות את הילדים, צריכות לדאוג לסדר ולנקיון הבית, המטלות שיש לאשה הם פי כמה מהאיש, וכיצד לא יהיו כעסניות וטרודות? ומה גם בדורינו אנו, שבנות ישראל הטהורות יוצאות לעבוד ולעזור לבעליהן!!

אמנם הטמא הזה כיון בדיוק לענין, כי הוא ידע את מצב בנות ישראל ואת מצב עם ישראל, וגרם להם להתרחק אחד מן השני, וכל מטרתו היתה להחטיא את עם ישראל, שכן כאשר לימד שהכעס פוגע בו כי הסטרא אחרא יכנס אליו, אז יהיה מקום לבעל להעליל על אשתו ולומר, הסטרא אחרא שולט בך, וכל מיני מילים כאלו שלימד אותם הטמא הזוהרי.

ובכל אופן, אין כמעט אשה היום שאינה כעסנית, ובכלל מה יזהיר אדם את אשתו, שלא תכעס כי נשמתה תוחלף בסטרא אחרא? מה יאמרו הגוים אם ישמעו הבלים כאלו?

ונבוא למקורו של אזולאי. כתב המכשף הזוהרי הטמא (פירוש הסולם לזוהר – שמות פרשת תצוה מאמר למיהב חולקא לסטרא אחרא אות נ): "... **בוא וראה, כשיצאו ישראל ממצרים, יצאו מרשות שלהם, מרשות הסטרא אחרא** [=כלומר, הסטרא אחרא יש לו רשות בפני עצמו, כלומר ה' יתברך לא אחד ויחיד, אלא יש עוד רשות בשמים הנקראת סטרא אחרא, ויתירה מכך מעליל הטמא, שעם ישראל היו ברשותו של היצר הרע, כלומר לא היו ברשותו של הבורא יתעלה שמו. ומסביר הטמא, כשיצאו ישראל ממצרים, יצאו] **מרשות ההיא שנקרא חמץ, לחם רע, ע"כ נקרא עבודה זרה כך, בשם חמץ.** [=שימו לב, המכשף טוען, שהקב"ה בכבודו ובעצמו מודה בתורתו, כי יש עבודה זרה והיא שרירה וקיימת פועלת. ולא קרא ה' יתברך ללחם חמץ, אלא על מנת להורות שיצאו מן הסטרא אחרא, ולזה קרא לו חמץ. ולא על שם החימוץ של הבצק, אלא הסטרא אחרא נקרא חמץ. שוב כל הטעם גם של אבילת מצה בפסח הופך להיות מטאפורי ולא שכלי. וכבר כתב רבינו בהלכות מלכים (פרק יא') שמי שהוציא מצוה אחת מפשוטן של דברים הרי הוא אפיקורוס! ממשיך הטומאה הרקובה ואומר], **וזה הוא סוד יצר הרע, שהוא עבודה זרה, שנקרא גם כן שאור.** [=כלומר, הטמא מודה בפה מלא ואומר, עבודה זרה זה הסטרא אחרא!! כלומר הוא לא אומר שלא קיים עבודה זרה, אלא הוא אומר שהיא קיימת!! ואין בזה הענין משל ונמשל!! כי זה תפיסתם של המכשפים!! ממשיך הטומאה ואומר], **וזה הוא יצר הרע, שכך הוא יצר הרע באדם כמו שאור בעיסה.**

נכנס לאט לאט במעיו של האדם ואח"כ מתרבה בו, עד שכל הגוף מעורב בו. וזהו עבודה זרה, וע"כ כתוב, **"לא יהיה בך אל זר". אל זר ודאי.** [=שימו לב לערמתו של המכשף, לאחר שהוא מביא את הפסוק, ומבין שמה שנאמר, "לא יהיה בך אל זר", אינו כפשוטו!! הופך אותו הטמא לפשוטו!! ואומר, "אל זר – ודאי", כלומר הוא מוציא מדעת הקוראים שמדובר בדרש, אלא אומר, שהבורא מתיירא מאל זר ודאי!! כלומר שהבורא שאמר, "לא תעבוד אלהים אחרים", הוא אל שמפחד שאדם יעבוד אל אחר שהוא קיים באמת ויכנס אף בגופו!!!! כמה טמטום וטפשות!!

ואמרו בתלמוד (תלמוד בבלי מסכת שבת דף קה עמוד ב): "והתניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר משום חילפא בר אגרא, שאמר משום רבי יוחנן בן נורי: המקרע בגדיו בחמתו, והמשבר כליו בחמתו, והמפזר מעותיו בחמתו – יהא בעיניך כעובד עבודה זרה; שכך אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך. עד שאומר לו עבוד עבודה זרה והולך ועובד. אמר רבי אבין: מאי קראה – לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר, איזהו אל זר שיש בגופו של אדם – הוי אומר זה יצר הרע". ע"כ. והנה המכשף הזוהרי ושאר ממשיכי דרכיו המקובלים המינים, חשבו שהדברים האמורים כאן הם כפשוטם! ולא הבינו את כוונת חז"ל, שבמליצה זו התכוונו לומר, שכל אדם ההולך אחר יצרו הרע, כלומר אחר מחשבותיו הרעות, מראה עצמו כאילו עובד את גופו, כלומר את תאוותיו. וכל זה הוא מליצה מוסרית לאדם על יצרו הרע הפנימי המטה אותו אל הרע! והם מכשפי האופל והמקובלים, החשיכו מאור דת האמת, והרסו ושיבשו הדר התורה!! ושינו את כל המושגים בעם ישראל!! וכבר הארכנו עליהם וכיוצא בהם במאמר זה. ממשיך הטומאה ואומר] **ר' יהודה פתח, "חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא" ... ואם אדם ההוא אינו שומר אותה, והוא עוקר קדושה זו העליונה, מחמת שבא לידי כעס, ומשרה במקומה, סטרא אחרא. ודאי זה הוא אדם שמרד באדונו, ואסור לקרב אליו ולהתחבר עמו.** [=שמעתם מה הטמא עושה כאן? הוא אומר שכל מי שכועס אסור להתחבר אליו!! כלומר אם יש לאדם אשה כעסנית, שלא יתחבר אליה!! ואם יש לאדם חברים כעסנים, שלא יתחבר אליהם כי הם עבודה זרה!!! פשוט הזיה!! ממשיך הטומאה ואומר], **וזהו, טורף נפשו באפו, שטורף ועוקר נפשו מחמת כעסו, ומשרה בעצמו אל זה.** [=לא נבון! מה שנאמר טורף נפשו באפו, הכוונה, שעל ידי כעסו הוא כח השכל שלו מתמעט ולא פועל אלא מן הרגשות בלבד! ולכן אי הסכמה לנעשה, מקשה על הנפש להמשיך בדרכה!! ארור מכשף האופל!!], **ועליו כתוב, חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו, היינו שטורף נשמה הקדושה ההיא ומטמא אותה בשביל אפו, דהיינו מחמת שבא לידי כעס, אשר החליף נשמתו בכעסו. כי במה נחשב הוא, היינו, שאדם ההוא נחשב לבמה שעובדים עליה עבודה זרה.** [=מה?? הכתוב בא ללמד מוסר (ישעיהו פרק ב פסוק כב): "חִדְלוּ לָכֶם מִן־הָאָדָם אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְאַפּוֹ כִּי־בַמֶּה נֶחְשָׁב הוּא". כלומר, הנביא בא ללמד, שבני יחדלו להם מהחונף לאחרים, כי במה נחשב הוא? כלומר מה זה אדם, היום כאן ומחר בקבר! ומה קשור במה לעבודה זרה? ממשיך הטומאה ואומר], **ומי שמתחבר עמו, ומי שמדבר עמו, הוא כמו שמתחבר בעבודה זרה ממש,** [=כלומר, אם יש לאדם אשה כעסנית והוא מחובר אליה, הוא עובד עבודה זרה!! שמעתם בנות ישראל, אם יש לך קצת כעסים, את כל כולך עבודה זרה!! ובעל שקורא את האופל ומאמין בו, מה יחשוב על אשתו כאשר כועסת? יראה אותה כעבודה זרה, ויתרחק ממנה בעבור כעסה!! שהרי הוא עבודה זרה לפי הספר המאני והפנאני!!]. **מהו הטעם? משום שעבודה זרה ממש שורה בתוכו, דהיינו אל זה, ולא עוד אלא שעקר קדושה עליונה ממקומה והשרה במקומה עבודה זרה, אל זה.** [=ומי הוא זה קדושה העליונה? זה הוא חלק מן הבורא, כלומר קצר אפים שבתוך האדם!! וכאשר הוא כועס, קצת מקצר אפים מתסלק ממנו ונכנס בו הסטרא אחרא!! שמעתם כמה מינות וטמטום?]. **מה אל זר כתוב בו, אל תפנו אל האלילים, כמו זה, אסור להסתכל בפניו של הכועס ... הוא משום שבכל החטאים שעושה האדם אינם עבודה זרה ממש כמו הכועס, אסור לקרב אל זה.**

ואם תאמר, הרי לשעה הוא עבר וכעס, ואח"כ חזר בתשובה. אינו כן, כי כיון שעקר קדושת נפשו ממנו וממקומה, ואותו אל זר, עשק מקום ההוא, הוא מתחזק בו ואינו עוזב אותו. חוץ כשנטהר האדם מכל וכל, ועקר מתוכו את אל זר לעולם, ואח"כ השתדל להתקדש ולהמשיך קדושה עליו, אז הלואי שיתקדש. א"ל ר' יוסי הוא מתקדש ממש.

אמר לו, בוא וראה בשעה שהוא עוקר קדושת נפשו, ושורה במקומה אל זר ההוא הנקרא טמא, נטמא האדם, ומטמא את מי שקרב אליו, וקדושה ההיא נעקרה ממנו, וכיון שנעקרה ממנו פעם אחת, כמה שיעשה האדם, לא תשוב עוד למקומה. אמר לו אם כן, כמה טמאים הם שמטהרים. אמר לו משונה הוא טומאה אחרת, שאינו יכול לעשות יותר מלטמא אותו בחוץ. אבל זה הכועס משונה מכל, שכל גופו טימא מפנים ומחוץ, והנפש והכל מטמא. ושאר טומאות העולם אינו מטמא אלא הגוף מבחוץ בלבד. ומשום זה כתוב, חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו, דהיינו, שהחליף קדושת רבונו בשביל כעסו. [=הבנתם מה אומר הטמא? שהבורא יתברך בעצמו מעובר בו, כלומר האדם הוא חלק מבוראו ממש!!! ולכן כאשר אדם כועס, מעליל הטמא ואומר, שעוקר את הקב"ה מתוך גופו!! כלומר פוגם בגופו של הבורא ממש!! ומבואר שהבורא הוא גשמי בצד מה!! ממשיך הטומאה ואומר] שזה הוא טומאה שמטמא לכל. כי "במה נחשב הוא", [עשה] במה של עבודה זרה, ודאי נחשב הוא. [=כמה שטויות כתוב בספר הטמא הזה].

בוא וראה, הכעס הזה שהוא עבודה זרה, סטרא אחרא, כמו שאמרנו, שצריך האדם להשמר ממנו ולהפרד מעליו, וע"כ כתוב, אלהי מסכה לא תעשה לך. לך פירושו, שלא להרע לעצמך, וכתוב אחריו, את חג המצות תשמר. תשמר, היינו צד הקדושה, שאדם צריך לשמרה ולא יחליף אותה בסטרא אחרא. ואם החליפה בס"א, הרי הוא טמא, ומטמא כל מי שקרב אליו". ע"כ לשון הטומאה. ואם מקור דברי רבינו חלילה היו מדברי החושך הכתובים כאן. מדוע לא נתן סדר מיוחד ותיקון מיוחד לתשובה? אלא בוודאי, כי מקור דברי רבינו הוא מדברי התלמוד הזך! וכל מה שחז"ל גינו את הכעס, הוא לא בעבור המעשה החיצוני הנלווה לכעס, כי יש הבדל בין, "עצבים" לבין, "כעס", כמו שביארנו, שכעס אמיתי הוא כמו עצב, כלומר עצבות ואי הסכמה על הנעשה בחייו, וכביכול אומר אין בורא לעולם, כי לא מסכים עם דינו. וברור הדבר שלרבינו הטהור, אין שום קשר לספר האופל, וכמו שכתבנו במאמר על שונא ציון, שבוודאי אם הרמב"ם כתב על ספר שיעור קומה שהמקיימו יהיה לרימה, כל שכן על ספר האופל המאגי והפגאני!!

"איסור בישול בשר וחלב – הטעות בענין התנור"

הנה שאלונו בענין תנור חשמלי שמצוי היום ברוב הבתים וכנראה בכולם, האם מותר לאכול תבשיל פרווה שנעשה בו במגש או בתבנית חד פעמי, ולאחר שהוכן, האם מותר לאוכלו עם בשר. כלומר, בתנור הנ"ל נוהגים לאפות ולבשל מאכלי חלב באופן תדיר. וכעת אפו שם לחם וכיוצא בו שאין בו שום חשש חלב, באופן כזה, האם יהיה מותר לאכול עם הלחם הזה לאחר שנאפה בתנור, האם יהיה מותר לאכול עמו בשר? ועיקר שאלתם וחששם הוא, האם יש חשש שהלחם שנאפה בתנור יהפוך להיות חלבי בגלל ריח החלב המצוי שם, או בגלל שאופים או מבשלים בו חלב באופן קבוע?

"איסור בישול – איסור אכילה – איסור הנאה":

תשובה: רבים אינם מודעים לעובדה הפשוטה והברורה, שעצם ה -"תנור" אין לו דין של, "מחבת" או תבניות וכל כיוצא. מכיון שפעולת הבישול בתנור, נעשית על ידי, "חימום האויר", ובנינוד למחבת, שהבישול נעשה רק על ידי חימום הבא מתחתית התבשיל כלפי מעלה ונוגע התבשיל במחבת עצמו. כאן, בפעולת התנור, הבישול עצמו נעשה על ידי החום העצום שיש בתוך התנור, ועל ידי כן התבשיל עצמו מתבשל או נאפה.

והנה, בוודאי ופשוט, ואפילו אין צריך לכתוב זאת אם לא לחדד הענין היטב, שכאשר אנו משתמשים ב-"מחבת" בתוך התנור, או שמשתמשים בכלי המגש עצמו [=התבנית] של התנור, ומבשלים עליהם ממש בתנור, המחבת ומגש הבישול נעשים בדין, "בשרי" או "חלבי" כאשר אופים עליהם או מבשלים בהם ממש, ובשום ענין אסור לבשל עליהם שוב פעם תבשיל חלבי וכן להיפך. ולא על זה אנו דנים כאן כלל.

[במאמר מוסגר אציין ואומר דבר חשוב לא להלכה בעת הזו אלא רק רעיון בלבד ואין ללמוד ממנו שום דבר למעשה: תבשיל שנתבשל במחבת ונעשה המחבת "בשרי". כאשר ניקיתי אותו מכל לכלוך על ידי שטיפה, יש לשאול, מדוע אסור להשתמש עמו מיד בתבשיל חלבי? נענה ונאמר, כי חז"ל גזרו שהכלי מפריש טעם חלב בתוך 24 שעות, זה נקרא, "פולט טעם לשבח מתוך הכלי עצמו בתוך 24 שעות ראשונות". והמבשל בכלי כזה בתוך 24 שעות, נאסר התבשיל, אם אין כנגדו פי ששים בתבשיל. אמנם המבשל בכלי זה לאחר 24 שעות, התבשיל מותר, מכיון שמה שנפלט מתוך הכלי, אין טעמו לשבח, וכאילו אינו קיים. אבל ואבל גדול – בעבר, השתמשו בעיקר במחבתות עשויות חרס, ונדיר יותר מברזל. כיום, חומרים נפוצים הם אלומיניום, נירוסטה ופלדה. – מי שיחקור ויבדוק היטב, החומרים הללו הם לא בולעים כלל כמו שבולעים הברזל או החרס. וידוע, שמכיון שהחרס והברזל בולעים ממש, בצורה שכאשר מבשלים עליהם בתוך 24 שעות, ראו חז"ל לנכון לגזור שבתוך 24 שעות מזמן הבישול, המבשל עליהם תבשיל חלבי והכלי הוא בשרי, אפילו היה שטוף, בכל זאת לטעמם, מה שבלוע בתוך הכלי בתוך 24 שעות נקרא בגדר, "פולט טעם לשבח". ובעיקר בכלי חרס, ולכן כלי חרס אין לו תקנה כי אם שבירתו היא תקנתו. שכל כך בליעתו חזקה ששוב אינו מועיל לו הנעלה. ולכן במאמר מוסגר, יתכן לומר בזהירות רבה, שגזירת חז"ל לא תקיפה לגבי החומרים, "אלומיניום נירוסטה ופלדה", ולא בגלל שתצורת חומרים אלו לא היו בזמנם, אלא מכיון שהם כלל לא בולעים כדוגמת הברזל או הרחס, ולכן הם לא פולטים טעם לשבח, וכמו הזכוכית בדיוק לכאורה. כמובן מה שכתבתי במוסגר כאן, זו השערה שלי בלבד אני הכותב, ואין ללמוד מזה להלכה, ובלא נדר

אכתוב על כך ואחקור זאת היטב ושם נכריע הענין אם ירצה ה' יתעלה שמו]. **כי כל מה שאנו דנים עליו, הוא שמבשלים בתנור עצמו, כלומר בחום התנור, בתבניות חד פעמי, או בתבניות או במחבתות שקבועות לבשר או לחלב.** ועיקר הנידון הוא כך:

א) האם מותר לבשל תבשיל בשרי בחום התנור שבישלו בו תבשיל חלבי?

ב) האם תבשיל פרווה שנתבשל בחום תנור "חלבי", האם התבשיל הפרווה יהיה בגדר תבשיל חלבי?

והנה הבלבול בענין זה בקרב הציבור הוא גדול מאוד, וכל זה מפאת חומרות והזיות של אלו שהחמירו על עם ישראל בחומרות עקושות ורעות, ובכך גרמו לדת ה' להראות ולהיות חשוכה ביותר בעיני הבריות! ומדוע כל כך החמירו בהזיות וחומרות שאין להם מקום בעם ישראל? בראש ובראשונה קרה להם זה, שחשבו הם את עצמם לטובים מן הראשונים, וכוונתי במילת "ראשונים", הם חז"ל בעלי המשנה והתלמוד הטהורים. ובגלל שלא נצמדו ונדבקו אל הטהורים הללו, והחלו לסור מן דרך האמת ללא שימת לב, הביאו עצמם אל הסברות הרעות, הבנת אגדות חז"ל כפשוטן, אשר רק ענין זה בלבד, מוביל אל התוהו ועזיבת דרכי האמת, ומביא אל שגעונות המקובלים הטפשים שר"י. ועיין במה שכתבנו כאן.

והנה לפי מה שנאמר בתלמוד (תלמוד בבלי מסכת כתובות דף קיא עמוד א): "אמר רבי אלעזר: כל הדר בארץ ישראל שרוי בלא עון". ע"כ. ויש לשאול, אם ענין זה כפשוטו כשיטת אנשי החושך **והאפילה הכת הראשונה הארורה שהרסה את היהדות** [=כמו שהסביר רבינו הטהור בפירוש המשנה סנהדרין י' א' בהקדמה], מדוע ה-דרים בארץ ישראל עושים מנהג סליחות שלא היה נהוג בעם ישראל קודם לכן? מדוע בכלל הם מתוודים על עוונם? הרי שמי שדר בארץ ישראל שרוי בלא עון!! ובכלל אם נפרשהו כפשוטו, אפשר לעשות את כל התועבות והעבירות שבעולם בארץ ישראל ולהיות שראוי בלא עון!! אלא בוודאי כי רוב אגדות חז"ל הם בגדר משל ומליצה, ולא באו אגדות אלו לעולם ללמד הלכה. ולכן אמרו חז"ל והצילו עצמם מן המבוכה (תלמוד ירושלמי מסכת חגיגה פרק א הלכה ח): "ר' זעירה בשם שמואל אין מורין לא מן ההלכות ולא מן האגדות ולא מן התוספות אלא מן התלמוד". ע"כ.

סיבה שניה שהביאה אותם להחמיר חומרות, מכיון שכאשר הם מחמירים יותר, כך הם נזכרים יותר, ועל מנת לרומם את שמם בדרך אגב או להאדיר את ספרי הקבלה הארורה ולהציב אותה בעם ישראל, הלכו ונשתבשו יותר ויותר עם השנים, וכל ענין שהובא בספר הזוהר הטמא החמירו והביאו אותו להלכה. וכל ענין אשר ראו להחמיר, כתבוהו על ספר והחמירו במקום אשר לא היה צריך בכלל! ואם היו חיים עמנו בעלי המשנה והתלמוד, היו מנדים אותם. והיו צועקים עליהם ואומרים, "דיינו מה שאסרה תורה"! וכל שכן דיינו מה שאסרו לנו חז"ל על פי בית דין הגדול. ולכן יש שחושבים שצריך לייחד תנור מיוחד לצורך בישול חלב, וכן תנור מיוחד לצורך תבשיל בשר. וטעות גדולה וחומרא לא רק שיתירה היא, אלא שטות גמורה! והאמת היא, שתנור כזה אינו צריך הכשרה כלל וכלל, ולא שהייה של

שום זמן בין לבין, ואפילו לא בחג הפסח! כן כן! תנור זה אינו צריך הכשרה אפילו לקראת חג הפסח. מכיון ש-"אוויר" אין בו כלום! שהרי הסברנו לעיל, כי התנור משמש למאגר אוויר חם, שעל ידו נעשה הבישול במה שמבשלים בו! וכאשר משתמשים במחבת חד פעמי או בתבניות חד פעמי, או שמשתמשים בכלים מיוחדים לבשר ולחלב, או כלים מיוחדים לפסח, לא רק שמותר לבשל תבשיל בשר מיד לאחר שבישלו תבשיל חלב בתוך התנור, אלא מותר אף לבשל בתנור אחד תבשיל בשרי בתבנית בפני עצמה, ותבשיל חלב בפני עצמו באותו זמן בתנור אחד!

ואני אחריף עוד יותר את הטון על מנת שיהיה מובן: "מותר לאפות תבשיל חמץ באותו תנור ביחד עם תבשיל לפסח שאסור שיהיה בו שום חשש חמץ – בתנאי שאחד מהתבשילים הוא סגור ועטוף". והמון בני אדם כעת ירימו גבה ויאמרו, "היאך", אבל האמת צריכה להאמר כמו תמיד! שלא רק שאין בזה חשש, אלא אפילו החומרא כאן היא שטות גמורה. מכיון ש-"אוויר" אין בו ממש, כלומר, אוויר ואדים הנפלטים מתבשיל בשרי, אין בהם ממש לומר שהאוויר והריח המגיע לתבשיל חלבי יהיו אסורים משום בשר וחלב, או משום חשש בשר וחלב, ואפילו לא מגזירת חכמים.

במילים אחרות יותר: "מי שיאמר לי שצריך לייחד תנור מיוחד לצורך תבשילי בשר ולצורך תבשילי חלב, וטוען שאוויר התנור יכול להפוך לבשרי. אני אטען ואומר לו, שאם בישל תבשילי חלב בביתו, שיקנה עוד בית ויבשל בו תבשילי בשר בפני עצמם, שהרי לשיטתו אוויר הבית הוא חלבי...".

וכבר כתב רבינו הנאמן הטהור (תשובות הרמב"ם בלאו חלק ד' עמוד 135, שתי תשובות רצופות סימן שי' טור ימיני): "**ולפי אלו העיקרים כולם שזכרנו, אמרו** [=רבותינו בעלי התלמוד ולימדו]**, שאין ראוי להניח בני אדם** [=כלומר, אין ראוי ולא נכון הדבר, לא לומר לבני אדם שהם אוסרים על עצמם דבר מותר!]**, על איסור מה שחשבו** [=הם שהוא] **אסור, לפי שמה שזכר ה**[תלמוד] **ירושלמי, הוא התרת מה שחשבו בו** [=שהוא] **אסור, לא חיוב סתירת מנהג שיש בו טעות, לפי שאין הפרש** [לד"ת חז"ל] **בין התרת האסור** [=שעיקר הלכה מבית ישראל]**, ובין איסור המותר** [=שבשני המקרים הדבר גרוע! שכאן עיקר הלכה וכאן עיקר הלכה מבית ישראל ומפירוש התורה שבעל פה שכל בית ישראל נשענים על מסורת!] **... ואילו אסרנו כל דבר שהוא ודאי מותר, מחמת ספק איסורא שאפשר שימצא בסוג אותו הוודאי או במינו, כי אז היינו אוסרים כל המותרות כולן, וכבר בארנו בכלל העיקרים שבארנום שהדברים כולם מותרים מהתורה, זולתי מה שנתברר איסורו". ע"כ. ולכן גם כאן, אסור לנו להשאיר בני אדם אנשים ונשים במחשבה שהדבר הזה הוא אסור, ולאמיתו של דבר הוא מותר גמור.**

"איסור בישול בשר בחלב – מקורות":

כתבו חז"ל ורבינו (רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ט והלאה): "**בשר בחלב אסור לבשלו, ואסור לאכלו מן התורה, ואסור בהנאה, וקוברין אותו, ואפרו אסור כאפר כל הנקברין. ומי שיבשל משניהם כזית** [=17 גרם בערך] **כאחד, לוקה. שנאמר, "לא תבשל גדי בחלב אמו", וכן האוכל כזית**

משניהם, מהבשר והחלב שנתבשלו כאחד לוקה ואף על פי שלא [=הוא זה ש]-בשל ... לא שתק הכתוב מלאסור האכילה, אלא מפני שאסר הבשול, כלומר ואפילו בשולו אסור, ואין צריך לומר אכילתו, כמו ששתק מלאסור הבת מאחר שאסר בת הבת". ע"כ.

ויש לשים לב לכמה פרטים חשובים העולים מן ההלכה הזו:

א) אסור לבשל בשר וחלב בשום אופן! כלומר, אם אדם רוצה לעבוד במסעדה של גוים, ומבשל הוא לגוים בלבה, אסור לו בשום אופן לבשל בשר וחלב. ובאיזה אופן מדובר? כתב רבינו (שם הלכה ג): "אין אסור [=לבשל] מן התורה, אלא בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה, שנאמר, "לא תבשל גדי בחלב אמו". וגדי, הוא כולל ולד השור, ולד השה, ולד העז, עד שיפרוט ויאמר, "גדי עזים", ולא נאמר גדי בחלב אמו, אלא שדיבר הכתוב בהווה. אבל [לבשל] בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טמאה, או בשר בהמה טמאה בחלב בהמה טהורה, מותר לבשל, ומותרת בהנייה, ואין חייבין על אכילתו משום בשר בחלב". ע"כ. ומבואר, שהמבשל בשר חזיר בחלב פרה או חלב עזים וכל המינים הטהורים עם בשר טמאה, מותר לו לבשל, ומותר לו גם למכור לאחרים, ואין בזה משום איסור בישול בשר וחלב.

ב) יש לשים לב היטב למה שכתב רבינו, "וכן האוכל כזית משניהם, מהבשר והחלב שנתבשלו כאחד ,לוקה, ואף על פי שלא בשל". ומדברי רבינו עולה, שרק בשר וחלב שנתבשלו ביחד באותו מחבת, רק אז האוכל ממנו יעבור על איסור מן התורה. אמנם, בשר שנתבשל בפני עצמו, ותבשיל חלב שנתבשל בפני עצמו, אפילו לאחר מכן ערבו אותם ביחד, באופן שכבר שניהם בושלו מקודם לכן, האוכל אותם יחדיו, אינו עובר איסור מן התורה! וזה כמובן בתנאי שאינם חמים מספיק בכדי להתבשל.

ומה שסיים וכתב רבינו, "ואף על פי שלא בשל", כוונתו לומר, שאע"פ שמישהו אחר בישל בשר וחלב יחד, אין היתר מן התורה לאכול תבשיל חלב ובשר שנתבשל ביחד על ידי אחרים. ומדוע כתב זאת? משום שהיה האומר טוען, שכל מה שאסר ה' יתעלה שמו לאכול בשר וחלב, זה דווקא אם זה האוכל הוא גם המבשל, אבל באופן שמישהו אחר בישל אותם, יהיה לאוכל מותר לאכול מכיון שהוא לא בשל. ולכן כתב רבינו, "ואע"פ שלא בשל", בכל זאת יהיה אסור מן התורה לאכול מן התבשיל שנתבשל הבשר והחלב יחדיו על ידי מישהו אחר. ולכן הדגיש רבינו בלשונו, "שנתבשלו כאחד".

אמנם, תבשיל של בשר שנתבשל באופן גמור בפני עצמו, ותבשיל של חלב או גבינה, או גבינה צהובה, שנתבשלה בפני עצמה, ולאחר מכן ערבו אותם יחדיו, אין בזה איסור מן התורה כלל, כל זמן שאין הם חמים. אלא נראה לכאורה לומר יותר מכך, מכיון שאין בישול אחר בישול לא בלח ולא ביבש, וכמו שכתב רבינו (רמב"ם הלכות שבת פרק ט הלכה ג): "המבשל [=בשבת] על האור [=האש], דבר שהיה מבושל כל צרכו, או דבר שאינו צריך בישול כלל, פטור". ע"כ. והוא הדין למי שמערב בשר וחלב לאחר שנתבשלו לגמרי, שמכיון שאין בישול אחר בישול, ואין אפיה אחר אפיה, לכן כתב רבינו וחריץ, "שנתבשלו כאחד", ולא כתב, "התערבו כאחד",

או "הוחמו כאחד", אלא דווקא, "נתבשלו כאחד". אמנם, חכמים אסרו לעשות כן, ופורץ גדר ישכנו נחש.

אלא, שממה שכתב רבינו (הלכה יז): "הבשר לבדו מותר, והחלב לבדו מותר, ובהתערב שניהן על ידי בישול, יאסרו שניהם, במה דברים אמורים? [דווקא] שנתבשלו שניהם ביחד, או שנפל חם לתוך חם, או צונן לתוך חם. אבל אם נפל אחד משניהם, והוא חם, לתוך השני והוא צונן, קולף הבשר כולו שנגע בו החלב, ואוכל השאר. ואם נפל צונן לתוך צונן, מדיח החתיכה ואוכלה, לפיכך מותר לצרור בשר וגבינה במטפחת אחת, והוא שלא יגעו זה בזה ואם נגעו מדיח הבשר ומדיח הגבינה ואוכל". ע"כ.

ומבואר מדברי רבינו, שכל שנתבשלו אחד עם השני, אפילו היה הראשון כבר מבושל, כל זמן שהשני אינו מבושל, עבר על איסור מן התורה. ולא רק אם השני אינו מבושל, אלא אפילו שניהם מבושלים גמורים וערבו אותם, עובר איסור מן התורה. כמו שהדגיש רבינו וכתב, "או שנפל חם לתוך חם". ופשוט שמדבר כאשר שניהם מבושלים! ולכן כתב, "ובהתערב שניהן על ידי בישול, יאסרו שניהם". ושוב חזר וכתב, "דווקא שנתבשלו שניהם ביחד". ולכן, אחר העיון נראה לומר, שאסור לערב בשר וחלב בחום בשום אופן, אפילו לאחר שכל אחד מהם בושל בפני עצמו, שכל שמערב אותם בחום, נחשב הדבר שמבשל אותם יחדיו לענין איסור בשר וחלב. ואפילו שאין בישול אחר בישול ואין אפיה אחר אפיה, לענין בישול בשר וחלב, כל שמעורבים הם בחום יחדיו, אפילו שניהם נתבשלו הדבר אסור מן התורה.

ולפיכך, אלו שמניחים גבינה צהובה על המבורגר בעודו על הגריל, עוברים על איסור תורה ולוקין מן התורה, מכיון שמערבים בחום רב את הבשר והחלב יחדיו. ואם היו חלילה שמים את הגבינה צהובה, לאחר שההמבורגר ירד מן הגריל, ורק לאחר מכן היו שמים את הגבינה על הבשה, לא היו עוברים בכך על איסור מן התורה. וכמו שכתב רבינו, "... ואם נפל צונן לתוך צונן, מדיח החתיכה ואוכלה, לפיכך מותר לצרור בשר וגבינה במטפחת אחת, והוא שלא יגעו זה בזה ואם נגעו מדיח הבשר ומדיח הגבינה ואוכל". ומבואר שבמקרה כזה אינו אסור מן התורה, אלא רק מחכמים, ולכן קולף ומותר לאכול כל אחד בפני עצמו.

וכמובן, העובר על גזירת חכמים ישכנו נחש, וחייב מיתה בידי שמים. וכל מסעדה ומסעדה שמבשלת בשר וחלב, או משימה גבינה צהובה וכל כיוצא על בשר אפילו היה צונן, אסור הדבר בתכלית האיסור.

ואם ישאל השואל, מהיכן נלמד כי לשים גבינה צהובה צונן, על המבורגר צונן ולאכול אותם יחדיו יש בזה איסור מחכמים? שהרי אם לא נאסר בבישול מן התורה במצב כזה, מדוע יהיה אסור? ואם זה אסור מהיכן לנו לומר? שהרי מה שגזרו חז"ל גזרו ותו לא!

ומהטעם שאציג לפניכם, ידוע נדע כי פירוש הרמב"ם וביאורו בענין גזירת חז"ל בהפסקת אכילת חלב לאחר אכילת מאכלי בשר היא העיקר! וכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות מאכלות

אסורות פרק ט הלכה כח): "מי שאכל בשר בתחלה בין בשר בהמה בין בשר עוף לא יאכל אחריו חלב עד שיהיה ביניהן כדי שיעור סעודה אחרת והוא כמו שש שעות מפני הבשר של בין השינים שאינו סר בקינוח". ע"כ. והנה, ומה אדם שאכל בשר נאסר עליו לאכול חלב מפני בשר התקוע בין השיניים, כל שכן שיאסר לאכול בשר וחלב קר מחכמים! ולכן אין להקל בזה בשום אופן!

וכן יש ראיה ממה שכתב רבינו (במקום הנזכר לעיל הלכה כג): "פת שאפאה עם הצלי, ודגים שצלאן עם הבשר, אסור לאכלן בחלב. קערה שאכלו בה בשר, ובשלו בה דגים, אותן הדגים מותר לאכלן בכותח". ע"כ. ואפילו שהפת עצמה רק קיבלה טעם הבשר שעפו ניצוצות לתוך הפת, אסור לאוכלו עם החלב, וכל שכן עצמו של חלב ובשר שיהיה אסור.

"עוף בחלב מותר לבשל לכתחילה – אסור לאכול":

עוד כתב רבינו (הלכה ד): "וכן בשר חיה, ועוף, בין בחלב חיה, בין בחלב בהמה, אינו אסור באכילה מן התורה, לפיכך מותר לבשלו, ומותר בהנייה. ואסור באכילה מדברי סופרים [=בלבד], כדי שלא יפשעו העם ויבואו לידי איסור בשר בחלב של תורה, ויאכלו בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה. שהרי אין משמע הכתוב אלא, "גדי בחלב אמו ממש", לפיכך אסרו כל בשר בחלב". ומבואר מדבריו של רבינו, שאדם שעובד במסעדות בחוץ לארץ ומבשל לגוים, מותר לו לבשל חיה ועוף עם חלב לצורך פרנסתו. וכל גזירת חז"ל הוא דווקא על האכילה של עוף בחלב.

והנה כל מה שתקף איסור התורה לגבי איסורים אלו, כל זה הוא בבישול גמור יחדיו! כלומר, או בתבנית שמבושל בו בשר וחלב יחדיו, או במחבת שמבושל בו בשר וחלב יחדיו. וכל זה בחום שנובע מתוצאה של חום "אש", כמו התנור, או המחבת וכל כיוצא. אמנם כתב **רבינו** (הלכה ו): "**המעושן** [=בשר וחלב שנתבשלו על ידי "עישון" בלומר שנתבשלו על ידי בישול כתוצאה מעשן ולא כתוצאה מן החום], והמבושל בחמי טבריא, וכיוצא בהן אין לוקין עליו, וכן המבשל בשר במי חלב או בחלב מתה או בחלב זכר או שבשל דם בחלב פטור ואינו לוקה על אכילתו משום בשר בחלב". ע"כ.

והלכה זו צריכה הסבר, מכיון שמבואר יוצא לכאורה, שהמבשל על ידי, "עשן", הבשר והחלב מותרים הן בבישול והן באכילה מן התורה ואסורים מחכמים כפי שלמדנו למעלה. שהרי אם אין לוקין עליו, אין עוברים גם על איסור מן התורה. והקורא הלכה זו יכול לדמות את דין ה-"תנור" לדין "עישון", וכמובן רב ההבדל ביניהם. מכיון שבישול בעישון שרבינו מתכוין, הוא שהבשר והחלב תלויים\מונחים ומתבשלים על ידי העשן בלבד ולא על ידי חום האש באופן ישיר. כמו שכתב רבינו (רמב"ם הלכות קידוש החודש פרק יח הלכה ב): "וכן בימות הגשמים אם יהיה יום צח יראה הירח יותר ממה שיראה בימות החמה, לפי שבימות הגשמים אם יהיה יום צח יהיה האויר זך הרבה, ויראה הרקיע בטוהר יתר, מפני שאין שם אבק שיתערב באויר, אבל בימות החמה יהיה האויר כאילו הוא מעושן מפני האבק, ולא יראה הירח הקטן". ע"כ.

ומן הלכה זו מתבאר, כי "מעושן", הכוונה לבשר וחלב שבושלו לא על ידי אש חיה כמו התנור והמחבת, אלא על ידי פעולת העשן החם, כלומר על ידי שהעשן עצמו שיוצא מן הגחלים מגיע לתוך הבשר והוא מתבשל, זו פעולת העישון, כמו כח כוחו. ולכן רב ההבדל ביניהם, מכיון שבישול על ידי, "עישון" נעשה על ידי העשן בלבה ולא אסר ה' יתברך בישול בשר וחלב, אלא על ידי חום אש חיה, כדוגמת התנור והמחבת וכל כיוצא. ולכן דין המבושל בחמי טבריא והמעושן הוא שווה, והוא הדין ליום השבת. במילים אחרות, ה' יתעלה שמו, לא אסר בישול בשר וחלב על ידי, "עישון", אפילו היה החום המגיע לשם גדול מאוד.

ועל מנת להבין זאת, צריך להבין הטעם של האיסור. איסור בשר וחלב, טעמו, הוא משום שהגוים כאשר היו עובדים עבודה זרה והבל הבליהם, היו מבשלים גדי בחלב אמו, והיו בטוחים שעל ידי הקרבה זו של בישול הגדי בחלב אמו, יבוא להם השפע והטוב. ולכן, לענין איסור תורה, ה' יתברך לא אסר בישול בשר וחלב על ידי, "עישון", מכיון שלא היה דרך לעשות את הפעולה הזו על ידי, "עישון", ואפילו היה החום שלו גדול. וכן ביום השבת, מכיון שלא היה בישול בדרך "עישון" במקדש, לא נאסר פעולת, "עישון" בישול מן התורה ביום השבת. במילים אחרות, "עישון" לא נחשב כלל לבישול על פי התורה. וגם לגבי עישון ביום השבת, המעשן בשבת בשר או כל תבשיל אחר, ונתבשל על ידי, "עישון", מן התורה פטור.

ואע"פ שתבשיל שנתבשל על ידי, "עישון", יש לו דין של תבשיל גמור לענינים אחרים. כמו שכתב רבינו (רמב"ם הלכות יום טוב פרק ו הלכה ד): "תבשיל שאמרו לענין עירוב זה אפילו צלי אפילו שלוק אפילו כבוש או מעושן אפילו דגים קטנים שהדיחן במים חמין והדחתן היא בשולן לאכילה הרי זה סומך עליהן". ע"כ. אמנם מכיון שעשיית בישולו על ידי פעולת, "עישון", שמתחמם התבשיל ומתבשל על ידי, "עשן", לכן מן התורה מותר לבשל בשר וחלב יחדיו בעישון. מה שאין כן בתנור חם. כמו שאמר (ויקרא פרק ב פסוק ד – ה פרשת ויקרא): "וְכִי תַקְרֵב קָרְבַּן מִנְחָה מַאֲפֵה תַנּוּר סֹלֶת חַלֹּת מַצֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן: וְאִם־מִנְחָה עַל־הַמַּחֲבַת קָרְבָּנֶךָ סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן מַצָּה תִהְיֶה". ופעולת התנור שווה לפעולת המחבת.

בישול תבשיל בשר ותבשיל חלב בתנור אחד:

והנה, למעלה למדנו, כי אפילו ה-"מעושן", כלומר בשר וחלב המעורבבים במחבת אחד, ונוגעים אחד בשני, ומתבשלים אחד עם השני, אמנם לא נעשה בישול זה אלא על ידי, "עישון", כלומר על ידי חום העשן, אין אסור מן התורה בבישול זה. כלומר, לא רק שריח אין בו ממש, אלא אפילו פעולת בישול על ידי עישון שחומו רב, אין אסור מן התורה.

וכל שכן צריכים אנו לומר, כאשר אנו מבשלים תבשיל של חלב בפני עצמו ותבשיל של בשר בפני עצמו שלא נוגעים אחד בשני כלל, שבוודאי יהיה מותר. אלא, שלפי דעתי גם בזה יש מגבלה, ומגבלה זו היא תנאי חשוב, והוא, שאחד מן התבשילים חייב להיות מכוסה, שאם שתיהם יהיו פתוחים, יש כאן חשש, "טעם איסור מעורבב", כלומר, טעם איסור אסור. ולכן כתב רבינו (במקום הנזכר לעיל הלכה כג): "פת שאפאה עם הצלי, ודגים שצלאן עם הבשר,

אסור לאכלן בחלב. קערה שאכלו בה בשר, ובשלו בה דגים, אותן הדגים מותר לאכלן בכותח". ע"כ. ומה כוונתו של רבינו? לחם שאפה אותו באותו תנור עם הצלי, מכיון שכל אחד היה מגולה, אנו חוששים שניצוצות מן הצלי עפו ונגעו בלחם, לכן אסור לאוכלו עם החלב. מכיון שטעם ממש אוסר. והוא הדין לתבשיל של דגים שצלו אותו עם הבשר בתנור אחד או קרוב אחד ליד השני, שאסור לאכלן בחלב, שיש כאן חשש טעם איסור. אמנם אם היה אחד מהם מכוסה, כלומר, אם אפו פת בתנור בשרי ללא הבשר, או אפו פת כאשר בשר הצלי היה מכוסה, בוודאי שמותר לאכול את הפת עם חלב. שאין הפת נחשבת לבשרית. שאפילו צלה בשר מגולה עם פת אין הפת בשרית, אלא רק אסור לאוכלו עם חלב מחכמים, שטעם המורגש של הבשר כאשר יהיה ביחד עם מאכל החלב, יביא את האדם להקל ראש ולאכול לאחר מכן חלב ובשר מבושל!

וכן מבואר מדברי רבינו הטהור (רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק טו הלכה לג): "אין צולין בשר שחוטה, עם בשר נבלה, או בהמה טמאה, בתנור אחד, ואף על פי שאין נוגעין זה בזה. ואם צלאן ה"ז מותר, ואפילו היתה האסורה שמנה הרבה, והמותרת רזה, שהריח אינו אוסר, ואינו אוסר אלא טעמו של איסור". ע"כ.

מדברי רבינו למדים כאן כמה דברים:

א) ריח הבישול אינו אוסר לעולם בשום מצב! והלכה כדברי רבא (תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף סו עמוד ב) כמו שאמרו: "רבא אמר מותר, ריחא לאו מילתא היא". וכן כתב הרי"ף (רי"ף מסכת עבודה זרה דף לב עמוד א): "ורבא אמר מותר, ריחא לאו מילתא היא. והילכתא בבולהו כרבא דקי"ל כל היכא דפליגי אביי ורבא הילכתא כרבא". ע"כ. ומבואר שבכל עניני בישול, מעולם לא חוששים לערבוב התבשילים על ידי "טעם ריח", כי טעם ריח אין בו ממש. ואפילו חכמים לא גזרו בכך. ומתוך שכתב רבינו לעיל, "ואם צלאן מותר", בוודאי שתנור עצמו לא הופך להיות בשרי ולא חלבי חלילה. וכל מה שאין צולין לכתחילה, הוא בשניהם מגולים, והכל הוא מטעם חשש טעם עצמו של האיסור!

ב) אפילו אם בישלו באותו תנור בשר נבילה עם בשר שחוטה, אפילו שניהם היו מגולים, לא חוששים לאחר מעשה, והבשר השחוט מותר. אלא שלכתחילה אין עושין כן. והוא הדין לתבשיל של בשר ותבשיל של חלב, שלכתחילה אין מכניסין אותם לתנור כאשר הם גלויות כל אחד מהם, שחוששים שינתז ויעוף מן החלב על הבשר. ואם בישל ושניהם היו גלויים, שני התבשילים מותרים, שהרי הכל היתר הוא כל אחד בפני עצמו!

ג) אבל אם היה אחד מהם מכוסה בתנור, הדבר לכתחילה מותר ואין שום חשש להכניס תבשיל חלבי ותבשיל בשרי לתנור אחד, אפילו היה קטן מאוד!

ד) אין לתנור המצוי בבתים בימינו, לא דין חלבי ולא דין בשרי, וכאשר מבשלים ואופים בכלים חד פעמיים, או בכלים שכל אחד מוכשר הן לבשר והן לחלב, ומבשלים בהם כל

אחד לפי מה שהוא, יכולים לאפות ולבשל אפילו התבשילים ביחד באותו תנור, אלא שכאשר שניהם ביחד, צריך שאחד מהם יהיה מכוסה, שלא יעופו ניצוצות מתבשיל אחד לשני ויתערבב בשר וחלב.

ח) כל מה שכתבתי כאן לגבי בשר וחלב, הוא הדין לחג הפסח, שדין חלל התנור לעולם הוא בגדר פרווה, ואין צריך להכשיר את חלל התנור ואת חומו שיהיה כשר לפסח, אלא התנור לעולם בגדר פרווה.

"כיצד תוקעין בשופר – כמה תקיעות חייב אדם לשמוע ואיזה"

הנה ראיתי לנכון לקראת ראש השנה, לפרסם מאמר קצר והלכתי בענין נושא "תקיעת השופר". ותחילה נביא את דברי רבינו הטהור שכתב בענין זה (רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ג הלכה א – ד): "כמה תקיעות חייב אדם לשמוע ביום טוב של ראש השנה? תשע תקיעות, [מהיכן למדים זאת?], לפי שנאמרה [מילת] "תרועה" ביובל, ובראש השנה [נאמרה מילת "תרועה"] שלושה פעמים, וכל תרועה [תוקעים תקיעה] פשוטה לפניה, ופשוטה לאחריה.

ומפי השמועה [=קבלה למשה מסיני], למדו, שכל [אותם] תרועות של חודש השביעי, אחד הן!, בין בראש השנה, בין ביום הכפורים של יובל, תשע תקיעות תוקעין בכל אחד משניהן, תקיעה, ותרועה, ותקיעה, תקיעה ותרועה ותקיעה, תקיעה ותרועה ותקיעה. [ונמצא 6 תקיעות פשוטות. ו 3-תרועות].

"תרועה" זו האמורה בתורה [שנצטוינו בה], נסתפק לנו בה ספק, לפי אורך השנים, ורוב הגלויות, ואין אנו יודעין היאך היא, אם היא ה-"יללה" שמיללין הנשים בנהייתן בעת שמיבבין, או ה-"אנחה" כדרך שיאנח האדם פעם אחר פעם כשידאג ליבו מדבר גדול. או [שמא ה-"תרועה" האמורה בתורה, היא שיוציא מקול השופר את] שניהם כאחד [=ברצף תקיעה אחת], ה-"אנחה" ו-"היללה", שדרכה [של היללה תמיד] לבוא אחריה, הן הנקראין "תרועה", שכך דרך הדואג מתאנח תחלה, ואחר כך מיליל, לפיכך [היום מחמת הספק] אנו עושין הכל.

"כללים במושגי התקיעה, תרועה, יללה, אנחה"

ה-"יללה" היא שאנו קוראין "תרועה". ו-"האנחה" זו אחר זו, היא שאנו קוראין אותה "שלושה שברים". נמצא סדר התקיעות כך הוא:

מברך, ותוקע תקיעה [פשוטה], ואחריה [תוקע] שלושה שברים [אשר נקראים "אנחה"], ואחריה [תוקע] "תרועה", ואחריה [שוב מסיים ותוקע] "תקיעה" [פשוטה]. וחוזר כסדר הזה שלושה פעמים [שכן צותה התורה תשע תקיעות, מהם 3 תרועות ומהם 6 פשוטות. וסדר זה הראשון שהביא רבינו, הוא מה שנקרא תשר"ת = תקיעה, שברים, תרועה, תקיעה].

ו[שוב] תוקע "תקיעה" [פשוטה], ואחריה [תוקע] "שלושה שברים" [בלבד, שמא זו התרועה שציותה התורה בלבד], ואחריה [תוקע] "תקיעה" [פשוטה], וחוזר כסדר הזה שלושה פעמים [בלבד, שמא זו התרועה שציותה התורה בלבד. וסדר זה השני שהביא רבינו, הוא מה שנקרא תש"ת = תקיעה, שברים, תקיעה].

ו[שוב] תוקע תקיעה [פשוטה], ואחריה [תוקע] "תרועה" [היא היללה בלבד], ואחריה [תוקע] "תקיעה" [פשוטה], וחוזר כסדר הזה שלושה פעמים [בלבד, שמא זו התרועה שציותה התורה בלבד. וסדר זה השני שהביא רבינו, הוא מה שנקרא תר"ת = תקיעה, תרועה, תקיעה]. נמצא מנין [כל] התקיעות [שצריך לעשות היום] שלושים, [וכל זה עושים אנו] כדי להסתלק מן הספק.

"אורך הזמן והשיעור של אותם תקיעות ותרועות"

שיעור [זמן שצריך להוציא קול] "**תרועה**" [=קול "יללה" מן השופר, הוא שיעור זמן] **כשתי תקיעות** [לא פחות]. **שיעור** [זמן שצריך להוציא קול] "**שלושה שברים**", [=מה שנקרא קול "אנחה" מן השופר, אורך זמנו הוא] **כ**[שיעור זמן שתוקע] "**תרועה**". **הרי שתקע, והריע, ותקע תקיעה ארוכה, ומשך בה כשנים בראשונה, אין אומרין תחשב כשתי תקיעות ויריע אחריה ויחזור ויתקע, אלא אפילו משך בה כל היום אינה אלא תקיעה אחת וחוזר ותוקע ומריע ותוקע שלשה פעמים**". ע"כ לשון רבינו הטהור בתוספת הסברים שהסברנו במוסגר.

"דבריו של רבינו בפירושו למשנה"

והנה לפני שנבאר היטב את דבריו ונסכם את ההלכות היוצאות מקולמסו הטהור. ראיתי להביא גם את דבריו שכתב בפירוש המשנה (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת ראש השנה פרק ד משנה ט)**:** "**כלל הוא אצלינו, שתקיעות ראש השנה ותקיעות יובל שוין** [הן], **וכל מה שנאמר בתקיעות ראש השנה, הרי הוא חובה גם** [לתקוע כיוצא בו] **ביובל, וכל מה שנאמר בתקיעות יובל, הרי הוא חובה גם** [לעשותם] **בראש השנה. וכאילו כל הפסוקים נאמרו בכל אחד משני הימים גם יחד. וכל זה** [למדים אנו], **לפי שאמר ה'**, "**והעברת שופר תרועה בחדש השביעי**", [ציין חודש ולא יום!], **ובא בקבלה שיהו כל תרועות של חודש השביעי זה כזה.**

ועוד כלל אצלינו, שכל "תרועה" [שיתקע התוקע, צריך שיתקע] "**תקיעה**" **לפניה, ו-"תקיעה" לאחריה. וכך אמרו בקבלה** [למשה מסיני], **מנין ש**[צריך לתקוע תקיעה] "**פשוטה**" **לפניה?** [לפני קול "תרועה"]? **תלמוד לומר, "והעברת שופר"**, [כלומר ה' יתברך ציוה אותנו בתורתו לפני שמשמיעים קול "תרועה", להעביר קול "שופר" פשוט, מה שנקרא, "תקיעה"], **ומנין ש**[צריך גם לתקוע תקיעה] **פשוטה לאחריה?, תלמוד לומר, "תעבירו שופר".**

ונכפלה מלת "תרועה" בראש השנה ויום הכפורים שלוש פעמים, [שנאמר], "**והעברת שופר תרועה**" **וכו'**, "**שבתון זכרון תרועה**" **וכו'**, "**יום תרועה יהיה לכם**", **הרי** [מכאן נלמד] **אלו שלש תרועות** [שהם חובה לתקוע ביום ראש השנה וביובל של יום הכיפורים], **ושש תקיעות** [פשוטות. מה שנקרא קול "שופר", חובתם] **כמו שביארנו, אלה הם תשע תקיעות שהן חובה בראש השנה ויום הכפורים.**

ואמרו [חז"ל] **שיעור "תקיעה" כדי שלוש "תרועות", ר"ל, כי שיעור כל התקיעות** [הפשוטות שנאמר עליהן, "שופר"] **שהן שש** [פשוטות, הם] **כשיעור כל התרועות** [שהם חובה], **שהן שלוש** [שנכפלו בתורה כמו שכתב].

ומה שאנו תוקעים היום תקיעות הרבה כידוע, מפני שנסתפק לנו אם "תרועה" האמורה בתורה, היא שאנו קורין אותה היום "תרועה" שהיא כמו "יללה", או "שלושה שברים", הם ה-"תרועה", או ששם "תרועה" נופל על שני הסוגים יחד, ולפיכך תוקעין תשר"ת שלש פעמים, ותש"ת שלש פעמים, ותר"ת שלש פעמים.

ואין אנו תוקעין [להיפך] **"תרש"ת"** [תקיעה, "תרועה" שהיא יללה, ולאחר מכן שברים, ולאחר מכן תקיעה. אנו לא עושים כך], **לפי שמצאנו נאמר בתרגום, "תרועה" – "יבבא", ונאמר, "בעד החלון נשקפה ותיבב", וידוע שאם רעה באה על האדם, הוא מתאנח תחלה כעין שלושה שברים, ואחר כך מרים קולו ומילל כתרועה". ע"כ דבריו הנפלאים של רבינו, אשר סידר הדברים בסדר מופתי שעוד לא נראה כמוהו מסודר.**

"סיכום ההלכות להלכה ולמעשה"

סיכום ההלכות היוצאות למעשה וזמן התקיעות כפי המובן מדברי רבינו:

א) חובה לשמוע בראש השנה שלוש "תרועות" ו – שש "תקיעות פשוטות" מן התורה. כל תרועה צריך שיקדים לה תקיעה "פשוטה". ומה היא תקיעה "פשוטה"? שלא תהיה תקיעה זו בקול של "יללה" מה שנקרא בלשון רבינו "תרועה", ולא תהיה תקיעה זו כמו קול "אנחה", מה שנקרא אצל רבינו, "שלושה שברים". ולכן צריך להזהר שלא יהיו התקיעות הפשוטות הבאות לפני התרועות, דומות לקול יללה או לקול אנחה, כלומר שלא ישמע שום שבר בתקיעה הפשוטה לא בתחילה ולא בסוף. אלא חובה שתהיה תקיעה זו, "תקיעה פשוטה", כלומר שישמע קול שופר בלבד, ללא יללה וללא קול אנחה, לא בתחילה ולא בסוף בשום אופן.

ב) וכעת, לאחר שהבנו היטב מה היא "תקיעה פשוטה". כעת נעבור להסביר מה שכתב רבינו, והוא הטעם שאנו עושים קול יללה וקול אנחה. הנה ציוונו הבורא יתברך להשמיע "קול תרועה" על ידי שופר. השמעה זו באה על מנת לשבר את הלב ולהכניע ליבנו לפני אבינו שבשמים, שכן קולות ורשעים מפחידים גורמים לאדם לעשות חשבון נפש ולעצור למחשבה והתבוננות עם עצמו. ולא נכנס לנקודה זו כעת.

והנה רבינו כותב שאין אנו יודעים האם התרועה האמורה בתורה היא קול "יללה" או קול "אנחה". יתכן שהתרועה האמורה בתורה היא רק "יללה", ויתכן שהתרועה האמורה בתורה היא רק "אנחה". לשיטה זו שרק אחד אמת מביניהם, אז רק בשמיעת 3 תרועות של "יללה", או שמיעת 3 תרועות של "אנחה" בצירוף 6 פשוטות שתוקעים אחד לפני כל תרועה, ואחד לאחר כל תרועה. רק אז אדם יוצא ידי חובת שמיעת קול שופר מן התורה. ושני דוגמאות אלו נקראים, "תש"ת" – "תר"ת".

רבינו מביא עוד שיטה ומבאר, שיתכן ש-"תרועה" האמורה בתורה, היא בנויה מקול "אנחה" ומקול "יללה" ביחד, מכיון שיללה היא זו המגיעה לאחר שאדם "נאנח". ומכאן אנו למדים שכל ענין השופר הוא כפי התנהגות האדם במשברים ובקשיים שעובר בחיים. והשופר בא לדמות את הסבל שהיה צריך להיות נאנח ומילל על חטאיו אשר עשה. ואם אדם שובר אז את הלב וחוזר בתשובה, הקב"ה חוזר בו מגזירתו ומביא לאדם הרווחה ושלווה.

בכל אופן היום בזמן הזה, אנו עושים את שלושת השיטות.

דהיינו: תקיעה פשוטה בתחילה, לאחר מכן עושים, "אנחה" – שלושה שברים, לאחר מכן עושים, "תרועה" – יללה, ולאחר מכן עושים תקיעה פשוטה בסוף. וזה הסדר נקרא, "תשר"ת" בפי רבינו הטהור בפירוש המשנה.

ולאחר מכן אנו עושים, "תש"ת". ולאחר מכן עושים, "תר"ת". ובכך נמצא שאנו עושים ויוצאים ידי חובה מכל ספק שהוא.

ג) כעת נדבר על שיעור הזמן ובזה נסיים מאמר נפלא זה. בדברי רבינו לא יתבאר בדיוק כמה זמן שיעור תקיעה פשוטה. אלא כתב רבינו והסביר, ששיעור זמן קול "יללה" זמנו לעולם צריך להיות כמו שתי תקיעות פשוטות. דהיינו, אם זמן תקיעה פשוטה אורכה 2 שניות, חובה להשמיע קול "יללה" בזמן של 4 שניות לא פחות. וכפי שהשמענו בהקלטה.

וכמה זמן שיעור האנחה? כלומר שלושה שברים? אורכה כשיעור שמשמיע קול "יללה". והנה אם נרצה לשער זמן "יללה" כמעט ולא נוכל לשער זמן זה, מכיון שהיללה יכולה להמשך אצל בני אדם הרבה מאוד זמן. אולם המדד בשבילנו להבין את הזמנים הוא ענין "האנחה". ובוודאי ענין "אנחה" אינו יכול להיות ארוך ולא קצר. וכל אנחה אחת שיעורה בערך שניה וקצת. ויוצא ששיעור "אנחה" של שלושה שברים, כלומר שלוש אנחות, שיעור זמנו בערך 3.5 שניות.

ולכן מבואר יוצא:

תקיעה פשוטה בהתחלה = 2 שניות לא פחות.

שלושה שברים = 3.5 שניות לא פחות.

תרועה שהיא היללה = 4 שניות לא פחות.

תקיעה פשוטה בסוף = 2 שניות לא פחות.

נמצא זמן תקיעת "תשר"ת" = 12 שניות בקירוב.

וכעת נציג ונגיש לפניכם כל התקיעות כולם שצריך לעשות:

תשר"ת – תש"ת – תר"ת:

"הלכות פורים – מפני מה חג פורים לא יבוטל לעולם?"

הנה מבואר בהלכותיו של רבינו הטהור בסוף הלכות פורים, דבר שלכאורה קשה (רמב"ם הלכות מגילה פרק ב הלכה יח): "כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח, חוץ ממגילת אסתר, הרי היא קיימת כ-חמשה חומשי תורה, וכהלכות של תורה שבעל פה שאינן בטלין לעולם, ואף על פי שכל זכרון הצרות יבטל, שנאמר (ישעיהו ס"ה): "כי נשכחו הצרות הראשונות וכי נסתרו מעיני". [אבל] ימי הפורים [=אע"פ שנזכרו בהם צרות שהיו לישראל, בכל זאת] לא יבטלו! שנאמר (אסתר ט'): "וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם". ע"כ.

ומבואר מתוך דברי רבינו, שכל ספרי הנביאים, מיהושע בן נון, ועד הנביא מלאכי ודניאל שגם הוא היה נביא, אלא שהיה בדרגת נביא פחותה משאר הנביאים וכו'. וכל ספרי הכתובים, כולל תהלים, קהלת, משלי וכו', כל אותם הכתבים עתידים להבטל, כלומר שלא יהיה בהם כבר צורך! משום שלא באו אלו, אלא על מנת להעמיד ולהציב הגדרים אשר יסייעו את האדם עד ביאת גואל צדק. שכן ידוע, כי כל נבואה אשר נצטרכה לדורות נכתבה, ומה שלא הוצרך לדורות, לא נכתב. ומכיון שיבוא אז הזמן הראוי לקבלת גואל צדק, הנה לא יהיה צורך כבר בספרי הנביאים והכתובים.

עוד מבואר מתוך דברי רבינו הטהור, שלעולם ועד, חמשה חומשי תורה, וכל מסורת התורה שבעל פה, כלומר פירוש המצוות שניתנו לו למשה רבינו, לעולם ועד דבר זה לא יתבטל, ולא תבוא תורה אחרת ממנה, לא בכתוב בתורה שבכתב, ולא בפירוש התורה שבעל פה.

וכמובן יש לציין, שתקנות חז"ל, חומרות חז"ל, גזירות חז"ל, הם לא בכלל תורה שבעל פה, שכן דברים אלו הם גם עתידים להבטל, מכיון שכבר לא יהיה בהם צורך כלל! וכל מה שגזרו חז"ל, הוא מפאת שראו בחכמתם הצורך לכך, ומכיון שהם היו מקבלי התורה שבעל פה ושומרי המסורת הבלעדית, ניתן להם רשות לגזור גזירה על פי חוקות התורה, ומחוייבים אנו לשמוע להם בכך! וכמובן כל זה רק לחז"ל שהיה בזמנם בית דין הגדול, ועשו תקנות וחוקות על פי דין תורת אמת! ומי שציוה על קיום המצות, ציוה לשמוע לבית הדין הגדול! וקל להבין!

והנה יש לשאול, מה יש כל כך במגילת אסתר ובסיפור המאורע אשר פקד את אבותינו, ש-זכר הדבר הזה צריך להשאר לעד כמו חמשה חומשי תורה? אלא שאפשר לתרץ ולבאר, על פי מה שנאמר בתלמוד (בבלי מסכת שבת דף פח עמוד א): "ויתיצבו בתחתית ההר, אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם: אם אתם מקבלים התורה – מוטב, ואם לאו – שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב: מכאן מודעא רבה לאורייתא. אמר רבא: אף על פי כן, הדור קבלוה בימי אחשורוש. דכתיב קימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקיבלו כבר". ע"כ. והנה מזה התלמוד מבואר, כי

בקבלת התורה שקבלוה שלא כל כך מרצון, כלומר שקבלו את התורה בכפייה מוחלטת על ידי הבורא, כאשר היה להם הזדמנות לנטוש את זו הקבלה, עשו חטא העגל! ועבדו עבודה זרה! וידוע, שלא עבדו אבותינו עבודה זרה אלא על מנת להתיר להם את העריות, כלומר על מנת להתיר להם מה שקבלו על עצמם בכפיה, לדבר אסור בקבלת התורה!

אמנם בפורים, קבלו את התורה מרצון פנימי והבנה ברורה, שאין לעם ישראל כלום ושום דבר מלבד הבורא יתברך, ורק בעבודתו יתברך תהיה להם מנוחה והרווחה, ואם כן קבלת התורה בפורים היתה לעם ישראל, מתוך רצון פנימי ומתוך הבנה והשכלה, שרק דרך התורה והמצוות שהבורא הנחיל, רק בזה הדבר יהיה להם טוב. ולכן נראה כי מזו הסיבה חג פורים לא יתבטל לעולם! מכיון, שבפורים חזרו וקבלו את התורה, כלומר בפורים היתה קבלת התורה המעולה ביותר! שקבלוה מעומק ליבם! ומכאן תלמד קורא נעים את גודל מעלת חג הפורים!

"חג פורים – תקנת נביאים – כולם חייבים בקריאת המגילה – גם נשים"!

וכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות מגילה פרק א הלכה א): "**קריאת המגילה בזמנה מצות עשה מדברי סופרים, והדברים ידועים שהיא תקנת נביאים, והכל חייבים בקריאתה אנשים ונשים וגרים ועבדים משוחררים, ומחנכין את הקטנים לקרותה, ואפילו כהנים בעבודתן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה, וכן מבטלים תלמוד תורה** [על מנת] **לשמוע מקרא מגילה, קל וחומר לשאר מצות של תורה שכולן נדחין מפני מקרא מגילה, ואין לך דבר שנדחה מקרא מגילה מפניו, חוץ ממת מצוה שאין לו קוברין שהפוגע בו קוברו תחלה, ואחר כך קורא**". עכ"ל.

ומבואר מדבריו הטהורים:

א) גברים, נשים, גרים, עבדים משוחררים, חייבים בקריאת המגילה! ואם נמצאים נשים במקום שאין גברים, ואין מי שיקרא את המגילה לנשים, תקרא אשה במגילה כשירה כדת וכדין, ותוציא את חברותיה ידי חובת קריאת המגילה, שכן כל התופס וקורא מתוך מגילה כשירה, יכול להוציא את כל ישראל אם ישמעו ממנו הקריאה. כמו שכתב רבינו (שם פרק א הלכה ב): "**אחד הקורא** [את המגילה], **ואחד השומע מן הקורא** [=את המגילה! דע כי אין הבדל ביניהם, שבין השומע, ובין הקורא], **יצא ידי חובתו, והוא** [=אבל כל זה בתנאי שזה הרוצה לצאת בשמיעת המגילה מהאחר, הוא בתנאי], **שישמע ממי שהוא חייב בקריאתה** [=כגון אותם שהזכיר לעיל, גברים, נשים, גרים, עבדים משוחררים, דווקא השומע מהם מקרא מגילה, יצא ידי חובתו]. **לפיכך אם היה הקורא קטן או שוטה** [אע"פ שקרא הקטן מדין חינוך, וטוב שיקרא ויחנך עצמו במצות קריאת מגילה, הנה בוודאי כי] **השומע ממנו לא יצא** [ידי חובת קריאת מגילה]". **ע"כ.**

והנה מתבאר מדברי רבינו, שגם אשה, גר, עבר משוחרר יכולים להוציא הגברים ידי חובתן, שכן אשה, גר, ועבד משוחרר חייבים במקרא מגילה בדיוק כמו האנשים!

"שומע כעונה – ב' תנאים לצאת בכל דין "שומע כעונה"!

ב) יש לציין, שבכדי שהשומעים יצאו ידי חובתן מן הקורא את המגילה, חייבים השומעים לשתוק כל זמן משך קריאת המגילה מן הקורא, ולא יוציאו אף מילה אחת בכל זמן משך הקריאה.

ולא רק זו בלבד, אלא חייבים כל השומעין, להתכוין בדעתם לצאת ידי חובת המצוה, שכן כלל שים לך בידך, כל זמן שזה שאינו עושה את המצוה ממש, רוצה לצאת ידי חובה ממי שעושה את המצוה, מדין "שומע כעונה", חייב להתכוין זה השומע, לצאת ידי חובתו באותה מצוה שחבירו עושה אותה בפועל. ולא רק זו בלבד, אלא זה הקורא את המגילה, חובה עליו לשים בדעתו, ולהתכוין במוחו, להוציא את כל השומעים ידי חובת המצוה של קריאת המגילה.

ואם ב' התנאים הללו לא יתקיימו, בכל דבר ודבר, ולא רק בענין פורים, לא ניתן להוציא ידי חובה בני אדם אחרים מדין "שומע כעונה"! כלומר, אף בקידוש של יום השבת, שמקדשים על היין, חייב המקדש להתכוין להוציא ידי חובה את השומעים מפיו, והם חייבים להתכוין לצאת ידי חובה מפיו!

כמו שמתבאר מדברי רבינו הטהור (רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ב הלכה ד – ה)**:** "**המתעסק** בתקיעת שופר להתלמד, לא יצא ידי חובתו, וכן השומע מן המתעסק לא יצא, נתכוון שומע לצאת ידי חובתו ולא נתכוון התוקע להוציאו או שנתכוון התוקע להוציאו ולא נתכוון השומע לצאת לא יצא ידי חובתו, עד שיתכוון שומע ומשמיע. מי שתקע ונתכוון להוציא כל השומע תקיעתו ושמע השומע ונתכוון לצאת ידי חובתו, אף על פי שאין התוקע מתכוין לזה פלוני ששמע תקיעתו ואינו יודעו, יצא, שהרי נתכוון לכל מי שישמענו, לפיכך מי שהיה מהלך בדרך או יושב בתוך ביתו ושמע התקיעות משליח ציבור יצא אם נתכוון לצאת, שהרי שליח צבור מתכוין להוציא את הרבים ידי חובתן". ע"כ.

ולמדים אנו מדבריו כפי שכתבנו לעיל. אלא שעוד פרט חשוב מלמדנו רבינו, שאין הקורא את המגילה צריך לכוין להוציא אחד אחד מן הציבור ידי חובה, אלא מספיק שיתן בדעתו, שהוא מכוין להוציא את כל השומעים בכל מקום שיהיו וישמעו שיצאו ידי חובה! כי הדבר הזה, כלומר המחשבה שלו, מספיקה מדין שומע כעונה מצד דין "המוציא ידי חובה"!

"צריך לקרוא את כל המגילה כולה – שכן זו מצוותה"!

אמרו רבותינו במשנה (מסכת מגילה פרק ב משנה ג)**:** " ... **ומהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו? רבי מאיר אומר** [צריך לקרוא את] **כולה. רבי יהודה** [חולק ו]**אומר**, [אין צורך לקרוא את כולה, אלא מתחיל לקרוא] **מ-"איש יהודי"**. (אסתר פרק ב פסוק ה). **רבי יוסי** [חולק על רבי יהודה ועל רבי מאיר, ו]**אומר** [מתחיל לקרוא מפסוק שנאמר בו] **מ-"אחר הדברים האלה"**. (אסתר פרק ב פסוק א)". **ע"כ.**

וכתב רבינו הטהור בפירוש המשנה (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת מגילה פרק ב משנה ג)**:** "**... והלכה כר' מאיר". ע"כ. והתבאר לך אתה הקורא, כי מצות קריאת מגילה, היא שיקרא את כולה, מתחילתה ועד סופה! ולא יחסיר בקריאתה או בשמיעתה ולו אות אחת!**

ובתלמוד מבואר הטעם (תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יט עמוד א)**:** "**מהיכן קורא אדם את המגילה וכו'. תניא, רבי שמעון בר יוחאי אומר:** [מתחיל לקרוא את המגילה ויוצא בה ידי חובתו מפסוק שנאמר בו] **מ-"בלילה ההוא". אמר רבי יוחנן: וכולן** [ארבעת דעות אלו של, רבי מאיר, רבי יהודה, רבי יוסי, רבי שמעון בר יוחאי, כולם למדו מן]**-מקרא אחד, דרשו** [שנאמר] (אסתר פרק ט פסוק כט)**:** "**וַתִּכְתֹּב אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה בַּת אֲבִיחַיִל וּמָרְדֳּכַי הַיְּהוּדִי אֶת כָּל תֹּקֶף לְקַיֵּם אֵת אִגֶּרֶת הַפּוּרִים הַזֹּאת הַשֵּׁנִית**". [והנה לא התבאר בכתוב באיזה תוקף מדובר, כי אמרה אסתר, "את כל תוקף", ולא ביארה תוקף של מי! ולכן]**, מאן דאמר** [=רבי מאיר שאמר, חייב לקרוא את] **כולה,** [סובר, שעיקר טעם הקריאה הוא להודיע את] **תוקפו של אחשורוש.** [=בלומר, להודיע על ידי כך, את גודל הנס שניצלו מהמלך הרשע שהיתה ידו תקיפה ויכל באמת להרע להם ולהרוג את כולם כליל, אבל ה' יתברך הצילנו מידם!].

ומאן דאמר [=ורבי יהודה שסבר שמתחיל לקרוא את המגילה] **מ-"איש יהודי",** [סובר, שעיקר טעם הקריאה הוא להודיע את] **תוקפו של מרדכי.** [בלומר, רבי יהודה סובר, שכל עיקר טעם קריאת המגילה, הוא להודיע את עקשנותו של מרדכי היהודי, שעמד בפרץ ולא השתחווה ולא כרע בפני דעות כוזבות, אלא נשאר איתן בדעתו! ואף שכולם הלכו אחר ההבל ויהבלו, הוא נשאר יציב ולא השתנה בדעותיו! ולכן רבי יהודה סובר, שכל עיקר טעם קריאת המגילה, בא על מנת שילמדו עם ישראל להיות עקשנים בדעתם, ולא להשתוות לעבודה זרה וכיוצא בדברים אלו המחשיכים את הדעות הישרות. ולפיכך, לפי דעתו צריך להתחיל לקרוא את המגילה מהמקום שאמר].

ומאן דאמר [=רבי יוסי שאמר, שמתחיל לקרוא את המגילה]**, מ-"אחר הדברים האלה",** [סובר, שעיקר טעם הקריאה הוא להודיע את] "**תוקפו של המן**". [=בלומר, שלפי דעתו של רבי יוסי, כל עיקר טעם קריאת המגילה, הוא להראות את גודל חפצו של המן להזיק לעם ישראל ולכלותם, אולם כל זמן שישראל עושים תשובה, וחוזרים בהם ממעשיהם הרעים, גם אם יעמוד אדם כדוגמת המן שהיה חכם לרוע! לא יכול להתגבר עליהם כלל!].

ומאן דאמר [=רבי שמעון בר יוחאי שאמר שמתחיל לקרוא את המגילה רק] **מ-"בלילה ההוא",** [סובר, שעיקר טעם הקריאה של המגילה, הוא להודיע את] "**תוקפו של נס**" **[שעשה להם הבורא יתברך, עד כדי כך שעשה הבורא יתברך, שהמלך אשר ישן על מטתו, יקום ויבקש את ספר הזכרונות! כמו שנאמר** (אסתר פרק ו פסוק א)**:** "**בַּלַּיְלָה הַהוּא נָדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לְהָבִיא אֶת סֵפֶר הַזִּכְרֹנוֹת דִּבְרֵי הַיָּמִים וַיִּהְיוּ נִקְרָאִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ**". **ולכן רבי שמעון בר יוחאי מסיק ואומר, שכל טעם קריאת המגילה, הוא להודיע, לא רק על החסד של הבורא יתברך על עמו, אלא על גודל יחודו יתברך, ושהוא אחד ויחיד בעולם, ולא רק שהוא אחד בעולם, אלא מה שנראה בעינינו "נס", כלפי ה' יתברך זה הוא דבר פשוט ביותר, וכל זה אסתר המלכה באה להודיענו, שאף אם יהיה אדם במקום הנמוך ביותר, וכן כל עם ישראל כולם, אם יחזרו בתשובה על מעשיהם, יהפוך להם הטבע ממש! והנה כל מה שביארנו הטעמים לכל אחד מן השיטות, הוא לפי דעת רבי יוחנן האמורא, שסובר שכולם למדו שיטתם מן הפסוק "ותכתוב אסתר המלכה וכו". אמנם] רב הונא** [חולק על רבי יוחנן ו]**אמר מהכא,** [=רב הונא אמר, שכולם למדו מן הפסוק הזה כל אחד

לשיטתו] (אסתר פרק ט פסוק כו): "עַל כֵּן קָרְאוּ לַיָּמִים הָאֵלֶּה פּוּרִים עַל שֵׁם הַפּוּר עַל כֵּן עַל כָּל דִּבְרֵי הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת וּמָה רָאוּ עַל כָּכָה וּמָה הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם". **מאן דאמר כולה** [=רבי מאיר שסובר שקוראים את כולה, אמר], "**מה ראה אחשורוש שנשתמש בכלים של בית המקדש** [לאחר החורבן. כי נס פורים התרחש לאחר חורבן בית המקדש הראשון. שחורבן בית המקדש הראשון אירע בשנת **3339** לבריאת העולם, ובית המקדש השני נחנך, שופץ, ונבנה מחדש בשנת **3410** לבריאת העולם. חז"ל מתארים את דריווש בנה של אסתר המלכה, כ'מלך כשר', מפני שנתן רישיון לבנות את בית המקדש השני, ואף נדב לו מכספו. על פי המבואר בתלמוד בבלי ראש השנה ג:. ונמצאו עם ישראל בגלות **70** שנה בערך. וחג פורים התרחש בזמן של גלות בבל, בזמן שהעם היהודי היה תחת שלטון פרס. ולכן אחשוורוש היה משתמש באותם כלים של בית המקדש הראשון], "**על ככה**" [=על דעה זו], **משום דחשיב שבעים שנין ולא איפרוק**. [אחשורוש חשב רע על ישראל, וחשב שעם ישראל אין מי שיושיע אותו, שהרי שבעים שנה הם בגלות ואין מי שיושיע אותם!] **ומה הגיע אליהם** [לבסוף?], **דקטל ושתי!** [=שנהרגה ושתי!].

ומאן דאמר [=רבי יהודה שאמר שמצוה לקרות את המגילה מפסוק שנאמר], **מ-"איש יהודי"**, [מסביר ואומר], "**מה ראה מרדכי דאיקני בהמן**" [מה ראה מרדכי להתגרות בהמן ולא להשמע למרותו?] "**על ככה**"! [כלומר] **דשוי נפשיה עבודה זרה** [שעשה עצמו המן כעבודה זרה! כלומר שחשב עצמו לאלוה! ולכן מרדכי לא השתחווה לעבודה זרה]. **ומה הגיע אליהם** [בזכות עקשנותו של מרדכי?] **דאתרחיש ניסא**.

ומאן דאמר [=רבי יוסי שסובר שצריכים לקרוא את המגילה] **מ-"אחר הדברים האלה"**. [אומר], **מה ראה המן שנתקנא בכל היהודים**? "**על ככה**"! **משום דמרדכי לא יכרע ולא ישתחוה! ומה הגיע אליהם**? "**ותלו אותו ואת בניו על העץ**". **ומאן דאמר** [רבי שמעון בר יוחאי שאמר] **מ-"בלילה ההוא"**.[סובר ואומר], "**מה ראה אחשורוש להביא את ספר הזכרונות**"? "**על ככה**", **דזמינתיה אסתר להמן בהדיה** [=החל לחשוד בהם!], **ומה הגיע אליהם? דאתרחיש ניסא**.

אמר רבי חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: הלכה כדברי האומר כולה. ואפילו למאן דאמר מאיש יהודי – צריכה שתהא כתובה כולה". ע"כ.

והנה למדים אנו מזה התלמוד ב' דברים:

א) צריך לקרוא את כל המגילה כולה מתחילה ועד סופה, ולא יחסיר בקריאה זו אפילו אות אחת!

ב) גם לאלו הסוברים שמתחיל לקרוא את המגילה ממקום פלוני לכל אחד מן השיטות, גם לשיטתם חובה שתהא כל המגילה מונחת בכתיבה תמה וכשירה לפניהם! ואע"פ שאותם שיטות שלא נפסקו להלכה, סוברים הם, שאין צורך לקרוא את כולה, מודים שחייבת להיות לפניהם, כלומר שצריכה להיות כל המגילה כולה כתובה בכשרותה לפניהם בשעת הקריאה! וכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק א הלכה ג): "**מצוה לקרות את כולה, ומצוה לקרותה בלילה וביום, וכל הלילה כשר לקריאת הלילה, וכל היום כשר לקריאת היום, ומברך קודם קריאתה בלילה שלוש ברכות** [רק בלילה מברך שלוש ברכות! וביום מברך שתים!], **ואלו הן** [הברכות שמברך בלילה הראשון]: **בא"י אמ"ה אשר קב"ו על מקרא מגילה. בא"י אמ"ה**

שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בא"י אמ"ה שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. וביום אינו חוזר ומברך שהחיינו.

ומקום שנהגו לברך אחריה [=אחרי קריאתה], **מברך: בא"י אמ"ה, האל, הרב את ריבנו, והדן את דינינו, והנוקם את נקמתינו, והנפרע לנו מצרינו, והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו, בא"י האל הנפרע לעמו ישראל מכל צריהם, האל המושיע". ע"כ.**

והנה קשה לי! מדוע מברך במטבע הברכה ואומר, "על מקרא מגילה", היה לו לומר, "לקרוא מגילה", בדיוק כמו שמברך על שופר גם שמוציא ידי חובה אחרים, בכל זאת אומר, "לשמוע קול שופר".

וכן מבואר ממה שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות ברכות פרק יא הלכה יא – יד)**: "כל העושה מצוה, בין שהיתה חובה עליו** [=כגון תפילין, סוכה וכיוצא בהם מדברים שאם לא יעשה אותם יבטל מצוה]**, בין שאינה חובה עליו** [=מצות עירוב שלא חייב לעשותה! שכן אם לא יעשה עירוב לא יבטל מצוה בכך]**, אם עשה אותה לעצמו** [בין שחובה בין שאינה חובה]**, מברך "לעשות"** [ולא מברך "על". אבל אם] **עשה אותה לאחרים** [ולא לעצמו]**, מברך על העשייה.**

כיצד? לבש תפילין, מברך להניח תפילין, נתעטף בציצית מברך להתעטף, ישב בסוכה מברך לישב בסוכה, וכן הוא מברך להדליק נר של שבת, ולגמור את הלל. וכן אם קבע מזוזה לביתו מברך לקבוע מזוזה. עשה מעקה לגגו, מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות מעקה. הפריש תרומה לעצמו, מברך להפריש! מל את בנו, מברך למול את הבן, שחט פסחו וחגיגתו, מברך "לשחוט".

אבל אם קבע מזוזה לאחרים [שזו אינה מצוותו, אלא מצות האחר, והוא עושה במקומו את הקביעה]**, מברך "על" קביעת מזוזה, עשה להם מעקה, מברך "על" עשיית מעקה, הפריש להם תרומה, מברך על הפרשת תרומה, מל את בן חבירו מברך על המילה, וכן כל כיוצא באלו.** [=הניח תפילין לחבירו, מברך "על הנחת תפילין", או "על מצות תפילין". וכל כיוצא באלו].

עשה המצוה לו ולאחרים כאחד, אם היתה מצוה שאינה חובה [=לעשות, כלומר אם לא יעשה את המצוה, לא יעבור עבירה בכך, כאשר הוא עושה את המצוה, גם כאשר עושה אותה לעצמו, מכיון שמוציא בה גם אחרים, בכל זאת]**, מברך על העשייה, לפיכך הוא מברך** [=תמיד]**, "על" מצות עירוב. היתה חובה** [=שאם לא יעשנה, יעבור עבירה ויבטל מצות עשה]**, ונתכוון להוציא עצמו מידי חובה** [של המצוה]**, ו**[ונתכוין] **להוציא אחרים, מברך לעשות,** [ואינו מברך "על" אפילו שמוציא אחרים! מכיון שגם הוא יוצא בדבר שהוא חובה עליו]**, לפיכך הוא מברך** [גם כשהוא מוציא ידי חובה אחרים ועושה המצוה על מנת להוציא אותם, בכל זאת מברך]**, "לשמוע קול שופר".** [ולא מברך "על שמיעת שופר"].

נטל את הלולב [בידו]**, מברך "על" נטילת לולב, שכיון שהגביהו, יצא ידי חובתו. אבל אם בירך** [על הלולב] **קודם שיטול** [=בשעה שהוא מונח לפניו על השולחן וכיוצא, שעוד לא הגביהו, או] **מברך**

ליטול לולב! כמו [שמברך] "לישב בסוכה"! מכאן אתה למד, ש[כל] המברך, אחר שעשה [את המצווה], מברך "על" העשייה.

אבל נטילת ידים ושחיטה [מה טעם שמברכים בהם "על"? שהרי נטילת ידיים מברכים אנו לפני העשיה, כלומר לפני הנטילה, והיה ראוי לברך "ליטול ידים", וכן בשחיטה, היה ראוי לברך, "לשחוט". אלא], **הואיל וכדברי הרשות הן, אפילו שחט לעצמו, מברך על השחיטה ועל כסוי הדם, ו**[מברך] **על נטילת ידים! וכך הוא מברך, "על ביעור חמץ", בין שבדק לעצמו בין שבדק לאחרים, שמשעה שגמר בליבו לבטל, נעשית מצות הביעור קודם שיבדוק, כמו שיתבאר במקומו** [=ואם כן נמצא, כאילו בירך על ביעור חמץ אחר העשיה]". ע"כ.

והנה לא מובן, לפי דברי רבינו כאן, מבואר יוצא, שהיה צריך לברך לפי הדין, "לקרוא מגילה"! ולא לברך עליה, "על מקרא מגילה". שכן לא מדובר במצוה שאין הוא חייב בה. וכן לא מדובר בדבר שעושה אותו באמצע עשייתו! אלא מצות קריאת מגילה, אע"פ שהיא מצות עשה מדרבנן, הנה מברכים עליה קודם הקריאה, וגם הוא דבר שחובה על כל אדם ואדם, ואע"פ שמוציא את האחרים ידי חובה, הנה כתב רבינו בעצמו הבאנו הדברים לעיל, "עשה המצוה לו ולאחרים כאחד, אם היתה מצוה שאינה חובה מברך "על" העשייה, לפיכך הוא מברך על מצות עירוב. היתה חובה [=בגון מקרא מגילה], ונתכוון להוציא עצמו מידי חובה, ולהוציא אחרים [מידי חובה], מברך לעשות, לפיכך הוא מברך, "לשמוע קול שופר". עכ"ל.

ושפתיו ברור מללו! שכל שהוא חייב במצוה, אפילו מוציא אחרים ידי חובה, צריך לברך "לעשות", ולא מברך, "על העשייה"! ולפיכך היה לרבינו לכתוב במטבע הברכה במצות קריאת מגילה, "לקרוא מגילה", ולא להורות, "על מקרא מגילה".

ושמא תאמר יש הפרש והבדל בין מצות עשה מן התורה לבין מצות מדרבנן שאין מקפידין במטבע הברכה. על זה אענה לך ואומר, שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות ברכות פרק יא הלכה ב - ג): "יש מצות עשה שאדם חייב להשתדל ולרדוף, עד שיעשה אותה, כגון תפילין וסוכה ולולב ושופר, ואלו הן הנקראין חובה, לפי שאדם חייב על כל פנים לעשות. ויש מצוה שאינה חובה, אלא דומין לרשות, כגון מזוזה, ומעקה, שאין אדם חייב לשכון בבית החייב מזוזה כדי שיעשה מזוזה, אלא אם רצה לשכון כל ימיו באהל או בספינה ישב. וכן אינו חייב לבנות בית כדי לעשות מעקה. וכל מצות עשה שבין אדם למקום בין מצוה שאינה חובה בין מצוה שהיא חובה מברך עליה קודם לעשייתה.

וכן כל המצות שהן מדברי סופרים בין מצוה שהיא חובה מדבריהם כגון מקרא מגילה והדלקת נר בשבת והדלקת נר חנוכה, בין מצות שאינן חובה, כגון עירוב, ונטילת ידים, מברך על הכל קודם לעשייתן, אשר קדשנו במצותיו וצונו "לעשות", והיכן צונו בתורה, שכתוב בה אשר יאמרו לך תעשה, נמצא ענין הדברים והצען כך הוא, "אשר קדשנו במצותיו שציוה בהן לשמוע מאלו שצונו להדליק נר של חנוכה, או "לקרות את המגילה" וכן שאר כל המצות שמדברי סופרים". ע"כ.

והנה מלבד שמבואר מכאן, שאין הפרש בין מצוה מדברי סופרים לבין מצוה מן התורה לענין מטבע הברכה. עוד נמצאנו למדים, כי רבינו כותב מפורש, "לקרות את המגילה", ולא כתב, "על מקרא מגילה", ומשמע ממנו שדעתו לברך לפני קריאת המגילה, "לקרות את המגילה" או "לקרוא מגילה". ולכן אין לי דרך לתרץ מדוע כתב רבינו, "על מקרא מגילה", אלא אם כן אומר שכתב רבינו כפי שנהגו לברך, וכיון שנהגו כבר לברך כך, לא רצה לשנות ממטבע הברכה. אבל יתכן שלפי דעתו של רבינו צריך לברך, "לקרוא את המגילה". ובאמת שכך נראה לי הכי נכון מתוך דבריו של רבינו שהצגנו למעלה!

ומבואר יוצא שמברך בלילה הראשון שלוש ברכות:

א) [נוסחה ראשונה] "**ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו וציונו על מקרא מגילה**". (נוסחה זו היא על פי כתבי רבינו במקום).

[נוסחה שניה על פי דעתי בלבד] "**ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו וציונו לקרוא מגילה**". (לפי עניות דעתי היא זו הראויה לברך).

ב) "ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, שעשה נסים לאבותינו, בימים ההם בזמן הזה".

ג) "ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".

וכמובן ביום, כשחוזר וקורא שוב את המגילה, מברך רק ב' ברכות ראשונות

"זמנים הרבה תקנו חכמים וכו' – זמן קריאת מגילה מתי הוא"!

כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק א הלכה ג – ה): "**איזה** [=יום בחודש] **הוא זמן קריאתה**? [דע, כי] **זמנים הרבה תקנו לה חכמים** [לקריאת המגילה], **שנאמר** (אסתר ט') "**בזמניהם**" [ולא נאמר, "בזמנו" בלשון יחיד, אלא נאמר דווקא לשון רבים, "בזמניהם", להורות שיש זמנים רבים לקריאת המגילה]. **ואלו הן זמני קריאתה: כל מדינה שהיתה מוקפת חומה בימי יהושע בן נון בין בארץ בין בחוצה לארץ אף על פי שאין לה עכשיו חומה, קורין בחמשה עשר באדר. ומדינה זו היא הנקראת "כרך". וכל מדינה שלא היתה מוקפת חומה בימות יהושע, ואף על פי שהיא מוקפת עתה, קוראין בארבעה עשר, ומדינה זו היא הנקראת "עיר".**

שושן הבירה אף על פי שלא היתה מוקפת חומה בימי יהושע בן נון קוראין בחמשה עשר שבה היה הנס, שנאמר (אסתר ט'): "ונוח בחמשה עשר בו". ולמה תלו הדבר בימי יהושע? כדי לחלוק כבוד לארץ ישראל, שהיתה חרבה באותו הזמן, כדי שיהיו קוראין כבני שושן, ויחשבו כאילו הן כרכין המוקפין חומה, אף על פי שהן עתה חרבין, הואיל והיו מוקפין בימי יהושע, ויהיה זכרון לארץ ישראל בנס זה". ע"כ.

והנה למדים אנו, שמדין הפשוט הנאמר במגילה, זמנים הרבה יש לקריאת המגילה, כלומר זמנים רבים יש, שבהם יקראו בני אדם את המגילה ויצאו ידי חובת התקנה של קריאת מגילה. וכמובן יש לשים לב, שכל זה אמור רק לענין הקריאה ולא לענין הסעודה, כי מוסכם לכל, שמשלוח מנות, מתנות לאביונים וסעודה צריך לעשות בזמן הראוי לו! וכן אמרו במשנה (משנה מסכת מגילה פרק א משנה א): "מגילה נקראת באחד עשר בשנים עשר בשלשה עשר בארבעה עשר בחמשה עשר לא פחות ולא יותר. כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר, כפרים ועיירות גדולות קורין בארבעה עשר אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה [שבו דנין בבית הדין, והם ימי שני וחמישי]". ע"כ. והרי שכל מה שדובר כאן הוא לענין הקריאה בלבד!

והרי שעל פי האמור, מה שנאמר, "בזמניהם", למדו חז"ל שקריאת המגילה עצמה, אינה ביום אחד מסויים בלבד רק, אלא כאשר התקינו קריאת מגילה, על מנת שיהיה נח ומיושב לקרוא את המגילה לכל אדם, תיקנו הרבה זמנים לקריאת המגילה, כי לא לכל אחד יש מגילה, ולא כל אחד גם יודע לקרוא ולדקדק בקריאתה ולהוציא עצמו ידי חובה קריאת מגילה.

ולכן כתב רבינו על פי שני התלמודים (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק א הלכה ו – ז): "**בני הכפרים שאינם מתקבצים בבתי כנסיות** [בכל יום, כי גרים הם בכפרים! וכתוצאה מכך אינם יוכלו לצאת ידי חובת קריאת מגילה ביום יד' או טו' לחודש], **אלא** [מתקבצים הם בבתי כנסיות דווקא] **ב**[יום] **שני וב**[יום] **חמישי**, [הקלו להם ו] **תיקנו להם, שיהיו מקדימין** [את קריאת המגילה], **וקוראים ביום הכניסה** [שנכנסים! או ביום שני או ביום חמישי, ומסביר רבינו], **כיצד** [מקדימין ליום הכניסה]? **אם חל יום ארבעה עשר להיות בשני או בחמישי קוראין בו ביום** [=שאין טעם נכון להקדים להם לחינם, שהרי הם נכנסים ביום הקריאה של כולם!], **ואם חל** [יום יד'

או ט'] **להיות ביום אחד**, **חוץ מ**[יום] **שני וחמישי**, [אז] **מקדימין** [בני הכפרים את קריאת המגילה] **וקוראין ב**[יום] **שני או ב**[יום] **חמישי**, **הסמוך לארבעה עשר**.

כיצד? חל ארבעה עשר להיות באחד בשבת [חל יום יד' להיות ביום ראשון, ובני הכפרים אינם נמצאים בבתי כנסיות ביום ראשון! מה יעשו בני הכפרים ומתי יקראו את המגילה? מסביר רבינו ואומר], **מקדימין** [=בני הכפרים], **וקוראין** [את המגילה] **בחמישי! שהוא יום אחד עשר** [לחודש]. **חל להיות** [יום יד'], **ב**[יום] **שלישי**, **קוראין ב**[יום] **שני! שהוא יום שלושה עשר. חל** [יום יד'] **להיות ב**[יום] **רביעי**, **קוראין ב**[יום] **שני שהוא יום שני**[ם] **עשר** [לחודש אדר], **וכל אלו שמקדימין וקוראין קודם ארבעה עשר**, [לעולם] **אין קוראין אותה** [את המגילה] **בפחות מעשרה**". **ע"כ**.

והנה יש לשים לב ולדקדק במה שכתב רבינו בסוף הדיבור, שכל אלו שמקדימים ולא קוראים את המגילה ביום יד' או ב-טו' לערים המוקפות, אותם אלו המקדימים חייבים לקרוא את המגילה במעמד עשרה מבני ישראל החייבים בקריאת מגילה! מה שאין כן הרוצה לקרוא את המגילה לעצמו ולצאת ידי חובתו לבדו, יכול ביום יד' לצאת ידי חובה בקריאת המגילה לבדו! ועל פי האמור, כל זה כאשר קורא את המגילה בזמנה ממש! אבל אם מקדים וקורא את המגילה לפני כן, חייב עשרה על מנת שיוכל לצאת ידי חובת קריאתה!

עוד מבאר רבינו על אותו ענין ומסיים (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק א הלכה ט): "**במה דברים אמורים, שמקדימין וקוראין ביום הכניסה? בזמן שיש להם לישראל מלכות, אבל בזמן הזה אין קוראין אותה אלא בזמנה שהוא יום ארבעה עשר ויום חמשה עשר, בני כפרים ובני עיירות קוראין בארבעה עשר, ובני כרכין קוראין בחמשה עשר**". **ע"כ**. **ולכן הדין הזה היום לא שייך לזמנינו אנו**.

"בן עיר שהלך לכרך וכן להיפך"!

עוד כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק א הלכה י): "**בן עיר** [=שעל פי האמור צריך לקרוא ביום יד'], **שהלך לכרך** [=לפני זמן שהגיע חיוב קריאת המגילה! ודבר זה מוכרח הוא! כלומר, לא ניתן לומר, שעזב בן עיר, והלך ביום יד' לכרך! שכן אם נבנס יום יד', פשוט שמחוייב הוא בעת בקריאת המגילה בערב! ואיך יעבור על מצוה של חכמים ויסע בזמן שחייב בקריאת המגילה? שהרי הכל מבטלין למען קריאת מגילה!], **ו**[כן] **בן כרך** [=שעל פי האמור מחוייב לקרוא ביום טו'], **שהלך** [=קודם ליום טו'] **לעיר** [=ששם מחוייבים לקרוא ביום יד'. המדד לחיוב הקריאה אצל כל אחד מהם, הוא כזה], **אם היתה דעתו** [=לשים לב למילה, "דעתו"! כי בענין זה חשוב מאוד דעתו, וזה מה שמכריע את הכף!] **לחזור למקומו בזמן** [חיוב] **קריאה** [אצלו בעיר!], **ונתעכב** [=כלומר, אדם שגר בכרך, ועזב את הכרך ביום יד' או ביום יג', והגיע לעיר ביום יד' בערב, או שהה שם לפני כן, וכעת נבנס יום יד' בערב, שאצלם כידוע קוראים את המגילה ביום יד'. הנה אם בדעתו כעת, בזמן שיש חיוב על בני ערים לקרוא את המגילה, וכולם הולכים לשמוע קריאתה, אם בדעתו לחזור למקומו ולהיות בעירו ביום טו' בזמן קריאתו כדת וכדין, אבל לצערו הגם שרצה לחזור ולהיות ביום טו' בכרך שלו, נבצר ממנו] **ולא חזר** [=כלומר לא הצליח לחזור למקומו ביום טו'! אז], **קורא** [הוא בעיר שנמצא בה ביום טו'], **כ**[מו שקוראים אנשי] **מקומו!** [=כלומר, שקורא בעיר שנמצא בה, ביום טו', ואע"פ שהוא נמצא במקום "עיר", ושם כולם קראו כבר את המגילה ביום יד', אצלו הדבר נחשב כאילו הוא נמצא בכרך שלו! וכל זה מפני שהיה בדעתו לחזור

למקומו בזמנו! וכן הדין להיפך! בן עיר שהלך לכרך ביום יג', וכעת לפני שנכנס יום יד', יש בדעתו לחזור אל עירו ביום יד', אולם נבצר ממנו לעשות כן, מכיון שהיה בדעתו להיום עם בני עירו ביום יד', קורא הוא בכרך אשר נמצא ביום יד' כמנהג אנשי עירו! שכן הכל הולך אחר מחשבתו!]. **ו**[אמנם], **אם לא היה בדעתו לחזור** [למקומו! בשני המקרים האמורים!], **אלא** [היה בדעתו לחזור למקומו רק ל]**אחר זמן הקריאה** [=כלומר, שנתכוין לשהות שם כמה ימים, אז בוודאי] **קורא עם אנשי המקום שהוא** [נמצא] **שם. וכרך וכל הסמוך לו** [ברחובות או בסמטאות, כלומר שמתחברים יחדיו] **וכל הנראה עמו** [בעינים], **אם אין ביניהם יתר על אלפים אמה** [1 ק"מ – 1000 מטר], **הרי זה כברך וקוראין בחמשה עשר**". ע"כ.

"עיר שיש בה ספק – קוראין ביום יד'"!

והנה בוודאי שכל עיר שיש בה ספק אם היתה מוקפת חומה בימות יהושע, אין לברך על הקריאה של המגילה אלא דווקא ביום יד'! וכמו שכתב רבינו (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק א הלכה יא)**:** "**עיר שהיא ספק ואין ידוע אם היתה מוקפת חומה בימות יהושע בן נון או אחר כן הוקפה, קוראין בשני הימים שהן ארבעה עשר וחמשה עשר ובליליהם, ומברכין על קריאתה בארבעה עשר בלבד הואיל והוא זמן קריאתה לרוב העולם**". ע"כ. **והנה למדים מדבריו, שאע"פ שקוראים במקרה כזה את המגילה 4 פעמים! לילה ויום, לילה ויום. בכל זאת לא מברכים על קריאתה אלא פעמיים! והוא בליל יד' וביומו בלבד!**

"אין קוראים את המגילה בשבת – ומה עושים כשחל קריאתה בשבת?"!

עוד כתב רבינו (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק א הלכה יג – יד)**:** "**אין קוראין את המגילה בשבת** [=כמובן ופשוט, שכל מה שאין קוראין את המגילה בשבת, הוא דווקא בשבת שחל בו פורים, אבל בכל שבת אחרת, דין המגילה בספר לימוד, שבוודאי יכול לקרוא ממנו וללמוד ממנו, שכן דווקא בפורים שחל בשבת יש לנו דין], **גזירה שמא יטלנה בידו וילך אצל מי שהוא בקי לקרותה ויעבירנה ארבע אמות ברשות הרבים, שהכל חייבים בקריאתה, ואין הכל בקיאין בקריאתה, לפיכך אם חל זמן קריאתה בשבת, מקדימין וקוראין אותה קודם השבת** [ביום שישי, בלילו וביומו], **ושואלין ודורשין בהלכות פורים באותה שבת כדי להזכיר שהוא פורים. כיצד? יום ארבעה עשר שחל להיות בשבת, בני עיירות מקדימין וקוראין בערב שבת, ובני כרכים קוראים בזמנם באחד בשבת** [=במוצאי שבת וביום ראשון בבוקר, כי אע"פ שלבני ערים יוצא קריאת המגילה ביום שבת, הנה לבני הכרכים חל ביום חול שהוא יום ראשון! אבל אם] **חל יום חמשה עשר להיות בשבת, בני כרכים מקדימין וקוראין** [כמו בני ערים], **בערב שבת, שהוא יום ארבעה עשר, ובני עיירות קוראין בו ביום, ש**[הרי] **הוא זמנם! ונמצאו** [במקרה כזה, ש]**הכל קוראין** [את המגילה] **ב**[יום] **ארבעה עשר**". ע"כ.

"חובה לקרוא את המגילה ברצף וכסדר שכתובה – הפסק דיבור באמצע"

כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ב הלכה א)**:** "**הקורא את המגילה למפרע** [=כלומר, שקרא פרק א' פסוק ב', ולאחר מכן קרא פרק א' פסוק ד', ולאחר מכן חזר וקרא פרק א' פסוק ג', וחזר וקרא פרק א' פסוק ה', במקרה כזה שסדר קריאתו לא היתה כסדר שכתובה, אע"פ שבסופו של דבר קרא את כל מה שכתוב

במגילה, בגלל שקרא את המגילה שלא כסדר], **לא יצא** [ידי חובתו! שאין קוראים את המגילה למפרע!]. **קרא ושכח פסוק אחד, וקרא פסוק שני לו, ו**[נזכר ששכח או העירו לו הקהל ששכח לקרוא פסוק, ו]**חזר וקרא פסוק ששכח, וחזר וקרא פסוק שלישי, לא יצא, מפני שקרא פסוק אחד למפרע** [=שלא כסדר], **אלא כיצד עושה** [כאשר שכח?], **מתחיל מפסוק שני ששכח וקורא על הסדר**". ע"כ. **ומבואר בפשטות מדברי רבינו, שחובה עלינו לשמוע, לקרוא, את המגילה כסדר שכתובה, ולא רק לקרוא את פסוקיה, אלא גם שקוראים את פסוקיה צריך שקריאת הפסוקים תהיה רצופה כסדר אשר כתובה!**

ולכן כותב רבינו וממשיך (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ב הלכה ב): "[נבנם לבית הכנסת ו]**מצא ציבור שקראו חציה** [=חצי מן המגילה], **לא יאמר** [=כלומר שחושב בליבו ואומר], **אקרא חציה האחרון עם הצבור ואחזור ואקרא חציה ראשון** [לבדי!], **שזה** [הדבר נקרא] "**קורא למפרע**"! **אלא קורא** [כל אדם המחוייב בקריאת המגילה, קורא] **מתחילה ועד סוף על הסדר** [שכתובה]!

קרא [=החל לקרוא את המגילה], **ו**[מסיבה כלשהי] **שהה מעט** [=כגון שהוצרך לצאת לבית הכסא, או שהוצרך לשתות מים, וכן כל מיני סיבות וכיוצא בו שגרמו להפסיק את קריאתה], **ו**[לאחר מכן] **חזר וקרא** [מהמקום שהפסיק], **אף על פי ששהה** [זמן כזה שיש בו] **כדי לגמור את כולה, הואיל ו**[בסופו של דבר] **קרא** [את כולה, וקרא אותה] **על הסדר, יצא**". ע"כ. **והנה יראה לי שכל שיצא ידי חובתו בשהה והפסיק וחזר וקרא, כל זה מדובר כאשר לא הפסיק בדיבור! אבל אם הפסיק בדיבור לפי עניות דעתי יתכן לומר שלא יצא ידי חובתו, וצריך לחזור ולקרוא את כולה מתחילתה!**

והדבר הוא קל וחומר, ומה זה שקרא את כולה, כלומר את כל פסוקיה, אולם לא קרא את המגילה כסדר שכתובה, זה שהפסיק בדיבור שלא קשור למגילה, כיצד יחשב לו לרצף זה הדבר? אלא שיתכן לומר, שמכיון שהפסיק נניח בפרק ב' פסוק ד', אע"פ שדיבר בין לבין, הנה כשחוזר לקרוא, חוזר לקרוא מפרק ב' פסוק ה', ונמצא אע"פ שהפסיק אפילו בדיבור, יש כאן בסופו של דבר רצף קריאה, והרי שגם קרא את כולה, וקיים את מה שכתב רבינו (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק א הלכה ג): "מצוה לקרות את כולה". והרי שבסופו של דבר קרא את כולה, וגם קרא אותה ברצף שכתובה!

וצריך עיון האם דיבור הוא הפסק לענין זה, או שמה הדבר דומה, כמו ששהה בלא דיבור לענין זה או לא. ולפי עניות דעתי, אין ללמוד מהלכות ברכות לכאן, שכן שבענין ברכות יש מטבע מסויים לברכה, וכאשר דיבר בתוך הברכה עצמה, הרי זה שינה ממטבע הברכה ממש. וכמו שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות ברכות פרק א הלכה ח): "כל הברכות כולן לא יפסיק בין הברכה ובין הדבר שמברכין עליו בדברים אחרים ואם הפסיק צריך לחזור ולברך שנייה, ואם הפסיק בדברים שהן מענין דברים שמברכין עליו אינו צריך לברך שנייה, כיצד כגון שבירך על הפת וקודם שיאכל אמר הביאו מלח הביאו תבשיל תנו לפלוני לאכול תנו מאכל לבהמה וכיוצא באלו אינו צריך לברך שנית, וכן כל כיוצא בזה". ע"כ. ובוודאי שאין ללמוד מכאן להלכות מגילה, שכן בענין חיוב קריאת מגילה ישנם שתי תנאים עיקריים:

א) החובה לקרוא את כולה.

ב) החובה לקרוא אותה כסדר שכתובה.

ולכן אף אם הפסיק ושהה זמן ארוך והפסיק ממש בקריאתה אף בדיבור! כל שחזר לקרוא ובסופו של דבר לא חיסר בקריאתה כלום, וגם קרא אותה ברצף, הרי זה יצא ידי חובתו, ומשמע שגם אם הפסיק בדיבור יכול להמשיך ולקרוא מהמקום אשר הפסיק! וכמובן כל זה למי שקורא את המגילה, אבל זה השומע שאין בידו מגילה כשירה, אסור לו לפספס את המילים ששומע מן הקורא, שכן אם יפספס ולא ישמע, כיצד יצא יד חובתו "לקרוא את כולה"? ופשוט הדבר וקל להבין!

"חובה לקרוא את המגילה מתוך התבוננות במגילה עצמה ולא בעל פה"

עוד כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ב הלכה ג)**:** "[אדם] **הקורא את המגילה** [ב]-**על פה** [=כלומר, שקורא אותה מהזברון שלו, אע"פ שהמגילה מונחת לפניו, אלא שהוא לא קורא ממנה ממש, ורק מחזיק אותה בלבד, כלומר שאין הוא מסתכל באותיותיה, במקרה כזה]**, לא יצא ידי חובתו.** [=כי צריך שעצם הקריאה תהיה מתוך ההתבוננות במגילה עצמה]**. הלועז** [=אדם שמדבר שפות אחרות ואינו בקי בשפת הקודש, אדם כזה]**, ששמע את המגילה הכתובה** [=לשים לב למילת "הכתובה"!]**, בלשון הקודש ובכתב הקודש** [=רק במקרה כזה ששמע בלשון הקודש והמגילה עצמה כתובה בכתב קודש, רק במקרה כזה ובשפה היוונית בלבד]**, אף על פי שאינו יודע מה הן אומרין, יצא ידי חובתו. וכן אם היתה כתובה יונית ושמעה** [יוונית מתוך שפתי הקורא]**, יצא** [ידי חובתו!]**, אף על פי שאינו מכיר** [את השפה היוונית]**, ואפילו היה השומע** [מבין רק שפה] **עברי**[ת]". **ע"כ.**

וכמובן כל מה שכתב רבינו בענין שמיעה שאין מבין בה, כל זה דווקא בלשון הקודש או ביוונית! אבל בשפות אחרות הדין הוא אחה כמו שכתב רבינו (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ב הלכה ד)**:** "**היתה כתובה תרגום** [ארמית]**, או בלשון אחרת** [=רוסית, ספרדית, צרפתית, אנגלית, וכיוצא] **מלשונות הגוים,** [במקרה שאינו מבין מה שומע]**, לא יצא ידי חובתו בקריאתה, אלא** [מי שיוצא ידי חובה בקריאתה, זה דווקא זה] **המכיר אותה לשון בלבד, והוא שתהיה** [גם] **כתובה בכתב אותה לשון.** [כלומר, אם האדם הזה קורא באנגלית, והמגילה שלפניו כתובה ארמית, וקרא אנגלית מתוך שכתובה ארמית, לא יצא ידי חובתו אע"פ שקרא את כל המגילה ואף הבין מה שקרא! וכמו שמסביר רבינו]**, אבל אם היתה כתובה בכתב עברי, וקראה ארמית לארמי** [=אע"פ שהבין כל מה שנאמר בה, הנה בכך] **לא יצא** [ידי חובתו. ומדוע?]**, שנמצא זה קורא על פה, וכיון שלא יצא הקורא ידי חובתו,** [בוודאי שגם] **לא יצא השומע ממנו".** ע"כ.

"קריאת מגילה חייבת כוונת הלב! ושתהיה מתוך מגילה כשירה כתובה כולה"

עוד כתב רבינו (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ב הלכה ה)**:** "**הקורא את המגילה בלא כוונה** [לצאת ידי חובת קריאת המגילה ולקיים מצות חכמים]**, לא יצא** [בקריאה זו, אע"פ שקרא את כולה!]**, כיצד? היה כותבה**

או דורשה או מגיהה, אם כיון לבו לצאת בקריאה זו, יצא, ואם לא כיון לבו לא יצא! קרא והוא מתנמנם הואיל ולא נרדם בשינה יצא. במה דברים אמורים, שהמכוין לבו בכתיבה יצא? [דווקא] בשנתכוון לצאת בקריאה שקורא בספר שמעתיק ממנו בשעה שהוא כותב! [=שהרי הדבר פשוט, שאם נאמר שהוא יוצא ידי חובה על ידי שהוא כותב בלבה, ובכך משמיע לאוזנו, הנה נמצא שבכל זמן קריאתו, אין המגילה כתובה כולה לפניו! והדין פשוט הוא, שאם אין המגילה כולה כתובה לפניו הרי היא פסולה לקריאה! ואיך יצא ידי חובתו?

ולכן כל מה שכתב רבינו שהכותב את המגילה אם כיון ליבו לצאת ידי חובה, יוצא ידי חובת קריאת מגילה, הוא דווקא שכותב ובשעה שהוא כותב מעתיק ממגילה כשירה כתובה לפניו, ובשעת כתיבתו מוציא את המילים של המגילה מפיו, במקרה כזה יוצא ידי חובה! ולכן זה שרק כותב מגילה ולא כותב אותה מתוך מגילה כשירה, מסביר רבינו ואומר], אבל אם נתכוון לצאת בקריאה זו שכותב לא יצא, שאינו יוצא ידי חובתו אלא בקריאתה מספר שכולה כתובה בו בשעת קריאה". ע"כ.

"מי שקרא את המגילה ולא דקדק בטעמיה ודקדוקיה"

הנה כתב רבינו בענין זה שקרא ולא דקדק היטב בקריאתה (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ב הלכה ז – ח): "הקורא את המגילה וטעה בקריאתה, וקרא קריאה משובשת יצא [=במקום לומר "באה" במלרע, אמר "באה" במלעל, וכל כיוצא בו שמהפך את המשמעות, בכל זאת יצא ידי חובה], לפי שאין מדקדקין ב[טיב] קריאתה! [אלא כל שקרא את המגילה יצא ידי חובתו, אפילו שלא דקדק באותיותיה ונקודותיה]. קראה עומד או יושב [=מפני בריאותו ומצבו], יצא [והוציא ידי חובה], ואפילו [=שעשה כן] בציבור, אבל לא יקרא בצבור יושב לכתחלה, מפני כבוד הצבור. קראוה שנים אפילו עשרה כאחד יצאו הקוראין והשומעים מן הקוראין, וקורא אותה גדול עם הקטן ואפילו בצבור". ע"כ.

"אי אפשר לצאת ידי חובה בציבור במגילה שכתובה בין הכתובים"

הנה, כאשר כתבו הציבור על גוויל או על קלף את ספרי הכתובים, ובין ספרי הכתובים יש שם גם את כל מגילת אסתר, מכיון שהדבר נחשב לספר כתובים! ולא למגילת אסתר, אי אפשר לצאת ידי חובה בקריאה זו בציבור אנשים, מכיון שאין הדבר נחשב לאגרת בפני עצמה! אלא אם כן ניכר כי היתה יתירה על שאר היריעות שבספר הכתובים, כלומר שעשו לה היכר מיוחד שנכתבה בפני עצמה כמו אגרת, רק אז אפשר להוציא ידי חובה ציבור אנשים בקריאה זו!

וכמו שכתב רבינו הטהור (שם הלכה ח): "אין קוראין בצבור במגילה הכתובה בין הכתובים, ואם קרא לא יצא, אלא אם כן היתה יתירה על שאר היריעות או חסירה כדי שיהא לה הכר. אבל יחיד קורא בה, ואפילו אינה חסרה ולא יתירה [בסדר היריעות], ויוצא בה ידי חובתו". ע"כ. ומבואר מדבריו שבמקרה שהמגילה כתובה בספר הכתובים, רק היחיד יכול להוציא את עצמו בלבד ידי חובה! שכן סוף סוף המגילה כתובה בדיו, ועל קלף או גוויל וכו'.

"עשרת בני המן – צריך לקרוא בנשימה אחת, אם לא עשה יצא ידי חובה"

והנה בענין קריאת "עשרת בני המן", מבואר מתוך דבריו של רבינו וכך משמע ממנו, שאם לא הצליח לקרוא את עשרת בני המן בנשימה אחת, יצא ידי חובת קריאת מגילה. **וכמו שכתב** (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ב הלכה יב): "**וצריך הקורא** [לכתחילה] **לקרות עשרת בני המן ו**[ומילת] "**עשרת**" **בנשימה אחת, כדי להודיע לעם שכולם נתלו ונהרגו כאחד**. [=כלומר, זהו רק חיבוב הדבר והגדלת הנס שנעשה, אמנם אם לא עשה כן ולא הצליח לקרוא בנשימה אחת, או קשה לו לעשות כן, הנה בוודאי כי יצא ידי חובתו!]. **ומנהג** [=לא חובה! אלא מנהג] **כל ישראל, שהקורא את המגילה** [=בזמן הקריאה, כאשר הוא] **קורא**, [אינו קורא אותה ובזמן שעובר לעמוד אחר מגלגל את מה שקרא כמו בספר התורה, אלא] **ופושט** [אותה] **כאגרת** [פרוסה], **וכשיגמור** [את קריאת המגילה, אז] **חוזר וכורכה כולה, ומברך** [ברכה אחרונה, הרב את ריבנו וכו']". **ע"כ. ולמדים אנו מסוף דבריו של רבינו, כי מנהגו היה לברך ברכה אחרונה על המגילה. שכן כתב "ומברך", ומשמע שרבינו היה מברך ברכת הרב את ריבנו.**

ולסיום יש להעיר הערה חשובה, שיש מנהג לא טוב רע ומר! להכות ולעשות קולות כאשר מזכירים את שמו של הנבל "המן הרשע", ומנהג זה רע ומר, מפריע מאוד במהלך הקריאה, ואף גובל בסכלות וטמטום, מאניה ואלילות. ולא נאריך בדברי הבל, אלא יש להמנע שכאשר קוראים ושומעים את המילה "המן", אין צורך להתנהג כמו בגן החיות, אלא ימשיכו בקריאה כרגיל.

"מצוות סעודת פורים – ביום פורים עצמו"

כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ב הלכה יד – יח)**: "מצות יום ארבעה עשר לבני כפרים ועיירות, ויום חמשה עשר לבני כרכים, להיות יום שמחה** [סעודה]**, ומשתה** [יין וכל סוג של שכר]**, ומשלוח מנות לריעים, ומתנות לאביונים. ומותר בעשיית מלאכה, ואף על פי כן אין ראוי לעשות בו מלאכה. אמרו חכמים כל העושה מלאכה ביום פורים אינו רואה סימן ברכה לעולם.** [=הנה יש לשים לב, כי כל מה שאין ראוי לעשות מלאכה ביום פורים, לא מפני שיש צד של איסור בעשיית מלאכה, אלא אמרו כן, על מנת שהאדם יהיה מרוכז ועסוק בשמחת החג, ואם יעסוק במלאכה, הרי שמראה בכך, שהוא מזלזל בחג ובשמחתו, ולכן חז"ל עליהם השלום, עשו חשבון במוחם, ואמרו, שאם יעשה מלאכה, ודאי שדבר זה אין רצוי לפניו יתברך, ולכן פשוט הוא, שמתוך המלאכה שעשה ביום פורים, לא תצא לו מזה ברכה לעולם, כי בכך מראה שיום זה אינו חשוב לו]**. בני כפרים שקדמו וקראו בשני או בחמישי, אם חלקו מעות לאביונים ביום קריאתן יצאו.** [יצאו ידי חובת מתנות לאביונים בלבד]**. אבל השמחה והמשתה** [=ומשלוח מנות איש לרעהו]**, אין עושין אותה אלא ביום ארבעה עשר, ואם הקדימו לא יצאו, וסעודת פורים שעשאה בלילה** [=אפילו שזה נחשב בתוך חג פורים, מכיון שלא עשה את סעודתו זו, ביום פורים, אלא בלילה]**, לא יצא ידי חובתו".** עכ"ל.

"מצוות סעודת פורים – האם חובה לאכול בשר?"

עוד כתב רבינו (שם שם יח)**: "כיצד חובת** [=כל הסדר שהביא הכל בגדר "חובה"! יש לשים לב לכך!]**, סעודה זו?** [הוא] **שיאכל בשר, ויתקן סעודה נאה, כפי אשר תמצא ידו. ושותה יין עד שישתכר, וירדם בשכרות. ובן חייב** [=משמע מזה שכתב, "וכן חייב", שחייב אדם לתקן סעודה ולשתות יין עד שישתכר. לכן כתב, "וכן חייב"]**, אדם לשלוח שתי מנות של בשר, או שני מיני תבשיל, או שני מיני אוכלין לחבירו, שנאמר** (אסתר ט')**: "ומשלוח מנות** [=לא כתוב "מנה", אלא "מנות"] **איש לרעהו", שתי מנות לאיש אחד, וכל המרבה לשלוח לריעים משובח, ואם אין לו** [מה לשלוח לאחרים, אלא יש לו את סעודתו בלבד, מה יעשה?] **מחליף עם חברו** [את סעודתו]**, זה שולח לזה סעודתו, וזה שולח לזה סעודתו, כדי לקיים, "ומשלוח מנות איש לרעהו". ע"כ.**

והנה הדברים שכתב רבינו בהלכה זו צריכים ביאור ועיון. ונעמוד על הדברים כפי סדר שהביאם רבינו.

ותחילה יש לעמוד על מה שכתב רבינו, "כיצד חובת סעודה זו? שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו". עכ"ל. ולפני שנבאר את דעתו של רבינו בענין הבשר: יש להדגיש מה שהדגשנו במוסגר לעיל, כי כל אלו הדברים רבינו מדגיש וכותב, "כיצד חובת סעודה זו", כלומר, כל הענין הזה של תיקון הסעודה, כל הענין זה של חיוב השכרות, אם לא סעד ליבו כמו שצריך, ואם לא השתכר כפי שנבאר, לפי דברי רבינו לא יצא ידי חובת מצוה זו!

ובוודאי ופשוט לכל, כי מה שכתב רבינו שיאכל בשר בפורים, הוא מפאת העובדה שבזמניהם ארוחה עשירה ונאה, לא היתה אלא בסעודה שיש בה דווקא מיני בשר, ואין כוונתי

לומר, שבזמנינו אין הדבר כן, אלא בוודאי כי גם בזמנינו אנו, השמחה שיש לאנשים בסעודה, היא דווקא שיש מיני בשר בסעודה. אלא שכל מה שרצוני לומר, שמי שאינו אוכל בשר מטעם שהוא נמנע מאכילת בשר מכל מיני סיבות, גם הוא בוודאי יכול לקיים מצות סעודת פורים, בכל מה שהוא אוהב, אלא שצריך לתקן סעודתו על הצד המשובח ביותר.

וכל מה שכתב רבינו, הוא על הצד המשמח ביותר את בני האדם, וכוונתו לומר, שמכיון שבחג פורים אדם צריך להיות שמח, ולתקן לעצמו סעודה, הנה לא יתקמצן על סעודה זו, אלא יקנה בשר וישתה יין טוב, וישמח בסעודה זו שמחה גדולה. אבל כמובן מי שאין בידו יכולת לאכול בשר וכיוצא זה, כל מה שהוא שמח בו יכול לאכול, ובזה יצא ידי חובת סעודה ומשתה בפורים.

והראיה, שמיד לאחר שכתב רבינו שיאכל אדם בשר, המשיך לכתוב ואמר, "ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו", כלומר, בזמנו של רבינו ואף בזמנינו, סעודה נאה היתה נחשבת לסעודה שיש בה בשר. אבל אם אין לאדם בשר או שלא אוכל הוא בשר, בוודאי ופשוט, כי ככל שמתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו ושותה יין או כל דבר המביא אותו לידי בישום! יוצא הוא ידי חובת סעודה, ולכן אין להוציא מן ההלכה הזו שחייב בדווקא לאכול בשר, ובוודאי שמי שלא אוהב בשר ולא מחבבו, אין לו כל חובה לאכול דווקא בשר. מכיון שלא מפורש בכתוב במגילה אכילת בשר דווקא בחג פורים.

והנה אמרו חז"ל (תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קט עמוד א): "**תנו רבנן: חייב אדם לשמח** [את] **בניו** ובני ביתו ברגל, שנאמר ושמחת בחגך, במה משמחם – ביין. רבי יהודה אומר: אנשים בראוי להם, ונשים בראוי להן. אנשים בראוי להם – ביין, ונשים במאי? תני רב יוסף: בבבל – בבגדי צבעונין, בארץ ישראל – בבגדי פשתן מגוהצין. תניא, רבי יהודה בן בתירא אומר: בזמן שבית המקדש קיים – אין שמחה אלא בבשר, שנאמר וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך. ועכשיו שאין בית המקדש קיים – אין שמחה אלא ביין, שנאמר ויין ישמח לבב אנוש". ע"כ.

והנה מן התלמוד הזה מבואר בפשטות, כי גם בענין הבשר, כל השמחה בו הוא מתוך העובדה שמביאים קרבן לבית המקדש ומכניעים את הלבבות, ומקיימים מצות ה'. אבל כעת שאין לנו היכן לזבוח, וממילא אין לנו אכילת שלמים, כיצד יתקיים הכתוב, "ושמחת לפני ה' אלהיך" ממש? ולא שרבותינו אומרים, שאדם כאשר אוכל היום בשר אין לו בזה שמחה והנאה! אלא כוונתם היא, שהשמחה האמיתית והרצויה באכילת הבשר הוא רק כאשר בית המקדש קיים! ובוודאי שאין הם באים לשלול שאכילת בשר יש בה שמחה גם היום! אלא שאין בה שמחה שלימה!

ולכן, אם תשאל, כיצד בכל זאת כתב הרמב"ם, "שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה"? הנה הוא כמו שכתבנו, שאע"פ שאין שמחה שלימה בבשר מכיון שאין לנו בית המקדש, אמנם לענין תיקון הסעודה, בוודאי כי אדם שיש לו בשר בסעודתו, הדבר הזה גורם לו שמחה

גדולה ועונג מבורך! והנה כפי שחשבתי בדעתו של רבינו ורבותינו הם חז"ל, שרבינו ממשיך דרכם הנאמן, כן מצאתי שכתב רבינו במקום אחר (רמב"ם הלכות יום טוב פרק ו הלכה יז – כא): "שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג עם שאר ימים טובים כולם אסורים בהספד ותענית, וחייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים עליו שנאמר (דברים ט"ז): "ושמחת בחגך" וגו'. [ולכאורה כיצד רבינו לומד מן הפסוק הזה? שהרי הכתוב מדבר על שמחה בזמן שבית המקדש קיים? לכן רבינו מיד כותב ועונה למקשים בלשונו], אף על פי שהשמחה האמורה כאן [בפסוק האמור], היא קרבן שלמים, כמו שאנו מבארין בהלכות חגיגה. [בכל אופן דע לך, כי] יש בכלל אותה שמחה [האמורה בפסוק, "ושמחת בחגך"], לשמוח הוא ובניו ובני ביתו כל אחד ואחד כראוי לו [אע"פ שאין בית המקדש קיים! כלומר, פסוק זה מלבד שעיקרו מדבר על שמחת אכילת קרבן שלמים! הנה גם בא פסוק זה על מנת ללמד שבחגים יש לשמוח ולשמח את בניו ובני ביתו כל אחד כראוי לו!]. כיצד [שמחה זו מתבטאת?], הקטנים, נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות [=מה שהיו שמחים בו בזמנו של רבינו. וכאמור צריך לשמח את הילדים כפי מה שהם שמחים בו בכל זמן מן הזמנים!], והנשים קונה להן בגדים ותכשיטין נאים כפי ממונו, והאנשים אוכלין בשר ושותין יין, שאין שמחה [לאיש] אלא בבשר, ואין שמחה אלא ביין.

וכשהוא אוכל ושותה [בחגים ובמועדים], חייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האמללים. (דברים ט"ז). אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש, אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו, ועל אלו נאמר (הושע ט') "זבחיהם כלחם אונים להם כל אוכליו יטמאו כי לחמם לנפשם", ושמחה כזו, קלון היא להם שנאמר (מלאכי ב') וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם". ע"כ.

והנה מבואר מדברי רבינו, שאע"פ שבתלמוד אמרו שאין שמחה כיום בבשר, רבינו מבין כפי שכתבנו, שכוונת רבותינו, שאין שמחה שלימה ומעולה בבשר, אלא דווקא שבית המקדש קיים! אבל בוודאי כי האוכל בשר, דבר זה משמח את האדם ואת בני ביתו מכיון שערב הדבר וטעים לו, וכך כוונת הכתוב מסביר רבינו! אבל בכל אופן לא ניתן לומר ולהכריע, שאם לא אכל בשר ממש בחג פורים, לא יצא ידי חובתו, וזה אינו! אלא כל שתיקן סעודה נאה כפי צרכו וסעד ליבו בשמחה והשתכר כפי שכתב רבינו, יצא ידי חובת סעודת פורים!

"מצוות סעודת פורים – האם צריך להשתכר – ומה היא שכרות?"

כתב רבינו למעלה הבאנו דבריו, "ושותה יין עד שישתכר, וירדם בשכרות". עכ"ל. והנה מבואר בתלמוד (בבלי מסכת מגילה דף ז עמוד ב): "אמר רבא: "מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי". רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי, איבסום, קם רבה שחטיה לרבי זירא. למחר בעי רחמי ואחייה. לשנה אמר ליה: ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי! – אמר ליה: לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא". ע"כ.

והנה רבא מחייב על פי השמועה והבנתו מתוך דברי אסתר במגילה אשר כתבה ברוח קודשה, שכל אדם ואדם צריך ל-"בסומי" בחג פורים. ופירוש המילה, "בסומי" – "הנעמה", כלומר, שיהיה לו מין הנעמה במצב רוחו ששונה מגדר הרגיל ביום יום, ורצוני לומר, שרבא

לומה, שצריך האדם להנעים עצמו בחג פורים! ושיעור דבר זה של הנעמה, אומר רבא, "עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי". כלומה, לפי רבא אדם צריך להיות בסוג של הנעמה ובישום, שהוא לא ידע להבדיל בין ארור המן לברוך מרדכי"!

אלא שלא מבואר מדבריו לכאורה, שצריך לשתות דווקא יין או משקה מסויים בשביל להגיע למצב זה שאמר. אלא שבוודאי בשכל ישר, לא יתכן להגיע למה שאמר, אלא מתוך שאדם ישתה משקה שיביא אותו למצב זה! והנה על פי האמור, דבר זה הוא קשה מאוד! כיצד רבא דורש שבני אדם יגיעו למצב של איבוד צלם אנוש לכאורה! ועד כדי כך שיביאו הם את עצמם למצב מחשבתי ירוד, שלא ידעו שהמן הרשע הוא ארור! ולא ידעו כי מרדכי היהודי הוא ברוך?! כיצד יתכן לסבור דבר זה!

ויש לשים לב, שהתלמוד מיד מספר מעשה, ונראה כי מעשה זה אינו בא כראיה לדברי רבא, אלא בא ללמד לכאורה, שאין לעשות כדברי רבא! ולכן רבינו הרמב"ם לא פסק בספרו, שאדם ישתכר בשיעור כזה, שלא ידע להבדיל בין ארור המן לברוך מרדכי! כלומר רבינו הרמב"ם אף שפוסק כדעת רבא, ומבין שצריך להשתכר, אינו מביא את הענין של שיגיע אדם למצב שאינו יודע להבדיל בין ברוך המן לארור מרדכי!

והנה התלמוד מביא "מעשה" שפשוט לכל בר דעת וברור, שלעולם מעשה זה לא היה, אלא הוא משל ונמשל, על מנת ללמד שכאשר אדם יאבד צלם אנוש על ידי ריבוי שכרותו, הוא מסוגל אף לרצוח את חבירו!

והתלמוד מספר מעשה, שרבה ורבי זירא עשו סעודת פורים אחד עם השני, נשתכרו בסעודה, ובתוך הסעודה קם רבה ושחט לרבי זירא. למחר בבוקר כאשר יתעורר רבה משכרותו, ביקש עליו רחמים, ורבי זירא חזר לחיות. לשנה הבאה שוב ישבו אחד עם השני, ורצו לשתות, אמר לו רבה לרבי זירא, לא בכל זמן וזמן מתרחש נס! כלומר, אם אני אהרוג אותך או אתה תהרגני על ידי השכרות, מי אמר שיתרחש נס ונוכל לחזור לחיים?!. ע"כ זה המעשה שמספר התלמוד. שכמובן שוב אני חוזר ואומר, אוי למי שילמד שמעשה זה היה בפועל, צריך להיות ממש הוזה הזיות על מנת להבין שזה מה שהיה בפועל, לייחס לרבותינו פחיתות, רשעות, ובורות שלא מתאימים אפילו לעמי הארץ. אלא כל המעשה הזה הם דברי אגדה שכלל לא היו, ובאו ללמד מוסר את האדם בלבד.

ולפי דעתי בלבד [=לא לדעת רבינו הטהור הרמב"ם בדיוק.], רבותינו לא לחינם חתמו הענין במעשה זה, אלא להורות בדרך יפה, שהם אינם מסכימים עם רבא ומה שאמר! והפליגו במעשה זה וסיפרו דבר זה דווקא על שתי חכמים מעם ישראל, שבוודאי וברור לכל אדם ואדם, שחכמים אלו לעולם לא יאבדו צלם אנוש, ולא יביאו עצמם למצב נחות וירוד כזה חלילה וחס, אלא מעשה זה בא להמשיל לאדם ולומר, ומה אם אלו שנשתכרו והתבסמו כדברי רבא, אחד מהם הרג אחד את השני, כל שכן וקל וחומר לבני אדם אחרים, שאסור להם בתכלית האיסור להביא עצמם לשכרות כזו! ומה שאמר רבא לכאורה דחויה היא מכל וכל!

אלא שהרי"ף כתב, "אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ברוך מרדכי לארור המן". והרי"ף מבין שמה שאמר רבא, זה מה שצריך לעשות, כלומר שיביא עצמו אדם למצב כזה ושכרות כזו, עד שלא ידע להבדיל בין ברוך מרדכי לארור המן. אלא שמכיון שהרי"ף העתיק את דבריו של רבא, וחתם את זו ההלכה, בוודאי כי מה שכתב, "עד שלא ידע להבדיל בין ברוך מרדכי לארור המן", אין מדבר לעולם באדם שיאבד את דעתו, אלא דברים אלו הם מליצה בלבד. כי לא הותר לאדם בשום אופן לאבד צלם אנוש! ורבינו חננאל פירש: "בסימא – פי' שיכור". והנה מדבריו למדים אנו כי יש ענין להיות, "שיכור" לפי דעתו של רבא, ופירוש את ענין "בסימא", בשכרות! אמנם לא באיבוד הדעת כפי שנבאר בהמשך!

וכתב המאירי (בית הבחירה למאירי מסכת מגילה דף ז עמוד ב): "חייב אדם להרבות בשמחה ביום זה ובאכילה ובשתיה עד שלא יחסר שום דבר. ומכל מקום, אין אנו מצווין להשתכר ולהפחית עצמנו [=שכלית, ולהוריד מעצמנו] מתוך השמחה, שלא נצטוינו על שמחה של הוללות ושל שטות, אלא בשמחה של תענוג שנגיע מתוכה לאהבת השם והודאה על הנסים שעשה לנו. ומה שאמר כאן [רבא], "עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", כבר פירשו קצת גאונים [=וביארו] שממה שהזכיר אחריו [=את דברי האגדה ולא לפניו, והוא המעשה], קם רבא שחטיה לרבי זירא. [ממילא הראו חכמי התלמוד כי] נדחו כל אותם הדברים ... ו[דעת רבא ומה ש]אמר, ש[לדעתו] חייב להתבשם עד שלא ידע בבירור מה יאמר. אלא שכבר נדחית לדעתינו כמו שביארנו, וגדולי המחברים [=רבינו הרמב"ם] כתבו, עד שירדם, וכן לענין ביאור זה שאמר, "שחטיה" לרבי זירא פי' מלשון "סחיטה" ר"ל שמיעבו ואחייה הוא מלשון החלימני והחייני סעודת פורים וכו'". עכ"ל.

והנה מבואר מתוך דברי המאירי הללו:

א) לדעת רבא הדבר פשוט וברור, שצריך האדם להגיע לשכרות כזו עד שלא ידע להבדיל בין ארור המן לברוך מרדכי, ואין זה משל, אלא כך צריך לעשות. וכך פסק הרי"ף. כל זה לדעת המאירי.

אלא כמו שכתבנו בדעתו למעלה על פי הנראה לעניות דעתינו, שגם זה הדבר הוא מליצה שאדם יבוא לשכרות טובה ולא פחותה. וגם לדעתם יש להוסיף, שהדבר פשוט וברור, כי הכל צריך להיות עם האנשים הנכונים במידה במשקל ובמסורה, וחלילה על האדם להגיע למצב שעל ידי קיום מצוה מדרבנן, יעבור לעבור על עבירות חמורות, ולהסיר מעצמו צלם אנוש.

ב) רבינו המאירי מבין, שכאשר התלמוד מביא את המעשה עם רבה ורבי זירא, ולא הביאו קודם להוראתו של רבא, הדבר מוכיח ומעיד, כי מה שאמר רבא, הוראתו דחויה היא, ומספיק שהאדם ישתה יין ויתבשם לא יותר מדאי, והכל לפי האדם, ושחלילה לא יביא עצמו לעולם למצב שבו הוא שמח שמחת הוללות ומאבד צלם אנוש. ולפי דעתו של המאירי, יש לאדם להשתכר בחג בדיוק כפי שמבין הרמב"ם, אלא שלדעתו, הוראתו של רבא דחויה היא, כלומר סוף הדברים שאמר רבא דחויים הם, שציוה, "עד דלא ידע וכו'", ואין להגיע לשכרות כזו חלילה.

ג) לדעת המאירי, רבינו הרמב"ם מבין מתוך דברי התלמוד, כי דברי רבא, חובה לקיימם, כלומר, חובה להתבשם ביום פורים. אלא שמה שאמר רבא, "עד שלא ידע להבדיל בין ברוך מרדכי לארור המן", רבא לא התכוין שיביא עצמו למצב של שכרות כזו עד שלא ידע להבחין כאשר הוא בהקיץ! אלא כוונת רבא, שהאדם יאכל וישתה וישתכר במצב כזה שהאוכל והשכרות יביא אותו להרדם, ואז ירדם, ומתוך שנרדם, בוודאי כי לא ידע להבדיל בין ארור המן לברוך מרדכי! וכן נראה שכך דעתו של המאירי.

ומה שכתבתי שהמאירי יסכים עם דברי הרמב"ם בענין השכרות, שכן לא ראינו שהשיג על דבריו של הרמב"ם, אלא הביאם והסכימם! שכתב רבינו, "ושותה יין עד שישתכר, וירדם בשכרות". עכ"ל. ורבינו דקדק היטב בדבריו וכתב, "ושותה יין עד שישתכר, וירדם בשכרות", ומה פירוש המילים "עד", כלומר, שיביא עצמו למצב שהוא שותה ושותה, עד שהוא משתכר בהקיץ, ואז כשעומד במצב הזה, הולך ונרדם באותה השכרות אשר נמצא בה!

ולכן יש לנו לדקדק בדברי רבינו היטב, ובפרט במה שכתב בלשונו ובקולמוסו, "עד שישתכר, וירדם בשכרות". ועוד יותר במה שכתב, "ושותה יין", כי ידוע שיש הפרש גדול בין הדברים המביאים לשכרות שלא על ידי שכר ויין, לבין הדברים המביאים לשכרות ובישום על ידי אמצעים אחרים. כלומר, כוונתי לומר, ששכר ויין הם מסוג הדברים שיכולים להביא לשכרות חמורה, שיש בה איבוד מחשבת השכל ואיבוד כושר הבחנה, ובעצם איבוד צלם אנוש! וכן אמרו רבותינו במשנה (משנה מסכת אבות פרק ג משנה י): "רבי דוסא בן הרכינס אומר שינה של שחרית ויין של צהרים ושיחת ילדים וישיבת בתי כנסיות של עמי הארץ מוציאין את האדם מן העולם". ע"כ. ולא אמרו, "שכרות של צהרים"! אלא דווקא "יין"! וכמובן כל זה בשותה יין לבדו! אבל השותה יין בסעודתו, כלומר עם סעודתו הדבר מותר.

וכמו שהזהירו ואמרו במשנה (משנה מסכת בכורות פרק ז משנה ו): " ... הכושי והגיחור והלבקן והקפח והגנס והחרש והשוטה והשכור ובעלי נגעים טהורין פסולין באדם, וכשרין בבהמה וכו'". ע"ש. וכתב רבינו הטהור (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת בכורות פרק ז משנה ו): " ... ואמרו [רבותינו] כי [אדם] השיכור [הוא] מכלל המומין המיוחדין באדם [=כלומר, שעל ידי השכרות בביכול נעשה בו מום מסויים], וכבר בארנו שהמומין המיוחדין באדם אינן מחללין עבודה, שהיוצא מזה [=מתוך דברי רבינו] שאין השיכור מחלל עבודה! זה [=מה שכתבתי הוא] נכון! [=ואם תשאל, והרי דבריו של הרמב"ם סותרים את מה שכתוב במשנה כאן, שהשיכור פסול לעבודה! אלא [=מסביר רבינו, שכוונת רבותינו לומר בענין השיכור שאינו פסול לעבודה], שהוא [דווקא] במי שהיה שיכור מדברים המביכים את המוח זולת [=מלבד] היין והשכר! כוונתי בשכר, מיץ הענבים הקרוב לזמן דריכתו והוא אשר קראתו התורה שכר! [שבזה בוודאי פסול הוא. אבל מי שהיה שיכור מדברים אחרים] כגון מי שהרבה לשתות חלב, או דבש, או שאכל "סוכראן" [אינו נפסל בכך]. אבל אם היה שתוי יין, או שכר, [וזו כוונת רבותינו כאן], הרי זה מחלל עבודה". ע"כ. ומבואר מתוך דברי רבינו, שהיין והשכר, לא רק שהם גורם לשכרות, אלא הם גם מביאים לשכרות הכי קשה. ולכן קושי גדול! כיצד יעלה על הדעת, ל-"להשתכר" ביום פורים ולכאורה להגיע למצב שבו ראשו אינו עמו?! ולא רק להשתכר ביום פורים, אלא להשתכר על ידי יין! ולהרדם באותה שכרות! כלומר, שיביא עצמו למצב של שכרות, ורק

לאחר שנרדם באותה שכרות, יקיים את מה שכתב רבינו על פי הבנתו הברורה במסורת חז"ל. ומשמע על פניו מתוך דברי רבינו הטהור, כי בחג פורים, יש ענין להיות מבושם היטב, במצב של "שכרות", ודבריו אינם "משל" או נוזמא!, כי אינו מעתיק לשון התלמוד, אלא מבאר אותו בהלכה זו, ומדובר בהבנה ברורה מתוך דברי התלמוד, כיצד לקיים את מצות חג פורים בחובתו!

ולכן, על מנת להבין מה רבינו מתכוין בלשונו כאשר אומר, "שכרות", וכאשר כותב, "וישתכר", עלינו לעבור בספרו ולחקור היטב מה כוונתו.

הלכות תפילה

כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ד הלכה טז – יז): **"כיצד היא הכוונה? שיפנה את לבו מכל המחשבות, ויראה עצמו כאלו הוא עומד לפני השכינה, לפיכך צריך לישב מעט קודם התפלה, כדי לכוין את לבו, ואחר כך יתפלל בנחת ובתחנונים, ולא יעשה תפלתו כמי שהיה נושא משאוי ומשליכו והולך לו, לפיכך צריך לישב מעט אחר התפלה ואחר כך יפטר, חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת קודם תפלה ושעה אחת לאחר תפלה ומאריכין בתפלה שעה.**

"שיכור" אל יתפלל מפני שאין לו כוונה [=אע"פ שדעתו עמו], **ואם התפלל** [אין עולה לו תפילתו! ואף] **תפלתו** [נחשבת] **תועבה! לפיכך חוזר ומתפלל כשיתרוקן משכרותו.**

"שתוי" אל יתפלל, ואם התפלל תפלתו תפלה. [מכיון שגם דעתו עמו, וגם יכול לכוין הדברים כלפי הבורא יתברך].

אי זה [הוא אדם נחשב בנדר והגדרה שלו הגדרה של] **"שיכור"? זה שאינו יכול לדבר לפני המלך** [=כלומר, אע"פ שהיראה לפני המלך היא יראה גדולה ומפיגה כל חולשה, הנה השיכור, ראשו אינו עמו, עד כדי כך שאינו יכול לדבר דיבור ברור, אף בפני מלך! זו ההגדרה של "שכרות"!]. [אבל אדם שנחשב בנדר] **"שתוי", יכול לדבר בפני המלך, ואינו משתבש! אף על פי כן, הואיל ושתה רביעית יין, לא יתפלל** [לכתחילה], **עד שיסיר יינו מעליו".** ע"כ. והנה מתוך דברי רבינו הללו למדין אנו ללא כל ספק:

א) "שתוי" – אדם ששתה רביעית יין, שיש בה בכדי להביא את האדם לנעימות בראשו, אמנם אין כאן יציאה מן האיזון ואינו משתבש בדיבורו, ויכול לכוין אף דעתו. כלומר, שהוא שתוי בצורה ובאופן שדיבוריו מיושבים ולא נתקעים כאשר הוא אומר אותם! ולכן לכתחילה לא יתפלל בצורה כזו, אבל אם יתפלל תפילתו עולה לו! ומדוע? מפני שהוא מפוקס, דיבורו רציף, דעתו עמו, אבל מכיון שראשו מעט בנעימות, כלומר במצב שהוציא אותו מגדר הרגיל בבני אדם, לכן לכתחילה לא מתפלל בצורה כזו לפני הבורא יתברך.

ובוודאי שאין מדובר כאן על רביעית יין בדווקא! אלא שיעור של אדם בגדר "שתוי", זה אדם ששותה במידה שהוא יודע לאמוד את עצמו ולהגיע למצב שגם שהוא שתה, הוא עדיין

יודע מה הוא משיב ומה הוא מדבר, ודיבורו לא נתקע כתוצאה מן השתיה חלילה, וכמובן הכל לפי שיעור האדם! כלומר, יש אדם שישתה פחות מרביעית יין ויגיע למצב שיש לו מה שנקרא, "נעימות בראשו", ויש אדם צריך שתי כוסות על מנת להגיע למצב והגדרה של "שתוי". והכל הוא לפי האדם.

ב) "שיכור" – זו הגדרה שרבים נוטים לפרש אותה בצורה שהיא לא נכונה, כלומר, המילה "שכרות", או "שיכור" נתפסה בדורינו אנו, ונחשבת בעיני בני אדם, לאדם ששוכב ברחובות העיר, לאדם ששותה ומשתולל בשכרותו, לאדם שקופץ משכרותו, לאדם שאינו יודע מה עונה לאחרים ואינו זוכר יום למחרת מה הוא עשה אמש וכו'! כל אלו הדוגמאות, הם לא ההגדרה של "שיכור", או של "שכרות" על פי רבינו.

כי שיכור מדובר באדם ששותה יותר מהרגיל, ורצוני לומר, שבזמניהם עיקר המשקה היה יין, ובכל סעודה מסעודתם היו שותים כמעט רביעית יין מזוג. ונמצא כל ישראל אז בזמנם, היו לוגמים רביעית יין במהלך היום בזמן סעודתם, כי זו היתה שתייתם. ואדם שישתה רביעית יין כזו בזמן הסעודה, בוודאי שיהיה לו נעימות בראש, ואדם כזה לכתחילה אסור לו להתפלל, וזה האדם נקרא "שתוי".

וזה כמובן אם שותה את היין בזמן סעודתו! אבל אם שותה אותו לבדו, כלומר ששותה רביעית בלא סעודה, אדם כזה כבר עלול להגיע למצב של שכרות. כמו שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות דעות פרק ה הלכה ג): "ואסור לשתות יין בצהרים ואפילו מעט אלא [מותר] אם היה בכלל האכילה, שהשתיה שהיא בכלל האכילה אינה משכרת, ואין נזהרין אלא מיין שלאחר המזון". ע"כ. ומשמע מדברי רבינו, שאם אדם ישתה רביעית יין בתוך סעודתו, לכל היותר יחשב ל-"שתוי"! אבל לא ל-"שיכור"! ושתייתו ששתה תפוג ממנו מהר.

ולכן מבואר יוצא, ששיכור, זה אדם ששותה יותר מן השתוי, כלומר ששותה יין או כל סוג של משקה בכמות נדיבה, וכתוצאה מכך, הוא אינו יוצא מאיזון לגמרי, הוא לא מתחיל לדבר שטויות, אלא פשוט ראשו בנעימות כזו, שקשה לו לסדר את הדברים ולדבר באופן רציף! מה שנקרא ראשו כבד עליו, אבל, ואבל גדול, שיכור בהגדרתו של רבינו, זה אדם שיכול לעמוד לפני מלך, להכיר שזה אכן המלך, כלומר דעתו עמו וזוכר כל מה שעושה, אלא שמפני שהוא שיכור, לא יכול לדבר בצורה מאוזנת לפני המלך. זו המידה שלפי עניות דעתי צריך כל אדם, כמובן רק איש ולא אשה כפי שאני אבאר בהמשך, זו המידה שצריך להגיע אליה בחג פורים בסעודה שסועד!

ג) "שיכור כלוט" – אדם ששתה כמות גדולה מאוד של שכר או יין, כמובן הכל לפי האדם, בכל אופן מדובר באדם שהגיע למצב שכל מה שהוא עושה דעתו לא עמו, ואם ישאלוהו, על כל מעשיו שעשה אמש, אינו זוכר דבר ממה שעשה. להגיע למצב כזה אסור בתכלית האיסור ולא משנה מתי ובאיזה זמן, כולל פורים, וכולל חג הפסח שחייב אדם לדחוק עצמו לשתות ארבע רביעיות של יין!

ומה שכתבתי בענין "שיכור כלוט". כן נלמד היטב ממה שכתב רבינו בעצמו (רמב"ם הלכות אישות פרק ד הלכה יח): "**שיכור שקידש** [את האשה שעמה הוא רוצה להתחתן], **קידושיו קידושין** [משום שדעתו עמו], **ואף על פי שנשתכר הרבה, ואם הגיע לשכרותו של לוט אין קידושיו קידושין, ומתיישבין בדבר זה**". עכ"ל.

והנה רבינו מלמדנו בכל זה, ששיכור שקידש, מכיון שהשיכור של רבינו והגדרתו הוא מדובר באדם שדעתו עוד עמו, מפאת העובדה הזו, קידושיו קידושין! ומדגיש רבינו, "אע"פ שנשתכר הרבה"! כלומר, מלבד שלושת הדרגות של בני אדם כאשר הם שותים ומשתכרים שהבאנו לעיל, יש עוד איזו הגדרה שרבינו מוסיף כאן ואומר, "אע"פ שנשתכר הרבה", כלומר, כל זמן שדעת האדם עליו, אפילו ששתה הרבה והוא שיכור ברמה גדולה, כל זמן שדעתו עליו, קידושיו קידושין!

אמנם לגבי חג פורים, רבינו לא מבקש מן האדם שישתכר הרבה חלילה! וכן להיפך, רבינו גם לא אומר לאדם, שיהיה "שתוי", אלא דורש ממנו, עד, "שישתכר, וירדם בשכרות".

וכן מבואר שוב ממה שכתב רבינו (רמב"ם הלכות נזירות פרק א הלכה יב): "וכן שכור שנתנו לו כוס כדי לרוותו, ואמר, הרי זה נזיר ממנו, הרי זה אסור באותו הכוס בלבד, ואינו חייב בנזירות שלא נתכוון זה, אלא שלא ישכרו אותו יותר מדאי, ואם הגיע לשכרותו של לוט, אין דבריו כלום ואינו חייב על כל עבירה שיעשה שמשהגיע לשכרותו של לוט אינו בן חיוב". ע"כ. והרי שיש הבדל ברור ופשוט בין אדם שמשתכר, לבין אדם שמשתכר יותר מדאי, לבין שכרותו של לוט שאינו בן חיוב לשום דבר! וכאילו אין כאן אדם עד שיפוג ממנו שכרותו הרעה!

וכן מבואר מדבריו של רבינו שאדם המוגדר, "שיכור", דעתו עמו! ואף זה המוגדר, "שיכור יותר מדאי" דעתו עמו! אלא שבחג פורים צריך להיות בשכרות! ולא בשכרות הנקראת בפי רבינו "יותר מדאי". וכן מבואר עוד ממה שכתב (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה יב): "וכן אסרו חכמים שלא ישמש אדם מטתו ולבו מחשב באשה אחרת, ולא יבעול מתוך שכרות, ולא מתוך מריבה ולא מתוך שנאה ולא יבוא עליה על כרחה והיא יראה ממנו, ולא כשיהיה אחד מהן מנודה ולא יבוא עליה אחר שגמר בלבו לגרשה, ואם עשה כן הבנים אינן הגונים אלא מהן עזי פנים ומהן מורדים ופושעים". ע"כ. והרי שדעתו של שיכור המוגדר, "שכרות", הוא אדם שיש עמו דעת, ויודע אף מה הוא עושה, אלא שהוא מבושם יותר מן הרגיל, כלומר יותר מן השתוי, ולכן אסרו חז"ל וגזרו, שלא יבוא על אשתו במצב כזה, מן הטעמים שאין צורך לפרטם בכתב.

והנה מוכח ומבואר מכל מה שראינו בדברי רבינו, כלומר מוכח היטב מהלכות תפילה והלכות קידושין ושאר המקומות שהזכרנו, מוכח וברור לכאורה, שמה שכתב רבינו, "ושותה יין עד שישתכר, וירדם בשכרות". אין ספק כלל, כי רבינו מתכוין שיהיה האדם מבושם היטב ולא רק מעט כמו זה הנקרא, "שתוי", ולא הרבה כמו זה הנקרא, "שכרות יותר מדאי". אלא צריך להיות במצב של "שכרות", והוא יותר ממצב של "שתוי"! ואם תקשה ותאמר, כיצד

יתפלל תפילת מנחה אדם זה? אלא בוודאי נענה, כי מצוות סעודת פורים היא לאחר תפילת שחרית עד זמן מנחה, ולאחר תפילת שחרית כאשר הינו מקיים את סעודתו, ושותה ומשתכר כפי שכתב רבינו, והולך לישון, בוודאי ופשוט שעד זמן מנחה, יפיג את שכרותו! ולכן רבינו פוסק, "וירדם בשכרות", וכאשר ישן ויקום משנתו, בזה קיים מצות החג, וגם יוכל להתפלל תפילה מנחה.

והנה אם דעת רבינו הרמב"ם היתה, שמספיק רביעית יין בחג פורים, היה לו לומר, "ושותה יין עד שיהיה שתוי, וירדם בשתייתו". אבל לא! רבינו כותב מפורש, "ושותה יין עד שישתכר, וירדם בשכרות", וזו מצוות החג הזה! והנני מתוודה, שניסיתי בכל מאמצי כוחי תוך חקירה ועיון, לא להעמיס בדברי רבינו את הדברים הללו, אבל לפי עניות דעתי וכל המקורות אשר הצבתי, זו היא דעתו הישרה! וכמה שהדבר נשמע קשה אף לי, ופשוט שהדבר ישמע קשה למי שיקרא את המאמר הזה, וכמה שהדבר נשמע כ-זר מאוד, ואני מסכים שזה נשמע זר, אבל זו עובדה בדברי רבינו, וזו ההלכה שפוסק רבינו הטהור אשר אנו הולכים בדרכיו!

ויתירה מכך, כל הלומד מן דברי התלמוד ומדייק מתוך דבריו, שצריך אדם "לבסומי", כלומר מדייק מדברים אלו, שאין צריך שיהיה האדם "שיכור", אלא מספיק שישתה מעט, לפי דעתי מי שלומד כך, מוציא את רבינו הרמב"ם בצורה לא טובה, ואף לא מדקדק בלשונו! כי רבינו נצמד ללשונות התלמוד! וכאשר רבינו ראה לכתוב, "עד שישתכר, וירדם בשכרות", כלומר רבינו שינה מלשון התלמוד וביאר את כוונת רבא, ופסק את דעתו!! וכאשר רבינו שינה בלשונו, אי אפשר להשען על לשון התלמוד ולומר, "לבסומי" כמו שהמפרש רוצה לפרש, בפרט למי שנצמד לדעתו של רבינו! כי רבינו פירש, "לבסומי" = שכרות! ולא "שתוי"! והיה יכול רבינו לכתוב, "חייב אדם להתבשם ביום פורים", ואז היינו סוברים ואומרים כי מספיק שישתה האדם מעט! אבל רבינו לשונו חדה כתער, וכתב, " עד שישתכר, וירדם בשכרות". וכמו שביאר רבינו חננאל ופירש: "בסימא – פי' שיכור". והנה מדבריו למדים אנו כי יש ענין להיות, "שיכור" לפי דעתו של רבא, ופירוש את ענין "בסימא", בשכרות!

"יישוב ב' סתירות לכאורה מלשון רבינו – כל אדם שמשתכר חוטא!"

והנה כעת נציג שתי "סתירות" לכאורה, שיצאו להמון אנשים ואף לי בדברי רבינו.

סתירה א'

כתב רבינו בהלכות דיעות (רמב"ם הלכות דעות פרק ה הלכה ג): "... **כשהחכם שותה יין אינו שותה אלא כדי לשרות אכילה שבמעיו** [=לא ביותר מדאי, שלא יניע לשכרות!]. **וכל** [=אדם, אפילו אינו חכם, אלא כל אדם ואדם], **המשתכר** [=העושה פעולה המביאה עצמו לידי שכרות, ואפילו לא שכרותו של לוט, אלא שכרות האמורה למעלה], **הרי זה חוטא ומנונה ומפסיד חכמתו, ואם נשתכר בפני עמי הארץ הרי זה חילל את השם, ואסור לשתות יין בצהרים ואפילו מעט אלא אם היה בכלל האכילה, שהשתיה שהיא בכלל האכילה אינה משכרת, ואין נזהרין אלא מיין שלאחר המזון". ע"כ.**

והנה, בראיה ראשונה ושטחית, הלכה זו נראית כסותרת את דבריו של רבינו שכתב בהלכות פורים מפורשות, "עד שישתכר, וירדם בשכרות". ע"כ. ובוודאי ופשוט ללא הרבה אריכות, שאין בדבר זה שום סתירה! שכאן בהלכות דעות רבינו לימד באופן כללי, שכל אדם ששותה שכר או יין ומגיע למצב של שכרות, ואפילו לא שכרות של לוט, אלא שכרות רגילה כמו שצריך להגיע ביום חג פורים, כותב רבינו, הרי זה חוטא! כי אין לו שום סיבה מוצדקת לנהוג כך.

ומה שכתב רבינו, "הרי זה חוטא ומגונה ומפסיד חכמתו", בוודאי כי מילת, "חוטא", אין כוונתו שעובר עבירה מדרבנן או מן התורה. כי כוונתו, "חוטא לנפשו"! כלומר משחית את נפשו! שכן אם היה איסור מן התורה להגיע לשכרות או איסור אפילו מחכמים להגיע למצב של שכרות, רבינו לא היה צריך את אריכות הדברים הללו! אלא כוונתו במילת חוטא, לומר שחוטא ומפסיד נפשו, ולכן מיד כתב, "ומפסיד חכמתו"! כי השכרות מוציאה את האדם מן העולם. וזו הרחקה מוסרית שלא יביא האדם עצמו לידי כך!

אבל בחג פורים, באופן שהדבר נעשה חד פעמי על מנת לקיים מצות חכמים, בוודאי כי עליו להשתכר ולקיים מצות חכמים, ואין בזה חטא! אלא למצוה גדולה יחשב הדבר!

והראיה הכי גדולה לכך, מהלכות חג הפסח! ששם כתב רבינו (רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ז הלכה ה – ט): "בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים ... לפיכך כשסועד אדם בלילה הזה צריך לאכול ולשתות והוא מיסב דרך חירות, וכל אחד ואחד בין אנשים בין נשים חייב לשתות בלילה הזה ארבעה כוסות של יין, אין פוחתין מהם, ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה לא יפחתו לו מארבעה כוסות, שיעור כל כוס מהן רביעית ... ארבעה כוסות האלו צריך למזוג אותן כדי שתהיה שתיה עריבה הכל לפי היין ולפי דעת השותה, ולא יפחות בארבעתן מרביעית יין חי, שתה ארבעה כוסות אלו מיין שאינו מזוג יצא ידי ארבעה כוסות ולא יצא ידי חירות, שתה ארבעה כוסות מזוגין בבת אחת יצא ידי חירות ולא יצא ידי ארבעה כוסות, ואם שתה מכל כוס מהן רובו יצא". ע"כ.

וכאן הדבר יותר קשה בהרבה! כיצד אשה אשר דעתה יותר קלה מן האיש, תשתה ארבעה כוסות יין? ועוד רבינו מצווה שיהיה בשיעור זה שיעור של ארבעה רביעיות יין חי! אלא פשוט הדבר, כי בשתי מקומות בלבד נצטוינו על השתיה, בחג הפורים, ובחג הפסח! ובוודאי וברור לכל הקוראים, כי מי ששתה ארבעה כוסות רביעית יין, הגיע למצב ללא כל ספק של שכרות! וגם אני שלא אוהב בכלל שתיה חריפה, דוחק את עצמי לשתות ארבעה רביעיות של יין חי, וראשי מסוחרר עלי, וכי נאמר שאנו חוטאים בכך? וכי נאמר שהפסדנו את שכלנו בכך? קיימנו עתה מצוה גדולה מאוד! וכל מה שכתב רבינו, זה שאדם שותה בלא כל סיבה מוצדקת וללא כל קיום מצוה! ומה נאמר, כיצד רבינו סותר את עצמו מן הלכה זו האמורה בפסח להלכה שכתב בהלכות דעות? בוודאי ופשוט שלא! ורבותינו האמוראים היו דוחקים עצמם לשתות ארבעה כוסות והיו משתכרים, ולא היה להם בזה כל הפסד! ולכן מן ההלכה הזו בהלכות דעות למדים אנו כי אין כל סתירה!

ואם תשאל מהיכן ההכרח לשתות שכר או יין ולהגיע למצב של שכרות דווקא? כלומר מהיכן למדו רבותינו דבר זה? אלא דע לך קורא נעים, כי בכל מקום אשר נאמר, "משתה", לעולם ידבר על שתית היין או השכר! כמו שמבואר בתורה על לוט (בראשית פרק יט פסוק ג פרשת וירא): "וַיִּפְצַר בָּם מְאֹד וַיָּסֻרוּ אֵלָיו וַיָּבֹאוּ אֶל בֵּיתוֹ וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה וּמַצּוֹת אָפָה וַיֹּאכֵלוּ". וכתב הספורנו, "משתה – [כך מקום שנאמר משתה, הוא] קביעות סעודה על היין, בהיות היין אהוב אצלו [=אצל לוט], כמו שהוכיח סופו על תחלתו. אבל אברהם [אבינו] לא עשה משתה [=כלומר, לא עשה סעודה על יין], זולתי ביום הגמל את יצחק, לגדולי הדור שהיו מורגלים בכך בעת שמחתם, כאמרם ז"ל קמי דשתי חמרא חמרא (סוטה י א)".

ומכיון שנאמר (אסתר פרק ט פסוק כא - כב): "לְקַיֵּם עֲלֵיהֶם לִהְיוֹת עֹשִׂים אֵת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר וְאֵת יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה: כַּיָּמִים אֲשֶׁר נָחוּ בָהֶם הַיְהוּדִים מֵאוֹיְבֵיהֶם וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נֶהְפַּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה וּמִשְׁלוֹחַ מָנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים". והנה אמרה אסתר בנבואה, "לעשות אותם ימי משתה ושמחה"!, ומפני מה אמרה בנבואתה, "משתה ושמחה"? משמע שחייב כל אדם להשתכר ביום פורים!

ואני בדעתי בעת לתת טעם נכון לזו השכרות, כי כמו שישראל היו מוטלים על כף מאזניים של גזירת להשמיד להרוג ולאבד, והיו בשכרות החושים, כלומר במחשבה שהולכים להתנתק מזה העולם! כך מצווה כל אדם להרגיש את אשר הרגישו אבותינו בגזירה זו, ולהיות במצב של שכרות, ולהרגיש ראש כבד, ולהרגיש במצב שאתה לא יכול לדבר ולהסדיר את דיבורך, ובכך תזכור את הנס הגדול ואת הצרה הגדולה שהיו ישראל נתונים בו באותו הזמן!

והראיה לדברי ממה שהובא בחז"ל ופסק אותו רבינו הטהור (רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יג הלכה א): "מי שנגמר דינו למיתה מוציאין אותו מבית דין ... וכל המתודה יש לו חלק לעולם הבא, אם אינו יודע להתודות אומרים לו אמור תהא מיתתי כפרה על כל עונותי, אפילו ידע בעצמו ששקר העידו עליו כך הוא מתודה ... ואחר שמתודה משקין אותו קורט של לבונה בכוס של יין כדי שתטרף דעתו עליו וישתכר ואחר כך יהרג במיתה שהוא חייב בה". ע"כ.

והנה קבלה למשה מסיני ומסורת היא, שיש להשקות ולהביא לשכרות את זה שנגזר עליו מיתה בבית דין! ולכן אסתר קיבלה בנבואה, שעם ישראל צריכים להתשכר בחג פורים, ולא להשתכר ממש, אלא להיות מבושמים היטב, וכאילו הולכים להיהרג הם, ולכן פסק רבינו שירדם האדם בשכרותו, כאילו השינה שלו היא המוות שפוקד אותו! וכאשר יקום, יודה לאל יתברך, שכמו שקמו עם ישראל מן הגזירה, כך הוא קם משנתו וה' יתברך שומר על כל עם ישראל ומחכה שיחזרו בתשובה.

סתירה ב'

כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות יום טוב פרק ו הלכה יט): "אף על פי שאכילה ושתייה במועדות

בכלל מצות עשה, לא יהיה אוכל ושותה כל היום כולו, אלא כך היא הדת, בבקר משכימין כל העם לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ומתפללין וקורין בתורה בענין היום וחוזרין לבתיהם ואוכלין, והולכין לבתי מדרשות קורין ושונין עד חצי היום, ואחר חצי היום מתפללין תפלת המנחה וחוזרין לבתיהן לאכול ולשתות שאר היום עד הלילה. כשאדם אוכל ושותה ושמח ברגל לא ימשך ביין ובשחוק ובקלות ראש ויאמר שכל מי שיוסיף בזה ירבה במצות שמחה, שהשכרות והשחוק הרבה וקלות הראש אינה שמחה אלא הוללות וסכלות ולא נצטוינו על ההוללות והסכלות אלא על השמחה שיש בה עבודת יוצר הכל, שנאמר (דברים כ"ח): "תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב". הא למדת שהעבודה בשמחה, ואי אפשר לעבוד את השם לא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שכרות". ע"כ.

והנה גם זו ההלכה אינה סתירה כלל. כי רבינו כלל לא מדבר במקום שיש ציווי לשתות, אלא רבינו מדבר על הרגל כולו, שלא ימשך אדם מתוך שמחת הרגל להביא עצמו לידי שכרות שלא לצורך. אבל אין כאן שום סתירה לענין ארבעה כוסות בליל פסח, ולענין השכרות ביום פורים.

"שתי מנות של אוכל – משלוח מנות – האם אפשר לתת יין?"

הנה במאמר הקודם, עמדנו על שתי נקודות מתוך מה שכתב רבינו בהלכה הנזכרת (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ב הלכה טו). וכעת נעמוד על מה שכתב שם בהמשך: " ... וכן חייב אדם לשלוח שתי מנות של בשר, או שני מיני תבשיל, או שני מיני אוכלין לחבירו, שנאמר (אסתר ט'): "ומשלוח מנות [=לא כתוב "מנה", אלא "מנות"] איש לרעהו", שתי מנות לאיש אחד, וכל המרבה לשלוח לריעים משובח. ואם אין לו [מה לשלוח לאחרים, אלא יש לו את סעודתו בלבד, מה יעשה?] מחליף עם חברו [את סעודתו], זה שולח לזה סעודתו, וזה שולח לזה סעודתו, כדי לקיים, "ומשלוח מנות איש לרעהו". ע"כ.

והנה מבואר מדבריו של רבינו כי יש ענין לשלוח דווקא מיני "אוכלין", שכן שילש את דבריו בהלכה זו וכתב, "בשר" – שזה מין אוכל ולא משקה! ושוב כתב, "תבשיל", שזהו מין אוכל ולא משקה! ושוב כתב, "אוכלין" – שזה מין אוכל לכאורה, ולא משקה! ורצונו של רבינו בהבאת זה הענין ושלל הדוגמאות הללו ואריכות לשונו, הוא לבאר לקורא לכאורה, שבכדי לצאת ידי חובת משלוח מנות, אין לשלוח סוגי משקין, כגון יין וכיוצא בו, אלא דווקא שתי מנות של אוכלין, או שתי מנות של בשר, או שני מיני תבשיל, או שני מיני אוכלין!

ולי קשה על דיוקו זה של רבינו, שמשמע ממנו שאם שלח יין לחבירו בתוספת מנת אוכל, לא יצא ידי חובה "משלוח מנות". ומדוע קשה לי על דבריו של רבינו? מפאת ב' סיבות:

א) במאמר הקודם למדנו כי חובה להשתכר ביום פורים, ואם כן נמצא שמכלל שמחת וחובת הסעודה הוא היין או השכר, ומדוע זה השולח לחבירו משלוח מנות שיש בו גם יין ומנת אוכל, לא יצא ידי חובה? הרי זה המצוה בחג פורים!

ב) מכיון שאמרו במשנה (משנה מסכת מגילה פרק א משנה ד): " ... אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קריאת המגילה ומתנות לאביונים". ע"כ. ובתלמוד ביארו (בבלי מסכת מגילה דף ז עמוד א): "[נאמר במשנה] "ומתנות לאביונים". תני רב יוסף: [=רב יוסף מדקדק בדברי המשנה ואומר, שלא רק מתנות לאביונים וקריאת מגילה חובה ביום פורים, אלא גם צריך לקיים את הכתוב] "ומשלוח מנות איש לרעהו"! [וכמה?], שתי מנות לאיש אחד. [ומדוע שתי מנות? מכיון שנאמר, "מנות" והוא לשון רבים, ואין רבים אלא שנים. ומדוע לאיש אחד? שנאמר, "איש לרעהו", ולא נאמר לרעים! אלא נאמר, "לרעהו"]. ומתנות לאביונים [כיצד?], שתי מתנות לשני בני אדם. [=ומהיכן דיוקו? מזה שנאמר במגילה, "ומתנות", שהוא לשון ריבוי, וגם נאמר, "לאביונים", ולא אמר "לאביון", ולכן חובה לתת לשתי בני אדם לכל אחד מהם מתנה אחת, וזה הנקרא, "מתנות לאביונים".

כעת אחר הוראה זו של רב יוסף, התלמוד מביא מעשה] רבי יהודה נשיאה [=היה נכדו של רבי יהודה הנשיא כותב וחותם המשנה], שדר ליה לרבי אושעיא [=שלח רבי יהודה נשיאה ביום פורים, לחבירו רבי אושעיא], אטמא דעיגלא תלתא [=שליש מירך של עגל. ואין לפרש שלושה חלקים של ירך העגל. שכן אם זו היתה הכוונה היה לתלמוד לומר, "תלתא אטמא דעיגלא", ואז היה מובן ששלח לו שלושה חלקים של ירך העגל. אבל זה

אינו, אלא שלח לו משקל שליש מירך של עגל. ובנוסף לכך שלח לו], **וגרבא דחמרא** [=חבית יין, כלומר שיעור משובח של יין]. **שלח ליה** [=לאחר שקיבל רבי אושעיא את המשלוח מנות מרבי יהודה נשיאה, שלח ואמר לו] **קיימת בנו רבינו, "ומשלוח מנות איש לרעהו" – ו**[גם קיימת] **מתנות לאביונים** [=שהיה רבי אושעיא איש עני, לכן במשלוח זה קיים גם משלוח מנות וגם מתנות לאביונים]. **ע"כ. והנה מן התלמוד הזה למדים אנו, שהחכמים היו שולחים אחד לשני מין אחד של בשר וחבית יין, והיו יוצאים בזה ידי חובת משלוח מנות! ויותר מזה מבואר בתלמוד ירושלמי** (מסכת מגילה פרק א הלכה ד): "ר' יודן נשייא שלח לרבי הושעיה רבה, חדא עטם, וחד לגין דחמר, שלח ואמר לו, קיימת בנו "ומתנות לאביונים", חזר ושלח ליה, חד עיגל וחד גרב דחמר, שלח וא"ל קיימת בנו ומשלוח מנות איש לרעהו". ע"כ. ומבואר שרבי יהודה נשיאה שלח פעמיים לרבי הושעיא, פעם אחת שלח לו חתיכת בשר וכמה רביעיות של יין. ובזה יצא ידי חובה מתנות לאביונים! ולאחר מכן שוב שלח לו עגלה, ושלח לו חבית יין, אמר לו רבי הושעיא, כעת יצאת ידי חובת ומשלוח מנות איש לרעהו! **ונמצא** שלדעת שתי התלמודים, נתינת יין ביום פורים עם מנת אוכל או מנת תבשיל או מנת בשר, בזה יוצאים ידי חובת משלוח מנות! ואם נותן לעני כיוצא בזה, בזה יוצא ידי חובה גם מתנות לאביונים! ואם כן נמצא שהיין הוא בכלל מנה אחת, וכיצד רבינו הרמב"ם לא הדגיש זאת? וכיצד לא מנה את היין בדבריו בכלל מנה? ומדוע לא כתב שהשולח מנת אוכל ומנת משקה יצא ידי חובת משלוח מנות?

ואפילו בענין מתנות לאביונים **כתב רבינו** (הלכות פורים ספר משנה תורה פרק ב' הלכה טז-יז): "וחייב לחלק לעניים ביום הפורים, אין פחות משני עניים נותן לכל אחד מתנה אחת, או מעות, או מיני תבשיל, או מיני אוכלין, שנאמר ומתנות לאביונים שתי מתנות לשני עניים, ואין מדקדקין במעות פורים, אלא כל הפושט ידו ליטול נותנין לו, ואין משנין מעות פורים לצדקה אחרת. מוטב לאדם להרבות ב-"מתנות אביונים", מלהרבות בסעודתו ובמשלוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה, אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האמללים האלו דומה לשכינה, שנאמר (ישעיהו נ"ז): "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים". ע"כ. וגם כאן רבינו כותב, "מיני תבשיל", "מיני אוכלין". ומדוע לא כתב, "משקין"?

אלא, שאולי יתכן לפתור קושיה זו, כאשר נדקדק בדברי רבינו בשלושת הדוגמאות שהביא. שכמובן מה שכתב, "בשר", בוודאי לא ידבר על סוג משקה. ומה שכתב, "תבשיל", בוודאי גם זה לא ידבר על משקה. אמנם, במה שכתב, "אוכלין", יש לנו לחקור, האם "משקין" לדעתו של רבינו נכללים בתוך המילה, "אוכלין". ויש להדגיש, שגם אם יוכח שהמשקין נכללין בכלל "אוכלין", יהיה קשה לומר שהשולח שתי חביות יין לחבירו יוצא ידי חובה! שכתב רבינו, "או שני מיני אוכלין"! שכן אין כאן אכילה כלל אלא רק משקה בלבד! וכיצד יצא אדם ידי חובה כאשר ישלח לחבירו שתי מיני משקין בלבד?

דוגמה א'

כתב רבינו (רמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק א הלכה א-ב): "כל אוכל המיוחד למאכל אדם כגון לחם ובשר וענבים וזיתים וכיוצא בהן מקבל טומאה וכל שאינו מיוחד למאכל אדם ה"ז טהור

ואינו מקבל טומאה אא"כ חישב עליו וייחדו למאכל אדם, וזה וזה אינו מקבל טומאה עד שיבלל תחילה באחד משבעה משקין וזהו הנקרא הכשר שנאמר וכי יותן מים על זרע, ואלו הן השבעה משקין שמכשירין את האוכלין לטומאה: המים והטל והשמן והיין והחלב והדם והדבש, ואינן מכשירין עד שיפלו על האוכלין ברצון הבעלים, ולא יהיו סרוחין שהמשקה הסרוח אינו מכשיר וכיון שהוכשר האוכל אף על פי שיבש והרי הוא נגוב הרי זה מקבל טומאה. ". ע"כ. ומתוך הלכה זו למדנו שיש הפרש בין משקין לבין אוכלין.

דוגמה ב'

עוד כתב רבינו (רמב"ם הלכות ברכות פרק ג הלכה יב): " ... במה דברים אמורים שאכל מכזית ולמעלה אבל אכל פחות מכזית בין מן הפת בין משאר אוכלין, והשותה פחות מרביעית בין מן היין בין משאר משקין, מברך בתחלה ברכה הראויה לאותו המין ולבסוף אינו מברך כלל". ע"כ. ורבינו קורא ליין בכלל "משקין"! ואם דעתו היתה שיוצאים במשלוח מנת יין ידי חובה, היה לו להדגיש בהלכות פורים, שהשולח משקין יצא ידי חובתו במשלוח מנות.

דוגמה ג'

עוד כתב רבינו (רמב"ם הלכות ברכות פרק ז הלכה ט): "אין מניחין בשר חי על הפת, ואין מעבירין כוס מלא על הפת, ואין סומכין את הקערה בפת, ואין זורקין את הפת, ולא את החתיכות ולא את האוכלין שאין להן קליפין, כגון תותים וענבים ותאנים מפני שהן נמאסין, ומותר למשוך את היין בצינורות בבתי חתנים וזורקין לפניהם קליות ואגוזים בימות החמה אבל לא בימות הגשמים מפני שנמאסין, ואין נוטלין ידיהן ביין בין חי בין מזוג, וכן אין מפסידין שאר אוכלין ומשקין דרך בזוי ובעיטה". ע"כ.

דוגמה ד'

עוד כתב רבינו (רמב"ם הלכות ברכות פרק ח הלכה ז): "הפלפלין והזנגביל בזמן שהן רטובין מברך עליהן בורא פרי האדמה, אבל יבשין אין טעונין ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם מפני שהן תבלין ואינו אוכל, וכן אוכלין שאין ראויין לאכילה ומשקין שאינן ראויין לשתייה אינן טעונין ברכה לא לפניהן ולא לאחריהן". עכ"ל. ושוב נוכחנו לדעת כי אוכלין הם אינן "משקין"!

דוגמה ה'

עוד כתב רבינו (רמב"ם הלכות שבת פרק כא הלכה כא – כב): "כיצד? לא יאכל דברים שאינן מאכל בריאים כגון אזוביון ופואה, ולא דברים המשלשלים כגון לענה וכיוצא בה, וכן לא ישתה דברים שאין דרך הבריאים לשתותן כגון מים שבשלו בהן סממנין ועשבים. אוכל אדם אוכלין ומשקין שדרך הבריאים לאכלן ולשתותן כגון". ואם מילת, "אוכלין" הם בכלל המשקים, היה לו לומר, "אוכל אדם אוכלין שדרך הבריאים לאכלן ולשתותן", ומתוך זה שאמר "ומשקין", הרי שאוכלין בכל מקום הם לא משקין!

דוגמה ו': עוד כתב רבינו (רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ו הלכה טז): "וכן אוכלין [=כל סוגי המאכלים], ומשקין [כל סוגי המשקין], שתולין בסוכה כדי לנאותה אסור להסתפק מהן כל שמונה". ע"כ. וגם כאן רבינו לא כלל את המשקין בתוך סוגי האוכלין.

דוגמה ז': עוד כתב רבינו (רמב"ם הלכות ברכות פרק ח הלכה יב): " ... כל הברכות האלו אם נסתפק לו בהם אם בירך או לא בירך אינו חוזר ומברך לא בתחלה ולא בסוף, מפני שהן מדברי סופרים, שכח והכניס אוכלין לתוך פיו בלא ברכה, אם היו משקין [=שהם לא בכלל אוכלין], בולען ומברך עליהן בסוף, ואם היו פירות שאם זרקן ימאסו כגון תותים וענבים מסלקן לצד אחד ומברך ואחר כך בולען, ואם אינן נמאסין כגון פולים ואפונים פולטן מפיו עד שיברך ופיו פנוי ואחר כך אוכל". ע"כ.

וגם מהלכה זו אנו למדין כי משקין לא בכלל אוכלין, כי אם "משקין" היו בכלל "אוכלין" לדעתו של רבינו, היה לרבינו לומר, "שכח והכניס אוכלין לתוך פיו בלא ברכה, אם היה "משקה" וכו'", אבל מתוך שאמר, "אם היו משקין", בכך סייג בין אוכלין לבין "משקין", ושוב אנו רואים כי "משקין" הם לא בכלל "אוכלין".

הלכה למעשה: ולכן הדבר קשה, אמנם מוכח וברור, כי לדעת רבינו אי אפשר לצאת ידי חובת משלוח מנות, במשלוח יין! ואם אכן אני צודק בדעתו של רבינו, הנה קשה מאוד הדבר, שכן שתי תלמודים לפנינו ערוכים וברורים, שכאשר חכמים שלחו מנת בשר וחבית יין, יצאו ידי חובה במשלוח מנות. ואין לי איך לתרץ את דעתו של רבינו בהבנת התלמוד, אלא שלדעתו חייב לשלוח שתי מיני אוכל ממש, ואין יוצאין ידי חובה במשלוח יין.

"מתנות לאביונים – כמה שיעורו"

והנה על פי האמור, מתנות לאביונים, הוא בגדר כל דבר "המשמח" את העניים ואת האנשים הצריכים לכך, וכמו שכתב רבינו, "וחייב לחלק לעניים ביום הפורים, אין פחות משני עניים נותן לכל אחד מתנה אחת, או מעות, או מיני תבשיל, או מיני אוכלין, שנאמר ומתנות לאביונים שתי מתנות לשני עניים, ואין מדקדקין במעות פורים, אלא כל הפושט ידו ליטול נותנין לו, ואין משנין מעות פורים לצדקה אחרת". וההבדל בין מתנות לאביונים לבין משלוח מנות, שהשולח כסף לחבירו, אינו יכול לצאת ידי חובת משלוח מנות, אמנם יכול לצאת ידי חובת מתנות לאביונים בכסף. ושיעור הכסף בדורינו אנו, זה סכום שהמקבל יוכל לקנות לעצמו סעודה שישבע ממנה, ולפי דעתי הוא סך 40 ₪ לכל אביון. כך שצריך לתת 80 ₪ לשתי אביונים.

ומצד שני, יוצא לפי דברי רבינו, שהשולח מיני תבשיל, או מיני אוכלין, יוצא ידי חובה גם משלוח מנות וגם מתנות לאביונים, אלא שאי אפשר לצאת ידי חובה במשלוח מנות וגם במתנות לאביונים, וכמו שמבואר בתלמוד ירושלמי, שצריך לחלק את שניהם ולעשות אותם מצוות נפרדות.

"חמץ ומצה – עיקר עשיית וזכירת חג הפסח"

הנה בראש דברינו נזכיר כי רבינו הטהור הרמב"ם, ראה לקרוא להלכות "חג הפסח", "הלכות חמץ ומצה", וזאת, משום שעיקר קיום המצוה בחג ומועד הפסח, הוא להמנע מן אכילת "חמץ", ולאכול דווקא את "המצה".

כמו שכתב רבינו בתחילת ביאורו לאלו המצוות (רמב"ם הלכות חמץ ומצה הקדמה): "הלכות חמץ ומצה. יש בכללן שמונה מצות, שלש מצות עשה, וחמש מצות לא תעשה. וזה הוא פרטן: (א) שלא לאכול חמץ ביום ארבעה עשר מחצות היום ולמעלה. (ב) להשבית שאור מארבעה עשר. (ג) שלא לאכול חמץ כל שבעה. (ד) שלא לאכול תערובת חמץ כל שבעה. (ה) שלא יראה חמץ כל שבעה. (ו) שלא ימצא חמץ כל שבעה. (ז) לאכול מצה בלילי הפסח. (ח) לספר ביציאת מצרים באותו הלילה. וביאור מצות אלו בפרקים אלו". ע"כ.

והנה מתוך שמונה מצוות אלו, אנו רואים כי שבעה מהם עוסקים רק בענינים של – "חמץ" ו-"מצה"! ומכאן נלמד אנו, כי עיקר חג הפסח וזכירתו, אף שבוודאי יכלול את כל הניסים שהיו לאבותינו במצרים והמכות הגדולות אשר עשה ה' יתברך למצרים במצרים, הנה אנו רואים כי עיקר הדגש של מצוות התורה במועד זה, הוא על מניעת ה-"חמץ" ואכילת המצה!

ומכיון שכך נדע ללא ספק, כי עם ישראל כאשר יצאו לדרכם ללא שבצקם הספיק להחמיץ, ואפו אותו בגדר שנקרא, "מצה", ענין זה מורה על גודל הנס שנעשה שם ועל הפליאה הגדולה. כלומר, הנס הזה מורה על האופן שבו הענינים של האדם, ושל אומה כללית, מסוגלים להיות משתנים מהקצה הכי הרע, לדבר הכי טוב שקיים. וכמו שאמר (משלי פרק כג פסוק ד – ו): "אַל־תִּיגַע לְהַעֲשִׁיר מֵבִינָתְךָ חֲדָל: הֲתָעִיף עֵינֶיךָ בּוֹ וְאֵינֶנּוּ כִּי עָשֹׂה יַעֲשֶׂה־לּוֹ כְּנָפַיִם כִּנְשֶׁר ועיף [ועִיף] יָעוּף הַשָּׁמָיִם: אַל־תִּלְחַם אֶת־לֶחֶם רַע עָיִן וְאַל־תתאו [תִּתְאָיו] לְמַטְעַמֹּתָיו".

ולפי דעתי זה הוא עיקר עשיית חג הפסח, לזכור שהבורא יתברך לא רק שהוא קיים, לא רק שהוא יחיד, לא רק שהוא לא נצרך, לא רק שהוא אלהינו, אלא הוא יתברך בכוחו יכול לשנות את המצב של כל אחד מאתנו בין בפן הכללי בין בפן הפרטי, הכל יכול להשתנות לרגע לטובה ולברכה, וחלילה להיפך. ואם בכוחו לעשות כן, בוודאי כי עלינו לעובדו, מכיון שהוא החזק והוא הגיבור שאין כמוהו ללא כל ספק!

ולכן הוזהרנו בשבעת ימים אלו, על החמץ, וכן הוזהרנו קודם שיתקדש החג, שלא לאכול חמץ ומצה מזמן חצות היום, ובעצם הוזהרנו על כך בכל כל ימי חג הפסח. וכל זה למען ישתרש הדבר בליבנו, ונשים בדעתינו, על השינוי הגדול שעם ישראל חווה ברגעים קצרים! כלומר, שהיה עסוק בלהכין סעודתו כמדי יום ויום, ופתאום יצאו ממצרים אחר מאות שנים, ואחרי עשרות שנים של סבל רב מאוד! ויצאו ברכוש גדול, והיה כל זה, בשיעור של פחות משמונה עשרה דקות, כלומר, שבפחות משיעור זה, כבר היו צריכים להיות מחוץ לביתם, ולכן אפו מהר את בצקם באופן שלא הספיק בצקם להחמיץ, כי לא היה להם אפילו זמן לכך!

וזה עיקר מצות החג, לזכור את הניסים הגדולים הללו, על ידי הפעולות שציוונו הבורא יתברך לעשות, ולכן נתן דגש בתורתו על ענין החמץ והמצה, בשביל שאדם ישים בליבו את גודל הנס אשר היה שם.

"מה נהפך להיות חמץ על פי התורה – ועם מה נהפך להיות חמץ"

הנה בראש דברינו אלו, ובבואינו לבאר את הלכות חמץ ומצה, על פי רבינו הטהור, עלינו לבאר ב' ענינים חשובים בעניני החמץ.

א) איזה מינים של מאכל יכולים להפוך להיות בגדר, "חמץ" על פי התורה?

ב) עם איזה עירוב יכולים אותם המינים להפוך להיות בגדר, "חמץ" על פי התורה?

והנה כתב רבינו (רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ה הלכה א – ב): **"אין אסור משום חמץ** [=כלומר, אותם הדברים שהופכים להיות על ידי עירוב במים, בגדר, "חמץ"] **בפסח**, [אינם] **אלא חמשת מיני דגן בלבד**: [בין שהיו טחונים, בין שהיו גרוסים, בין שהיו שלימים] **והם: שני מיני חיטים:**

שהן ה-"חיטה", **ו-"הכוסמת"**. [=בוסמת הכוונה למין החיטה הנקרא: "כֻּסְמִין", או "חיטת הכוסמין". ושם המדעי שלו Triticum spelta].

ושלושת מיני השעורים: שהן, ה-"שעורה", **ו-"שבולת שועל"**, **ו-"השיפון"**. [=רק חמשת מינים אלו, כאשר מערבים אותם עם מים, רק אז יכולים להגיע לידי הגדרה של, "חימוץ"].

חיטה

כוסמין - כוסמת

שעורה

שיבולת שועל

שיפון

אבל הקטניות [=כל סוגי הקטניות למיניהם], **כגון, אורז, ודוחן, ופולים, ועדשים, וכיוצא בהן, אין בהן משום, "חמץ"** [=כלומר אפילו לקחו אורז, תפוח אדמה, פול, עדשים, וכל כיוצא בהם, וטחנו אותו לידי "קמח", כלומר שטחנו אותו דק דק! וכל כיוצא בהם שאינם מחמשת מיני הדגן הנזכרים, אינם יכולים להגיע לידי חימוץ לעולם! וכמו שכותב רבינו ומסביר], **אלא, אפילו לש קמח אורז וכיוצא בו, ברותחין** [=שהמערב קמח מחמשת מיני דגן במים רותחין\חמימין, העיסה מגיעה מהר לידי חימוץ], **וכסהו בבגדים** [=מה שמזרז את תהליך החימוץ וההתפחה], **עד שנתפח כמו בצק שהחמיץ, הרי זה מותר באכילה! שאין זה** [נקרא] **"חימוץ"** [על פי תורתינו, ומה

שנראה הדבר בעינינו כחימוץ, אינו] **אלא "סרחון"** [ועיפוש שנרם לאותו הניפוח]. **חמשת מיני דגן אלו, אם לשן ב-"מי פירות" בלבד, בלא שום מים.** [=כלומר, שסחט תפוזים והוציא את המיץ שלהם, או שסחט רימונים והוציא מהם את המיץ שלהם, ולש את אחד מקמחי חמשת מיני הדגן או את כולם עם מי הפירות הללו בלבד, ללא שום מים ואפילו לא מעט מן המעט של מים, במציאות כזו, מסביר רבינו, ש]**-לעולם אינם באין לידי "חימוץ"** [על פי התורה והמצוות, וכן בטבע המציאות]. **אלא אפילו הניחן כל היום עד שנתפח הבצק, הרי זה מותר באכילה** [בפסח]**! ש**[בלל בידינו], **"אין מי פירות מחמיצין, אלא מסריחין".**

ו[הגדרת] **"מי פירות" הן, כגון: "יין"** [=שלא ערבו בו אפילו טיפה של מים], **ו-"חלב", ו-"דבש", ו-"זית", ומי**[י] **תפוחים, ומי**[י] **רמונים, וכל כיוצא בהן משאר יינות ושמנים ומשקין** [=מותר ללוש אותם בחמשת מיני דגן, ואינן באים לידי חימוץ לעולם. וכל זה בתנאי]**, והוא שלא יתערב בהן שום מים בעולם, ואם נתערב בהן מים כל שהוא, הרי אלו מחמיצין** [=וכל האוכל במזיד מהם כשיעור, חייב כרת]**". ע"כ.**

והנה למדים אנו מתוך דברי רבינו:

א) חמשת מיני דגן בלבד, הם אלו אשר יכולים להגיע לידי הגדרה של, "חמץ".

ב) גם אותם חמשת מיני הדגן, אינם יכולים להגיע לידי הגדרה של "חמץ", אלא אם כן נתערב עמהם מים בשיעור כלשהו.

ג) אם לשו חמשת מיני דגן במיץ, יין, חלב, דבש, וכל כיוצא בהם, ובידוע שאין בהם ולא היה בהם ערבוב של מעט מן המעט של מים, מותר ללוש אותם בבצק, ולהביאם בעיני האדם לידי, "חימוץ", שאין זה חימוץ אלא סרחון. אלא שיש לציין, שהיין בזמנינו צריך בדיקה אם הוא מעורב במים, אמנם לגבי החלב המיוצר במחלבות ארץ ישראל, על פי חוק התקנים במדינת ישראל, אסור למכור "חלב" שיש בו מים חיצונים. ולכן החלב הנמכר בארץ ישראל אינו מכיל מים כלל. ויש לבדוק כל מוצר ומוצר הנמכר בחנויות, אין לסמוך עליו ולערבו עם חמשת מיני דגן, אלא יש לבדוק אותו היטב. ואפילו מיצים שנקראים, "סחוט טרי" 100 אחוז פרי, חלילה לסמוך על זה וללוש עמהם חמשת מיני דגן, שחזקה שמכילים הם מים.

אלא מה יעשה האדם? יסחט תפוזים בביתו, או רימונים, או תפוחים, באופן שבוודאות גמורה לא יגיע למיץ זה שום מים שבעולם. ויקח את המיץ שסחט, וילוש עמו את חמשת מיני הדגן, ויביא את העיסה הזו לידי מה שנקרא בעיניו "חימוץ", שהרי על פי חוקות הדת והתורה, אין נקרא "חימוץ", אלא דווקא כאשר עירב חמשת מיני דגן במים, ואפילו במים כל שהן, הרי הן מחמיצין בשיעור "מיל".

וכמו שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ה הלכה ד)**:** "**מותר לבשל** [=אפילו לבשל! לא רק ללוש, אלא מותר לבשל] **הדגן, או הקמח, במי פירות, וכן בצק שלשו במי פירות, אם בשלו במי פירות** [בלבד]**, או קלהו על המחבת בשמן, הרי זה מותר, שמי פירות אינן מחמיצין** [=ומכיון שאינן מחמיצין, אין שום תנאי שצריך האדם להזהר בהם בעירוב חמשת מיני הדגן]**". ע"כ.**

ד) אין מקום כלל וכלל, למה שמחמירים האשכנזים וקצת מן הספרדים, בכל הנושא של "קטניות", ואוסרים הם על עצמם דבר זה בחינם! שהרי מסורת תורה שבעל פה וקבלה בידינו איש מפי איש, שאין קטניות מגיעות לידי חימוץ לעולם! אלא רק חמשה מיני דגן בלבד, הם אלו שיכולים להגיע להגדרת חמץ על פי התורה, ועל פי פירושה, היא התורה שבעל פה. ואין הבדל בין להורות על דבר שהוא מותר, לומר עליו אסור, וכן לומר על דבר שאסור, שהוא מותר, שבשניהם הדין הוא שווה ואין הפרש כלל וכלל! ואם אדם מורה על כלל הקטניות שהם אסורות בפסח, הרי הוא עוקר מסורת תורה שבעל פה!

כמו שכתב רבינו בתשובה (תשובות הרמב"ם בלאו חלק ד' עמוד 135, שתי תשובות רצופות סימן שי' טור ימיני): "ולפי אלו העיקרים כולם שזכרנו, אמרו [=רבותינו בעלי התלמוד ולימדו], שאין ראוי להניח בני אדם [=כלומר, אין ראוי ולא נכון הדבר, לא לומר לבני אדם שהם אוסרים על עצמם דבר מותר!], על איסור מה שחשבו [=הם שהוא] אסור, לפי שמה שזכר ה[תלמוד] ירושלמי, הוא התרת מה שחשבו בו [=שהוא] אסור, לא חיוב סתירת מנהג שיש בו טעות, לפי שאין הפרש [לדעת חז"ל] בין התרת האסור [=שעוקר הלכה מבית ישראל], ובין איסור המותר [=שבשני המקרים הדבר גרוע! שכאן עוקר הלכה וכאן עוקר הלכה מבית ישראל ומפירוש התורה שבעל פה שכל בית ישראל נשענים על מסורת!] ... ואילו אסרנו כל דבר שהוא ודאי מותר, מחמת ספק איסורא שאפשר שימצא בסוג אותו הוודאי או במינו, כי אז היינו אוסרים כל המותרות כולן, וכבר בארנו בכלל העיקרים שבארנום שהדברים כולם מותרים מהתורה, זולתי מה שנתברר איסורו". ע"כ.

ודברים אלו של רבינו צריכים להיות חקוקים וברורים אצל כל מורה הוראה ואצל כל תלמיד חכמים! שפעמים נדמה למורה הוראה, ובפרט אנו האנשים שהתעוררו לשקר ספרי האפילה והחשיכה, לשקר הקבלה הארורה והטמאה מפי הגבורה, לחומרות האחרונים ולהבליהם וכן על זו הדרך. מחוייבים אנו להודיע היכן יש עיוות וחומרה שאינה צריכה! שהרי מי שאוסר על עצמו דבר שהוא מותר, בידיעה ומחשבה שזה אסור, הרי הוא מעוות ועוקר מסורת ותורה שלימה! ולכן אף שבעיני בני אדם לאסור דבר מותר נראה כשורה, ולהתיר דבר אסור נראה רע! רבינו מלמדנו שאין הפרש ביניהם! שאפילו בשביל "להציל", "לשמור", אסור להשאיר בני אדם על המחשבה שמה שמותר על פי הדין ומשפט התורה הוא "אסור", כי אז יהיו טועים ומטעים!

"מוצרים שאין בהם 'גלוטן' ואין הם מכילים 'שיבולת שועל', מותרים בפסח"

הנה לאחר שביארנו במאמר הראשון, שלא נקרא, "חמץ", אלא דווקא דבר הבא מ-"חמשת מיני דגן". כלומר, שלעולם ועד, על פי חוקות הדת והתורה, לא ייקרא ולא יכונה שם לדבר כלשהו בשם, "חמץ", אלא דווקא אותם הבאים מ-"חמשת מיני הדגן", בין שהיו בתור גרעין, בין שנטחנו בצורה דקה כמו "סולת", ובין שהיו טחונים ברמה כזו ששם "קמח" חל עליהם. כל זמן שבאו הם במים, מחמיצין הם ללא ספק.

אצל גרעיני חמשת מיני דגן, החימוץ בהם כאשר נתבקעו. ואם נטחנו אותם חמשת מיני הדגן, כמו סולת או כמו קמח, שיעור החימוץ שלהם הוא כשבא עליהם מים, ועבר שיעור של מיל עם המים. [=שיעור של בערך – 18 דקות], ולא רק זו בלבד, אלא שיעור החימוץ הוא כמו שכתב רבינו (רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ה הלכה יג): "כל זמן שאדם עוסק בבצק אפילו כל היום כולו אינו בא לידי חמוץ, ואם הגביה ידו והניחו ושהה הבצק עד שהגיע להשמיע הקול בזמן שאדם מכה בידו עליו כבר החמיץ וישרף מיד, ואם אין קולו נשמע אם שהה כדי שיהלך אדם מיל כבר החמיץ וישרף מיד, וכן אם הכסיפו פניו כאדם שעמדו שערותיו הרי זה אסור לאכלו ואין חייבין עליו כרת". ע"כ דבריו. ועל פי האמור רק לאחר מכן באים לידי חימוץ ואסורים בפסח, בין באכילה, ובין בשהייה.

בכל אופן שלא יהיה, רק חמשת מיני דגן הם האסורים בפסח, בין לאיסור אכילה, ובין לאיסור שהייה, וזאת רק כאשר באו לידי חימוץ בלבד. וכמו שמבואר מדברי רבינו (רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ה הלכה א – ב): "אין אסור משום חמץ בפסח, אלא חמשת מיני דגן בלבד ... חמשת מיני דגן אלו אם לשן במי פירות בלבד בלא שום מים לעולם אינם באין לידי חימוץ, אלא אפילו הניחן כל היום עד שנתפח הבצק הרי זה מותר באכילה, שאין מי פירות מחמיצין אלא מסריחין, ומי פירות הן כגון יין וחלב ודבש וזית ומי תפוחים ומי רמונים וכל כיוצא בהן משאר יינות ושמנים ומשקין. והוא [בתנאי] שלא יתערב בהן שום מים בעולם, ואם נתערב בהן מים כל שהוא, הרי אלו מחמיצין". ע"כ.

ומבואר בפשטות כי קיימים שני תנאים מצטברים על מנת שיחול עליו שם "חמץ", ויהיה אסור בפסח:

א) שיהיה מחמשת מיני דגן.

ב) שיבואו אותם מיני הדגן במים.

"חוק ותקנת משרד הבריאות – סימון גלוטן".

והנה בארץ ישראל, ישנה תקנה שהתקין משרד הבריאות בשנת 1996 – "תקנות בריאות הציבור (מזון) (סימון גלוטן), תשנ"ו-1996". (תקנת "סימון גלוטן"). כפי שניתן לראות באתר הממשלתי של מדינת ישראל: סימון גלוטן.

ונציג חלקים מתוך התקנה והדברים האמורים בה הנוגעים לנו. אך לפני כן יש להעיר הערה חשובה, ולומר, כי כל מה שנדבר כאן בענין התקנה והדברים המסתעפים ממנה לענין הלכה, לא נדבר על מוצרים אלא המיוצרים בארץ ישראל בלבד, או מיובאים ומונגשים לציבור הרחב תחת מפעלים בארץ ישראל, והם אלו המחוייבים והכפופים לתקנות משרד הבריאות של "תקנת סימון גלוטן" הנזכרת.

מהו "גלוטן"?.

"גלוטן" הינו חלבון המצוי באופן טבעי, בחיטה, שעורה, שיבולת שועל, שיפון, וזני הכלאיים שלהם. [=מה שכתבו באתר משרד הבריאות דווקא ארבעת מיני דגן ולא הכלילו את ה-"כוסמין", משום שהכוסמין הוא לא מין בפני עצמו, כמו שאר אותם ארבעת מיני דגן שהם מינים בפני עצמם. ולכן הדגישו וכתבו, "זני הכלאיים שלהם", והכוסמין שהוא נחשב לאחד מחמשת מיני דגן, הוא זן כלאיים של החיטה. ומכיל גם הוא גלוטן, ונכלל בתקנת סימון גלוטן, ואם יימצא גלוטן באחד מן מוצרי המזון המיוצרים בארץ ישראל, יהיה כתוב עליו, "מכיל גלוטן". מה שכתבנו שהכוסמין הוא אחד מזני הכלאיים של החיטה, להרחבה בנושא זה ניתן לקרוא כאן].

מדוע משרד הבריאות העביר תקנת "סימון גלוטן"?

מה אומר החוק ומהו מחייב את היצרן לעשות?

על השאלה המתבקשת, מדוע משרד הבריאות מצריך את כל יצרניות המזון לסמן על מוצריהם שהמוצר מכיל, "גלוטן"? היא מהסיבה שישנה מחלה נפוצה בקרב הציבור, הנקראת, "צליאק", הנובעת מרגישות לגלוטן.

כתוצאה מאכילת גלוטן לאותם בני אדם החולים במחלת צליאק, נוצרת דלקת ברירית המעי הדק, וזו מונעת מהגוף לספוג חומרים חשובים ממזונות שונים. אם הבעיה אינה מאובחנת, עלול הדבר לגרום לתסמינים ולסיבוכים שונים. ולכן לחולים במחלת הצליאק צריכת גלוטן גורמת לנזק למעי הדק אשר מונע ספיגת רכיבי תזונה חיוניים ומחסורם עלול להוביל לתחלואה נלווית כגון אנמיה ואוסטאופורוזיס.

בשנת 1996 התקין משרד הבריאות תקנות הנוגעות ל-"סימון גלוטן" במוצרי מזון. דרישות הסימון בתקנות נועדו להבטיח כי המסרים והסימון על אריזות המזון תהיינה נכונות, אחידות ולא מטעות, לטובת ציבור הצרכנים בכלל וחולי הצליאק בפרט.

התקנות, מסדירות את הוראות הסימון למזון המכיל גלוטן. [=כלומר, כאשר יצרן המזון מייצר מזון שמכיל גלוטן מאותם חמשת מיני דגן שכתבנו לעיל. מלבד השיבולת שועל שאינה מכילה גלוטן, אלא שנכללת בכלל החיוב על פי תקנות משרד הבריאות, כי גודלת בסביבה של חמשת מיני דגן. ויש לבדוק ברכיבים אם מופיע שיבולת שועל.

התקנה קובעת, כי חובה על יצרן המזון לסמן בתווית המזון ב-"מידע על אלרגנים", שהמזון מכיל "גלוטן". [=עדכון לשנת 2025 שחובה לרשום אותם בתווית "רכיבים"]. לצורך הדוגמה, יצרן מזון שבמוצרו ישנו אחד מחמשת מיני דגן,

ולא יסמן חלילה בתווית המזון שיוצא תחת מפעלו, שמוצר המזון שלו מכיל "גלוטן", עלול לגרום לתסמינים נפוצים אצל מי שיצרוך את מוצרו ויש לו רגישות לגלוטן, ומהם: שלשול או עצירות, נפיחות בטנית, התכווציות, כאבי בטן, עייפות, כאבים במפרקים, חרדה, דיכאון וערפול מוח. הופעת פריחה על עורו של חולה צליאק אינה שביחה כי המחלה אינה סוג של אלרגיה, אבל ישנם חולי צליאק שמפתחים פריחה על העור הקרויה "דרמטיטיס הרפטיפורמיס", וזו יכולה לשוב או להחמיר במקרים של בליעת גלוטן בטעות].

סימון "מכיל גלוטן": התקנות קובעות, כי שם הדגן המכיל את הגלוטן יחד עם המילים "מכיל גלוטן", יסומנו בסימון חובה ברשימת הרכיבים במזון. [והעובר על כך עובר על תקנות משרד הבריאות]. **במידה ותכולת הגלוטן בו עולה על 20 חלקים למיליון, שהרי די בכמויות זעירות של גלוטן מעל 20 חלקים למיליון ליצירת נזק בריאותי לחולי צליאק – שיעור זה הוא 0.002 אחוז, שהיא כמות מזערית ביותר. במידה ומוצר המזון מכיל גלוטן בפחות מכך אינו חייב יצרן המזון לכתוב על מוצר המזון שמוציא תחת ידו, שהמוצר "מכיל גלוטן".**

הסימון של "תקנת סימון הגלוטן" מאפשר זיהוי פשוט וקל של מזון המכיל רכיבים עם גלוטן, ובכך מסייע בבחירה מושכלת של מוצרים מתאימים או שאינם מתאימים לצריכה של חולי צליאק.

במידה ובחר היצרן, מסדירות גם דרישות לסימון מזון שאינו מכיל גלוטן כ-"ללא גלוטן". [=כלומר, כאשר היצרן רוכש את אמינות משרד הבריאות, הוא מקבל אפשרות להגיש בקשה, ולקבל תעודה הנקראת: "בקשת אישור ייצור נאות (Good Manufacturing Practice – GMP)". שירות זה מאפשר להגיש בקשה לקבלת אישור ייצור נאות, המעיד כי ייצור המזון במפעל נעשה בהתאם לתקנים בין-לאומיים מקובלים. ורק אז יצרן המזון יכול לסמן את מוצר המזון היוצא תחת מפעלו, תחת הגדרה, "ללא גלוטן".]. **ע"כ.**

"להשהות מוצרים שאין בהם גלוטן בפסח – מותר"

מן הדברים האמורים יוצא, כי כל מוצרי המזון שמיוצרים בארץ ישראל או מיובאים לארץ ישראל, ויוצאים תחת המפעלים שכפופים לתקנות משרד הבריאות, כאשר לא כתוב עליהם בתווית "מידע על אלרגנים", כי מכילים הם "גלוטן", או שלא מופיע בסימון רכיבי המוצר שלהם אחד מחמשת מיני דגן. הרי שאינם מכילים כל חמץ. מנגד, אם נכתב עליהם באותה תווית הנזכרת, "ללא גלוטן", אז המפעל או יצרן המזון, קיבל את אישור משרד הבריאות לייצור נאות, ובוודאי אינו מכיל גלוטן, וממילא אין במוצרים אלו חמץ.

והיחס הזניח מאוד של הגלוטן שמתיר משרד הבריאות לשים במוצר בארץ ישראל ואינו מחייב את היצרן לכתוב שיש גלוטן בתוך מוצרו, הינו 0.002, והוא 20 חלקים למיליון, ונחשב לענין פסח, בגדר כלום ושום דבר. ומה גם שאין שום טעם ליצרני המזון לעשות זאת.

על פי כל האמור, מבואר יוצא, כי מוצרים שיש לאדם בביתו, ובודק אותם בתוויתם, כל שאין הם מכילים גלוטן, או אחד מחמשת מיני הדגן, ודאי כי מוצר המזון הזה, אינו מכיל חמץ,

ואם אינו מכיל חמץ, על אף שאין לו סימן של "כשר לפסח", אין צריך לזורקו, אלא משהה אותו בביתו, ואין כאן חשש של "בל יראה ובל ימצא".

וכן מבואר מדברי רבינו (רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק א הלכה ו): "אין חייבין כרת אלא על אכילת עצמו של חמץ, אבל עירוב חמץ, כגון, "כותח הבבלי", ו-"שכר המדי", וכל הדומה להן מדברים שהחמץ מעורב בהן, אם אכלן בפסח, לוקה. ואין בו כרת, שנאמר (שמות י"ב): "כל מחמצת לא תאכלו". במה דברים אמורים [שלוקה ואסור מן התורה?], בשאכל כזית חמץ בתוך התערובת, בכדי אכילת שלוש ביצים, הוא שלוקה מן התורה, אבל אם אין בתערובת כזית בכדי אכילת שלוש ביצים, אף על פי שאסור לו לאכול, אם אכל אינו לוקה, אלא מכין אותו מכת מרדות". ע"כ.

ומדבריו אלו אנו למדים, שכל שכמות החמץ אין בה כזית בתערובת בכדי שיוכל לאכול ממנה כזית חמץ בשיעור זמן של 3-4 דקות שהוא שיעור פרס, לא עובר על כרת, ולא לוקה על אכילתו, אלא שאסור לו לאכול. ואם ישאל הקורא מדוע אסור לו לאכול? הנה אע"פ שאינו לוקה, בכל זאת תערובת החמץ במציאות כזו לא התבטלה בששים, ולכן אסור לו לאכול מן התורה תערובת זו. אלא שאינו לוקה עליה.

כמו שכתב רבינו במקום אחר (ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה קצח): "והמצוה הקצ"ח היא שהזהירנו מאכול דברים שיש בהם תערובת חמץ, ואף על פי שאינן לחם. [ומה היא תערובת חמץ?] כמו המורייס והכותח והשכר והדומה להם. והוא אמרו (שם) כל מחמצת לא תאכלו [ולשון מכילתא (דרשב"י) כל מחמצת לא תאכלו], לרבות כותח הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי. יכול יהיו חייבין עליהן כרת? תלמוד לומר כי כל אוכל חמץ ונכרתה מה חמץ מיוחד שהוא מין גמור יצאו אלו שאינן מין גמור.

ולמה באו? לעבור עליהן בלא תעשה. וכבר התבאר בפסחים (מד א) שעם היותם אסורים ומוזהר מאכילתם לא נתחייב באכילתם מלקות אלא אם היה בהן כזית חמץ בכדי אכילת פרס. אמנם אם היה בהן ערוב חמץ פחות מזה השעור אין חייבין על אכילתן מלקות". ע"כ. ומתוך שסיים רבינו ואמר, "אין חייבין על אכילתן מלקות", מבואר כי בכל אופן יש בזה איסור, אע"פ שאין בהם כזית חמץ בכדי אכילת פרס.

וכמו שכתבנו, מכיון שלא נתבטל החמץ בששים, עם שאין בהם כזית בכדי אכילת פרס, בכל זאת אסור לאכול מהם. אבל בוודאי שאם היה מתבטל החמץ בששים לפני חג הפסח, היה מותר לאכול מהם כמו שאבאר בהמשך. וכל שכן שלא יעבור אדם על דין שהייה של, "בל יראה ובל ימצא" בפסח בדבר זה. וקל וחומר לענין אותם המוצרים שרשום בהם "ללא גלוטן", או שלא רשום עליהם שיש בהם גלוטן, שמותר לכתחילה להשהות אותם בחג הפסח, אפילו שלא כתוב עליהם, "כשר לפסח", שכן המפעלים כפופים לתקנות משרד הבריאות, ולא יעברו על תקנה היכולה לגרום לסנקציות כנגדם מצד משרד הבריאות.

"דברים אסורים שהתערבו עם דברים מותרים"

ובענין זה יש לבאר את דבריו של רבינו במקום אחר בענין תערובת חמץ, ולפני שנביא את דברי רבינו בענין חמץ ומצה והדברים אשר נוגעים לחג עצמו ולענין תערובת חמץ. עלינו להבין ולהשכיל, מפני מה ואיך, איסורים שהתערבו בדברים של היתר, אע"פ שמעורבים באותו ההיתר עם האיסור שבו, בכל זאת התערובת הזו תהיה מותרת? שלכאורה, כל שנתערב דבר האסור במותר, אמור הדבר האסור להפסיד את כל התערובת, ומפני מה יהיה הדבר מותר?

והנה כתב רבינו (רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק טו): **"דבר אסור** [=לדוגמה: חלב חזיר שהוא אסור] **שנתערב בדבר מותר,** [אם האסור שנתערב במותר הוא] **מין בשאינו מינו** [=לדוגמה: חלב חזיר שנתערב בתבשיל ירקות. התערובת אסורה, רק] **בנותן טעם.** [=רק כאשר הטעם של האיסור מורגש. שכן, כל שנתערב מין בשאינו מינו, אפשר לעמוד על טעמו, וכל שאין האיסור נותן טעם לתערובת, כלומר שאינו מורגש, מותר לאכול ממנו מן התורה]. **ומין במינו** [=לדוגמה: חלב חזיר שנתערב בחלב בהמה טהורה], **שאי אפשר לעמוד על טעמו,** [צריך ש]**יבטל ברוב** [=וממילא אם בטל ברוב, בטל גם טעמו וגם ממשו].

כיצד [מתבטל מין בשאינו מינו בנותן טעם]? **חלב הכליות, שנפל לתוך הגריסין, ונמוח הכל, טועמין את הגריסין, אם לא נמצא בהן טעם חלב, הרי אלו מותרין.** [=ואינן צריכין שום ביטול! אלא כל שאין טעם האיסור מורגש, הכל מותר, ואפילו יש בהם ממשות. וכל זה מן התורה כמו שיתבאר. ומדברי חכמים, צריך לשער שלא יהיה האיסור באופן מציאותי בתערובת, כזית בתוך כל שלוש ביצים מן התערובת, והוא שיעור בערך של 19 גרם מתוך 170 גרם. וכמובן מה שאני כותב "גרם" זה לשבר את האוזן, כי לאמיתו של דבר, אין הולכים בשיעורים על פי גרמים אלא על פי נפחים בהחלט].

ואם נמצא בהם טעם חלב והיה בהן ממשו [="ממשו" הכוונה לעצמו של איסור! שהיה כמותו משקלו ונפחו כזית בתוך כל שלוש ביצים מן התערובת], **הרי אלו אסורין מן התורה.** [=ומבואר מדבריו של רבינו, שכאשר האיסור וההיתר הם שתי מינים שונים, אין צריך שהביטול יהיה במידה מסויימת, אלא די שלא יורגש טעם האיסור בתערובת, והכל מותר מן התורה. אבל כאשר יש בהם טעם ויש בהם ממשות, הרי התערובת הזו אסורה מן התורה. ורבינו מדגיש, שמין התורה אפילו היה בהם טעם האיסור מורגש, אם לא היה בהם ממשו, מן התורה מותר לאכול, ומדברי חכמים אסור, כי בכל זאת טעמו מורגש, ולכן אסרו אותו חז"ל! כמו שכתב רבינו מיד], **נמצא בהן טעמו** [=נמצא בהם טעם מורגש של האיסור], **ולא היה בהן ממשו** [=כזית נפח מעצמו של איסור בתוך כל שלוש ביצים מן התערובת, שהוא אחד חלקים מתוך תשע, כלומר אם היה חלק האיסור שבו בערך 10 אחוז מן התערובת. שכן כזית לפי רבינו הוא שליש ביצה, ויוצא ששליש ביצה משלוש ביצים הם יחס של אחד לתשע], **הרי אלו אסורין מדברי סופרים. [אבל אם היה שיעור האיסור עומד ביחד של יותר מאחד לתשע, ויש בתערובת טעם, אסור מן התורה.**

וכמו שכתב רבינו] כיצד הוא [שיעור] **"ממשו"? כגון שהיה מן החלב** [=היה מן האיסור שיעור] **כזית בכל שלש ביצים מן התערובת, אם אכל מן הגריסין האלו כשלש ביצים, הואיל ויש בהן כזית מן החלב** [=הואיל ואכל כזית מן האיסור] **לוקה, שהרי טעם האיסור וממשו קיים.** [=כלומר, לוקה

רק בתנאי שיש בתערובת טעם וגם ממשן]. **אבל פחות משלש ביצים, מכין אותו מכת מרדות מדבריהם. וכן אם לא היה בתערובת כזית בכל שלש ביצים, אף על פי שיש בהן טעם חלב** [=אע"פ שמורגש טעם איסור], **ואבל כל הקדירה, אינו לוקה אלא מכת מרדות.** [=שכן אע"פ שיש בו טעם, ממשו לא קיים, והרי האיסור הוא אחד לתשע חלקים].

ובכמה יתערב דבר האסור [=בין כשהיה מין במינו, בין כשהיה מין שאינו מינו] **ויאבד בעוצם מיעוטו?** [=עוצם מיעוטו, הכוונה, שיאבד האיסור את היחס שלו למה שמותר, כלומר, שבוודאי לא יהיה בו ממשו, ולא יהיה בו טעמו. כך שלעולם לא יהיה האיסור במציאות בשיעור כזית בתוך שלוש ביצים] **כשיעור שנתנו בו חכמים** [=כלומר, כל מטרת הביטול, הוא על מנת שלא יורגש טעם האיסור ולא יהיה בו ממשו, ולכן נתנו חכמים שיעור קבוע בחכמתם לכל דבר אסור שנתערב במותר. ובשיעור זה שנתנו חכמים, בוודאי כי טעמו וממשו של האיסור מתבטלים, והרי הוא כלא היה].

יש דבר [איסור שנתערב בהיתר והוא מין במינו שאי אפשר לעמוד על טעמו], **ששיעורו בששים** [=שיעור ביטול טעם האיסור וממשו, כלומר שלא יורגש טעמו של הדבר האסור ולא יהיה בו ממשו, הוא עומד לדעת חכמים על אחד לששים חלקים. כלומר, אם יש תערובת המכילה **600** גרם, ונתערב דבר אסור בדבר המותר, אם האיסור לא שוקל יתר על **6** גרם, כל התערובת מותרת, בין מן התורה בין מן חכמים]. **ויש ששיעורו במאה** [=שיעור ביטול טעם האיסור עומד על חלק אחד למאה. לדוגמה: **10** גרם איסור על קילו היתר, התערובת תהיה מותרת]. **ויש ששיעורו במאתים.** [=שיעור ביטול טעם האיסור עומד על חלק אחד למאתים. לדוגמה: **5** גרם איסור על קילו היתר, התערובת תהיה מותרת].

נמצאת למד, שכל איסורין שבתורה [=שנתערבו בהיתר], **בין איסורי מלקות, בין איסורי כרת, בין איסורי הנייה, שנתערבו במאכל המותר,** [כאשר מדובר באיסור] **מין בשאינו מינו** [=שיעור הביטול הוא] **בנותן טעם** [=וכאשר נתבטל טעמו, מותר הוא].

אבל אם היה איסור שנתערב בהיתר, והיה] מין במינו, שאי אפשר לעמוד על הטעם, שיעורו [=שיעור ביטול] **בששים, או במאה, או במאתים ... חמץ בפסח** [=דווקא בתוך פסח!], **אף על פי שהוא מאיסורי תורה, אינו בכללות אלו** [=ולא מפני שמן התורה או מדברי חכמים החמץ לא מתבטל ברוב! כי גם חכמים מודים ללא כל ספק שהחמץ מתבטל ברוב, וכל שלא נרגש טעם החמץ מותר הוא מן התורה, ואם היה מין במינו, כאשר נתבטל בששים מותר הוא מן התורה, בין היה החמץ מעורב במינו, בין שלא היה מעורב במינו.

אלא חכמים אסרו את התערובת הזו בכל ימות הפסח, כאשר החמץ בשעת איסורו נתערב בדבר המותר, וטעם איסור זה, רק] לפי שאין התערובת אסורה לעולם, שהרי לאחר הפסח תהיה כל התערובת מותרת, כמו שביארנו. לפיכך [=כאשר החמץ היה אסור בזמן חג הפסח, ונתערב בדבר המותר בתוך הפסח עצמו, הרי הוא] **אוסר בכל שהוא, בין במינו, בין שלא במינו.**

והוא הדין לתבואה חדשה שנתערבה בישנה מלפני העומר אוסרת בכל שהוא, שהרי יש לה מתירין, שלאחר העומר יותר [=יהיה מותר] **הכל, וכן כל דבר שיש לו מתירין ואפילו היה איסורו מדבריהם, כגון איסור מוקצה ונולד ביום טוב, לא נתנו בו חכמים שיעור אלא אפילו**

אחד בכמה אלפים אינו בטל, שהרי יש דרך שיותר בה כגון הקדש ומעשר שני וכיוצא בהן. ... [אלא ש]-יראה לי, שאפילו דבר שיש לו מתירין, אם נתערב בשאינו מינו, ולא נתן טעם, מותר, לא יהיה זה שיש לו מתירין חמור מטבל, שהרי אפשר לתקנו, ואף על פי כן שלא במינו [מותר הוא] בנותן טעם כמו שביארנו.

ואל תתמה על [=חכמים, שאסרו כל תערובת] **חמץ** [שנתערבה] **ב**[תוך] **פסח** [אפילו במשהו]. **ש**[הרי בפסח] **התורה אמרה, "כל מחמצת לא תאכלו"**, [=ואמרה תורה, "כל" אפילו בדבר מועט], **לפיכך החמירו בו** [=גם בענין התערובת] **כמו שביארנו". ע"כ.**

והנה כל מה שכתב רבינו בענין החמץ בפסח, מוכח הדבר ופשוט, שלא דברו חכמים, אלא כאשר החמץ יש עליו שם של איסור! וחכמים גזרו והחמירו ממה שנאמר בתורה, "כל מחמצת לא תאכלו"! כלומר, כאשר חל איסור לאכול מן החמץ, אם נתערב הוא בתוך פסח והתבטל בששים, אפילו שהוא מותר מן התורה ואף מן חכמים, החמירו, מפני שנאמר בפסוק, "כל מחמצת", לכן החמירו בו מפני שאפשר יהיה לאכול ממנו לאחר הפסח.

אמנם, אם התערובת היתה קודם הפסח, והתבטל החמץ בששים לפני חג הפסח, וכבר אין שם חמץ על התערובת הזו, בוודאי וברור הדבר שאין שום טעם לאסור את זו התערובת. ולא כמו שהרבה רצו לומר בדעתו של רבינו, שהוא יאסור כל תערובת חמץ בכל שהוא, ואפילו מעט מן המעט, אף אם נתבטלה קודם הפסח! וזה אינו, כפי שנראה בהמשך.

והנה כתב רבינו בהלכות פסח (רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ד הלכה ח – י) **"תערובת חמץ עוברין עליה משום, "בל יראה ובל ימצא"**. [ועל איזה סוג של תערובת עוברים בבל יראה ובל ימצא]?, **כגון המורים וכותח הבבלי ושכר המדי שעושין אותו מן הקמח.** [=כמו משקה הבירה שעשוי ממין דגן ממש], **וכל כיוצא באלו מדברים הנאכלים, אבל דבר שיש בו תערובת חמץ, ואינו ראוי לאכילה** [=כמו משחת שינים וכיוצא], **הרי זה מותר לקיימו בפסח". ע"כ. והנה עלול הקורא לחשוב מדברי רבינו הללו, שכל שיש בו תערובת חמץ אפילו מעט מן המעט, אם ראוי לאכילה, אסור לקיימו בפסח. אבל זה ודאי שאינו, כי רבינו מדבר על תערובת חמץ הנעשית מחמשת מיני דגן ממש, כלומר שעיקר התערובת היא מחמשת מיני דגן. ולכן רבינו כותב, אפילו אם היה דבר שעיקר תערובתו מחמשת מיני דגן, ואינו ראוי לאכילה, הרי זה מותר לקיימו בפסח!**

כלומר, מה שכתב רבינו, "אבל דבר שיש בו תערובת חמץ ואינו ראוי לאכילה", לא ידבר על תערובת של חמשת מיני דגן שנתבטלו בששים לפני חג הפסח! ודבר פשוט הוא! אלא חוזר לדבר על תערובת, שהעיקר בתערובת, הם חמשת מיני דגן, ואף היחס של חמשת מיני דגן הוא הרוב, כמו כותח הבבלי שדיבר בהם קודם לכן. ולכן מדגיש רבינו ואומר, "וכל כיוצא באלו מדברים הנאכלים", כלומר, שני תנאים בדבר על מנת שיעבור האדם על "בל יראה ובל ימצא".

א) שיהיה מדובר באותם תערובות שיש בהם שיעור גדול של חמץ כמו אותם שהזכיר,

כלומר שלא התבטלו בששים, בין קודם חג הפסח ובין בפסח עצמו.

ב) שיהיה ראוי לאכילה.

אבל כל זמן שהתערובת היא פחות מכך, או שנתבטלה בששים לפני הפסח או בחג הפסח עצמו, לא עובר על בל יראה ובל ימצא. ולכן סומך רבינו להלכה זו שכתב, את ההלכה הבאה (שם הלכה ט): "**כיצד?** [=באיזה אופן דברנו בדבר שיש בו תערובת חמץ ואינו ראוי לאכילה שמותר לקיימו בפסח]? **עריבת העבדנין שנתן לתוכה קמח** [=ממש], **ועורות** [ששם בהם קמח על מנת לעבד אותם], **אפילו נתנו שעה אחת קודם שעת הביעור, הרי זה מותר לקיימו.** [ולכאורה יש בתערובת זו רוב קמח מחמשת מיני דגן! וביצד יתכן לקיימו? אלא מכיון שאינו ראוי לאכילה, ובענין זה כל שאינו ראוי לאכילה, אפילו רוב התערובת היא מחמשת מיני דגן, מותר לקיימו].

ואם לא נתן העורות ונתן הקמח קודם שלושה ימים לשעת הביעור מותר לקיימו שהרי נפסד והבאיש. תוך שלושה ימים [שבא הפסח, ונתן הקמח במים ללא השמת העורות באותם המים] **חייב לבער.** [=שעדיין לא הבאיש הקמח ובא הפסח, ונמצא עבר על בל יראה ובל ימצא]. **וכן הקילור והרטיה והאספלנית והתריאק שנתן לתוכן חמץ, מותר לקיימן בפסח שהרי נפסדה צורת החמץ". ע"כ.**

ומבואר יוצא מדברי רבינו הללו, שכל מה שאסור לקיים ולהשהות מאכלים ומשקים בפסח, הם אותם הדברים ששיעור החמץ שבהם לא התבטל בששים לפני הפסח או בתוך הפסח. אבל דברים ששיעור החמץ התבטל בהם לפני פסח, בוודאי שלא עובר על תערובת זו משום בל יראה ובל ימצא, ומותר הוא גם באכילה, אם התבטלו בששים קודם חג הפסח. וגם באותם אלו שיש בהם שיעור ניכר מאוד של חמץ, כל זמן שלא ראויים לאכילה, אינו עובר בבל יראה ובל ימצא.

ומה שכתב רבינו (רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ד הלכה יב): "**דבר שנתערב בו חמץ ואינו מאכל אדם כלל, או שאינו מאכל כל אדם כגון התריאק וכיוצא בו. אף על פי שמותר לקיימו** [=משום שאינו מאכל כל אדם], **אסור לאכלו עד אחר הפסח, ואף על פי שאין בו מן החמץ אלא כל שהוא, הרי זה אסור לאכלו". ע"כ.**

והנה כל ההלכה הזו מדברת על דבר שקרה במציאות בפסח עצמו, כלומר שבפסח עצמו נתערב בו חמץ בתערובת. כמו שכתב כבר קודם לכן בתחילת הלכות חמץ ומצה (רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק א הלכה ה): "**חמץ שנתערב בדבר אחר תוך הפסח, בין במינו בין שלא במינו, הרי זה אוסר** [=לאכילה] **בכל שהוא.** [=משמע מדברי רבינו, שקודם הפסח אם התבטל בששים, בוודאי כי יהיה מותר לאוכלו, שהרי בזמן שהתבטל בששים קודם הפסח, אין בו טעם ואין בו ממשות כמו שלמדנו, והרי כאילו החמץ אינו!].

וחמץ של ישראל שעבר עליו הפסח, אף על פי שהוא אסור בהנייה, אם נתערב בין במינו בין שלא במינו, הרי זה מותר לאכלו אחר הפסח. שלא קנסו ואסרו אלא בחמץ עצמו, אבל

התערובת מותרת באכילה לאחר הפסח". ע"כ. **ודבר** ברור הוא שמה שכתב רבינו, בפרק ד' הנזכר לעיל, "ואף על פי שאין בו מן החמץ אלא כל שהוא", שווה למה שכתב בתחילת הלכות חמץ ומצה, "הרי זה אוסר [=לאכילה] בכל שהוא". וזה דבר ברור ופשוט, שכל זה מדובר בתוך הפסח עצמו, שחל שעת האיסור על החמץ!

ולכן לפי דעתו של רבינו, כל שהתערובת היתה עשויה לפני פסח, והיחס של החמץ היה מועט, כלומר, היה בשיעור של אחד לששים, הרי שהחמץ התבטל ברוב לפני הפסח. לדוגמה: קילו מצה שהיה בו 15 גרם חמץ לפני הפסח מעורב בעיסתו ואפו אותו, הרי החמץ בטל ברוב, ונחשב כאילו אין בתערובת הזו שום חמץ!

מה שאין כן בפסח עצמו, שהחמץ בפסח עצמו אוסר בכל שהוא, כמו שכתב רבינו, "חמץ שנתערב בדבר אחר תוך הפסח ... הרי זה אוסר [לאכילה] בכל שהוא". ומפני מה כתב, "תוך הפסח"? ואם תאמר, כוונתו שהגיע פסח, אותו החמץ שהיה מעורב בו קודם לכן אוסר בכל שהוא. הנה דיבור הלשון אינו מסתדר עם מסקנה זו. שכתב רבינו, "חמץ שנתערב בדבר אחר תוך הפסח", משמע על פעולה שלימה הנעשית תוך הפסח.

ואם לדעתו של רבינו היה מדובר על תערובת חמץ שיש בה חמץ קודם הפסח בכל שהוא, היה לו לומר, "תערובת שהיה בה חמץ, והגיע הפסח הרי זה אוסר בכל שהוא". אמנם רבינו כתב והדגיש, "חמץ שנתערב בדבר אחר תוך הפסח", דווקא בתוך הפסח אוסר בכל שהוא, אבל לפני כן, לא! וכל שהתבטל בששים קודם הפסח, דבר פשוט הוא שאינו נאסר שוב בפסח, מכיון שאין נחשב הדבר שיש בתערובת חמץ.

ואם תשאל, מדוע בפסח עצמו החמץ אינו מתבטל, ומדוע אוסר הוא בכל שהוא? והנה בכל ההלכות הללו שכתב רבינו, שפתיו ברור מללו, שנוקט רבינו, "דבר אסור", "חמץ בפסח", "ואל תתמה על חמץ בפסח". וכל זה רבינו מדבר או על תערובת שנעשית בזמן שחל איסור "חמץ", או על תערובת שהיתה לפני הפסח ולא נתבטלה בששים, שגם עובר עליה בבל יראה ובל ימצא, כגון כותח הבבלי ושכר המדי, והם כמו סוגי הבירה הלבנה למיניהם וכו'. אבל כל תערובת שיש בה חמץ, שעוד לא חל על תערובת זו שום איסור בעולם, ואין בתערובת זו יותר מאחד מששים חמץ כלפי התערובת, בוודאי כי נתבטל החמץ שבו, בין על ידי טעם, בין על ידי ביטול ברוב שהוא הממשות הנזכרת.

ומה אם איסור לכשעצמו מתבטל בששים, כל שכן דבר שהוא אינו אסור, בוודאי שבטל ומבוטל. ולכן תערובת שיש בה חמץ לפני הפסח ונתבטל בשיעור של אחד לששים, כאשר החמץ לא היה כלל אסור, נחשב הדבר כעת, כאילו אין בתערובת זו שום חמץ, שהרי התבטל הוא בששים, וממילא כאשר חג הפסח נכנס, אין כאן שום איסור בתערובת זו!

וכל מה שאסור לאכול תערובת חמץ בפסח, שיש בה "כל שהוא", הוא לא משום שהביטול הוא לא ביטול אמת כדת וכדין! אלא רק מפני שתערובת זו, היא בגדר "דבר שיש לו מתירין",

החמירו חכמים, לא לאכול ממנו בפסח עצמו, משום חומרת החמץ בחג הפסח! וכמו שכתב רבינו ודייק, "בתוך הפסח".

טענת המתנגדים לשיטתי והדרך שבה כתבתי:

והנה יש שהתנגדו לטעם הברור שכתבתי, וטעמם ונימוקם הוא, משום שלא מצינו בשום מקום בחז"ל, שהיתר מתבטל בהיתר, אלא מצינו שרק איסור מתבטל בהיתר. וממילא כאשר החמץ לא היה אסור קודם הפסח, ונתערב בין במינו בין שלא במינו, לא נחשב הוא מבוטל ביחס לתערובת, כי רק איסור מתבטל בהיתר לפי שיטתם. וממילא כאשר נאסר החמץ בפסח, הרי הוא מיד נחשב לתערובת שיש בה חמץ שאסורה, ולשיטתם בכל שהוא. ומבואר יוצא לשיטתם, שהחמץ קם לתחיה בתוך הפסח, אף שקודם לכן התבטל הוא לעומת התערובת.

ואני אין דעתי נוחה עם מה שכתבו ואמרו, ולפי דעתי, תערובת חמץ קודם הפסח מותרת בפסח, אם התבטלה בששים קודם הפסח, וכמו שכתבתי לעיל, וכמו שמדוייק ומבואר מדברי רבינו הטהור.

אלא שבעת אענה להם על טעמם ונימוקם בכמה דוגמאות.

דוגמה א' – חתיכת בשר היתר שנתערב בהיתר:

הטוענים טוענים, שרק איסור מתבטל בהיתר. וכעת אשאל אותם שאלה פשוטה, חתיכת בשר שנתערבה ונטחנה בתערובת מסויימת שנטחנה שאין כאן שום צד של איסור והיתר, והחתיכת בשר הזו נתבטלה בששים באותה תערובת, באופן שאין לה ממשות, ואין לה שום טעם בתערובת. ועל פי מה שלמדנו בהלכות איסור והיתר, כל שנתבטל בששים הרי הוא ככלום! שהרי אפילו בענין האיסור החמור של אכילת בשר וחלב, ובישול בשר בחלב, כאשר נשפך חלב לתוך תבשיל בשרי, כל שיש כנגד החלב ששים חלקים, כל התבשיל מותר! ואע"פ שיש חלב ובשר באותו התבשיל! ומדוע הוא מותר? מהסיבה הפשוטה, שכל שנתבטל בטעמו ובממשו, נחשב הדבר כאילו הוא אינו!

וכעת, כל שכן בדברים שהם אינם אסורים כאשר נתבטלו בששים, נחשבים הם כאילו לא היו אף פעם לפנינו. והוא הדין לתערובת שמעורבת עם בשר שנטחנה, באופן שהבשר הוא אחד חלקים מתוך ששים, נחשב הדבר כאילו הבשר אינו קיים בתערובת. ולכן יהיה מותר לבשל את התערובת הזו בתבשיל חלבי, אע"פ שהיה שם בשר קודם לכן! שכן כאשר נתבטל הדבר בששים, נחשב הוא שהוא לא קיים!

דוגמה ב' – אדם שנדר לא לאכול חמץ:

כתב רבינו (רמב"ם הלכות נדרים פרק א הלכה ה): "**האוסר** על עצמו מין ממיני מאכל כגון שאמר

תאנים אסורין עלי או תאנים של מדינה פלונית אסורים עלי או תאנים אלו אסורין עלי וכיוצא באלו ואכל מהן כל שהוא לוקה מן התורה שנאמר לא יחל דברו, שאין לנדרים שיעור, שכל הנודר מדבר, הרי זה כמפרש כל שהוא, אמר אכילה מפירות מדינה פלונית אסורין עלי או אכילה מפירות אלו אינו לוקה עד שיאכל כזית". ע"כ.

ומבואר מדבריו של רבינו, שהאומר, "איני אוכל חמץ ביום זה", אסור לו לאכול חמץ כל אותו היום עד צאת הכוכבים. ואם אמר, "איני אוכל חמץ היום", אסור לו לאכול חמץ מעת לעת שנדר. ואם טעם כל שהוא מן החמץ, לוקה מן התורה.

וכתב רבינו במקום אחר (רמב"ם הלכות נדרים פרק ה הלכה ט – יא): "**מי שנאסר עליו מין ממיני** מאכל בין בנדר בין בשבועה ונתבשל עם מינים אחרים או נתערב עמהן הרי זה מותר במינים המותרים אף על פי שיש בהן טעם המין האסור, ואם נאסר בפירות אלו, ונתערבו באחרים אם יש בהן טעם דבר האסור אסורין ואם לאו מותרין. כיצד? נאסר בבשר או ביין הרי זה מותר לאכול מרק וירקות שנתבשלו עם הבשר ועם היין אף על פי שיש בהן טעם הבשר או טעם היין, ואינו אסור אלא באכילת בשר בפני עצמו או לשתות יין בפני עצמו". ע"כ.

והנה לענינינו, לדעתו של רבינו, אם חמץ נתערב בתערובת, אפילו שיש טעם חמץ, כל שהתערובת היא מדברים שמותר לא לאכול ולא נדר עליהם, אפילו יש טעם חמץ, לענין הנדר, החמץ מתבטל כלפי הדברים המותרים, ומותר לו לאכול מכל התערובת. וכל שכן ועל אחת כמה וכמה כאשר החמץ נתבטל בששים, שכן כאשר הוא מבוטל בששים, הרי אין בו טעם וגם אין בו שום ממשות שהוא שיעור הנזכר בהלכות איסור והיתר.

ולכן, הדבר ברור ופשוט, שאם נתבטל החמץ קודם הפסח, בשעה שעוד לא חל שום איסור על החמץ, הרי הוא נחשב כאילו מעולם לא היה כאן, ותערובת זו תהיה מותרת אף בפסח עצמו, שכן החמץ לא יכול להתעורר ולשוב לחיות! מה שנקרא בהגדרה "חוזר וניעור"! שלדעתו של רבינו דבר כזה לא יתכן. ואי אפשר לדון אותו שוב בתור, "חמץ" בתערובת לאחר שנתבטל בששים קודם הפסח.

סיכום כל ההלכות מזה המאמר:

א) כל מוצר מזון בארץ ישראל היוצא תחת ידם של יצרניות המזון בארץ ישראל, בין כשהדבר מיובא מחו"ל, בין כשהדבר מיוצר במפעלי המזון כאן בארץ. כאשר לא כתוב עליהם שמכילים הם גלוטן, או כל סוג של חמשת מיני דגן. או שכתוב עליהם, "ללא גלוטן". מותר להשהות מוצר זה בפסח עצמו ואין לזורקו חלילה וחס. לענין אכילה, מכיון שיתכן שמישהו מיצרני המזון לא ישמור על החוק הזה כמו שצריך לשמור, על אף שרחוק הדבר, יש להקפיד ולא לאכול מן אותם המוצרים.

ב) מאכלים או משקים שיש בהם תערובת חמץ בשיעור כזה שהיחס של החמץ ביחס לדבר שאינו חמץ עומד על אחד לששים, כלומר שהחמץ עומד על 1.5 % מסך התערובת הכללית. אם התערובת הזו נעשתה לפני חג הפסח, בחג הפסח מותר לקיים את המאכל והמשקה, ואף לאכול ממנו. שכל שנתבטל בששים, הרי נחשב החמץ כאילו לא היה מעולם בעיסה. שדבר שנתבטל בטל הוא לגמרי. ואין עליו דין מומצא של "חוזר וניעור". אלא הדבר מותר לחלוטין בפסח עצמו.

"בל יראה ובל ימצא – אסור להחזיק חמץ בבית"

במאמר שלישי זה נדבר נישא וניתן, בכמה ענינים חשובים בעניני חמץ ומצה שלא דברנו בהם כל כך קודם לכן. והנה מלבד האיסור הפשוט הידוע לכל איש ואשה בענין אכילת חמץ. ישנו עוד איסור מן התורה, והוא, שאסור לאדם בין איש ובין אשה, להחזיק חמץ בביתם, או בגבולם, או בכל סוג של נכס אשר יש להם. ואם הם משאירים אותו בחזקתם במזיד, בשוגג, או אפילו באונס, עוברים על איסור מן התורה, של בל יראה ובל ימצא!

ובהמשך נבאר, שאע"פ שמן התורה, כאשר אדם מבטל החמץ בליבו וחושב אותו כעפר הארץ, הנה אם מחזיק חמץ במזיד בידיעה שיש לו חמץ על מנת להשתמש עמו לאחר הפסח, לא יתכן לו לבטל את החמץ מליבו, שהרי עצם מחשבתו בליבו שישאר החמץ לשימוש לאחר הפסח, סותר לגמרי את ביטול החמץ אשר "מעיד" כי מבטל אותו בליבו, ו"מעיד" כי נחשב הוא בשבילו לעפר הארץ!

וזה אחד מן המכשולות הגדולים של "מכירת" החמץ הנעשית בזמנינו, כלומר, לא רק שמכירה זו אינה מכירה כדת וכדין, אלא מכירה זו גורמת לאדם לא לבטל את החמץ שהשאיר בביתו ו-"מכר" אותו לגוי. והעושה מכירה של ממסד רבנות הכמורה בדורינו, מסכן עצמו בלעבור על בל יראה ובל ימצא, שהרי בשעה שמבטל את החמץ, לא מתכוין לבטל את החמץ שהשאיר במכירה!! מה שאין כן אדם שנשאר לו חמץ בביתו שאינו יודע עליו, כאשר מבטל הוא את החמץ מליבו וחושב אותו לעפר, הנה ניצל בזה מלעבור על שתי לאוין, של בל יראה ובל ימצא.

ולכן, מלבד איסור אכילת חמץ, ישנו עוד איסור, והוא, שאסור לאדם להשאיר אצלו חמץ בכל גבולו בכל דרך שהיא. כמו שנאמר (שמות פרק יג פסוק ג – ז פרשת בא): "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם זָכוֹר אֶת־הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים כִּי בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיא יְיָ אֶתְכֶם מִזֶּה וְלֹא יֵאָכֵל חָמֵץ: הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב: וְהָיָה כִּי־יְבִיאֲךָ יְיָ אֶל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ וְעָבַדְתָּ אֶת־הָעֲבֹדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה: שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצֹּת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי חַג לַייָ: מַצּוֹת יֵאָכֵל אֶת שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ וְלֹא־יֵרָא לְךָ שְׂאֹר בְּכָל־גְּבֻלֶךָ". ע"כ.

וכן אמר (שמות פרק יב פסוק טו – כ פרשת בא): "שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאֹר מִבָּתֵּיכֶם כִּי | כָּל־אֹכֵל חָמֵץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרִאשׁוֹן עַד־יוֹם הַשְּׁבִעִי: וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלָאכָה לֹא־יֵעָשֶׂה בָהֶם אַךְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל־נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יֵעָשֶׂה לָכֶם: וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַמַּצּוֹת כִּי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת־צִבְאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַיּוֹם הַזֶּה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם: בָּרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב תֹּאכְלוּ מַצֹּת עַד יוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב: שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם כִּי | כָּל־אֹכֵל מַחְמֶצֶת וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל בַּגֵּר וּבְאֶזְרַח הָאָרֶץ: כָּל־מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם תֹּאכְלוּ מַצּוֹת".

מה הוא חמץ הנזכר בתורה?

הנה מה שנאמר בתורה – "חמץ", הוא העיסה\גרעינים של חמשת מיני דגן שנתחמצו. כלומר, שה-"חמץ" כפי שלמדנו בשתי המאמרים הקודמים, הוא רק מחמשת מיני דגן שנתערבו עם מים בשיעור כלשהו, ובאו לידי חימוץ, בין כשהוא בתור עיסה, כלומר שנעשה קמח לאחר טחינת חמשת מיני דגן ובא עם מים, בין כשהוא גרעין בפני עצמו ובא עם מים. כמו שכתבנו במאמר הקודם וביארנו.

וכן מבואר מדברי רבינו (רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ה הלכה ח – ט): "**תבשיל שנתבשל, ונמצאו בו שעורים** [בעין], **או חטים** [שנמצאו בו בעין], **אם נתבקעו** [=שחמץ גמור הם], **הרי כל התבשיל אסור, שהרי נתערב בו החמץ. ואם לא נתבקעו** [=שאם לא נתבקעו הרי שלא החמיצו], **מוציאין אותן** [=מתוך התבשיל], **ושורפין אותן** [=משום החשש שמא יחמיצו. שיש כאן ספק תורה להחמיר. ומה שמותר התבשיל אם לא נתבקעו, הוא משום שנתבטלו אותם הגרעינין העומדים בספק חמץ בתבשיל, ועל ספק חמץ לא החמירו חז"ל לאסור התערובת. לכן פוסק רבינו], **ואוכלין שאר התבשיל**. [ומדוע מותר לאכול שאר התבשיל]? **שאין הדגן שנבלל, או נתבשל, ולא נתבקע, חמץ גמור של תורה. ואינו אלא** [=חומרה] **מדברי סופרים, משום שנאמר** (שמות י"ב): "**ושמרתם את המצות**", **כלומר** [=דרשו חכמים ואמרו] **הזהרו במצה, ושמרו אותה מכל צד** [שיכול להביא לידי] **חימוץ**. [אבל אם לא נשמר הדגן ואפילו בא עליו מים! אמנם אנו רואים כי לא בא לידי חימוץ, ונטחן ונעשה ממנו קמח, ואפו מאותו הקמח מצות, הרי זה כשר מן התורה, והאוכל ממנו יוצא ידי חובה אף בסעודה ראשונה של פסח]". **ע"כ**.

ומבואר, שגרעיני חיטה שבאו במים חמים, או נבללו במים, ולא נתבקעו, אינם אסורים מן התורה, ואף אם נתבשלו בפסח עצמו בתערובת מרק וכיוצא בהם, אם לא נתבקעו, והוציאו אותם מן התבשיל עצמו, התבשיל אינו אסור, ואף מותר לאכילה.

ומה שצריך לעשות, הוא לשרוף הגרעינים של חמשת מיני דגן שנמצאו בתוך התבשיל אע"פ שלא החמיצו, וזה, הוא משום שחז"ל החמירו, ולמדו להחמיר ממה שנאמר, "ושמרתם את המצות", כלומר, חז"ל דורשים כן, ממה שאמרה התורה, שצריך לדעתם, שלא יבואו מים באותם גרעיני חמשת מיני דגן, על מנת שלא יגיעו לידי חשש חימוץ. ומכיון שאותם גרעינים באו במים, או שבאו במים חמים ולא נתבקעו, ואין לפנינו חמץ כלל, בכל זאת, מכיון שלא נשמרו ממים לגמרי, חז"ל החמירו לשורפן, וחייב לשורפן לעשות כדבריהם! ולכן כל הענין הזה של "מצה שמורה", זה לא דבר חובה מן התורה, אלא לימוד של חכמים ורמז לשמור את החמץ מכל מים. ומן התורה אינו אסור אלא דווקא חמץ! ואפילו אם באו חמשת מיני דגן במים, ולא נתבקעו, אינם חמץ הם, אלא שחייבים לשורפם בפסח, או קודם הפסח, שכן זו מצות חכמים שציוו על כך!

הגדרה של "מצה שמורה" – לא שמורה מן העין! אלא שמורה מן המים!

וכתב רבינו (שם הלכה ט): "לפיכך אמרו חכמים, צריך אדם ליזהר בדגן שאוכל ממנו בפסח,

שלא יבוא עליו מים אחר שנקצה, עד שלא יהיה בו שום חימוץ. דגן שנטבע בנהר או שנפל עליו מים, כשם שאסור לאכלו, כך אסור לקיימו, אלא מוכרו לישראל, ומודיעו כדי שיאכלנו קודם הפסח. ואם מכרו לגוים קודם הפסח, מוכר מעט לכל אחד ואחד, כדי שיכלה קודם הפסח [מן הגוי], שמא יחזור הגוי וימכרנו לישראל [=קודם הפסח. ונמצא שיכול הישראל לעבור על איסור בלא ידיעה]". ע"כ.

ומבואר מדבריו של רבינו, שאותם הגרעינים של חמשת מיני דגן, אף שלא נעשה מהם קמח, יכולים לבוא לידי חימוץ אם יבוא עליהם מים, ואסור לאוכלם, וכשם שאסור לאוכלם, כך אסור לקיים אותם משום החשש שמא יעבור על "בל יראה ובל ימצא".

עוד מבואר מדבריו, שכל הענין הזה של מה שנקרא, "מצה שמורה", הוא לא כמו שחושבים היום בני אדם, שצריך שגרעיני חמשת מיני דגן לא התעלמו מן העין! אלא כוונת חכמים בחומרה זו שדרשו מן דברי התורה, הוא שהאדם ישמור את חמשת מיני הדגן שלא יבואו במים, וכל זה שמא יחמיצו. כלומר, אם גרעיני חמשת מיני דגן נתעלמו מן העין, אמנם נמצאים במקום שאין חשש שיבואו עליהם מים, בכל זאת נקראת מצה זו, מצה שהיא שמורה ללא כל ספק. וכל מה שאמרו חכמים ולמדו, הוא לדאוג ולשער שלא יבואו על גרעיני חמשת מיני הדגן שום מים. ולא שצריך שתהיה שמורה בעינינו עד אשר טוחנין אותם. ודבר פשוט הוא. ונמצא כי הגדרה הנכונה של "מצה שמורה", היא: "מצה שלא בא על גרעיניה מים, ואפילו לא נתבקעו".

ואם תשאל, כיצד אם לא שמרנו בעינינו על הגרעינים, נוכל לסמוך על זה שלא באו על חמשת מיני הדגן מים? ונענה ונאמר, שכלל בידינו, שהעיקר אצלנו (תלמוד בבלי חולין נו:) "אחזוקי איסור לא מחזקינן". כלומר, כל שהדבר עומד על כשרותו, אנו לא מחזיקין אותו בחינם ואומרים שהוא אסור, עד אשר נראה בעינינו, או עד אשר יש עדות שנפל על החמץ מים. אבל אם לפנינו יש חמשת מיני דגן שלא נתבקעו, ונשארו בתצורתם השלימה, כל שאנו לא יודעים שבא עליהם מים, נחשבים הם לשמורים, והעושה מהם קמח ואופה אותם לשם מצות, נחשב שאוכל מצה שמורה.

ולכן מבואר יוצא:

א) מצה שמורה = חמשת מיני דגן שלא באו עליהם מים.

ב) מצה שאינה שמורה = חמשת מיני דגן שבאו עליהם מים, אמנם לא נתבקעו. החמירו חז"ל לא לאכול מהם ולא לקיימם.

כל סוגי הקמחים המיוצרים בארץ ישראל מותר להשהות אותם בבית:

ונזכיר כאן ונאמר, שכל סוגי הקמחים המיוצרים בארץ ישראל, בתהליך הייצור שלהם בארץ ישראל, אינם עוברים תהליך של, "כביסה רטובה", כמו שהיו נוהגים לעשות בזמנים

עברו. ולכן מותר להשהות כל סוגי הקמחים המיוצרים בארץ ישראל, וגם הקמח הלבן מותר.

מה הוא "שאור" הנזכר בתורה?

הנה ה-"שאור" הנזכר בתורה, הוא זה הגורם לעיסת חמשת מיני דגן לתפוח ומחמיצם מהר. והודיע בתורה ואמר, שבין החמץ ובין השאור, אע"פ שהשאור לא ראוי לאכילה בפני עצמו, אסור להשהותם בכל גבולו! שהרי השאור, אע"פ שאינו ראוי לאכילה בפני עצמו, בכל זאת חמץ גמור הוא. כמו שכתב רבינו (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת עדויות פרק ד משנה א): "ושאור – הוא השאור עצמו אשר בו לשין את העיסה ונעשית חמץ". ע"כ. ומבואר מדבריו, שהשאור הוא הדרך להביא את העיסה לידי חימוץ מהיר, שכן משביח השאור את העיסה ומתפיח אותה. ונראה שהוא ה-"מחמצת", או מה שנקרא היום, "שמרים", בין כשהיו יבשים בין נעשים בצורה אחרת. וכל זה הוא חמץ גמור.

כמובן יש לחדד הענין לגבי השמרים, שרק השמרים הנעשים מחמשת מיני דגן הם אסורים. אבל אחר בירור מקיף, רוב השמרים הנעשים בדורינו, עשויים מחומרים כימיים, או שעשויים מקטניות, ולכן מותר להשהות אותם בחג, וגם להשתמש בהם. אלא שלפי דעתי לא ישתמש בשמרים של קטניות עם חמשת מיני דגן, שיתכן שהשמרים גורמים לחימוץ מהיר, כמו שאסור ללוש תחת השמש, כך לא ילוש עיסה בחמשת מיני דגן עם שמרים מקטניות. ולכן, אסור להשהות החמץ והשאור בביתו או בגבולו בשום אופן שיהיה, אלא מוציא הכל ומבער הכל קודם הפסח. ומה שכתבנו, "בכל גבולו". כך כתב רבינו (רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ד הלכה א – ב): "כתוב בתורה (שמות י"ג): "לא יראה לך חמץ". יכול אם טמן אותו או הפקיד אותו ביד גוים, לא יהיה עובר? תלמוד לומר, "שאור לא ימצא בבתיכם"! [בלומר] אפילו הטמינו או הפקידו [ביד גוים, עובר על שתי לאוין]. יכול לא יהיה עובר אלא אם כן היה החמץ בביתו, אבל אם היה רחוק מביתו בשדה או בעיר אחרת לא יהיה עובר? תלמוד לומר, "בכל גבולך", [בלומר] בכל רשותך [בכל מקום שהוא]. יכול יהא חייב לבער מרשותו חמץ של גוי או של הקדש? תלמוד לומר (שמות י"ב): "לא יראה לך". שלך אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה. הא למדת, שחמץ של ישראל, אם הניחו ברשותו, אפילו טמון, ואפילו בעיר אחרת, ואפילו מופקד ביד גוים, הרי זה עובר משום לא יראה ולא ימצא". ע"כ.

וכן אמר בתורה במקום אחר (דברים פרק טז פסוק ב – ד פרשת ראה): "וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַיי אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְיָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: לֹא־תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ, שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל־עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי כִּי בְחִפָּזוֹן יָצָאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל־גְּבֻלְךָ שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא־יָלִין מִן־הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בָּעֶרֶב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֹּקֶר". ע"כ. וכתב רבינו (רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק א הלכה א): "כל האוכל כזית חמץ בפסח מתחלת ליל חמשה עשר עד סוף יום אחד ועשרים בניסן, [אם אכל] במזיד, חייב כרת, שנאמר (שמות י"ב): "כי כל אוכל חמץ ונכרתה". בשוגג חייב קרבן חטאת קבועה. אחד האוכל [נוגם את החמץ בשיניו], ואחד הממחה [הופך את החמץ עצמו לנוזל] ושותה. [בשתי המקרים הללו, כל האוכל במזיד או שותה במזיד חמץ, חייב כרת!]". ע"כ. הדבר

"הלכות חנוכה – פרסום הנס הגדול"

הנה לקראת חג החנוכה הקרב ובא עלינו לטובה, חובה עלינו ללמוד וכן ללמד את הלכות החג החשוב הזה, שתיקנו לנו בעלי המסורת והמסורה בחכמתם, על מנת שנזכור את הניסים הגדולים והישועות המרובות, אשר עשה ה' יתברך למי שדבק בתורתו תכלית הדבקות. וכמו שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ג הלכה א והלאה): "בבית שני כשמלכו יון גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצות, ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות, וצר להם לישראל מאוד מפניהם, ולחצום לחץ גדול, עד שריחם עליהם אלהי אבותינו והושיעם מידם והצילם וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם, והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד החורבן השני

וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום, בחמשה ועשרים בחודש כסלו היה, ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש אלא פך אחד, ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד, והדליקו ממנו נרות המערכה שמונה ימים, עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור. ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת הימים האלו שתחלתן מליל חמשה ועשרים בכסלו ימי שמחה והלל, ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות ולגלות הנס, וימים אלו הן הנקראין "חנוכה", והן אסורין בהספד ותענית כימי הפורים, והדלקת הנרות בהן, מצוה מדברי סופרים כקריאת המגילה". ע"כ.

והנה מדבריו של רבינו למדים אנו, כי הנס הגדול שהיה בנרות המערכה, הוא, שכל מה שנשאר מן הפכים שמהם היו מדליקים את נרות המערכה בבית המקדש, לא נשאר אלא, "פך אחד" של שמן זית זך. וגם כאשר נשאר רק "פך אחד" שזה הוא פלא בפני עצמו! לאמיתו של דבר, לא הספיק זה הפך, אלא דווקא ליום אחד בלבד של הדלקה, ותו לא! ונעשה בו נס ממש, והדליקו עם ישראל מתוך פך אחד של שמן זית, הדליקו ממנו שמונה ימים רצופים!

וכמו שמבואר בתלמוד (תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב): "מאי חנוכה? דתנו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון, דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו [כמות שמן זית], אלא [על מנת] להדליק [ממנו] יום אחד. נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה". ע"כ. והרי שנעשה כאן נס ממש! וכל מקום שכתוב, "ונעשה בו נס", מעיד ומגיד שנדרי הטבע השתנו ונעשה בו נס ממש. ופעמים בודדות בתלמוד מבואר כתוב, "ונעשה בו נס", כפי שיראה המעיין. לומר לך שרוב דברי חז"ל בעניני אגדות, כאשר הדברים נמנעים מן הטבע, הכל הוא דברי משל ונמשל והבאי, ולא באמת שהיה כך במציאות. וכבר הארכתי לבאר כן על פי השקפת רבינו הטהור הרמב"ם במאמרים אלו: "השקפת התורה לאורו של הרמב"ם".

אלא שלי הכותב מפריע קצת, מדוע הרמב"ם לא כותב בזו ההלכה, "ונעשה בו נס"? כמו שמבואר מדבריו, "ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד, והדליקו ממנו נרות המערכה שמונה ימים, עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור". ע"כ. כלומר מדוע הרמב"ם לא נוקט כלשון התלמוד, "ונעשה בו נס"? אולי ניתן בפשטות לפרש, שהרמב"ם לא מבין שנעשה כאן דבר היוצא מחוקי הטבע, אלא מצאו פך אחד שלא היה מספיק ליום אחד, והדליקו ממנו בצורה חכמה נרות מערכה לשמונה ימים. ואיך עשו זאת? על ידי ששמו פתילה דקה, ואז הפתילה הזו לא שאבה הרבה שמן זית, ובכך הספיק השמן לשמונת הימים. ומדוע בכל זאת מדליקים נרות ועושים חנוכה? על עצם ההדלקה עצמה שמצאו פך להדליק ממנו, וזה בעצם הנס הגדול, שלא נטמא פך השמן. וכן כל הנצחונות והניסים שנעשו במעמד זה, שבכך חזרה מנורת המערכה לדלוק. אלא שבוודאי לא נמנע הדבר, שהרמב"ם יודה שנעשה כאן נס גמור ממש. כי כאשר התלמוד כותב, "ונעשה בו נס", יתכן לומר נס ממש. אלא שרבינו הרמב"ם ידוע במרחיק ממחשבה של מעשי ניסים ושינוי גדרי הטבע, אלא שבוודאי אינו כופר בקיומן חלילה, כמו שכתב כמה פעמים במקומות מפוזרים.

וכתב בבית הבחירה למאירי (מסכת שבת דף כא עמוד ב): " ... לענין הנס, והוא ש-"פך" זה, לא היה בו להדליק אלא [לשיעור של] לילה אחת, והדליקו [הם] ליל כ"ה, שהיה יום ראשון לנס. ומחרתו הלכו ל[מקום שנקרא] "תקוע", שמשם היו לוקחין שמן ל[צורך ה]מקדש. והיה [=והיו] שם מהלך ד' ימים, וכתשו שם ביום מהלכן וכתשו זתים בטהרה, והוציאו שמן טהור, וחזרו [למקדש], ושמן הפך לא כלה [=נגמר], עד שהיה להם זה שהדליקו בו. ולשנה אחרת קבעום ימים טובים, ולא לבטול מלאכה, אלא ליאסר בהספד ובתענית, ולהודאה בתפילה, ולגמור את ההלל, ואף על פי שבגאולת מצרים אין גומרין את ההלל, אלא יום ראשון. ולא אמרו לגמור בח' ימים של חג, אלא שהקרבנות חלוקים לעצמם בכל יום. [אמנם חג] חנוכה שאני [=שונה הדבר, מכיון] שבכל יום ויום, היה הנס מתרבה ומתחדש יותר, ולילה הראשון שלא היה שם נס השמן [כי היה מספיק ללילה אחד בצורה טבעית, אנו] מברכין על הגאולה ועל הודאת מציאת הפך [עצמו]. ושאר הלילות [אנו מברכין] על נס השמן. ויש מי שפירש, שאף הם הרגישו במיעוט השמן, וחלקוהו לשמונה לילות כשיעור ההליכה והחזרה. ואין נראה לי [פירוש זה], שאם כן, היאך היו הם סומכים על הנס בלילה ראשונה?". ע"כ. הרי שלשיטתו של המאירי, נעשה כאן נס ממש.

"מי הם החייבים בנר חנוכה"

כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ג הלכה ד): "כל שחייב בקריאת המגילה, חייב בהדלקת נר חנוכה". עכ"ל. והנה בהלכות פורים כתב רבינו (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק א הלכה א): "קריאת המגילה בזמנה מצות עשה [=מצוה לעשות] מדברי סופרים, והדברים ידועים שהיא תקנת נביאים, והכל חייבים בקריאתה אנשים ונשים וגרים ועבדים משוחררים, ומחנכין את הקטנים לקרותה, ואפילו כהנים בעבודתן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה, וכן מבטלים תלמוד תורה לשמוע מקרא מגילה קל וחומר לשאר מצות של תורה שכולן נדחין מפני מקרא מגילה, ואין לך דבר שנדחה מקרא מגילה מפניו חוץ ממת מצוה שאין לו קוברין שהפוגע בו קוברו תחלה ואחר כך קורא". ע"כ.

ומבואר שבהדלקת נרות חנוכה, הכל חייבין בהדלקת הנרות כשם שהכל חייבין בקריאת המגילה. ומי חייב בהדלקת נרות חנוכה? אנשים ונשים, וגם גרים ואף עבדים משוחררים. ואע"פ שהקטנים פחות מגיל מצוות פטורים, מכל מקום מחנכים אותם למצוה, ונותנים להם להדליק את אחד מן נרות החנוכה שאין בהם חיוב מצד הדין. לפיכך אשה גרושה מדליקה נרות בברכה. וכן בחור צעיר מעל גיל מצוות השוכר בית לבדו, חובה עליו להדליק נרות חנוכה בברכה בביתו.

"סדר הברכות"

וכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ג הלכה ד): **"והמדליק אותה** [=זה המדליק דווקא], **בלילה הראשון מברך שלוש ברכות ואלו הן:**

א) **"ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו וציוונו להדליק נר של חנוכה".**

ב) **ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה".**

[ואין להוסיף אות "וא"ו" במילת "בזמן הזה", שכן משנה בכך את הכוונה והמשמעות. ומה שאומרים, "בזמן הזה", הכוונה שבאותם ימים שאנו עומדים בהם כעת היה אז הנס באותו הזמן. ואם יאמר, "ובזמן הזה", הכוונה לניסים הנעשים בזמנינו כמו אז! והוא שינוי מובהק מן הפירוש הנבון. לכן המנהג הנכון לומר, "בזמן הזה", ולא "ובזמן הזה"].

ג) **"ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".**

וכל הרואה אותה [=בלומר יש הבדל בן מי שמדליק, לבין מי שרואה. שכל הרואה את נרות החנוכה] **ולא בירך** [על הדלקת הנרות, או מפני שאשתו הדליקה במקומו, או מפני שאינו יכול להדליק, שנודד הוא ואין לו בית, או מפני שאינו עתיד לברך כלל, שיש מי שמוציאו ידי חובת הדלקה, בכל הענינים הללו, כשרואה את הנרות דולקין], **מברך** [ולא חוששי! אלא כשרואה את הנרות דלוקים, מברך] **שתים** [=מברך שתי ברכות], **שעשה נסים לאבותינו, ושהחיינו. ובשאר הלילות** [הנוספים מלילות החנוכה], **המדליק מברך** [רק] **שתים, ו**[כל] **הרואה** [נרות חנוכה דולקים ולא בירך באותו הלילה], **מברך אחת** [שעשה ניסים וכו'], **שאין מברכין שהחיינו אלא בלילה הראשון". ע"כ. והנה מבואר מדברי רבינו, ש-"כל" אדם, אפילו זה שיש מי שכבר הדליקו עליו בביתו, אם לא היה נוכח בשעת ההדלקה בביתו ולא ראה נרות דולקים, אם בדרך הילוכו רואה נרות חנוכה דולקין, מברך על עצם הראיה שתי ברכות:**

א) **ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה".**

ב) **"ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".**

ואמרו חז"ל בתלמוד בבלי (שבת כג, ב): **"**אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אָשֵׁי אָמַר רַב: הַמַּדְלִיק נֵר שֶׁל חֲנוּכָּה צָרִיךְ לְבָרֵךְ. וְרַב יִרְמְיָה אָמַר: [גם] הָרוֹאֶה נֵר שֶׁל חֲנוּכָּה צָרִיךְ לְבָרֵךְ. אָמַר רַב יְהוּדָה: יוֹם רִאשׁוֹן, הָרוֹאֶה מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם, וּמַדְלִיק מְבָרֵךְ שָׁלֹשׁ. מִכָּאן וְאֵילָךְ, מַדְלִיק מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם,

וְרוֹאֶה מְבָרֵךְ אַחַת. מַאי מְמַעֵט? מְמַעֵט זְמַן [=ממעט רק ברכת שהחיינו, כלומר שלא מברך בין הרואה ובין המדליק ברכת שהחיינו בשאר הלילות. מקשה התלמוד], וְנִימְעוֹט נָמֵי! [הנה יש לומר שלא יברך בכל יום גם "שעשה ניסים", שהרי כבר ברך בלילה הראשון! משיב התלמוד ואומר], נֵס כָּל יוֹמֵי אִיתֵיהּ [=פשוט שיכול לברך בכל יום, בין הרואה את הנרות ובין המדליק, יכול לברך, "שעשה ניסים", משום שבכל יום משמונת ימות החנוכה נעשה בהם נס]". ע"כ.

וביאר המאירי וזה לשונו: "המדליק נר חנוכה, לילה הראשונה מברך שלוש [ברכות, והם:]. להדליק, ושעשה ניסים, ושהחיינו. והרואה, מברך שתים, שעשה ניסים, ושהחיינו. מלילה ראשונה ואילך, המדליק מברך שתים, להדליק, ושעשה ניסים. והרואה, מברך אחת, ר"ל שעשה ניסים. "רואה" זה ש[אמרנו ש]אנו מחייבים [אותו] לברך, [הנה] אם בירך כבר בביתו, אין ספק שאינו חייב לברך, אבל אם לא בירך עדיין בביתו, אם אינו עתיד לברך, כגון בן בבית אביו, או אורח בבית אושפיזו, מברך [מיד כשרואה נרות דולקין! אפילו יש מי שמוציאו ידי חובה, מכיון שאינו עתיד לברך, חייב לברך כאשר רואה נרות חנוכה דולקין]. ואם עתיד לברך, עדיין אינו צריך לברך בראייתו עכשיו. ומ"מ מי שלא בירך ואינו עתיד לברך, אלא שמדליקין עליו בתוך ביתו, יש פוטרין אותו מלברך. ולא יראה לי כן". ע"כ.

ולכן מבואר יוצא ואף מסתדרים הדברים עם דברי רבינו הטהור, שכל שלא ברך, ולא עתיד לברך, מברך מיד על הראיה כאשר רואה נרות חנוכה דולקין. אמנם אם עתיד בעצמו לברך לעצמו על נרות חנוכה, ומוציא ידי חובה את אנשי ביתו, אף אם רואה נרות חנוכה דולקין, לא יברך כולם, מכיון שעתיד לברך בעצמו. ומה שכתב רבינו, "וכל הרואה אותה ולא ברך", כלומר דיבר באופן כללי, שלא ברך וגם לא יברך לעתיד!

ולכן הנראה לפי עניות דעתינו, וכך גם נראה מן התלמוד, שמפני שיש עניין של חובה לברך על הראיה כפי שאמרו חז"ל (תלמוד בבלי שבת כג:): "אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אָשֵׁי אָמַר רַב: הַמַּדְלִיק נֵר שֶׁל חֲנוּכָּה צָרִיךְ לְבָרֵךְ. וְרַב יִרְמְיָה אָמַר: הָרוֹאֶה נֵר שֶׁל חֲנוּכָּה צָרִיךְ לְבָרֵךְ". משמע מדברי החכמים, שמשום ההדלקה צריך לברך, ומשום הראיה צריך לברך, על כן אע"פ שאשתו הדליקה עליו בביתו ויצאו בזה ידי מצות הדלקת הנר וברכתה, מפני שאמרו החכמים "הָנוּ רַבָּנַן: מִצְוַת חֲנוּכָּה, נֵר אִישׁ וּבֵיתוֹ". ועל כן ההדלקה בתוך ביתו מוציאה את האיש ידי חובת המצוה! אך לעניין הראיה, אינו יוצא! מפני שאינו ראה את הנרות, וכל מטרת ברכת הראיה הוא ראית הנרות, ולכן אם יש אדם החייב במצוות, ומתוך כך חייב בעניני החנוכה, המסקנה היא, שכל שהוא לא מברך בעצמו "להדליק נר חנוכה", אע"פ שמדליקים עליו, או אביו, או אמו, או אשתו, בכל זאת כאשר מגיע לביתו, או ראה בדרך הילוכו נרות חנוכה דולקין, צריך לברך שתי ברכות, שעשה ניסים, ושהחיינו.

והנה עוד עלה בדעתינו לומר, שבכדי שגם הנשים יזכו לברך ברכות חשובות אלו. כאשר האיש מברך ג' ברכות בלילה הראשון, יתכוין שלא להוציא את אשתו ידי חובה, ואז היא תוכל לברך על הראיה שתי ברכות. ובשאר הלילות תוכל לברך בכל לילה לאחר שבעלה הדליק, "על הניסים".

"צריך לגמור את ההלל בכל שמונת הימים"

כתב רבינו (הלכות חנוכה פרק ג' הלכה ה' והלאה): "בכל יום ויום משמונת הימים האלו, גומרין את ההלל, ומברך לפניו, "ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו וציוונו, לגמור את ההלל". [ומברך ברכה זו], **בין** [בשמתפלל] **יחיד בין** [בשמתפלל ב]-"**ציבור**".

אף על פי שקריאת ההלל, מצוה מדברי סופרים [היא! בכל זאת], מברך עליה אשר קידשנו במצוותיו וציונו, כדרך שמברך על המגילה, ו[כדרך שמברך] על העירוב. שכל ודאי של דבריהם, מברכין עליו. אבל דבר שהוא מדבריהם, ועיקר עשייתן לו מפני הספק, כגון מעשר דמאי, אין מברכין עליו. ולמה מברכין על יום טוב שני והם לא תקנוהו אלא מפני הספק? כדי שלא יזלזלו בו.

ולא הלל של חנוכה בלבד הוא שמדברי סופרים, אלא קריאת ההלל לעולם מדברי סופרים בכל הימים שגומרין בהן את ההלל, ושמונה עשר יום בשנה מצוה לגמור בהן את ההלל, ואלו הן: שמונת ימי החג, ושמונת ימי חנוכה, וראשון של פסח ויום עצרת, אבל ראש השנה ויום הכפורים אין בהן הלל לפי שהן ימי תשובה ויראה ופחד לא ימי שמחה יתירה, ולא תקנו הלל בפורים שקריאת המגילה היא ההלל". ע"כ.

ובענין הברכה שלאחר ההלל כתב רבינו (שם הלכה י): "כל יום שגומרין בו את ההלל מברך לפניו, ומקום שנהגו לברך אחריו, מברך. כיצד מברך [לאחריו]? יהללוך ה' אלהינו כל מעשיך וצדיקים וחסידיך עושי רצונך וכל עמך בית ישראל ברנה יודו לשמך כי אתה ה' לך טוב להודות ונעים לשמך לזמר ומעולם ועד עולם אתה האל, ברוך אתה ה', המלך המהולל המשובח המפואר, חי וקיים תמיד ימלוך לעולם ועד. יש מקומות שנהגו לכפול מאודך כי עניתני עד סוף ההלל כופלין כל דבר ודבר שני פעמים [=בכדי לחזק הדבר], ומקום שנהגו לכפול יכפול, ומקום שנהגו שלא לכפול אין כופלין". ע"כ.

"כמה נרות מדליקים בשמונת ימי חנוכה וכיצד מדליקים"

כתב רבינו (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ד הלכה א): "כמה נרות הוא מדליק בחנוכה? מצוותה [מן הדין], שיהיה כל בית ובית מדליק נר אחד [בלבד], בין שהיו אנשי הבית מרובין, בין שלא היה בו אלא אדם אחד. והמהדר את המצוה [=בלומר אין זו חובה, אלא "הידור" בלבד], מדליק נרות [בכל יום] כמנין אנשי הבית, נר לכל אחד ואחד, בין אנשים בין נשים. והמהדר יתר על זה, ו[הוא זה הנקרא] "עושה מצוה מן המובחר", מדליק נר לכל אחד ואחד בלילה הראשון [כפי שכתב לעיל], ומוסיף והולך בכל לילה ולילה, נר אחד. כיצד? הרי שהיו אנשי הבית עשרה, בלילה הראשון מדליק עשרה נרות, ובליל שני עשרים, ובליל שלישי שלושים, עד שנמצא מדליק בליל שמיני שמונים נרות". ע"כ. **והנה** רבינו הטהור מבין מדעת התלמוד בפשטות, שמן הדין חובה להדליק בכל לילה ולילה, נר אחד בלבד, ובזה יוצא ידי חובת נר חנוכה! אלא שמי שמהדר לפני קונו, הוא זה שמדליק כל לילה ולילה כמנין אנשי הבית. שאם היו הוא ואנשי ביתו 6

נפשות, מדליק כל לילה ולילה 6 נרות. ומדוע זה נקרא "הידור"? מכיון שמדליק כנגד כל אחד מבני הבית, ובזה מראה על גודל הנס, שהרי אם לא היה עושה הבורא נס זה לאבותינו, כל בני הבית לא היו קיימים, והיה נכחד עם ישראל חלילה.

והמהדרין מן המהדרין שמקיימין מצוה מן המובחר לדעתו של רבינו, שכן כתב בלשונו, "עושה מצוה מן המובחר", הם אלו שגם מדליקים נרות כמנין אנשי הבית להורות על היותם קיימים בעבור גודל הנס שהציל הבורא את אבותינו, וגם כופלים אותם עם מספר הימים, והוא להורות על רוב ההודאה וגודל הנס אשר היה שם. ומה הידור כל כך בזה שנחשב ל-"מצוה מן המובחר"? אלא שכאשר עושה כך, לא רק שמדליק בכל יום כמספר הנפשות אשר בביתו, אלא מכפיל בכל יום ומוסיף, ובכך מראה את גודל הנס הגדול אשר היה שם, שכן כל יום ויום שהנרות היו דולקים בנרות המערכה, היה הנס גדול יותר, ומשבח הוא את הבורא ומהללו.

אלא שכתב רבינו והעיד בלשונו (שם הלכה ג): "מנהג פשוט בכל ערינו בספרד, שיהיו כל אנשי הבית מדליקין נר אחד בלילה הראשון, ומוסיפין והולכין נר בכל לילה ולילה, עד שנמצא מדליק בליל שמיני שמונה נרות, בין שהיו אנשי הבית מרובים בין שהיה אדם אחד". ע"כ. והנה רבינו מעיד בלשונו, שמנהג אנשי ספרד היה, וכנראה בגלל דוחק כספי באותם המקומות, שלא היו נוהגים ממש לעשות כהמהדרין מן המהדרין, אלא היו מדליקין נר אחד בלילה הראשון, ובלילה השני היו מוסיפים עוד נר אחד, עד שנמצא בליל שמיני מדליקים שמונה נרות חנוכה. ובזה נמצא גם קיימו את הדין הבסיסי שצריך לעשות, וגם הוסיפו כל יום נר להורות על גודל הנס והחיבוב של המצוה.

ואם תשאל, אם זה לא מצוה מן המובחר, מדוע רבינו מביא דין זה? אלא מכיון שמן הדין אדם יכול לצאת בנר אחד בכל לילה, רבינו רואה לנכון לכתוב המנהג הפשוט שהיו נוהגים בערי ספרד. ועשה זאת משום שחשש שבני אדם לא יעמדו בדוחק האמור, כי להדליק 80 נרות למשפחה בת 10 נפשות, זה דבר לא פשוט מבחינה כלכלית. ולכן רבינו מביא, שאע"פ שמצוה מן המובחר וטוב מי שיעשה כמהדרין מן המהדרין. שחלילה לא יהרהר על מנהג זה שמוסיפים בכל לילה ולילה נר אחד, אלא יש לזה סמך ומנהג בכל ערי ספרד לעשות כן. וכמובן, יש לציין, שמי שנוהג כמנהג אנשי ספרד שרבינו הזכיר, לא מקיים, "מצוה מן המובחר", ולכן בזמנינו אנו, אני אומר, שמי שיכול ויש לו יכולת, ראוי מאוד שידליק ויעשה כמצוה מן המובחר שהבין רבינו בדעת חז"ל! ובלבד שישים לב שהדבר לא גובל בסכנה של דליקה חלילה.

"זמן הדלקת נרות חנוכה"

עוד כתב רבינו (שם הלכה ה): "**אין מדליקין נרות חנוכה קודם שתשקע החמה**, [מכיון שיום גמור הוא!], **אלא** [מדליקין נרות חנוכה] **עם שקיעתה** [=בלומר, מתחילין להדליק נרות חנוכה בשקיעת החמה ממש], **לא מאחרין ולא מקדימין. שכח או הזיד ולא הדליק עם שקיעת החמה**, [מה יעשה?], **מדליק והולך עד שתכלה רגל מן השוק. וכמה הוא** [שיעור] **זמן זה? כמו חצי שעה או יתר** [משקיעת

החמה]. **עבר זמן זה** [=של חצי שעה מזמן השקיעה], **אינו מדליק** [=אסור להדליק בברכה]. **ו**[לא רק שצריך להדליק משקיעת החמה, אלא] **צריך ליתן שמן בנר, כדי שתהיה דולקת והולכת עד שתכלה רגל מן השוק. הדליקה וכבתה, אינו זקוק להדליקה פעם אחרת, נשארה דולקת אחר שכלתה רגל מן השוק, אם רצה לכבותה או לסלקה עושה". עכ"ל.**

ומדבריו של רבינו מבואר בפשטות, שחובה להדליק נרות חנוכה בשקיעת החמה ממש! שאם לצורך הדוגמה, שקיעת החמה בשעה: 16:45, אז חובה להדליק נרות חנוכה בזמן הזה במדוייק, ואין לאחר זמן זה אפילו לא לדקה או יותר מכך. ואם שכח בטעות, או הזיד חלילה, יכול להדליק רק בשיעור זמן של חצי שעה או יתר מזמן השקיעה. אולם לאחר מכן מבואר מדברי רבינו, שאין מדליקין נרות חנוכה.

וכן פשוט שכאשר רבינו כותב, "אין מדליקין נרות חנוכה קודם שתשקע החמה". או מה שכתב, "עם שקיעת החמה", אין כוונתו לצאת הכוכבים! שכן מבואר (רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ג הלכה ד)**: "הא למדת שזמן מנחה גדולה משש שעות ומחצה עד תשע שעות ומחצה, וזמן מנחה קטנה מתשע שעות ומחצה עד שישאר מן היום שעה ורביע, ויש לו להתפלל אותה עד שתשקע החמה". ע"כ. וכל המפרש בדברי רבינו בהלכות חנוכה, ששקיעת החמה הכוונה לצאת הכוכבים, יסביר בדעת רבינו שמותר לאדם להתפלל מנחה עד צאת הכוכבים! וזה ודאי שאינו! כי לדעתו של רבינו אסור להתפלל מנחה לאחר שקיעת החמה!**

ועוד יותר מתבאר שהאמת כך, ממה שכתב רבינו (רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ג הלכה ז)**: "ויש לו להתפלל תפלת ערבית של לילי שבת בערב שבת, קודם שתשקע החמה, וכן יתפלל ערבית של מוצאי שבת בשבת** [עצמה]**! לפי שתפלת ערבית רשות אין מדקדקין בזמנה, ובלבד שיקרא ק"ש בזמנה אחר צאת הכוכבים". ע"כ. וברור ופשוט לכל אדם משכיל, שצאת הכוכבים הוא דבר אחד. ושקיעת החמה בדברי רבינו הוא הזמן שבו נתכסה גלגל השמש מעינינו. ולכן כאשר רבינו כותב, "אין מדליקין נרות חנוכה קודם שתשקע החמה", הכוונה להזהיר, שאין הדלקת נרות דומה לתפילת ערבית וכיוצא. אלא כאן חובה לחכות שתשקע החמה ממש. וכאשר תשקע החמה, חובה להדליק נרות חנוכה בזמן הזה בדיוק.**

וכן מבואר (רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ד הלכה יא)**: ממה שכתב: "מי שהניח תפילין קודם שתשקע החמה, וחשכה עליו אפילו הן עליו כל הלילה מותר, ואין מורין דבר זה לרבים אלא מלמדין את הכל שלא יניחו תפילין עליהן בלילה אלא יחלצו אותן משתשקע החמה, וכל המניח תפילין לכתחילה אחר שתשקע החמה, עובר בלאו שנאמר ושמרת את החקה הזאת וגו' מימים ימימה". ע"כ. והרי ששקיעת החמה הוא מציאות שמגיעה קודם החשיכה הגמורה. ובוודאי שמדובר באדם שהניח תפילין בזמן הראוי להנחה וברכה, שזה הזמן שלפני השקיעה. שכן כל המניח תפילין לכתחילה אחר שקיעת החמה, עובר בלאו! ומפני שיש בזמן שאחר שקיעת החמה ועד צאת הכוכבים ספק יום ספק לילה, מכיוון שאסרה התורה להניח תפילין בלילה, והמניח עובר בלאו, ולא מדובר כאן בדברי סופרים, אז מתוך הספק מחמירין שכלל הוא אצלנו ספק דאורייתא לחומרא.**

עוד מבואר מדברי רבינו, שכל מה שנרות חנוכה צריכים להיות דולקין בשיעור זמן של חצי שעה או יותר, הוא דווקא אם הדליק ממש בשקיעה. אולם אם הדליק 10 דקות לאחר השקיעה, אין צריך להקפיד שיהיה שיעור בנרות חנוכה זמן של חצי שעה הדלקה. שכן כתב, "... וצריך ליתן שמן בנר, כדי שתהיה דולקת והולכת עד שתכלה רגל מן השוק". ולא כתב, "וצריך ליתן שמן בנר כדי שתהיה דולקת שיעור חצי שעה". אלא כל המטרה שרבינו הביא כאן "זמן" הוא על פי השכל הישר, והוא על מנת שבני אדם ההולכים ושבים יראו את הנרות ובכך יהיה פרסום הנס, ולא שיש איזה חיוב שיהיו הנרות דולקין חצי שעה בדיוק!

כי כל המטרה של שיעור זה, הוא בכדי שהעוברים ושבים כאשר חוזרים לביתם, בכל הזמן הזה שנמצאים אנשים בשוק, יראו את הנרות דולקים, ואין טעם לכך כאשר אין אנשים ברחובות העיר. ולכן כתב, "עד שתכלה רגל מן השוק", שזהו הבסיס הנמוך ביותר שכל אדם צריך להדליק בשיעור זה. ולכן אם אדם הדליק נרות חנוכה עשרים דקות אחר השקיעה, אין צריך שהנרות יהיו דולקים חצי שעה! אלא מספיק עשר דקות בלבד לדעתו של רבינו בביאור דברי התלמוד.

וכמו שסיים וכתב רבינו, "נשארה דולקת אחר שכלתה רגל מן השוק, אם רצה לכבותה או לסלקה עושה". כלומר, אפילו הדליק נרות חנוכה רבע שעה אחר השקיעה, אם נשארו הנרות דולקות אחר שכלתה רגל מן השוק, שהוא רבע שעה אחר הדלקתו, אם רצה לכבותה או לסלקה עושה, כי אין טעם להשאיר את הנרות דולקים כאשר הם דולקים לעצמם. כלומר רבינו מסביר שכל ענין זה של השיעור, הוא ענין שכלי בהתאם למציאות העוברים ושבים, ואין חובה מסויימת שידליקו נרות חנוכה בדיוק בזמן זה השיעור דקה לא פחות! שכן בפשטות יכלו לומר לנו חז"ל, שידליק נרות חנוכה בשיעור הליכה של שני "מיל" וכיוצא בזה מן הדוגמאות המפורסמות. אלא הודיעו לנו בתלמוד ואמרו (תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב): "ורמינהו: מצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק. מאי לאו, דאי כבתה הדר מדליק לה! – לא, דאי לא אדליק – מדליק. ואי נמי: לשיעורה. עד שתכלה רגל מן השוק, – ועד כמה? – אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: עד דכליא ריגלא דתרמודאי". ע"כ. והנה מה שאמר רבה בשם רבי יוחנן, הוא שיעור זמן של בעלי מלאכה המתעכבים חצי שעה או יתר שהזכיר רבינו. וכך פסק הרי"ף.

אלא שבוודאי, שמכיון שהודיעו לנו חז"ל שזה הוא שיעור הבסיס להדלקת הנרות על מנת שיראה כאן פרסום הנס, לכן כאשר מדליקים הנרות בבית מפני הסכנה או מפני שאדם גר בעליה, או שבזמנינו אנו נמצאים אנשים ברחובות העיר גם הרבה לאחר השקיעה וצאת הכוכבים, צריך לומר שיש לעשות את ההדלקה הזו הבסיסית בשיעור זמן זה, אלא שאין לפסול או לומר שאדם לא יצא ידי חובה אם לא עשה בדיוק זמן של חצי שעה! שכן כל הענין כאן הוא פרסום הנס! וכל שכן כאשר אדם מדליק נרות בביתו מפני הסכנה, שאם לא הדליק בשיעור זמן של חצי שעה, אין הקפדה בכך, אלא שלכתחילה יקיים את השיעור הזה שאמרו חז"ל.

והוא הדין בהיפך, שכאשר אדם מדליק נרות בערב שבת, צריך ליתן שמן בנרות או להדליק בשיעור שיהיה דולק חצי שעה אחר תחילת שקיעה החמה. ואם מדליק נרות חנוכה בערב שבת בשעה, 16:30, ושקיעת החמה בשעה, 16:48, אז צריך לדאוג שנרות חנוכה ידלקו לכל הפחות 48 דקות, ולא מספיק כאן רק חצי שעה בלבה. מכיון שהחיוב הוא, שלאחר השקיעה יהיו נרות אלו דולקין בשיעור זמן הראוי לכל העוברים ושבים כאשר חוזרים לביתם.

והנה כמובן שכל מה שכתבנו כאן, וכל מה שכתב רבינו הטהור, הכל אמור וחוזר למנהג הנהוג שהיה בזמנם, ובזמנם לא היו מצויים בני אדם ברחובות העיר חצי שעה אחר השקיעה, כי רוב בני האדם שבים לביתם ולא היה שייך אצלם פרסום הנס, וחז"ל ורבינו כתבו דבר זה לא משום "גזירה" שאין לזוז ממנה, אלא הלכות אלו הם על פי שיקול דעת ושכל ישר, ונקבעות באומדן הראוי לפרסום הנס.

ולכן בזמנינו אנו, שהמון בני אדם מצויים ברחובות העיר עד השעות המאוחרות, בפשטות ניתן להדליק את נרות החנוכה אף בברכה גם שעתיים או יותר לאחר שקיעת החמה. וכאילו חז"ל אמרו לנו בפסיקתם, "צריך להדליק נרות חנוכה על מנת לפרסם את הנס, וכבל ויתקיים דבר זה ניתן להדליק אף בברכה בכל זמן שיש בני אדם ברחובות"! ולעולם לך אחר הטעם, התבונה, והשכל הישר.

ולכן אם אשתו של אדם עובדת במלאכה ומגיעה מאוחר לביתה, או להיפך, ורוצה היא להדליק נרות עם בעלה, יכולים בזמנינו, לחכות לאשתו או להיפך, שתחזור מן המלאכה, וידליקו נרות חנוכה כולם בצוותא עם הילדים, ובכך כל המשפחה תשמח וגם הילדים יהנו מן הדלקה זו כאשר ההורים מדליקים יחדיו באחדות גדולה, ואז יתפרסם הנס גם בקרב הילדים ויחקק בליבם שהוריהם זכרו יחדיו את זו המצוה החשובה! וזה דבר חשוב מאוד ותבוני לחיים של הילדים! כלומר, כאשר הילדים של האדם יראו את ההורים מדליקים נרות חנוכה ביחד, ויראו אותם שמחים ומהללים את הבורא יתברך שמו, אהבה זו וזכרון זה יחקק בליבם תמיד! ולכן לא רק שמותר, אלא אני ממליץ לכל אשה ולכל בעל, שאם אחד מהם מתעכב במלאכתו, שידליקו נרות חנוכה ביחד. ובפרט בזמנינו שפרסום הנס קיים כל הזמן, שהרי רחובות העיר מלאים גם המון זמן אחר שקיעת החמה.

וכל מה שנקטו ואמרו, "עד שתכלה רגל מן השוק", זה הכל על פי מה שהיה בזמנם! והוא בעצם מדד בשבילנו לדעת שצריך להדליק נרות חנוכה בשיעור כזה שיתפרסם הנס להמון אנשים, וככל והנרות יהיו דולקים יותר זמן, יש כאן פרסום הנס, לכן אמרו, "עד שתכלה רגל מן השוק", כלומר שכל העוברים ושבים ישימו לב לפרסום הנס. ולכן בזמנינו אנו, שהמון בני אדם נמצאים ברחובות העיר, אם מדליק נרות בחוץ באופן שהעוברים ושבים שמים לב לכך, לא ראוי ולא נכון לכבות את הנרות לאחר חצי שעה, שכן כל הזמן יש כאן פרסום הנס, ואיך יכבה הנרות ויכול לגרום לפרסום הנס? ואע"פ שכבר קיים מצוות הדלקה! ולכן בוודאי ופשוט הדבר, שאדם שמדליק נרות חנוכה, אפילו דלקו בשיעור של דקה אחת! יצא ידי חובתו.

וכל מה שאמרו חז"ל, "עד שתכלה רגל מן השוק", הוא מצד פרסום הנס ולא מצד החיוב שמפקיעה את קיום מצוותו!

"היכן מקום הדלקת הנרות?"

עוד כתב רבינו (שם הלכה ז' והלאה): "נר חנוכה מצוה להניחו על פתח ביתו מבחוץ, בטפח הסמוך לפתח על שמאל הנכנס לבית, כדי שתהיה מזוזה מימין, ונר חנוכה משמאל. ואם היה דר בעליה [=ואין לו אפשרות להניח נר חנוכה בפתח ביתו מבחוץ, מכיון שלא יהיה ניכר שהנרות הם שייכים אליו, מה עושה?], מניחו בחלון הסמוכה לרשות הרבים, ונר חנוכה שהניחו למעלה מעשרים אמה, לא עשה כלום, לפי שאינו ניכר ... בימי הסכנה מניח אדם נר חנוכה בתוך ביתו מבפנים, ואפילו הניחו על שולחנו, דיו. וצריך להיות בתוך הבית נר אחר להשתמש לאורו, ואם היתה שם מדורה אינו צריך נר אחר, ואם אדם חשוב הוא שאין דרכו להשתמש למדורה צריך נר אחר ... חצר שיש לה שני פתחים בשתי רוחות צריכה שתי נרות, שלא יאמרו העוברים ברוח זו לא הניח נר חנוכה, אבל אם היו ברוח אחת מדליק באחד מהן". ע"כ.

"מצות נר חנוכה חביבה היא עד מאוד"

ונחתום בדברי רבינו במה שכתב (שם הלכה יב): "מצות נר חנוכה, מצוה חביבה היא עד מאוד, וצריך אדם להזהר בה, כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח האל והודיה לו על הנסים שעשה לנו. אפילו אין לו מה יאכל אלא מן הצדקה, [בכל זאת] שואל או מוכר כסותו, ולוקח שמן ונרות ומדליק". ע"כ.

עניני תשעה באב וימי בין המיצרים לפי משנתו של רבינו הטהור הרמב"ם

ימי יז' בתמוז עד ראש חודש אב – לפי משנתו של רבינו:

הנה נקדים ונאמר, כי במשנתו של רבינו הטהור הרמב"ם, הימים שבהם עם ישראל מיצר וכואב יותר משאר הימים על חורבן בית המקדש, הם דווקא הימים שבין ראש חודש אב לתשעה באב. ולפי דעתו של רבינו אין שום הפרש בין הימים של יז בתמוז עד ראש חודש אב, יותר משאר ימות השנה לענין המנהגים הנוהגים בעניני אבלות על חורבן בית המקדש.

ומה שנאמר (איכה פרק א פסוק ג): "גָּלְתָה יְהוּדָה מֵעֹנִי וּמֵרֹב עֲבֹדָה הִיא יָשְׁבָה בַגּוֹיִם לֹא מָצְאָה מָנוֹחַ כָּל־רֹדְפֶיהָ הִשִּׂיגוּהָ בֵּין הַמְּצָרִים". ומה פירוש בין המצרים? "מיצר" פירושו – "גבול". וביאר ואמר, שהרודפים רדפו את ישראל במקום שאין לעם ישראל לאן לנוס ולברוח ממנו.

ורש"י כתב, "בין המצרים – שיש גובה מכאן ומכאן ואין מקום לנוס. המצרים – גבולים של שדה וכרם. ומדרש אגדה, בין שבעה עשר בתמוז לתשעה באב". עכ"ל.

ומקורו של רש"י הוא ממדרש מאוחר המכונה "איכה רבה", ובו מבואר כך (פרשה א סימן כט): "כל רודפיה השיגוה בין המצרים, כההיא דתנן דברי בן ננס בסימניו ובמצרניו, ד"א כל רודפיה השיגוה בין המצרים ביומין דעקא, משבעה עשר בתמוז עד תשעה באב, שבהם קטב מרירי מצוי". וכמובן שגם אם המדרש הזה מהימן, אינו בא להורות על הלכות מסויימות, או לגזור על עם ישראל גזירות של אבלות בימים אלו, בנוסף למה שכבר אמרו לנו רבותינו בשני התלמודים הטהורים.

וכל הענין הזה של "קטב מרירי" הוא על דרך הדרוש והמשל, וכמובן אין יצור או ישות מסויימת שמזיקה ששמה – "קטב מרירי", כמו שמצוי היום שהמון בני אדם בדורינו, מפחדים מן מלאך "חבלה" הנקרא "קטב מרירי". והפכו דברי דרוש שבאו ללמד מוסר, לפשט גמור, ובכך החריבו והמיתו את יהדותינו הטהורה בדברים זרים אלו, וכבר כתבנו לא מעט על אלו שהפכו דרוש לפשט בשם רבינו הטהור הרמב"ם – השקפת התורה לאורו של הרמב"ם.

ולעולם היראה והפחד צריכים להיות רק מן הבורא יתברך. וכמובן שדברי המדרש הללו, הכל להורות ולומר, שמכיון שהחלו צרות בעם ישראל ביום יז' בתמוז ונמשכו עד תשעה באב, אלו ימים שבהם צריך האדם להתבונן יותר ויותר על מעשיו, ועל מעשי אנשי ביתו ולחזור בתשובה שלימה.

ולכן תמצא בימים אלו יותר אסונות ודברים קשים מאשר בשאר הימים, ולא מפני שימים אלו "ימי דין" בשמים חלילה וחס. אלא מכיון שבימים אלו אירע מה שאירע לאבותינו, ואם אדם לא מתבונן בדברים אלו, נענש על עצם חוסר ההתבוננות מה בעצם גרם לימים אלו לבוא על עם ישראל, ואם רואה הכל במקרה ראוי שיבוא עונש על כך, ועצם הראיה וההסתכלות שהכל כאן מקרה, הוא נטישת ה' יתברך ותורתו הטהורה אשר מצוה תמיד על התשובה

והיראה. ולפיכך, לפי רבינו הטהור, אין שום הפרש בין הימים של יז' בתמוז עד ראש חודש אב, לבין שאר ימות השנה.

משנכס אב ממעטין בשמחה:

וכתב רבינו (רמב"ם הלכות תעניות פרק ה הלכה א והלאה): "יש שם ימים שכל ישראל מתענים בהם, מפני הצרות שאירעו בהן, [וכל עניני התעניות הוא] כדי לעורר הלבבות ולפתוח דרכי התשובה, ויהיה זה [התענית] זכרון למעשינו הרעים, ומעשה אבותינו שהיה כמעשינו עתה, עד שגרם להם ולנו אותן הצרות, שבזכרון דברים אלו נשוב להיטיב שנאמר (ויקרא כ"ו): "והתודו את עונם ואת עון אבותם" וגו'.

ותשעה באב – וחמשה דברים אירעו בו: נגזר על ישראל במדבר שלא יכנסו לארץ, וחרב הבית בראשונה ובשנייה, ונלכדה עיר גדולה, וביתר שמה, והיו בה אלפים ורבבות מישראל, והיה להם מלך גדול, ודימו כל ישראל וגדולי החכמים שהוא המלך המשיח, ונפל ביד גוים, ונהרגו כולם, והיתה צרה גדולה, כמו חורבן המקדש, ובו ביום המוכן לפורענות חרש טורנוסרופוס הרשע ממלכי אדום את ההיכל ואת סביביו, לקיים (ירמיהו כ"ו): "ציון שדה תחרש".

עניני ודיני הלכות בשבוע שחל בו תשעה באב:

משיכנס אב ממעטין בשמחה, ושבת שחל תשעה באב להיות בתוכה [=שבוע שחל בו תשעה באב], אסור לספר, ולכבס, וללבוש כלי מגוהץ, אפילו כלי פשתן, עד שיעבור התענית, ואפילו לכבס ולהניח לאחר התענית אסור. וכבר נהגו ישראל שלא לאכול בשר בשבת זו, ולא יכנסו למרחץ עד שיעבור התענית, ויש מקומות שנהגו לבטל השחיטה מראש החודש עד התענית.

תשעה באב לילו כיומו לכל דבר [=כלומר שהתענית מתחילת הלילה], ואין אוכלין אלא מבעוד יום, ובין השמשות שלו אסור [באכילה ושאר עינויים] כיום הכפורים, ולא יאכל בשר ולא ישתה יין בסעודה המפסיק בה, אבל שותה הוא יין מגתו שיש לו שלשה ימים או פחות, ואוכל בשר מליח שיש לו שלשה ימים או יתר, ולא יאכל שני תבשילין. במה דברים אמורים? שאכל ערב תשעה באב אחר חצות [היום], אבל אם סעד קודם חצות, אף על פי שהוא מפסיק בה, אוכל כל מה שירצה. וערב תשעה באב שחל להיות בשבת [ותשעה באב עצמו יחול במוצאי שבת], אוכל ושותה כל צרכו, ומעלה על שלחנו אפילו כסעודת שלמה. וכן [נוהג גם אם] תשעה באב עצמו שחל להיות בשבת, אינו מחסר כלום. זו היא מדת כל העם שאינן יכולין לסבול יותר מדאי, אבל חסידים הראשונים כך היתה מדתן, ערב תשעה באב היו מביאין לו לאדם לבדו, פת חרבה במלח, ושורה במים, ויושב בין תנור וכירים, ואוכלה, ושותה עליה קיתון של מים בדאגה ובשממון ובכיה, כמי שמתו מוטל לפניו. וכזה ראוי לחכמים לעשות או קרוב מזה, ומימינו לא אכלנו ערב תשעה באב תבשיל, אפילו תבשיל של עדשים, אלא אם כן היה [היה ערב תשעה באב] בשבת". עכ"ל.

והנה מתוך דברי רבינו הללו למדים אנו:

א) מותר לאכול עוף ובשר מראש חודש אב עד סעודה שמפסיק בה קודם תענית תשעה באב.

ב) מראש חודש אב עד שבוע שחל בו תשעה באב, אין נוהגים שום מנהגי אבלות ואין חובה להחמיר בימים אלו משאר ימות השנה. והדבר היחיד שאדם צריך לעשות בימים אלו, הוא למעט בשמחה, וזאת על מנת לשבור ליבו ולזכור כי בעבור המעשים הרעים שלנו, לא זכינו לכל הטוב.

ג) בכל השבוע שחל בו יום תשעה באב עד סיום התענית, אסור להסתפר כלל. וכן אסור לכבס בגדים. וכמובן בענין הכיבוס כל זה מדובר בבני אדם רגילים ללא צרכים מיוחדים. אמנם ילדים קטנים, מעוברות, מניקות, אנשים מבוגרים הצריכים לכך מפני דרכי הרפואה, הדבר מותר לכתחילה לכבס בשבילם. וכל שכן חולים, לא עלינו. ומה שנאסר בכיבוס הבגדים, הוא גם על מנת להשתמש עמהם לאחר הצום, בכל ענין אסור לכבס בגדים למי שאין בו צורך לכך.

ד) בנוסף לזה שאסור לכבס בגדים. אסור גם ללבוש בגדים שהם מקופלים לאחר הכביסה. ומה שנקט רבינו "מגוהץ", הוא מכיון שבזמניהם כל בגדיהם היו מקומטים מאוד אחר הכביסה, והיו מגהצים אותם על מנת שיוכלו ללובשם, לכן נקט רבינו, "מגוהץ". והיום לפי עניות דעתי, אין הפרש בין בגד שהוא מגוהץ ללא מגוהץ. בכל ענין אסור ללבוש בגד שעבר כביסה, אפילו אם היה הכיבוס לפני שבוע שחל בו. ומה יעשה? ילבש את אותם הבגדים לפני שבוע שחל בו, ויהיה איתם מעט ויזיע בהם מעט, ואז לא יחול עליו שם של בגד מכובס.

ה) אע"פ שמן הדין מותר לאכול בשר בשבוע שחל בו תשעה באב עד סעודה מפסקת, בין בשר עוף ובין בשר בהמה. אבל רבינו מדגיש שנהגו כל ישראל שלא לאכול בשר בשבוע שחל בו תשעה באב. כלומר ממוצאי שבת עד סיום הצום. ולפי דעתי ראוי מאוד לנהוג כן, מכיון שאין שמחה לאיש אלא בבשר ויין. ומכיון שבימים אלו חל הצום, ונוהגים בו מקצת דיני אבלות, לכן ראוי לא לאכול בשר בשבוע שחל בו.

אמנם אין זה אסור מצד הדין, כמו שכתב רבינו בעצמו: "ולא יאכל בשר ולא ישתה יין בסעודה המפסיק בה, אבל שותה הוא יין מגתו שיש לו שלשה ימים או פחות, ואוכל בשר מליח שיש לו שלשה ימים או יתר, ולא יאכל שני תבשילין. במה דברים אמורים? שאכל ערב תשעה באב אחר חצות [היום], אבל אם סעד קודם חצות, אף על פי שהוא מפסיק בה, אוכל כל מה שירצה". והנה סיים וכתב, "אוכל כל מה שירצה", ובוודאי שיכול הוא לאכול בשר ועוף מצד הדין.

וכן מה שכתב רבינו, "וכבר נהגו ישראל שלא לאכול בשר בשבת זו". אין הכוונה חלילה על יום שבת קודש. אלא כוונתו על שבוע שחל בו תשעה באב לאחר צאת השבת.

והראיה מתוך דברי רבינו, שכתב, "וערב תשעה באב שחל להיות בשבת [ותשעה באב עצמו יחול במוצאי שבת], אוכל ושותה כל צרכו, ומעלה על שלחנו אפילו כסעודת שלמה. וכן [נוהג גם אם] תשעה באב עצמו שחל להיות בשבת, אינו מחסר כלום". עכ"ל. ואפילו אם תשעה באב עצמו חל להיות בשבת והצום דחוי למוצאי שבת, אוכל באותה השבת בשר, ועושה בסעודת שלמה המלך. שכן מצוה לענג את יום השבת ואסור לנהוג שום מנהגי אבלות ביום השבת.

ו) בענין הרחיצה והמקלחות, כתב רבינו, "ולא יכנסו למרחץ עד שיעבור התענית". כמובן שדברים אלו אמורים לגבי "בית המרחץ", ששם מתקלחים בחום ומתענגים במים חמים. אולם מקלחות במים קרים נראה שמותר.

הדברים האסורים ביום תשעה באב:

כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות תעניות פרק ה הלכה י): "עוברות ומניקות מתענות ומשלימות בתשעה באב, ואסור ברחיצה בין בחמין בין בצונן ואפילו להושיט אצבעו במים, ואסור בסיכה של תענוג, ובנעילת הסנדל, ובתשמיש המטה כיום הכפורים, ומקום שנהגו לעשות בו מלאכה עושין, ומקום שנהגו שלא לעשות בו מלאכה אין עושין, ובכל מקום תלמידי חכמים בטלין בו, ואמרו חכמים שכל העושה בו מלאכה אינו רואה סימן ברכה לעולם. תלמידי חכמים אין נותנין זה לזה שלום בתשעה באב, אלא יושבים דוים ונאנחים כאבלים, ואם נתן להם עם הארץ שלום מחזירים לו בשפה רפה וכובד ראש, ואסור לקרות בתשעה באב בתורה או בנביאים או בכתובים ובמשנה ובהלכות ובתלמוד ובהגדות, ואינו קורא אלא באיוב ובקינות ובדברים הרעים שבירמיהו, ותינוקות של בית רבן בטלין בו, ומקצת החכמים נוהגין שלא להניח בו תפילין בראש. עכ"ל.

מדבריו למדים אנו:

א) עוברות ואמהות מניקות, חובה עליהן להתענות כמו כולם, ומשלימות את התענית עד סוף היום כמו כולם.

ב) אסור לרחוץ את איברי גופו, כל שכן את כל הגוף, בין במים חמים ובין במים קרים.

ג) אסור לנעול מנעליים של עור.

ד) אסור בתשמיש המיטה.

ה) אסור למרוח דברים על הגוף כאשר אותם דברים באים לצורך תענוג. אולם לצורך רפואי מותר.

ו) מי שעובד ביום תשעה באב, יש לו על מה שיסמוך.

ז) תלמידי חכמים לא עובדים ביום הזה.

ח) אין שואלין בשלום אדם כלל ביום תשעה באב. ואם שאלוהו בני אדם, עונה להם ומשיב לשלומם, אמנם בלשון כבדה מעט ובכובד ראש.

ט) אסור ללמוד בתורה נביאים כתובים, ובמשנה ובשני התלמודים, ובאגדות חז"ל המשמחות את הלב. שכן נאמר על דברי התורה, "משמחי לב". אלא קורא בדברים הרעים שבספר ירמיהו.

י) רבינו הטהור הביא מה שראה חכמים אמיתיים נוהגים, שלא היו מניחים תפילין של ראש ביום תשעה באב. מכיון שכתוב על התפילין של ראש, "פאר" כמו שנאמר (יחזקאל פרק כד פסוק יז): "הֵאָנֹק דֹּם מֵתִים אֵבֶל לְאֹ־תַעֲשֶׂה פְּאֵרְךָ חֲבוֹשׁ עָלֶיךָ וּנְעָלֶיךָ תָּשִׂים בְּרַגְלֶיךָ וְלֹא תַעְטֶה עַל־שָׂפֶם וְלֶחֶם אֲנָשִׁים לֹא תֹאכֵל". ומכיון שהתפילין נקראות, "פאר", נהגו מקצת מן החכמים שלא להניח תפילין של ראש.

אולם רבינו אינו פוסק כן להלכה. ולא הביא דבר זה אלא מפני מוציאי הלעז, שלא יאמרו על מי שאינו מניח תפילין של ראש, כי בדה דבר זה מראשו וליבו, ורצה רבינו הטהור להודיע, כי יש מקור של חכמים אמיתיים למנהג זה. אולם אינו חובה.

כל הצומות הללו עתידין להתבטל לעתיד:

וכתב רבינו הטהור (הלכות תעניות פרק ה הלכה יט): "כל הצומות האלו עתידים ליבטל לימות המשיח, ולא עוד אלא שהם עתידים להיות ימים טובים וימי ששון ושמחה שנאמר (זכריה ח'): "כה אמר ה' צבאות, צום הרביעי, וצום החמישי, וצום השביעי, וצום העשירי, יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים והאמת והשלום אהבו". בריך רחמנא דסיען". עכ"ל.

מהות התענית ועניינה:

ונחתום מאמר זה, בדברים המעוררים את הלב שכתב רבינו הטהור בענין מהותם של כל עניני התעניות וקצת מנהגי אבלות (רמב"ם הלכות תעניות פרק א והלאה): "מצות עשה מן התורה, לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור, שנאמר, "על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות", כלומר כל דבר שייצר לכם כגון בצורת ודבר וארבה וכיוצא בהן, זעקו עליהן, והריעו [לבורא יתברך].

ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו [לבורא יתברך שימחל להם], ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן, ככתוב (ירמיהו ה'): "עונותיכם הטו" וגו', וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם.

אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקרית, הרי זו דרך אכזריות, וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות, הוא שכתוב בתורה +ויקרא כ"ו+ והלכתם עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי, כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו אם תאמרו שהוא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי". ע"כ.

"ברכות השחר וסדר הנהגת הבוקר – לא על מנהגו של עולם"

הנה אחד מן הכשלים הגדולים בענין, "ברכות השחר", וכל "סדר הנהגת הבוקר", הוא עצם המחשבה, שברכות השחר נתקנו, "על מנהגו של עולם", מחשבת הבל זו, היא טעות וכשל חמור ביותר, אשר הביא את רוב עם ישראל לברך ברכות שלא לצורך, ולישא שם שמים לשוא לפי דעתו של רבינו הטהור הרמב"ם. מכיון שברכות השחר, לא נתקנו על מנהגו של העולם! אלא נתקנו על מנת לשבח את הבורא על הפעולות שעושה האדם, שהם אלו אשר גורמות לו להבין עצמו ללכת לעשות צרכיו.

במילים אחרות, בעלי התלמוד הירושלמי והבבלי, הוסיפו ותקנו ברכות, על מנת לשבח את הבורא על הפעולות הנצרכות לאדם שבלעדיהם היה כפגר מת! ולכן כאשר אדם יושב על מטתו בקומו מן השינה, מברך "מתיר אסורים", וכאשר שם רגליו על הקרקע, מברך, "רוקע הארץ על המים", וכאשר קם על עומדו, מיד צריך לברך, "זוקף כפופים"! וכן על זו הדרך. לצורך הדוגמה, אדם שחלילה הוא "נכה" [=ה' ירפא במהרה את כל חולי עמו ישראל], אינו יכול לברך, "זוקף כפופים". מכיון שאדם כזה אינו יכול לזקוף את עצמו ולעמוד!

ובדיוק כמו שאדם במקרים מסויימים פטור מקרבן חגיגה ברגל, כגון שהיה חולה, כמו שאמרו חז"ל (משנה מסכת חגיגה פרק א משנה א): "הכל חייבין בראיה חוץ מחרש שוטה וקטן וטומטום ואנדרוגינוס ונשים ועבדים שאינם משוחררים החיגר והסומא והחולה והזקן ומי שאינו יכול לעלות ברגליו וכו'". ע"כ. והוא הדין לאדם "נכה", שאינו יכול לברך ברכות שאין הוא יכול לעשות את הפעולה שלמענה נתקנה אותה הברכה!

והוא הדין לאדם, "חרש", שבוודאי אינו יכול לברך, "הנותן לשכוי בינה להבין בין יום ובין לילה". וזאת מפאת העובדה שאינו שומע באוזנו. וכן בדורינו אנו, מי שלא שומע קול תרנגול, כיצד יאמר ברכה על מה שאינו שומע? שהרי כאשר חז"ל תקנו את הברכות, לא תקנו אלא כאשר שומע\עושה את הפעולות.

וכל זה בשביל מטרה אחת, להלל, ולשבח את הבורא יתעלה שמו! וכמובן מה שמהללים ומשבחים את הבורא, הנה ברכות אלו לא בשבילו חלילה, כי הוא לא נצרך ולא נזקק חלילה וחס. כמו שכתב רבינו הטהור (הקדמה לפרק חלק סנהדרין): " ... וממה שראוי שאזכיר כאן, וזהו המקום היותר ראוי להזכירם בו, שעיקרי תורתינו הטהורה ויסודותיה הם שלוש עשרה יסודות. היסוד הראשון: מציאות הבורא ישתבח. והוא, לדעת שיש שם מצוי בשלימות אופני המציאות, והוא המצוי יתברך שמו, עילת ממציא מציאות כל הנמצאים, ובו על ידו קיום מציאותם, וממנו בכל עת נמשך להם הקיום שבזכותו הם חיים. ואילו נתאר סילוק מציאותו, נחשוב בדעתנו כי אז בטלה מציאות כל נמצא, ולא ישארו קיימים במציאות בלעדי מציאותו. ולהיפך, אילו נתאר סילוק כל הנמצאים זולתו וישאר הוא יחיד בעולמו, ודאי כי אז לא תבטל מציאותו יתעלה, ולא תחסר מאומה.

כי הוא יתעלה בלתי אינו זקוק במציאותו לזולתו. וכל מה שזולתו מן השכלים כלומר המלאכים וגרמי הגלגלים ומה שלמטה מהן הכל זקוק במציאותו אליו. וזה יסוד הראשון הוא אשר מורה עליו דבור אנכי ה' ... וכאשר יפקפק אדם ביסוד מאלו היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנותו ולהשמידו ועליו הוא אומר הלא משנאיך ה' אשנא וכו'". ע"כ.

ולכן כל הברכות הללו והתשבחות לבורא, הכל זה בשביל האדם, למען ישכיל ויסכים בדעתו, שאם לא הבורא יתברך נותן לגופו הכח חלילה, ואם לא הבורא יתברך נותן לגופו היכולת והאמצעים הללו, אינו יכול לזוז מצד עצמו בשום פעולה!

וכמו שאדם לא יכול לברך ברכה ראשונה, "שהכל נהיה בדברו" לחינם, כלומר כאשר אינו שותה שום משקה. וכן שאסור לו לברך לאחר שכבר שתה את המשקה. כך בדיוק נתקנו ברכות השחר וסדר הנהגת הבוקר, שיברך אותם האדם על הפעולות אשר עושה. ואם היה שוכב במטתו ולא קם ממנה מפאת חולי, אינו יכול לברך, עד שלא יעשה את הפעולות אשר מביאות אותו לידי הברכה!

כמו שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ז): " ... כשתקנו חכמים דברי תפלות אלו תקנו ברכות אחרות לברך אותן בכל יום ... שמונה עשר ברכות אלו [=מלבד "אלהי, הנשמה", שחייב לברך אותה מיד בקומו משנתו, ויש לדקדק בכך. לכן רבינו כתב "שמונה עשרה", ולא כלל את "אלהי, הנשמה" בכלל אותם אלו, מכיון שמחוייב לברך ברכה זו מיד בקומו משנתו. ולכן שמונה עשר ברכות אלו] אין להם סדר [=לא נתקנו על מנהגו של עולם!], אלא מברך כל אחת מהן על דבר שהברכה בשבילו בשעתו [=רק כשעושה את עצם הפעולה אז מתחייב בברכה]. כיצד? הרי שחגר חגורו והוא על מטתו, מברך "אוזר ישראל בגבורה". [=לא חגר חגורה, אינו מברך באותו היום "אוזר ישראל בגבורה"!]. שמע קול התרנגול מברך הנותן לשכוי בינה. [=לא שמע קול תרנגול לא מברך הנותן לשכוי בינה]. וכל ברכה מהן שלא נתחייב בה [=לא עשה את הפעולה המביאה לידי חיוב] אינו מברך אותה.

כיצד? לן בכסותו [=לא היה ישן ערום לגמרי], אינו מברך כשעומד, "מלביש ערומים". [אם] הלך יחף [=יצא לדרכו יחף מביתו], אינו מברך "שעשה לי כל צרכי". ביום הכפורים ובתשעה באב, שאין שם רחיצה, אינו מברך, "על נטילת ידים". ולא [מברך] "המעביר חבלי שינה" [=שהרי אינו רוחץ חלק מפניו כלל]. אם לא נכנס לבית הכסא, אינו מברך, "אשר יצר את האדם", וכן שאר ברכות אלו [=אם לא עשה את הפעולה, אסור לו לברך אותם]. נהגו העם ברוב ערינו [=מנהג טעות], לברך ברכות אלו, זו אחר זו בבית הכנסת, בין נתחייבו בהן, בין לא נתחייבו בהן, וטעות הוא, ואין ראוי לעשות כן, ולא יברך ברכה אלא אם כן נתחייב בה". ע"כ.

ומה שכתבתי במוסגר לגבי ברכת, "אלהי, הנשמה". כן מוכח מדבריו של רבינו (שם הלכה ג): "בשעה שייקץ בסוף שנתו מברך והוא על מטתו כך: "אלהי, הנשמה שנתת בי טהורה וכו'". כלומר, זו הברכה היחידה מברכות השחר, שיש לה סדר, כלומר, שצריך לברך אותה על מטתו מיד בקומו משנתו.

ולפיכך מבואר יוצא, כי כל ברכה שלא נתחייב בה האדם, ומברך אותה, נושא שם שמים לשוא, ואע"פ שמשבח את הבורא בכך, הנה לא מפאת שזו ברכת השבח, יהיה מותר לו לישא את שם הבורא כפי העולה על רוחו. ולכן רבינו כותב, "וכל ברכה מהן שלא נתחייב בה אינו מברך אותה". ועוד שמוסיף רבינו ומביא את הטעות של מנהגי בני אדם כבר בזמנו, וכותב רבינו, "וטעות הוא [אסור הוא], ואין ראוי לעשות כן, ולא יברך ברכה אלא אם כן נתחייב בה". ורבינו שילש את לשונו בסוף דבריו, ואמר שזה מנהג טעות, כלומר, לא הבינו אותם בני אדם, את כוונתם של חז"ל. ולכן אמר, "ואין ראוי לעשות כן", מפאת שהדבר גובל בנשיאת שם שמים לשוא. ולכן מסכם ואומר, "לא יברך ברכה אלא אם כן נתחייב בה".

וחובה עלינו להפיץ את הדברים הללו כמה שיותר, כי יש מצוה להציל, ובפרט להציל מן הידיעה שבני אדם מקיימים מצוה, ואין הם מקיימים אלא עבירה לשם שמים לצערינו הרב. כמו שכתב רבינו בתשובה (תשובות הרמב"ם בלאו חלק ד' עמוד 135, שתי תשובות רצופות סימן שי' טור ימיני): "ולפי אלו העיקרים כולם שזכרנו, אמרו [=רבותינו בעלי התלמוד ולימדו], שאין ראוי להניח בני אדם [=כלומר, אין ראוי ולא נכון הדבר, לא לומר לבני אדם שהם אוסרים על עצמם דבר מותר!], על איסור מה שחשבו [=הם שהוא] אסור לפי שמה שזכר ה[תלמוד] ירושלמי, הוא התרת מה שחשבו בו [=שהוא] אסור, לא חיוב סתירת מנהג שיש בו טעות, לפי שאין הפרש [לדעת חז"ל] בין התרת האסור [=שעוקר הלכה מבית ישראל], ובין איסור המותר [=שבשני המקרים הדבר נרוע! שבאן עוקר הלכה וכאן עוקר הלכה מבית ישראל ומפירוש התורה שבעל פה שכל בית ישראל נשענים על מסורת!] ... ואילו אסרנו כל דבר שהוא ודאי מותר, מחמת ספק איסורא שאפשר שימצא בסוג אותו הוודאי או במינו, כי אז היינו אוסרים כל המותרות כולן, וכבר בארנו בכלל העיקרים שבארנום שהדברים כולם מותרים מהתורה, זולתי מה שנתברר איסורו". ע"כ.

ודברים אלו של רבינו צריכים להיות חקוקים וברורים אצל כל מורה הוראה ואצל כל תלמיד חכמים! שפעמים נדמה למורה הוראה, ובפרט אנו האנשים שהתעוררו לשקר ספרי האפילה והחשיכה, לשקר הקבלה הארורה והטמאה מפי הגבורה, לחומרות האחרונים ולהבליהם וכן על זו הדרך. מחוייבים אנו להודיע היכן יש עיוות וחומרה שאינה צריכה! שהרי מי שאוסר על עצמו דבר שהוא מותר, בידיעה ומחשבה שזה אסור, הרי הוא מעוות ועוקר מסורת ותורה שלימה! ולכן אף שבעיני בני אדם לאסור דבר מותר נראה כשורה, ולהתיר דבר אסור נראה רע! רבינו מלמדנו שאין הפרש ביניהם! שאפילו בשביל "להציל", "לשמור", אסור להשאיר בני אדם על המחשבה שמה שמותר על פי הדין ומשפט התורה הוא "אסור", כי אז יהיו טועים ומטעים!

"איסור נשיאת שם שמים לשוא – גם כאשר בא לברך ולעשות טוב"

וכבר אמר בתורה (שמות פרק כ פסוק ו – ז פרשת יתרו): "וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאֹהֲבַי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָי: ס לֹא תִשָּׂא אֶת־שֵׁם־יְיָ אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא כִּי לֹא יְנַקֶּה יְיָ אֵת אֲשֶׁר־יִשָּׂא אֶת־שְׁמוֹ לַשָּׁוְא". ע"כ. וכתב רבינו (ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה סב): "והמצוה הס"ב היא שהזהירנו שלא לישבע שבועת שוא והוא אמרו ית' (עשה"ד) לא תשא את שם י"י אל"ך לשוא. והוא שישבע

על מחוייב המציאות שהוא בחלוף מה שהוא בו נמצא. או על דבר מן הנמנעות שהם נמצאות. או ישבע לבטל דבר מצוה. וכן אם נשבע על דבר ידוע ולא יכחישהו ולא יחלוק עליו שום אדם מן העולם, כגון שישבע בי"י כי כל מי שיישחט ימות, כגון זה גם כן נשא שם י"י לשוא. ולשון המשנה (שבועו' כט א) אי זה הוא שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע לאדם וכו'. והעובר על לאו זה במזיד לוקה ובשגגה פטור כשאר חייבי לאוין כמו שביארנו (מ' סא). ושם אמור כלומר בשבועות (כט א) זו היא שבועת שוא שחייבין על זדונה מלקות ועל שגגתה פטור. ושם התבארו משפטי מצוה זו". ע"כ.

ואין הבדל בין מזכיר את שם ה' יתברך בשבועה לשוא, לבין המברך ברכה שאינה צריכה, דינם שווה. כמו שכתב רבינו בספרו הגדול משנה תורה (רמב"ם הלכות ברכות פרק א הלכה טו): "כל המברך ברכה שאינה צריכה [=שלא נתחייב בה], הרי זה נושא שם שמים לשוא, והרי הוא כנשבע לשוא, ואסור לענות אחריו אמן וכו'". ע"כ. ורבינו משווה את את מי שמברך את הבורא לשמו יתברך, ומכוין ליבו רק לבורא יתברך, אלא שמברך ברכה שאין צריך לברך אותה, רבינו משווה אותו למי שנושא שם שמים לבטלה בשבועה! כלומר, עובר על לאו חמור מאוד של, "לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא", והעונש על זה, "לא ינקה ה'". ה' יצילנו מאיסורים חמורים אלו.

שוב ראיתי לדבריו של רבינו (רמב"ם הלכות שבועות פרק יב הלכה ט – יא) שכתב: "השומע הזכרת השם [לבטלה] מפי חבירו, [שנושא שמו של ה'] לשוא, או [שומע מחבירו] שנשבע לפניו לשקר, או [ששמע] שבירך ברכה שאינה צריכה, ש[הרי כאשר הוא מברך ברכה שאינה צריכה ולא נתחייב בה], הוא עובר משום, "נושא שם ה' לשוא", כמו שבארנו בהלכות ברכות. [במקרים כאלו] הרי זה חייב לנדותו, ואם לא נדהו הוא בעצמו יהא בנדוי, וצריך להתיר אותו מיד, כדי שלא יהא מכשול לאחרים, שהרי אינו יודע שנדוהו. ואם תאמר יודיעו [=שהוא בנידוי אחר שנידה אותו, ולא יתיר את נידויו], נמצאו כל העולם בנידוי, שהרי למדו לשונם מעוה ושבועה תמיד.

במה דברים אמורים? בשהיה הנשבע הזה, או המברך לבטלה, [=עושה] מזיד, אבל אם היה שוגג, ולא ידע שזה אסור [=הגדרה של "שוגג", שאינו יודע שהדבר אסור, במקרה כזה] אינו חייב לנדותו. [=ואם רצה מנדה אותו. אלא שמסייג רבינו ואומר בלשונו], ואני אומר [=לדעתו של רבינו, אע"פ שמותר לנדות הנושא שם ה' אפילו בשוגג, דעתו של רבינו] שאסור לנדותו! שלא ענש הכתוב שוגג [=אלא המזיד! ומה יעשה?] אלא, מזהירו, ומתרה בו שלא יחזור.

ולא שבועה לשוא בלבד היא שאסורה, אלא אפילו להזכיר שם מן השמות המיוחדין לבטלה, אסור. ואף על פי שלא נשבע, שהרי הכתוב מצוה ואומר, "ליראה את השם הנכבד והנורא", ובכלל יראתו, שלא יזכירו לבטלה. לפיכך אם טעה הלשון והוציא שם לבטלה, ימהר מיד וישבח ויפאר ויהדר לו, כדי שלא יזכר לבטלה, כיצד? אמר ה' [=יי – לבטלה], אומר [מיד], "ברוך הוא לעולם ועד", או [אומר], "גדול הוא ומהולל מאד", וכיוצא בזה, כדי שלא יהא לבטלה". ע"כ. ומכאן אתה למד, כמה חמור עוון נשיאת שם שמים לבטלה!

ואחר דברים אלו, מי יערב ליבו להכנס ולברך ברכות השחר וסדר הנהגת הבוקר על פעולות שכבר עשה אותם, או על פעולות שלא עשה אותם, או על פעולות שלא נתחייב בהם? שהרי רבינו כתב במפורשות, טעות גדולה היא! ואסור לאדם לברך ברכה שלא נתחייב בה!

והנה בימים אלו, אנו עובדים על סידור על פי בעלי המשנה והתלמוד ז"ל, וסידור זה יהיה על פי דרכו והבנתו של רבינו הטהור הרמב"ם, ראש ונאמן למסורת בית ישראל ותורה שבעל פה. ועל פיו ישק דבר. וסיימנו בעזרת החונן לאדם דעת, לערוך את ברכות השחר וכל סדר הנהגת הבוקר עד הנחת תפילין, עם פירוטים כוללים על מה מברכים ומתי, והכל למען ידקדק האדם ולא יוציא ברכות לבטלה חלילה וחס. ונפרסם את החלק הזה של הסידור, ואז יוכל האדם בקומו משנתו, לברך ברכות השחר על כל פעולה שנתחייב בה בלבד, עד שיתרגל לכך, ויהיה אצלו למנהג קבוע!

.

ב' הערות והארות על שאלות שיבואו:

א) גם אם אדם משוקץ וצריך לעשות קטנים – יכול הוא לברך ברכות אלו עד הילוכו לבית הכסא, כפי שמובא בסידור. במאמר הבא אעמוד על ההבדל בין ברכות, לבין דין תפילה.

ב) כל החובה לברך עם כיסוי שמכסה את הראש, הוא כאשר אדם נמצא תחת כיפת השמים, אמנם כאשר הוא נמצא תחת קורת גג, יכול לברך ברכות אלו ללא כיסוי שמכסה את הראש.

"החשיבות של מאה מצוות\ברכות בכל יום"

הנה אמרו רבותינו (תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק ט הלכה ה): "**תני בשם רבי מאיר, אין לך אחד מישראל, שאינו עושה מאה מצות בכל יום. קורא את שמע ומברך לפניה ולאחריה, ואוכל את פתו ומברך לפניה ולאחריה, ומתפלל שלשה פעמים של שמונה עשרה, וחוזר ועושה שאר מצות ומברך עליהן. וכן היה רבי מאיר אומר אין לך אדם בישראל, שאין המצות מקיפות אותו. תפילין בראשו ותפילין בזרועו ומזוזה בפתחו מילה בבשרו ארבע ציציות בטליתו מקיפין אותו". ע"כ. והנה מתוך שסיים ואמר, "תפילין בראשו, ותפילין בזרועו ... מילה בבשרו, ארבע ציציות וכו'". משמע שכל ענין השבח הזה הוא דווקא לאיש ולא לאשה. כלומר, האשה אינה צריכה לרדוף לעשות ולברך על מאה מצוות בכל יום.**

ונאמר בתורה (דברים פרק י פסוק יב פרשת עקב): "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל, מָה יְיָ אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ כִּי אִם־לְיִרְאָה אֶת־יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת־יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ". **ואמרו בתלמוד** (בבלי מסכת מנחות דף מג עמוד ב): "**תניא, היה רבי מאיר אומר: חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנאמר: "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך". רב חייא בריה דרב אויא בשבתא וביומי טבי טרח וממלי להו באיספרמקי ומגדי". ע"כ. כלומר, רבי מאיר מבין, כי חיוב זה חיובו מן התורה, כלומר, חייב לברך מאה ברכות בכל יום! ואין לשון, "מה", אלא "מאה". כלומר, הבורא יתברך בפסוק זה, שואל מבניו ומבקש מהם, שיברכו אותו מאה פעמים בכל יממה, וכל זה לא בשבילו חלילה, כי אין הוא זקוק לאף בריה, אלא כמו שאמר, "ליראה את יי", כלומר, הכל על מנת שישכילו ויבינו כי מאתו כל הברכות כולם!**

וכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ז הלכה יד – טז): "**חייב אדם לברך מאה ברכות, בין היום והלילה** [=כלומר, בכל יממה ויממה חייב לברך מאה ברכות לא פחות]. **ומה הן מאה ברכות אלו? כ"ג ברכות שמנינו בפרק זה.** [=כיצד? ברכת המפיל, הרי היא ברכה אחת. ברכות השחר הרי הם **14**. ברכות התורה הרי **3**. ועוד **3** ברכות נוספות, שלא עשני גוי, עבד, אשה. ו-**2** ברכות בברכת "ברוך שאמר", אחת לפניה ואחת לאחריה, הרי בסך הכל **23** ברכות. בתנאי שהתחייב בכולם].

ושבע ברכות של קריאת שמע של שחרית וערבית לפניה ולאחריה. וכשמתעטף בציצית מברך ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להתעטף בציצית, וכשלובש תפילין מברך ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין. ושלוש תפילות שבכל תפלה מהן, שמונה עשרה ברכות, הרי [בסך הכל] **שמונים ושש ברכות. וכשהוא אוכל שתי סעודות של יום והלילה, מברך ארבע עשרה ברכות, שבע בכל סעודה, אחת כשיטול ידיו תחלה, ועל המזון אחת בתחלה** [=המוציא לחם מן הארץ]. **ושלוש בסוף, ועל היין לפניו, ולאחריו, הרי שבע ברכות, הרי מאה ברכות בין הכל. בזמן הזה שתקנו ברכת המינין בתפילה, והוסיפו הטוב והמטיב בברכת המזון, נמצאו חמש ברכות יתירות.**

[אבל יש מקרים שהאדם לא מגיע למאה ברכות, כגון] **בשבתות וימים טובים, שהתפלה שבע ברכות. וכן אם לא נתחייב בשאר הימים** [=ימי החול] **בכל הברכות האלו, כגון שלא ישן כל הלילה** [=או

שישן עם בגדיו, ועל ידי כן לא יכל לברך מלביש ערומים, וכן שלא שמע קול תרנגול, ועל ידי כן לא יכל לברך הנותן לשכוי בינה. או שהוא אינו סועד סעודתיו בפת, וכל כיוצא בזה], **ולא התיר חגורו, ולא נכנס לבית הכסא, וכיוצא באלו. צריך** [חייב מעצמו להתחייב ו]**-להשלים מאה ברכות מן** [אכילת] **הפירות. כיצד? אוכל מעט ירק** [=שיעור ברכה אחרונה], **ומברך לפניו ולאחריו** [=בידיעה שהוא חוזר שוב לברך ולאכול לאחר מכן. כמו שכותב רבינו], **וחוזר ואוכל מעט מפרי זה, ומברך** [שוב] **לפניו ולאחריו. ומונה כל הברכות עד שמשלים מאה בכל יום". ע"כ.**

ומבואר מתוך דברי רבינו, כי החובה להשלים מאה ברכות בכל יום היא חובה מן התורה, והיא יותר חזקה מדין, "גורם לברכה שאינה צריכה", שעד כדי כך צריך להקפיד בענין זה ולברך מאה ברכות בכל יום, עד שרבינו הטהור, מתיר לאדם, "לגרום לברכה שאינה צריכה", שהרי כאשר אדם אכל ירק, ובדעתו להמשיך לאכול, אם יברך ברכה אחרונה על מנת לחזור שוב לברך ברכה ראשונה, הרי שהביא עצמו לידי, "ברכה שאינה צריכה". אמנם רבינו מלמדנו, שמכיון שענין מאה ברכות נסמך מפסוק בתורה, וחובה לעשות כן מן התורה ממש, וכך למדו רבותינו, הרי שצריך להשלים בכל יום מאה ברכות, וגם אם זה אומר שצריך לגרום לברכה שאינה צריכה.

וכמובן, נראה לפי עניות דעתי, כי חשוב לציין, שהזמן שבו אדם צריך לעשות את ההשלמה הזו, הוא דווקא בסוף היום, כלומר, אם מתפלל תפילת מנחה לקראת השקיעה, יש לו להשלים ברכות אלו עד סך של 81 ברכות, שהרי אם לא התפלל תפילת מנחה, נמצא שגורם ברכות שאינן צריכות בחינם, שהרי תכף כשמתפלל ישלים בוודאי למאה ברכות. ואם מתפלל מנחה יותר מוקדם מן השקיעה, יסיים להתפלל, ואז ישלים למאה ברכות אם חסר לו.

ונראה כי בפשטות אפשר לעשות זאת גם על מים שמעורבים עם דבר מתוק, ואם האדם צמא ממש, אפשר לעשות זאת גם על מים בלבד. ומה שכתב רבינו "ירק", "פירות", הוא משום שיש בהם טעם, ובהכרח חובה לברך עליהם. מה שאין כן במים, כי אם אדם שותה שלא לצמא, אסור לו לברך על המים. אבל אם אדם רוצה להשלים מאה ברכות על משקה, בוודאי שאפשר לעשות כן גם על משקה.

ומברך על שתית המים, או פירות, או ירק, ברכה ראשונה, אוכל כשיעור ברכה אחרונה או שותה שיעור רביעית מן המשקה, ולבסוף מברך, "ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, בורא נפשות רבות, על כל מה שברא חיי העולמים". ושוב חוזר ומברך, עד שישלים למאה ברכות.

והנה אני יש לי לציין לקראת סוף המאמר הזה, שהיום בדורינו אנו, עם השפע המצוי בכל פינה, כמעט איך שלא יהיה, האדם מגיע למאה ברכות. ואלו לפי דעתי ברכות שאדם מברך כמעט בכל יום, ללא שום קשר לברכות השחר והתורה, ללא שום קשר לברכות קריאת שמע וכו', וללא שום קשר לתשע עשרה ברכות שבתפילה שלוש פעמים ביום וכו'.

כל אדם מברך ביממה לפחות 7 פעמים אשר יצר את האדם וכו', ואם לא יותר.

כל אדם מברך על אכילה ומשקה לפחות 15 פעמים ביום.

לפני כל תפילה צריך לברך "על נטילת ידיים", נמצא כי בתפילת מנחה וערבית, יש לנו עוד 2 ברכות נוספות.

ולכן מבואר יוצא החשבון כך, ואמנה כאן כל הדברים שבוודאי נתחייב האדם בהם, כלומר כל הדברים שנתחייב בהם ללא ספק, מתחילת היום, שהרי היום מתחיל בצאת הכוכבים, ומתפללים ערבית בתחילה, ואלו סדר הברכות שכל אדם ואיש מישראל מברך אותם בכל יום:

ברכת "על נטילת ידים" שלפני תפילת ערבית. 4 ברכות קריאת שמע של ערבית, 2 לפניה ו-2 לאחריה. 19 ברכות שבתפילת ערבית. ברכת "המפיל" לפני השינה. ברכת "המחזיר נשמות לפגרים מתים". ברכת "פוקח עורים". ברכת "מתיר אסורים". ברכת "רוקע הארץ על המים". ברכת "זוקף כפופים". ברכת "אשר יצר". ברכת "על נטילת ידים". ברכת, "המעביר חבלי שינה". ברכת, "שעשה לי כל צרכי". ברכת, "המכין מצעדי גבר". 3 ברכות התורה. 3 ברכות, שלא עשני גוי, עבד, אשה. 2 ברכות בברכת ברוך שאמר, 1 לפניה ועוד 1 לאחריה. 3 ברכות של קריאת שמע שחרית. 19 ברכות של תפילת שחרית. ברכת "על נטילת ידים" שלפני תפילת מנחה. 19 ברכות שבתפילת מנחה.

נמצא סך כל הברכות שכל אדם ואדם מברך בוודאות ללא כל ספק, הם 88 ברכות בכל יום. ונוסיף את מה שכתבתי למעלה, שבוודאי כל אדם ואדם מברך ברכת אשר יצר כמה פעמים ביום, ובוודאי כל אדם ואדם מברך לא מעט על אוכלין ומשקין. נמצא כי בימות החול, אם אדם מתפלל כדת וכדין, אין לו צורך לעשות שום השלמה לאותם הברכות.

אבל ביום השבת ושאר החגים, החשבון הוא כזה בערך:

ברכת "על נטילת ידים" שלפני תפילת ערבית. 4 ברכות קריאת שמע של ערבית, 2 לפניה ו-2 לאחריה. 7 ברכות שבתפילת ערבית. 2 ברכות של קידוש בסעודה ראשונה של שבת. ברכת "המפיל" לפני השינה. ברכת "המחזיר נשמות לפגרים מתים". ברכת "פוקח עורים". ברכת "מתיר אסורים". ברכת "רוקע הארץ על המים". ברכת "זוקף כפופים". ברכת "אשר יצר". ברכת "על נטילת ידים". ברכת, "המעביר חבלי שינה". ברכת, "שעשה לי כל צרכי". ברכת, "המכין מצעדי גבר". 3 ברכות התורה. 3 ברכות, שלא עשני גוי, עבד, אשה. 2 ברכות בברכת ברוך שאמר, 1 לפניה ועוד 1 לאחריה. 3 ברכות של קריאת שמע שחרית. 7 ברכות של תפילת שחרית. 7 ברכות בתפילת "מוסף". ברכת "על נטילת ידים" שלפני תפילת מנחה. 7 ברכות שבתפילת מנחה. 3 סעודות חובה בשבת. ובכל סעודה וסעודה יש 6 ברכות. כיצד? לפני הסעודה שתי ברכות, ברכת על נטילת ידים, ברכת המוציא לחם מן הארץ, ולאחר

הסעודה, 4 ברכות של ברכת המזון. נמצא כי סך כל ברכות שמברכים בכל 3 סעודות החובה, הם 18 ברכות.

נמצא סך כל הברכות שכל אדם ואדם מברך בוודאות ללא כל ספק [בתנאי שהוא עשה קידוש ביום השבת בסעודה ראשונה] **הם 76 ברכות, או 74 ללא ברכות קידוש סעודה ראשונה. ועל זה נוסיף את מה שכתבתי למעלה, שבוודאי כל אדם ואדם מברך ברכת אשר יצר כמה פעמים ביום, ובוודאי כל אדם ואדם מברך לא מעט על אוכלין ומשקין. נמצא כי בימות שבת וחגים, אכן חסר ברכות למנין אותם הברכות, ויש להשלים אותם כפי שכתב רבינו הטהור.**

ודע כי מה שכתבתי שחובה לעשות 3 סעודות ביום השבת וחגים, כך פסק רבינו הטהור (רמב"ם הלכות שבת פרק ל הלכה ט)**: "חייב אדם לאכול שלש סעודות בשבת אחת ערבית ואחת שחרית ואחת במנחה, וצריך להזהר בשלש סעודות אלו שלא יפחות מהן כלל, ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה סועד שלש סעודות, ואם היה חולה מרוב האכילה או שהיה מתענה תמיד פטור משלש סעודות, וצריך לקבוע כל סעודה משלשתן על היין ולבצוע על שתי כברות, וכן בימים טובים". ע"כ.**

"נטילת ידיים = טעם הענין"

הנה במאמר זה והבאים אחריו, נדבר על "ענין נטילת ידיים", מתי נוטלים את הידיים, מדוע בכלל נוטלים את הידיים, ומה השכל הישר שבזה הענין! כלומר, מדוע ציוה ה' יתעלה שמו לכהנים ליטול את ידיהם ורגליהם בבואם אל הקודש.

"טהרה תמיד תלויה במים – אות כבוד":

הנה בראש ובראשונה, לפני שנכנס לדיון ההלכתי הכולל את המקורות הברורים לענין "נטילת ידים", ראיתי להקדים כאן הקדמה אשר תשמש אותנו לפתיחה והבנה חשובה, והוא, שלעולם רחיצה ב-"מים", "נטילת ידים", "טבילה במקוה טהרה" וכו', כל הדברים הללו, על הקורא לזכור תמיד ולחקוק זאת בשכלו, שהם אות ל-"נקיות", "כבוד", "טהרה", הכשרה למעשה שצריך לעשות וכו'. כלומר, הכל הוא על פי השכל הישר, ולא ענין מאגי חלילה, אלא פינה מחשבתית והכשרה למצוות.

וכמו שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות ברכות פרק א הלכה ג): "... **וברכות רבות תקנו חכמים** דרך שבח והודיה ודרך בקשה, כדי לזכור את הבורא תמיד, אף על פי שלא נהנה ולא עשה מצוה". ע"כ.

ומלבד שרחיצה במים הוא אות לנקיות, הנה הוא גם שער גדול להרחקה מן הזוהמה והמיאוס. ויש במים גם בצד מה, לתת עירנות לאדם. כלומר, כאשר אדם מגיע להתפלל לפני בוראו, ובא מעט עייף מן הדרך, אם ירחץ ידיו ויערה עליהם מים, הדבר קצת יעוררו מעייפותו. מכיון שהמים הם מורגשים בעורו של האדם על ידי העצבים שבגופו, ודבר זה גורם לפעולה טבעית, המעוררת אותו להתעוררות פיזית לצורך התפילה. ודבר זה מורגש, כאשר אדם יכנס לבריכה קרה עם כל עייפותו, כאשר יצא מן הבריכה הזו, יהיה עירני למשך רבע שעה עד עשרים דקות לפחות. ומדוע? כי יש ביכולת המים לעורר את האדם בצורה פיזית טבעית.

ודבר זה ניכר היטב אצל בני אדם, ללא שום קשר לענין מחשבת התורה וההלכה, כאשר הם קמים בבוקר, שוטפים ידיהם במים, רוחצים פניהם, ויש כאלה מרחיקים לכת, וטובלים כל ראשם למשך כמה שניות במים קרים, וכל זה על מנת שיתעוררו משנתם. וחז"ל בתלמוד תיקנו על כך ברכה מיוחדת, כלומר תיקנו על הטובה שהאל יתברך נתן בעולמו, ואחד מהם, הוא ענין רחיצת העינים במים. כמו שאמרו (תלמוד בבלי ברכות ס:) "כי משי ידיה, לימא: ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידים. כי משי אפיה, לימא: ברוך המעביר חבלי שינה מעיני ותנומה מעפעפי". ע"כ. כלומר, חז"ל בחכמתם ובתבונתם, תיקנו לברך ולשבח את הבורא יתברך, כאשר האדם עושה פעולות המעוררות אותו לצורך מצוותיו ופעולותיו בעולם. בין שהדבר בא לצורך טהרה, ובין שהדבר בא לצורך התעוררות נפשית ופיזית על מנת שיהיה עירני בתחילת יומו, ולכן תיקנו חז"ל לברך, "המעביר חבלי שינה מעיני ותמונה מעפעפי", כלומר, שעל ידי מעשה הרחיצה במים, אנו מתעוררים ומודים לבורא יתעלה שמו

שהביא לנו המים שעל ידם אנו מתעוררים ועושים צרכינו. ונמצא, שברכת המעביר חבלי שינה, הוא הודאה על העירנות הניתנת בעבור המים שהבורא הביא לזה העולם. ומעשה וברכת נטילת ידים, הוא ענין מחשבתי ואות כבוד, על מנת שהאדם יבוא להתפלל לפני הבורא בידיים נקיות, וזו הכשרה של כבוד לפני הבורא יתעלה שמו, על מנת שיכניס האדם רוממות האל בליבו.

"אברהם אבינו מבקש – ורחצו רגליכם":

ידוע שכל המעשה של אברהם אבינו והמלאכים, היה בנבואה. ובנבואה זו **נאמר** (בראשית פרק יח פסוק א – ד פרשת וירא) "וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח־הָאֹהֶל כְּחֹם הַיּוֹם: וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נִצָּבִים עָלָיו וַיַּרְא וַיָּרָץ לִקְרָאתָם מִפֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה: וַיֹּאמַר אֲדֹנָי אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אַל־נָא תַעֲבֹר מֵעַל עַבְדֶּךָ: יֻקַּח־נָא מְעַט־מַיִם וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשָּׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ". **ואמר** (בראשית פרק יט פסוק ב פרשת וירא): "וַיֹּאמֶר הִנֶּה נָא־אֲדֹנַי סוּרוּ נָא אֶל־בֵּית עַבְדְּכֶם וְלִינוּ וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁכַּמְתֶּם וַהֲלַכְתֶּם לְדַרְכְּכֶם וַיֹּאמְרוּ לֹא כִּי בָרְחוֹב נָלִין". ובשתי המקרים הללו המים באו על מנת לנקות את הרגלים, וגם לעורר בוודאי מן עייפות הדרך כפי מחשבתו של אברהם אבינו.

"המקורות ליטול את הידיים":

ונאמר בתורה (שמות פרק ל פסוק יז – כא פרשת כי תשא): "וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְכַנּוֹ נְחֹשֶׁת לְרָחְצָה וְנָתַתָּ אֹתוֹ בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם: וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם: בְּבֹאָם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ־מַיִם וְלֹא יָמֻתוּ אוֹ בְגִשְׁתָּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת לְהַקְטִיר אִשֶּׁה לַייָ: וְרָחֲצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמֻתוּ וְהָיְתָה לָהֶם חָק־עוֹלָם לוֹ וּלְזַרְעוֹ לְדֹרֹתָם".

והנה אנו רואים, כי ה' יתעלה אמר למשה רבינו, שיעשה כיור מיוחד יהיה מוכן לרחיצת ידיים ורגליים לעובדי עבודתו, במקום המקודש ביותר! ובמה ירחצו? כמו שאמר, "ונתת שם מים"! ובשביל מה באה רחיצה זו? על מנת שירחצו אהרן ובניו את ידיהם, וישכילו לפני מי הם משרתים, ויכשירו את עצמם למעשה העבודה, שהרי עוסקים הם בעבודת הקודש! וכמו שבתרבויות בין בני אדם נוהגים להתקלח, להתרחץ, לנקות את ידיהם לפני האכילה, כך בדיוק ציוה ה' יתברך לאהרן ובניו, שירחצו את ידיהם ורגליהם קודם בואם לאוהל מועד לעבוד עם ידיהם ורגליהם.

ולכן הזהיר באזהרה חמורה ואמר, "בבואם אל אוהל מועד ירחצו מים ולא ימותו", כלומר, אי נטילת הידיים, תסב עונש חמור לכל מי שיבוא לאוהל מועד, ללא שרחץ את רגליו וידיו. ומפני מה החמיר בזה ה' יתעלה? מפני שהרחיצה כמו שכתבנו, הוא ענין, "אות כבוד"! וכמו שאף שף [=טבח] גדול ככל שיהיה לא יבשל בידיים מלוכלכות, אלא ידאג שידיו יהיו נקיות. וכן כמו שאף עבד לא יביא מתנה למלכו בידיו, אלא אם כן הוא יראה מצוחצח וטוב עם ידיים

נקיות ורגליים שאינן מזוהמות. כך אמר ה' יתעלה שמו, ולא למענו חלילה, כי הוא יתברך בלתי זקוק לבני אדם, אלא על מנת שבני אדם יכשירו את עצמם ויסגלו מעשיהם לכבוד ה' יתעלה שמו, ואז תפילתם תהיה יותר נקיה מתוך הבנה שאין עוד מלבדו. ויש בנטילת ידיים וברחיצת הרגליים מן התחדשות לקראת המעשה, שלא ירגילו את עצמם למעשה עבודת ה'. וכן כתב הספורנו ודייק יפה, "ועשית כיור – גם זה הכלי לא הוזכר למעלה עם שאר הכלים, כי לא היתה הכונה בו להשכין שכינה במקדש כענין הכונה באותם הכלים כמבואר למעלה, אבל היתה הכוונה [=של הרחיצה, רק על מנת] להכין את הכהנים לעבודתם". ע"כ. ויפה דקדק הספורנו והשכיל להבין, כי רחיצה זו היא הכשרה שכלית ותבונית לקראת מעשה העבודה, שלא באו נטילות ורחיצות אלו, אלא על מנת לעורר את כח השכל!

והסביר האבן עזרא, "בבאם – ירחצו מים הטעם רחיצת מים כי ידיהם ורגליהם הם הפועלים, וכמוהו רבים". ומי שמבין את כוונת דבריו יראה כמה שכלו היה ישר. ולא כמו שפירשו הוזי ההזיות, שמשום שנדבק הסטרא אחרא על הידיים והרגליים אנו נוטלים את הידים, וכיוצא מההבלים האלו שהוליד ספר הטומאה והנצרות זוהר. אלא מסביר האבן עזרא, שהרחיצה היא כלפי הידיים והרגליים, משום שהם הפועלים במעשה המצוה, שבן עבודת בית המקדש נעשית באמצעות הרגליים והידיים, כמו מעשה השחיטה, עליה בכבש, וכן על זו הדרך. ולכן אותם הידיים והרגליים אשר עושות את הפעולות לכבוד ה' יתעלה שמו, הם אלו שצריך לרחוץ ולהכשיר מחשבתית לפעולה הראויה.

וכ"כ גם הרש"ר הירש בשכלו הישר, "חק – עולם לו וגו': חובה היא, שעל הכהנים למלא כלפי המקדש לנצח נצחים. על – ידי קידוש ידים ורגלים מודים הכהנים בעליונותו האידיאלית של המקדש, לא בשל מעשיהם ותכונותיהם האישיים זכו לשרת במקדש, אלא בשל הייצוג הסימבולי שהם מייצגים את דרישות המקדש". ע"כ. והדברים ברורים.

שוב ראיתי אליו שהסביר, שכל חלקי הגוף של הכהנים פרט לידיים ולרגליים, כולם מתקדשים בתכונה הסמלית של הכהונה על ידי לבישת בגדי הכהונה. אמנם רק הידיים והרגליים שבהן מבצע האדם את עיקר מעשיו ושאיפותיו, אינן מכוסות בגדים, ובמקום זה ירחצו אותן מים מתוך הכיור.

והסביר עוד, שמפרטי דיני רחיצה זו מתחוור, כי אין לפרש את טעמה בהקשר של נקיון ממשי. למשל: הרחיצה עלתה לו לכהן – רק אם נעשתה "בכלי שרת בפנים". [=כלומר שיראה ממעשה זה שעושה זאת לכבוד עבודת ה' ולא שסתם אוהב ניקיון הוא], אולם "קידש בכלי שרת בחוץ או בכלי חול בפנים או שטבל במי מערה ועבד – עבודתו פסולה", וכן לינה והיסח הדעת פוסלין בקידוש ידים ורגלים, ועוד דינים כיוצא באלה (זבחים כ ע"ב).

אולם יחד עם זאת מתחוור מדינים אלה, כי רחיצה סמלית זו אין לה המשמעות של הטבילה הסמלית, דהיינו שקיעה במים, שאין בה אלא משום שיבה שלילית אל מצב ראשוני, שהטומאה [=לכלוך וזוהמה] אינה יכולה להגיע אליו (עי' פי' לעיל כט, ד). בניגוד גמור לטבילה,

הרחיצה חייבת להיעשות בכלי, דהיינו בכלי שרת שהמים מתקדשים בו ונפסלים בלינה – ככל דבר שנתקבל בכלי שרת. הכיור לא היה מעכב, ואפשר היה לקדש ידים ורגלים בכל כלי שרת אחר, אבל המים היו צריכים להיות מעצם המקדש, ולא "בו" – אלא ממנו ירחצו את ידיהם ואת רגליהם במי המקדש, והמים ילבישו אותן בקדושת המקדש, כדרך שבגדי הקודש קידשו את שאר חלקי הגוף. לפיכך כהן "שלא רחוץ ידים ורגלים" – דינו ככהן "מחוסר בגדים" (עי' זבחים יט ע"ב, וראה פי' לעיל כה, מג)". ע"כ.

והנה אנו רואים, כי המקור הראשון בתורה, לחיוב נטילת ידיים ורגליים, הוא ממעשה הכהנים בגשתם אל אוהל מועד.

"ידיים מזוהמות – מעכבות לכל":

אמרו במשנה (משנה מסכת חגיגה פרק ב משנה ה): "נוטלין לידים לחולין ולמעשר ולתרומה. ולקודש מטבילין, ולחטאת אם נטמאו ידיו נטמא גופו [=וצריך טבילה בכל גופו במקווה טהרה]". והנה חז"ל מלמדים, שאפילו לצורך "חולין" נוטלים ידים, ולא רק לתרומה שהיא צורך גבוה. וכתב **רבינו הטהור** (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת חגיגה פרק ב משנה ה): "אמר שאסור לאדם לאכול פת, ואפילו [=פת] חולין, עד שיטול ידיו [=בכלי, ברביעית מים לכל יד, וינקה אותם מן הלכלוך]". ע"כ.

ובתלמוד אמרו (תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נג עמוד ב): "תנו רבנן: שמן מעכב את הברכה, דברי רבי זילאי. רבי זיואי אומר אינו מעכב. רבי אחא אומר: שמן טוב מעכב. רבי זוהמאי אומר: כשם שמזוהם פסול לעבודה, כך ידים מזוהמות פסולות לברכה. אמר רב נחמן בר יצחק: אנא לא זילאי, ולא זיואי, ולא זוהמאי ידענא. [רב נחמן בר יצחק מקשה ואומר, שהוא לא מכיר לא את חכם זילאי, ולא את חכם זיואי, ולא את חכם זוהמאי. מה כן הוא מכיר וסומך עליו? רב נחמן בר יצחק עליו השלום מודיע ואומר, שהוא סומך רק על דברי קבלה ומסורת איש מפי איש, ולכן הוא אומר מיד], אלא מתניתא ידענא; דאמר רב יהודה אמר רב, ואמרי לה במתניתא תנא: והתקדשתם – אלו מים ראשונים, והייתם קדשים – אלו מים אחרונים, כי קדוש – זה שמן, אני ה' אלהיכם – זו ברכה". ע"כ.

ומבואר יוצא, שמתוך שנאמר (ויקרא פרק יא פסוק מד פרשת שמיני): "כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי וְלֹא תְטַמְּאוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל־הַשֶּׁרֶץ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ". סמכו חז"ל וקיבלו, שעל סמך הפסוק הזה, יש ליטול ידים, כלומר שידים מזוהמות פסולות לברכה ועבודת בית המקדש, אף שבמקומות אחרים למדו מזה שנאמר, "והתקדשתם והייתם קדושים", לדברים אחרים, כפי שניתן לראות בשאר המקומות בתלמוד. וכמובן אע"פ שהענין הזה לא מדבר במפורשות על נטילת ידיים, סמכו לו חז"ל מקור זה, שכן קבלה בידיהם שמה שנאמר, "והתקדשתם והייתם קדושים", ידבר על נטילת ידיים שנקראים, "מים ראשונים".

ואמרו בתלמוד בבלי (מסכת סוטה דף ד עמוד ב): "א"ר זריקא אמר ר"א: כל המזלזל בנטילת ידים נעקר מן העולם. אמר רב חייא בר אשי אמר רב: מים ראשונים – צריך שיגביה ידיו למעלה, מים אחרונים – צריך שישפיל ידיו למטה. תניא נמי הכי: הנוטל ידיו צריך שיגביה

ידיו למעלה, שמא יצאו המים חוץ לפרק ויחזרו ויטמאו את הידים". ע"כ. וכתב המאירי (בית הבחירה למאירי מסכת סוטה דף ד עמוד ב): "כבר ביארנו בסדר מועד הדברים שנטילת ידים צריכה בהם ושאחת מהם נטילה לסעודה, והוא שאמרו כאן כל האוכל לחם בלא נטילת ידים, כאילו בא על אשה זונה, כלומר שהוא ממלא תאותו במה שאינו ראוי לו ... וכן אמרו כל המזלזל בנטילת ידים נעקר מן העולם כלומר שהוא עובר על דברי חכמים, וכתוב, "ופורץ גדר ישכנו נחש", וכשם שצריך ליטול את ידיו, כך צריך לנגבם קודם אכילה, ושלא לאכול בטומאת זוהמת [=לכלוך] לחות המים שבידיו, דרך רמז אמרו, "ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא", כלומר לח מים". ע"כ.

ומבואר מדברי המאירי, שכל מה שאמרו, שהאוכל את הפת בלא ניגוב הידיים, לא שניגוב הידיים קשור לעצם הנטילה! לא! אלא שאזהרת ניגוב הידים לא באה אלא על מנת לומר לאדם, שהאוכל לחם עם לחות הוא מאוס, ויש בזה שיקוץ הנפש ומיאוס גדול, ולכן דימו אותו לאכול לחם טמא. ומה היא "טומאה"? לכלוך.

וכמו שאמרו (תלמוד בבלי מסכת סוטה דף ד עמוד ב): "אמר רבי אבהו: כל האוכל פת בלא ניגוב ידים – כאילו אוכל לחם טמא [=למה הוא כאילו אוכל לחם טמא? ואין טומאה אלא דבר שנגע בו מיאוס! והנוגע בפת עם ידים רטובות ולחות הורס את הפת וממאים אותה מאכילה, גם בעיניו וגם בעיני אחרים, ולכן אמרו, "כאילו" ולא ממש, מכיון שמדובר במיאוס גדול, אבל מיאוס כזה שנחשב בגדר, "טומאה"!], שנאמר: ויאמר ה' ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא וגו'". ע"כ.

וכתב רבינו (רמב"ם הלכות ברכות פרק ו הלכה כ): "צריך אדם לנגב את ידיו ואחר כך יאכל, וכל האוכל בלא ניגוב ידים כאוכל לחם טמא, וכל הנוטל ידיו באחרונה מנגב ואח"כ מברך, ותכף לנטילת ידים ברכת המזון, לא יפסיק ביניהם בדבר אחר, אפילו לשתות מים אחר שנוטל ידיו באחרונה אסור, עד שיברך ברכת המזון". ע"כ. ומבואר מדברי רבינו, כי ניגוב הידים אינו קשור למעשה ומצוות הנטילה כלל! כי ניגוב הידיים לא בא אלא על מנת שאדם ישמור על דרך ארץ ולא יאכל חלילה לחם רטוב ומאוס! ולא מצאנו בדבריו של רבינו שום פעולה נוספת של נטילת ידיים חוץ משפיכת רביעית מים בלבד, אין צורך לשפשף וגם לא לנגבם, אלא באכילת פת בלבד על מנת שלא ימאס הלחם. אמנם הנוטל ידיו לתפילה ולקריאת שמע, אינו חייב לנגבם ולא לשפשפם, ונעמוד על כך בהמשך במאמרים הבאים, ונוכיח שכל המברך לאחר נטילת ידיים, אפילו אם מברך לפני הניגוב, ברכתו לבטלה ונושא שם שמים לשווא ואף חייב נידוי לפי רבינו הטהור הרמב"ם.

"כל עניני הטהרה במים – הכל על פי השכל הישר והתבונה המחשבתית":

ודעו קוראים נעימים, כי כל עניני "טבילה לטהרה" , וכן "טבילת כלים", וכן, "נטילת ידים" האמורים כאן, אינו משום מאגיה או כח רוחני שולט על הידיים, אלא הכל הוא ענין "מיאוס", וכל לשון, "טומאה" הוא ענין, "מיאוס", ויש מיאוסים שקבע ה' שצריך להם פעולות יותר חזקות לטיהור הדעת והכשרה לדבר, כגון טומאת מת וכל כיוצא בזה שצריך טבילה במקוה

טהרה. ויש טומאות שההכשרה שלהם היא פחות חמורה, וכל זה כמובן על פי שכל ישר והגון, ולרוב המיאוס רוב הרחיצה.

ולפיכך, אדם יכול ליטול את שתי ידיו ברביעית אחת, אע"פ שהמים יורדים מן היד העליונה ליד התחתונה, כי אין כאן ענין, "מאני" או "מסטי" חלילה וחס ממה שסוברים מכשפי האופל ושאר הכתות שההחריבו את דתנו. וכל מה שצריך רביעית לכל יד, הוא דווקא למי שנוטל ידיו לבדו, שאז לא יכול לשפוך על שתי ידיו רביעית אחת, וכאשר מישהו אחר נוטל על ידיו רביעית, נמצא שכל יד קיבלה רביעית כאשר ידיו זה על גב זה.

וכן אמרו חז"ל (משנה מסכת ידים פרק ב משנה ג): "... נוטלין ד' וה' [=בני אדם] זה בצד זה או זה על גבי זה ובלבד שירפו שיבואו בהם המים". ע"כ. ואם היה הדבר משום רוח רעה מאגית או מסטית, כיצד יטלו זה על גבי זה? שהרי הידיים הראשונים טימאו את המים שבאים? אלא ודאי ופשוט, כי נטילות אלו הם נטילות של נקיות והרחקה מחשבתית ותבונית ממיאוסים, ובכדי שאדם לא יטמע במיאוסים ויניע מדחי אל דחי אל דברים קשים שבמיאוסים, ציוה ה' יתעלה שמו, שלכל התקרבות ותקרובת של מיאוס, מיד יטהר עצמו האדם במים, על מנת שידע להיות נקי ולא מזוהם, וכך ירחיק עצמו מן הדברים הרעים וכל כיוצא בהם.

וכתב רבינו הטהור (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת ידים פרק ב משנה ג): "והתיר שיטלו בני אדם רבים את ידיהם זה על גבי זה ואף על פי ש[ידיהן] הן טמאות [=מזוהמות ומלוכלכות], ולא אמרנו שהמים היורדין מידי העליון הן משקין טמאין, מפני שהן מים ראשונים [=הבאים לנקות מלמולי זיעה ולכלוך], ואין הידים שתחתיהן מתטהרין באותן המים מחמת שהוא טמא, מפני שכולן כמו יד אחת אנו חושבין אותן, ובתנאי שלא ידחקו את ידיהן אלא יחלחלו בהן המים כדי שלא תהא שם חציצה". ע"כ.

וכל הלשונות האמורים בחז"ל, כמו, "רוח רעה" וכל כיוצא, אינם ענינים מיסטיים או מאגים! אלא "רוח רעה", הכוונה, "מצב רוח רע". כמו שמבואר (משנה מסכת שבת פרק ב משנה ה): "המכבה את הנר מפני שהוא מתירא מפני עובדי כוכבים מפני לסטים מפני רוח רעה ואם בשביל החולה שיישן פטור". וכתב רבינו (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת שבת פרק ב משנה ה): "רוח רעה, קורין לכל מיני "אלמאלנכ'וליאת", ויש מהן מין [=סוג], שהחולה בורח, ויוצא מגדרו כשרואה אור או כשהוא נמצא בין בני אדם, וימצא נחת רוח ותשקוט נפשו בחושך ובבדידות ובמקומות השוממין, וזה מצוי הרבה בבעלי המרה [=בעלי העצבות מה שנקרא, "דכאון נפשי]". ע"כ. כלומר, חז"ל לעולם דברו בענינים טבעיים ולא מאגים חלילה. ומכשפי האופל פירשו, "רוח רעה", שנכנסו בו שדים ולילית וכל דמיונות הטומאה שלהם ימחה שמם מן העולם.

"כללים בדיני נטילת ידים וטבילת ידים":

וכתב רבינו הטהור בפירוש המשנה (רמב"ם מסכת ידים הקדמה): "נקדים למסכתא זו הקדמה, והיא שנטילת ידים זולת [=מלבד] טבילת ידים. נטילת ידים הרי היא חובה לאוכל פת, ואפילו

היתה [=פת] של חולין כמו שבארנו בשני דחגיגה, [=חייב ליטול את ידיו על מנת לאכול ממנו]. וכן לאוכל כל דבר נוזל, ואפילו היה חולין [=חייב ליטול את ידיו בברכה!], אמרו כל שטיבולו במשקין, צריך נטילת ידים. אבל פירות של חולין אין צריך להן נטילת ידים, אמרו הנוטל ידיו לפירות הרי זה מגסי הרוח.

ובין שהיו ידיו טמאות באחת הטומאות המטמאות את הידים, או שהיו סתם ידים שאינו יודע להן טומאה, הרי זה חייב נטילת ידים לחולין כמו שאמרנו.

אלא שיש בכך חלוק, והוא, שאם אינו יודע לידיו לטומאה [=כלומר ששמר על ידיו נקיות מטומאה], ונגע בחולין [=בפת או] אפילו במשקה חולין, הרי זה טהור. ואם היו ידיו טמאות ונגע באכלין של חולין אינו מטמא אותן, כי ידים טמאין הן שניות לעולם כמו שיתבאר, והשלישי בחולין טהור. ואם נגעו במשקה חולין טמאהו ונעשו משקין טמאין כמו שנתבאר בשני טבול יום.

אבל התרומה [=תרומה גדולה מן התבואה], אפילו אינו יודע טומאה לידיו, הרי אם נגע באכלין של תרומה [=ללא נטילת ידים], פסלן, כמו שנתבאר בסוף זבים. ולפיכך צריך נטילת ידים לתרומה ואפילו לפירות [=תרומה], ובין שהיו ידיו טמאות ודאי או סתם ידים, הרי הוא צריך נטילת ידים לתרומה.

אבל לקודש [=בשר קרבנות או מתנות המקדש שנאכלים בקדושה], אינה מספיקה נטילת ידים! אלא [=חובה לקיים] "טבילת ידים", בין שהיו ידיו טמאות או סתם ידים, הרי זה מטביל.

... וההבדל בין הטבילה לנטילה, שנטילת ידים תהיה במים שאובין, אלא שמתנאיה, שיתננו מכלי דוקא על הידים, אבל אם היו מים שאובין נקוין במקום אחד [=שאינן זורמים], אין רחיצת הידים מותרת בהן. ושלא יהו מים שנשתנו מראיהן, ושיהא רביעית או יותר לכל אחד [=מן הידים], והוא אמרם על דרך השאלה, "קפדיתו אחזותא קפדיתו אמנא קפדיתו אשעורא", אמר ליה, אין.

אבל טבילת ידים אינה מותרת במים שאובין אלא במי מקוה [=כשרים בלבד], ככל שאר המקוות, והוא שיהא בו ארבעים סאה, כמו שנתבאר בתחלת מקוות. וטבילת ידים ונטילת ידים בין לחולין בין לתרומה עד הפרק. והוי זכור להקדמה זו". ע"כ. וחשוב לעמוד על מה שסיים רבינו וכתב, "וטבילת ידים ונטילת ידים בין לחולין בין לתרומה עד הפרק". ונעמוד על כך, כאשר נבאר בענין שיעור מקום הנטילה והטבילה של הידיים, האם הוא "עד הפרק", הכוונה, "עד הפרק השני שבאצבעות", או, "עד מקום חיבור כף היד לזרוע".

נמצאנו למדים לפי דברי רבינו הטהור:

א) כאשר מדובר בחולין ומעשר, כגון אכילת פת והפרשת מעשרות, לכאורה היה לנו לומר שאין צריך נטילה כלל, אלא אם כן יודע שידיו מזוהמות וטמאות, אז צריך נטילת ידיים. אמנם זה אינו, וכמו שכתב רבינו, "אלא שיש בכך חלוק, והוא, שאם אינו יודע לידיו

לטומאה [=שמר על ידיו נקיות], ונגע בחולין [=בפת או] אפילו במשקה חולין, הרי זה טהור. [=ואין צריך נטילת ידים]". ע"כ. ומשמע מלשונו שלכתחילה צריך נטילת ידים. אמנם נראה לי בזהירות לומר, שאם אדם בוודאי יודע שידיו נקיות, כגון, אדם שנטל ידיו בבוקר לתפילה, ושמר על ידיו נקיות והקפיד על שמירה זו, כאשר יבוא לברך על הפת, אין צריך הוא שוב ליטול את ידיו. וכן מצאתי מפורש לרבינו הטהור כפי שאבאר בהמשך.

ב) לתרומה, כלומר כאשר מפריש תרומה מן התבואה, אפילו שהיו ידיו נקיות וטהורות, חייב נטילת ידים שוב כאשר בא להפריש תרומה.

בשתי המקרים הללו, "נטילת ידיים מספיקה", ואין צריך מקווה טהרה להטביל בו את ידיו. אלא שגם בנטילת ידים, לא כל "נטילה" למים תהיה מותרת וכשירה. ואלו הם התנאים: מים שאובים מותר, כלומר מים מן הברז או שנלקחו מן הנהר, אמנם צריך שהמים לנטילה זו יבואו מן הכלי לידיו. צריך שיהיו מים שהם בגדר "זורמים", וצריך שהמים הללו לא ישתנה המראה שלהם ממראהו הטבעי של המים, וצריך שיהיה רביעית או יותר לכל יד, כלומר, שיהיה הכלי מחזיק רביעית לפחות על מנת שיהיה אפשר לשפוך ממנו רביעית לכל יד, או רביעית לשתי הידים אם מישהו אחר נוטל לו את ידיו.

ג) כאשר מדובר ב-"קודש", כלומר, בשר קרבנות או מתנות המקדש שנאכלים בקדושה, כאן חייב טבילת ידיים במקוה טהרה כשר ככל המקוואות הכשירים לטבילת הזב והזבה.

עוד כתב רבינו הטהור הקדמה אחרת בקשר לנטילה הבאה לצורך, "תרומה", וז"ל: "והקדמה אחרת, והיא, שאם היו ידי האדם טמאות [=מזוהמות], ויצק עליהן מים לטהרן, ושיעורו לא יהא פחות מרביעית, כמו שבארנו [=מתנאי הנטילה הכשירה], הרי ידיו טהורות [=בכך]. אלא, שצריך לרחצן אחר כך [=שוב] במים אחרים, ואז יאכל בהן תרומה, לפי שהמים שנטל בהן ידיו נטמאו בידיו ונעשו תחלה כמו שבארנו, לפיכך רוחצן אחר כך במים אחרים לטהרן מטומאת המים שנגע בידיו הואיל ונטמאו מחמת ידיו.

ואותן המים שמטהרין בהן את הידים תחלה, נקראין, "מים ראשונים", והמים שרוחצין בהן אחר כך, נקראין, מים שניים. וכבר נתבאר בתוספתא שהנוטל ידיו [=לצורך תרומה בלבד], צריך לשפשף, כלומר לשפשפן זו בזו. ושם אמרו שפשפה בחברתה טמאה, בראש או בכותל טהורה. וזכור הקדמות אלו שהן סכום מסכתא זו". ע"כ. וכמובן שלענין שאנו עוסקים בו, והוא עניני חולין, כאשר אין ידיו נקיות, צריך רק נטילה אחת בלבד לכל יד. כלומר, צריך לשפוך רביעית על יד ימין, ורביעית על יד שמאל בלבד. ומותר לו לאכול כל אוכל ומשקה חולין בכך, וכל מה שהזכיר רבינו את ענין השפשוף, מדובר רק לענין תרומה בלבד.

הלכה למעשה – לצורך מה נוטלים ידים בברכה?:

והנה בפתח ביאתנו לענין, "הלכה למעשה", וההסבר הברור, להיכן מתי ואיפה צריכים

ליטול את הידים, נקדים הקדמה חשובה ונאמר באופן ברור ללא כל ספק:

א) כל נטילות ידיים שפסק רבינו הטהור שהם בגדר חובה, בכולם, חובה לברך על נטילה זו.

ב) כל הנטילות כולם, חובה לברך על הנטילה לפני מעשה הנטילה, שכל ברכת המצוות, מברך עליהם, "עובר לעשייתן". ומי שמברך לאחר שנטל את ידיו, ברכתו לבטלה ללא ספק. וכבר כתבנו מאמר שלם וארוך בנוגע למי שמברך ברכות שאינן צריכות, או שמברך חלילה לבטלה, שבאיסור זה נאמר, "לא ינקה".

ג) ההזיה הרעה שלפיה צריך ליטול ג' פעמים את הידיים לחולין, צריך להפסיק זאת לאלתר לכל מי שנוהג בזה! שכן משנה ערוכה לפנינו, שנטילת ידים ברביעית לכל יד! ואם אדם רוצה לשפוך על ידיו יותר מרביעית, ישפוך בנטילה אחת על יד ימין חצי דלי אם רוצה בכך, ועל יד שמאל חצי דלי, ולא ינהג כמנהגם של מכשפי האופל הארורים שמצריכים ג' נטילות לכל יד, ויש כאלה הוזי הזיות שמצריכים אף יותר. כי מי הוא זה ואיזה הוא אשר יראה עצמו יותר חכם מחז"ל בעלי המשנה והתלמוד, שאמרו שלצורך חולין נוטלים רביעית לכל יד? ואף מבואר מדברי רבינו, שאם נוטל את שתי ידיו בבת אחת, רביעית אחת לשתי הידיים מספיקה. וכמו שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות ברכות פרק ו הלכה ד): " ... וכמה שיעור המים? רביעית לכל שתי ידים". ע"כ. וכל זה כשנוטל שתי ידיו בבת אחת. אבל אם נוטל כל יד בנפרד, צריך שעל כל יד יבואו רביעית מים. ובגדר השיעור, "עד היכן" צריך ליטול את הידיים, על כך נדבר במאמרים הבאים כמו שכתבנו.

"נטילת ידיים לצורך אכילה ושתיה":

עוד כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות ברכות פרק ו הלכה א): "כל האוכל הפת שמברכין עליו המוציא, צריך נטילת ידים תחלה וסוף [=מים אחרונים]. ואף על פי שהיא פת חולין, ואף על פי שאין ידיו מלוכלכות, ואינו יודע להן טומאה, לא יאכל, עד שיטול שתי ידיו. וכן כל דבר שטיבולו במשקין, צריך נטילת ידים תחילה". ע"כ. ומן ההלכה הזו עולה בבירור, כי אע"פ שידיו של האדם לא מזוהמות ולא נגע בשום טומאה, בכל זאת לא יאכל עד שיטול ידיו בברכה. ולא רק פת שמברכים עליה המוציא, אלא גם כל דבר הטבול במשקין מלבד הפירות, חובה ליטול את הידיים בברכה על מנת לאכול אותם.

אמנם, אם יודע בוודאות ששמר על ידיו נקיות מנטילה קודמת שעשה, נראה שאין צריך נטילה חוזרת. לצורך הדוגמה: אדם התפלל תפילת מנחה, ולפני תפילתו נטל את ידיו בברכה כמו שנראה שכך צריך לעשות. נראה לי שכאשר יבוא לאכול הפת לאחר תפילה זו, אין צריך ליטול שוב את ידיו, כי כאן בוודאות הוא יודע שידיו נקיות. וכן הדין לאדם שמתפלל תפילת מנחה ולאחר מכן מיד מתפלל תפילת ערבית, שאם נטל ידיו לתפילת מנחה, שוב אין צריך שיטול ידיו לתפילת ערבית אם שמר על ידיו נקיות! והכל הוא על פי השכל הישר והתבונה!

וכן מצאתי מפורש בדברי רבינו הטהור, שכתב (רמב"ם הלכות ברכות פרק ו הלכה יז): "נוטל אדם ידיו שחרית, ומתנה עליהן כל היום, ואינו צריך ליטול את ידיו לכל אכילה ואכילה, והוא שלא יסיח דעתו מהן. אבל אם הסיח דעתו מהן צריך ליטול ידיו בכל עת שצריך נטילה". ע"כ. והוא הדין לתפילות, אם נטל ידיו לצורך תפילת מנחה, ושמר על ידיו נקיות, אינו צריך ליטול את ידיו לכל תפילה ותפילה.

"חובה ליטול ידיים לצורך אכילה, קריאת שמע, לתפילה":

והנה, בהלכה הבאה, רבינו הטהור מגלה לנו באופן ברור, מה הם נטילות החובה, שבעבורם נוטלים ידיים בברכה (רמב"ם הלכות ברכות פרק ו הלכה א – ב): "כל הנוטל ידיו בין לאכילה [=פת שמברכים עליה המוציא, אוכל שטיבולן במשקה], בין לקריאת שמע, בין לתפילה, מברך תחלה, "אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידים". [=והיכן נצטוינו בתורה בנטילה זו? הרי לא ציוה אותנו ה' יתעלה בכך! אלא], שזו מצות חכמים [=ליטול את הידים], שנצטוינו מן התורה לשמוע מהן, שנאמר, "על פי התורה אשר יורוך". ומים אחרונים, אין מברכין עליהן, שאינם אלא [=רק] מפני הסכנה, ולפיכך חייב אדם להזהר בהן ביותר [=אבל לא לברך עליהן]". ע"כ.

מן ההלכה הזו עולה בבירור כמה דברים חשובים:

א) חובה לברך על נטילת ידים לפני מעשה הנטילה, וכמו שכתב רבינו, "מברך תחילה". ועוד נעמוד על כך בהמשך ונוכיח שכך הוא הדין בפשטות, וכל המברך לאחר הנטילה מברך ברכה לבטלה, ונושא שם שמים לשווא, ואם עושה כן במזיד חייב נידוי.

ב) החובה ליטול את הידיים הוא רק לצורך אכילת פת, או לצורך אוכלין שטיבולן במשקה. וכן אדם שאין לו זמן להתפלל, והגיע זמן קריאת שמע של ערבית, אם רוצה לקרוא ואחר כך להתפלל, חובה ליטול את ידיו בברכה לצורך קריאה זו, שכן אסור לו לקרוא את קריאת שמע של הערב או של השחר, ללא נטילת ידיים, כי אין זה כבוד לפני המלך שאדם יאמר קריאת שמע, או יתפלל, בשעה שלא נטל את ידיו בברכה.

וכן חובה ליטול ידיים בסוף הסעודה לפני ברכת המזון ללא ברכה, והם נקראים, "מים אחרונים", ועושים כן, משום חשש מלח סדומית כפי שנבאר במאמרים הבאים.

ג) מבואר מכאן, שהיוצא מבית הכסא, או אדם שקם בבוקר, אם לא מתפלל חלילה, ולא קורא קריאת שמע, נראה מכאן כי אסור לו ליטול את הידיים בברכה! ולכן מה שתיקנו חז"ל לברך בשחרית על נטילת ידיים, לא תיקנו לברך אלא לצורך תפילה וקריאת שמע. ולכן מה שכתב רבינו (רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ז הלכה א – ד): "... כשמעביר ידיו על עיניו מברך פוקח עורים, כשישב על מטתו מברך מתיר אסורים, כשמוריד רגליו מן המטה ומניחם על גבי קרקע מברך רוקע הארץ על המים, כשעומד מברך זוקף כפופים, כשנוטל ידיו מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידים, כשרוחץ פניו מברך ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם

המעביר חבלי שינה מעיני ותנומה מעפעפי וגו'". כל זה לא מברכים לחינם! אלא גם נטילת ידיים של שחרית זו, לא באה אלא אם אדם מתפלל תפילה או קורא קריאת שמע!

אבל אם אדם יוצא לעבודתו, ונבצר ממנו להתפלל או לקרוא קריאת שמע חלילה, נראה שאסור לו לברך על נטילת ידיים! וכך משמע מדברי רבינו (רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ז הלכה ז – ט): "שמונה עשר ברכות אלו, אין להם סדר, אלא מברך כל אחת מהן על דבר שהברכה בשבילו בשעתו. כיצד? הרי שחגר חגורו והוא על מטתו מברך אוזר ישראל בגבורה, שמע קול התרנגול מברך הנותן לשכוי בינה, וכל ברכה מהן שלא נתחייב בה אינו מברך אותה. כיצד? לן בכסותו, אינו מברך כשעומד מלביש ערומים. הלך יחף אינו מברך שעשה לי כל צרכי. ביום הכפורים ובתשעה באב שאין שם רחיצה אינו מברך נטילת ידים ולא המעביר חבלי שינה". ע"כ. ומשמע שגם ברכת על נטילת ידיים צריכה לבוא על מעשה שהולך לעשות. ובמאמר הבא שנכתוב בלא נדר, נוכיח, שכל אדם שמברך ברכות השחר לאחר המעשה, ברכותיו לבטלה גמורה ונושא שם שמים לשווא.

אלא, שמתוך מה שכתב רבינו (רמב"ם הלכות ברכות פרק ו הלכה יז): "נוטל אדם ידיו שחרית, ומתנה עליהן כל היום, ואינו צריך ליטול את ידיו לכל אכילה ואכילה, והוא שלא יסיח דעתו מהן. אבל אם הסיח דעתו מהן צריך ליטול ידיו בכל עת שצריך נטילה". ע"כ. משמע מכאן, שאדם יכול לברך בבוקר על נטילת ידים, ובהמשך הזמן יכול לקיים את מה שנעשה עבורה. אלא, שנראה שהדין הזה חוזר דווקא על מי שמתפלל בשחרית, שאז נטילה זו באה על מנת לעשות דבר באופן מיידי שלבעבורו באה הנטילה.

אמנם אם אדם סתם נוטל את ידיו ומתנה עליהם בחינם ללא צורך באופן מיידי שהוא, "אכילה", תפילה, קריאת שמע, כלומר שלא קורא קריאת שמע, ולא מתפלל ולא אוכל, יש כאן חשש ברכה לבטלה, שמא ידיו יהיו מזוהמות בהמשך הזמן. וזו הדוגמה יכולה להיות אצל "נשים", שפעמים אינן מתפללות ולא קוראות קריאת שמע, וכיצד יברכו על נטילת ידיים בבוקר? שכן החובה ליטול את הידיים זה רק בשביל אכילה, תפילה, קריאת שמע!

ד) חובה שיהיה שיעור רביעית לכל נטילות החובה. וכ"כ רבינו הטהור בפירוש המשנה (רמב"ם מסכת ידים פרק א משנה א): "... כבר ידעת שהלוג ארבע רביעיות. ורחיצה זו שהתיר בפחות מרביעית לכל אחד אינה אלא במים שניים, אבל מים ראשונים לא תהא אלא רביעית לכל אחד. וטעם אי הקפדתינו במים שניים ושהם מותרים בפחות מרביעית מפני שהידים כבר טהרו במים ראשונים, והוא אמרם בטעם הדבר שאני התם דקאתו משירי טהרה, ולכן אין אנו צריכין אלא כדי ללחלח כל היד בלבד. ור' יוסי אומר אף על פי שאין מים שניים צריכין רביעית לכל אחד אלא מה שמרטיב כל היד בלבד אבל צריך שיהא במים שהוא יוצק מהן אותו השיעור המועט רביעית, והוא ענין אמרו ובלבד שלא יפחות לאחרון שבהן מרביעית כלומר שיהא בכלי בשעה שיוצק ממנו על האחרון רביעית". ע"כ. וכן כתב רבינו בספרו משנה תורה (רמב"ם הלכות ברכות פרק ו הלכה ו): "כל הנוטל ידיו צריך להזהר בארבעה דברים: במים עצמן שלא יהיו פסולין לנטילת ידים, ובשיעור שיהיה בהן רביעית לכל שתי ידים, ובכלי

שיהיו המים שנוטלין בהן בכלי, ובנוטל שיהיו המים באין מכח נותן". ע"כ. ומה שכתב, "שיהיה בהן רביעית לכל שתי ידים", כל זה הוא בתנאי שנוטל שתי ידיו בבת אחת, אבל אם לא, צריך שיהיה רביעית לכל יד.

"אסור לברך אחרי נטילת ידים – נושא שם ה' לשווא"

אמרו בתלמוד (תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ז עמוד ב): "... **דאמר רב יהודה אמר שמואל: כל** המצות מברך עליהן עובר לעשייתן ... **אלא אמר רב חסדא:** חוץ מן הטבילה בלבד איתמר: תניא נמי הכי: טבל ועלה, בעלייתו אומר: ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על הטבילה". ע"כ. ומתוך שאמר, "כל" המצוות, למדים אנו מכאן, שכל שהדבר קשור לברכת המצוות, חובה לברך על המצוה, "עובר לעשיה" ולא, "לאחר העשיה".

וכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות ברכות פרק א הלכה ג): "**וכשם שמברכין על ההנייה, כך** מברכין על כל מצוה ומצוה, ואח"כ יעשה אותה [=את פעולת המצוה], וברכות רבות תקנו חכמים דרך שבח והודיה ודרך בקשה, כדי לזכור את הבורא תמיד, אף על פי שלא נהנה ולא עשה מצוה". ע"כ.

ומבואר מדבריו של רבינו, שעל כל מצוה ומצוה שאדם בא לעשות, צריך לברך קודם עשיית המצוה ולא לאחריה חלילה. ומה שאמרו בתלמוד לגבי "הטבילה", מדובר בטבילת גר, ואין מניעת הקדמת הברכה משום "טומאה", אלא משום שעד שהוא לא טובל, אינו יכול לומר, "אשר קדשנו במצוותיו וכו'", שהרי עדיין גוי הוא.

וכתב רבינו (רמב"ם הלכות ברכות פרק יא הלכה ב – טז): "**יש מצות עשה שאדם חייב להשתדל** ולרדוף עד שיעשה אותה, כגון תפילין וסוכה ולולב ושופר, ואלו הן הנקראין חובה, לפי שאדם חייב על כל פנים לעשות. ויש מצוה שאינה חובה אלא דומין לרשות כגון מזוזה ומעקה שאין אדם חייב לשכון בבית החייב מזוזה כדי שיעשה מזוזה, אלא אם רצה לשכון כל ימיו באהל או בספינה ישב, וכן אינו חייב לבנות בית כדי לעשות מעקה.

וכל מצות עשה שבין אדם למקום בין מצוה שאינה חובה בין מצוה שהיא חובה, מברך עליה קודם לעשייתה". ע"כ. ושוב מדגיש רבינו בשנית, שכל מצוה מן התורה בין שהיא חובה גמורה, ובין שאדם הביא עצמו לידי חיוב, חובה לברך קודם שעושה, קודם שקובע, קודם שמניח תפילין. **שוב ראיתי שכתב רבינו** (רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ד הלכה ז): "**תפילין** כל זמן שמניחן מברך עליהן ואפילו חולץ ולובש כמה פעמים ביום, וכל המצות כולן מברך עליהם קודם לעשייתן, לפיכך צריך לברך על התפלה של יד אחר הנחה על הקיבורת קודם קשירתן, **שקשירתן זו היא עשייתן** [=קיום המצווה נעשה רק בשעת הקשירה ולא בשעת הנחת התפילין על הקיבורת, וכל זמן שלא קשר והידק, לא קיים המצוה]". **ע"כ.**

ושוב רבינו חוזר ומדגיש, "וכל המצות כולן מברך עליהם קודם לעשייתן", ומדגיש, "כולן". ולא לחינם רבינו מדגיש זאת בנחרצות, כי כבר בתקופתו, היו כמה ששינו מן המנהג, והעלו סברות עקושות ולא נכונות, ואמרו על חלק מן המצות לברך אחר העשיה. **והנה** ודאי, שכל המברך לאחר שעשה, הרי זה מגונה מאוד, ויש פעמים שתהיה ברכתו לבטלה, כלומר, שיחשב לו שנושא שם שמים לבטלה!! כגון, במצוות שהם לא מתמשכות. וכבר הארכנו בדין

הנושא שם שמים לשווא, כמה עוונו חמור, ואם אינו מקבל תוכחה מביישין ומכלימין אותו. וגם במצוות נמשכות, מי שמברך לאחר העשייה הרי זה מגונה מאוד. לדוגמה: תפילין היא מצוה מתמשכת, ולכן מי ששכח לברך קודם שהניח, יוכל לברך לאחר שהניח. כמו שנבאר בהמשך. מה שאין כן בנטילת ידיים וכו'. ששם המברך לאחר שעשה, ברכתו לבטלה, ונושא שם שמים לשווא!

והמשיך וכתב רבינו במקום הנזכר, "וכן כל המצות שהן מדברי סופרים בין מצוה שהיא חובה מדבריהם, כגון, מקרא מגילה, והדלקת נר בשבת, והדלקת נר חנוכה, בין מצות שאינן חובה, כגון עירוב, ונטילת ידים, מברך על הכל קודם לעשייתן, "אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות". והיכן צונו בתורה? שכתוב בה, "אשר יאמרו לך תעשה". נמצא ענין הדברים והצען כך הוא: "אשר קדשנו במצותיו שציוה בהן לשמוע, מאלו שצונו להדליק נר של חנוכה או לקרות את המגילה", וכן שאר כל המצות שמדברי סופרים". ע"כ. והנה גם במצוות שמדבריהם, חובה לברך על הכל קודם לעשיה. ואם אדם מברך לאחר שעשה, במקרים מסויימים, תהיה ברכתו לבטלה וייחשב לו שנושא שם שמים לשווא!

ויתירה מכך, מן הלכה זו עולה הכח של חכמים שתיקנו את הברכות ואת קריאת המגילה וכו', כל זה בהסכמת סנהדרין וחכמי בית הדין הגדול, שחלילה לא הוסיפו בכך ולא גרעו ממצוות התורה, אלא עשו על פי חוקות התורה והדת. וכל החולק על דבריהם, הרי הוא ממרא את בית הדין הגדול שבירושלים.

וכן מצאתי שכתב רבינו (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת מגילה פרק ד משנה א): "אמרו מקום שנהגו לברך יברך, אינו אלא לאחר קריאת המגלה, אבל לפניה חובה לברך על כל פנים מפני שהיא מצוה, וכלל הוא אצלינו כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן. ומברך לפניה שלש ברכות על מקרא מגלה, ושעשה נסים, ושהחיינו". ע"כ.

"החובה העיקרית לברך = לפני העשיה":

ובמקום אחר כתב (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת נדה פרק ו משנה יא): "ידוע שהמצות כולן מברכין עליהן עובר לעשייתן כגון הציצית והתפלין והמזוזה והסוכה והלולב וזולתן. ואין חובה לברך לאחר עשיית המצוה". ע"כ. ומן ההלכה הזו מבואר יוצא:

א) כאשר אדם בא לעשות מצוה, חובה לברך קודם עשית פעולת המצוה, וכוונתי לעשית פעולת המצוה, שבמעשה שעושה כבר קיים את המצוה לגמרי. ואסור לו לאדם להחליט שהוא לא מברך לפני העשיה של המצוה, למרות שהכלל בידינו, "ברכות לא מעכבות מן המצוה". כלומר, אם אדם הניח תפילין ללא ברכה, קיים מצות תפילין מן התורה ללא ספק. אמנם, אם במזיד עושה כן, כלומר אם במזיד מחליט שאינו רוצה לברך, הרי עבירה היא בידו, שעובר על תקנת חז"ל, שציוו לברך ברשות בית הדין הגדול, וכל שאינו מברך לפני עשית המצוה במזיד הרי הוא ממרא את בית הדין הגדול שבירושלים, ומיתתו ביד כל אדם.

ב) אדם ששכח לברך לפני עשית המצוה, אינו חייב לברך לאחר שעשה המצווה, כלומר, כל מה שחייבו חז"ל ותיקנו לברך ברכה לפני עשית המצוה, לא תיקנו שיברך האדם אלא לפני שעושה המצוה, וחובה גמורה היא. אמנם, במצוות שהם נמשכות כמו תפילין וכיוצא, אם לא ברך האדם עליהם קודם לכן, אין לו חובה כלל לברך לאחר מכן! כלומר במצוה שהיא מתמשכת כגון התפילין וכו', אם לא ברך קודם לכן, אם רצה לברך לאחר מכן, מברך, אם לא רצה, לא מברך, ואין לו עבירה בזה שלא רוצה לברך לאחר ששכח לברך קודם לכן.

וכמו שכתב רבינו, "ואין חובה [=מחכמים] לברך לאחר עשיית המצוה". כלומר, לאחר שאדם עשה את המצוה ולא בירך, אם היא מצוה מתמשכת, הוא לא מחוייב לשוב ולברך, אלא הוא יכול אם רוצה הוא בכך.

וכמו שכתב רבינו (הלכות ברכות פרק יא הלכה ה והלאה): **"העושה מצוה ולא בירך** [=קודם לכן], **אם** [זו] **מצוה שעדיין עשייתה קיימת** [=כמו מצות תפילין, לולב, סוכה וכו'], **מברך אחר עשייה. ואם דבר שעבר** [=אדם שנטל את ידיו רביעית ולא ברך קודם לכן], **הוא אינו מברך** [=שוב לאחר העשיה]. **כיצד? הרי שנתעטף בציצית, או שלבש תפילין, או שישב בסוכה, ו**[שכח ו]**לא בירך תחלה, חוזר ומברך אחר שנתעטף, "אשר קדשנו במצותיו וצונו להתעטף בציצית". וכן מברך אחר שלבש, "להניח תפילין", ואחר שישב, "לישב בסוכה", וכן כל כיוצא באלו** [=המצוות שנמשכות] **... אבל אם שחט בלא ברכה, אינו חוזר אחר שחיטה ומברך, אשר קדשנו במצותיו וצונו על השחיטה. וכן אם כסה הדם בלא ברכה, או הפריש תרומה ומעשרות, או שטבל** [נופו או ידיו, או שנטל את ידיו], **ולא בירך, אינו חוזר ומברך אחר עשייה. וכן כל כיוצא בזה". ע"כ.**

ומפורש מדברי רבינו ללא כל ספק, כי לאחר שטבל, נטל, שחט, כיסה הדם, אסור לברך אחר העשיה. ומכיון שבנטילת ידים בשיעור רביעית כבר קיים את עשית המצוה, אסור לו לברך שום לאחר הנטילה, אפילו לא שפשף את ידיו. כי שפשוף הידים לא שייך אלא בנטילה לצורך תרומה, אמנם נטילה שהיא לחולין, בוודאי כי ברביעית מים בלבד כבר סיים את עשית מצוות נטילת ידיים.

ומה גם שברכת "על נטילת ידים", אינה מעכבת מן המצוה כפי שלמדנו, ואם אדם נטל את ידיו ולא ברך, בוודאי כי עולה לו הנטילה. ולכן גם מהצד הזה של "ספק ברכות להקל", אסור לו לברך אחר הנטילה, אפילו לא שפשף עוד את ידיו, מכיון שברביעית מים כבר יצא ידי חובת נטילת ידיים לחולין. ולפיכך רואה רבינו לחזק את דבריו ומדגיש ואומר (שם הלכה ז): "אין לך מצוה שמברכין אחר עשייתה אלא טבילת הגר בלבד, שאינו יכול לומר אשר קדשנו במצותיו וצונו, שעדיין לא נתקדש, ולא נצטוה עד שיטבול, לפיכך אחר שיטבול, מברך על הטבילה מפני שהיה דחוי מעיקרו ולא היה ראוי לברך". ע"כ. והנה מן הלכה זו עולה בבירור מוחלט, שהמצוה היחידה שמברכים לאחר העשיה, היא רק טבילת הגר בלבד, שכן הגר לא יכול לומר, "אשר קדשנו וכו'", שגוי גמור הוא. ואין מניעתו בברכה שלפני משום "טומאה", אלא רק מפני שלא נתקדש להיות יהודי.

והדגיש רבינו, "אין לך מצוה שמברכין אחר עשייתה אלא טבילת הגר בלבד". וכתב, "בלבד"! כלומר, מוכח שבנטילת ידים חובה לברך לפני העשיה והנטילה, שמחזיק הכלי עם המים בידו האחת, מברך, ולאחר מכן נוטל על ידו האחת רביעית, ולאחר מכן נוטל על ידו השניה עוד רביעית, ובכך הושלמה עשית המצוה והתקנה של חכמים.

כתב רבינו (שם הלכה יא): "כל העושה מצוה, בין שהיתה חובה עליו, בין שאינה חובה עליו [=כגון ששם מזוזה לאחרים שהם חייבים והוא לא]. **אם** [=מדובר במצוה שהיא חובה עליו ו]**עשה אותה לעצמו, מברך, "לעשות", עשה אותה לאחרים, מברך, "על העשייה". כיצד? לבש תפילין, מברך, "להניח תפילין". נתעטף בציצית, מברך, "להתעטף". ישב בסוכה, מברך, "לישב בסוכה". וכן הוא מברך, "להדליק נר של שבת", ו-"לגמור את הלל". וכן אם קבע מזוזה לביתו, מברך, "לקבוע מזוזה". עשה מעקה לגגו, מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו "לעשות מעקה", הפריש תרומה לעצמו מברך, "להפריש", מל את בנו, מברך, "למול את הבן", שחט פסחו וחגיגתו, מברך, "לשחוט". אבל אם קבע מזוזה לאחרים, מברך, "על" קביעת מזוזה, עשה להם מעקה מברך, "על" עשיית מעקה, הפריש להם תרומה מברך, "על" הפרשת תרומה, מל את בן חבירו, מברך, "על" המילה. וכן כל כיוצא באלו.**

עשה המצוה לו ולאחרים כאחד, אם היתה מצוה שאינה חובה, מברך, "על העשייה", לפיכך הוא מברך, "על מצות עירוב", היתה חובה ונתכוון להוציא עצמו מידי חובה ולהוציא אחרים, מברך לעשות, לפיכך הוא מברך, "לשמוע קול שופר" [=ולא מברך, "על שמיעת קול שופר", שהרי היתה חובה ונתכוין להוציא עצמו].

[=אם שגג ו]**נטל את הלולב** [=ולא ברך קודם לכן], **מברך** [=מיד כשנזכר], **"על נטילת לולב", שכיון שהגביהו יצא ידי חובתו** [=ולא יכול לברך שוב, "ליטול לולב"]. **אבל אם בירך קודם שיטול, מברך, "ליטול לולב", כמו** [שמברך], **"לישב בסוכה". מכאן אתה למד, שהמברך אחר שעשה** [=במצוות שהם נמשכות], **מברך על העשייה.**

אבל נטילת ידים ושחיטה, הואיל וכדברי הרשות הן, אפילו שחט לעצמו, מברך, "על השחיטה", ו-"על כסוי הדם", ו-"על נטילת ידים". [=אף שהיה ראוי לברך, "לשחוט", "לכסות הדם", "ליטול ידים". מסביר רבינו, שמכיון שהם כמו דברי רשות, לא הקפידו במטבע הברכה, אף שמחוייב לברך עליהם עובר לעשייתן, כלומר לברך עליהם קודם המעשה כמו שביארנו. ולפי עניות דעתי, אם אדם רוצה לדקדק במטבע הברכה ביותר, יתכן שיכול לברך, "ליטול ידים"]. **וכך הוא מברך, "על ביעור חמץ", בין שבדק לעצמו בין שבדק לאחרים, שמשעה שגמר בלבו לבטל, נעשית מצות הביעור קודם שיבדוק, כמו שיתבאר במקומו". ע"כ.**

ומן ההלכה הזו באופן מוחלט עולה בבירור, כי חובה גמורה לברך לפני הנטילה, מכיון שרבינו מתרץ מדוע לא מברכים, "ליטול ידים" כמו שהיה ראוי לברך במצוות שמברכים עליהם עובר לעשייתן. ואם הוצרך לתרץ ענין זה, אז בוודאי שלפי דעתו מברכים לפני הנטילה.

"הרמב"ם חורץ דין בתשובותיו – לא משאיר ספק":

בשו"ת הרמב"ם (סימן קד' מכון ירושלים תשמ"ד עמוד ריח): **נשאל כך: "ותורינו אדונינו מה יהיה הדין במי שיקום באשמורת טרם יזרח הבוקר, ואומר בקשות או פסוקים או מזמורים עד עלות השחר, אם צריך קודם** [כל] **לברך ברכות התורה או לא. ואם נאמר שיוכל לקרוא ולהודות לאל בשירות ותושבחות קודם ברכה.** [=לשים לב ששאלה זו נחלקת לשתי ענינים: האחד, האם ברכות התורה חלים בקום האדם משנתו, כלומר האם השינה עצמה בכל אופן היא הפסק גמור? וחייב כל קימה מן השינה לברך על התורה? או שמא ברכות התורה הדין שלהם כמו דין ברכות השחר, שאין מברכים אותם אלא כאשר עלה השחר בלבד. והשאלה השניה היא: האם האיסור לומר דברי תורה קודם הברכה, הוא רק באופן שאומר אותם דרך לימוד ולא דרך שירות או תשבחות?].

ומה יהיה הדין בשליח ציבור אשר מתחיל קודם אשר יצר ב-"על נטילת ידים", בכמה מדינות בדמשק ובערי המזרח, אם תהיה ברכה לבטלה, מאחר כי כבר נטל ידיו, וכל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן או לא. תורינו הדרתו ושכרו כפול מה". [ע"כ נוסח השאלה].

[תשובתו של רבינו הטהור]: **"לעולם** [=בכל אופן שיהיה כאשר אדם הלך לישון וקם משנתו], **צריך שיברך על התורה קודם קריאה, ואפילו יקרא פסוק אחד. ואין חילוק אם יקרא דרך תחינה ובקשה, יהיה מה שיהיה על כל פנים צריך לברך.** [שהרי נהנה מדברי תורה ללא ברכה ועבירה היא בידו].

אמנם, על מה ששאלתם, "על ברכת נטילת ידים וכיוצא [=לשים לב היטב למילה, "וכיוצא", כלומר, רבינו מתכוין לכל ברכות השחר וכל הברכות שמברכים עליהם אחר העשיה והם אינם מן המצוות הנמשכות, רבינו כותב וחורץ הדין], **ודאי ברכה לבטלה היא בלי ספק, ואף אם יהיה מנהג** [=כלומר, אף אם יבואו טוענים ויטענו שנהגו כך לעשות שנים על גבי שנים, אין ליזה היתר], **כי אין מנהג בדבר איסור". ע"כ.**

ומבואר מדבריו של רבינו, שכל שנטל את ידיו, בין אם הדבר היה לאחר זמן כמו בשאלת השואל כאן, ובין אם היה סמוך, וכן הדין בברכות השחר, כל שהדבר נעשה כבר, אסור באיסור חמור לברך אחר העשיה! שכן כל אלו המצוות והברכות, הם לא ענינים הנמשכים, וכאשר אדם עשה "מנעליו", קם ממיטתו, יצא לדרכו, אין זה נחשב בגדר, "נמשך", מכיון שמדובר בברכות הודאה. ולאחר שאדם עשה, אין לו אפשרות כבר לברך. ולזה הדגיש רבינו וכתב, "וכיוצא". וכן הדין בנטילת ידים, כל ששפך על ידיו רביעית מים, אפילו לא שפשף ידיו, הרי שנטילת הידיים נעשתה כמצוותה, ובוודאי המברך לאחר מכן, ברכתו לבטלה וחובה למחות בו, כפי שכבר כתבנו בדין מי שמברך ברכה שאינה צריכה.

כמו שכתב רבינו בספרו הגדול משנה תורה (רמב"ם הלכות ברכות פרק א הלכה טו): **"כל המברך ברכה שאינה צריכה** [=שלא נתחייב בה], **הרי זה נושא שם שמים לשוא, והרי הוא כנשבע לשוא, ואסור לענות אחריו אמן וכו'". ע"כ. כלומר, השומע מחבירו שבירך לאחר נטילת הידיים, אסור לענות אחריו אמן וחובה למחות בו. ורבינו משווה את את מי שמברך את הבורא לשמו יתברך, ומכוין ליבו רק לבורא יתברך, אלא שמברך ברכה שאין צריך לברך אותה, רבינו**

משווה אותו למי שנושא שם שמים לבטלה בשבועה! כלומר, עובר על לאו חמור מאוד של, "לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא", והעונש על זה, "לא ינקה ה'". ה' יצילנו מאיסורים חמורים אלו.

שוב ראיתי לדבריו של רבינו (רמב"ם הלכות שבועות פרק יב הלכה ט – יא) **שכתב: "השומע הזכרת השם** [לבטלה] **מפי חבירו,** [שנושא שמו של ה'] **לשוא, או** [שומע מחבירו] **שנשבע לפניו לשקר, או** [ששמע] **שבירך ברכה שאינה צריכה, ש**[הרי כאשר הוא מברך ברכה שאינה צריכה ולא נתחייב בה]**, הוא עובר משום, "נושא שם ה' לשוא", כמו שבארנו בהלכות ברכות.** [במקרים כאלו] **הרי זה חייב לנדותו, ואם לא נדהו הוא בעצמו יהא בנדוי, וצריך להתיר אותו מיד, כדי שלא יהא מכשול לאחרים, שהרי אינו יודע שנדוהו. ואם תאמר יודיעו** [=שהוא בנידוי אחר שנידה אותו, ולא יתיר את נידוי]**, נמצאו כל העולם בנידוי, שהרי למדו לשונם מעוה ושבועה תמיד.**

במה דברים אמורים? בשהיה הנשבע הזה, או המברך לבטלה, [=עושה] **מזיד, אבל אם היה שוגג, ולא ידע שזה אסור** [=הנדרה של "שוגג", שאינו יודע שהדבר אסור, במקרה כזה] **אינו חייב לנדותו.** [=ואם רצה מנדה אותו. אלא שמסייג רבינו ואומר בלשונו]**, ואני אומר** [=לדעתו של רבינו, אע"פ שמותר לנדות הנושא שם ה' אפילו בשוגג, דעתו של רבינו] **שאסור לנדותו! שלא ענש הכתוב שוגג** [=אלא המזיד! ומה יעשה?] **אלא, מזהירו, ומתרה בו שלא יחזור.**

ולא שבועה לשוא בלבד היא שאסורה, אלא אפילו להזכיר שם מן השמות המיוחדין לבטלה, אסור. ואף על פי שלא נשבע, שהרי הכתוב מצוה ואומר, "ליראה את השם הנכבד והנורא", ובכלל יראתו, שלא יזכירו לבטלה. לפיכך אם טעה הלשון והוציא שם לבטלה, ימהר מיד וישבח ויפאר ויהדר לו, כדי שלא יזכר לבטלה, כיצד? אמר ה' [=יי – לבטלה]**, אומר** [מיד]**, "ברוך הוא לעולם ועד", או** [אומר]**, "גדול הוא ומהולל מאד", וכיוצא בזה, כדי שלא יהא לבטלה". ע"כ. ומכאן אתה למד, כמה חמור עוון נשיאת שם שמים לבטלה!**

ובשו"ת הרמב"ם במהדורה חדשה יותר (תשע"ו סימן ל' ספר אהבה)**: כתוב כך: "שאלה, ותורינו על מי שיעמוד בזמן ידוע מהלילה להתחנן לקונו בתפילה או שבח או פסוקים או מזמורים עד עלות השחר או עד זמן קריאת שמע, היתחייב לברך קודם זה ברכות התורה אם לא. ואם הוא חייב, אם עבר והתחנן בלא ברכה** [ראשונה על התורה]**, מה דינו?**

ועוד, שליח ציבור אשר מתחיל קודם אשר יצר, ב-"על נטילת ידים", ברוב מדינות ארץ ישראל והמזרח, התהיה זאת ברכה לבטלה? הואיל וכבר קדמה הנטילה, וכל המצוות מברך עליהן עובר לעשייתן אם לא? תורינו הדרתו ושכרו כפול מן השמים.

תשובה [=של רבינו הטהור]**: אי אפשר מבלי ברכה על התורה מקודם, ואפילו קרא פסוק אחד. לפי שזו קריאה** [היא]**, ואין חילוק בין אם קראה לעצמו או בצורת קריאת בציבור, ומי שעבר** [על כך, שקרא בלא ברכות התורה תחילה]**, חובה עליו שלא להמשיך לעבור** [על כך, אלא יחזור בתשובה ויברך לפני הקריאה]**.**

וברכה זו, "על נטילת ידים, וכל כיוצא בה [=במו ברכות השחר וכו', בוודאי ש]**היא ברכה לבטלה**, וצריך למחות על כך ולבטלה, ואין משגיחים בזה על מנהג, לפי שזה דבר אסור". ע"כ.

ומבואר ללא כל צל של ספק, שאין הפרש בין השליח ציבור הזה לבין הנוטל ידיו וכבר שפך על ידיו רביעית מים, וברך לאחר העשיה, ששניהם עוברים על, "לא תשא את שם ה' אלהיך לשווא", ועוונם חמור, וצריך להזהיר על כך בכל בית ישראל, ויצילו את עם ישראל מאיסור חמור זה כי שוגגים הם בדבר.

וכבר כתב רבינו בתשובה (תשובות הרמב"ם בלאו חלק ד' עמוד 135, שתי תשובות רצופות סימן שי' טור ימיני): "**ולפי אלו העיקרים כולם שזכרנו, אמרו** [=רבותינו בעלי התלמוד ולימדו], **שאין ראוי להניח בני אדם** [=כלומר, אין ראוי ולא נכון הדבר, לא לומר לבני אדם שהם אוסרים על עצמם דבר מותר!], **על איסור מה שחשבו** [=הם שהוא] **אסור, לפי שמה שזכר ה**[תלמוד] **ירושלמי, הוא התרת מה שחשבו בו** [=שהוא] **אסור, לא חיוב סתירת מנהג שיש בו טעות, לפי שאין הפרש** [לדעת חז"ל] **בין התרת האסור** [=שעוקר הלכה מבית ישראל], **ובין איסור המותר** [=שבשני המקרים הדבר גרוע! שכאן עוקר הלכה וכאן עוקר הלכה מבית ישראל ומפירוש התורה שבעל פה שכל בית ישראל נשענים על מסורת!] **... ואילו אסרנו כל דבר שהוא ודאי מותר, מחמת ספק איסורא שאפשר שימצא בסוג אותו הוודאי או במינו, כי אז היינו אוסרים כל המותרות כולן, וכבר בארנו בכלל העיקרים שבארנום שהדברים כולם מותרים מהתורה, זולתי מה שנתברר איסורו". ע"כ.**

ודברים אלו של רבינו צריכים להיות חקוקים וברורים אצל כל מורה הוראה ותלמיד חכמים! שפעמים נדמה למורה הוראה, ובפרט אנו האנשים שהתעוררו לשקר ספרי האפילה והחשיכה, לשקר הקבלה הארורה והטמאה מפי הגבורה, לחומרות והבליהם של האחרונים, לכן מחוייבים אנו להודיע היכן יש עיוות וחומרה שאינה צריכה! שהרי מי שאוסר על עצמו דבר שהוא מותר, בידיעה ומחשבה שזה אסור, הרי הוא מעוות ועוקר מסורת ותורה שלימה! ולכן אף שבעיני בני אדם לאסור דבר מותר נראה בסדר, ולהתיר דבר אסור נראה רע! רבינו מלמדנו שאין הפרש ביניהם! שאפילו בשביל "להציל", "לשמור", אסור להשאיר בני אדם על המחשבה שמה שמותר על פי הדין ומשפט התורה הוא "אסור", כי אז יהיו טועים ומטעים!

"בנו של הרמב"ם = כל שמברך אחר הנטילה דומה למברך...":

שוב מצאתי בתשובות רבי אברהם בנו של רבינו הרמב"ם שחידד הענין וכתב (תשובות רבינו אברהם בן הרמב"ם סימן פג' פריימן): "**הזכרתם יאדירכם האל, שהמנהג נהוג אצלכם מקדם לברך הברכות המפורסמות, כמו, "מתיר אסורים", ו-"פוקח עורים" והשאר. כל יום** [=מנהגכם לברך אותם] **השכם בבית הכנסת. וכבר עיינו בכל מה שהזכרתם בזה. ומה שאנו אומרים בתשובתו** [=על שאלה זו], **הוא, שלא אתם בלבד טועים בשאלה הזאת, אלא רוב המקומות ששמענו עליהם עושים כמוכם** [=בשגגה ומברכים ברכות לבטלה], **רוצה לומר שהם אומרים את הברכות הנזכרות כולן בבית הכנסת ברבים לפני פסוקי זמרה. וכך היו עושים במצרים, עד שביטלנו מנהג זה עם שאר ההנהגות הנפסדות שביטלנו.** [וכמו שכבר רמז על זה רבינו הטהור (רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת

כפים פרק ז הלכה ט): "נהגו העם ברוב ערינו לברך ברכות אלו זו אחר זו בבית הכנסת בין נתחייבו בהן בין לא נתחייבו בהן וטעות הוא ואין ראוי לעשות כן ולא יברך ברכה אלא אם כן נתחייב בה". ע"כ]. **ומה שצריך שתדעו הוא, שאע"פ שנמסר בשם רבינו האיי ז"ל, ורבינו סעדיה גאון ז"ל מה שנמסר** [=בנראה כוונתו לסדר התפילות והברכות שכתבו רב האיי בספר השטרות, ורב סעדיה גאון בסידור הראשון שהיה לעם ישראל. ומתוך שלא הזכיר רבי אברהם בן הרמב"ם את, "רב עמרם גאון", מוכח שהסידור המיוחס אליו הינו זיוף גמור. וכמו שכבר כתבנו כאן. וכמו שכבר כתבנו גם כאן].

הרי האמת, המסייעים לה לשון הגמרא וגם ההיקש כולו, הוא היפך המנהג שנתפשט בענין זה, והוא [=כי האמת היא] **שאין מברכים ברכה אלא בשעתה** [=כלומר מיד כשעושה את העשיה] **בזמן חיובה. כי הברכות האלה לא תקנו חכמים ז"ל חובה לאומרם כמו אמירת שמונה עשרה ברכה של תפילה, אלא** [=ברכות השחר כולן] **נתקנו למעשים ותנועות** [שעושה האדם. ולכן מיד כשעושה את התנועה, חייב לברך]. **ואין טעם לאמרן בבית הכנסת ברבים, בהעדר התנועות והמעשים האלה. ואם יאמר האומר שהן** [ברכות] **לבטלה, ואין רשות לאדם לענות אמן אחריהם, הרי כך הענין** [=הוא האמת] **במקצתן לפי הרוב וזה פרטן** [=כלומר אלו הברכות מי שאומר אותם לאחר העשיה, בוודאי מברך ברכה לבטלה וחייבים למחות בו]:

"**ברכת על נטילת ידים בבית הכנסת או במקום אחר, אחרי נטילת הידים הרי היא** [בוודאי] **ברכה לבטלה על כל פנים. כי נטילת ידים** [נתקנה] **לקרית שמע ותפילין, ומצוה** [היא] **מדבריהם** [מצוה שחכמים תיקנו], **והברכה עליה** [=קודם עשייתה] **חובה, כמו** [שמברכים] **לנר חנוכה ומקרא מגילה ושאר מצות דרבנן. ואצלנו עיקר שכל המצוות מברך עליהן "עובר לעשייתן", ופירוש, "עובר" = "לפני"** [=העשיה], **כמו שבאר התלמוד. ואחרי עשיתה המצוה והשלמתה אין טעם לברכה, מאי דהוה הוה** [=מה שהיה כבר היה], **ואין מצוה** [כלל] **שיברכו עליה אחרי שנשלמה עשייתה, חוץ מטבילת הגר בלבד. וכבר באר זה רבינו הרי"ף, ואין טעם שאדם יברך על נטילת ידים אחר נטילתן יותר משיברך להדליק נר חנוכה אחרי שהדליק, וכשם שזה אסור כך זה אסור ... וכבר ראינו בכלל הברכות שכתבתם בשאלתכם ברכות שלא ידענו להם עיקר, כמו, "מגביה שפלים" אחרי זוקף כפופים, ואלה הזכירם התלמוד, ואם נזכרת בסידור, הרי זו אולי טעות של סופר או חכם או חזן ואסור לאמרה ולא כיוצא בה ממה שנתחדש נוסף לברכות הנזכרות בתלמוד". ע"כ.**

ומבואר יוצא, שמי שמברך אחר הנטילה, דומה למי שמברך אחר הדלקת נר חנוכה, או אחר הדלקת נר שבת, שמברך ברכות לבטלה, מכיון שכבר קיים את המצוה והתקנה. ויתירה מכך, מתוך שכתב, שברכת מגביה שפלים ה-"נזכרת" בסדר "רב עמרם גאון", שמיוחס אליו בזיוף, מתוך שלא הזכיר רבי אברהם שזה מובא בסדר רב עמרם גאון, הרי מוכח שמעולם רב עמרם גאון לא כתב שום סידור, אלא הכל הוא בזיוף ועורמה.

"מפני מה אמרו – האוכל לחם ולא ניגב ידיו"?:

ואמרו בתלמוד בבלי (מסכת סוטה דף ד עמוד ב): **"א"ר זריקא אמר ר"א: כל המזלזל בנטילת**

ידים נעקר מן העולם. אמר רב חייא בר אשי אמר רב: מים ראשונים – צריך שיגביה ידיו למעלה, מים אחרונים – צריך שישפיל ידיו למטה. תניא נמי הכי: הנוטל ידיו צריך שיגביה ידיו למעלה, שמא יצאו המים חוץ לפרק ויחזרו ויטמאו את הידים". ע"כ. וכתב המאירי (בית הבחירה למאירי מסכת סוטה דף ד עמוד ב): "כבר ביארנו בסדר מועד הדברים שנטילת ידים צריכה בהם ושאחת מהם נטילה לסעודה, והוא שאמרו כאן כל האוכל לחם בלא נטילת ידים, כאילו בא על אשה זונה, כלומר שהוא ממלא תאותו במה שאינו ראוי לו ... וכן אמרו כל המזלזל בנטילת ידים נעקר מן העולם כלומר שהוא עובר על דברי חכמים, וכתוב, "ופורץ גדר ישכנו נחש", וכשם שצריך ליטול את ידיו, כך צריך לנגבם קודם אכילה, ושלא לאכול בטומאת זוהמת [=לכלוך] לחות המים שבידיו, דרך רמז אמרו, "ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא", כלומר לח מים". ע"כ.

ומבואר מדברי המאירי, שכל מה שאמרו, שהאוכל את הפת בלא ניגוב הידיים, לא שניגוב הידיים קשור לעצם הנטילה! לא! אלא שאזהרת ניגוב הידים לא באה אלא על מנת לומר לאדם, שהאוכל לחם עם לחות הוא מאוס, ויש בזה שיקוץ הנפש ומיאוס גדול, ולכן דימו אותו לאכול לחם טמא. ומה היא "טומאה"? לכלוך.

וכמו שאמרו (תלמוד בבלי מסכת סוטה דף ד עמוד ב): "אמר רבי אבהו: כל האוכל פת בלא ניגוב ידים – כאילו אוכל לחם טמא [=למה הוא כאילו אוכל לחם טמא? ואין טומאה אלא דבר שנגע בו מיאוס! והנוגע בפת עם ידים רטובות ולחות הורס את הפת וממאים אותה מאכילה, גם בעיניו וגם בעיני אחרים, ולכן אמרו, "כאילו" ולא ממש, מכיון שמדובר במיאוס גדול, אבל מיאוס כזה שנחשב בגדר, "טומאה"!], שנאמר: ויאמר ה' ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא וגו'". ע"כ.

וכתב רבינו (רמב"ם הלכות ברכות פרק ו הלכה כ): "צריך אדם לנגב את ידיו ואחר כך יאכל, וכל האוכל בלא ניגוב ידים כאוכל לחם טמא, וכל הנוטל ידיו באחרונה מנגב ואח"כ מברך, ותכף לנטילת ידים ברכת המזון, לא יפסיק ביניהם בדבר אחר, אפילו לשתות מים אחר שנוטל ידיו באחרונה אסור, עד שיברך ברכת המזון". ע"כ. ומבואר מדברי רבינו, כי ניגוב הידים אינו קשור למעשה ומצוות הנטילה כלל! כי ניגוב הידיים לא בא אלא על מנת שאדם ישמור על דרך ארץ ולא יאכל חלילה לחם רטוב ומאוס! ולא מצאנו בדבריו של רבינו שום פעולה נוספת של נטילת ידיים לחולין, חוץ משפיכת רביעית מים בלבד, ואין צורך לשפשפם וגם לא לנגבם, אלא באכילת פת בלבד על מנת שלא ימאס הלחם משום דרך ארץ ובל תשקצו. אמנם הנוטל ידיו לתפילה ולקריאת שמע, אינו חייב לנגבם ולא לשפשפם, והיא זו הנותנת להוכיח ללא כל ספק, שכל המברך לאחר נטילת ידיים, אפילו אם מברך לפני הניגוב, ברכתו לבטלה ונושא שם שמים לשווא.

ולכן חובה גמורה להזהיר את עם ישראל, שלא יברכו אלא לפני הנטילה בלבד, וכל המברך לאחר הנטילה, כלומר לאחר ששפך רביעית על ידיו, הרי הוא מברך ברכה לבטלה, וחובה למחות בו, ואסור לענות אמן אחר ברכתו, ואם ממשיך ונוהג כן, הרי הוא חייב נידוי.

"לעולם יזהר אדם בברכה שאינה צריכה":

ובסוף מאמר זה ראוי להניח כאן מה שכתב רבינו וסיים במוסר גדול (הלכות ברכות פרק יא' הלכה טז): "כל דבר שהוא מנהג אף על פי שמנהג נביאים הוא, כגון נטילת ערבה בשביעי של חג, ואין צריך לומר מנהג חכמים, כגון קריאת הלל בראשי חדשים, ובחולו של מועד של פסח, אין מברכין עליו. וכן כל דבר שיסתפק לך אם טעון ברכה אם לאו עושין אותו בלא ברכה, ולעולם יזהר אדם בברכה שאינה צריכה וירבה בברכות הצריכות, וכן דוד אמר בכל יום אברכך". ע"כ.

נשאלתי בענין טבילת האשה, ובענין טבילת הכלים, האם צריך לברך על המעשים האלו לפני עשייתן?

תשובה: בראש ובראשונה נבאר ונאמר, שכלל בידינו – כל הברכות כולם, מלבד ברכת המזון, רובם נתקנו על ידי עזרא הסופר ובית דינו, כמו שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות ברכות פרק א): "מצות עשה מן התורה לברך אחר אכילת מזון, שנאמר, "ואכלת ושבעת וברכת את יי' אלהיך", ואינו חייב מן התורה אלא אם כן שבע, שנאמר ואכלת ושבעת וברכת. ומדברי סופרים אכל אפילו כזית מברך אחריו. ומדברי סופרים לברך על כל מאכל תחלה ואח"כ יהנה ממנו, ואפילו נתכוין לאכול או לשתות כל שהוא מברך ואח"כ יהנה, וכן אם הריח ריח טוב, מברך ואח"כ יהנה ממנו, וכל הנהנה בלא ברכה מעל [=כאילו גזל], וכן מדברי סופרים לברך אחר כל מה שיאכל וכל מה שישתה, והוא שישתה רביעית והוא שיאכל כזית, ומטעמת [=טעימה לצורך בדיקה ולא לצורך הנאת החיך], אינה צריכה ברכה, לא לפניה ולא לאחריה עד רביעית.

וכשם שמברכין [=כשם שתיקנו לברך] **על ההנייה, כך מברכין** [=כך תיקנו חכמים לברך] **על כל מצוה ומצוה, ואח"כ** [=רק לאחר שברך] **יעשה אותה.** וברכות רבות תקנו חכמים דרך שבח והודיה ודרך בקשה כדי לזכור את הבורא תמיד אף על פי שלא נהנה ולא עשה מצוה. נמצאו כל הברכות כולן שלושה מינים, ברכות הנייה, וברכות מצות, וברכות הודאה שהן דרך שבח והודיה ובקשה כדי לזכור את הבורא תמיד וליראה ממנו". ע"כ. ועיין במה שכתבנו לענין נטילת ידיים, והטעות הקשה בקרב הציבור, לברך אחר הנטילה, וברכה זו היא ברכה לבטלה ללא ספק.

ונמצא מדברי רבינו לכאורה, שאם טבילת הנדה היא מצוה, יש לאשה לברך על הטבילה, שהרי בשעת הטבילה עולה מטומאה לטהרה. אלא, שגם זה לא ודאי לכאורה, כי כאשר תיקנו עזרא הסופר ובית דינו את אותם ברכות, אין משנים ולא מוסיפים עליהם, אלא אם כן נוספו ברכות נוספות ברבות השנים שעוד היה סנהדרין גדולה עד ימות רבינא ורב אשי. ודוגמה לכך תוכלו למצוא, שאכן הוסיפו ברבות השנים ברכות נוספות ברשות הסנהדרין גדול, כמו ברכות נוספות ב-ברכות השחר, כמו שכתבנו כאן. אבל, לאחר חתימת התלמוד, אסור לעשות כן, כמו שכתב רבינו (שם הלכה ה-ו): "ונוסח כל הברכות עזרא ובית דינו תקנום, ואין ראוי לשנותם ולא להוסיף על אחת מהם ולא לגרוע ממנה, וכל המשנה ממטבע [=מנוסח] שטבעו חכמים בברכות אינו אלא טועה, וכל ברכה שאין בה הזכרת השם ומלכות אינה ברכה אלא אם כן היתה סמוכה לחבירתה. וכל הברכות כולן נאמרין בכל לשון והוא שיאמר כעין שתקנו חכמים, ואם שינה את המטבע הואיל והזכיר אזכרה ומלכות וענין הברכה, אפילו בלשון חול יצא". ע"כ.

ומתוך שכתב רבינו, "ואין ראוי", לכאורה משמע, שאע"פ שאינו ראוי, אם הוסיפו בני אדם במשך הזמן ברכות נוספות, וציוו לאשה לברך על עשיית המצוה הזו של הטבילה, או שהוסיפו ברכות אחרות, אין בכך שום איסור לכאורה. אלא שמה שכתב, "ואין ראוי לשנותן"

ולא כתב, "אסור", כוונתו לעצם ענין נוסח הברכה עצמה. שאין ראוי לשנות, ולא להוסיף על המטבע של הברכה עצמה, ולא לגרוע מהברכה עצמה. ודבריו שכתב בהמשך יוכיחו, "וכל המשנה ממטבע וכו'". שכל הפרק הזה מדבר על שינוי בעצם נוסח הברכה עצמה.

כלומר, נניח שצריך לברך, "שהכל נהיה בדברו". ובא אדם ומברך, "שהכל נהיה ברשות הבורא יתעלה", על ענין זה כתב רבינו, "אין ראוי", כי בסופו של דבר אע"פ שהוא שינה בלשון הברכה, את עצם מהות התקנה של עזרא הסופר הוא מקיים, כי עזרא הסופר תיקן לברך על מאכלים לפני שאוכל או שותה, אלא שזה המשנה, לא שינה מעצם תקנת הברכה, אלא שינה מנוסח לשון הברכה, ולכן בסופו של דבר יצא ידי חובה. אבל אין ראוי לעשות כן. ודע, שבהמשך התבאר מדברי רבינו שכל הברכות כולם אם שינה בכוונת מכוין, חוזר ומברך שוב עליהם אע"פ שיצא ידי חובה.

אמנם, המוסיף ברכה שלא תיקנו חז"ל ובית דינו במפורש כלל, ולא תיקנו סנהדרין גדולה לאחר מכן לברך, ותיקנו אנשים מסויימים ברכות לברך שלא ברשות בית הדין הגדול, הרי אלו לא רק שהם חוטאים לעניות דעתי, אלא יש להם דין של ממרים את בית הדין הגדול, ודינם כממרים לכל דבר, שכל המוסיף דבר על דברי התורה שלא ברשות סנהדרין, הרי הוא ממרא, וכן המוסיף דבר על דבריהם של חכמים, או גורע מהם, הרי הוא ממרא את בית הדין הגדול שבירושלים. ומי שממרה את בית הדין הגדול שבירושלים, אע"פ שהוא ממרא "רק" חכמים, נחשב לו שממרא את התורה וכופר הוא בה' יתעלה שמו! בדיוק כמו הספר הנוצרי זוהר וכל טפשי הקבלה הארורה שר"י.

וכמו שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות ממרים פרק א הלכה א – ב)**:** "**בית דין הגדול שבירושלים הם עיקר** [=לא אחרים! לא התוספות, לא היתירות, לא החסרות, לא הראב"ד וגם לא הרמב"ם עצמו! אלא בית דין הגדול הם עיקר] **תורה שבעל פה**, ו[רק] **הם עמודי ההוראה**, ו[רק] **מהם חוק ומשפט** [=אסור או מותר] **יוצא לכל ישראל**.

ועליהן הבטיחה תורה, שנאמר, "**על פי התורה אשר יורוך**", זו מצות עשה, וכל המאמין במשה רבינו ובתורתו חייב לסמוך מעשה הדת עליהן ולישען עליהן. כל מי שאינו עושה **כהוראתן** [=כל מי שמתיר מה שאסרו הם, או כל מי שאוסר מה שהתירו הם], **עובר בלא תעשה! שנאמר**, "**לא תסור מכל הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל**" [=בדיוק כמו שספר שולחן ערוך עשה ופסק, וסר מדרכם!] ... **שכל חכם שמורה על דבריהם** [=כמו שעשה בספר שולחן ערוך], **מיתתו בחנק, שנאמר**, "**והאיש אשר יעשה בזדון**" וגו'.

אחד [החולק על] **דברים שלמדו אותן מפי השמועה והם תורה שבעל פה, ואחד דברים שלמדום מפי דעתם באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן, ונראה בעיניהם שדבר זה כך הוא, ואחד דברים שעשאום סייג לתורה. ולפי מה שהשעה צריכה והן הגזרות והתקנות והמנהגות, כל אחד ואחד מאלו השלשה דברים מצות עשה לשמוע להן, והעובר על כל אחד מהן עובר בלא תעשה, הרי הוא אומר על פי התורה אשר יורוך אלו התקנות והגזירות**

והמנהגות שיורו בהם לרבים כדי לחזק הדת ולתקן העולם, ועל המשפט אשר יאמרו, אלו דברים שילמדו אותן מן הדין באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן, "מכל הדבר אשר יגידו לך", זו הקבלה [למשה מסיני] שקבלו איש מפי איש". ע"כ.

עוד כתב רבינו (רמב"ם הלכות ממרים פרק ג הלכה א – ב): "מי שאינו מודה בתורה שבעל פה [=ביחס לכל האמור שכתב למעלה], אינו זקן ממרא האמור בתורה, אלא הרי זה בכלל האפיקורוסין ומיתתו בכל אדם. מאחר שנתפרסם שהוא כופר בתורה שבעל פה מורידין אותו ולא מעלין, והרי הוא כשאר כל האפיקורוסין והאומרין אין תורה מן השמים והמוסרין והמומרין, שכל אלו אינם בכלל ישראל ואין צריך לא לעדים ולא התראה ולא דיינים אלא כל ההורג אחד מהן עשה מצוה גדולה והסיר המכשול". ע"כ.

והניף רבינו ידו וחיזק ענין זה ללא פחד, וכתב בתשובה (תשובות הרמב"ם בלאו חלק ד' עמוד 135, שתי תשובות רצופות סימן שי' טור ימיני): "'**ולפי אלו העיקרים כולם שזכרנו, אמרו** [=רבותינו בעלי התלמוד ולימדו], **שאין ראוי להניח בני אדם** [=בלומר, אין ראוי ולא נבון הדבר, לא לומר לבני אדם שהם אוסרים על עצמם דבר מותר!], **על איסור מה שחשבו** [=הם שהוא] **אסור, לפי שמה שזכר ה**[תלמוד] **ירושלמי, הוא התרת מה שחשבו בו** [=שהוא] **אסור, לא חיוב סתירת מנהג שיש בו טעות.**

לפי שאין הפרש [לדעת חז"ל] **בין התרת האסור** [=שעוקר הלכה מבית ישראל], **ובין איסור המותר** [=שבשני המקרים הדבר גרוע ומוליד חורבן! שכאן כאשר התיר מה שאסור, הרי הוא עוקר הלכה. וכאן כאשר אסר מה שמותר, הרי הוא עוקר הלכה מבית ישראל ומפירוש התורה שבעל פה, שהרי כל בית ישראל נשענים על מסורת!] ... **ואילו אסרנו כל דבר שהוא ודאי מותר** [=כמו שנהג השולחן ערוך], **מחמת ספק איסורא שאפשר שימצא בסוג אותו הוודאי או במינו, כי אז היינו אוסרים כל המותרות כולן, וכבר בארנו בכלל העיקרים שבארנום שהדברים כולם מותרים מהתורה, זולתי מה שנתברר איסורו**". ע"כ.

ודברים אלו של רבינו צריכים להיות חקוקים וברורים אצל כל מורה הוראה! שפעמים נדמה למורה הוראה, ובפרט אנו האנשים שהתעוררו לשקר ספרי האפילה והחשיכה, לשקר הקבלה הארורה והטמאה מפי הגבורה, לחומרות האחרונים, מחוייבים אנו להודיע היכן יש עיוות וחומרה שאינה צריכה! שהרי מי שאוסר על עצמו דבר שהוא מותר, בידיעה ומחשבה שזה אסור, הרי הוא מעוות ועוקר מסורת ותורה שלימה! ולכן אף שבעיני בני אדם לאסור דבר מותר נראה בסדר, ולהתיר דבר אסור נראה רע! רבינו מלמדנו שאין הפרש ביניהם! שאפילו בשביל "להציל", "לשמור", אסור להשאיר בני אדם על המחשבה שמה שמותר על פי הדין ומשפט התורה הוא "אסור", כי אז יהיו טועים ומטעים!

ומצאתי לרבינו הטהור (הקדמת הרמב"ם למשנה): "... **וכאשר מתו כל החכמים ע"ה שהאחרונים מהם רבינא ורב אשי וכבר נשלם התלמוד, הרי כל מי שעמד אחריו אין מטרתו אלא הבנת דבריהם שחברו בלבד, עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע**". ע"כ. אין להוסיף ואין לגרוע! מדוע? מכיון שדבריהם נתקנו כולל כולם ברשות בית הדין הגדול. נמצא שכל מי שהוסיף דבר על דבריהם, בין בהלכה, בין בחומרא מסויימת, בין בברכה מסויימת שלא תקנו לברך עליה,

או גרע מדבריהם, או שינה מדבריהם, הרי הוא מרים יד בתורת משה! שאין הפרש בין זה המוסיף על גזירות חז"ל ותקנתם, לבין זה המוסיף על התורה עצמה! שהרי ה' יתברך אמר בעצמו בתורתו, לא תוסיף ולא תגרע, והוספה זו וגריעה זו אמורה גם על אותם דברים שנתקנו בבית הדין הגדול שהיה קיים עד כמה שנים לפני סיום כתיבת התלמוד! ומטעם זה נחתם התלמוד בבלי!

ומי שרוצה לקיים את תורת ה' האמיתית ובעצם לקיים את יעודו בעולם, חייב ללכת בכל ההלכות כפי שפסק רבינו הטהור הרמב"ם, שהיה הנאמן לתורת משה ולכל מה שנפסק ברשות סנהדרין גדולה שהיתה קיימת עד ימות רבינא ורב אשי! ולא בענינים ההלכתיים ידו היתה עליונה, אלא ביסודות דת האמת שכל התורה באה בשביל כך.

והנלמד מכל זה, שכל מי שהוסיף ותיקן לברך ברכות נוספות שלא ברשות בית הדין הגדול, הרי שיש לו דין ממרא, ועבר על לאו חמור מן התורה של לא תוסיף ולא תגרע.

"לא תוסיף ולא תגרע":

ואמר ה' **בתורה** (דברים פרק יג פסוק א – יב פרשת ראה): "אֵת כָּל־הַדָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם אֹתוֹ תִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת לֹא־תֹסֵף עָלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ: פ כִּי־יָקוּם בְּקִרְבְּךָ נָבִיא אוֹ חֹלֵם חֲלוֹם וְנָתַן אֵלֶיךָ אוֹת אוֹ מוֹפֵת: וּבָא הָאוֹת וְהַמּוֹפֵת אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלֶיךָ לֵאמֹר נֵלְכָה אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יְדַעְתָּם וְנָעָבְדֵם: לֹא תִשְׁמַע אֶל־דִּבְרֵי הַנָּבִיא הַהוּא אוֹ אֶל־חוֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא כִּי מְנַסֶּה יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם לָדַעַת הֲיִשְׁכֶם אֹהֲבִים אֶת־יְיָ אֱלֹהֵיכֶם בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: אַחֲרֵי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם תֵּלֵכוּ וְאֹתוֹ תִירָאוּ וְאֶת־מִצְוֹתָיו תִּשְׁמֹרוּ וּבְקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ וְאֹתוֹ תַעֲבֹדוּ וּבוֹ תִדְבָּקוּן: וְהַנָּבִיא הַהוּא אוֹ חוֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא יוּמָת כִּי דִבֶּר־סָרָה עַל־יְיָ אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהַפְדְּךָ מִבֵּית עֲבָדִים לְהַדִּיחֲךָ מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוְּךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בָּהּ וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ: ס כִּי יְסִיתְךָ אָחִיךָ בֶּן־אִמֶּךָ אוֹ־בִנְךָ אוֹ־בִתְּךָ אוֹ אֵשֶׁת חֵיקֶךָ אוֹ רֵעֲךָ אֲשֶׁר כְּנַפְשְׁךָ בַּסֵּתֶר לֵאמֹר נֵלְכָה וְנַעַבְדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ אַתָּה וַאֲבֹתֶיךָ: מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵיכֶם הַקְּרֹבִים אֵלֶיךָ אוֹ הָרְחֹקִים מִמְּךָ מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד־קְצֵה הָאָרֶץ: לֹא־תֹאבֶה לוֹ וְלֹא תִשְׁמַע אֵלָיו וְלֹא־תָחוֹס עֵינְךָ עָלָיו וְלֹא־תַחְמֹל וְלֹא־תְכַסֶּה עָלָיו: כִּי הָרֹג תַּהַרְגֶנּוּ יָדְךָ תִּהְיֶה־בּוֹ בָרִאשׁוֹנָה לַהֲמִיתוֹ וְיַד כָּל־הָעָם בָּאַחֲרֹנָה: וּסְקַלְתּוֹ בָאֲבָנִים וָמֵת כִּי בִקֵּשׁ לְהַדִּיחֲךָ מֵעַל יְיָ אֱלֹהֶיךָ הַמּוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים: וְכָל־יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּן וְלֹא־יוֹסִפוּ לַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הָרָע הַזֶּה בְּקִרְבֶּךָ".

ואמרו חז"ל **בספרי** (דברים פרשת ראה): "לא תוסף עליו – מנין שאין מוסיפים על הלולב? ועל הציצית? [=על התפילין?] תלמוד לומר, "לא תוסף עליו". מנין שאין פוחתים מהם? תלמוד לומר, "ולא תגרע ממנו". מנין שאם פתח לברך ברכת כהנים לא יאמר, הואיל ופתחתי לברך אומר (דברים א יא) "ה' אלהי אבותיהם יוסף עליכם", תלמוד לומר, "הדבר" [=מלשון דיבור], [ש]-אפילו "דבר" [=כלומר אפילו דיבור בברכת כהנים] לא תוסף עליו". ע"כ. והנה מבואר מדברי חז"ל הללו, שהמוסיף בברכת כהנים אמירה שלא ציוה לומר, עבר על חוקות הדת והתורה, ונחשב

כמי שממרה את דברי תורה ומוסיף בה! וכתב הספורנו, "לא תוסף עליו – כי אולי תוסיף דבר נמאס [=לא ראוי] אצלו יתברך, כמו שיהיה אם תרצה להוסיף מיני עבודות לאל יתברך, שלפעמים תהיה העבודה הנוספת דבר נמאס אצלו ית', כמו שריפת הבנים. ולא תגרע ממנו – אפילו בסור סבת המצוה בעינך, כענין שלמה באמרו, "אני ארבה ולא אסור". ע"כ.

וראיתי לרבינו הטהור (ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה שיב): "והמצוה השי"ב היא שהזהירנו מחלוק על בעלי הקבלה [=למשה מסיני] עליהם השלום, ומצאת ממצוותם במעשה התורה והוא אמרו (ר"פ שופטי') "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך". ולשון ספרי, "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך" – זו מצות לא תעשה. והעובר על לאו זה הוא זקן ממרא וחייב חנק ובתנאים המקובלים המבוארים בסוף סנהדרין (פד ב, פו ב – פט א). ושם התבארו משפטי מצוה זו". ע"כ. נמצא לפי דברי רבינו, שהמוסיף ברכה או גורע ברכה, יש לו דין ממרא וחובה לשנאותו ולהשמידו, כפי שהוכחנו כבר למעלה. וכן מבואר ממה שכתב בהמשך (ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה שיג-שיד): "והמצוה השי"ג היא שהזהירנו מהוסיף בתורה, לא בכתוב, ולא במקובל, והוא אמרו יתעלה (ראה יג) לא תוסף עליו. ובבאור אמרו במקומות (מתני' זבחי' פ א הובאה בערובין ק א ור"ה כח ב) עובר על בל תוסיף, עברת על בל תוסיף ... והמצוה השי"ד היא שהזהירנו מגרוע מהתורה לא מן הכתוב ולא מן המקובל והוא אמרו (שם) ולא תגרע ממנו. ובמקומות (שם) אמרו גם כן נמצא עובר על בל תגרע, והלא עברת על בל תגרע". ע"כ.

וכן מבואר בפירוש המשנה (לרמב"ם מסכת סנהדרין פרק י משנה א): "ויסוד התשיעי הבטול. והוא שזו תורת משה לא תבטל, ולא תבוא תורה מאת ה' זולתה, ולא יתוסף בה ולא יגרע ממנה לא בכתוב ולא בפירוש, אמר לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו. וכבר ביארנו מה שצריך לבאר ביסוד זה בהקדמת החבור הזה". ע"כ.

וחתם רבינו את היסודות הללו וכתב, "... וכאשר יפקפק אדם ביסוד מאלו היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנותו ולהשמידו ועליו הוא אומר הלא משנאיך ה' אשנא וכו'". ע"כ.

.וכתב רבינו במקום אחר (מנין המצוות לרמב"ם): "אלו הם שש מאות ושלש עשרה מצוות שנאמרו לו למשה בסיני הן וכללותיהן ופרטותיהן ודקדוקיהן, וכל אותן הכללות והפרטות והדקדוקין והביאורין של כל מצוה ומצוה היא תורה שבעל פה שקבלו בית דין מפי בית דין. ויש מצוות אחרות שנתחדשו אחר מתן תורה וקבעו אותן נביאים וחכמים ופשטו בכל ישראל כגון [=דוגמאות מפורסמות כגון] מקרא מגלה ונר חנוכה ותענית תשעה באב וידים ועירובין. ויש לכל מצוה מאלו פירושין ודקדוקין ... כל אלו המצוות שנתחדשו [=על ידי חכמים ברשות בית דין הגדול] חייבין אנו לקבלם ולשמרם שנ' לא תסור מכל הדבר וכו', ואינם תוספת על מצוות התורה.

ועל מה הזהירה תורה לא תוסף ולא תגרע, שלא יהיה נביא רשאי לחדש דבר ולומר שהקב"ה צוהו במצוה זו להוסיפה למצוות התורה או לחסר אחת מאלו השש מאות ושלש עשרה מצוות. אבל אם הוסיפו בית דין [=גדול] עם נביא שיהיה באותו הזמן, מצוה דרך תקנה,

או דרך הוראה, או דרך גזרה, אין זו תוספת, שהרי לא אמרו שהקב"ה צוה לעשות ערוב או לקרות המגלה בעונתה, ואילו אמרו כן היו מוסיפין על התורה. [=וזה להבדיל מהספר המשחית הזוהר הטמא והארור, שאמר שנגלה עליו עתיק, וגילה לו דברים ומעשים שלא גילה לאחרים, וזה ודאי נביא שקר הוא!].

אלא כך אנו אומרין, שהנביאים עם בית דין תקנו וצוו לקרות המגלה בעונתה כדי להזכיר שבחיו של הקדוש ברוך הוא ותשועות שעשה לנו והיה קרוב לשועינו, כדי לברכו ולהללו וכדי להודיע לדורות הבאים שאמת מה שהבטיחנו בתורה כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כי"י אלהינו בכל קראנו אליו. ועל דרך זו היא כל מצוה ומצוה שהיא מדברי סופרים בין עשה בין לא תעשה". ע"כ.

ובספר משנה תורה כתב רבינו (רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ט): "דבר ברור ומפורש בתורה שהיא מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים אין לה לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת שנאמר את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אותו תשמרון לעשות לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו, ונאמר והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת. הא למדת שכל דברי תורה מצווין אנו לעשותן עד עולם, וכן הוא אומר חוקת עולם לדורותיכם, ונאמר לא בשמים היא, הא למדת שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה, לפיכך אם יעמוד איש בין מן האומות בין מישראל ויעשה אות ומופת ויאמר שה' שלחו להוסיף מצוה או לגרוע מצוה או לפרש במצוה מן המצות פירוש שלא שמענו ממשה [=כמו זה האומר שצריך להוציא שערות בתפילין לסטרא אחרא], או שאמר שאותן המצות שנצטוו בהן ישראל אינן לעולם ולדורי דורות אלא מצות לפי זמן היו, הרי זה נביא שקר שהרי בא להכחיש נבואתו של משה, ומיתתו בחנק על שהזיד לדבר בשם ה' אשר לא צוהו, שהוא ברוך שמו צוה למשה שהמצוה הזאת לנו ולבנינו עד עולם ולא איש אל ויכזב.

א"כ למה נאמר בתורה, "נביא אקים להם מקרב אחיהם כמוך", לא לעשות דת הוא בא! אלא לצוות על דברי התורה, ולהזהיר העם שלא יעברו עליה, כמו שאמר האחרון שבהן, "זכרו תורת משה עבדי", וכן אם צונו בדברי הרשות, כגון לכו למקום פלוני או אל תלכו, עשו מלחמה היום או אל תעשו, בנו חומה זו או אל תבנוה, מצוה לשמוע לו, והעובר על דבריו חייב מיתה בידי שמים שנאמר והיה האיש אשר לא ישמע אל דברי הנביא אשר ידבר בשמי אנכי אדרוש מעמו. וכן נביא שעבר על דברי עצמו והכובש נבואתו חייב מיתה בידי שמים ובשלשתן נאמר אנכי אדרוש מעמו, וכן אם יאמר לנו הנביא שנודע לנו שהוא נביא לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה או על מצות הרבה בין קלות בין חמורות לפי שעה מצוה לשמוע לו, וכן למדנו מחכמים ראשונים מפי השמועה בכל אם יאמר לך הנביא עבור על דברי תורה כאליהו בהר הכרמל שמע לו חוץ מעבודה זרה, והוא שיהיה הדבר לפי שעה, כגון אליהו בהר הכרמל שהקריב עולה בחוץ וירושלים נבחרת לכך והמקריב בחוץ חייב כרת, ומפני שהוא נביא מצוה לשמוע לו וגם בזה נאמר אליו תשמעון, ואילו שאלו את אליהו ואמרו לו היאך נעקור מ"ש בתורה פן תעלה עולותיך בכל מקום, היה אומר לא נאמר אלא המקריב בחוץ לעולם חייב כרת כמו שצוה משה, אבל אני אקריב היום בחוץ בדבר ה' כדי להכחיש נביאי הבעל, ועל הדרך הזאת אם צוו כל הנביאים לעבור לפי שעה מצוה לשמוע

להם, ואם אמרו שהדבר נעקר לעולם מיתתו בחנק שהתורה אמרה לנו ולבנינו עד עולם. וכן אם עקר דבר מדברים שלמדנו מפי השמועה או שאמר בדין מדיני תורה שה' צוה לו שהדין כך הוא והלכה כדברי פלוני הרי זה נביא השקר ויחנק, אף על פי שעשה אות, שהרי בא להכחיש התורה שאמרה לא בשמים היא, אבל לפי שעה שומעין לו בכל.

במה דברים אמורים? בשאר מצות! אבל בעבודת זרה אין שומעין לו ואפילו לפי שעה ואפילו עשה אותות ומופתים גדולים ואמר שה' צוהו שתעבד עבודת כוכבים היום בלבד או בשעה זו בלבד הרי זה דבר סרה על ה' [=כמו ספר הזוהר הפרו-נוצרי] ועל זה צוה הכתוב ואמר, "ובא האות והמופת לא תשמע אל דברי הנביא ההוא כי דבר סרה על ה' אלהיכם". שהרי בא להכחיש נבואתו של משה, ולפיכך נדע בודאי שהוא נביא שקר וכל מה שעשה בלט וכשוף עשה ויחנק". ע"כ.

והנה אחר כל היסודות הללו, מצאתי בדברי רבינו הטהור את אשר חשבתי וכתבתי לעיל, שכתב רבינו (רמב"ם הלכות קריאת שמע פרק א הלכה ז): "ברכה ראשונה שלפניה בין ביום בין בלילה פותח בה בברוך וחותם בה בברוך, ושאר ברכותיה חותם בכל אחת מהן בברוך ואין להם פתיחה בברוך, ברכות אלו עם שאר כל הברכות הערוכות בפי כל ישראל עזרא הסופר ובית דינו תקנום ואין אדם רשאי לפחות מהם ולא להוסיף עליהם, מקום שהתקינו לחתום בברוך אינו רשאי שלא לחתום, ומקום שהתקינו שלא לחתום אינו רשאי לחתום, מקום שהתקינו שלא לפתוח בברוך אינו רשאי לפתוח, מקום שהתקינו לפתוח אינו רשאי שלא לפתוח, כללו של דבר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות הרי זה טועה וחוזר ומברך כמטבע, וכל שאינו אומר אמת ויציב בשחרית ואמת ואמונה בערבית לא יצא ידי חובתו". ע"כ.

ושימו לב קוראים נעימים לשינוי הדברים. שכאן כתב: "ואין רשאי [=אסור] לפחות מהם ולא להוסיף עליהם". ואפילו לגבי עצם הברכה מסיים רבינו וכותב, "וחוזר ומברך כמטבע". ולכן דע, שמה שכתב רבינו למעלה, "וכל הברכות כולן נאמרין בכל לשון והוא שיאמר כעין שתקנו חכמים, ואם שינה את המטבע הואיל והזכיר אזכרה ומלכות וענין הברכה, אפילו בלשון חול יצא". כל זה לענין, "אם כבר אמר", שהודיע רבינו שכבר יצא ידי חובתו. אבל אם שינה, ויודע בעצמו ששינה בלשון שטבעו חכמים בברכות, צריך לחזור ולברך מיד כמו שצריך, אע"פ שיצא, מכיון ששינה מלשון של חכמים שטבעו בברכות, קנסו אותו לחזור ולברך כמו שתיקנו חז"ל, על מנת שלא יפרוץ פרץ חלילה וחס.

בכל אופן למדים אנו:

א) אסור להוסיף ברכות שלא תקנו חז"ל לברך עליהם.

ב) אסור לשנות מנוסח הברכה עצמה אע"פ שמכוין לאותו ענין. ואם שינה חוזר ומברך כמו שתיקנו לברך.

ג) כל מצוה ומצוה שאדם בא לעשות, צריך לברך לפני עשית המצוה. וכדברי רבינו, "... **וכשם שמברכין** [=כשם שתיקנו לברך] **על ההנייה, כך מברכין** [=כך תיקנו חכמים לברך] **על כל מצוה ומצוה, ואח"כ** [=רק לאחר שברך] **יעשה אותה**".

ולכן כבר כאן נראה לומר, שיש הבדל בין ברכה על טבילת כלים, או על טבילת נדה, שבשתי המקרים הללו מדובר במצות, לבין זה המוסיף ברכות על ההנאה, או על הראיה וכל כיוצא, שכל אלו אסור בשום פנים ואופן להוסיף ברכות עליהם, כי אין לנו אומדנא שחז"ל תיקנו לברך על ברכות הודאות אחרות, כל זמן שלא מפורש בדבריהם, כי מה שתיקנו לברך תיקנו. אבל בענין המצות, כלל מסור הוא בידינו, שכל שהוא מצוה מן התורה, או מצוה מחכמים שציוו לעשות, כמו להדליק נר של שבת על מנת שיהיה אור בבית, אע"פ שלא נזכרה ברכה מפורשת בתלמוד על כך, מכל מקום, מכיון שנחשב הדבר למצוה של חכמים, לכן צריך לברך על כך לעניות דעתי, שהרי מי שנתן לנו את התורה, ציוה לשמוע לחכמים שאמרו לברך ברשות הסנהדרין גדול, ולכן הכלל הוא בענין המצות, שכל שהוא בגדר מצוה, בין שהיתה המצוה מדברי חכמים ובין מהתורה, צריך לברך לפני עשית המצוה.

וכן מצאתי שכתב רבינו (רמב"ם הלכות ברכות פרק יא הלכה ג): "**וכן כל המצות שהן מדברי סופרים, בין מצוה שהיא חובה מדבריהם** [=שאסור להבדל ממנה ולא לעשותה] **כגון** [=דוגמאות מפורסמות כגון] **מקרא מגילה, והדלקת נר בשבת, והדלקת נר חנוכה, בין מצות שאינן חובה** [=שאין חובה לעשות אותם מצד הדין אלא רשות הם], **כגון, עירוב, ונטילת ידים, מברך על הכל** [=כל סוג של מצוה בין היתה חובה בין לא היתה חובה, חובה לברך על הכל] **קודם לעשייתן, "אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות".**

והיכן צונו בתורה? שכתוב בה, "אשר יאמרו לך תעשה", נמצא ענין הדברים והצען כך הוא, אשר קדשנו במצותיו שציוה בהן לשמוע מאלו שצונו להדליק נר של חנוכה או לקרות את המגילה וכן שאר כל המצות שמדברי סופרים". ע"כ. נמצא כי בעקיפין, מי שאינו מברך על מצוה מן המצות, אע"פ שיצא ידי חובתו כי הברכות אינן מעכבות. בכל זאת עובר על מה שציוו חז"ל, ובכך עובר על חוקות התורה שציוה ה' לשמוע לחכמים כמו הסנהדרין שהיו בזמניהם של חז"ל והיו נאמנים עלינו, ועל פיהם ישק דבר. וכל מי שבקום עשה מתבטל מלברך על המצות, עובר על איסור!

בכל אופן מלשונו הברורה של רבינו, יוצא ללא ספק, שכל מצוה מהתורה, או מצוה מדברי חכמים, בין שחובה לעשות את המצוה, בין שרשות לעשותה, אם בא לעשות את המצוה, חובה עליו לברך לפני עשית המצוה. שכן כתב רבינו בלשון זו:

א) "וכן כל המצות" – כתב מילה ברורה והיא, "כל".

ב) והמשיך וכתב, "ומברך על הכל".

מלשונות אלו אני למד, שכל מצוה מן התורה, או כל מצוה מדרבנן בין שהיו חובה ובין

שאינן חובה לעשותם, צריך וחובה לברך לפני עשייתן. אלא שיש לסייג, שכל מצוה שתלויה באחרים ובדעתן של אחרים, לפי עניות דעתי אין מברכים עליה. ולכן מצוה של חכמים לבקר חולים, אין מברכים על מצוה זו, מכיון שהיא מצוה התלויה בדעת האחר, ופעמים החולה לא יתרצה בביקורו. אבל, כל מצוה שתלויה באדם עצמו, כמו שאדם טובל כלים וכל כיוצא בזה, לעניות דעתי יש לו לברך על מצוה זו. וכן מי שמפריש מעשרות פירותיו ודגניו, מברך על המצוה הזו, וכן כל מצוה ומצוה שתלויה באדם עצמו, חובה לברך לפני עשיית המצוה.

ובכדי לחזק הענין של חשיבות הדבר, אציג כמה מהלכותיו של רבינו בענין זה, שכתב (רמב"ם הלכות ברכות פרק יא הלכה ה – טז): "**העושה מצוה ולא בירך, אם מצוה שעדיין עשייתה קיימת, מברך אחר עשייה, ואם דבר שעבר הוא** [=כמו נטילת ידיים, שכבר שפך המים על ידיו] **אינו** מברך. כיצד הרי שנתעטף בציצית או שלבש תפילין או שישב בסוכה ולא בירך תחלה חוזר ומברך אחר שנתעטף אשר קדשנו במצותיו וצונו להתעטף בציצית, וכן מברך אחר שלבש להניח תפילין, ואחר שישב לישב בסוכה וכן כל כיוצא באלו. אבל אם שחט בלא ברכה אינו חוזר אחר שחיטה ומברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על השחיטה, וכן אם כסה הדם בלא ברכה או הפריש תרומה ומעשרות או שטבל ולא בירך אינו חוזר ומברך אחר עשייה וכן כל כיוצא בזה. אין לך מצוה שמברכין אחר עשייתה אלא טבילת הגר בלבד שאינו יכול לומר אשר קדשנו במצותיו וצונו שעדיין לא נתקדש ולא נצטוה עד שיטבול, לפיכך אחר שיטבול מברך על הטבילה מפני שהיה דחוי מעיקרו ולא היה ראוי לברך". ע"כ.

שימו לב קוראים נעימים מלשונו של רבינו, כמה חשוב לדקדק בדבר ולברך לפני עשיית כל מצוה ומצוה. ואפילו אם אדם לא ברך לפני העשיה, כל שמדובר במצוה מתמשכת, חובה לברך מיד שנזכר!

עוד דבר מצאנו בדבריו של רבינו, ומבחינתי זה גילוי מובהק שאשה מברכת על טבילתה, וכן שמברכים על טבילת כלים. שכתב רבינו בלשונו: "או שטבל ולא בירך, אינו חוזר ומברך אחר עשייה". ובוודאי שלא מדובר בטבילת הגר. כי כתב רבינו שהמצוה היחידה שמברכים עליה אחר העשיה היא טבילת הגר בלבד! ולכן, רבינו מדבר באשה שטבלה לנדותה, או באדם שטבל כלים במקוה טהרה, שאינם מברכים אחר שטבלו, מכיון שמעשה הטהרה כבר נעשה ואיך יברכו לבטלה?

שוב כתב רבינו (הלכה יא): "כל העושה מצוה בין שהיתה חובה עליו בין שאינה חובה עליו אם עשה אותה לעצמו מברך [=בלשון] "לעשות". עשה אותה לאחרים, מברך על העשייה. כיצד לבש תפילין מברך להניח תפילין, נתעטף בציצית מברך להתעטף, ישב בסוכה מברך לישב בסוכה, וכן הוא מברך להדליק נר של שבת ולגמור את הלל, וכן אם קבע מזוזה לביתו מברך לקבוע מזוזה, עשה מעקה לגגו מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות מעקה, הפריש תרומה לעצמו מברך להפריש, מל את בנו מברך למול את הבן, שחט פסחו וחגיגתו מברך לשחוט.

אבל אם קבע מזוזה לאחרים מברך על קביעת מזוזה, עשה להם מעקה מברך על עשיית מעקה, הפריש להם תרומה מברך על הפרשת תרומה, מל את בן חבירו מברך על המילה וכן כל כיוצא באלו. עשה המצוה לו ולאחרים כאחד אם היתה מצוה שאינה חובה מברך על העשייה, לפיכך הוא מברך על מצות עירוב, היתה חובה ונתכוון להוציא עצמו מידי חובה ולהוציא אחרים מברך לעשות, לפיכך הוא מברך לשמוע קול שופר". ע"כ. ושוב מבואר מדבריו, שכל שהדבר נכלל בגדר מצוה, בין שהוא מדרבנן ובין מהתורה, חובה גמורה לברך לפני העשיה, כל שהדבר מצוה ותלויה ביחיד. בין שהיה הוא עושה אותה לעצמו, בין שעושה את המצוה עצמה לאחרים.

ולכן מיד מסיג רבינו וכותב (הלכה טז): "כל דבר שהוא מנהג אף על פי שמנהג נביאים הוא כגון נטילת ערבה בשביעי של חג ואין צריך לומר מנהג חכמים כגון קריאת הלל בראשי חדשים ובחולו של מועד של פסח אין מברכין עליו, וכן כל דבר שיסתפק לך אם טעון ברכה אם לאו עושין אותו בלא ברכה, ולעולם יזהר אדם בברכה שאינה צריכה וירבה בברכות הצריכות, וכן דוד אמר בכל יום אברכך". ע"כ. ומה שכתב רבינו, "כל דבר שיסתפק לך אם טעון ברכה", זה בענין אם יש לו ספק אם ברך על דבר מסויים או לא. אבל היודע שהוא בא לעשות מצוה, בין שהיתה המצוה מדברי חכמים, בין שהיתה המצוה מן התורה, חובה עליו לברך לפני עשית המצוה.

האם טבילת כלים וטבילת אשה זו מצוה או רשות?:

וכעת צריך לברר, האם טבילת הנידה בזמנינו וטבילת כלים מה חיובן. האם מדובר בקיום מצוה שאינה חובה. או שמא אין מדובר במצוה כלל, אלא בדברי רשות. כתב רבינו (רמב"ם הלכות מקוואות פרק א'): "הלכות מקואות. מצות עשה אחת, והיא שיטבול כל טמא במי מקוה ואחר כך יטהר. וביאור מצוה זו בפרקים אלו. כל הטמאין בין אדם [=אשה שהרגישה יציאת דם ונעשית נדה מן התורה], בין כלים [=כלים של גויים או כלים שנטמאו], בין שנטמאו טומאה חמורה של תורה, בין שנטמאו בטומאה של דבריהן אין להן טהרה, אלא בטבילה במים הנקוין בקרקע. כל מקום שנאמר בתורה, רחיצת בשר וכיבוס בגדים מן הטומאה, אינו אלא טבילת כל הגוף [של הדבר האמור] במקוה. וזה שנאמר בזב, "וידיו לא שטף במים", כלומר שיטבול כל גופו [=בבת אחת ולא בחצאין]. והוא הדין לשאר הטמאין, שאם טבל כולו חוץ מראש אצבע הקטנה, עדיין הוא בטומאתו. וכל הדברים האלה [=הדקדוקים האלה] אף על פי שהן מפי השמועה, הרי נאמר, "במים יובא וטמא עד הערב וטהר". בניין אב לכל הטמאים שיבואו במים.

כל הכלים שנטמאו יש להן טהרה במקוה, חוץ מכלי חרס וכלי זכוכית וכן המפץ, כלי חרס נאמר בו, "ואותו תשבורו", ואין לו טהרה אלא שבירה, אפילו חיברו בקרקע ואפילו קבעו במסמר ואפילו מלאהו סיד או גפסים, הרי הוא כמו שהיה עד שישבר, וכלי זכוכית ככלי חרס עשאום בדבר זה. ... כל חייבי טבילות טבילתן ביום חוץ מנדה ויולדת שטבילתן בלילה כמו שביארנו בעניין נדה, ובעל קרי טובל והולך כל היום כולו מתחלת הלילה שנאמר והיה לפנות ערב ירחץ במים, מלמד שטובל והולך מתחלת הלילה עד הערב שמש ... כל הטובל

צריך שיטבול כל גופו כשהוא ערום בבת אחת ואם היה בעל שיער יטביל כל שיער ראשו והרי הוא כגופו דין תורה, וכל הטמאין שטבלו בבגדיהן עלתה להן טבילה מפני שהמים באין בהן ואינן חוצצין, וכן הנדה שטבלה בבגדיה מותרת לבעלה. כל הטובל צריך להתכוין לטבילה ואם לא נתכוין עלתה לו טבילה לחולין, אפילו נדה שטבלה בלא כוונה כגון שנפלה לתוך המים או ירדה להקר הרי זו מותרת לבעלה, אבל לתרומה ולקדשים אינה טהורה עד שתטבול בכוונה. ע"כ.

ומתוך שכתב רבינו, שעצם טבילת האדם במקווה טהרה הוא בגדר, "מצות עשה", עצם טבילת כלים במהותן, הוא בגדר מצות עשה. והדגיש וכתב, "... בין שנטמאו בטומאה של דבריהן אין להן טהרה, אלא בטבילה במים הנקוין בקרקע". מתוך כך אנו מבינים, כי אשה שצריכה לטבול במקוה טהרה אפילו רק בעקבות כך שראתה כתם שטומאתה מדברי חכמים, אפילו על טבילה כזו, נחשב הדבר לקיום מצוה. ומתוך שנחשב קיום מצות עשה של חכמים או של תורה, יש בידינו כלל, שכל מצוות התורה או מצוות של חכמים לפני שיעשה המצוה צריך לברך על העשיה. ואין לומר, מכיון שרבינו לא כתב במפורש את נוסח הברכה, אז לא מברכים. שזה לימוד שטחי וקלוש ביותר, שהרי גם בתלמוד לא מובא שצריך לברך על הדלקת נרות שבת. וכן בתלמוד לא מובא ברכה במפורש על ברוך שאמר וכו'. וכבר הוכחתי שמתוך שלדעת רבינו זו מצוה, לכן מברכים עליה. שכן רבינו כתב לנו כללים ברורים אשר הצבנו אותם לעיל.

ואמרו חז"ל (משנה מסכת עבודה זרה פרק ה משנה יב): "הלוקח כלי תשמיש מן העובדי כוכבים את שדרכו להטביל יטביל, להגעיל יגעיל ללבן באור ילבן באור השפוד והאסכלה מלבנן באור הסכין שפה והיא טהורה". **וכתב רבינו הטהור** (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת עבודה זרה פרק ה משנה יב): "כלי תשמיש – רוצה לומר תשמיש אכילה, ובתנאי שיהיו אלו הכלים מן הכלים היצוקים, כגון הברזל והזכוכית, וכן כלי החרס המצופים, כולם יוטבלו ואפילו היו חדשים ... ואם יוטבלו אחרי כן בארבעים סאה יטהרו גם לענין ההיתר והאיסור, נוסף על ענין הטומאה והטהרה ... אבל לענין הטומאה והטהרה אין מנוס מטבילה במי מקוה, ואז תסתלק ממנה טומאת גויים. ודע זה". ע"כ. ומבואר שהדבר בגדר "חיוב", כלומר שאין שום מנוס מלהשתמש בכלי חוץ מלקיים את מצות הטבילה בכלי הנלקח מן הגוי.

ובספר המצוות כתב רבינו (רמב"ם מצות עשה קח-קט): "והמצוה הק"ח היא התורה שהורנו במשפטי מי נדה שיטהרו בענין אחד ויטמאו בענין אחר כמו שיתבאר בדקדוק מצוה זו ... והמצוה הק"ט היא שצונו שנטבול במי מקוה ואז נטהר מאי זה מין ממיני טומאות שנטמאנו בו והוא אמרו ית' (מצורע טו יז) ורחץ במים את כל בשרו. ובאה הקבלה (ת"כ פסחי' קט א וש"נ) מים שכל בשרו עולה בהן והוא שעור מקוה. אלא אם יהיו מים נובעין שאין שעור להם כמו שיתבאר (עפ"ט ממקואו' ה"ו וח') בדקדוק מצוה זו. ומתנאיה שהזב לבד יהיו המים שיטהר בהן נובעין כמו שבא בכתוב (שם טו יג) במים חיים. ואין הכוונה באמרנו שהטבילה מצות עשה שיהיה חייב כל טמא שיטהר על כל פנים כמו שהוא חייב כל מי שיתכסה בכסות שיעשה ציצית, או כל מי שיהיה לו בית שיעשה מעקה [=כלומר, זו מצות עשה שהיא לא חובה], ואולם הנרצה בזה דין טבילה

והיות התורה אומרת לנו כי מי שירצה להטהר מטומאתו הנה לא ישלם לו זה אלא בטבילה במים ואז יטהר. ולשון ספרא (אח"מ פרש' ה) ורחץ במים יכול גזרת מלך תלמוד לומר ואחר יבא אל המחנה מפני הטומאה רומז אל זה השרש שבארתי לך כי זה דין לבד שמי שירצה שיטהר יעשה כך וזה הדין הוא המצוה. ואולם שיהיה חייב טבילה על כל פנים לא, אבל מי שירצה שיישאר בטומאתו ולא יכנס למחנה שכינה זמן רב הרשות בידו. וכבר בא לשון הספר האמתי (ויקרא יא ח"פ, טו יב"פ, יז טו, כב ו – ז, פ' פרה ד"פ, תצא כג יב) בכל מי שנטמא ויטבול שהוא יטהר אבל לא תשלם טהרתו עד שיעריב שמשו. וכן גם כן בא בפירוש המקובל שהוא צריך שיטבול וגופו ערום נוגע בשטח המים. ואמרו (ערובין ד ב וש"נ) כל בשרו שלא יהא דבר חוצץ בינו ובין המים. הנה התבאר לך שמצוה זו והיא מצות טבילה כוללת משפטי המקוה ומשפטי החציצה ומשפטי טבול יום. ומצוה זו מבוארת במסכת מקואות ובמסכת טבול יום". ע"כ.

והנה הדבר ברור ללא כל ספק, כי עצם הטבילה של נדה, עצם מהות טבילת הכלים במקוה טהרה, יסודם מן התורה, ואין רשות בדין הדבר, אלא מצוה גמורה היא, רק שאינה חובה לעשות, אלא שאם עושה מקיים מצוה. וכפי שלמדנו כבר, כל מצוה שהיא חובה בין מדרבנן ובין מדאורייתא, חובה לברך עליהם קודם העשיה.

וכתב רבינו (רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק יז הלכה ג והלאה): "הלוקח כלי תשמיש סעודה מן העכו"ם מכלי מתכות וכלי זכוכית, דברים שלא נשתמש בהן כל עיקר מטבילין במי מקוה ואחר כך יהיו מותרין לאכול בהן ולשתות, ודברים שנשתמש בהן על ידי צונן כגון כוסות וצלוחיות וקיתוניות מדיחן ומטבילן והן מותרות, ודברים שנשתמש בהן על ידי חמין כגון יורות וקומקמוסין ומחממי חמין מגעילן ומטבילן והן מותרין, ודברים שנשתמש בהן על ידי האור כגון שפודין ואסכלאות מלבנן באור עד שתנשר קליפתן ומטבילן והן מותרין.

טבילה זו שמטבילין כלי הסעודה הנלקחים מן העכו"ם ואח"כ יותרו לאכילה ושתיה אינן לענין טומאה וטהרה אלא [=קבלה] מדברי סופרים, ורמז לה, "כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר". ומפי השמועה למדו, שאינו מדבר אלא בטהרתן מידי גיעולי עכו"ם [=מאכלי עכו"ם. שהרי לא הזכיר רק וטהר, אלא אמר, "באש", ומתוך שאמר באש, יש ענין לטהר את הכלים מידי גיעולן], **לא מידי** טומאה, שאין לך טומאה עולה על ידי האש וכל הטמאים בטבילה עולין מטומאתן, וטומאת מת בהזאה וטבילה ואין שם אש כלל אלא [=בוודאי שהכתוב דיבר] לענין גיעולי עכו"ם, וכיון שכתוב, "וטהר", אמרו חכמים הוסיף לו טהרה אחר עבירתו באש להתירו מגיעולי עכו"ם.

לא חייבו [=לשון חיוב, כלומר זו מצות עשה מדבריהם, לא חייבו] בטבילה זו אלא כלי מתכות של סעודה הנלקחין מן העכו"ם, אבל השואל מן העכו"ם, או שמשכן העכו"ם אצלו כלי מתכות מדיח או מרתיח או מלבן ואינו צריך להטביל, וכן אם לקח כלי עץ או כלי אבנים מדיח או מרתיח ואינו צריך להטביל, וכן כלי חרשים אינו צריך להטביל, אבל השוען באבר [=מצופים בבדילים של מתכות וכו'] הרי הן ככלי מתכות וצריכין טבילה". ומבואר ללא כל ספק שחיוב טבילת כלים הוא חיוב מדרבנן שאין לעבור עליו, ונסמך לפסוקי התורה של ענין טומאה וטהרה וגזירה הוא מדברי סופרים ואינו ענין לטומאה וטהרה כלל. ויתירה מכך ניתן לומר

לאחר העיון, שיש צד לומר שטבילת כלים זו אין חיובה רק מדרבנן, אלא מן התורה היא. שכן רבינו כותב שחז"ל לא גזרו בדבר זה, אלא קיבלו או למדו מתוך דברי התורה, שאמר ה' יתעלה שמו (במדבר פרק לא פסוק כג פרשת מטות): "כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר־יָבֹא בָּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהֵר אַךְ בְּמֵי נִדָּה יִתְחַטָּא וְכֹל אֲשֶׁר לֹא־יָבֹא בָּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַּמָּיִם". וחז"ל מלמדים שהאל יתברך ציוה על כלים של הגוים שצריכים הם הגעלה, ולא הסתפק רק בזה, אלא ציוה מיד לאחר ההגעלה, לטהר אותם במים, כמו שכתוב, "וטהר", כלומר הוא יתברך בעצמו ציוה לעשות פעולה של טהרה בכלים של הגוים! ולכן אפילו השוען באבר, כלומר אותם כלי עץ שאינן צריכים טבילה, אם היו מצופים בברזל וכו', גם הם צריכים טבילה.

אלא שמתוך שכתב רבינו, "ורמז לה", יתכן לומר שלדעתו זה מדרבנן. בכל אופן שלא יהיה, מדובר במצות עשה מהתורה או במצות עשה מדבריהם של חכמים. ולכן חייבים לברך על טבילת כלים. וכן אשה חייבת לברך על טבילתה.

נוסח הברכה:

ולגבי נוסח הברכה, יש לומר שצריך לברך בלשון, "לעשות" ולא לברך, "על העשיה". כמו **שכתב רבינו** (רמב"ם הלכות ברכות פרק יא הלכה יא – טו): "כל העושה מצוה בין שהיתה חובה עליו בין שאינה חובה עליו אם עשה אותה לעצמו מברך לעשות, עשה אותה לאחרים מברך על העשייה. כיצד לבש תפילין מברך להניח תפילין, נתעטף בציצית מברך להתעטף, ישב בסוכה מברך לישב בסוכה, וכן הוא מברך להדליק נר של שבת ולגמור את הלל, וכן אם קבע מזוזה לביתו מברך לקבוע מזוזה, עשה מעקה לגגו מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות מעקה, הפריש תרומה לעצמו מברך להפריש, מל את בנו מברך למול את הבן, שחט פסחו וחגיגתו מברך לשחוט. אבל אם קבע מזוזה לאחרים מברך על קביעת מזוזה, עשה להם מעקה מברך על עשיית מעקה, הפריש להם תרומה מברך על הפרשת תרומה, מל את בן חבירו מברך על המילה וכן כל כיוצא באלו.

... נטל את הלולב מברך על נטילת לולב שכיון שהגביהו יצא ידי חובתו, אבל אם בירך קודם שיטול מברך ליטול לולב כמו לישב בסוכה, מכאן אתה למד שהמברך אחר שעשה מברך על העשייה, אבל נטילת ידים ושחיטה הואיל וכדברי הרשות הן אפילו שחט לעצמו מברך על השחיטה ועל כסוי הדם ועל נטילת ידים, וכך הוא מברך על ביעור חמץ בין שבדק לעצמו בין שבדק לאחרים שמשעה שנמר בלבו לבטל נעשית מצות הביעור קודם שיבדוק כמו שיתבאר במקומו". ע"כ.

והנה, גם בענין טבילת האשה, אין חובה עליה לטבול, ודומה הדבר כדברי הרשות, וכן בענין טבילת כלים, שאין חובה לאדם לטבול כלים של גוי, אלא הרוצה להשתמש איתם, אז חובה עליו להטביל את הכלי. ולכן כל דבר שדומה לדברי הרשות מברכים עליו, "על העשיה".

ולפיכך לדעתי יש לברך כך בנוסח הברכות לגבי טבילת נדה וטבילת כלים:

א) אשה נדה כאשר טובלת לטהרתה מברכת: אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על הטבילה.

ב) אדם שטובל כלים (אפילו היה כלי אחד) מברך: אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על טבילת כלים.

ונחתום בדברי רבינו הטהור הרמב"ם שכתב (הקדמת הרמב"ם למשנה) בענין הסיבה שהקדים בראש ובראשונה רבי יהודה הנשיא לדבר בענין הברכות, כמו שפתח את ראש דבריו בסדר המשניות במסכת ברכות. וכתב, "וחלק הדברים בסדר זרעים כפי שאסביר, פתח תחלה בברכות, וטעם הדבר כי הרופא המומחה כשירצה לשמור בריאות הבריא כמתכונתה מטפל תחלה בתקון המזון, ולפיכך ראה זה אשר ה' בעזרו להתחיל בברכות, לפי שהבא לאכול לא יוכל לאכול עד שיברך, ולכן מצא לנכון לפתוח את הדברים בענין הברכות כדי לתקן את המאכל תקון עניני. וכדי שלא יחסר דבר בשום ענין אלא ידבר על כל הברכות חובת המאכלים המצות, ואין מצוה שהיא חובת כל איש בכל יום כי אם ק"ש בלבה, ואין מן הראוי לדבר על ברכות ק"ש לפני שידבר על ק"ש עצמה, לפיכך התחיל מאימתי קורין את שמע, וכל הנספח לכך". ע"כ. ע"ש.

"והיה לאות על יד-כה – יד כהה"

הנה נשאלתי על ידי אחד התלמידים, במי שנולד "שמאלי", אמנם הוריו הרגילוהו לכתוב ביד ימין ככל האדם. וכיום אינו מיומן כלל לכתוב ביד שמאל, אלא דווקא ביד ימין. ושאלתו, באיזה יד עליו להניח תפילין? ובקשתי ממנו לפרט היטב באיזה יד הוא משתמש למלאכות וכל כיוצא. וכתב לי כך: "גם אציין שמצד ההרגל יש עוד המון דברים שאני עושה בימין ולא רק כותב, וישבתי לחשוב והתחלתי לשים לב לאיזה עוד דברים. כותב בימין. מחזיק מברגה ביד ימין. שאר כלי עבודה גם בימין. במטבח אני חותך עם ימין. טלפון מחזיק בימין. ועוד שאר פעולות דומות. אמנם גם המון פעולות יש לי בשמאל, הכוח החזק שלי הוא בשמאל, באימוני הMMA שהייתי שנתיים כל פלג הגוף השמאלי היה אצלי מרכז הכוח ועל פי תורת הלחימה אני מוגדר כלוחם שמאלי, גם בכדורגל בשמאל, ובגדול בכל עיניינים של כוח אצלי זה שמאל". ע"כ דבריו. וכעת נשיב לו תשובה בעזרת האל יתעלה שמו.

"ידכה = יד כהה":

אמר ה' בתורה (שמות פרק יג פסוק טז פרשת בא): "וְהָיָה לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וּלְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ כִּי בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְיָ מִמִּצְרָיִם". ע"כ. והנה, מתוך שאמר את המילה, "ידך", בצירוף כזה, "ידכה", למדים אנו, שציוה ה' בהנחת התפילין, שיניח אותם האדם בידו הכהה, כלומר בידו החלשה.

ואמרו רבותינו בתלמוד (תלמוד בבלי מסכת מנחות דף לו עמוד ב): "ת"ר: ידך – זו שמאל. אתה אומר: שמאל, או אינו אלא ימין? תלמוד לומר (ישעיהו פרק מח פסוק יג): "אַף־יָדִי יָסְדָה אֶרֶץ וִימִינִי טִפְּחָה שָׁמָיִם וכו'". ואומר: "ידה ליתד תשלחנה, וימינה להלמות עמלים". ואומר: "למה תשיב ידך, וימינך מקרב חיקך כלה". [=ולמדים אנו מזה שאמר ה', "אף ידי יסדה ארץ", שהושאלה שימוש המילה "יד" בענין יסוד הארץ, דווקא ליד שמאל, כלומר ליד החלשה. ובאשר אמר, "טפחה שמים", אמר, "וימיני". ומכאן למדים אנו שבכל מקום שנאמר, "יד" בסתם, הכוונה ליד שמאל.

וכן מבואר אצל יעל אשת חבר הקיני, שנאמר אצלה, "ידה ליתד תשלחנה, וימינה להלמות עמלים". מלמד שהחזיקה את היתד על מוחו של סיסרא ביד שמאל, ודפקה את את היתד עם ימינה. ושוב אנו למדים, כי בכל מקום שנאמר בסתם, "יד", ידבר לעולם על יד שמאל.

וכן מה שאמר דוד המלך, "למה תשיב ידך", ידבר על ההשאלה ליד שמאל, שאמר דוד לבורא, למה השבת את עצמך מלהנקם באויבים? ולכן ייחס לזה בהשאלה דווקא "שמאל". וחזר ואמר על המעשה החיובי, "וימינך מקרב חיקך כלה", כלומר, הפסק להחזיק את עצמך ותנקום באויבים. ושוב למדים אנו, כי בכל מקום שנאמר, "ידך", בסתם, לא ידבר אלא על יד שמאל. ממשיך התלמוד ואומר], רבי יוסי החורם אומר: מצינו [=השאלה ליד] ימין, שנקרא

יד [=בסתם], שנאמר: "וירא יוסף כי ישית אביו יד ימינו". ואידך? יד ימינו איקרי, יד סתמא לא איקרי. [=אין מכאן ראיה לסתור, מכיון שלא נאמר "יד" בסתם! אלא נאמר, "יד ימינו". ולהיפך, מכאן ראיה שהוצרך להדגיש מעשה חיובי ולומר, "יד ימינו", כי בכל מקום שנאמר, "יד" בסתם הכוונה לשמאל, ולכן הדגיש, "יד ימינו".

ממשיך התלמוד], ר' נתן אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר: וקשרתם וכתבתם. [=מדוע ייחס את מעשה הקשירה וסמך מיד, "וכתבתם", בוודאי שלא סתם הסמיכה הזו! אלא], מה כתיבה בימין אף קשירה בימין, וכיון דקשירה בימין, הנחה בשמאל היא. [=כלומר, הנחת התפילין נמדד על פי כתיבתו של האדם. ואם הוא כותב ביד ימין, הרי שהוא צריך לקשור ביד ימין, וקשירה ביד ימין פירושה הנחת התפילין ביד שמאל.

ור' יוסי החורם, הנחה דבשמאל מנא ליה? נפקא ליה מהיכא דנפקא ליה לר' נתן. רב אשי אמר [לא משם הוא למד סובר רב אשי! ומסביר רב אשי, שרבי יוסי החורם למד מזה שאמר], מ-"ידכה", כתיב בה"י, כהה. [=כלומר, מתוך שנאמר, "ידכה", ולא נאמר, "ידך", מלמד, שאמר ה' יתברך למשה, שבני ישראל יניחו התפילין דווקא בידם החלשה. ואבאר הטעמים השכליים לכך בהמשך.

מקשה רבי אבא על רב אשי], אמר לו ר' אבא לרב אשי, ואימא: ידך שבכח! [=רבי אבא מקשה לרב אשי ואומר לו, אולי כוונת הכתוב לומר, "ידכה", הכוונה שתניח תפילין ביד החזקה שלך דווקא!], א"ל [אמר רב אשי לרבי אבא], מי כתיב בחי"ת? [=וכי כתוב יד-חה? לא! נאמר, "יד-כה", להורות שמניח תפילין דווקא ביד הכהה! ובאמת התלמוד מביא סימוכין מברייתא לרב אשי], כתנאי: ידכה בה"י – זו שמאל. אחרים אומרים: ידך – לרבות את הגידם. תניא אידך: אין לו זרוע – פטור מן התפילין; אחרים אומר: ידכה – לרבות את הגידם. ת"ר: איטר [=מי שכותב ביד שמאל] מניח תפילין בימינו, שהוא שמאלו. והתניא: [=קשה! שהרי נאמר בברייתא, שהאיטר] מניח בשמאלו שהוא שמאלו של כל אדם! אמר אביי: כי תניא ההיא, בשולט בשתי ידיו". ע"כ.

וכתב הרי"ף (הלכות תפילין דף ט עמוד א): "ת"ר על ידך זה שמאל, אתה אומר שמאל או אינו אלא ימין? ת"ל אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, ואומר ידה ליתד תשלחנה וימינה להלמות עמלים. רב אשי אמר ידכה זו יד כהה. ת"ר איטר מניח תפילין בימינו שהוא שמאלו והתניא מניח בשמאלו שהוא שמאל כל אדם אמר אביי כי תניא ההיא בשולט בשתי ידיו". ע"כ. ושימו לב מה הרי"ף עושה בהלכה זו, הוא משמיט מכל וכל את ענין, "וקשרתם וכתבתם", ונראה שלדעתו הכתיבה היא לא חלק מהמדד לענין הנחת התפילין! אלא כוחו, כלומר מלאכתו! ולכן דורש בכלליות, "יד כהה", וכדרשתו של רב אשי!

ומי ששולט בשתי ידיו, כלומר שיש לו יכולת לעשות פעולות גם ביד ימין וגם ביד שמאל, יניח ביד שמאל ככל האדם. וכן ביאר רבינו יהונתן מלוניל, "ידכה – יד כהה, זו היא יד של שמאל, שאין בה כח לעשות מלאכה. איטר, מי שיד ימינו כהה שהיא רעועה ומקולקלת ואין לו כח בה. מניח תפלין בימינו, שימינו של איטר הוא שמאל לו, ורב כח בשמאלו. ושולט בשתי

ידיו, שתיהן שוות לו בכח דכיון דאף בימין שולט מוטב שיניחנה לשמאלו לפי שהיא שמאל כל אדם". ע"כ. והנה כלל לא נזכר בדבריהם של הרי"ף, ורבינו יהונתן ענין הכתיבה. ומבינים הם כדרשתו של רב אשי, שהכל הולך על פי הכח ולא על פי הכתיבה.

וכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ד הלכה א – ג): "היכן מניחין תפילין? ... ושל יד קושר אותה על שמאלו על הקיבורת ... איטר מניח תפילין בימינו שהוא שמאל שלו, ואם היה שולט בשתי ידיו מניח אותה בשמאלו שהוא שמאל כל אדם, ומקום קשירת התפילין ומקום הנחתן מפי השמועה למדום". ע"כ.

והנה, מוכח מתוך דבריו של רבינו, שפירש את ענין, "איטר" = "שולט". ומצריך רבינו ומודד את ענין זה, על פי כוחו של האדם. וכמו שטען רב אשי, "ידכה" = יד כהה. ויתכן והכתיבה היא דרך אחת למדוד את שליטתו של האדם. אולם אם אדם כותב ביד ימין, ואינו מסוגל לעשות שום מלאכה ביד ימין וכל דבר אשר יעשה ביד ימין תהיה מלאכתו רעועה ומקולקלת, בוודאי שבאופן כזה עליו להניח ביד ימינו, שלענין זה זו היד שנחשבת ליד כהה וחלשה.

ולכן בקשר לשאלת השואל, עליו להניח ביד שמאל ככל האדם, הואיל ומוכח הוא, שהוא שולט היטב במלאכתו ובכתיבתו ביד ימינו. ואם תאמר שגם יד שמאל שליטתו הוא מעולה וכוחו רב שם. הנה כבר הוכחנו שהשולט בשתי ידיו מניח ביד שמאל ככל האדם. ואין ליפול להזיה הקשה שעליו להחמיר ולהניח בשתי ידיים בכל יום, חלילה מלסבור שטות כזו.

ובדרך אגב אומר, שלדעתי, בנבואה זו של ישעיהו, יסוד הארץ הושאלה דווקא ליד החלשה במשל, מכיון שנאמר על האדמה (בראשית פרק ג פסוק יז): "וּלְאָדָם אָמַר כִּי־שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ וַתֹּאכַל מִן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ אֲרוּרָה הָ אֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ בְּעִצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ". כלומר, כל דבר שלילי הונח בהשאלה לשמאל. וכן מה שאמר דוד המלך (תהלים פרק עד פסוק יא): "לָמָּה תָשִׁיב יָדְךָ וְימִינְךָ מִקֶּרֶב חוקך חֵיקְךָ כַלֵּה". ומשל משלו ואמה, מדוע השבת ידך מלנקום באויבים? וביחוס הדבר ייחס אותו לשמאל, כי השמאל מורה על הדחיה והשלילה! ולכן כשאמר, "וימינך מקרב חיקך כלה", התכוין לומר, שלא יעלים יותר עצמו מלנקום באויבים, ולכן ייחס אליו החיוב שהוא הימין. וקל להבין.

"שין של תפילין – הלכה למשה מסיני"

הנה מאמר זה התעוררתי לכתוב, בעקבות סברתם ועשייתם של כמה בני אדם בדורינו, אשר עושים את האות שי"ן בשני צידי תפילין של הראש, באופן כזה שכלל לא ניכר לפי עניות דעתי, שמדובר באות שי"ן. וסברתם ותירוצם, שכל מה שצריך שיראה שי"ן זה לא בדווקא, אלא רק צריך שיראה, "דמיון שי"ן". ועל זה אומר ואענה לפני שניכנס לחקירה, שנניח וסברתם אמת! אבל בצורה שהם עושים, אפילו לא ניכר דמות אות שי"ן, אלא נראה רק ארבעה ראשים בלבד, ללא שום מושב של השי"ן!

והנה אמרו בתלמוד (בבלי מסכת שבת דף כח עמוד ב): "ואלא הא דתני רב יוסף: לא הוכשרו במלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה בלבד, למאי הלכתא? לתפילין. תפילין? בהדיא כתיב בהו למען תהיה תורת ה' בפיך – מן המותר בפיך. אלא לעורן. והאמר אביי: שין של תפילין הלכה למשה מסיני". ע"כ. ומפורש נאמר ושפתיו ברור מללו! "שין של תפילין"! לא דמיון של האות שי"ן!

וכן כתב הרי"ף (הלכות קטנות מנחות הלכות תפילין דף ז עמוד א): "ושי"ן של תפילין הלכה למשה מסיני". ע"כ. ולא כתב "דמיון של האות שי"ן". אלא "שין" של תפילין! צריך שיראה שין ממש! ואחד מן הרבנים המפורסמים הנמשכים אחר דברי רבינו הטהור הרמב"ם בפירושו לדברי הרי"ף, כתב (רבינו יהונתן מלוניל על הרי"ף הלכות תפילין (לפי דפי הרי"ף) דף ז עמוד א): "ושין של תפלין, לבית החיצון מן הצד של ימין עושין כמין קמטין דקין כקלף ונראין כמין שין של ד' ראשין ובצד שמאל שין של ג' ראשין". עכ"ל. והרי מוכח, שצריך שיראה אות שי"ן בעינינו, ולא דמיון לאות שי"ן!

ומה שכתב "כמין שי"ן", כוונתו לומר, שאין צריך לשמור על כללי כתיבה תמה, ואין צריך לעשות לאות שי"ן הזו צורה ותבנית כמו שכותבים בתפילין בדיוק! אלא צריך שיראה שיש כאן אות שי"ן למי שמסתכל על התפילין!

ואחד מתלמידי העיר הארה חשובה וכתב, "אני חושב שמה שרבינו יונתן מלוניל כתב "כמין שין של ד' ראשים", ובהמשך כתב, "שין של ג' ראשים", ולא הדגיש "כמין". נקט בלשון זו, מפני שאין שי"ן עם ד' ראשים! שי"ן כותבין עם ג' ראשים. לכן ב-ד' ראשים הוא כתב "כמין" שי"ן, ולא שי"ן ממש. אבל שי"ן של ג' ראשים היא שי"ן אמיתית כמו שכתובה בספר התורה ובתפילין ומזוזות. לכן לא כתב "כמין" שי"ן, כאשר דיבר על ג' ראשין".

והנה כתב רבינו הטהור (הקדמת הרמב"ם למשנה): "... תפלין על הקלף, ומזוזה על דוכסוסטוס, וספרי תורה על הגויל הלכה למשה מסיני, שין של תפלין, וקשר של תפלין, ורצועות שחורות, ותפלין מרובעות, ומעברתא דתפלין הלכה למשה מסיני. נכרכות בשערן, ונתפרות בגידן הלכה למשה מסיני". ע"כ. וגם כאן כתב רבינו, "שי"ן של תפילין", כלומר, יש ענין שיראה דווקא אות שי"ן למסתכלים!

וכתב בספר משנה תורה (רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ג הלכה א): "שמונה הלכות יש במעשה התפילין כולן הלכה למשה מסיני. ולפיכך, כולן מעכבות, ואם שינה באחת מהן, פסל! ואלו הם: שיהיו מרובעות, וכן תפירתן ברבוע, ואלכסונן ברבוע עד שיהיה להן ארבע זויות שוות, ושיהיה בעור של ראש צורת שי"ן מימין ומשמאל, ושיכרוך הפרשיות במטלית, ושיכרוך אותן בשיער מעל המטלית, ואחר כך מכניסן בבתיהן, ושיהיו תופרין אותן בגידין, ושעושין להן מעבורת מעור החפוי שתכנס בה הרצועה עד שתהא עוברת והולכת בתוך תובר שלה, ושיהיו הרצועות שחורות, ושיהיה הקשר שלהן קשר ידוע כצורת דל"ת". ע"כ.

והנה מדברי רבינו הללו בלבד, הינך למד, כי צריך שיהיה בעור של הבתים "צורת שי"ן"! כלומר שיראה אות שי"ן ממש! מה שאין כן כאשר כתב, "ושיהיה הקשר שלהן קשר ידוע כצורת דל"ת". והרי שבענין הקשר הזה של תפילין של ראש, לא אמר, "צורת", אלא אמר, "בצורת", שיהיה דומה בצורת הכללית לאות דלי"ת!

והמשיך רבינו וכתב בהלכה הבאה (רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ג הלכה ב): "כיצד עושים תפילין של ראש? לוקחין עץ מרובע, ארכו כרחבו וכגבהו, ואם היה גבהו יותר על רחבו או פחות ממנו, אין בכך כלום, ואין מקפידין אלא על ארכו שיהא כרחבו [=כלומר שיהיה מרובע בכל הבחינות ברוחבו]. וחופרין בו שלשה חריצין כדי שיעשה לו ארבע ראשים ... ולוקחין עור, ומרטיבין אותו במים, ומשימין בו את העץ ומכניסין את העור בין כל חריץ וחריץ, ומכמשים אותו והוא רטוב מכאן ומכאן, עד שעושין בו דמות שי"ן שיש לה שלשה ראשין מימין המניח תפילין ודמות שי"ן שיש לה ארבעה ראשים משמאל המניח". ע"כ.

והנה מדבריו של רבינו הטהור למדים אנו, כי מה שכתב "עושין בו דמות שי"ן", אין הכוונה שתהיה רק "דמות" המזכירה בחלק מחלקיה את האות שי"ן! שזה אינו כוונת הלשון, "דמות"! אלא כוונתו ברורה ביותר, שמכיון שהאות שי"ן נעשית בתפילין על ידי כמישה, כלומר על ידי לחץ עם איזמל על העור, ועל ידי כן נראית האות שי"ן לעינינו, כתב רבינו שעושים בו "דמות שי"ן", שהרואה יראה שיש כאן אות בדמות של האות שי"ן, ובא להודיע, שאין צריך שתהיה האות שי"ן מושלמת כהלכתה כמו בכתיבת סת"ם, אלא צריך שיראה אות שי"ן לעינינו!

ורבים התבלבלו במילה "דמות", וחשבו שכוונת רבינו כאן, הוא רק מלשון "דמיון"! וזו טעות בהבנת דברי רבינו! כי מילת, "דמות" , הוא שם "משותף", שפירושה יכול להיות – צוּרָה, מַרְאֶה, תְּמוּנָה, תַּבְנִית. וכמו שנאמר (מלכים ב פרק טז פסוק י): "וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ אָחָז לִקְרַאת תִּגְלַת פִּלְאֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר דַּמֶּשֶׂק וַיַּרְא אֶת הַמִּזְבַּח אֲשֶׁר בְּדַמֶּשֶׂק וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ אָחָז אֶל אוּרִיָּה הַכֹּהֵן אֶת דְּמוּת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת תַּבְנִיתוֹ לְכָל מַעֲשֵׂהוּ". ואין הכוונה, "דמיון המזבח", אלא פירוש המילה, "דמות", הוא צורה ותבנית!

ופעמים מילת, "דמות" הוא גם מלשון דמיון, כמו שכתב רבינו הטהור (ספר מורה הנבוכים חלק א פרק א): " ... הנה כבר בארנו לך ההפרש בין צלם ותאר ובארנו ענין צלם. אמנם דמות [הנאמר בבריית האדם], הוא שם מן "דמה", והוא גם כן "דמיון בענין", כאמרו "דמיתי לקאת מדבר", לא

שדמה לכנפיה ונוצתה, אבל דמה אבלו לאבלה". ע"כ. אמנם אצלנו כאן בהלכות תפילין, אין שייך לומר שדמות הנזכרת בדברי רבינו הוא מלשון דמיון רק בחלק מחלקי השי"ן, עד שאין ניכר צורתה ותהיה כשירה בכך חלילה! כי בתלמוד אמרו מפורש, "שי"ן של תפילין", לא חלק מחלקי השי"ן!

ולכן כוונתו לומר, ואף אם נאמר ונפרש שדמות בדברי רבינו הוא דמיון, כוונתו בדיוק כמו שכתבתי, שקרא לאות שי"ן הזו שעושים מלשון דמיון, משום שהיא רק צריכה להיות דומה למה שאנו כותבים בכתב אשורי בתפילין, ולא שתהיה תקינה והלכתית כמו שאנו כותבים ממש! ולכן מילת דמיון אינה חוזרת כלפי חלק מחלקיה של האות שי"ן, אלא מילת דמיון חוזרת על הדימוי של השי"ן במעשה התפילין בכללותה, לאות שי"ן בכתב אשורי! אבל בוודאי כאשר אינו ניכר שיש אות שי"ן לעינינו ורואים רק כמה ראשים כמו ראשי הגמלים, הדבר הזה אינו כשורה לפני עניות דעתי! וזה רק למי שיתעקש שמה שכתב רבינו, "דמות" הוא מלשון דמיון ולא צורה!

ולכן כאשר כתב רבינו, "עד שעושין בו דמות שי"ן", כוונתו למה שכתב בהלכה הקודמת, "ושיהיה בעור של ראש צורת שי"ן מימין ומשמאל". ע"כ. והרי מפורש כתב, "צורת שי"ן"! ואיך יעלה על הדעת לעשות 4 ראשים ללא מושב השי"ן! הדבר נראה כמו ראשי גמל ולא כמו אות שי"ן! ואם תשאל מה ההבדל ומדוע שינה רבינו את לשונו?! על זה נענה ונאמר, שכאשר דיבר על מה שצריך להיות בתפילין של הראש, כתב שיהיה בתפילין של הראש צורת שין, כלומר שיראה לעינינו אות שי"ן ממש! אבל כאשר דיבר רבינו על מעשה העשיה של התפילין וכיצד עושים צורתה שי"ן, כתב ואמר, "דמות", כי אין הדבר נעשה במעשה כתיבה תמה כמו שעושים בשעת כתיבה, אלא השי"ן הזו נעשית על ידי כמישה, והוא קימוט העור! ולכן רבינו אמר, שיעשה דמות שין, כלומר, שיעשה צורת שי"ן במעשה זה! ולפיכך, חייב שיראה לעינינו אות שי"ן עם מושבה! ולא שיראו רק ארבעה ראשים ללא מושב השי"ן! ולפי דעתי, קרוב הדבר להיות פסול לאלו שלא עושים שי"ן, כלומר שלא נראית האות שי"ן לעינינו, וכל זה מכיון שאין נראה אות שי"ן לעינינו!

והנה ראיתי להוסיף בסוף זה המאמר, הוכחות ברורות מתפילין עתיקות בני 200 שנה ויותר, אשר מעידות, כי כולם לעולם היו עושים שי"ן שנראית שהיא אות שי"ן, כלומר שניכר מושבה של השין! ולעולם בכל שנות עיסוקי בתחום הסת"ם, ראיתי המון תפילין עתיקים, מעולם לא ראיתי שעושים 4 ראשים או 3 ראשים שיוצאים ללא מושב כלל! ואין זה אות שי"ן לפי עניות דעתי, ואף לא דמיון לאות שי"ן. ואחר שכתבתי הדברים, ראיתי לצערי שיש כמה אנשים שסוברים אחרת, ופשוט לא מוכנים לקבל את הדברים, ונכנסים בחינם לספק הלכה למשה מסיני! שהרי מודים גם הם, שאם יעשו כדברינו, כלומר שיעשו מושב לאות שי"ן ויראה כאן אות שי"ן כמו שצריך, אין זה פסול! והכי הרבה, יש כאן חריגה ממנהג שספק אם היה להם! ולכן העושה כמו שאנו אומרים ומבינים, בוודאי שיוצא מכל ספק! אבל מי שמתעקש ונשאר במנהג מפוקפק, מכניס עצמו לספק הנחת תפילין של ראש, וקרוב לאבד מצוה יקרה זו!

הנה במאמר זה והבאים אחריו, נעמוד על ענין חשוב ונחוץ הנוגע לכל בני ישראל הטהורים, והוא ענין "עיבוד" העורות, שעליהם אנו כותבים כמצות התורה, תפילין, מזוזות וספרי תורה. וכן כותבים אנו, כתקנת חכמים, את ה-"מגילה", אשר נקראת, "מגילת אסתר", שציוו עלינו חז"ל, לקרוא "מגילה" פעמיים בשנה, אחד בליל פורים, והשני ביום פורים עצמו.

"על מה כותבים סת"ם (ספרי תורה, תפילין, מזוזות, ומגילות)? מקור החיוב לכך?"

והנה על הקורא לדעת, כי מצות תפילין נזכרה ורמוזה בתורה ארבעה פעמים:

א) הראשון הוא הנקרא פרשת, "קדש", ומניחים אותו בתפילין של ראש, כלומר את הקלף של הפרשיה, ראשון מצד שמאל המניח. ושם בפרשיה זו, נאמר כך (שמות פרק יג פרשת בשלח): "וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: קַדֶּשׁ־לִי כָל־בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל־רֶחֶם בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם זָכוֹר אֶת־הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים כִּי בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיא יְהוָה אֶתְכֶם מִזֶּה וְלֹא יֵאָכֵל חָמֵץ: הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב: וְהָיָה כִּי־יְבִיאֲךָ יְהוָה אֶל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ וְעָבַדְתָּ אֶת־הָעֲבֹדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה: שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצֹּת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי חַג לַיהוָה: מַצּוֹת יֵאָכֵל אֶת שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ וְלֹא־יֵרָא לְךָ שְׂאֹר בְּכָל־גְּבֻלֶךָ: וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם: וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל־יָדְךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְהוָה בְּפִיךָ כִּי בְיָד חֲזָקָה הוֹצִאֲךָ יְהוָה מִמִּצְרָיִם: וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַחֻקָּה הַזֹּאת לְמוֹעֲדָהּ מִיָּמִים יָמִימָה".

ב) השני, "והיה כי יביאך", מניחים אותו שני מצד שמאל המניח, ושם נאמר כך (שמות פרק יג פסוק יא – טז פרשת בא): "וְהָיָה כִּי־יְבִאֲךָ יְהוָה אֶל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְךָ וְלַאֲבֹתֶיךָ וּנְתָנָהּ לָךְ: וְהַעֲבַרְתָּ כָל־פֶּטֶר־רֶחֶם לַיהוָה וְכָל־פֶּטֶר| שֶׁגֶר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ הַזְּכָרִים לַיהוָה: וְכָל־פֶּטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם־לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ וְכֹל בְּכוֹר אָדָם בְּבָנֶיךָ תִּפְדֶּה: וְהָיָה כִּי־יִשְׁאָלְךָ בִּנְךָ מָחָר לֵאמֹר מַה־זֹּאת וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים: וַיְהִי כִּי־הִקְשָׁה פַּרְעֹה לְשַׁלְּחֵנוּ וַיַּהַרֹג יְהוָה כָּל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְכַר אָדָם וְעַד־בְּכוֹר בְּהֵמָה עַל־כֵּן אֲנִי זֹבֵחַ לַיהוָה כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם הַזְּכָרִים וְכָל־בְּכוֹר בָּנַי אֶפְדֶּה: וְהָיָה לְאוֹת עַל־יָדְכָה וּלְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ כִּי בְחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְהוָה מִמִּצְרָיִם".

ג) השלישי, "שמע ישראל", מניחים אותו שלישי מצד שמאל המניח, ושם נאמר כך (דברים פרק ו פסוק ד – ט פרשת ואתחנן): "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה| אֶחָד: וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ".

ד) הרביעי, "והיה אם שמע". מניחין אותו רביעי מצד שמאל המניח. ונמצא מונחים כסדר כרונולוגי שבתורה. ושם נאמר כך (דברים פרק יא פסוק יג – כא פרשת עקב): "וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ

אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־ נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־ דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ".

ובארבעת המקומות הללו כפי שראינו, נאמר והובא ענין זכר האות של התפילין. ולכן אנו כותבים את ארבעתן על הקלף, ומניחין אותם על היד ועל הראש כמצות התורה, וכקבלה שקיבלנו מדור לדור קבלה למשה מסיני.

והנה בפרשת "קדש" נאמר בתורה כך (שמות פרק יג פסוק ט פרשת בא): "וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל־ יָדֶךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְהוָה בְּפִיךָ כִּי בְיָד חֲזָקָה הוֹצִאֲךָ יְהוָה מִמִּצְרָיִם". ואנו רואים שכאן בציווי הראשון שבו מוזכר ענין שימת זכר ואות על היד ועל הראש, נאמר גם, "למען תהיה תורת ה' בפיך". כלומר, אותו האות שצריך לשים על היד, ואותו הזכרון אשר צריך לשים על הראש, קשור בקשר ישיר למה שנאמר, "למען תהיה תורת ה' בפיך".

וחז"ל בתלמוד אמרו (בבלי שבת כח:) "ואלא הא דתני רב יוסף: לא הוכשרו במלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה בלבד. למאי הלכתא? לתפילין. תפילין? בהדיא כתיב בהו, "למען תהיה תורת ה' בפיך" – מן המותר בפיך. אלא לעורן". ע"כ. ונסביר. הנה רב יוסף מביא דבר אשר היה פשוט לחכמים ולבעלי המשנה, והוא, שכל דבר הנוגע למלאכת שמים, שהוא כתיבת סת"ם, חייב להכתב על עור בהמה טהורה בלבד! כלומר אסור בשום אופן לכתוב תפילין מזוזות וספרי תורה על עור חזיר, או על עורות של חיות ובהמות טמאות, ואף לכתוב על עצים או אבנים וכיוצא בזה אסור.

וכיצד אני יודע שכאשר נאמר, "מלאכת שמים" הכוונה לענין כתיבת סת"ם? כי אמרו בתלמוד (בבלי עירובין יג: – סוטה כ.) "... וכשבאתי אצל רבי ישמעאל אמר לי: בני, מה מלאכתך? אמרתי לו: לבלר אני. אמר לי: בני, הוי זהיר במלאכתך, שמלאכתך מלאכת שמים היא, שמא אתה מחסר אות אחת או מייתר אות אחת – נמצאת מחריב את כל העולם כולו". ע"כ. והרי שמלאכת שמים נקראת על שם ענין הספרי תורה תפילין ומזוזות וכו'.

בכל אופן, הנלמד מכאן, שמכיון שנאמר, "למען תהיה תורת ה' בפיך", ובאותו הענין עצמו הוזכר החיוב להשים זכרון ואות על היד ועל הראש, למדים אנו מכאן, שחייבים אנו לכתוב את התפילין דווקא על מה שמותר לאדם להכניס לפיו ולאכול ממנו, והוא, כל חיה ובהמה שהם טהורים דווקא! ומותר לכתוב אפילו על עורות של בהמה טהורה שהיא טריפה או

נבילה, כי מה שאמרו, "מן המותר בפיך", הכוונה בעיקרו, כלומר שהוא יכול להיות מותר בסופו של דבר לאדם, כגון זה של בהמה וחיה טהורים, ולכן אין צריך לדקדק שתהיה הבהמה שחוטה כהלכתה לענין זה, אלא אפילו נמצאו פרות שהרגו אותם ללא שחיטה, מותר לכתוב בפשטות על עורן תפילין מזוזות וספרי תורה, וכן מגילות.

והתלמוד עונה לדבריו של רב יוסף ואומר, שעל עצם כתיבת התפילין, הדבר פשוט שחייב לכתוב על עור בהמה טהורה, שכן נאמר "למען תהיה תורת ה' בפיך"! והחידוש הוא, שלא רק שחובה לכתוב את התפילין על עור בהמה טהורה, אלא גם את הרצועות אשר עושים על מנת שיהיו התפילין מהודקות כהלכתם על הראש ועל היד, גם אותם העורות מה שנקרא, "רצועות", צריך שיהיו מעור בהמה טהורה. וכ"כ רבינו חננאל במקום, "אלא עור בהמה טהורה למאי הלכתא? ואסיקנא, "לרצועות של תפילין", שיהו מבהמה טהורה. אבל תפילין עצמן בהדיא כתיב בהו, "למען תהיה תורת ה' בפיך". ודרשינן, "מן המותר בפיך". וגם שי"ן של תפילין. וכי נכרכות בשערן ונתפרות בגידן ורוצועותיהן שחורות הלכה למשה מסיני הן". ע"כ.

וכתב בבית הבחירה (למאירי מסכת שבת דף כח עמוד ב): "קבלה [ממשה מסיני] ביד רבותינו ז"ל, שלא הוכשר למלאכת שמים, אלא עור בהמה טהורה [בלבד]!. ותחש שבימי משה, אף על פי שלא ידעו אם מין חיה היה אם מין בהמה היה, קבלה היתה בידם מ"מ שטהור היה, ולפי שעה נזדמן לו, ולא נראה ממינו אחריו. [ולכן] מעתה, אין כותבים ספרים תפלין ומזוזות בעורות של בהמה וחיה הטמאות, אלא בשל טהורות וכן עור שמחפין בו את הקציצה ועור של רצועות הכל בשל טהורה וכן כשתופרין אותם בגידים של אותו המין אין תופרין אלא בגידים של בהמה טהורה וכן כשמכניסין אותם בתוך הבתים שכורכין אותם במטלית ונותנין שער של מין הקלף על המטלית צריך שיהא אותו שער מבהמה או חיה טהורה". ע"כ.

וכן כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ג הלכה טו): "העור שמחפין בו התפילין, ושעושין ממנו הרצועות, הוא עור של בהמה או חיה או עוף הטהורים, ואפילו נבלות וטרפות שלהן, ואם עשה מעור טמאים או שחיפה תפילין בזהב, פסולות. ועור הרצועה צריך עיבוד לשמה, אבל בעור שמחפין בו אינו צריך עיבוד כלל אפי' עשהו מצה כשר [אמנם חייב שיהיה מעור בהמה טהורה או חיה הטהורים], ומקומות הרבה נהגו לעשות אותן בעור מצה". ע"כ.

עוד כתב רבינו (רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק א הלכה י): "אין כותבין ספרים תפילין ומזוזות על גבי עור בהמה טמאה ועוף וחיה הטמאים, אבל כותבין על גבי עור בהמה וחיה ועוף טהורים, ואפילו נבלות וטריפות שלהן, ואין כותבין על גבי עור הדג הטהור מפני הזוהמא, שאין הזוהמא פוסקת בעיבודה". ע"כ. וכן כתב רבינו בהלכות ספר תורה (רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק י הלכה א): "נמצאת למד שעשרים דברים הן שבכל אחד מהן פוסל ספר תורה, ואם נעשה בו אחד מהן הרי הוא כחומש מן החומשין שמלמדין בהן התינוקות ואין בו קדושת ספר תורה ואין קורין בו ברבים, ואלו הן: (א) אם נכתב על עור בהמה טמאה וכו'". ע"כ.

נמצאנו למדים לדעת חז"ל ורבינו הטהור:

א) חובה לכתוב ספר תורה תפילין ומזוזות על עור בהמה טהורה או חיה טהורה. ואם כתב על עור בהמה טמאה או חיה הטמאים, הסת"ם הללו פסולים, ואין בהם שום קדושה ולא קוראים בהם ברבים, ואין יוצאים בהם ידי חובה! ולא רק שאם כתב על הטמאים פסול, אלא אפילו כתב על עצים וכל סוג אחר שהוא לא של בהמה או חיה הטהורים, הרי אלו פסולים ואין בהם שום קדושה ואין קוראים בספרים אלו ברבים, ולא יוצאים בהם ידי חובה. ודבר זה אינו מפורש להדיא בתורה, אלא דבר זה קבלת חז"ל איש מפי איש שקיבל כך משה רבינו מפי ה' יתעלה שמו.

ב) ולא רק כתיבת התפילין בלבד חובה לכתוב על עור בהמה טהורה או חיה הטהורים, אלא כל מעשה התפילין, הרצועות, הקלפים, עורות הבתים, השערות הנכרכות על פרשיות התפילין, הכל כולל הכל, חייב שיהיה מן המותר לפה האדם, כלומר, שיהיה הכל נעשה מן בהמה טהורה או חיה הטהורים. ואם נכרכו פרשיות התפילין בשער בהמה טמאה, אין יוצאין ידי חובה בהנחת התפילין! אלא הכל חייב להיות מעור בהמה טהורה או מעור חיה טהורה. כל זה כתבנו לענין סוג העור שצווינו לכתוב עליו, וזו היא קבלה בידינו איש מפי איש עד משה רבינו עליו השלום.

"חובה לכתוב על עור שהוא "מעובד" דווקא"

וכעת לאחר ההבנה הזו שלמדנו, והחיוב שראינו, אשר עלינו לכתוב את הסת"ם דווקא על עורות טהורים ולא טמאים. עוד ציווי יש לנו, אמנם בהתבוננות קלה עלינו לדעת להבין ולהשכיל, כי הוא ציווי שכלי וגם מוסרי לפי עניות דעתי, והוא, שחובה לכתוב על עורות שהם "מעובדים" כדת וכדין. ודבר זה בה מחמת כמה טעמים:

א) העיבוד הוא מחזק את העור, ובכך גורם שיהיה הכתב נכתב נאה ומסודר.

ב) ללא העיבוד אי אפשר יהיה לכתוב על אותם עורות לעולם.

ג) העיבוד בא להסיר את הריח של בשר העור, כאשר נעשה עיבוד נכון על פי מסורת חז"ל.

והנה נאמר בתורה (דברים פרק ו פסוק ט פרשת ואתחנן): "וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ". וכאשר נחלק את המילה, "וכתבתם" לשנים, יצא לנו כך, "וכתב תם" – "וכתוב תם", כלומר, הבורא יתברך ציוה עלינו בתורתו, שכאשר הינך כותב מזוזה לביתך ולשעריך, הינך חייב לכתוב את המזוזה תפילין וכו' באופן שתהיה זו הכתיבה, "תמה", כלומר שתהיה כתיבה שלימה מסודרת ויפה, שכן בדברים הקשורים למלאכת שמים, חובה עלינו לדקדק ולכתוב בצורה הנאותה ביותר שקיימת.

ואמרו בספרי (ספרי דברים פרשת ואתחנן פיסקא לו ט): "**וכתבתם** – [שיהיה] **כתב שלם** ... "**וכתבתם**", **שומע אני** [שמותר לכתוב] **על גבי אבנים**? **הרי אתה דן, נאמר כאן, "כתב" ונאמר להלן** (דברים פרק כז פסוק ח פרשת כי תבוא): "וְכָתַבְתָּ עַל־הָאֲבָנִים אֵת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בַּאֵר הֵיטֵב". **מה "כתב" האמור להלן על גבי אבנים, אף כתב האמור כאן על גבי אבנים.**

או כלך לדרך זו, נאמר כאן, "כתב", ונאמר (במדבר ה כג): "וְכָתַב אֶת־הָאָלֹת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בַּסֵּפֶר וּמָחָה אֶל־מֵי הַמָּרִים", **מה "כתב" האמור להלן על הספר בדיו, אף כתב האמור כאן, על הספר בדיו. אתה דן בלשון הזה ואני אדון בלשון שבעל דין חולק. נאמר כאן, "כתב", ונאמר להלן, "כתב", מה "כתב" האמור להלן על גבי אבנים, אף "כתב", האמור כאן על גבי אבנים, אמרת הפרש, אלמוד דבר מדבר ואדון דבר מדבר, אלמוד דבר שהוא מנהג לדורות מדבר שהוא מנהג לדורות, ולא אלמוד דבר שהוא מנהג לדורות מדבר שאינו אלא לשעה, נאמר כאן, "כתב", ונאמר להלן, "כתב", מה "כתב", האמור להלן על הספר בדיו, אף כתב האמור כאן על הספר בדיו. אף על פי שאין ראיה לדבר, זכר לדבר** (ירמיהו פרק לו פסוק יח): "וַיֹּאמֶר לָהֶם בָּרוּךְ מִפִּיו יִקְרָא אֵלַי אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַאֲנִי כֹּתֵב עַל־הַסֵּפֶר בַּדְיוֹ". ע"כ.

והרי למסקנת הספרי שנכתב לאחר תקופת המשנה, אין כתיבה דווקא אלא על דבר שנקרא, "ספר", ולעולם ועד עור שאינו מעובד, לא יקרא בשם, "ספר". כלומר, אע"פ שאין כותבים אלא על עור בהמה טהורה וחיה הטהורים, בכל זאת, אין הם ראויים ומוכשרים לכתיבה, אלא דווקא אחרי עיבוד אשר מקנה להם שם של, "ספר"! וכל זמן שהעור לא עובד כהלכתו ותיקונו, לעולם לא יקרא עור הבהמה, "ספר".

ולכן כתוב אצל הכהן, "וכתוב בספר", וכן אצל ירמיה נרמז ענין זה ונאמר, "ואני כותב על הספר בדיו", משמע ששניהם כתבו על עור שעובד כהלכתו, וראוי הוא לכתיבה שתהיה מתוקנת ונאה. ולמדים אנו, שעיקר מטרת העיבוד של העור, הוא על מנת לתקן את העור שיהיה ראוי לכתיבה מסודרת ונאה. ולא זו בלבד, אלא צריך שהכתיבה שתהיה על העור תוכל להתקיים לדורי דורות, ולא שיהיה העור במצב שהוא לא ראוי לקבל הדיו כמו שצריך. כי פעמים יתכן שיעבדו העבדנים בחומר מסויים, והכתיבה תהיה נאה על העור ותהיה מתוקנת, אמנם הקלף לא יספוג היטב את הדיו לאורך זמן, וכל זה משום שלא עובד כהלכתו.

ולא אחת ראינו שדיו הנכתב על עור שעובד בחומר הנקרא, "סיד", האדים במשך הזמן והשנים, או אפילו במקרים מסויימים התנתק מן הכתב וכו'. וכעת שאני כותב בענינים הללו, אני מעלה בדעתי, האם כאשר עזבו את מסורת חז"ל ועיבדו בדברים שאין עליהם מסורת, האם המון תקלות צצו להם בעקבות כך? על זה נעמוד בהמשך.

וכתב רבינו הטהור ופסק (רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק א הלכה יד): "**ספר תורה, תפילין, ומזוזות, שכתבן על גבי עור בהמה חיה ועוף הטמאין, או על גבי עורות שאינם מעובדין, או שכתב ספר תורה ותפילין על עור שלא עבדן לשמן, הרי** [כל] **אלו פסולין**". ע"כ. **והנה רבינו משווה דין עור טמא לעור מבהמה טהורה שלא עבר עיבוד כמו שצריך. ויש לחקור,**

האם מדובר בעור שלא עבר שום עיבוד כלל? או שמא מדבר בעור שעבר עיבוד אמנם לא הסתיים תהליך העיבוד של העור, ובזה הענין גם יהיה פסול? ולפי עניות דעתי, פשוט שלענין עיבוד בעניני סת"ם, רבינו מדבר על עורות שאינם מעובדים כהלכתם, ואפילו עברו עיבוד כלשהו, כל זמן שלא מוכנים לכתיבה נאה מסודרת ומתוקנת, הרי נקראים עורות אלו, "אינם מעובדים".

ונראה כי מקור דברי רבינו, הוא ממה שאמרו במשנה (מסכת מגילה פרק ב משנה ב)**:** "קראה סירוגין ומתנמנם יצא. היה כותבה דורשה ומגיהה, אם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא. היתה כתובה בסם ובסיקרא ובקומוס ובקנקנתום על הנייר ועל הדפתרא לא יצא, עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו". ע"כ.

ובתלמוד ביארו משנה זו ואמרו (בבלי מגילה יט.)**:** "דיפתרא – דמליח וקמיח ולא עפיץ, נייר – מחקא". ע"כ. והנה נראה כי התשובה לשאלה ששאלנו לעיל מונחת כאן לפנינו, כי התלמוד משמיענו שמה שרבותינו בעלי המשנה פסלו מגילה וכו', הוא על עור שעיבד אותו העבדן במלח, ולאחר מכן עיבד אותו בקמח, אלא שלא סיים את תהליך העיבוד בעפצים, ועור זה אע"פ שעובד על ידי שני שלבים חשובים שהם המלח והקמח, כל זמן שלא הסתיים עיבודו, הרי אין דינו כלל נחשב שיהיה ראוי ל – "ספר", כי לא יקרא, "ספר", אלא דווקא עור שניתן לכתוב עליו בכתיבה יפה נאה מסודרת ומתוקנת. ולכן נראה שכאשר רבינו כתב, "או על גבי עורות שאינם מעובדין", הכוונה בוודאי שלא הסתיים עיבודן, ואינן נקראים בשם, "ספר" שראוי לכתוב עליו כדת וכדין.

וכתב רבינו הטהור בפירוש המשנה (רמב"ם מסכת מגילה פרק ב משנה ב)**:** "נייר, "אלכאגד". דפתרא – העור שלא נגמר עבודו". עכ"ל. ומלשון רבינו מוכח שעור שהחל עיבודו במלח, והמשיכו עיבודו בקמח, כל זמן שלא נגמר עיבודו, הרי כל מלאכת שמים שיכתב עליו דינו יהיה פסול ואין יוצאין בו ידי חובה. ולכן מה שכתב רבינו למעלה הבאנו דבריו, "או על גבי עורות שאינם מעובדין", כוונתו במילים אלו, שלא נסתיים עיבודם, ואע"פ שעברו עיבוד מסויים, הנה אם לא הסתיים העיבוד כתקנו וכמו שלימדו חכמים לעשות, הרי כל אשר יכתוב עליו יהיה פסול.

וכבר כאן נוכל לומר בפשטות, שמה שממליחים הגוים את עורות הבהמה בחו"ל ושולחים אותם לישראל, אין זה נקרא, "עובד שלא לשמה", מכיון שמה שממליחים הגוים את העורות אין עושים כן משום פעולת העיבוד, אלא על מנת לשמר את העורות שלא יסריחו ולא יתקלקלו. ואין הבדל בין עור שעתיד להיות, "נויל", לעור שעתיד להיות, "קלף". אע"פ שהגוי המליח את העורות, כל זמן שלא ראויין לכתיבה בעיבוד נכון והלכתי כדת וכדין, פעולתם לא מעלה ולא מורידה.

ויותר מזה נראה, כי אפילו אם ישראל עיבד את העור ומלח אותו, ולאחר מכן עיבד בקמח, וכל התהליכים הללו לא עיבד לשם ספר תורה או תפילין, ונזכר רק בשלב האחרון,

כלומר שעדיין אין העור הזה ראוי לכתיבה כדת וכדין, נראה כי יועיל לו לומר, "הריני מעבד עור זה לשם קדושת תפילין או ספר תורה", שעד שלא הסתיים עיבודו כהלכתו אין דינו, "ספר", ויכול הוא עדיין לומר, "הריני מעבד", מכיון שעור שעבר עיבוד במלח וקמח, נחשב לדעת חז"ל ל-"עור שאינו מעובד כלל" לענין תפילין וספר תורה וכו'.

והנה כתב הרב המאירי (בית הבחירה למאירי מסכת שבת דף עט עמוד א): " ... שלוש עורות הן, "מצה" – ו-"חיפה" ו-"דפתרא". "מצה" – כמשמעה, רוצה לומר, [עור] שלא נתעבד כלל, לא במלח, ולא בקמח, ולא בעפצים. אלא שהוא עדיין לח בלא שום עיבוד, והוא נקרא בסוגיא זו, "בושלא" ... "חיפה" – הוא שנמלח כדי לנגב העור, אבל לא נתנוהו בקמח ומים שרגילין ליתנו שם אחר המליחה, וכל שכן שלא תקנוהו בשחיקת העפצים שרגילין לתקנו בהם אחר הקמח ... "דיפתרא" – הוא שנמלח והשהו אותו אח"כ בקמח ומים, אבל לא תקנוהו בשחיקת עפצים". ע"כ.

ונמצאינו למדים:

א) עורות בהמה וחיה הטהורים אשר כותבים עליהם תפילין, מזוזות, ספרי תורה ומגילות, חובה לעבד אותם כדת וכדין, ורק לאחר מכן הכתיבה עליהם תהיה כתיבה תמה כהלכתה. ואם כתב על עור שאינו מעובד, או אינו מעובד כהלכתו, הרי הסת"ם הללו פסולים ולא יוצאים בהם ידי חובה.

ב) עור שעובד בשני תהליכים שהם "מלח" ו-"קמח", אין זה נחשב עיבוד כלל לענין מלאכת שמים, כי עדיין לא הסתיים עיבודן, ואין הם כשרים לכתוב עליהם סת"ם כלל! ואם נזכר שלא עיבד לשמה, יכול בשלב זה לומר שהוא מעבד לשמו.

ג) עור שכותבים עליו תפילין וספר תורה, חייב שהעיבוד עצמו יהיה לשמן. כמו שכתב **רבינו** (רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק א הלכה יא): "גויל של ספר תורה, וקלף של תפילין או של ספר תורה, צריך לעבד אותן לשמן, ואם עבדן שלא לשמן, פסולין. לפיכך אם עבדן הכותי, פסולין, אף על פי שאמרנו לו לכותי לעבד עור זה לשם הספר, או לשם התפילין, פסולין. שהכותי על דעת עצמו הוא עושה, לא על דעת השוכר אותו, לפיכך כל דבר שצריך מעשה לשמו, אם עשהו הכותי פסול, ומזוזה אינה צריכה העבדה לשמה". ע"כ. אמנם עור שכותבים עליו מזוזות אינו צריך עיבוד לשמו.

והנה מה שכתב הרב יוסף קאפח במהדורתו למשנה תורה (עמוד שיב אות יז): שכל מה שהמלח הוא ראשית ומיעוט מן העיבוד, הוא דווקא בגויל שהוא העור שלא נחלק. אמנם בקלף, המלח הוא רוב העיבוד, ומתוך כך הוקשה לו על ענין מליחת הגוים. ע"ש. הנה בוודאי שאין בזה שום חשש, שמאחר שחז"ל נתנו בידינו אומדן ומדד מה נקרא, "ספר", והודיעו בתלמוד שאפילו עבר העור שני תהליכים חשובים של עיבוד, "מלח", ו-"קמח", והנה בכל זאת, הודיעו שכל זמן שלא עובד העור בעפצים וכיוצא בו, אין הוא נחשב ולא יוצאים בו ידי

חובת סת"ם, הרי שאין כאן שום חשש.ומה שאמרו חז"ל במשנה (מסכת שבת פרק ז משנה ב): "אבות מלאכות ארבעים חסר אחת הזורע והחורש והקוצר ... הצד צבי, השוחטו, והמפשיטו, המולחו והמעבד את עורו וכו' ... הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת". ע"כ.

וכתב רבינו הטהור (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת שבת פרק ז משנה ב): "והמעבדו – [הכוונה] המעבד את העור. והמוחקו [הכוונה] המעביר ממנו את השער. והמחתכו [הכוונה] המחתך את העור לפי מדה ... וענין העיבוד [=מטרת העיבוד] הוא חיזוק הדברים הרכים, כדי שלא ימהרו להתקלקל. והבן ענין זה והתבונן בו תמיד כשתראה מלאכה מן המלאכות, שתדע תולדת איזה אב היא, ולא תתחלף לך מלאכה שהיא כאב מן האבות בתולדה כמו שביארתי לך. ו[מה ש]אמרו, "המולחו והמעבדו", אינן שתי מלאכות! לפי שמליחת העור היא מין ממיני העבוד, והזכירו להשמיעך שהמליחה עבוד היא". ע"כ.

והנה כמובן ופשוט הדבר, שאין ללמוד ממלאכת שבת לענין כתיבת סת"ם. שלענין אבות מלאכה, מליחת כל עור בלבד, הוא עיבוד גמור לענין איסור שבת, משום שכאשר מולחים את העור, הרי מחזקים אותו, וראוי הוא לשימוש בכל מיני צורות ואופנים, ולכן לענין שבת, מליחה בלבד היא איסור גמור, שכאשר העבדן ימליח את העור, יעבור על אב מלאכה בשבת. אמנם לענין סת"ם, כל זמן שלא עבר שלושה תהליכים של, "מלח" – "קמח" – "עפצים" וכיוצא בו, לא נחשב הוא ל-"ספר", ואין יוצאים בו ידי חובה. ולכן כל זמן שלא עבר את השלב השלישי של "עפצים", אפשר לעבד אותו לשמו, ואין הוא ראוי לכתיבה עדיין.

"הלכות נישואין וקידושין – להחזיר עטרה ליושנה"

הנה בסדרת מאמרים זו, וכחלק ממלחמתנו בשקר ספר האופל וממשיכי דרכם, אשר שבשו, והרסו כל פינה טובה וחלקה ביהדות, ראיתי לנכון לקחת לתשומת ליבי, לעסוק ולבאר ענינים בהלכות נישואין והלכות קידושין, וכמובן בכל הדברים אשר נפסוק ונעלה להלכה, לא נפסוק אלא כפי דברי רבינו הטהור הרמב"ם, האיש הנאמן עלינו, בעל השכל הישר הזך והנקי, אשר מימות משה רבינו לא היה אחד שהקיף בצורה כה ברורה את כל הלכות ומצוות התורה, וכן את פירוש התורה שבעל פה, בספר אחד זך ונקי מבואר ומפורט להפליא, הוא ספר משנה תורה.

והנה מלבד שרבינו הטהור הציב את הלכות התורה וביאוריה, רבינו עוד הציב והביא לעם ישראל את הדבר החשוב ביותר, הלכות יסודות הדת, יחוד ה', הסיר מאתנו השקפות מינות, קידש מלחמת חיים נגד עבודה זרה ומשמשיה ועוד הרבה ממפעליו הגדולים! ואם לא הבורא שהוליך את רבינו בשכל ישר וזך, היינו כולנו נופלים בשקר הזוהר הטמא, והקבלה הארורה והטמאה מפי הגבורה.

ולכן ראינו לנכון לבאר את הלכות קידושין ונישואין, ובכך נדע מה נכון לעשות, ומה שאינו נכון בכמה נושאים חשובים בענינים אלו, ומהם:

א) כיצד מתקדשת האשה מן התורה.

ב) במה מקדשים את האשה.

ג) כמה צריך לכתוב "דמי" כתובה בדורינו אנו. שכן כל מה שתיקנו חז"ל לכתוב כתובה הוא על מנת שלא יוציא אדם את זו שמקדש בקלות, ולכן תיקנו לקדש בחוזה כתובה, ב-200 דינר כסף בהתאם למה שהיה בתקופתם. ולכאורה, עלינו להתאים את "דמי" הכתובה בדורינו אנו, שיהיה סכום הוגן, שכן אם יקדש בסכום מועט, נמצא תכלית תקנת חז"ל בטלה!

ד) האם בדורינו צריך לעשות מלבד "שטר כתובה" גם חוזה נישואין מול "עורכי דין", שכן לכאורה, חוזה נישואין שנכתב ונערך אצל "עורך דין" ונעשה הדבר תחת ידיה החזקות של המדינה והמלכות, יגרום דבר זה לאותו אחד שמקדש, לא להקל ראש באשתו, ולא ימהר להוציא מביתו בעבור כל ענין. שלצערינו יראת השמים ירדה פלאות, והמון בני אדם אינם יראים כל כך מתקנותיהם של "חז"ל" ועוצם הזהירות לא לעבור על דבריהם!

ה) נעמוד על נקודה חשובה, שהבעל המקדש, הוא זה אשר צריך לומר בעצמו את כל סדר הנישואין והקידושין, ולכתחילה לא יביא לאחרים לקדש בשבילו כמו שנוהגים היום.

אלו הם מקצת מן הדברים שיש לעמוד עליהם, ולהחזיר עטרה ליושנה, ולנהוג בכל הדברים האלו בשכל ישר, ולהבין מה רצה ה' יתברך מהאדם, ולרדת לעומק תקנותיהם

של חז"ל עליהם השלום, אשר היה מוחם זך ודרכו והלכו במחשבה ישרה המיטיבה עם בני האדם.

"ההבדל בין קידושין ב-"שטר", לבין קידושין ב- "שטר כתובה" – תקנת חז"ל"

והנה אחד מן הדברים החשובים שתיקנו חז"ל בחכמתם, הוא נוסח – "שטר כתובה". ויש לציין דבר חשוב כבר בתחילת זה המאמר, שיש הבדל בין המקדש, ב-"שטר", לבין המקדש, ב-"שטר כתובה". וההבדל הוא, שקידושין מן התורה יכולים להיות בכל "שטר" [=הסכם כתוב, כלומר, "חוזה נישואין"] בין האיש לאותה האשה שמקדש הוא. ומן התורה אין צריך שיהיה "שטר כתובה" בדווקא. אלא כל שקידש את האשה בהסכם כתוב ביניהם המעיד ומגיד שהוא לקחה לו לאשה, בזה מתקדשת האשה מן התורה.

אלא שחז"ל תיקנו נוסח, "שטר כתובה", ולכן על אף שקידושין בשטר הם תופסים מן התורה, קידושין בשטר כתובה אינן חובה מן התורה. אמנם גם המקדש בשטר כתובה, בוודאי כי קידושין אלו תופסים מן התורה, מכיון שסוף סוף יש לפנינו שטר. וזה הבדל חשוב שיש לשים לב אליו, כי המון לא נחתו לדברי רבינו, שמצד אחד כתב שקידושין בשטר כתובה הם מדרבנן, ובמקום אחר כתב שהמקדש בשטר זה אחד מן הדרכים שמתקדשת בהם האשה מן התורה. וכמובן, על פי האמור אין כאן שום קושי, כי גם כאשר האיש מקדש את האשה בנוסח, "שטר כתובה", יש כאן קידושין מן התורה, אלא שנוסח הכתובה וחיובו שיהיה בנוסח הזה דווקא, חיובו רק מחכמים בלבד!

ובן כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות אישות הקדמה): "הלכות אישות. יש בכללן ארבע מצות, שתי מצות עשה, ושתי מצות לא תעשה. וזה הוא פרטן: (א) לישא אשה בכתובה [=שטר] וקידושין. (ב) שלא תבעל אשה בלא כתובה וקידושין. (ג) שלא ימנע שאר כסות ועונה. (ד) לפרות ולרבות ממנה. וביאור מצות אלו בפרקים אלו". ע"כ. והנה מפורש כתב רבינו, שמצות עשה לישא אשה בכתובה! ואע"פ שהכתובה עצמה היא תקנת חז"ל, אין בכך כלום! מכיון שכתובה ממילא היא נוסח "שטר", וממילא כאשר קידש את האשה על ידי שהקנה לה כתובה, בוודאי כי קיים מצוה מן התורה של קידושין! אע"פ שנוסח כתובה עצמה הוא תקנת חז"ל!

ולכן כתב רבינו (ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה שנה): "והמצוה השנ"ה היא שהזהירנו שלא לבא על אשה בלא כתובה [=נוסח שטר] ובלא קדושין. והוא אמרו יתברך, "לא תהיה קדשה מבנות ישראל". וכבר נכפלה האזהרה בזה הענין בלשון אחר, והוא אמרו (קדושים יט כט) "אל תחלל את בתך להזנותה". ולשון ספרא, "אל תחלל את בתך – [ידבר הכתוב ב]-זה המוסר [את] בתו פנויה שלא לשום אישות, וכן המוסרת עצמה שלא לשם אישות.

ושמע ממני למה כפל לאו זה בזה הלשון, ואיזה ענין הוסיף בו. [=כי כבר אמר, "לא תהיה קדשה", והזהיר שכל הבועל אשה שלא לשם קידושין, מה שנקרא "בעילת פנויה", עובר על לאו מן התורה. ושוב אמר, "אל תחלל

את בתך", והוסיף בזה והכפיל לאו נוסף]. וזה שכבר קדם מדיניו יתעלה שהבועל בתולה בין שיהיה מפתה או אונס, אינו חייב שום עונש מן העונשים, אלא קנס ממון לבד, ושישא אותה, כמו שהתבאר בכתוב (משפטי' כב כי תצא כב). ו[מפאת זה הענין], היה עולה במחשבתנו, כי אחר שזה הדבר אין בו זולת קנס ממון, שיהיה דינו הולך כדין דבר שבממון, וכמו שיש רשות לאדם לתת לחברו מממונו מה שירצה או יפטרהו במה שיש לו אצלו, שיהיה כמו כן מותר לו שיקח בתו הנערה, ויתנה לאיש שיבעל אותה, ויפטרהו מזה אחר שזה זכות מזכיותיו. כלומר החמשים כסף שהם לאבי הנערה, או גם כן יתנה לו על תנאי שיקח ממנו כך וכך דינרים.

והזהיר מזה ואמר לו, "אל תחלל את בתך להזנותה". לפי שזה שדנתי בו לענשו ממון לבד אמנם הוא כשיקרה שיפתה איש או יאנוס, אבל שיהיה העניין ברצון שניהם יחד ובהסכמה אין דרך לזה. והראה בזה הטעם ואמר (קדושים שם, ע' ש"ה עמ' קיד – טו) "ולא תזנה הארץ ומלאה הארץ זמה". לפי שהפתוי והאונס לא יקרה אלא מעט, אבל כשיהיה הענין בבחירה והסכמה ירבה זה ויתפשט בארץ. וזה טעם יפה מאוד ומשובח בזה הפסוק והוא נאות לכל מה שזכרוהו החכמים ולמה שהסכימו עליו הדינים התוריים. וזה הלאו כלומר לאו ד[בעילת] פנויה לוקין עליו. וכבר התבארו משפטי מצוה זו בכתובות וקדושין". ע"כ.

והנה גם כאן בתחילת ביאור מצוה זו כתב רבינו, שהזהיר בתורה שלא לבוא על אשה אלא אם כן כתב לה שטר כתובה וקידש אותה בקידושין על ידי אותו השטר כתובה, ואע"פ שנוסח וחוזה הנישואין בין האיש לאשה המכונה, "שטר כתובה" תקנתו מדברי חכמים, הנה מכיון שעיקר הקידושין נעשים סוף סוף בשטר, וקידושין בשטר הינם מן התורה, לכן קורא רבינו לזה המקדש בכתובה, שקיים מצות עשה מן התורה, ומקודשת האשה הזו מן התורה.

כתובה – תקנת חז"ל

כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות אישות פרק י הלכה ז – י): "**וצריך לכתוב** [לכתחילה "שטר] **כתובה**" קודם כניסה לחופה, ואחר כך יהיה מותר באשתו, והחתן נותן שכר הסופר, וכמה הוא כותב לה? **אם היתה בתולה אין כותבין לה פחות ממאתים דינרים** [=משקל מאתים "דינר" כסף לא זהב. כותב לה בכתובה משקל מאתים דינרי כסף, ואין צריך שיהיה "כסף טהור" כמבואר בהמשך], **ואם בעולה אין כותבין לה פחות ממאה דינרים, וזה הוא הנקרא עיקר** [ענין ותכלית תקנת ה-]**כתובה! ואם רצה להוסיף לה אפילו ככר זהב מוסיף, ודין התוספת ודין העיקר אחד הוא לרוב הדברים, לפיכך כל מקום שנאמר בו, "כתובה" סתם, הוא העיקר והתוספת כאחד, וחכמים הם שתיקנו כתובה לאשה, כדי שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה". ע"כ.**

והנה מדבריו למדים אנו:

א) עיקר תכלית מטרת הכתובה – שלא תהיה קלה בעיני המקדש, להוציאה מביתו ולגרשה. כלומר, כאשר התחייב המקדש בסכום הוגן לקדש את זו האשה, הנה, לא מפני כל ענין וריב, ימהר להוציאה תחת ידו, כי הממון והכסף חביב על האדם ביותר, וכאשר יודע כי

יש ביניהם "חוזה קידושין" שיחייב אותו בממון רב אם יגרש אותה מביתו ויתן לה גט, הנה לא מפני כל סיבה יוציאה מהר מביתו.

ב) מפאת עובדה זו של התקנה, נמצא, כי עיקר הכתובה, הוא ענין התחייבות הממון. ולכן, כאשר כתב ב-"חוזה נישואין" בינו לבינה, שהוא מתחייב לה בחוזה זה, שהוא מקדש אותה תמורת 200 או 100 דינרים, כלומר, שאם ישלח אותה מביתו ויגרשנה, היא תקבל את הסכום הנ"ל, הנה בזה הוא קיים את תקנת חז"ל, ואפילו לא כתב לה ממש "שטר כתובה" מפאת חוסר זמנו, אלא התחייב לה בפני עדים בכך, מה שנקרא, "כתובה שבעל פה" בפני עדים, מקודשת היא בכך, ולאחר מכן יכתוב לה מה שהתחייב לה בעל פה, יכתוב לה בשטר!

שכן כתב רבינו (שם הלכה ח'): "**אין פוחתין לבתולה ממאתים ולבעולה ממאה, וכל הפוחת** [מסכום זה, מראה בכך בבירור ש]**-בעילתו בעילת זנות.** [=ואין קידושיו לכאורה קידושין! ומדוע בעילתו בעילת זנות? כי אם משלם לה ממון מועט, מראה שכאילו קנה אותה לבעילה אחת, ואין רצונו באמת לקחת אותה לו לאשה! שכן אם היה רוצה לקחת אותה לאשה ולחיות את חיי עמה, מה אכפת לו לקדש בממון רב? אלא וודאי כי המקדש בסכום מועט, מראה בכך שבעילתו לא לשם קידושין אלא לשם זנות! ולכאורה אינה מקודשת בכך].

אחד הכותב את הכתובה בשטר, ואחד שהעידו עליו עדים [=בעל פה]**, וקנו ממנו, שהוא חייב לה מאה, או מאתים,** [=ועל סמך עדות זה קידש אותה, שהרי התחייב לה בפני עדים את סכום הכתובה!]**, הרי זה מותר** [ומקודשת בכך, כלומר מקודשת בכתובה שנעשית על פה]**, וכן אם נתן לה מטלטלין כנגד כתובתה, הרי זה מותר לבעול, עד שיהיה לו פנאי לכתוב". ע"כ. ולמדים אנו, שכתובה בעל פה מותרת, אלא שצריך לכתוב לה לאחר הקידושין והנישואין, שיהיה לה חוזה ביידים כתוב.**

עוד כתב רבינו הטהור (שם הלכה י"): "**הכונס את האשה ולא כתב לה כתובה, או שכתב ואבד שטר הכתובה, או שמחלה כתובתה לבעלה, או שמכרה לו כתובתה, חוזר וכותב לה עיקר כתובה אם רצה לקיימה, לפי שאסור לו לאדם לשהות עם אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה.** [=אע"פ שנשואה לו מן התורה. מכיון שחז"ל תקנו שחובה על האדם לכתוב לאשתו שטר התחייבות בכסף, וכעת אין בידיה את זה השטר, יכול הוא לזלזל בה! ולכן אסור לשהות עם אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה, שכן עובר בכך על ציווי חכמים!]. **אבל המוכרת כתובתה לאחרים בטובת הנאה** [=שהרי כבר קיבלה את סכום הכתובה, ואין כאן שום חשש, שהקונה ממנה הכתובה יכול לדרוש בשעת הגירושין מן הבעל את הסכום, ועיקר תכלית כוונת הכתובה נשארה ועומדת]**, אינו צריך לכתוב לה כתובה אחרת, שלא תקנו כתובה אלא כדי שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה, ואם הוציא זה, משלם כתובתה ללוקח, כדרך שהיה משלם לה אם לא מכרה". ע"כ.**

עוד כתב רבינו (רמב"ם הלכות אישות פרק יא הלכה יד – יז)**: "החכמים הם שתיקנו עיקר כתובה לאשה וכו'". ע"כ. עוד כתב רבינו** (רמב"ם הלכות אישות פרק טז הלכה ג)**: "כבר הודענו שחכמים תקנו כתובה לאשה, ודין התוספת כדין העיקר, ולא תקנוה לגבותה כל זמן שתרצה אלא הרי היא כחוב שיש לו זמן ואין הכתובה נגבית אלא לאחר מיתת הבעל או אם גירשה וכו'". ע"כ.

ונחתום ענין זה ונאמר, שיש מקומות שחז"ל לא תיקנו לעשות נוסח כתובה, והם כאשר אדם מקדש חרשת ושוטה, לא תיקנו להם חכמים כתובה, ומדוע? כי מפאת מצבם הרפואי, פחדו שאם יאמרו לקדש אותם בסכום רב, המון בני אדם יתרעו ולא יקדשו אותם בכך, ולכן לא תיקנו להם כתובה. כמו שכתב רבינו (רמב"ם הלכות אישות פרק יא הלכה ד): "בתולה שהיא בוגרת או סומה או אילונית כתובתן מאתים, אבל החרשת והשוטה לא תיקנו להן חכמים כתובה, השוטה לא תיקנו לה נישואין כלל, והחרשת אף על פי שיש לה נישואין מדבריהם לא תיקנו לה כתובה כדי שלא ימנעו מלשאת אותה, וכשם שאין לה כתובה כך אין לה מזונות ולא תנאי מתנאי כתובה, ואם כנס החרשת ונתפקחה יש לה כתובה ותנאי כתובה וכתובתה מאה". ע"כ.

"ניתוץ הזיותיהם וחומרותיהם של אנשי האפילה המקובלים שר"י"

הנה, יש לא מעט אנשים ונשים שחיים חיי חורבן בשוגג, חיי אישות מפוחדים ולא נעימים, חיי צער על פי הקבלה הארורה והמטונפת מכל, דברים אשר לא שערו אבותינו הטהורים, מקומות אשר לא חשבו האבות שעם ישראל יפול ויגיעו לשפל המחשבה והדעת.

אקדים ואציג אחת מתוך אלף ההזיות של מכשפי האופל שנפלו בתוהו האלילות והטומאה. כתב בספר כף המתים (סימן רמ' אות סד): "... קודם תשמיש תאחז האשה בוהן רגל ימין של בעלה ואחר כך בוהן ידו הימנית ואחר כך תנוך אזנו הימנית ובשעה שמחזקת תבוין שיסתלקו מעליו השלשה שדים המעוררים התאוה שלא לשם שמים וזהו הסימנים שמסר יעקב לרחל". ע"כ. מה? מה זה? אדם צריך לעשות את כל ההבלים האלו לפני התשמיש? זה טקס הוצאת שדים מהובלים או תשמיש המיטה? לא הבנתי? איפה הלכתם???!!

ונבוא לענין: במאמר קצר זה, ארצה לנתוץ ולשבר את הזיותיהם של המקובלים שר"י, בענין תשמיש המיטה, שלדעת חלק מן המקובלים בהכוונת הארי הלא קדוש ותלמידו המכשף חיים ויטאל, יש לאיש לשמש עם אשתו כאשר הוא לבוש בציצית קטן. כן כן אתם שומעים נכון!! לשמש עם ציצית קטן בשעת מעשה התשמיש!!

והלא יאומן כי יסופר קרה להם, שהמקובלים עצמם מעיזים לחלוק על הברית החדשה הזוהרית הטמאה, כי סבורים הם, שגם לדעתו של מכשף האופל, צריך לשמש מטתו ללא בגדים, כלומר שסבורים הם שדעתו של מחבר טינוף הזוהר, צריך שיהיה האדם דבוק עם אשתו בבשר אחד ללא בגדים כלל! אלא שאחר העיון, נראה שלא הבינו בעצמם את דברי המכשף, כפי שנראה בהמשך הדברים, שלדעת ספר האופל, מי שמשמש ללא בגדים הם בכלל האלילים הקבליים!! האלהים של מכשפי האופל! וכלל לא אמור דיבור זה בספר האופל על בני אדם! ולא הבינו המקובלים את דברי נביא השקר המסית והמדיח, וחשבו שלדעתו צריכים האיש והאשה לשמש ללא בגדים כלל. בכל אופן, סוברים המקובלים שר"י שצריך בשעת תשמיש האיש, להיות עם ציצית קטן ואין לו להסיר אותה אפילו בשעת תשמיש!

ובסוף זה המאמר נציג את הבל דבריהם, ונוכיח את בורותם ומינותם הנגעלת מכל!

"שארה כסותה ועונה":

אמר ה' בתורה וציוה (שמות פרק כא פסוק א – יא פרשת משפטים): "וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם ... וְכִי־יִמְכֹּר אִישׁ אֶת־בִּתּוֹ לְאָמָה לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים: אִם־רָעָה בְעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר־לֹא לוֹ יְעָדָהּ וְהֶפְדֶּהָ לְעַם נָכְרִי לֹא־יִמְשֹׁל לְמָכְרָהּ בְּבִגְדוֹ־בָהּ: וְאִם־לִבְנוֹ יִיעָדֶנָּה כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת יַעֲשֶׂה־לָּהּ: אִם־אַחֶרֶת יִקַּח־לוֹ שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע: וְאִם־שְׁלֹשׁ־אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָהּ וְיָצְאָה חִנָּם אֵין כָּסֶף". ע"כ. והנה ציוה ה' בתורה ואמר, שכל אדם הרוצה לקחת

אשה אחרת על אשתו הראשונה, חייב לדאוג לאשה הראשונה בג' ענינים, והם, "שארה", "כסותה", "עונתה". כלומר, שמאלו שלושת הדברים אסור לו לגרוע ממנה לעולם! ואם יגרע ממנה, ישלם לה כתובתה ויוציא.

ויש לשים לב לתנאי זה, שאין זה תנאי מקסימלי, אלא תנאי מינימלי, כמו שאמר, "אם אחרת יקח לו", כלומר, תנאי מינימלי שאדם חייב לאשה אשר הוא מקדש והיא נמצאת תחת חסותו! שכן חובת הבעל לאשתו מלבד הדברים האלו, הוא לשמחה בכל אשר ידו, כמו שאמר (בראשית פרק ב פסוק כא – כד פרשת בראשית): "וַיַּפֵּל יְיָ אֱלֹהִים| תַּרְדֵּמָה עַל־הָאָדָם וַיִּישָׁן וַיִּקַּח אַחַת מִצַּלְעֹתָיו וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה: וַיִּבֶן יְיָ אֱלֹהִים| אֶת־הַצֵּלָע אֲשֶׁר־לָקַח מִן־הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבִאֶהָ אֶל־הָאָדָם: וַיֹּאמֶר הָאָדָם| זֹאת הַפַּעַם עֶצֶם מֵעֲצָמַי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לֻקֳחָה־זֹּאת: עַל־כֵּן יַעֲזָב־אִישׁ אֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד". ע"כ.

וההדבקות האמורה כאן בתורה, היא גם על דרך המוסר, וגם על דרך המציאות, שהקרבה בין האיש והאשה, צריכה להיות בפן המוסרי, שיעשה רצונה והיא תעשה רצונו, שימלא את רצונותיה וחשקיה בדברים אשר היא אוהבת.

ובפן המציאותי, שידבק בה, יאהב אותה, יעריך אותה, יבוא אליה ויתקרב אליה לפני מעשה התשמיש עצמו, וכן במעשה התשמיש עצמו ישמש עמה באהבה ולא רק שיפיק רצונו בלבד, וכן שלא יגנוב דעתה ויבוא על אשת חבירו חלילה, כלומר שלא יבגוד בה! כמו שאמרו במדרש (בראשית רבה פרשה יח סימן ה): "... שנא' ודבק באשתו ולא באשת חבירו ולא בזכור ולא בבהמה". ע"כ.

ולדעתי יש כאן קצת רמז גם ברובד המציאותי המורגש בדגש, במה שאמר, "והיו לבשר אחד", והוא, שבשעת תשמיש צריכים הבעל והאשה להיות דבוקים אחד לשני בדיבוק בשר ללא חוצץ, ולא חלילה שישמשו מיטותיהם בלבושיהם, ואפילו לא בלבוש מועט, אלא צריכים להיות ערומים באופן שהחיבור ביניהם יהיה ללא לבוש כלל.

וכן אמר מיד, "וַיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם עֲרוּמִּים הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יִתְבֹּשָׁשׁוּ". והרי שבמעשה זה הדגיש ואמר, שמעשה התשמיש היה ללא בגדים כלל! ואף שעיקר הלימוד בענין זה, בא ללמד שהיה אצלם התשמיש כמו אכילה ושתיה, כי לשם שמים כיוונו בלבה, ולכן לא התבוששו. בכל זאת גילה הכתוב כי מעשה התשמיש כאן היה במצב שהיו שניהם ערומים לגמרי.

וזה ענין חשוב מאוד במעשה התשמיש בין האיש והאשה, וביתר שאת אצל האשה, כי האשה, עיקר הנאתה הוא בפן הרגשי, הפסיכולוגי. ואשה שמרגישה שבעלה משמש עמה ללא אהבה עזה וחזקה, ללא רצון שהחיבור ביניהם יהיה מושלם, אלא מרגישה שהגבר עושה זאת רק משום חובה, או משום שרוצה לפרוק את עצמו מפני המראות שראה בחוץ, היא לעולם לא תוכל להנות באמת ממעשה התשמיש ולהפיק תאוותה! וזה צער גדול מאוד

בשביל האשה. ולכן אמר בתורה והדגיש, "שארה ... לא יגרע", כלומר, שלא יגרע האדם מדיבוק הבשר אליה, ולא ישמש עמה בבגדים ואפילו לא בבגד אחד, כי יש בזה גנאי גדול בפן הרגשי כלפי האשה.

ובשונה מהגבר, שהגבר מפיק את הנאתו במציאות הדבר יותר מרגש הדבר, לכן אזהרה זו חוזרת כלפי הגבר, שהוא לא ימנע מאשתו את ענין הרגש, האהבה, המילים חמות. וביותר יש לתת דגש, שמעשה התשמיש בין האיש והאשה מקרב מאוד את האהבה והאחווה, ומעלה בכמה רמות את היחסים ביניהם, ולכן אין ראוי שאדם יבוא על אשתו מיד ויסיים את מעשה התשמיש באופן שיראה כ-"ניצול"! אלא ידבר עמה לפני המעשה, ויפייס אותה במילים חמות, ויעשה כל מה שלפי דעתו יגרום להנאתה.

ולכן כתבו חז"ל ורבינו (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה ט): "אשתו של אדם מותרת היא לו, לפיכך כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה, בועל בכל עת שירצה ומנשק בכל אבר ואבר שירצה, ובא עליה כדרכה ושלא כדרכה, ואף על פי כן מדת חסידות שלא יקל אדם את ראשו לכך ושיקדש עצמו בשעת תשמיש כמו שביארנו בהלכות דעות, ולא יסיר מדרך העולם ומנהגו שאין דבר זה אלא כדי לפרות ולרבות". ע"כ.

"ישמש עם האשה לדעתה ומתוך שיחה ושמחה":

וכן כתבו חז"ל ורבינו הטהור (רמב"ם הלכות אישות פרק טו הלכה יז – כ): "וחובה על כל איש לקנאות לאשתו, אמרו חכמים אין אדם מקנא לאשתו אלא אם כן נכנסה בו רוח טהרה, ולא יקנא לה ביותר מדאי, ולא יאנוס אותה ויבעול בעל כרחה אלא לדעתה ומתוך שיחה ושמחה". ע"כ. שימו לב למילותיו הטהורות של רבינו, "אלא לדעתה, ומתוך שיחה ושמחה", מה פירוש לדעתה? רק כאשר היא רוצה מהלב לשמש עם בעלה, ועושה זאת מתוך שיחה, מילים חמות, שיראה לה אהבתה, ויפנק אותה בכל דרך שאפשר! וכמו שסיים הרמב"ם וכתב, "ומתוך ... שמחה"!. ובוודאי שכאשר יהיה מעשה התשמיש בדרך הזו, תרבה האהבה בין האיש והאשה, ויהיו לבשר אחד!

עוד כתב רבינו (הלכה יט – כ): "וכן צוו חכמים שיהיה אדם מכבד את אשתו יתר מגופו ואוהבה כגופו, ואם יש לו ממון מרבה בטובתה כפי הממון, ולא יטיל עליה אימה יתירה ויהיה דיבורו עמה בנחת ולא יהיה עצב ולא רוגז. וכן צוו חכמים על האשה שתהיה מכבדת את בעלה ביותר מדאי ויהיה לו עליה מורא ותעשה כל מעשיה על פיו ויהיה בעיניה כמו שר או מלך מהלכת בתאות לבו ומרחקת כל שישנא, וזה הוא דרך בנות ישראל ובני ישראל הקדושים הטהורים בזיווגן, ובדרכים אלו יהיה ישובן נאה ומשובח". ע"כ.

"קירוב הבשר בשביל האשה זה העיקר":

וכאות וראיה לדברי, שהאשה מגיעה לסיפוקה יותר מהפן הפסיכולוגי, הרגשי, ובפרט

מדיבוק הבשר, ראה מה שהזהירו חז"ל ורבינו בענין נשים המשחקות זו עם זו, כמו שכתב רבינו (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה ח): "נשים המסוללות זו בזו אסור. וממעשה מצרים הוא שהוזהרנו עליו, שנאמר, "כמעשה ארץ מצרים לא תעשו". אמרו חכמים, מה היו עושים? איש נושא איש, ואשה נושא אשה, ואשה נשאת לשני אנשים, אף על פי שמעשה זה אסור אין מלקין עליו, שאין לו לאו מיוחד, והרי אין שם ביאה כלל, לפיכך אין נאסרות לכהונה משום זנות ולא תיאסר אשה על בעלה בזה שאין כאן זנות, וראוי להכותן מכת מרדות הואיל ועשו איסור, ויש לאיש להקפיד על אשתו מדבר זה ומונע הנשים הידועות בכך מלהכנס לה ומלצאת היא אליהן". ע"כ.

ומוכח, שאע"פ שאין תשמיש בין הנשים, כלומר אין ביאה, כמו שכתב הרמב"ם, "והרי אין שם ביאה כלל", עדיין נשים נהנות ממעשה זה! ואם תשאל, כיצד נהנות הנשים במעשה זה? אלא הענין כפי שכתבנו, שעל ידי דבקות הבשר ביניהם ורגש האהבה, מתעוררות הן לתאווה ונהנות במעשה זה. מה שאין כן אצל האיש, ולכן הזהיר אצל האיש ואמר (ויקרא פרק יח פסוק כב פרשת אחרי מות): "וְאֶת זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה הִוא". ולא דיבר אצל האיש בענין "חיכוך הבשר"! כי אצלו אין זה עיקר התכלית, אלא אמר, "ואת זכר לא תשכב משכבי אשה", כלומר, שהזהיר הבורא שלא יבוא האיש על איש אחר כמו שבא על אשה, כי עיקר הנאתו של האיש הוא במעשה עצמו ולא בחיכוך הבשר דווקא.

ולכן ענין דיבוק הבשר, הרגש, אהבה, מילים חמות, ועשיית כל מעשה של הנאה כלפי האשה, כל זה הוא בכלל מצות התורה במה שאמר, "שארה ... עונתה ... לא יגרע"!

ואמר (מלאכי פרק ב פסוק יד): "וַאֲמַרְתֶּם עַל־מֶה עַל כִּי־יְיָ הֵעִיד בֵּינְךָ וּבֵין| אֵשֶׁת נְעוּרֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה בָּגַדְתָּה בָּהּ וְהִיא חֲבֶרְתְּךָ וְאֵשֶׁת בְּרִיתֶךָ". ודיבר כאן בפסוק זה, על ענין הבגידה באשת האדם, כמה מאוס הדבר אצל ה', והודיע ואמר, "כי ה' העיד בינך ובין אשת נעוריך אשר אתה בגדת בה", ואיך עשית זאת? הרי היא חברתך! היא אשת בריתך! ואמר שלמה המלך (קהלת פרק ט פסוק ח – ט): "בְּכָל־עֵת יִהְיוּ בְגָדֶיךָ לְבָנִים וְשֶׁמֶן עַל־רֹאשְׁךָ אַל־יֶחְסָר: רְאֵה חַיִּים עִם־אִשָּׁה אֲשֶׁר־אָהַבְתָּ כָּל־יְמֵי חַיֵּי הֲבְלֶךָ אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כֹּל יְמֵי הֲבָלֶךָ כִּי הִוא חֶלְקְךָ בַּחַיִּים וּבַעֲמָלְךָ אֲשֶׁר־אַתָּה עָמֵל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ". ע"כ.

וכתב הספורנו, לא יגרע – שאין מותר להרבות נשים אלא היכא דמצי למיקם בספוקייהו (יבמות פרק הבא על יבמתו) באופן שלא יגרע את הראוי לראשונה". ע"כ.

"מרידה חלקית = שמה מרידה":

והנה בתלמוד לימדו, שמרידה חלקית שמה מרידה. כלומר, יש מרידה בעצם הדבר, ויש מרידה באיכות הדבר. התלמוד מבאר שכאשר אמר ה' בתורה, "שארה ... לא יגרע", במקרה זה מדובר אפילו במרידה באיכות הדבר. והנה גם התלמוד מבין בפשטות, שמכיון שאצל האשה עיקר הנאה מן התשמיש הוא ברגש, במילים, ובחיכוך הבשר. לכן אמרו חז"ל

באופן שלא משתמע לשתי פנים (תלמוד בבלי מסכת כתובות דף מח עמוד א): "... **תני רב יוסף: שארה** [=לא יגרע] – **זו** [=ציווי לענין] **קירוב בשר** [=שיהיה בין האיש והאשה בשעת התשמיש, שיהיו דבקים אחד עם השני בבשריהם ולא בלבושם], **שלא ינהג בה מנהג פרסיים, ש**[הם] **משמשין מטותיהן בלבושיהן.** [=בלומר, רב יוסף מסביר, שכאשר ציוה ה' יתברך על האיש את התנאים המינימלים שהוא חייב לאשה, אחד מהם היה, שכאשר ישמש עמה, לא ישמש עמה על ידי לבוש מסויים, אלא צריך להיות מחוסר בגדים במעשה התשמיש, ואם לא יעשה כן, הרי הוא עובר על מה שכתוב בתורה, "שארה ... לא יגרע"]. **מסייע ליה לרב הונא, דאמר רב הונא: האומר אי אפשי אלא אני בבגדי והיא בבגדה – יוציא ונותן כתובה". ע"כ.**

שימו לב, האומר שהוא לא משמש עם האשה אלא בבגד מסויים שהוא לבוש בו, חובה עליו לגרש את אשתו ולשלם את כתובתה! והרי שפשוט הדבר, כי הענין הזה של תשמיש המיטה עם לבוש, גורע הוא לאשה! שכן אמרו רבותינו, "האומר אי אפשר אלא אני"... משמע שזו בקשה שבאה מצד הבעל ולא מצד האשה. וחז"ל ירדו לסוף דעת התורה ולסוף דעת הבריות, שאין לאשה הנאה אלא בקירוב בשר בלבד. ובתשמיש עם לבושים, יש בזה הרחקה ואף חוסר נעימות מצד האשה, שמראה עצמו שבועל להנאתו בלבד, ואינו רוצה בטובתה של האשה, שהנאתה זה קירוב בשר כמו שכתבנו לעיל. ולכן יש טענה לאשה שיכולה לטעון שיוציא אותה ויתן כתובה, אע"פ שמשמש עמה.

וכתב בבית הבחירה למאירי (מסכת כתובות דף מח עמוד א): "ואף לענין עונה לא ינהוג בה מנהג פרסיים שמשמשין מטותיהם בלבושיהם וכל האומר אי אפשר אלא בבגדי והיא בבגדה יוציא ויתן כתובה".

וכתב הרמב"ם בספר המצוות (מצות לא תעשה רסב): "והמצוה הרס"ב היא שהזהיר קונה אמה העבריה מענות אותה אם נשאה. רצוני באמרי מענות אותה שיחסור אותה מזונה או כסותה או ימנע ממנה עונתה על צד הענוי וההכאבה. והוא אמרו יתעלה (שם) שארה כסותה ועונתה לא יגרע. וזאת האזהרה בעצמה תכלול כל מי שישא בת ישראל שלא יענה אותה בדבר מאלו השלשה דברים על צד ההכאבה והצער. והוא אמרו יתעלה באמה עבריה שהזהיר שלא למנוע ממנה שארה כסותה ועונתה כמשפט הבנות יעשה לה. כבר הודיענו כי משפט הבנות הוא שלא ימנע מהן שאר כסות ועונה. והוא אמרם במכלתא וכי מה למדנו למשפט הבנות מעתה הרי זה בא ללמד ונמצא למד. ושם אמרו שארה אלו מזונותיה כסותה כמשמעה עונתה זו דרך ארץ". ע"כ.

וכתב במקום אחר (רמב"ם הלכות אישות פרק יד הלכה ז): "אסור לאדם למנוע אשתו מעונתה ואם מנע כדי לצערה עבר בלא תעשה שבתורה שנאמר שארה כסותה ועונתה לא יגרע, ואם חלה או תשש כחו ואינו יכול לבעול ימתין ששה חדשים עד שיבריא שאין לך עונה גדולה מזו ואחר כך או יטול ממנה רשות או יוציא ויתן כתובה". ע"כ.

ודין המשמש בלבוש שווה למי שמונע מאשתו מצוות עונה, ואין הבדל בין שהמרידה נעשית בעצם הדבר או באיכות הדבר, ואצל האשה תשמיש עם לבושים אינו תשמיש כמו

שצריך, ואין היא יכולה להגיע לידי הנאה במעשה זה, ולכן אמרו חז"ל שיוציאו וישלם את כתובתה.

"עושה אדם באשתו כל מה שרוצה":

והנה רבינא ורב אשי, היה חשוב להם להביא בתלמוד וללמד, שמותר לאדם לעשות באשתו כל מה שרוצה, ושלא יביא אדם עצמו לידי איסורים שלא נאסרו מעולם. ולכן אמרו בתלמוד (תלמוד בבלי מסכת נדרים דף כ עמוד א): "אמר רבי יוחנן בן דהבאי, ד' דברים סחו לי מלאכי השרת [=תלמידי חכמים]: חיגרין מפני מה הויין? מפני שהופכים את שולחנם [=האשה למעלה והוא למטה], אילמים מפני מה הויין? מפני שמנשקים על אותו מקום [=של האשה]. חרשים מפני מה הויין? מפני שמספרים בשעת תשמיש. סומין מפני מה הויין? מפני שמסתכלים באותו מקום ... א"ר יוחנן: זו דברי יוחנן בן דהבאי [=ואינם להלכה], אבל אמרו חכמים, אין הלכה כיוחנן בן דהבאי, אלא כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה; משל לבשר הבא מבית הטבח, רצה לאכלו במלח – אוכלו, צלי – אוכלו, מבושל – אוכלו, שלוק – אוכלו; וכן דג הבא מבית הצייד. אמר אמימר: מאן מלאכי השרת? [=מי אלו מלאכי השרת שהזכיר בן דהבאי?] רבנן [=הם תלמידי חכמים], דאי תימא מלאכי השרת ממש, אמאי אמר רבי יוחנן אין הלכה כיוחנן בן דהבאי? הא אינהו בקיאי בצורת הולד טפי! ואמאי קרו להו מלאכי השרת? דמצייני כמלאכי השרת". ע"כ.

ולמדים אנו, שכל דעותיו או דעותיהם של כמה אמוראים שרצו להחמיר ולהגביל מעשה תשמיש בין האיש והאשה, נדחו מכל וכל, וחלילה לספוק כמו רבי יוחנן בן דהבאי! אחר שרבי יוחנן האמורא מחבר תלמוד הירושלמי, דחה את דבריו, וכתב במפורש, "אין הלכה כמוהו", והוסיף ואמר, לא רק שאין הלכה כמוהו, אלא כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה, כך היא ההלכה. וכמובן, כל המביא את דבריו של רבי יוחנן בן דהבאי להלכה, מרים יד בתורת משה, ומחמיר על עם ישראל דברים שאסור להחמיר עליהם, וממרא מדעתו את בית הדין הגדול שבירושלים!

ולכן הרמב"ם כותב ומביא להלכה ובכך דוחה את כל חומרות ההבל, בזה שכתב (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה ט): "אשתו של אדם מותרת היא לו, לפיכך כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה, בועל בכל עת שירצה ומנשק בכל אבר ואבר שירצה, ובא עליה כדרכה ושלא כדרכה. ואף על פי כן מדת חסידות שלא יקל אדם את ראשו לכך ושיקדש עצמו בשעת תשמיש כמו שביארנו בהלכות דעות, ולא יסיר מדרך העולם ומנהגו שאין דבר זה אלא כדי לפרות ולרבות". ע"כ. כמה שכלו של רבינו היה זך, ולא החמיר על עם ישראל הבלי הבלים.

ושוב ספר שולחן ערוך אשר החטיא את עמינו והוליך אותם אחר התוהו כמו שכתבנו כל זה כאן, בעקבות הליכתו אחר ספר הזוהר, הליכתו אחר הראב"ד והזיותיו, הליכתו אחר התוספות ופסקיהם הקלושים ופלפולי הסרק העקושים, בכך גרם ר' קארו למכשול ענק,

והביא להלכה וכתב את המילה, "אסור"! כן כן, ר' יוסף קארו חולק על תלמוד מפורש, וכותב אסור על מה שלא אסור! (שולחן ערוך או"מ הלכות קריאת שמע ותפילה של ערבית סימן רמ סעיף ד – ה): אסור להסתכל באותו מקום, שכל המסתכל שם אין לו בושת פנים, ועובר על: והצנע לכת (מיכה ו, ח), ומעביר הבושה מעל פניו, שכל המתבייש אינו חוטא, דכתיב: ובעבור תהיה יראתו על פניכם (שמות כ, יז) זו הבושה, לבלתי תחטאו (שמות כ, כ) ועוד דקא מגרה יצר הרע בנפשיה, וכל שכן הנושק שם, שעובר על כל אלה ועוד, שעובר על: בל תשקצו את נפשותיכם ... הוא למטה והיא למעלה, זו דרך עזות; שמשו שניהם כאחד, זו דרך עקש". ע"כ.

מה??!! הרמב"ם כתב מפורש, "אשתו של אדם מותרת היא לו, לפיכך כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה, בועל בכל עת שירצה ומנשק בכל אבר ואבר שירצה, ובא עליה כדרכה ושלא כדרכה". ע"כ. לפי שיטתו של ר' קארו, הרמב"ם החטיא את עמינו, שהרי כתב, "ומנשק בכל איבר ואיבר שירצה"!! וכתב, "כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה"? וכיצד השולחן ערוך פוסק על פסקו של רבינו וכנגד פסקם של חז"ל, ומעלה את המילה, "אסור"?! וכי יש עזות יותר מזו? יש עזות יותר מלומר שהרמב"ם הכשיל את עמינו?! ובמילים אחרות, השולחן ערוך פוסק להלכה ללא מסורת! וכותב אסור על דבר שלא נאסר כלל!

ויתירה מזו, הרי גם דבריו של רבי יוחנן בן דהבאי, לא נזכר בהם לשון של איסור! אלא לדעתו זה מה שקורה כשעושים את המעשים הללו, ואינם להלכה ואינם להוראה. וכבר ידוע מי שממרה את דבריהם של בית הדין הגדול שבירושלים ופוסק היפך דבריהם, כמו שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות ממרים פרק א הלכה א – ב): "בית דין הגדול שבירושלים הם עיקר [=לא אחרים! לא התוספות, לא היתירות, לא החסרות, לא הראב"ד וגם לא הרמב"ם עצמו! אלא בית דין הגדול הם עיקר] תורה שבעל פה, ו[רק] הם עמודי ההוראה, ו[רק] מהם חוק ומשפט [=אסור או מותר] יוצא לכל ישראל.

ועליהן הבטיחה תורה, שנאמר, "על פי התורה אשר יורוך", זו מצות עשה, וכל המאמין במשה רבינו ובתורתו חייב לסמוך מעשה הדת עליהן ולישען עליהן. כל מי שאינו עושה כהוראתן [=כל מי שמתיר מה שאסרו הם, או כל מי שאוסר מה שהתירו הם], עובר בלא תעשה! שנאמר, "לא תסור מכל הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" [=בדיוק כמו שספר שולחן ערוך עשה ופסק, וסר מדרכם!] ... שכל חכם שמורה על דבריהם [=כמו שעשה בספר שולחן ערוך], מיתתו בחנק, שנאמר, "והאיש אשר יעשה בזדון" וגו'.

אחד [החולק על] דברים שלמדו אותן מפי השמועה והם תורה שבעל פה, ואחד דברים שלמדום מפי דעתם באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן, ונראה בעיניהם שדבר זה כך הוא, ואחד דברים שעשאום סייג לתורה. ולפי מה שהשעה צריכה והן הגזרות והתקנות והמנהגות, כל אחד ואחד מאלו השלשה דברים מצות עשה לשמוע להן, והעובר על כל אחד מהן עובר בלא תעשה, הרי הוא אומר על פי התורה אשר יורוך אלו התקנות והגזירות והמנהגות שיורו בהם לרבים כדי לחזק הדת ולתקן העולם, ועל המשפט אשר יאמרו, אלו דברים שילמדו אותן מן הדין באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן, "מכל הדבר אשר יגידו לך", זו הקבלה [למשה מסיני] שקבלו איש מפי איש". ע"כ.

עוד כתב רבינו (רמב"ם הלכות ממרים פרק ג הלכה א – ב): "**מי שאינו מודה בתורה שבעל פה** [=ביחס לכל האמור שכתב למעלה], **אינו זקן ממרא האמור בתורה, אלא הרי זה בכלל האפיקורוסין ומיתתו בכל אדם. מאחר שנתפרסם שהוא כופר בתורה שבעל פה מורידין אותו ולא מעלין, והרי הוא כשאר כל האפיקורוסין והאומרין אין תורה מן השמים והמוסרין והמומרין, שכל אלו אינם בכלל ישראל ואין צריך לא לעדים ולא התראה ולא דיינים אלא כל ההורג אחד מהן עשה מצוה גדולה והסיר המכשול". ע"כ.**

ומכאן הינך למד, שבשעה שספר שולחן ערוך פסק, "אסור להסתכל באותו מקום ... וכל שכן הנושק שם". הרי הוא ממרא את בית הדין הגדול שבירושלים! שמפורש אמרו חז"ל בתלמוד, "אין הלכה כיוחנן בן דהבאי, אלא כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה". אמנם, ספר שולחן ערוך החליט, שהדבר אסור בניגוד גמור לדעתם של חז"ל ולדעתם של רבינא ורב אשי, שעד זמנם היה בית דין גדול ועל פיהם ישק דבר!

והניף רבינו ידו וחיזק ענין זה ללא פחד, וכתב בתשובה (תשובות הרמב"ם בלאו חלק ד' עמוד 135, שתי תשובות רצופות סימן שי' טור ימיני): "'**ולפי אלו העיקרים כולם שזכרנו, אמרו** [=רבותינו בעלי התלמוד ולימדנו], **שאין ראוי להניח בני אדם** [=כלומר, אין ראוי ולא נבון הדבר, לא לומר לבני אדם שהם אוסרים על עצמם דבר מותר!], **על איסור מה שחשבו** [=הם שהוא] **אסור, לפי שמה שזכר ה**[תלמוד] **ירושלמי, הוא התרת מה שחשבו בו** [=שהוא] **אסור, לא חיוב סתירת מנהג שיש בו טעות.**

לפי שאין הפרש [לדעת חז"ל] **בין התרת האסור** [=שעוקר הלכה מבית ישראל], **ובין איסור המותר** [=שבשני המקרים הדבר גרוע ומוליד חורבן! שכאן כאשר התיר מה שאסור, הרי הוא עוקר הלכה. וכאן כאשר אסר מה שמותר, הרי הוא עוקר הלכה מבית ישראל ומפירוש התורה שבעל פה, שהרי כל בית ישראל נשענים על מסורת!] **... ואילו אסרנו כל דבר שהוא ודאי מותר** [=כמו שנהג השולחן ערוך], **מחמת ספק איסורא שאפשר שימצא בסוג אותו הוודאי או במינו, כי אז היינו אוסרים כל המותרות כולן, וכבר בארנו בכלל העיקרים שבארנום שהדברים כולם מותרים מהתורה, זולתי מה שנתברר איסורו". ע"כ.**

ודברים אלו של רבינו צריכים להיות חקוקים וברורים אצל כל מורה הוראה! שפעמים נדמה למורה הוראה, ובפרט אנו האנשים שהתעוררו לשקר ספרי האפילה והחשיכה, לשקר הקבלה הארורה והטמאה מפי הגבורה, לחומרות האחרונים, מחוייבים אנו להודיע היכן יש עיוות וחומרה שאינה צריכה! שהרי מי שאוסר על עצמו דבר שהוא מותר, בידיעה ומחשבה שזה אסור, הרי הוא מעוות ועוקר מסורת ותורה שלימה! ולכן אף שבעיני בני אדם לאסור דבר מותר נראה בסדר, ולהתיר דבר אסור נראה רע! רבינו מלמדנו שאין הפרש ביניהם! שאפילו בשביל "להציל", "לשמור", אסור להשאיר בני אדם על המחשבה שמה שמותר על פי הדין ומשפט התורה הוא "אסור", כי אז יהיו טועים ומטעים!

ולכן, כוונתו של השולחן ערוך לא מעלה ולא מורידה בענין זה, בפסק זה שפסק מלבד פסקי המינות שהביא בשולחנו, הרי הוא בכך המרה את בית הדין הגדול שבירושלים, ועקר תורה מישראל. וקל להבין.

"ארבעה דברים הקב"ה שונאן":

ואמרו בתלמוד (בבלי מסכת נדה דף טז עמוד ב): "אמר רבי שמעון בן יוחאי: ארבעה דברים הקדוש ברוך הוא שונאן ואני איני אוהבן; הנכנס לביתו פתאום [=שמבהיל את האנשים הנמצאים בבית], ואצ"ל – לבית חבירו. והאוחז [בכל כף ידו] באמה ומשתין מים. ומשתין מים ערום לפני מטתו [=יש בזה מיאוס וננאי גדול], והמשמש מטתו בפני כל חי". ע"כ.

והנה במדרש ויקרא רבה (ויקרא רבה פרשת אחרי מות): נזדמן להם גרסא משובשת, וכך אמרו: "מ' ר' שמעון בן יוחי ארבעה דברים הקדוש ברוך הוא שונאן ואני איני אוהבן. האוחז באמתו ומשתין, והמשמש מיטתו ערום, והאומר דבר שבינו לבין אשתו בפרהסיא, והנכנס לתוך ביתו פתאום, ואין צריך לומר בתוך ביתו של חבירו". ע"כ. והנה מה שהובא גרסא, "והמשמש מיטתו ערום", נראה בוודאי כי גרסא משובשת נזדמנה כאן. שכן מבואר בתלמוד (תלמוד בבלי מסכת שבת דף סב עמוד ב): "אמר רבי אבהו, ואמרי לה במתניתא תנא: שלושה דברים מביאין את האדם לידי עניות, ואלו הן: המשתין מים בפני מטתו ערום, ומזלזל בנטילת ידים, ושאשתו מקללתו בפניו". וענין המשתין מים בפני מיטתו, הובאה בשתי מקומות בתלמוד, וענין המשמש מיטתו ערום, לא הובא בשום מקום בתלמוד, אלא המקור הראשון לכך הוא המדרש הנזכר, ובוודאי טעות סופר ושיבוש הוא.

וגם התוספות הזכירו שהמקום היחיד שנזכר גרסא זו הוא רק במדרש, כמו שכתבו (תוספות מסכת נדה דף יז עמוד א ד"ה ומשתין מים): "ומשתין מים ערום לפני מטתו – דאמר בשבת (דף סב:) דקשה לעניותא. ויש ספרים דגרסי הכא משמש מטתו ערום, וכן הוא בויקרא רבה. וטעמא שיש לו להיות צנוע בשעת תשמיש כדאמרינן בנדרים (דף כ.)". ע"כ. וגם המאירי נמשך אחר גרסא זו שלא הובאה אצל רבותינו, וכתב המאירי (בית הבחירה למאירי מסכת נדה דף טז עמוד ב): "ואף רבותינו אמרו בשם ר' שמעון ארבעה הב"ה שונאן ואף אני איני אוהבן הנכנס לבית פתאום והאוחז באמה ומשתין והמשמש מטתו ערום ר"ל שלא יתכסה בטליתו או בבגדים המוצעים על מטתו והמשמש מטתו בפני כל חי ר"ל שיש בו דעת כגון לפני עבדיו ושפחותיו ובני ביתו ומ"מ לפני שאר בעלי חיים או אף בפני תינוק שאינו יודע לדבר מותר". ע"כ.

אלא, שגם המאירי וגם התוספות הבינו, שאף לגרסא זו, אין הכוונה, ערום, שישמש עם בגדיו, אלא כוונתם שיכסה עצמו בשעת התשמיש בשמיכה או בטלית מעליו.

אלא שדברי התוספות גם הם סותרים לגמרי את גרסת התלמוד, "משמש מטתו ערום", שכן התוספות מפנים לתלמוד בנדרים כראיה לגרסא משובשת זו, אמנם שם נדחו מכל וכל טענותיו של רבי יוחנן דהבאי, ומכיון שכך, ממילא נדחתה הגרסא המשובשת של, "משמש מטתו ערום", ואין זה להלכה כלל. ולכן הרי"ף והרמב"ם לא הביאו דין זה להלכה. ולפיכך מותר לאדם לשמש עם אשתו ערום, ואין הוא חייב לכסות עצמו בשום כיסוי. כל שכן ועל אחת כמה וכמה שלא ילבש שום לבוש עליו חלילה וחס, כי בכך יצטרך להוציא את אשתו ולשלם לה כתובתה!

כתב בספר בן איש חי (שנה ראשונה פרשת בראשית סעיף ט): "יזהר שלא יסיר הטלית קטן מעליו בשום זמן, הן בעת שינה הן בעת תשמיש המטה, ורק כשיכנס למרחץ יסירנו. ואם נכנס לבית הכסא ואין עליו בגד עליון המכסה את ט"ק, אז יכסה ויצניע הציציות שבו, שלא יהיו תלויים להדיא בגילוי". ע"כ. כלומר, לפי דבריו מובן, שאף בשעת תשמיש צריך להיות האדם לבוש!! כן כן!! בניגוד גמור לדעת התלמוד, בניגוד גמור לדעת ההלכה, פוסק בן איש חי שאדם צריך לשמש עם אשתו בלבושו!

וכתב בספר כף החיים (סימן רמ' סעיף ט' אות ס'): "יש לומר דסינר שאני [=מותר] דאינה כל כך מכוסה, ועוד יש לומר בשניהם מרוצים הוי מדת צניעות, וכן כתבו התוספות ... דהקב"ה שונא המשמש ערום. מיהו בספר התיקונים [=בספר האופל הפנאני] תיקון נח, כתב שצריך דווקא שיהיו שניהם ערומים ולא יהיה חוצץ ביניהם שום דבר. ע"ש. וכן כתב בספר ראשית חכמה ... ומפרש דמה שהקב"ה שונא למשמש ערום, היינו ערום בלא כיסוי [מעליו]. ע"ש. אמנם ממה שכתב בשער הכוונות [=המשגלים] ... שאין זמן שיהיה פטור מן הציצית קטן אלא דווקא במרחץ, משמע דאין לשמש ערום, דהא צריך שיהיה עליו טלית קטן גם בשעת תשמיש". ע"כ.

והנה איני מאמין למה שקראתי כאן, כמה עיוותים נוראיים! והראשונה, מה שכתב, "יש לו דסינר שאני דאינה כל כך מכוסה", ולא נחת ולא הבין דברי התלמוד ודברי רבותינו, שיש ענין במעשה התשמיש שהאיש והאשה יהיו ערומים לגמרי! ערומים!! מה לא מובן? מה קשה? מדוע כל הזמן להחמיר על עם ישראל? מדוע להמציא המצאות? מדוע להרוס את חייהם של בעל ואשה ולהכניס הזיות שיהרסו חיי אישות שלימים?

ועוד מה שכתב, "ועוד יש לומר בשניהם מרוצים [מותר] דהוי מדת צניעות"! חלילה וחס לעשות או לעודד הוראה שאמרו בתלמוד להיפך ממנה! שהרי גינו את מנהג הפרסיים, ואמרו שמנהג זה אינו טוב, ולא יעזור כאן ריצוי, כי הריצוי הוא כפי יכולת השכנוע, ובכל פרט קטן שישכנע האדם את אשתו שזה מועיל וטוב, תתרצה לו כלפי חוץ, אבל בתוך תוכה תסבול סבל גדול! ונכשל הוא כשל גדול מאוד. ועוד במה שכתב, שה' יתברך שונא למשמש ערום. ולא הבין כוונת גרסא זו, שגם לגרסא זו, אין הכוונה שישמש עם בגדיו או בסינר ביניהם! אלא שיהיה מעליו!

ומה שסיים בשם שער המשגלים, מוכח מדבריו שחשש למינותם של המקובלים ולאזהרותיהם הכושלות, ובכך משמע שיש לאיש לשמש עם אשתו עם ציצית קטן!! וזהו אסון נוראי, לשמש עם האשה כאשר יש חוטים, צמר שחוצץ ביניהם? מה זה השטות הזו? וכי תורה נתנה למלאכי השרת? דבריו הבל הבלים!

והנה, נראה שהמקובלים הארורים גם את דברי המכשף הזוהרי לא הבינו, כי כל דיבורו אמור כלפי היחוד העליון של האלילים הקבליים הטמאים, ולא מדבר ספר האופל על התשמיש של האיש והאשה הגשמיים. כמו שכתב (תיקוני האופל תיקון חמשים ושמונה): "תִּקּוּן שְׁמוֹנָה וַחֲמִשִּׁים [=מבינים? ה' יתברך צריך תיקונים שיהיו בעולם למענו!!], בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִי"ם, "אֶת" [שימו לב

לעורמתו של המכשף הארור הלזה, הוא דורש, "את" לרבות!! ריבוי כלפי האל יתעלה שמו!!! חירוף ונידוף כלפי שמים!! בראשית ברא אלהים "את", מי זו "את"? מסביר הפגאני, שאת זו] בַּת יְחִידָה, הִיא בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה, אֶת הָאֲמָה שָׁלָה, וְעֶלְיָהּ נֶאֱמַר וַיַּפֵּל יהו"ה אֱלֹהִי"ם תַּרְדֵּמָה עַל הָאָדָם וַיִּישָׁן וְכוּ', מַה זֶּה וַיִּסְגֹּר? פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר: וְירִיחוֹ סֹגֶרֶת וּמְסֻגֶּרֶת, מַה זֶּה וְירִיחוֹ? זֶהוּ הַיְרֵכַיִם שֶׁהוּא הַגּוּף שָׁלָהּ [=גוף??? כלפי שמים? גוף של אשה?], הָאֲמָה מִבַּת הַמֶּלֶךְ, שֶׁהִיא הַנְּקֵבָה שָׁלָהּ, סֹגֶרֶת וּמְסֻגֶּרֶת מִבִּפְנִים כְּמוֹ זֶה.

... וְעוֹד וַיִּבֶן, לְשׁוֹן וְאִבָּנֶה גַּם אָנֹכִי מִמֶּנָּה, הַבִּנְיָן שֶׁל יִבּוּם, וּכְמוֹ שֶׁהַנְּקֵבָה הַזּוֹ הִיא סְגוֹרָה וּמְסֻגֶּרֶת, כָּךְ צְרִיכָה הַבַּת [של הבורא], שֶׁהִיא בְּתוּלָה [=בתולה? כלפי שמים יש בתולים?], לִהְיוֹת סְגוֹרָה וּמְסֻגֶּרֶת בְּבֵית אָבִיהָ, בְּתוּלָה וְאִישׁ לֹא יְדָעָהּ. וַתֵּרֶד הָעֵינָה, זוֹ בַּת הָעַיִן, סוֹגֶרֶת וּמְסֻגֶּרֶת בָּעַיִן, וּשְׁלֹשָׁה גְּוָנִים סוֹבְבִים אוֹתָהּ, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵ"ל פַּעֲמַיִם שָׁלוֹשׁ עִם גָּבֶר, וּכְשֶׁהוֹרִיד לָהֶם מֹשֶׁה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל מִמֶּנָּה, אָמַר, הֱיוּ נִכְנָס לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים אַל תִּגְּשׁוּ אֶל אִשָּׁה, שְׁלֹשֶׁת יָמִים כְּנֶגֶד שְׁלֹשֶׁת הַגְּוָנִים שֶׁל הָעַיִן, וְהִיא טְמֵירָה וְנִסְתֶּרֶת בָּהֶם, וְאִישׁ לֹא יְדָעָהּ בָּהֶם, עַד שֶׁהִתְפַּשְּׁטָה מֵהֶם.

וּבְאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהִתְפַּשְּׁטָה מֵהַלְּבוּשִׁים הַלָּלוּ, מִתְיַחֶדֶת [=הבת האלילה הנזכרת] עִם בַּעְלָהּ בְּקֵרוּב בָּשָׂר. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב עֶצֶם מֵעֲצָמַי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לֻקָּחָה זֹאת, עַל כֵּן יַעֲזָב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד. שֶׁכָּךְ הַדֶּרֶךְ לְהִתְיַחֵד זָכָר וּנְקֵבָה, בְּקֵרוּב בָּשָׂר, וְזֶה הַדִּבּוּק שֶׁל הַיִּחוּד שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁלֹּא יִהְיֶה דָּבָר חוֹצֵץ, וּמְשׁוּם זֶה פֵּרְשׁוּהוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁכְּשֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל וּמְיַחֵד אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם שְׁכִינָתוֹ שֶׁלֹּא יִהְיֶה דָּבָר חוֹצֵץ בֵּינוֹ לְבֵין הַקִּיר. [הבנתם? לא מדובר על תשמיש של איש ואשה בכלל!! אלא מדובר בתשמיש של אלהים עליונים!! מדובר על תשמיש של אלהים בעל ואשה בשמים, הנעשה כאן על ידי תפילה של האדם, וכאשר הוא מתפלל לא חוצץ בינו לבין הקיר, כך הוא זוכה שהבורא משמש עם אשתו ללא בגדים!!] שְׁכִינָתוֹ, שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה פֵּרוּד וְקִצּוּץ בֵּין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ, וְסוֹד הַדָּבָר [=שהרי נאמר על קצר אפים ונוקבא], וַיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם עֲרוּמִּים הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ, עֲרֻמִּים בְּקֵרוּב בָּשָׂר בְּלִי לְבוּשׁ כְּלָל, וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ כְּאֶחָד בְּלִי לְבוּשׁ כְּלָל, נֶאֱמַר בּוֹ וְלֹא יִכָּנֵף עוֹד מוֹרֶיךָ וְהָיוּ עֵינֶיךָ רוֹאוֹת אֶת מוֹרֶיךָ". ע"כ. ימח שמם ויאבד זכר זכרם של מכשפי האופל!!

לא יאומן כי יסופר, והמקובלים כלל לא הבינו את דברי המכשף הזה, ולא נחתו לסוף דעתו, ולכן הארי הלא קדוש סבר שהאדם צריך לשמש עם ציצית קטן עליו! כי ידע שאין סתירה בינו לבין ספר האופל בכלל! כי התשמיש האמור כאן הוא כלפי האלילים הקבליים הארורים קצר אפים ואשתו נוקבא הטמאה!!

כל דבריהם נידחו מכל וכל, ברוך ה' אשר נתן תורת אמת לעמו ישראל, ברוכים בעלי המשנה והתלמוד, ארורים מכשפי הזוהר הטמא! ברוך רבינא ורב אשי הטהורים שזיכו אותנו לדעת מקצת מן האמת!!

"איסורי קריבה בין איש ואשה"

הנה, נתבקשנו לחקור ענין מסוים בהלכות אישות בין איש לאשה. והוא, האם מותר לבני זוג כאשר האשה פירסה נידה, האם מותרים הם לישן תחת אותו בסיס, כלומר, האם מותר להם לישון במיטה אחת ללא נגיעה אחד בשני, לא על ידי בשרם, ולא על ידי לבושם, ואפילו במצב שאין השמיכות נוגעות זו בזו. כלומר, האם מותר לאשה ואיש לישון ביחד תחת אותו בסיס באופן שאין שום נגיעה ביניהם כלל, בין בבשר, בין בבגדיהם, ובין בשמיכה שכל אחד ישן בתוכו?

בפתח מאמר זה נזכיר ונאמר, שהמסקנה לא תשנה את העובדה, שאסור לאף מורה הוראה ורב בישראל לצוות על קנית – "מיטה יהודית", מכיון שאין ציווי כזה לא מהתורה שבכתב, ולא מהתורה שבעל פה, ולכן ציווי שכזה יהיה בגדר, "הוספה על המצוות". ואם במסקנה יצא לנו, שאסור לאיש ואשה לישון תחת אותו בסיס, הוא בשמיכה שלו והיא בשמיכה שלה, אז פירוש הדבר הוא, שהם צריכים לישון בנפרד, ויקיימו את זה בכל דרך שהם רוצים. אם רוצים, יקנו מיטה עם שתי מזרונים, ויפרידו את המזרונים בשעה שהאשה נדה. אם רוצים, כל אחד ישן בחדר אחר. במילים אחרות, אין חובה לקנות מיטה יהודית, ואין שום ציווי כזה.

אלא שאם רוצים לקנות הזוג מיטה יהודית, ונוח להם זה הפתרון, יעשו ככל העולה על רוחם. ואם יודעים שעל ידי קנית המיטה יהודית בהפרדת המיטות יכולים לבוא לידי גירוי מסויים, ישנו בחדרים נפרדים.

הדברים הטובים שבמיטה יהודית:

א) הילדים לא שמים לב לשינוי של ההורים, שכל אחד ישן בנפרד בימי נדותה.

ב) הגבר ישן בנוחות במיטתו ולא זרוק בסלון ביתו וכו' או שלא זרוק על מזרון ברצפה.

החסרונות במיטה יהודית:

א) חוסר נוחות לבני אדם לישן על שתי מיטות מחוברות שלא בשעת נידה.

ב) שיעור הריווח שצריך להיות בין שתי המיטות בשעת נדה. בשום מקום לא מבואר שיעור הריווח שצריך להיות בין שתי מיטות. וזאת מפאת העובדה, שאם והיה ונסבור שאכן אסור לאיש ואשה לישן הוא בבגדו והיא בבגדה. הנה הפרדה זו צריכה להיות בגדר, שהאדם יהיה רחוק מן הערוה.

ולכן, יש אנשים בדורינו הסוברים, שבמיטה יהודית מספיק הפרדה בין שתי המזרונים של ריווח כלשהו. והנה באופן זה לא יצאו מכלל סכנה של גדר "קרבה לערווה", שכן כאשר חז"ל גדרו והרחיקו בין איש לאשתו בשעת נדה בדברים אלו, היתה כוונתם להרחיק מן הערווה,

ומה יעזור לכאורה ריווח של ס"מ אחד? ולכן הפתרון הזה של "מיטה יהודית" גם נתון במידה מסויימת לקרבה לאשתו נדה. והכל לפי האדם ועל פי מידת תאוותיו, וכל אדם מכיר את עצמו.

ולכן חכם עיניו בראשו. בכל אופן שלא יהיה, בוודאי שלא ניתן לצוות על כך, ואפילו לא בגדר "חומרה". ומי שרוצה יקנה מיטה יהודית, ומי שלא רוצה, פשוט לא ישן עם אשתו במטה אחת.

והנה ראינו להתחיל את החקירה מהענין הבסיסי והחשוב ביותר, והוא, ביאור איסורי הקריבה בין איש לאשה, ובכלל נדבר על כל איסורי הקרבה, בין עם העריות, ובין עם הפנויות. ולא רק איסורי הקריבה במגע פיזי, אלא איסורי החיבה, הקריצה, הראיה, איפה והיכן אסור, והיכן יהיה מותר.

"לא תקרב לגלות ערוה":

אמר ה' **בתורה והזהיר** (ויקרא פרק יח פרשת אחרי מות): "וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ־מִצְרַיִם אֲשֶׁר יְשַׁבְתֶּם־בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וּכְמַעֲשֵׂה אֶרֶץ־כְּנַעַן אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבְחֻקֹּתֵיהֶם לֹא תֵלֵכוּ: אֶת־מִשְׁפָּטַי תַּעֲשׂוּ וְאֶת־חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ לָלֶכֶת בָּהֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם אֲנִי יְיָ:

אִישׁ אִישׁ אֶל־כָּל־שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה אֲנִי יְיָ: עֶרְוַת אָבִיךָ וְעֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֵּה אִמְּךָ הִוא לֹא תְגַלֵּה עֶרְוָתָהּ: עֶרְוַת אֵשֶׁת־אָבִיךָ לֹא תְגַלֵּה עֶרְוַת אָבִיךָ הִוא: עֶרְוַת אֲחוֹתְךָ בַּת־אָבִיךָ אוֹ בַת־אִמְּךָ מוֹלֶדֶת בַּיִת אוֹ מוֹלֶדֶת חוּץ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן: עֶרְוַת בַּת־בִּנְךָ אוֹ בַת־בִּתְּךָ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן כִּי עֶרְוָתְךָ הֵנָּה: עֶרְוַת בַּת־אֵשֶׁת אָבִיךָ מוֹלֶדֶת אָבִיךָ אֲחוֹתְךָ הִוא לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ: עֶרְוַת אֲחוֹת־אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה שְׁאֵר אָבִיךָ הִוא: עֶרְוַת אֲחוֹת־אִמְּךָ לֹא תְגַלֶּה כִּי־שְׁאֵר אִמְּךָ הִוא: עֶרְוַת אֲחִי־אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה אֶל־אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרַב דֹּדָתֵךְ הִוא: עֶרְוַת כַּלָּתְךָ לֹא תְגַלֶּה אֵשֶׁת בִּנְךָ הִוא לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ: עֶרְוַת אֵשֶׁת־אָחִיךָ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוַת אָחִיךָ הִוא: עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֶּה אֶת־בַּת־בִּנָּהּ וְאֶת־בַּת־בִּתָּהּ לֹא תִקַּח לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ שַׁאֲרָה הֵנָּה זִמָּה הִוא: וְאִשָּׁה אֶל־אָחֹתָהּ לֹא תִקָּח לִצְרֹר לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ: וְאֶל־אִשָּׁה בְּנִדַּת טֻמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ: וְאֶל־אֵשֶׁת עֲמִיתְךָ לֹא־תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְזֶרַע לְטָמְאָה־בָהּ: וּמִזַּרְעֲךָ לֹא־תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמֹּלֶךְ וְלֹא תְחַלֵּל אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְיָ: וְאֶת זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה הִוא: וּבְכָל־בְּהֵמָה לֹא־תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְטָמְאָה־בָּהּ וְאִשָּׁה לֹא־תַעֲמֹד לִפְנֵי בְהֵמָה לִרְבָעָהּ תֶּבֶל הִוא: אַל־תְּטַמְּאוּ בְּכָל־אֵלֶּה כִּי בְכָל־אֵלֶּה נִטְמְאוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־אֲנִי מְשַׁלֵּחַ מִפְּנֵיכֶם: וַתִּטְמָא הָאָרֶץ וָאֶפְקֹד עֲוֹנָהּ עָלֶיהָ וַתָּקִא הָאָרֶץ אֶת־יֹשְׁבֶיהָ: וּשְׁמַרְתֶּם אַתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי וְלֹא תַעֲשׂוּ מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה הָאֶזְרָח וְהַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם: כִּי אֶת־כָּל־הַתּוֹעֵבֹת הָאֵל עָשׂוּ אַנְשֵׁי־הָאָרֶץ אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם וַתִּטְמָא הָאָרֶץ: וְלֹא־תָקִיא הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטַמַּאֲכֶם אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר קָאָה אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם: כִּי כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת

הָעֹשֶׂת מִקְרֶב עַמָּם: וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמַרְתִּי לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת מֵחֻקּוֹת הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לִפְנֵיכֶם וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָּהֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם". ע"כ.

והנה למדים אנו מכאן כמה דברים:

א) כל האזהרות החמורות הללו נאמרו דווקא על הנשים שאין קידושין תופסין בהם. וזה מה שאמר, "שאר בשר", כלומר, שתהיה קרבה משפחתית כזו, באופן שהקידושין לא תופסין בהם מן התורה.

וכל זה למעט גויה/גוי, שאפילו על ביאתם, כל זמן שלא נעשה לשם אישות, אלא לשם זנות, אין כרת ולא לאו על ביאתם, אע"פ שאין קידושין תופסין בהם. וכמו שכתבו חז"ל ורבינו (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יב הלכה א – ב): "ישראל שבעל עכו"ם משאר האומות דרך אישות [=שמתכוין לחיות עמה בחיי אישות ונישואין], או ישראלית שנבעלה לעכו"ם דרך אישות הרי אלו לוקין מן התורה שנאמר לא תתחתן בם בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך, אחד שבעה עממין ואחד כל אומות באיסור זה, וכן מפורש על ידי עזרא ואשר לא נתן בנותינו לעמי הארץ ואת בנותיהם לא נקח לבנינו.

ולא אסרה תורה אלא דרך חתנות. אבל הבא על הכותית [=הבא על הגויה] דרך זנות מכין אותו מכת מרדות מדברי סופרים, גזירה שמא יבא להתחתן, ואם ייחדה לו בזנות חייב עליה משום נדה ומשום שפחה ומשום כותית ומשום זונה, ואם לא ייחדה לו אלא נקראת מקרה אינו חייב אלא משום כותית וכל חיובין אלו מדבריהן". ע"כ.

והנה מוכח, שאע"פ שאין קידושין תופסין בגויה/גוי, אם בא עליה ביאת זנות ולא בדרך של נישואין, אינו אסור מהתורה אלא מחכמים בלבד.

ב) באזהרות אלו הוסיף והשווה ה' יתעלה, דין הקריבה לאשה נדה, כמו דין קרבה לאשת האב, או אחותו. עוד הוסיף ואמר, שדין הנדה, ודין האחות, ודין אשת האב החמור, שווה לדין "אשת איש", שאע"פ שהיא לא קרובת משפחה ואינה נחשבת שאר בשר, הנה היא שייכת לגבר אחר ואין קידושין תופסין בה. ומה שאמר, "לא תתן שכבתך לזרע", כלומר, אפילו נעשה הדבר בהסכמה מצד הבעל, ואפילו נעשה לשם שמים, לצורך פריה ורביה, אסור הדבר כאילו נעשה בגניבת הדעת ובחוסר רצון. ובזמן שגבר נתן את אשתו לגבר אחר, אפילו בהסכמה שיבעל אותה, ואפילו היה זה לצורך פריה ורביה, שווה דינו למי שבא על אשת אביו. ועונשו חמור מאוד.

ג) יש לציין שמה שנאמר, "כִּי כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב עַמָּם". כל זה מדבר על ביאה ממש, כלומר, אם בא עליה כדרכה, או שבא עליה שלא כדרכה. לסיכום מן האמור עד כאן: איסור גילוי "ערוה" תופס אך ורק על ביאה ממש, שמגלה את מקום ערותה, ובא עליה ביאה גמורה, ואיסור גילוי ערוה אמור רק על קרובות

משפחה מהתורה, או על אשה נדה, ואפילו היתה אשתו, ואיסור זה אמור גם על אשה נשואה. וכאשר בא על אחת מהם במזיד ביאה גמורה, נפשו תכרת מחיי העולם הבא, וכאילו לא היה בעולם מעולם. אלא אם כן יעשה תשובה ויתוודה על חטאו לפני מותו.

ועל זה אמר שלמה המלך (משלי פרק ו פסוק כו – כט): "כִּי בְעַד־אִשָּׁה זוֹנָה עַד־כִּכַּר לֶחֶם וְאֵשֶׁת אִישׁ נֶפֶשׁ יְקָרָה תָצוּד: הֲיַחְתֶּה אִישׁ אֵשׁ בְּחֵיקוֹ וּבְגָדָיו לֹא תִשָּׂרַפְנָה: אִם־יְהַלֵּךְ אִישׁ עַל־הַגֶּחָלִים וְרַגְלָיו לֹא תִכָּוֶינָה: כֵּן הַבָּא אֶל־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ לֹא יִנָּקֶה כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהּ". **ושימו לב קוראים נעימים למילותיו של שלמה המלך, "לא ינקה כל הנוגע בה", אפילו נגיעה קלה במשמע, לא ינקה מעונש, אע"פ שלא עובר על איסור "כרת".**

"רב ספרא – כל קרבה אפילו אינה ביאה ממש – אסורה מן התורה":

ואמרו חז"ל בספרא (אחרי מות פרשה ח פרק יג): **"איש, מה תלמוד לומר איש איש? להביא את הגוים, שיהיו מוזהרים על העריות כישראל.** [ומה שאמר] **"לא תקרבו", מה תלמוד לומר? לפי שנאמר "איש איש", שיכול אין לי אלא איש ממש, שהוא מוזהר על ידי אשה, אשה מוזהרת על ידי איש מנין? תלמוד לומר, "לא תקרבו",** [=ולא נאמר, "לא תקרב", מכאן] **הרי כאן שנים.**

ואל אשה בנידת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה, אין לי אלא שלא יגלה, [שהרי אמר בתורה, "לגלות ערוותה", והיה משמע, שרק ענין הגילוי, כלומר הביאה, היא האסורה מן התורה בלבד, אבל שאר הקריבות יהיו מותרות] **, מנין ש-"לא תקרב"** [=לא תביא עצמך לכל קרבה שתביא אותך לידי ביאה ממש?] **תלמוד לומר, "לא תקרב".** [=כלומר, מתוך שאמר, "לא תקרב", ולא אמר, "ואל אשה בנידת טומאתה, לא תגלה ערוותה", הרי שאזהרת ה' יתעלה, אינו רק על הביאה עצמה, אלא אפילו על הקרבה, שכל קרבה לאשת איש, לאשה נדה, לאחת מן העריות האסורות בתורה שאין הקידושין תופסין בהן, הכל אסור מן התורה ולוקה, ובביאה עצמה, חייב כרת. ובזה האיסור נכלל, כל סוג של קרבה, ואפילו קריצה לאשה נשואה, או קריצה לאחותו למעשה עבירה, לוקה מן התורה. כי זה גם נכלל בגדר, "קרבה".].

אין לי אלא נידה, [=שרק אצלה נאמר, "לא תקרב",], **"בל תקרב בל תגלה", מנין לכל העריות, בל תקרבו ובל תגלו? תלמוד לומר** [=בראש הדברים], **"לא תקרבו לגלות".** [=שכן אמר בתחילת איסורי עריות, "אִישׁ אִישׁ אֶל־כָּל־שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה, אֲנִי יְיָ". ומתוך שאמר, "לא תקרבו לגלות ערוה", מכאן מובן, כי כל קרבה של חיבה לעריות במזיד, שאין קידושין תופסין בה**1**, או קרבה לאשתו נדה, או קרבה לאשת איש, כל קרבה של חיבה איזו שלא תהיה, אסורה מן התורה ולוקה. ובביאה עצמה, חייב כרת. ומה שסיים ואמר]. **אני ה' – אני נאמן לשלם שכר** [=ולא יעלים מהמעשה המתועב של גילוי עריות, ואפילו מן הקרבה לעריות לא יעלים עין, כלומר מן הקרבה שהיא לצורך חיבה ותאוות. וכמה צריכה אשה נשואה לדקדק על עצמה, שלא יהיה לה שום קורבה ולא צחוק ולא חיבה עם גברים אחרים, וכן יש לאיש לדקדק עם אשתו בדבר זה מאוד, ולא יעלים עין מכך לעולם, כי איש משמר את אשתו וכן להיפך!]. [ומה שנאמר] **"ושמרתם את משמרתי",** [שת]**שמרו לי משמרת, "ושמרתם משמרתי" – להזהיר בית דין על כך, לבלתי עשות מחוקות התועבות אשר נעשה לפניכם". ע"כ. ומה שכתבתי במוסגר, שרק על ביאה עצמה חייבים כרת. כן מבואר בספרא, "העושות – מה תלמוד לומר? לפי שנאמר, "לא תקרבו", יכול יהיו חייבים כרת על הקריבה? תלמוד לומר**

ה-"עושות" ולא ה-"קריבות", מקרב עמם ועמם שלום". ע"כ. ומבואר יוצא, שרק על הביאה ממש לאחת הערויות שאין קידושין תופסין בהן, חייב האדם כרת, אבל על הקריבה, לא חייב כרת, אלא עובר על לאו ולוקה מן התורה מכיון שהוא לאו שיש בו מעשה. וכל האיסורים והעונשים על הזכר, אמורים על הנקבה, אלא שדיבר הכתוב בזכר.

ואמר הנביא (יחזקאל פרק יח פסוק א – ו): "וַיְהִי דְבַר־יְיָ אֵלַי לֵאמֹר: מַה־לָּכֶם אַתֶּם מְשֹׁלְמִים אֶת־הַמָּשָׁל הַזֶּה עַל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אָבוֹת יֹאכְלוּ בֹסֶר וְשִׁנֵּי הַבָּנִים תִּקְהֶינָה: חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְיָ אִם־יִהְיֶה לָכֶם עוֹד מְשֹׁל הַמָּשָׁל הַזֶּה בְּיִשְׂרָאֵל: הֵן כָּל־הַנְּפָשׁוֹת לִי הֵנָּה כְּנֶפֶשׁ הָאָב וּכְנֶפֶשׁ הַבֵּן לִי־הֵנָּה הַנֶּפֶשׁ הַחֹטָאת הִיא תָמוּת: ס וְאִישׁ כִּי־יִהְיֶה צַדִּיק וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה: אֶל־הֶהָרִים לֹא אָכָל וְעֵינָיו לֹא נָשָׂא אֶל־גִּלּוּלֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ לֹא טִמֵּא וְאֶל־אִשָּׁה נִדָּה לֹא יִקְרָב". ויש לשים לב להשוואה החמורה בענין הנידה, שהשווה הנביא את הקרבה לאשת רעהו, כלומר לאשת האיש, כמו הקרבה לאשה שהיא נדה. והדגיש, "לא יקרב", ולא אמר, "לא טימא", ובא לבאר כמה חמור ענין ה"קרבה" לאשה נדה.

"אלו הן הנסקלין":

אמרו חז"ל במשנה (מסכת סנהדרין פרק ז משנה ד): "אלו הן הנסקלין, הבא על האם ועל אשת האב ועל הכלה ועל הזכור ועל הבהמה. והאשה המביאה את הבהמה. והמגדף [=את השם], והעובד ע"ז, והנותן מזרעו למולך, ובעל אוב וידעוני, והמחלל את השבת, והמקלל אביו ואמו, והבא על נערה המאורסה, והמסית והמדיח [=כמו מחבר ספר הזוהר הנוצרי], והמכשף, ובן סורר ומורה וכו'".

"קיבוץ כל עניני הערויות ואיסורי ביאות":

וכתב רבינו הטהור בפירוש המשנה (שם), "והנה מקום איתי להזכיר בו כללים רבים מאוד מעניני הערויות, ואף על פי שהם מפוזרים בכמה מקומות במשנה, וכבר ביארנו כל כלל מהם במקומו. אלא שאני מקבצם כאן, כדי שיהו כולם במקום אחד למי שירצה לעיין בהם, ואזכיר גם ענינים שלא נתבארו במשנה כדי שיהא הענין שלם כולו.

ואומר תחלה, שכל מקום שאני אומר במקום זה על האיש [=לשון] "גדול", הרי כוונתי בכך שיהא בן שלוש עשרה שנה ויום אחד שהביא שתי שערות, לפי שזה הוא ה-"איש" [הנקרא] **בתורתינו**. [=כמו שאמר בתורה, "איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו"]. **וכן בת שתים עשרה שנה ויום** אחד שהביאה שתי שערות נקראנה, גדולה. וכל שהם פחותים מגיל זה, או בגיל זה ולא הביאו שתי שערות נקרא אותם קטן וקטנה.

וכל מקום שאומר [=אני, לשון] "חייב עונש", או "חייב בעונשין", כוונתי בכך, "חייב מלקות", או [חייב] "אחת מיתות בית דין". ואחר שהקדמתי הקדמות אלו אתחיל בהזכרת הכללים אשר הבטחתי להביאם כאן.

ואומר שבכל העריות, אין חילוק בין ביאה כדרכה [=מן הרחם], **או ביאה שלא כדרכה** [=בפי הטבעת]. **וביאה כדרכה, הוא שיבוא מצד פנים.** [=מן הרחם], **ושלא כדרכה, שיבא מצד אחור** [=בפי הטבעת]. **ואין חילוק בין מערה** [=מקצת מן האיבר] **וגומר** [=מכניס את כל האיבר], **בין שהיה מערה כדרכה, או שלא כדרכה.** [=כל שהיה מערה באשת איש, בנדה, ובכל העריות, חייב כרת]. **וכן מערה בזכור ומערה בבהמה. ומערה** [=מה פירושו?], **נקרא המכניס כל העטרה** [=כל ראש האיבר].

ו[=פירוש המילה] **"גומר"** [=אין הכוונה להוצאת זרע, אלא] **הוא הכנסת האבר כולו. אבל הכנסת מקצת העטרה, הרי הוא כמי שבא דרך איברין** [=ואיסורו בלאו ולוקה עליו]. **ואין להוצאת שכבת זרע לענין העונשין, שום שייכות כלל** [=שהרי איסור הוצאת שכבת זרע לבטלה, הוא איסור מדרבנן.

ואע"פ כן החמירו חז"ל באיסורו, והרחיקו מאוד ממנו, ואמרו בתלמוד בבלי (נידה יג א): "וְכָל כָּךְ לָמָּה? מִפְּנֵי שֶׁמּוֹצִיא שִׁכְבַת זֶרַע לְבַטָּלָה, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַמּוֹצִיא שִׁכְבַת זֶרַע לְבַטָּלָה חַיָּיב מִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיֵּרַע בְּעֵינֵי ה' (את) אֲשֶׁר עָשָׂה וַיָּמֶת גַּם אותו". רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי אַמֵּי אָמְרִי: כְּאִילּוּ שׁוֹפֵךְ דָּמִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "הַנֶּחָמִים בָּאֵלִים תַּחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן שׁוֹחֲטֵי הַיְלָדִים בַּנְּחָלִים תַּחַת סְעִיפֵי הַסְּלָעִים", אַל תִּקְרֵי "שׁוֹחֲטֵי" אֶלָּא "סוֹחֲטֵי". רַב אַסִּי אָמַר: כְּאִילּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, כְּתִיב הָכָא "תַּחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן", וּכְתִיב הָתָם "עַל הֶהָרִים הָרָמִים וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן".

ופסק רבנו הרמב"ם (משנה תורה, הלכות איסורי ביאה כא יח): "אָסוּר לְהוֹצִיא שִׁכְבַת זֶרַע לְבַטָּלָה. לְפִיכָךְ לֹא יִהְיֶה אָדָם דַּשׁ מִבִּפְנִים וְזוֹרֶה מִבַּחוּץ. וְלֹא יִשָּׂא קְטַנָּה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לֵילֵד. אֲבָל אִלּוּ שֶׁמָּנָ אֶפְיִן בְּיָד וּמוֹצִיאִין שִׁכְבַת זֶרַע לֹא דַּי לָהֶם שֶׁאסוּר גָּדוֹל הוּא אֶלָּא שֶׁהָעוֹשֶׂה זֶה בְּנִדּוּי הוּא יוֹשֵׁב וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (ישעיה א טו) "יְדֵיכֶם דָּמִים מָלֵאוּ" וּכְאִלּוּ הָרַג הַנֶּפֶשׁ".עכ"ל. וכל זה גזרו והחמירו שלא יעשה האדם כן, על מנת שלא ישחית את עצמו ואת מידותיו, כי זה מוליד בהמיות באדם. כפי שנראה בהמשך הדברים].

אלא כיון שהכניס ראש האבר הרי אלו נענשין על כך ואפילו פירש מיד. **ואין חילוק בכל העריות** [=בין אשת איש, בין הנדה, בין הנשים שהקידושין לא תופסין בהן]. **בין שהיה האיש מלמעלה והאשה מלמטה. או שהיה האיש מלמטה והאשה מלמעלה וזהו שקוראים אותו עליהם השלום משכב הפוך, וכן שאר כל התנוחות באיזו תנוחה שיהיו חייבין בעונשין בהכנסת עטרה איך שיהיה הדבר.**

ואם בעל האדם איזו ערוה שתהיה בלי קישוי אינו חייב עונש, ואפילו הוציא שכבת זרע [=מכאן שוב משמע, שהוצאת שכבת הזרע, אינה אסורה מן התורה], **לפי שנחלקו בשאלה זו ולא נפסקה בה הלכה בתלמוד, ואין עונשין אלא בדבר ברור שאין בו ספק, אבל הוא דבר אסור וזהו שקוראין אותו חכמים משמש מת, כלומר המשמש באבר מת. אבל הבא על ערוה מתה אינו חייב כלום לדברי הכל, וזהו שקוראין אותו מעשה הורודוס.** [=וקשה, אם אדם בא על ערוה מתה, כיצד לא נתחייב משום זרע לבטלה? ומכאן כאמור מוכח שוב, שאיסור זרע לבטלה אינו אסור מן התורה, אלא מדובר בדבר שכלי שאינו ראוי לעשותו, ואיסורו מחכמים].

"מגע ללא ביאה בדרך של תאוה – ואפילו שחוק עם העריות":

והבא על ערוה מן העריות דרך איברין [=כלומר שמתחכך עמה באיבריה], **או שנישק אחת העריות** [=בכל מקום בגופן], **או שחיבק** [=אפילו מחבק על ידי בגדים, שלא בנגיעת בשר], **או שנגע באבר מאבריה** [=אפילו שלא בנגיעת בשר, כל זמן שעשה את זה] **כדי ליהנות, באיזה אבר שיגע מאברי גופה, כגון אותם המתחככים ביד וברגל, וצורה זו מן התיעוב, קוראים אותו חכמים עליהם השלום, מנאפין ביד וברגל. [=כלומר, שמתחככים אחד עם השני, למשל גבר שוכב על אשה נשואה היא בבגדה והוא בבגדו, ומדמים מעשה של משגל בשביל להנות, אפילו אין נגיעת בשר כלל, הדבר אסור.**

כלומר, כאשר אין נגיעת בשר ממש, דהיינו שנוגעים אחד בשני דרך בגדים ולא במגע ישיר על העור, גם זה נקרא בגדר של, "קירוב בשר". כי אין האיסור על נגיעת בשר ממש דווקא, שהרי הנוגע בבשר אשת איש שלא על מנת להנות, כלומר לא לצורך חיבה, כלל לא עובר על איסור מן התורה.

כמו שכתב בבית הבחירה למאירי (מסכת עבודה זרה דף יז עמוד א): **"אף על פי שבאיסור קריבה פרשה תורה לא תקרבו לגלות ערוה, [אמנם] שהדבר מוכיח על קריבה שלא בכונת גלוי ערוה שמותרת, מ"מ צריך אדם להזהר על כל קריבה שבעולם** [=אפילו שלא במטרה לגלות ערוה] **לך לך אמרינן לגזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב". ע"כ. והנה המאירי לא כותב, "אינה אסורה", אלא מעלה וכותב יותר מכך, שכל קריבה שלא בכוונה לגלות ערוה, הרי היא מותרת.**

כלומר לדעתו, לא אסרה התורה מגע וקרבה, אלא שבא במטרה לגלות ערוה, כלומר לצורך חיבה. אבל שלא לצורך חיבה מותר. ולצורך חיבה אפילו על ידי בגדים אסור מן התורה!

וכמו שכתב הוא בעצמו במקום אחר (בית הבחירה למאירי מסכת סנהדרין דף סו עמוד ב): **"... אלא שלוקה אפילו בחבוק ונשוק בערוה מן העריות דרך תאוה והנאת קירוב בשר שנאמר לא תקרבו לגלות ערוה, לא תקרב לדבר המביא לכך". ע"כ.], וכן המצחק עם אחת העריות, והשחוק עמה והקריצה בעין לשם תענוג, כל זה אסור** [=ונכלל בגדר, "לא תקרב", ו-"לא תקרבו" לגלות ערוה, כמו שכתב רבינו מיד]. **והעושה אותם חייב עליהם מלקות. [=אלא, שצריך לסייג ולומר, שהמצחק עם העריות והשוחק עמה, והקורץ לה לשם תענוג, אינו אסור מן התורה אלא מחכמים! ומה שאסור מן התורה זה מי שמנשק אחת מהעריות או מחבק אותה וכו'.**

ומסקנה זו הגעתי אליה, ממה שכתב רבינו (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה א): **"כל הבא על ערוה מן העריות דרך איברים או שחבק ונשק דרך תאוה ונהנה בקרוב בשר הרי זה לוקה מן התורה, שנאמר לבלתי עשות מחקות התועבות וגו' ונאמר לא תקרבו לגלות ערוה, כלומר לא תקרבו לדברים המביאין לידי גילוי ערוה". ע"כ. ומובן שבקרבה פיזית ממש, אפילו על ידי בגדים, כל זמן שמתקרב לערווה ונוגע בה דרך תאוה וקירוב בשר, הרי זה לוקה מן התורה.**

אמנם בהלכה הבאה כתב רבינו, "העושה דבר מחוקות אלו הרי הוא חשוד על העריות, ואסור לאדם לקרוץ בידיו וברגליו או לרמוז בעיניו לאחת מן העריות או לשחוק עמה או להקל ראש, ואפילו להריח בשמים שעליה או להביט ביפיה אסור, ומכין למתכוין לדבר זה מכת מרדות, והמסתכל אפילו באצבע קטנה של אשה ונתכוון להנות כמי שנסתכל במקום התורף ואפילו לשמוע קול הערוה או לראות [=להנות מיופי] שערה אסור". ע"כ. ומתוך שאמר, "מכת מרדות", מבואר, שכל זמן שאין קירוב בשר או מגע ביניהם אפילו על ידי בגדים, אלא רק קורץ, רומז לאחת מן העריות או ששוחק עמה, או מביט ביופיה, כל זה אסור מחכמים בלבד.

ויוצא שזה סולם האיסורים והגדירות בערוה מן העריות:

א) איסור ביאה ממש = כרת

ב) על מנת לא להגיע לאיסור ביאה, ה' אסר כל חיכוך וקירוב בשה, ואפילו על ידי בגדים, כלומר, כל מגע בדרך תאווה, אפילו היה על ידי שמיכות ובגדים, העובר על כך לוקה מן התורה. וה' יתברך עשה גדר זה, על מנת שלא יבוא אדם ויעבור על איסור ביאה ממש.

ג) חכמים עשו גדר יותר מזה, ואסרו כל דיבור, רמז, שחוק, ראיה עם האשה הנשואה, וכמובן שאיסור זה תקף כל זמן שמתכוין לעשות את זה בדרך תאוה. אבל אם מסתכל על אשה נשואה בגלל שהוא מדבר עמה בפני בעלה וכיוצא בזה, אינו אסור.

ד) ללחוץ יד שלא בדרך תאוה, אלא מדרך כבוד, או לעזור לערוה מן העריות בדרך של מגע, שלא בדרך תאוה, גם זה אסור מחכמים. ומהיכן ראייתי? מתוך שכתב רבינו (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה ו): "המחבק אחת מן העריות שאין לבו של אדם נוקפו עליהן [=בלומר, שמחבק ערוה שאין הוא חומד אותה. במילים אחרות, חיבוק שלא בדרך תאווה], או שנשק לאחת מהן בגון אחותו הגדולה ואחות אמו וכיוצא בהן, אף על פי שאין שם תאוה ולא הנאה כלל [=ואינו אסור מן התורה בדרך זו], הרי זה מגונה ביותר ודבר אסור הוא [מחכמים], ומעשה טפשים הוא, שאין קריבין לערוה כלל בין גדולה בין קטנה חוץ מהאם לבנה והאב לבתו". ע"כ.

ומוכח, שכל איסור קרבה לערוה שאין בו הנאה ולא מדרך תאווה, אינו אסור מן התורה אלא מחכמים. ומה שיש כמה טפשים מתירים ללחוץ יד לאשה נשואה על ידי כפפה, אינו מועיל בכלום, ואיסור מחכמים תקף בכל סוג של קריבה גם שלא בדרך של תאווה, ובוודאי שלא יתירו גם על ידי עשרים כפפות, שאם כן מה תועלת עשו בגזירתם? ממשיך רבינו וכתב, שכל האיסורים הללו].

והם כולם כלולים בתוך שני לאוין האמורים בתורה:

א) האחד, הוא אמרו יתעלה, "לא תקרבו לגלות ערוה", כאילו אמר [=ו-ציוה בלאו ומלקות], התרחקו מדברים המקרבים והמרגילים לגילוי ערוה. וכך פירשוהו עליהם השלום, "לא

תקרבו" [=שהוא איסור בפני עצמו], **ולא** [תעשו מעשה שיבוא] **לגלות ערוה**.

ב) והשני, אמרו, "לבלתי עשות מחקות התועבות", ואלו שאמרנו ודומיהן, נקראין חקות התועבות. [=שמחליפין נשותיהן, ומלאים בזימה וזנות ולא עושים חשבון לאיסורי קריבה וכו'].

אבל לא יתחייב [=האדם] "**כרת**", **אלא על ביאה** [בלבד] **כמבואר לעיל, כמו שאמרו, על עצמן של תועבות כרת.**

"הנאה מאשה נשואה או מאחת העריות – בלי להשב את תשומת ליבה":

ואסור [=איסור מחכמים. לא מן התורה. שכן כבר הודיע רבינו למעלה, שרק כאשר יכתוב, "חייב" יהיה בו לאו ולוקה מן התורה, שהרי כל לאו שיש בו מעשה לוקין עליו. אמנם לשון, "אסור" – איסורו מן החכמים, ולכן חכמים אסרו], **להריח בשמים שעל הערוה, ולהשביע את העין מצורתה** [=מיופיה] **לשם הנאה** [=כאשר עושה זאת לשם הנאה, כלומר האיסור של חכמים תקף, רק כאשר הוא מתכוין להנות מיופיה של אשה נשואה, או מתכוין להנות מיופיה של אחותו, וכן אם מסב את תשומת ליבה לדבר עבירה ואפילו במקצת, לוקה מחכמים, שהרי אם קורין לה, או עושה לה סימנים שתתנגרה מהם לזנות עמו, הכל הוא בכלל "קרבה", שאסרו חכמים].

אלא שאין חייבין על כך מלקות [=על הסתכלות על הערוה או הרחת בשמים שעליה, אפילו לא מכת מרדות מחכמים]. **ואף על פי שאמרו** [=שדרשו חכמים], "**לא תנאף**", **לא תהנה לאף, אלא שאין לוקין מדרשא.** [=לא ניתן לדרוש ולחייב את האדם בלאו מן התורה על סמך דרשא. ולכן אינו אסור מן התורה, ומוזהר מדרך דרשא בתורה, ולכן לא לוקה האדם אם מסתכל ונהנה מיופי של אחת העריות שאין קידושין תופסין בהן]. **ומותר לראות את הכלה בשעת הברכה, ואף על פי שהיא אשת איש והיא ערוה** [=בנראה בשביל עדות], **ואסור לראותה אחר כך, אלא אם כן לא נתכוון להכיר צורתה.**

"אין איסור להסתכל בפנויה/גויה – אלא מדרך הצניעות בלבד":

ואשה שאינה נשואה [=גויה, יהודיה פנויה, גרושה, אלמנה, וכל אשה שקידושין תופסין בה], **מותר למי שאינה ערוה עליו, ליהנות בהסתכלות בצורתה, ואין איסור בכך** [=לא מן התורה ולא מן חכמים], **אלא בדרך** [=טוב להחמיר בכך מדרך] **הצניעות והפרישות מן המותר, כדי שלא יכשל באיסור** [=ויבוא לעבור על איסור, "לא תהיה קדשה"]. **לפי שהחסידים מתעבים את זה, ואף על פי שהוא מותר** [=להסתכל בפנויה/גויה/אלמנה/גרושה וכו', החמירו החסידים בכך לעצמם], **מחשש שמא תהיה אותה האשה** [=לעתיד] **אשת איש, ויתמיד** [להסתכל בה] **כפי שהורגל מקודם.**

וכך ביארו בפירוש דברי איוב, "ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה". אבל אינו אסור. [=אפילו לא מחכמים. וכן כתב רבינו (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה ג): "והדברים האלו אסורין בחייבי לאוין, ומותר להסתכל בפני הפנויה ולבדקה בין בתולה בין בעולה, כדי שיראה אם היא נאה בעיניו ישאנה ואין בזה צד איסור ולא עוד אלא שראוי לעשות כן. אבל לא יסתכל דרך זנות, הרי הוא אומר, "ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה". ע"כ. ומה שכתב רבינו, "אבל לא יסתכל דרך זנות", לא שאסור הדבר, אלא הוא על דרך שכתב כאן, "ואשה שאינה נשואה מותר למי שאינה ערוה עליו, ליהנות בהסתכלות בצורתה, ואין איסור בכך, אלא בדרך הצניעות והפרישות מן המותר, כדי שלא

יכשל באיסור". והכל הוא על דרך ההמלצה]. **אבל אם נסתכל בה לידע אם היא יפת מראה כדי שישא אתה, או מכוערת בצורתה ולא ישאנה הרי זה חובה** [=ואסור אפילו להחמיר בכך!], **והתורה זירזה על כך, ואנשי הצניעות מן התורניים עושים כן.**

"בעילת ביאה לאשה פנויה/אלמנה/גרושה":

ובעילת האשה הפנויה, חייבין עליה מלקות. ואף על פי שאינה נפסלת לכהונה ואינה נקראת זונה. [=שהרי אמר בתורה, "לא תהיה קדשה" מבנות ישראל, וכל לאו שיש בו מעשה לוקין עליו. וכמו שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות אישות פרק א הלכה ד): "קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק אם רצה הוא והיא נותן לה שכרה ובועל אותה על אם הדרך והולך לו, וזו היא הנקראת קדשה, משנתנה התורה נאסרה הקדשה שנאמר (דברים כ"ג): "לא תהיה קדשה מבנות ישראל". לפיכך כל הבועל אשה לשם זנות בלא קידושין, לוקה מן התורה, מפני שבעל קדשה". ע"כ. אבל אינו חייב על ביאת פנויה/גרושה/אלמנה "כרת".

וכמו שכתב רבינו (רמב"ם הלכות אישות פרק א הלכה ז): "כל שאסר ביאתו בתורה ולא חייב עליו כרת הן הנקראים איסורי לאוין, ועוד נקראין איסורי קדושה, ותשעה הן, ואלו הן, אלמנה לכהן גדול, גרושה, או זונה, או חללה, בין לכהן גדול בין לכהן הדיוט, וממזרת לבן ישראל וכן בת ישראל לממזר, ובת ישראל לעמוני ומואבי, ובת ישראל לפצוע דכא וכרות שפכה, וגרושתו אחר שנשאת לאחר, ויבמה שנשאת ליבר ועדיין רשות היבם עליה. החלוצה הרי היא כגרושה והיא אסורה לכהן מדברי סופרים, והנתינים הרי הם כממזרים אחד זכרים ואחד נקבות ואיסורם מדברי סופרים, ובהלכות איסורי ביאה יתבאר לך מה הם הנתינים"]

"חיכוך הבשר – נישוק וחיבוק לפנויה – ללא ביאה":

אבל בעילת הפנויה דרך איברין [=כלומר, שלא בא עליה כדרכה, ולא בא עליה שלא כדרכה, אלא מתחככים בבשריהם] **ושאר הדרכים שאמרנו שחייבין עליהן מלקות בערוה. אין חייבין עליהן מלקות** [=אינו אסור מן התורה] **בפנויה, לפי ש**[רק] **עצם ביאתה** [=רק בביאה ממש חייבה התורה] **במלקות** [=אצל הפנויות] **כמו שביארנו. אבל, כל אותם הדברים אסורים** [=מחכמים], **ואינם מותרים בשום אופן.** [=והעובר עליהן לוקה מחכמים].

"איסור יחוד":

וחייבין מלקות על ייחוד פנויה מדרבנן. וכן כל העריות [=מתוך שכתב, "וכל כל העריות", מכאן מוכח, שכל איסור הייחוד איסורן מדרבנן או מפי מסורת שבעל פה] **אסור לאדם להתיחד עם אחת מהן זולתי עם זכור ובהמה לפי שאמרו לא נחשדו ישראל על משכב זכור ועל הבהמה, לפי שהעם הזה הטהור לא תתקפהו תאותו לשני מעשים אלו שהם מחוץ לדרך הטבע.**

וכל זמן שנתיחד עם ערוה מן העריות שאסור להתיחד עמהן, או עם פנויה שאינה ערוה, הרי אלו לוקין שניהם. [=לוקין מחכמים, כמו שאמר בתחילת הענין, "וחייבין מלקות על ייחוד פנויה מדרבנן". וכן מוכח ממה שכתב רבינו בעצמו (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כב הלכה א – ג): "אסור להתייחד עם ערוה מן העריות בין זקנה בין ילדה שדבר זה גורם לגלות ערוה ... ואיסור ייחוד העריות מפי הקבלה ... כשאירע מעשה אמנון ותמר גזר דוד ובית

דינו על ייחוד פנויה, ואף על פי שאינה ערוה בכלל ייחוד ערויות היא, ושמאי והלל נזרו על ייחוד כותית, נמצא כל המתייחד עם אשה שאסור להתייחד עמה בין ישראלית בין כותית מכין את שניהן מכת מרדות האיש והאשה". ע"כ] **חוץ מאשת איש בלבד שהמתייחד עמה אף על פי שזה אסור אין לוקין לא היא ולא הוא, שלא להוציא לעז על בניה שהם ממזרים.** [=ומה שכתב רבינו, "מפי הקבלה", הכוונה מדברי הנביאים, ואינו אסור מהתורה, אבל מעמד ענין זה חמור יותר מגזירת חכמים, שכן יש על איסור זה מסורת איש מפי איש].

ומותר לאדם להתייחד עם אמו או בתו בלבד, וכל שזולתן מנקבות העריות אסור להתייחד עמהן. וכבר ביארנו כל דיני הייחוד בסוף קדושין.

ונישוק הקרובות [=שאין קידושין תופסין בהן, כגון, אחותו וכו'], **שאין טבע אנשי התורה מתעורר אליהן ולא נהנה בכך, כגון אחותו, ואחות האם, ואחות האב, ובת הבת, ובת הבן,** [=נישוק אליהן] **מתועב מאוד, ואסור** [=מחכמים], **אלא שאין בו חיוב מלקות** [=אינו עובר על לאו מן התורה] **אם לא נתכוון ליהנות** [=כלומר, כל שהוא לא בדרך של חיבה, אלא בדרך של כבוד, אינו אסור מן התורה], **ואף על פי כן אסור** [=מדעת חכמים].

ואחד החכמים עליהם השלום היה מנשק בתי ידי אחותו הגדולה ממנו, או ידה, בשעה שהיה בא מבית המדרש, ו[לאחר מכן] **נמנע מכך ונזהר ממנו, וראה שאין דרך להתירו. ואמרו, "לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב". ואין בכל העריות שמותר לעשות עמה כן זולתי האם עם בנה והאב עם בתו בלבד, שמותר לאם לנשק לבנה ולחבקו עד שישלמו לו שתים עשרה שנה ואחר כך ייאסר עליה כשאר העריות, וכן האב מנשק את בתו ומחבקה עד שישלמו לה תשע שנים ותיאסר עליו אחר כך.**

ואסור לאדם [=אסרו חכמים לאדם] **שתשרת** [כל] **אשה לפניו, להגיש לו המשקה או האוכל או לרחוץ ידיו וכל הדומה לזה** [=בענינים שמקרבים בין הנפשות המתאוות], **בין שהיתה גדולה בשנים או בת שלש שנים ויום אחד, בת חורין או שפחה, קטנה במעלה או גדולה במעלה, בין שהיתה בתולה או בעולה, ערוה עליו או שאינה ערוה, חוץ מן האם והבת כמו שאמרנו בלי הבדל גיל, והוא אמרם** [=של חכמים] **"אין משתמשין באשה כלל".** [=על מנת שלא יניע לעבירה]. **והטעם בכך, שלא יבוא לידי הרהור** [=עבירה] **אבל אין בזה מלקות** [=כי זו אזהרה של חכמים]. **וכבר הזהירו חכמים מאד על ההרהור והרחיקו מגורמיו, והאריכו לירא ולהפחיד מקשה עצמו לדעת, ומוציא שכבת זרע לבטלה, וביארו שכל זה אסור, אבל לא חייבו מלקות בשום דבר מסוג זה.** [=כלומר, גם ענין הוצאת, "שכבת זרע לבטלה", איסורו לא מן התורה, אלא מן החכמים, שלא ישחית האדם את עצמו בחינם וכן מבואר ממה שכתב רבינו (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה יח): "אסור להוציא שכבת זרע לבטלה [=חכמים אסרו להוציא שכבת זרע לבטלה], לפיכך לא יהיה אדם דש מבפנים וזורה מבחוץ. ולא ישא קטנה [=לא אסור, אלא המלצה בשביל האדם שלא ישא קטנה] שאינה ראויה לילד. אבל אלו שמנאפין ביד ומוציאין שכבת זרע לא די להם שאיסור גדול הוא, אלא שהעושה זה, בנדוי הוא יושב, ועליהם נאמר, "ידיכם דמים מלאו", וכאילו הרג הנפש". ע"כ.]. **וכן אותו המעשה המגונה הקורה בין הנשים ששוכבות זו את זו, הוא מעשה מתועב, אבל אין בו עונש לא מן התורה ולא מדרבנן, ואין שום אחת מהן נקראת זונה, ואינה נאסרת על בעלה, ואינה נאסרת לכהן, וזה הוא שקוראים אותו חכמים נשים המסוללות זו בזו, והוא**

נגזר מן מסלול שהוא הדרך. ואף על פי שאין בזה עונש, כבר מנו [=חז"ל ואמרו שהיה] מעשה זה מכלל תועבות המצריים, ואמרו בפירוש מעשה ארץ מצרים, מה היו עושין, איש נושא איש, ואשה נושאה אשה, ואשה נשאת לשני אנשים. [ובספר משנה תורה, קצת שינה מלשונו וכתב (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה ח: " נשים המסוללות זו בזו אסור וממעשה מצרים הוא שהוזהרנו עליו שנאמר כמעשה ארץ מצרים לא תעשו. אמרו חכמים מה היו עושים איש נושא איש ואשה נושא אשה, ואשה נשאת לשני אנשים, אף על פי שמעשה זה אסור אין מלקין עליו, שאין לו לאו מיוחד והרי אין שם ביאה כלל, לפיכך אין נאסרות לכהונה משום זנות ולא תיאסר אשה על בעלה בזה שאין כאן זנות, וראוי להכותן מכת מרדות הואיל ועשו איסור, ויש לאיש להקפיד על אשתו מדבר זה ומונע הנשים הידועות בכך מלהכנס לה ומלצאת היא אליהן". ע"כ. ומשמע שיש בזה צד אסור מחכמים גם. אלא מתוך שכתב וסיים, "וראוי להכותן מכת מרדות", פשוט ביותר שאין אסור אפילו מחכמים; ומה שכתב רבינו, "אסור וממעשה מצרים"... כוונתו, שהאיסור הזה הוא איסור רעיוני שנלקח מארץ מצרים, אבל לא ניתן לחייב עליו אפילו מכת מרדות, אלא ראוי כמו שכתב. כלומר, אין תוקף ובסיס חזק לאסור מעשה מפורש זה, מכיון שרעיונית הוא נכלל במעשים של ארץ מצרים, אלא שהוא לא מפורש בתורה ולא אסור מחכמים מכיון שאין שם ביאה כלל].

"עושה אדם באשתו כל מה שרוצה":

ומותר לאדם לבוא על אשתו שלא כדרכה ודרך אברין או איך שירצה, וכך היתה תשובת אחד החכמים לאשה ששאלתו על כך, אמר לה התורה התירתך לו. וכבר רצה אחד החכמים לקבוע שיש בזה מן הגנאי שיהא האדם עושה עם אשתו מעשים אלו או שישמש עמה באותם האופנים שעושים ההמון לרוב התאוה, כגון מה שהזכרנו משכב הפוך ונשוק מקומות מסויימים בגוף וכיוצא בזה, ואמרו חולקים עליו וחכמים אומרין כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה, ופסק התלמוד בזה הלכה כחכמים.

אבל על אף שכל זה מותר כמו שאמרנו, החסידים הצנועים מתרחקים מכל הדברים הבהמיים האלה ומגנים אותם ומגנים את אותם השמים כל מחשבתם ומאויים ענינים אלו. לפי שכיון שנתברר שמטרת המשגל היא קיום המין לא ההנאה בלבד, ולא ניתנה ההנאה בכך אלא כדי לעורר את בעלי החיים אל המטרה העיקרית שהוא העמדת הזרע, והראיה הברורה לכך הפסקת התאוה והעדר ההנאה אחר יציאת שכבת הזרע, כי למען זה בלבד נתעוררו הטבעים, ואלו היתה המטרה התענוג כי אז היתה ממשיכה ההנאה כל זמן שירצה האדם ליהנות, ואין הדבר כן. ולפיכך מטרת החסידים היא מטרת הטבע בלבד, והחכמים משבחין את זה ומחבבין אותו וקורין למי שמטרתו כן מקדש עצמו בשעת תשמיש, והוא שיתכוון לפלוט העודף בלבד ואמרו שזה ממה שמוסיף בבנים טהרה ופרישות ויושר מדות.

וכבר הגדילו בשבח אחד החכמים שהיתה לו אשה שיש בה מומים ניכרים וגלוים והוא לא ידע בכך מפני שמחשבתו היתה עסוקה במה שמתעסקים בו החסידים הטהורים, ובשעה שהוא נצרך לה אין מטרתו אלא מטרת הטבע בחכמה האלהית, ואין זה סותר למה שקדם באמרם כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה, לפי שדרכי האסור והמותר זולת דרכי המגונה והרצוי והאהוב, ואיך צריך לנקוט בדרך הצניעות וההפלגה בפרישות.

ואסרו חכמים שיבוא האדם על אשתו לאור הנר, ואין בזה עונש. ואסרו שיבא אדם על אשתו בשווקים או בגנות ובפרדסים וכיוצא בהם מן המקומות שאינם בתי מגורים וחייבו בכך מכת מרדות. ומתעבים את התשמיש ביום. וריבוי התשמיש, וריבוי הנשים, ונשואי בת עם הארץ, או לקחתו לחתן, ונשואי פחותה מבת שתים עשרה שנה, ונשואי צעירה לזקן, או זקנה לבחור כל זה מרוחק בתורתינו". ע"כ. ומה שכתב רבינו, שאסור להביט בעריות בשביל להנות מיופין, כל זה אמור על אחותו, על אשת איש, ועל אשה נדה, שאסור להביט בהן בשביל להנות מיופין. אבל אשתו אע"פ שהיא נידה, מותר להסתכל בה בשעת נידה ולהנות מיופיה, כמו שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה ד): "ומותר לאדם להביט באשתו כשהיא נדה, ואף על פי שהיא ערוה, ואף על פי שיש לו הנאת לב ממנה בראייה, הואיל והיא מותרת לו לאחר זמן, אינו בא בזה לדבר מכשול, אבל לא ישחוק ולא יקל ראש עמה, שמא ירגיל לעבירה". ע"כ.

והנה למדים אנו, שאיסור הסתכלות באשת איש, באחותו, ובכל העריות, בשביל להנות מיופין בלבד, כל זה איסור מחכמים, כמו שהוכחנו מדבריו של רבינו לעיל. ומכיון שמדובר באיסור של חכמים, לא אסרו לאדם להביט באשתו, אע"פ שהיא נדה, ולא הרחיקו אותו מכך. והנימוק של חכמים בצידם, "מכיון שתהא מותרת לו לאחר זמן, אע"פ שיש לו הנאה מיופיה, ואע"פ שיתכן ומתגרה מיופיה, אינו בא לידי מכשול". כלומר, לא חוששים בהנאת ראיה מאשתו, שירגיל לעבירה. וכל מה שאסור, זה לעשות מעשה של שחוק וקלות ראש עמה, שמא ירגיל לעבירה.

ונסכם את המאמר הזה בדברי מוסר בעניני עריות. כתב רבינו (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כב הלכה יח – כא): "אין לך דבר בכל התורה כולה שהוא קשה לרוב העם לפרוש אלא מן העריות והביאות האסורות, אמרו חכמים בשעה שנצטוו ישראל על העריות בכו וקבלו מצוה זו בתרעומות ובכיה שנאמר בוכה למשפחותיו על עסקי משפחות. ואמרו חכמים גזל ועריות נפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן, ואין אתה מוצא קהל בכל זמן וזמן שאין בהן פרוצין בעריות וביאות אסורות, [ועוד] אמרו חכמים רוב בגזל מיעוט בעריות והכל באבק לשון הרע. לפיכך ראוי לו לאדם לכוף יצרו בדבר זה ולהרגיל עצמו בקדושה יתירה ובמחשבה טהורה ובדעה נכונה כדי להנצל מהן, ויזהר מן הייחוד שהוא הגורם הגדול, גדולי החכמים היו אומרים לתלמידיהם הזהרו בי מפני בתי הזהרו בי מפני כלתי, כדי ללמד לתלמידיהם שלא יתביישו מדבר זה ויתרחקו מן הייחוד. וכן ינהוג להתרחק מן השחוק ומן השכרות ומדברי עגבים שאלו גורמין גדולים והם מעלות של עריות, ולא ישב בלא אשה שמנהג זה גורם לטהרה יתירה, גדולה מכל זאת אמרו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה, ובחכמה הוא אומר אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת באהבתה תשגה תמיד". ע"כ.

ונמצאנו למדים מתוך דברי המאמר:

א) אסור להתקרב באופן פיזי לערוה מן העריות, אפילו שהקרבה הזו היא על ידי כיסוי/

כפפה/בגדים, כל קרבה כזו לצורך תאווה וחיבה, מי שיעשה כן, לוקה מן התורה וחייב תשובה גדולה.

ב) חכמים הזהירו ואסרו כל מגע/קרבה אפילו שלא לתאווה, כגון, לחיצת יד לאשה נשואה, אפילו על ידי כפפה, חכמים החמירו בכך ואסרו, שמא ירגיל לעבירה. וכן הדין באשתו, שכל קרבה אליה אסורה, אפילו שלא לצורך תאוה, ואפילו היה הדבר על ידי בגדים, כל שהוא באופן פיזי, ויש בו קרבה, אפילו שלא לצורך תאווה, חכמים הזהירו מכך. וכמו שכתב המאירי (בית הבחירה למאירי מסכת נדה דף סד עמוד א): "... ולמדת שכל קריבת בשר אפילו של אצבע קטנה ואפילו שלא בדרך חיבה, אסור [=מחכמים] ושאר דברים כל שהוא דבר המביא לידי הרגל עבירה הן בדבור הן בהבטה הן בעמידתו סמוך לה במקום המרגיל כגון לישן שניהם במטה אחת בבגדיהם ושלא בקירוב ושלא בדבור זה עם זה הן בשאר ענינים המרגילים לחשק, הכל אסור". ע"כ.

ג) איסור מוציא שכבת זרע לבטלה, אינו אסור מן התורה, אלא החמירו בו חכמים מאוד, מכיון שהאדם משחית את עצמו ואת מידותיו, ויש בזה פגם גדול מאוד למהות האדם ולשכלו. ונרחיב על כך במקום אחר בלא נדה, על כל ענין איסור חכמים של הוצאת שכבת זרע לבטלה.

"תעשיית הנבילות והטריפות"

לאור בעיות השחיטה החמורות, ולאור כמות הנבילות והטריפות שיש בעם ישראל לצערינו הרב, ולעצם פחיתות ידיעת דבר זה בקרב הציבור. ראיתי לנכון לכתוב סדרת מאמרים בנושא השחיטה, לבאר וללבן את החומרא שבדבר, ואת הבעיות העצומות והקשות הנמצאות בבתי מטבחיים בני זמנינו, המאכילים נבילות וטריפות את עם ישראל בעבור בצע כסף חמדה ועזות פנים, הגובלת בהרמת יד בתורת משה רבינו ובמסורת בית ישראל!

יש לציין, שגם השוחטים עצמם מודים בבעיות החמורות אשר מתרחשות בבתי המטבחיים בני זמנינו, ויודעים ומודעים היטב למעשיהם, אלא שעיוורה אותם תאוות הממון אשר מעלימה מהאדם את יכולת החשיבה וביקורת האמת.

וכמו שכתב רבינו הטהור בענין אחר (פירוש המשנה מסכת נדרים פרק ד משנה ג): "... לפי שאינו מותר בתורתינו בשום פנים ללמד מקצוע ממקצועות חכמת התורה בשכר שנ' ואותי צוה ה' וכו' ובא בקבלה מה אני בחנם אף אתם בחנם ... ואני תמה על אנשים גדולים שעוורה אותם התאוה והכחישו את האמת והנהיגו לעצמם הקצבות בעד המשפטים והלמוד ונתלו בראיות קלושות. ונדבר בענין זה במקומו במסכת אבות". ע"כ. וכבר הארכתי לא מעט בנושא המלאכה והאסון הנובע בעקבות קבלת קצבאות בעבור לימוד התורה, והעליתי במאמר בפני עצמו שאסור בשום אופן להתפרנס מהתורה בשום אופן, ומי שמתפרנס מן התורה הרי הוא מחלל שם שמים ברבים! ועיין כאן: "*החובה לעבוד וללמוד מקצוע" (חלק ב') – הרמב"ם זועק! – למה אנשים שלומדים תורה ומלמדים דורשים כסף בעבור לימוד תורתם?! חילול ה'! ארור לוקח שוחד! אסור לדיינים/דרשנים/מלמדים/תלמידים לקבל כסף בעבור לימוד התורה שלהם! הכסף יעור עיני חכמים!*".

עובדות מצערות וקשות הגובלות בהתעללות וצער בעלי חיים:

בישראל נשחטים מאות אלפי עופות מדי יום, כאשר הערכות מדברות על מעל חצי מיליון ביום (כ-400 בדקה), ויש מקורות המדברים על מיליון עופות ביום ממוצע במשחטות תעשייתיות, כתוצאה מביקוש גבוה לבשר עוף, כאשר חלק מהמשחטות הגדולות שוחטות עשרות אלפי עופות ביום.

לפי נתוני השירותים הווטרינריים ומקורות מקצועיים, מספר בני הצאן (כבשים ועיזים) ובקר (פרות/עגלים) שנשחטים בשחיטות מוסדרות בישראל עומד על כמה מאות אלפים בשנה. כלומר עשרות עד מאות אלפי ראשי בהמות ופרות/כבשים נשחטים בשנה במסגרת בתי מטבחיים רגילים.

אם נשתמש בהערכה המופיעה במספר מקורות: בני צאן ובקר יחד: בהערכה שמדברת על כמה מאות אלפי בשנה בשחיטה לפי פיקוח תקני. נניח למשל 240,000–300,000 בשנה

(טווח סביר לפי דיווחים שונים): **חלקו את זה ל־365 ימים בשנה:**

240,000 ÷ 365 650–700 בהמות/כבשים ביום

300,000 ÷ 365 800–820 בהמות/כבשים ביום

זהו חישוב גס מקורב – לא נתון רשמי יומי, אבל נותן סדר גודל מציאותי לפי מה שפורסם אודות שחיטתם של בעלי חיים במשק הישראלי.

אמנם, הנתון הזה מתייחס ל – 365 ימים בשנה. אבל בפועל, בתי המטבחיים אינם עובדים סביב השעון בכל ימות השבוע. אלא עובדים 4 ימים בממוצע. ולכן כאשר נחשב את כמות הבהמות ובני צאן הנשחטים ביום לפי שנה, נעמוד על מספר של 1500 ליום! זה כמובן כמות עצומה ביותר, 1500 ביום!!

וכאמור, המספרים מדברים בעד עצמם, וכך גם הידיים של השוחטים "מדברות" בעד עצמם, וכוונתי, שככל וכמות השחיטה גדולה ומרובה, כך הבעיות מתרבות וגדלות כפי שידוע. ואחת הבעיות הגדולות מיני רבות בנושא השחיטה, הוא ענין, "כלי השחיטה". אין אף משחטה תעשייתית הדורשת מן השוחטים לבדוק את סכין השחיטה בין כל שחיטה ושחיטה. ומדוע? מכיון שהדבר לא ישתלם כספית לבעלי המשחטה, לא משום פן הלכתי, אלא הכל בשביל הכסף!

משחטה תעשייתית מחזיקה עשרה שוחטים ביום שחיטה. השוחטים הללו אמורים לשחוט 20 אלף עופות ויותר! כל שוחט אמור לשחוט 2000 עוף לפחות, היתכן שיבדקו 2000 פעמים את סכין השחיטה? הרי כל שוחט, שוחט בדקה אחת של עבודה קרוב ל – 20 עופות. שמעתי לא מזמן, שיש לא מעט שוחטים שמדי פעם עושים תחרות בינם לבין שוחטים אחרים, כמה עופות הם מספיקים לשחוט בדקה. יש כאלה שהגיעו לשיא של 30 עופות ומעלה בדקה! כן כן אתם שומעים נכון, עושים תחרות על חשבון צער בעלי חיים, עושים תחרות על חשבון קרסם של משלמי הנבילות והטריפות שאותם אוכלים בבתיהם. ומי מאכיל אותם בכך? אותם הבהמות ההולכים על שתים, הלא הם השוחטים הארורים והמרושעים הזקוקים הם עצמם לשחיטה!

וכבר אמר ה' בתורה (ויקרא פרק יא פסוק מג – מז פרשת שמיני): "אַל־תְּשַׁקְּצוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ וְלֹא תְּטַמְּאוּ בָהֶם וְנטְמֵתֶם בָּם: כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְייתֶם קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי וְלֹא תְטַמְּאוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל־הַשֶּׁרֶץ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ: כִּי| אֲנִי יְיָ הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים וְהְייתֶם קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי: זֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף וְכֹל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׂת בַּמָּיִם וּלְכֹל־נֶפֶשׁ הַשֹּׁרֶצֶת עַל־הָאָרֶץ: לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהֹר וּבֵין הַחַיָּה הַנֶּאֱכֶלֶת וּבֵין הַחַיָּה אֲשֶׁר לֹא תֵאָכֵל". ע"כ.

וכתב האבן עזרא, "ונטמתם בם חסר אל"ף, כמו מרשית השנה (דבר' יא, יב). וי"א שהם שני

שרשים, והעד: נטמינו בעיניכם (איוב יח, ג), וטעמו [=לומר] כאדם שאין לו דעת". ע"כ. והנה אותם שוחטים ובעלי המשחטות אשר מוכרים לעם ישראל נבילות וטריפות ולא מדקדקים היטב בסכין השחיטה [=מעבר לבעיות הנוספות החמורות שיש בשחיטה] מכשילים את עם ישראל בכשל חמור מאוד של איסורים גמורים מהתורה!

על הקורא הנעים לעצור רגע ולהבין, אם כלי השחיטה, ובמקרה שלנו בדורינו, שכל השוחטים משתמשים בסכין על מנת לשחוט, אם נמצא פגם של 0.1 מ"מ שהוא חגירת ציפורן בסכין השחיטה, השחיטה פסולה, כלומר דין העוף או הבהמה בגדר, "נבילה". ולמי שאינו מודע, יש הבדל בין נבילה לטריפה. נבילה = מעשה השחיטה לא היה כשר. טריפה = מעשה השחיטה כשר, אבל נטרפה בעקבות דבר פנימי. ולכן בהמה או עוף שנשחטו בסכין ונמצאה בה פגימה באופן הפוסל, דינה נְבֵלָה גמורה מן התורה.

ההבדל עקרוני:

"טריפה" – נשחטה כהלכה, אלא שנמצאה בה מחלה/חסרון בגוף.

"נבילה" – על פי חוקות התורה הדבר נחשב כאילו היא מתה מאליה, והכל בגלל שלא הייתה השחיטה עצמה כשרה.

מקור הדברים הם בתורה, במה שאמר ה' יתעלה שמו (דברים פרק יב פסוק כ – כא פרשת ראה):
"כִּי־יַרְחִיב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת־גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְאָמַרְתָּ אֹכְלָה בָשָׂר כִּי־תְאַוֶּה נַפְשְׁךָ לֶאֱכֹל בָּשָׂר בְּכָל־אַוַּת נַפְשְׁךָ תֹּאכַל בָּשָׂר: כִּי־יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ אֲשֶׁר נָתַן יְיָ לְךָ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתֶךָ וְאָכַלְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ בְּכֹל אַוַּת נַפְשֶׁךָ". והנה אמר, "וזבחת ... כאשר צויתך". וכאמור, שחיטה בסכין פגומה היא לא נכללת בכלל "כאשר ציויתיך", ונמצא שזה השוחט בסכין פגומה, אינו מקיים את מצות ה' יתעלה שמו. כי הוא יתברך ציוה בכוונת מכוין לשחוט בכלי שחיטה שאין בו מום ולא פגם, וזה ששחט בסכין שהיא פגומה, הרי שלא עשה כאשר ציוה ה' יתעלה שמו.

ויוצא, שמי שאינו בודק את סכין השחיטה היטב לפני כל שחיטה, הרי עובר בכך ביד רמה על מה שציוה ה' יתעלה שמו!

"מדוע סכין שהיא פגומה גורמת לנבילה?":

חז"ל למדו כפי שנבאר בהמשך, שדין הפגימה הוא דין, "דרסה", כלומר, כאשר יש פגימה בסכין השחיטה או בכלי השחיטה, השחיטה לעינינו רק נראית כפעולה של – "חיתוך", אמנם על פי חוקות התורה במה שה' יתברך ציוה, אין כאן חיתוך ולא זביחה, אלא יש כאן דרסה/קריעה. שחיטה צריכה להיות חיתוך, שהרי נאמר – "וזבחת" – ולא "ותלשת". ולפיכך חובה גמורה לבדוק את סכין השחיטה לפני השחיטה, על מנת שיהיה מעשה של זביחה ולא תלישה!

נתונים של בתי המטבחיים בדורינו:

יש הבודקים את סכין השחיטה לאחר שחיטת 2000 עופות!!.

יש הבודקים את סכין השחיטה לאחר שחיטת 400 עופות.

ויש "חבורות" מעטות מאוד לא יותר מעשרה במספר ברחבי הארץ (וגם זה בהגזמה), שבודקים את סכין השחיטה לאחר ששחטו 10 עופות.

רוב בתי המטבחיים בארץ ישראל בודקים את סכין השחיטה רק לאחר ששחטו 400-2000 עופות. כן כן אתם שומעים נכון! ועכשיו, צריך לשים דברים על השולחן בכנות, שוחט ששחט 200 עופות בליין, והעופות כבר עברו למריטה וניקוי, ולאחר עשר דקות יבדוק את סכין השחיטה, האם יעלה על הדעת שהם יפסלו את כל השחיטות שהיו קודם לכן? האם אפשר לדקדק בכך? וגם אם כן, האם בעל המשחטה יסכים לכך?

האם הוא יהיה מוכן לאבד כסף רב כל כך? ויתירה מכך, בעל הבית במקרה הזה לא יספוג על עצמו את ההפסדים העצומים, מה יעשה? יצטרך לחייב את השוחט! ואם אלו התנאים ביניהם, הרי שהשוחט בשביל כספו יעלים עינו ולא ידקדק היטב בטיב בדיקת הסכין! ואם אלו לא התנאים ביניהם, ובעל הבית לוקח על עצמו את האחריות אם הסכין יוצאת פגומה, האם הוא יאהב את העובדה ויסכים שהשוחט שלו פוסל לו ליין שלם של 200 עופות? ואם אכן אלו התנאים ביניהם, האם מותר לעשות כל תשחית כזה עצום?

ואם תאמר שמכיון שעם ישראל צריכים לאכול בשר ועופות הותר הדבר! אחר המחילה, אין שום מצוה להרבות באכילת עופות ובשרים, אלא להיפך יש למעט בתכלית המיעוט באכילת אוכלים אלו. ואין שום היתר לעבור על שום הלכה של התורה ושל חז"ל ולגרום לצער בעלי חיים וכל תשחית, והחמור ביותר הוא לגרום להכשיל את עמינו הטהור בנבילות וטריפות!

לא לחינם חז"ל הגזימו והפריזו בלשונם הטהורה ואמרו (תלמוד בבלי מסכת קידושין דף פב עמוד א): "רבי יהודה אומר משמו: החמרין רובן רשעים, והגמלין רובן כשרין, הספנין רובן חסידים, טוב שברופאים לגיהנם, והכשר שבטבחים שותפו של עמלק". ע"כ. וכי הכשר שבשוחטים המדקדק על עצמו הוא שותפו של עמלק חלילה? וכי הטוב שברופאים הולך לקבל צער חלילה? אלא בוודאי כי חז"ל הגזימו והפריזו בלשונם על מנת שאדם יבין את הסכנה שבהצלחת אותם מקצועות! כי הרופא כאשר הוא מנתח מומחה ומצליח להציל בני אדם, יכול לעלות בליבו הגאווה הסרוחה, ויחשוב כי הוא ריפא והוא עשה! ולכן הטוב שברופאים בעבור גאוותו יכול להגיע לידי כל צער שבעולם!

וכן השוחטים, לצערינו רובם שותפים של עמלק, מדוע? מכיון שמאכילים את עמינו בנבילות וטריפות וגורמים קרירות בליבם! אמנם בוודאי מצוא ימצא שוחטים כשרים וטובים

המדקדקים היטב בטיב השחיטה, וחלילה להאמר עליהם שותפים של עמלקים! שאם כך תפרש הדברים, וכי אהרן שותפו של עמלק? וכי הכהנים בבית המקדש שותפים של עמלק? אלא בוודאי כי לשון גוזמה היא!

אם ישאל השואל, היכן הבעיה בכך?

א) חובה לבדוק את כלי השחיטה – חז"ל ורבינו הרמב"ם למדים כי בדיקת הסכין היא מן התורה! כן כן, בדיקת הסכין עצמה של השחיטה היא דין תורה, ולא רק מעשה השחיטה עצמו, אלא בדיקת הסכין עצמה קודם השחיטה, הוא דין תורה! ולכן, לפני כל שחיטה ושחיטה, על השוחט לבדוק היטב האם יש פגם בכלי שחיטתו.

ב) התעללות בחיות – לדעתי, אחת הסיבות העיקריות שציוה ה' לבדוק את סכין השחיטה דווקא לפני השחיטה ולא אחריה "רק", הוא משום "צער בעלי חיים". כל שוחט שאינו בודק את סכין השחיטה לפני כל שחיטה ושחיטה, גורם בכך התעללות מסויימת בחיות כאשר שחט בסכין פגומה.

"מה קורה פיזית כשהסכין פגומה? שחיטה כשרה אמורה להיות":

א) חיתוך רציף.

ב) כמעט ללא תחושת כאב.

ג) איבוד הכרה מהיר מאוד.

.

כאשר הסכין פגומה:

א) נוצר קרע במקום חיתוך

ב) מופעל לחץ ולא חיתוך

ג) משך הפעולה מתארך אפילו בשבריר שנייה

.

טעם שכלי לבדיקת סכין השחיטה ולפסול בסכין פגומה:

והנה, מבחינה פיזיולוגית ושכלית, זה מכאיב יותר וזה פחות מיידי. ולפי עניות דעתי, מן הסיבה הזו ה' יתברך פסל כל שחיטה שיש בכלי השחיטה פגם כשיעור שקיבלו חז"ל ולימדו

את עם ישראל. וזה עיקר גדול מאוד בתורה, להיות רחמנים וטובי לב, שהרי כל התורה ומצוותיה באו ללמד את האדם מידות דרך ארץ ישרות, ואם יתאכזר במעשה השחיטה, ולא ימעיט את צער הנשחט, כיצד יתעלה במידותיו? וכאשר ה' אמר לבדוק היטב ולהכשיר הסכין על מנת שלא יהיה פגם בסכין השחיטה, יתכוין בכך שהאדם יתעלה במידותיו! במילים אחרות, ה' יתעלה שמו לא "הסתפק" בכך שהבהמה "תמות", אלא דרש הוא יתעלה שמו, שתהיה השחיטה בדרך מיתה מסוימת ושיטתית.

כלומר, לא רק תוצאה, אלא אופן. ולכן נראה לי כי שחיטה בפגימה נפסלת דווקא משום שיש בה צער בעלי חיים ויש בה אכזריות יחסית מצד השוחט! זה לא "רק פגם טכני", פגימה אינה רק בעיה "הלכתית־פורמלית", אלא בעיה מוסרית־מעשית. וחז"ל הטהורים הבינו זאת היטב, ולכן הבחינו בין חיתוך חלק, לקריעה, אפילו כשמדובר בפגימה קטנה ודקה, ולכן קבעו אפילו פגם קטן כחגירת ציפורן – פוסל!

בוודאי שאין שום טענה שיש כאן אכזריות חלילה, אלא ה' יתברך ציוה שאדם יפעיל את חושי שכלו ויעמיק ברחמנות גדולה במעשה השחיטה, על מנת שהנשחט יעבור כמה שפחות צער במעשה זה, ועל ידי כן יתעלה האדם למידות גדולות ונעלות ויכנים בליבו מידת הרחמנות. ובדיוק בגלל הטעם הזה, חובה לבדוק בכל שחיטה ושחיטה את סכין השחיטה. לא מדובר ב־"חומרה מיותרת", אלא מדובר בכבוד הבריאה וצמצום צערה.

מציאות הסכינים עם התפתחות הטכנולוגיה:

הסכינים בדורינו עם האצה והתפתחות הטכנולוגיה, נוגעת למציאות פיזיקלית־טכנולוגית שונה לגמרי מזו של דורות קודמים. בדורינו אנו, הסכין לא "הפכה גרועה" – להיפך. דווקא בגלל איכותה וטיבה המעולה, היא נפגמת מהר יותר.

להלן ההסבר המדויק, שלב־שלב: הפלדה המודרנית – חדה יותר, אבל רגישה יותר, בדורנו סכיני שחיטה מיוצרות מפלדות מתקדמות מאוד: פלדת פחמן מזוקקת, פלדות עם תהליכי חיסום מדויקים, לעיתים יש בהם שילוב של מיקרו־סגסוגות. השילוב של כל הגורמים הללו מביאים לתוצאה חד משמעית: חדות קיצונית. אמנם מנגד יש רגישות גבוהה לפגיעות ופגימות בסכין השחיטה.

כלומר, ככל שהסכין חדה ודקה יותר בקצה – כך היא פחות סלחנית למגע קשה. קצה הסכין כיום דק ברמה מיקרוסקופית, כל מגע קל עם דבר קשה גורם לפגם.

עוד גורם המביא לפגימה מהירה של הסכינים, הוא רמת ההשחזה. השוחטים בדורנו משחיזים לרמה גבוהה בהרבה מדורות עברו. וזה כאמור נעשה בטכניקות שונות, ומהם, משחזות אבן עדינות מאוד, ליטוש קצה קיצוני חידוד שמזכיר סכין מנתחים. כל זה מעולה מאוד וטוב כאשר עושים זאת לפני כל פעולת שחיטה, או מוודאים שהסכין היא לא פגומה,

מכיון שמקיימים בכך את מצות ה' של בדיקת הסכין וחוסר הצער לבעל חי במעשה השחיטה. אבל, עם כל האיכות הזו יש לדעת, שהסכין לא עמידה לאורך זמן! ככל שהסכין "מושלמת" – היא שבירה יותר.

מכל אלו הדברים אנו למדים, שכאשר נעמוד רק על פרט אחד במעשה השחיטה, והוא כלי השחיטה, נצטרך להתרחק מאוד מתעשיית בתי המטבחיים בדורינו! שהרי זו עובדה גמורה, שהם לא בודקים את סכין השחיטה לפני כל שחיטה ושחיטה, וכל שכן שלא בודקים לאחר כל שחיטה ושחיטה על מנת לבדוק מה הם מאכילים את עם ישראל! ולא רק זאת, אלא הם שוחטים בין 30-20 עופות בדקה! ולא בודקים אלא אחת ל 400 – 2000 עופות! ומדובר ברשעות גמורה ומחטיאים הם את הרבים בכך! ועתידים ליתן דין וחשבון!

ודעו קוראים נעימים, אם לאחר קריאת הדברים הללו שכתבתי כאן, תמשיכו לאכול מן התעשייה הרעה של השחיתות (שחיטות) הזו המרשעת המנוהלת על ידי מאפיות בשחור לבן, המונעים על ידי כסף ותאוות בצע, תצטרכו ליתן דין וחשבון, ולא יעלים ה' את עצמו ממעשיכם, והשופט כל הארץ הוא יעשה המשפט!

ואני בעצמי כבר שנים מספר, לפחות 5 שנים לא אוכל כל סוג של בשר מן התעשייה המרושעת והארורה הזו המחטיאה את עם ישראל! ואם ישאל השואל מהיכן אני קונה בשר? על זה אענה, שיש לנו שוחט פרטי ששוחט בשבילנו, ובודק את סכין השחיטה לפני כל שחיטה ואחרי כל שחיטה בדיוק כפי שנעלה במסקנה כאן במאמר זה. האם זה קשה? כן. האם זה שווה כספית? לא! האם זה מקשה על הילדים? כן!

אבל בשביל זה קיבלנו תורה ומצוות, בשביל לקיים אותם! לא בשביל לבחור את הטוב לנו, כי רק הוא יתברך יודע מה טוב לנו, וכאשר בני אדם חשבו והעלו על דעתם שהם יותר חכמים ממי שברא אותם, הגיעו לשוקת השבורה, ורואים כיצד העם הזה נהיה מטומטם אחר מכשפי הזוהר והמקובלים שם רשעים ירקב, מאמיני ושוחרי מאגיה, הולכים אחר כסילים "עושי ניסים" שלא מסוגלים לרפא את עצמם, רוקדים ומתפללים בקברי מתים אשר לא יועילו להם לא בעולם הזה ובטח שלא בעולם הבא. מכורים לסגולות מאגיות ולהורדת שפע מהכוכבים כמו הגוים הערלים! ולא אתפלא כלל אם רשעי ישראל המינים שהלכו אחר ספר האופל, ומהם אנשי צפת הארורים, אשר רוממו את ספר הזוהר למעמד מרומם יותר מהתנ"ך היו נגועים באכילת נבילות וטריפות, ובעקבות זה נטמטם ליבם הסכל, וטעו יותר מן הבהמות!

וכעת נעבור לבאר את המקורות ההלכתיים.

"וזבחת מבקרך": **אמר ה' בתורה וציוה** (דברים פרק יב פסוק כ – כא פרשת ראה): "כִּי־יַרְחִיב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת־גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְאָמַרְתָּ אֹכְלָה בָשָׂר כִּי־תְאַוֶּה נַפְשְׁךָ לֶאֱכֹל בָּשָׂר בְּכָל־אַוַּת נַפְשְׁךָ תֹּאכַל בָּשָׂר: כִּי־יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ

וּמִצְאֲנְךָ אֲשֶׁר נָתַן יְיָ לְךָ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתֶךָ וְאָכְלָתְךָ בְּשַׁעֲרֶיךָ בְּכֹל אַוַּת נַפְשֶׁךָ". ע"כ. אמרו רבותינו במשנה (משנה מסכת חולין פרק א משנה א): "הכל שוחטין ושחיטתן כשרה חוץ מחרש שוטה וקטן שמא יקלקלו בשחיטתן וכולן ששחטו ואחרים רואין אותן שחיטתן כשרה. שחיטת נכרי נבלה, ומטמאה במשא. השוחט בלילה וכן הסומא ששחט שחיטתו כשרה. השוחט בשבת וביום הכפורים אף על פי שמתחייב בנפשו שחיטתו כשרה". ע"כ. ובהלכה הבאה שוב לימדו (משנה מסכת חולין פרק א משנה ב): "השוחט במגל יד בצור ובקנה שחיטתו כשרה. הכל שוחטין ולעולם שוחטין ובכל שוחטין חוץ ממגל קציר והמגירה והשינים והציפורן מפני שהן חונקין. השוחט במגל קציר בדרך הליכתה בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין ואם החליקו שניה הרי היא כסכין". ע"כ.

ומבואר מדברי המשנה, שלגבי השחיטה, כל שהדבר אמור על אדם יהודי מדת משה וישראל, לכאורה אם היתה שחיטתו כמו שצריך, אפילו עשה מה שיכול מן העבירות, אין שחיטתו פסולה. במילים אחרות, פסילתו לעדות, אינה פוסלת אותו לשחיטה. שכן אמרו, "הכל שוחטין", והחרינו רק את הנכרי! ושוב אמרו, "הכל שוחטין"!

אלא, שכתב רבינו הטהור (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת חולין פרק א משנה א): "הלכה זו הוקשה פירושה על חכמי התלמוד לפי שיש בה ספקות רבים, והם, אמרו הכל שוחטין משמע התרת השחיטה להכל לכתחילה. ו[אמנם חזרו ו]-אמרו "ושחיטתן כשרה", משמע כי שחיטתן כשרה, [רק] אם עברו ושחטו, אבל לכתחלה לא.

וכן אמרו, "וכולן ששחטו", אינו מוסב על חרש שוטה וקטן בלבד, לפי שאלו היתה זו כוונתו היה אומר ואם שחטו ואחרים רואים אותם, אלא הוא מוסב על אותן שאמר בהם בתחלת הדברים הכל שוחטין וגם על חרש שוטה וקטן, וגם זה ממה שמקשה, כי אותם שאמר בהם שהם שוחטין לכתחילה, אינם צריכים [ל]אחרים רואים אותם.

ותירוץ ספיקות אלו כפי שנתברר בתלמוד, הוא כפי שאסכם עתה. והוא, שהשוחט צריך שיהא יודע דברים המפסידים את השחיטה והם חמשה:

א) שהיה. [=עצירה באמצע השחיטה אפילו לשבריר שניה].

ב) חלדה. [=לחיצה על הושט במקום חיתוך הושט – כמו שביארנו לגבי סכין פגומה].

ג) דרסה. [=הסכין נכנסת פנימה ולא נראית – גם סכין פגומה נכנסת בדין זה].

ד). הגרמה. [=שחיטה במקום הלא נכון].

ה). עיקור. [=תלישת הסימנים במקום חיתוכם].

ויתבארו כולם במקומותם במסכתא זו.

וצריך עם זאת שיהא [=השוחט] **בקי במלאכת השחיטה ומומחה בה. והוא, כגון שכבר שחט פעמים מספר לפני יודע** [=כלומר, צריך שהשוחט ידע שעושה מלאכתו נאמנה, על ידי שעשה את פעולת השחיטה לפני מומחה ממנו]. **הרי אם היתה לו ידיעה בדברים המפסידים את השחיטה כדי שלא יארע בה פסול, והיה מומחה הרי זה שוחט לכתחילה** [=אפילו לא בפני אחרים ומומחים, שהרי שוחט מומחה אין צריך עדות לנאמנותו].

נמצא מה שאמרה משנה זו, "הכל שוחטין" [=אין הכוונה "הכל", אפילו לאינן בקיאין בטיב השחיטה, אלא הכל שוחטין, רק] **אם היו יודעים ומומחים. אבל אם לא היו מומחין, ועברו ושחטו, הרי אלו נבחנים ונשאלים על דברים המפסידים את השחיטה, אם נמצאו יודעים, שחיטתן כשרה, חוץ מחרש שוטה וקטן שאם עברו ושחטו שחיטתן פסולה ואפילו שאלנום ומצאנום יודעים דברים המפסידים את השחיטה, לפי שאנו אומרים שמא יקלקלו בשחיטתן כלומר יפסידו את השחיטה ואף על פי שהם יודעין, מפני שאינם בעלי דעה שלמה.** [=ומה אם נשאל את השוחטים בדורינו, האם אתם יודעים שצריך לבדוק את סכין השחיטה בין כל שחיטה ושחיטה? ואם יענו שהינם יודעים ומודעים, הרי בכך הם מזידים וממרים את ההלכה! ופסולים לשחיטה, לא מדין פסולי עדות, אלא מדין שוחטים שאינם עושים מלאכתם נאמנה!].

וכולן ששחטו, כלומר אותם שאינם מומחים, וכן חרש שוטה וקטן שחיטתן כשרה אם היו אחרים רואים אותם. במה דברים אמורים? בשלא מצאנו את השוחט הזה שאינו מומחה לשחוט כדי שנשאלנו אם הוא יודע דברים המפסידים את השחיטה אם לאו, אבל אם מצאנוהו נסמוך על שאלתו לא על אחרים שראו אותו.

ודע כי שחיטת הנכרי נבלה, ואפילו היה יודע ואפילו היה ישראל עומד על גביו, לפי שסתם מחשבת נכרי לעבודה זרה. והטעם שלא אמרנו בה אסורה בהנאה כמו תקרובת עבודה זרה כמו שבארנו במסכת עבודה זרה, לפי שעובדי עבודה זרה נחלקין לשני חלקים:

א) [סוג] **האחד** [של עובדי עבודה זרה ששחטו בהמה או עוף], **הם היודעים את מעשיה** [=הכוונה, שבקיאים בהבלים של עבודתה הכתובה בספריהם וכל הכוונות של טפשותם, כמו שמסביר], **כלומר חישוב הצומח בשעת עשייתה, והורדת הרוחניות על ידה** [=בדיוק כמו שסוברים המקובלים הטפשים בהמון מעניני השחיטה!], **ויתר אותן ההזיות ודברי השטות המטנפים את השכל שמדמים בעלי הסוג הזה.**

ב) והחלק השני, **הם העובדים אותן הצורות העשויות כפי שלמדו ללא ידיעה היאך נעשו ולא לאיזו מטרה נעשו זולתי ספורי מעשה חכמיהם בלבד.**

וכך הם רוב עובדי עבודה זרה, ו[על] **החלק האחרון הזה, אמרו בהם חכמים, דברים בנוסח זה, "גוים שבחוצה לארץ לאו עובדי עבודה זרה הן, אלא מעשה אבותיהן בידיהם". ועל אלה אמרו, ששחיטתן מטמא במשא בלבד, ואינה נאסרת בהניה. ואמרו, "ומטמא במשא", ואף על פי שידוע שכל נבלה מטמא במשא.**

לפי שאפילו ר' יהודה בן בתירה שאומר תקרובת עבודה זרה מטמא באהל אומר בשחיטת נכרי שהיא מטמא במשא בלבד.

ואמרו "השוחט בלילה", רוצה לומר בחשכת הלילה, אבל לאור הנר מותר לשחוט לכתחילה. ודע ששחיטת הנשים והעבדים מותרת לכתחלה אם היו יודעין ומומחין כמו שקדם, וכבר נתבאר זה בשלישי דזבחים באמרו שהשחיטה כשרה בזרים בנשים ובעבדים. ע"כ, ע"ש.

עוד כתב רבינו הטהור (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת חולין פרק א משנה ב): "... ואמרו, "הכל שוחטין, ואפילו ישראל משומד, ויש לכך תנאים ואז תהיה שחיטתו מותרת:

א) האחד שלא יהא עובד עבודה זרה, לפי שאמרו משומד לעבודה זרה משומד לכל התורה כולה.

ב) והשני שלא יהא מחלל שבת בפרהסיא לפי שהכלל אצלינו מחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כגוי לכל דבריו.

ג) ושלא יהיה מין – ומינים אצל חכמים הם הכופרים מישראל. אבל אומות העולם הרי קוראים לכופריהם בסימן היחס ואומרים מיני גוים. ו[אותם מינים מישראל או מיני הגויים] הם בני אדם אשר טמטמה הסכלות את שכלם, והחשיכו התאוות את נפשם, ופקפקו בתורה ובנביאים עליהם השלום מתוך סכלותם, ומכחישים את הנביאים במה שאין להם בו ידיעה, ועוזבים את המצות מתוך זלזול, והכת הזו היא כת של ישוע הנוצרי ודואג ואחיתופל ונחזי ואלישע אחר, וכל ההולך בשטתם שם רשעים ירקב.

ויוודע שהאדם מן הכת הזו כגון שנראה מתבטל ממצוה מן המצות מתוך זלזול בלי שישיג באותו המעשה הנאה. האנשים הללו אשר זה תיאורם אסור לאכול משחיטתם, וכך אמרו תנו רבנן שחיטת מין לעבודה זרה פתו פת כותי יינו יין נסך ספריו ספרי קוסמים פירותיו טבלים בניו ממזרים.

וכן מתנאי המשומד הזה שמותר לאכל משחיטתו שלא יהא צדוקי ולא ביתוסי והם שתי הכתות אשר החלו להכחיש את התורה שבעל פה כמו שבארתי באבות, ונעשה האמת אצלם הבל, ונתיבות האור חשך אפלה, בארץ נכוחות יעול, והם שקוראים אותם אנשי זמנינו היום מינים בסתם, ואינם מינים לפי אמונתם אלא דינם לענין ההריגה כלומר המתחיל את השטה הזו בראשונה מדעתו הנפסדת כדין המינים, כלומר שמותר להרגם היום בזמן הגלות לפי שהם המבוא אל המינות האמתית.

ודע כי מסורת בידינו מאבותינו כפי שקבלוהו קבוצה מפי קבוצה כי זמנינו זה זמן הגלות שאין בו דיני נפשות אינו אלא בישראל שעבר עברת מיתה, אבל המינים והצדוקים והביתוסים לכל שינוי שיטותיהם הרי כל מי שהתחיל אותה השטה תחלה ייהרג לכתחלה כדי שלא

יטעה את ישראל ויקלקל את האמונה, וכבר נעשה מזה הלכה למעשה באנשים רבים בכל ארץ המערב. אבל אלו אשר נולדו בדעות אלה [=דווקא אלו שנולדו בדיעות של הצדוקים והבייתוסים. אמנם אלו שהנשימו את האל יתעלה שמו, כמו אותם המקובלים המינים וממשיכי ספר הזוהר הטמא, אין זה חל עליהם כלל. כמו שכתב רבינו במפורש במורה חלק א' פרק לו': "ואתה דע, שכל זמן שתהא בדעתך נשמות [כלפי הבורא יתברך, שתחשוב שיש לבורא יתברך יד או רגל חלילה], או [שתחשוב בדעתך שיש לבורא יתברך] מאורע ממאורעות הגוף, [כגון: לידה, קושי, עצב, נחת רוח, בכי, שמחה, דיבור, שינה, הרגשה וכו'. דע כי במחשבה זו בלבד], הנך מקנא ומכעיס, וקודח אש חמה, ושונא ואויב וצר, [והינך] יותר חמור מעובד עבודה זרה בהרבה.

ואם יעלה בדעתך שיש ללמד זכות על מאמיני הגשמות בשל היותו חונך כך, או מחמת סכלותו וקוצר השגתו, כך ראוי לך להיות בדעה [זו] ב[מי ש]עובד עבודה זרה, מפני שאינו עובד [עבודה זרה] אלא [רק] מחמת סכלות או חנוך, מנהג אבותיהם בידיהם". עכ"ל. ומבואר שככל ואדם עובד עבודה זרה או משתף שם שמים ודבר אחר, ובפרט אם מדובר במורה הוראה, אין לדונו לזכות חלילה, כי לעבירה יחשב לדון לזכות מי שהסית את עמינו אחר התוהו וההבל, ואין זה תירוץ בהיותו חונך בכך! אלא מדובר רק בבייתוסים וצדוקים] וחונכו על פיהן הרי הם כאנוסים, ודינם דין תינוק שנשבה לבין הגוים שכל עברותיו שגגה כמו שבארו, אבל המתחיל הראשון הוא מזיד לא שוגג. וכן מן המקובל בידינו המפורסם למעשה כי האדם שעושה עברה שהוא חייב עליה מיתת בית דין כיון שאין אנו יכולים היום לדון דיני נפשות מחרימין אותו חרם עולם בספרי תורות אחרי שמלקין אותו ואין מתירין אותו לעולם.

ואחזור לעניני, אם היה האדם מישראל שלם מכל אלו והיה משומד לעברה אחת או לעברות הרבה חוץ מאלו כפי הנאותיו ותאותיו, והוא יודע ומודה שהוא ממרה ועובר הרי זה מותר לאכל משחיטתו". ע"כ.

וכתב רבינו בספר המצוות (מצות עשה קמו): "והמצוה הקמ"ו, היא, שצונו לשחוט בהמה חיה ועוף, ואחר ייאכל בשרן, ושלא יהיה להן היתר אלא בשחיטה לבד. והוא אמרו יתעלה (ראה יב) "וזבחת מבקרך ומצאנך כאשר צויתיך". ולשון ספרי, "וזבחת", מה מוקדשין בשחיטה, אף חולין בשחיטה כאשר צויתיך. מלמד שנצטוה משה על הושט ועל הקנה ועל רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה. וכבר התבארו משפטי מצוה זו וכל דקדוקיה במסכתא המחוברת לה כלומר מסכת חולין". ע"כ. וכ"כ בספר הגדול משנה תורה (רמב"ם הלכות שחיטה פרק א הלכה א): "מצות עשה שישחוט מי שירצה לאכול בשר בהמה חיה ועוף ואחר כך יאכל שנאמר וזבחת מבקרך ומצאנך, ונאמר בבכור בעל מום אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל, הא למדת שחיה כבהמה לענין שחיטה, ובעוף הוא אומר אשר יצוד ציד חיה או עוף וגו' ושפך את דמו מלמד ששפיכת דם העוף כשפיכת דם החיה". ע"כ.

החובה לבדוק את כלי/סכין השחיטה:

והנה, מתוך שנאמר בתורה, "וזבחת", קיבל משה רבינו בחוקות התורה שבעל פה, שהשחיטה צריכה להיות בתנאים מסויימים שעליהם אין לעבור, כמו שאמרו חז"ל במשנה

(משנה מסכת חולין פרק ב משנה ג): "**התיז** [=חתך, דרס, לחץ עם כלי החיתוך על הושט, ובעקבות זה חתך] **את הראש בבת אחת פסולה. היה שוחט** [=עשה פעולת שחיטה של הולכה או הובאה] **והתיז את הראש בבת אחת, אם יש בסכין מלא צואר כשרה. היה שוחט והתיז שני ראשים בבת אחת, אם יש בסכין מלא צואר אחד כשרה. במה דברים אמורים? בזמן שהוליך** [=שהתיז את הראש לא בדריסה ולחץ פנימי, אלא בחיתוך שיש בו בכדי "הולכה" שהוא המשכת הסכין לצורך חיתוך, ונמצא חיתוך לפנינו ולא קריעה], **ולא הביא** [=ולא עשה פעולה של הולכה והובאה שלימה, אלא רק הוליך]. **או הביא** [="הבאה" זו פעולה של משיכת הסכין פנימה לכיון הגוף. הולכה, דחיפת הסכין קדימה, ואין בהובאה ובהולכה שום פעולה של דריסה], **ולא הוליך.**

אבל אם הוליך והביא, אפילו כל שהוא, אפילו באיזמל, כשרה! [=שכן בוודאי התזת הראש באה לאחר פעולת שחיטה שהיתה כבר כשרה, שהרי הוליך והביא ונעשה החיתוך של קנה ושט, ורק לאחר מכן התיז הראש].

נפלה סכין ושחטה [=בחיתוך], **אף על פי ששחטה כדרכה, פסולה. שנאמר** (דברים כ"ז) "**וזבחת ואכלת**", [מתוך שסמך הכתוב את הזביחה לאכילה, מכאן למדים שרק] **מה שאתה זובח** [=בידיך או בידי אדם] **אתה אוכל. נפלה סכין והגביהה, נפלו כליו והגביהן, השחיז את הסכין ועף, ובא חבירו ושחט, אם שהה כדי שחיטה פסולה, רבי שמעון אומר אם שהה כדי ביקור". ע"כ.**

ואמרו עוד (משנה מסכת חולין פרק א משנה ב): "**השוחט במגל יד בצור ובקנה שחיטתו כשרה ... ובכל** [=כלי] **שוחטין, חוץ ממגל קציר, והמגירה, והשינים, והציפורן, מפני שהן חונקין השוחט. במגל קציר בדרך הליכתה בית שמאי פוסלין, ובית הלל מכשירין. ואם החליקו שיניה הרי היא כסכין". ע"כ. ולמדים אנו מדברי המשנה, שבכל כלי שהוא חד מספיק, מותר לשחוט והשחיטה כשרה.**

ואמרו רבותינו בתלמוד על המשנה הזו (תלמוד בבלי מסכת חולין דף יז עמוד א): "**בכל שוחטין – בין בצור, בין בזכוכית, בין בקרומית של קנה. חוץ ממגל קציר והמגירה: אבוה דשמואל פגם ושדר פגם ושדר** [אביו של שמואל, עשה בכוונת תחילה פגימות שונות בכלי השחיטה, ושלח את הכלי לארץ ישראל על מנת לברר אצל חכמי ישראל איזו מהפגימות לא פוסלות את השחיטה. ולא עשה כן פעם אחת, אלא חזר ועשה זאת פעמים רבות]. **שלחו ליה** [=ועָנו לו על שאלתו], "**כמגירה**" [=פסולה], **שנינו.** [=מפורש נאמר במשנה, "כמגירה" פסול לשחיטה, ואם כן פגימה כזו היא הפוסלת את הסכין].

תנו רבנן, סכין שיש בה פגימות הרבה – תידון כמגירה [=ופסולה], **ושאין בה אלא פגימה אחת,** [=אם הפגימה בשיעור] "**אוגרת**" **– פסולה.** [אם הפגימה בשיעור] "**מסוכסכת**" **– כשרה.** [שאלו] **היכי דמיא אוגרת, היכי דמיא מסוכסכת?** [=כיצד נדע איזה שיעור הוא אוגרת ואיזו מסוכסכת?] **א"ר אליעזר:** [פגימת] **אוגרת** [=הפסולה, היא פגימה המורגשת] **משתי רוחות** [=משתי צידי כלי השחיטה]. [פגימה] **מסוכסכת** [הכשרה על פי התנאים לקמן, היא הפגימה המורגשת רק] **מרוח אחת.**

מאי שנא? משתי רוחות דמורשא קמא מחליש ומורשא בתרא בזע, מרוח אחת נמי, חורפא דסכינא מחליש, מורשא בזע! [=מקשים, במה שונה הדבר כאשר הפגימה מורגשת משני צידי כלי השחיטה לבין כאשר יש פגימה רק בצד אחד? הרי הסיבה שאנו פוסלים

כלי שחיטה בגדר, "מסוכסכת", הוא משום שהפגימה הראשונה מחליש את העור והבשר בתחילה, והפגימה השניה קורעת לאחר מכן את הסימנים שבצוואר.

אם כן, לפי כלל זה, גם אם הסכין היתה פגומה מרוח אחת, צריכה להפסל השחיטה! כיצד? החלק החד שאינו פגום בסכין מחליש תחילה את העור והבשר, ואז הפגימה הבודדת באותו מקום מגיע לסימנים וקורעת אותם!

ומתרצים] דקאים אריש דסכינא. [=כל מה שאנו מכשירים פגימה בכלי השחיטה מרוח אחת, הוא דוקא באופן שהפגימה נמצאת מיד בתחילת הסכין, והיא חותכת רק את העור והבשר, ואילו הסימנים נחתכים על ידי יתר הסכין שהוא חלק ואין בו פגימה]. **סוף סוף כי אזלא מחלשא, כי אתא בזע!** [=ומקשים, סוף סוף תיפסל השחיטה גם ב"מרוח אחת", שהרי בהולכת הסכין על הצואר היא חותכת העור והבשר, ואחר כך בהבאתו חזרה של הסכין על הצואר יפגע שוב החוד הבודד של הפגימה בסימנים, ויקרע אותם! מתרצים, שכל מה שהכשירו ברוח אחת, מדובר שהפגימה נמצאת מיד בתחילת הסכין, ומדובר דווקא ב]-**כגון שהוליך** [=בלבד] **ולא הביא. [=כלומר, ששחט על ידי הולכת הסכין בלבד! כך שאין סיכוי שהפגימה נוגעת בושט כלל, שהרי עושה רק פעולה של הולכה, ואינו מחזיר הסכין. ובאופן כזה אין סיכוי שהפגימה תהווה חלק מתהליך השחיטה.**

ומבואר עד כאן, שכל פגימה אפילו היתה מרוח אחת, כלומר מצד אחד בכלי השחיטה, אם היוותה חלק מתהליך השחיטה, השחיטה הזו פסולה היא! בין כשהפגימה היוותה בתהליך הראשוני של החיתוך, בין שהיתה בסוף].

אמר רבא, ג' מדות בסכין: אוגרת - לא ישחוט, ואם שחט - שחיטתו פסולה; מסוכסכת - לא ישחוט בה לכתחלה, ואם שחט - שחיטתו כשרה; עולה ויורד בסכין - שוחט בה לכתחלה. א"ל רב הונא בריה דרב נחמיה לרב אשי, אמרת לן משמיה דרבא: מסוכסכת - פסולה, והא [נאמר בברייתא] "**מסוכסכת - כשרה"! לא קשיא: כאן** [מה שאמר פסולה] **שהוליך והביא** [=ואפילו שהיתה פגומה רק בצד אחד, מכיון שהוליך והביא, נמצא שהפגימה היוותה חלק מתהליך השחיטה ופסולה השחיטה]. **כאן** [במקרה שאמרו "כשרה"] **שהוליך ולא הביא.** [=כלומר, שיש אמנם פגימה בסכין, אבל הפגימה עצמה לא היוותה חלק בתהליך השחיטה, כלומר בוודאות הפגם לא שותף לתהליך השחיטה ואין שום סיכוי שהיה כאן פעולה של קריעה].

אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי: דמיא לסאסאה, מאי? [=סכין שאין בה פגם, אמנם לא מושחזת באופן החד ביותר, אבל בוודאות אין בה פגם, מה דין השחיטה?] **אמר ליה: מאן יהיב לן מבשריה ואכלינן.** [=מי שיביא לי לאכול מהשחיטה הזו, אני יאכל בשמחה. ומכאן למדים אנו, שאין זה עיקר שהסכין תהיה חדה כתער ממש. אלא היסוד החשוב ביותר, שלא תהא פגימה כחגירת ציפורן בכלי השחיטה! וכאמור, למדנו כבר לעיל, שמכיון שהשוחטים היום מהדרים ומביאים את הסכין לאיכות הטובה ביותר והחדות המקסימלית, כתוצאה מכך, גם הפגם מגיע מהר מאוד, וחייבים לבדוק את הסכין לפני כל שחיטה]. **אמר רב חסדא: מנין לבדיקת סכין מן התורה? שנאמר** [=אצל שאול] (שמואל א פרק יד פסוק לד): "**וּשְׁחַטְתֶּם בָּזֶה וַאֲכַלְתֶּם**". [=ומתוך שאמר שאול, "בזה", למדים אנו כי שאול גילה לנו, שחובה מן התורה לבדוק הסכין היטב לפני השחיטה]. **פשיטא, כיון דכי נקב טריפה בעיא בדיקה!** [=רבא לא התכוין ללמד שבדיקת הסכין עצמה מן התורה וכאילו לומר חידוש בנושא זה. שהרי פשוט

הוא, שאם שחט בסכין פגומה, הרי שחיטתו פסולה, וכיצד יעשה מעשה ויביא עצמו לידי צער בעלי חיים או לנרום בידיים לשחיטה פסולה? ודבר זה אין צריך לומר שזה מן התורה, וחובה גמורה לעשות דבר זה! אלא כוונת רב חסדא, שבדיקת הסכין לפני החכם הוא מן התורה. כמו שאמרו] **לחכם, קאמרינן.**

והאמר רבי יוחנן [=חולק על רב חסדא]**: לא אמרו להראות סכין לחכם אלא מפני כבודו של חכם!** [=וגם זה] **מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא הוא.** [=רבי יוחנן חולק על כך ואומר, שאין צריך מן התורה שהשוחט יראה את סכין שחיטתו לחכם. וגם מה שהצריכו חכמים, זה מפני כבודו של החכם ולא על עצם בדיקת הסכין עיקר הבדיקה. שכל שוחט מומחה יודע את טיב הסכין!

בכל אופן מבואר יוצא שלכל הדיעות, בדיקת הסכין עצמה לפני כל שחיטה היא מן התורה וחובה גמורה היא! ומי שאינו בודק את הסכין לפני השחיטה, עובר במפורש על חוקות התורה, שהרי גורם בעקיפין לנבילות וטריפות בעם ישראל, ופסול מלשחוט!]

במערבא בדקי לה בשימשא. [=בארץ ישראל היו חכמים בודקים את סכין השחיטה לאחר הכנת הסכין, באור השמש, ומביטים על ידי ההשתקפות של הסכין האם יש בה פגם כלשהו קל שבקלות].

בנהרדעא בדקו לה במיא. [=היו בודקים חכמים את הסכין בבדיקת מים, מוליכים מים על הסכין מלמעלה, ואם הטיפה עוצרת מעט, הסכין פגומה].

רב ששת בדק לה בריש לישניה. [=רב ששת היה בודק את סכין השחיטה בלשונו]. **רב אחא בר יעקב בדק לה בחוט השערה.** [=היה מעביר חוט השערה, כלומר, חוט שעובי כשערת הזקן, ואם היה מרגיש עצירה ולו הקלה ביותר, היה יודע כי הסכין פגומה].

בסורא אמרי: בישרא אכלה [=מכיון ששוחטים על בשר]**, בישרא לבדקה** [=כך צריך לעשות את הבדיקה על הבשר ולא על דבר אחר].

אמר רב פפא: [=התלמוד מביא סימוכין לענין בדיקת כלי השחיטה על הבשר. סכין השחיטה או כלי השחיטה] **צריכא בדיקה אבישרא ואטופרא.** [=צריך לבדוק את כלי השחיטה על הבשר ועל הציפורן]. **אמר ליה רבינא לרב אשי, אמר לן רב סמא בריה דרב משרשיא משמך דאמרת ליה משמיה דרבא: צריכא בדיקה אבישרא ואטופרא ואתלתא רוחתא.** [=לא רק שצריך בדיקה על הבשר ועל הציפורן, אלא חובה לעשות כן משלוש רוחות]. **אמר ליה: אבישרא ואטופרא אמרי, ואתלתא רוחתא לא אמרי. איכא דאמרי: אבישרא ואטופרא ואתלתא רוחתא אמרי, משמיה דרבא לא אמרי.**

רבינא ורב אחא בריה דרבא הוו יתבי קמיה דרב אשי [רבינא ורב אחא היו יושבים לפני רב אשי]**, אייתו סכין לקמיה דרב אשי לבדקה** [=הביאו את סכין השחיטה לפני רב אשי]**, אמר ליה לרב אחא בריה דרבא: בידקא, בדקה אטופרא ואבישרא ואתלתא רוחתא אמר ליה: יישר, וכן אמר רב כהנא.** [=מכאן למדים אנו שרב אשי הצריך שתהיה בדיקת הסכין באופן זה:

א) בדיקה על הבשר.

ב) בדיקה על הציפורן.

ג) כל בדיקה כזו צריכה להיות משלוש רוחות של הסכין!

[...] **אמר רב הונא בר רב קטינא אמר רבי שמעון בן לקיש, שלש פגימות הן:** [=שלשה דברים יש, שבהן הפגימה פוסלת. ואף שיעור הפגימה שוה בשלושתם].

א) פגימת "עצם" בפסח. [=שהרי נאמר בתורה, "עצם לא תשברו בו", והשבירה האמורה היא בשיעור, "פגימה"].

ב) פגימת "אוזן" בבכור. [=על ידי פגימה זו נעשה הבכור בעל מום. ואפשר לשוחטו מחוץ למקדש].

ג) פגימת "מום" בקדשים. [=פגימה באותם הקרבנות שהן נקבות, שנעשים בעלי מום על ידי פגימה באיברים].

ורב חסדא אמר [=ותמה]**: אף פגימת סכין** [=נכללת בכלל הפגימות]**. ואידך?** [ומדוע רב הונא ורבי שמעון בן לקיש לא מנו את פגימת הסכין בכלל הפגימות? מתרץ התלמוד] **בחולין לא קא מיירי.** [=לא באו ללמד הלכות שקשורות לחולין. ומכיון שסתם שחיטה על מנת לאכול בשר היא חולין, לא ביאר ענין זה].

וכולן, פגימתן כדי [=שיעור הפגימה הפוסלת היא כמו] **פגימת המזבח. וכמה פגימת המזבח? כדי שתחגור** [=תתעכב] **בה צפורן". ע"כ.**

"מדוע ציפורן – המדד לבדיקת פגימה"?:

והנה בראש ובראשונה לאחר ביאור התלמוד הזה, עלינו לבאר את "עובי הציפורן" של האדם הממוצע: עובי ציפורן היד בכללותה: כ־0.5–0.7 מ"מ. העובי הרלוונטי בפועל שזו בעצם כוונת התלמוד במה שאמר, "תחגור בה ציפורן", הוא עובי קצה הציפורן (החלק הבודק): בערך 0.1–0.2 מ"מ לעיתים אף פחות מ־0.1 מ"מ אצל אדם עם ציפורן דקה ומושחזת.

וכאמור זהו עובי דק מאוד, ומכאן ילמד האדם לענין חשיבות הבדיקה שלפני כל שחיטה! חז"ל קיבלו איש מפי איש, שלעולם בדיקת הפגימות במזבח ובדברי הקדשים הנזכרים, וכולל סכין השחיטה, הוא בשיעור, "0.1-0.2 מ"מ", וזה כאמור שיעור מזערי מאוד היכול לקרות בסכין לאחר שחיטה אחת!

ומדוע דווקא הציפורן? מכיון שהציפורן גמישה אך חדה בקצה, היא רגישה לפגימות זעירות שהאצבע עצמה לא תחוש, לעומת זאת הבשר "סולח" על מיקרו-פגימות. הציפורן יוצרת קצה קשיח־חד שמיתקל בפגם, פגימה בגודל של מאיות מילימטר כבר מורגשת כ־עיכוב תפיסה. לכן חז"ל סמכו על בדיקה זו כבדיקה חושית מדויקת, לא מדידה פיזיקלית.

כעת מובן מדוע רב פפא הצריך:

א) בדיקה משלוש רוחות על הבשר.

ב) בדיקה משלוש רוחות על הציפורן.

באופן כזה הדיוק הוא מושלם, ובוודאות מוחלטת השחיטה תהיה בגדר חיתוך ולא קריעה!

עוד למדים אנו מן התלמוד הנזכר, כמה חכמים החמירו בנושא בדיקת הסכין והעמדתו על כשרותו והידיעה המוחלטת שאין בסכין פגימה לפני השחיטה.

וכתב הרי"ף להלכה (ריי"ף מסכת חולין דף ד עמוד ב – ה עמוד א): "... במערבא בדקי לה לסכינא בשמשא בנהרדעא בדקי לה במיא רב ששת בדיק לה בלישניה רב אחא בר יעקב בדיק לה בשערא בסורא אמרי בשרא אכלה בשרא בדיק לה. אמר רב פפא צריכה בדיקה אבישרא ואטופרא ואתלת רוחתא. אמר רב הונא האי טבחא דלא סר סכיניה קמי חכם משמתינן ליה רבא אמר מעברינן ליה ומכרזינן אבשריה דטרפה היא. ולא פליגי כאן בשנמצאת סכינו יפה כאן שלא נמצאת סכינו יפה: השוחט במגל קציר בדרך הולכתה וכו': אמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אף כשהכשירו ב"ה לא הכשירו אלא לטהרה מידי נבלה אבל באכילה אסורה". ע"כ.

ולמדים אנו כי הרי"ף פסק כמו רב פפא להצריך בדיקה מג' רוחות גם על הבשר וגם על הציפורן! ואם תשאל, מדוע הביא את מה שהיו נוהגים לעשות בארץ ישראל ובנהרדעא, ומה שעשה רב ששת? לעניות דעתי, הרי"ף בא ללמד ולהסביר, שמה שאמר רב פפא לעשות, הוא בעצם שיעור כל השיטות שנהגו לעשות בכל מקום. וכאשר שוחט יבדוק על הבשר ועל הציפורן משלוש רוחות בזה יצא מידי הספק בוודאות מוחלטת. ולכן זו ההלכה.

וכתב רבינו הטהור **ופסק** (הלכות שחיטה פרק א הלכה כג): "**השוחט צריך שיבדוק הסכין בחודה** [=צד אחד], **ומצד זה** [=צד שני] **ומצד זה** [=צד שלישי – ובזה קיים את דברי התלמוד, "שלושה רוחות"], **וכיצד בודקה? מוליכה ומביאה** [=בדיוק כמו ששוחט, מוליכה ומביאה] **על בשר אצבעו, ומוליכה ומביאה על ציפורנו** [=מכל בדיקה כזו חוזר ובודק] **משלוש רוחותיה שהן פיה, ושני צדדיו, כדי שלא יהיה בה פגם כלל ואח"כ ישחוט בה". ע"כ.**

ומבואר מדבריו, שכל הבא לשחוט חובה עליו לבדוק הסכין בבשרו ובציפורנו, ויעשה כן שלוש פעמים! ושימו לב למילותיו של הרמב"ם, "כדי שלא יהיה בה פגן כלל ואחר כך ישחוט בה"! ולא הסתפק רבינו הטהור רק בזה, אלא הבין מהתלמוד כפי הבנתנו לעיל, כי כתב בזו הלשון (שם הלכה כד): "**וצריך** [=וחובה] **לבדוק כן אחר השחיטה, שאם מצא בה פגם אחר השחיטה, הרי זו ספק נבילה, שמא בעור נפגמה** [=נקרעה] **וכששחט הסימנים, בסכין פגומה שחט.**

לפיכך השוחט בהמות רבות או עופות רבים [=כל שכן ששוחט מעט עופות או מעט בהמות], צריך [=חובה על השוחט] לבדוק בין כל אחת ואחת, שאם לא בדק, ובדק באחרונה, ונמצאת סכין פגומה, הרי הכל ספק נבלות ואפילו הראשונה [=וספק תורה להחמיר וצריך להטריף את הכל]". ע"כ.

ומבואר מדבריו הטהורים:

א) חובה לבדוק את הסכין על הבשר ועל הציפורן.

ב) חובה לעשות זאת שלוש פעמים לפני השחיטה.

ג) בדיקה זו חייב לעשות לפני כל שחיטה ושחיטה, וכן לאחר כל שחיטה ושחיטה. כמו שכתב רבינו (שם הלכה כה): "בדק הסכין, ושחט בה, ולא בדקה אחר שחיטה, ושבר בה עצם או עץ וכיוצא בהן, ואחר כך בדק ומצאה פגומה, שחיטתו כשרה [=בדיעבד], שחזקת הסכין שנפגמה בדבר הקשה ששבר בה, וכן אם פשע ולא בדק הסכין או שאבדה הסכין עד שלא יבדוק שחיטתו כשרה". ע"כ. ומבואר שלכתחילה חובה לבדוק לאחר השחיטה, שכן כתב, "ולא בדקה אחר שחיטה, ושבר בה וכו'".

ד) מי שאינו בודק את סכין השחיטה לפני כל שחיטה, הרי הוא חוטא ועובר על חוקות התורה, ואינו מקיים את יעוד ה' ואת ציוויו. ואם מתרשל הוא בדבר כל כך פשוט ללא כל סיבה מוצדקת, כיצד ניתן לסמוך על שחיטתו? שוחט שלא אכפת לו להטריף ולנבל בהמות או עופות על סמך בדיקה אחת של עשר או עשרים עופות, מה זה אומר עליו? מה אם צער בעלי חיים? איסור בל תשחית? ועוד ועוד... הרי זה שוחט אכזרי שאין בו יראת שמים!

"טעם השכלי לדקדוק כלי השחיטה ובכלל למעשה השחיטה":

ובאשר לטעם השכלי והברור שכתבתי למעלה בענין דקדוק השחיטה שלא יהיה בסכין או בכלי השחיטה פגימה. דע שכבר הודיע רבינו לא אחת, בענין חיפוש ובירור טעמי התורה. וכמו שכתב (הלכות מעילה פרק ח הלכה ח): "ראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה הקדושה ולידע סוף ענינם כפי כחו, ודבר שלא ימצא לו טעם ולא ידע לו עילה, אל יהי קל בעיניו! ולא יהרוס לעלות אל ה' פן יפרוץ בו, ולא תהא מחשבתו בו כמחשבתו בשאר דברי החול. בוא וראה כמה החמירה תורה במעילה, ומה אם עצים ואבנים ועפר ואפר כיון שנקרא שם אדון העולם עליהם בדברים בלבד נתקדשו, וכל הנוהג בהן מנהג חול מעל בה', ואפילו היה שוגג צריך כפרה, קל וחומר למצוה שחקק לנו הקדוש ברוך הוא שלא יבעט האדם בהן מפני שלא ידע טעמן, ולא יחפה דברים אשר לא כן על השם, ולא יחשוב בהן מחשבתו כדברי החול.

הרי נאמר בתורה, "ושמרתם את כל חקותי ואת כל משפטי ועשיתם אותם", אמרו חכמים ליתן שמירה ועשייה לחוקים כמשפטים, והעשייה ידועה, והיא שיעשה החוקים, והשמירה, שיזהר בהן, ולא ידמה שהן פחותין מן המשפטים. והמשפטים הן המצות שטעמן גלוי וטובת עשייתן בעולם הזה ידועה, כגון איסור גזל, ושפיכות דמים, וכיבוד אב ואם. והחוקים הן המצות

שאין טעמן ידוע. אמרו חכמים, חוקים חקתי לך, ואין לך רשות להרהר בהן, ויצרו של אדם נוקפו בהן, ואומות העולם משיבין עליהן, כגון איסור בשר חזיר, ובשר בחלב, ועגלה ערופה, ופרה אדומה, ושעיר המשתלח.

וכמה היה דוד המלך מצטער מן המינים ומן העכו"ם שהיו משיבין על החוקים, וכל זמן שהיו רודפין אותו בתשובות השקר שעורכין לפי קוצר דעת האדם, היה מוסיף דביקות בתורה, שנאמר, "טפלו עלי שקר זדים אני בכל לב אצור פקודיך", ונאמר שם בענין, "כל מצותיך אמונה שקר רדפוני עזרני", וכל הקרבנות כולן מכלל החוקים הן, אמרו חכמים, שבשביל עבודת הקרבנות העולם עומד, שבעשיית החוקים והמשפטים זוכין הישרים לחיי העולם הבא, והקדימה תורה ציווי על החוקים, שנאמר, "ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם". עכ"ל.

והניף ידו שנית וכתב (הלכות תמורה פרק ד הלכה יג): "אף על פי שכל חוקי התורה גזירות הם, כמו שביארנו בסוף מעילה, ראוי להתבונן בהן, וכל מה שאתה יכול ליתן לו טעם, תן לו טעם. הרי אמרו חכמים הראשונים, שהמלך שלמה הבין רוב הטעמים של כל חוקי התורה. יראה לי שזה שאמר הכתוב, "והיה הוא ותמורתו יהיה קודש", בענין שאמר, "ואם המקדיש יגאל את ביתו ויסף חמישית כסף ערכך עליו", ירדה תורה לסוף מחשבת האדם וקצת יצרו הרע, שטבע של אדם נוטה להרבות קניינו ולחוס על ממונו, ואף על פי שנדר והקדיש, אפשר שחזר בו וניחם ויפדה בפחות משוויו, [לכן] אמרה תורה, אם פדה לעצמו יוסיף חומש.

וכן אם הקדיש בהמה קדושת הגוף, שמא יחזור בו, וכיון שאינו יכול לפדותה, יחליפנה בפחותה ממנה, ואם תתן לו רשות להחליף הרע ביפה, יחליף היפה ברע, ויאמר טוב הוא, לפיכך סתם הכתוב בפניו שלא יחליף, וקנסו אם החליף, ואמר, "והיה הוא ותמורתו יהיה קדש", וכל אלו הדברים כדי לכוף את יצרו ולתקן דעותיו. ורוב דיני התורה, אינן אלא עצות מרחוק, מגדול העצה [הבורא ברוך הוא, על מנת] לתקן הדעות [מזגי האדם ודעותיו], וליישר כל המעשים [=המידותיים], וכן הוא אומר (משלי פרק כב פסוק כ-כא): "הֲלֹא כָתַבְתִּי לְךָ שלשום שָׁלִישִׁים בְּמוֹעֵצֹת וָדָעַת: לְהוֹדִיעֲךָ קְשְׁטְ אִמְרֵי אֱמֶת לְהָשִׁיב אֲמָרִים אֱמֶת לְשֹׁלְחֶיךָ". עכ"ל.

וכמה עלינו להשכיל וללמוד ממילים אלו שכתב לנו רבינו הטהור, וכוונתי למה שכתב, "ורוב דיני התורה ... לתקן הדעות וליישר המעשים". במילים אלו רבינו מתאר לנו ומבהיר, שזו התורה לא באה בשביל הבורא יתברך או לתקן עולמות חלילה וחס, בדיוק להיפך מן המקובלים המשומדים שר"י ובראשו ספר הזוהר הפרו-נוצרי הארור. כי הוא יתעלה שמו אינו צריך אותנו ולא זקוק לבריותיו חלילה, אלא מצוות התורה באו, על מנת ליישר אותנו במידות מתוקנות, ועל ידי זה נשכיל, נבין, ונשיג את הבורא הכרה שלימה.

ולכן תראה מה שנאמר בתורה (דברים פרק ו פסוק ה פרשת ואתחנן): "וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ". והנה מה זה שנאמר, "ואהבת"? והרי כל אחד מאתנו יכול לומר שהוא אוהב את ה' יתברך, והוא מודה לו על הכל וכו'. אבל אמרו לנו חז"ל ולימדו

אותנו כיצד באמת הדרך הנכונה להראות שאנחנו אוהבים אותו יתברך.

ואמרו בתלמוד (בבלי מסכת יומא פו.): "אביי אמר: כדתניא, "ואהבת את ה' אלהיך", מה הוא "ואהבת"? שתגרום במעשיך, שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים, ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו – אשרי אביו שלמדו תורה, אשרי רבו שלמדו תורה. אוי להם לבריות שלא למדו תורה, פלוני שלמדו תורה – ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו. עליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. אבל מי שקורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים, ואין משאו ומתנו באמונה, ואין דבורו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו – אוי לו לפלוני שלמד תורה, אוי לו לאביו שלמדו תורה, אוי לו לרבו שלמדו תורה, פלוני שלמד תורה – ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכוערין דרכיו! ועליו הכתוב אומר באמר להם עם ה' אלה ומארצו יצאו". ע"כ.

והנה יש לשים לב היטב למה שמבואר כאן, כי בשני הצדדים מבואר שהוא קורא, ושונה, ואפילו משמש תלמידי חכמים שזו מעלה גדולה. אבל מה חסר בו? אין משאו ומתנו באמונה, ואין דבורו בנחת עם הבריות. ב' דברים אלו גמרו את כל עולם התורה שלו! עד כדי כך שאומרים על מי שלימד אותו תורה, אוי! על אביו אוי! על רבו אוי!

ואני יש לי לשאול, מפני מה כל אריכות הדברים הזו? יאמרו לנו חז"ל, כל מי שמשאו ומתנו באמונה ודיבורו בנחת עם הבריות הרי זה קידש את ה', ואם לא, הרי זה חיללו. מפני מה הקדים, "קורא, שונה ומשמש תלמידי חכמים" אם זה לא העיקר? אלא חז"ל באו ללמדנו, שאם זה שלמד תורה, קרא בה, שנה בה, העמיק בה, ואף שימש תלמידי חכמים, הגיע למצב שהוא מתנהג כמו בור ועם הארץ, אז כל שכן מי שאין בו תורה ומצוות, לאן הוא יכול להגיע!

ולא רק בענין המידות כך, אלא בענין אהבת האמת ורדיפתה. כי המון בני אדם בדורות האחרונים העלימו עיניהם מלחקור אחר ספר האופל הפגאני, ונתלו בתירוצים קלושים ונדחקו להעמיד לעצמם טוענות ביחס לספר הזה, ובכוונת תחילה לא חקרוהו והעלימו עיניהם מן האמת. ואף העלו ספר זה על שולחנם בשביל להתחבב בעיני אשפות הדור שהיו להוטים אחר המפלצת הזוהרית וממשיכי דרכיה!

ולכן, הרבה בני אדם יכולים לומר, אני אוהב את ה', או לתלות שלטים על הרכבים שה' יתברך הוא המלך, או לפרסם בכל מיני מקומות את אהבתו לה' יתברך. אבל זו אינה אהבה שה' יתברך דורש, הבורא אינו זקוק למילים, אלא ה' יתברך דורש מאתנו מעשים בפועל, לא דיבורים, אלא מעשים! כי כל תכלית הלימוד הוא למען לעשות ולהשתנות אנו בעצמינו! ואם אדם למד ולא עשה מה הועיל? כמו שאמר (ישעיהו פרק כט פסוק יג – יד): "וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יַעַן כִּי נִגַּשׁ הָעָם הַזֶּה בְּפִיו וּבִשְׂפָתָיו כִּבְּדוּנִי וְלִבּוֹ רִחַק מִמֶּנִּי וַתְּהִי יִרְאָתָם אֹתִי מִצְוַת אֲנָשִׁים מְלֻמָּדָה: לָכֵן הִנְנִי יוֹסִף לְהַפְלִיא אֶת־הָעָם־הַזֶּה הַפְלֵא וָפֶלֶא וְאָבְדָה חָכְמַת חֲכָמָיו וּבִינַת נְבֹנָיו תִּסְתַּתָּר". וכן אמר (תהלים פרק עח פסוק לו): "וַיְפַתּוּהוּ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יְכַזְּבוּ־לוֹ: וְלִבָּם לֹא־נָכוֹן עִמּוֹ וְלֹא

נֶאֱמָנוֹ בִּבְרִיתוֹ". וכתב הרב אליהו דלמדיגו (עמוד 98 ספר בחינת הדת): "... ואין ספק שכוונתה [של התורה], היא להישיר בני אדם אל הטוב האמיתי כי מה שאפשר להם, וזה [הדבר אמור הן בענין] בדעות, אם במעשים. ורצוני [לומר בענין] במעשים, "מה שיכללו המידות הטובות והמעשים הטובים אשר בם יהיה האדם טוב בעצמו ועם בני ביתו ועם בני המדינה כולה. ואל תפלא מאמרי המדות, כי נראה היטב שמידה מה מהמדות הרעות, תפסיד האדם ונפשו וגופו, וכל שכן שהעדר ההסכמה והסדר, יפסיד הקיבוץ המדיני ... ואמנם האיש הגדול רבינו משה [בן מימון = הרמב"ם], הוסיף באלה ואמר, כי ימצאו קצת גם כן להרחיק המעשים והעבודות הרעות אשר לאנשי הדת ההיא הרעה, אשר היתה מפורסמת בזמן משה רבינו עליו השלום. ואנחנו, כאשר עניין בדברי התורה ובדברי אנשי הדת ההיא, כאשר סיפר רבינו משה, נדע בהכרח שהאמת איתו. ואלה הענינים יובילונו אל ההצלחה האמתית ויצילנו מן הצער והעונש המגיע לרעים באמת.

ואולם שילקחו הטעמים מהדברים האלה מבואר, וזה כי התורה לא נתנה למלאכי השרת, וגם כן לא נפעל אנחנו בה בעליונים ולא נשנם, כי העליונים פועלים בנו, לא מתפעלים מאתנו! והמה ינהיגו העולם השפל בכח האל, ולא יתנהגו מהשפלים. ומי האיש אשר יחשוב, כאשר יסתכל היטב במה שיאמר, ויפשיט מעליו הדמיונות אשר שמע, [ומה הם הדמיונות]? שהעליונים לא יתוקנו כי אם במעשי בני אדם. והנה [הדבר הזה מופרך מאוד! מכיון] אנחנו בני האדם לא נוכל לתקן עצמינו, ואיך נוכל לתקן העליונים? ומה הוא התיקון ההוא אשר נפעל בם?! ואשר יאמרו קצת בני אדם בזה, הוא דמיון נפסד בלתי ענין חוץ לנפש. ומי יתן ואדע אם יתכן שיגיע בם שום ענין או תכונה או איכות מאתנו בחשבינו אנחנו בם, או בשנפעל פעולותינו, ומה יגיעם מאתנו שבו נהיה אנו מנהיגיהם.

ואולם מה שיחשוב בזה האיש החכם בעל הדת, הוא, שאנחנו כשנתקן עצמינו ונשתנה אל הטוב, יגיענו טוב מהאל, והשינוי לא יבוא כי אם מצד המקבלים [בלבד]! גם לא יתכן שנאמר שבם נוריד הרוחניות, כמשפט [המדומיינים] בעלי הצורות והטלסם [="טלסם" הוא חלק מן הזיות העמים הנקרא, "קמיע", ודבר זה משמש כביכול להורדת שפע רצוני מהאל.

ואמשול זאת במשל, יש כדור מסויים ברפואה המערבית שמגביר את פעילות הריאות, כלומר אדם שצריך להכניס יותר אוויר ואין ביכולתו, יש כדור מסויים שבולעים אותו, והכדור הזה פועל על מערכת העצבים שמגבירה באופן רציף את מערכת הנשימה והפעילות. אותו דבר טוענים המדומיינים שניתן לעשות עם הבורא יתברך, כלומר על ידי כתיבת קמיע עם שמות מדומיינים או אפילו שמותיו של הבורא, חושבים הם שהם יכריחו את הבורא לפעול פעולה מסויימת בעבור כך באופן מסטי ומאגי. וכמובן הבל יפצה פיהם!], כי כאשר נעיין בדברי התורה נמצאים חולקים על זה מאוד, והם מדרכי עובדי עבודה זרה!

וגם כן אי אפשר שנאמר שהטעמים ההמה הם רמזים וענינים כמעט לא יובנו לבני אדם, כאשר התבאר זה כולו במה שאמרו שלמצות טעמים ידועים או אפשריים שיודעו לנו ... וידענו בלי ספק שקצת מאנשי אומתינו ישאו קולם עלינו בקולות נוראות ובבהלה נפלאה,

ויתארונו בזה שאנו חולקים על דברי התורה והחכמים [בעלי המשנה והתלמוד] חס ושלום. ואנחנו נדע היטב [שהם] רחקו מהאמת, והם כמשני התורה כוונותיה הנכבדות והטובות באמת. ואנחנו נמשכנו בזה אחרי עקבות גדולי תורתינו אשר עיינו היטב בדברי התורה והנביאים ובדברי חכמי המשנה והתלמוד אשר מימיהם אנו שותים". ע"כ.

טעמו של הרלב"ג:

וכתב הרלב"ג (דברים יא, כו): "התועלת השתים עשרה, הוא במצות, והוא מה שצונו לשחוט בהמה חיה ועוף כשנרצה לאכלם, כמו שאמר "וזבחת מבקרך ומצאנך וגו' כאשר צויתיך לי". מה שביארנו ביאור דבר זאת הפרשה, והנה התועלת בזאת המצוה, הוא מצדדין רבים:

א) האחד, כי בזה האופן יתכן יותר שיצא דם הבעלי חיים בעת שחיטתו, ונהיה נשמרים יותר מפני זה מאכילת הדם.

ב) והשני, כי בזה האופן, עם שכבר ימותו בו הבעלי חיים בקלות יותר, הנה אין בו מהקנאה [=מלשון קניה] לנפשותינו [=והטמעה בתוכינו] תכונת האכזריות, כדי שיהיה זה כשאר מיני ההמתה, כאילו תאמר, ההכאה בקופיץ על ראש הבעלי חיים, ומה שידמה לזה. [=כלומר, מצות השחיטה בדקדוק רב, הכל הוא על מנת שלא נעשה פעולת הריגה, ואז נחדיר לעצמינו אכזריות גדולה חלילה. ולכן ציוה ה' לדקדק היטב בטיב השחיטה שתהיה על צד ההקלה לחי הנשחט].

ג) והשלישי הוא יותר כולל הוא. כי כאשר באה המצוה איך תעשה זאת ההמתה, היקרה מזה לשוחט את הבעלי חיים, שהוא לא יכוין להרוג את הבעלי חיים בעשותו זה הפועל אלא יהיה ליבו איך יעשה זאת המצוה, באופן שצוה ה' יתעלה, וזה ממה שיהיה בו תועלת להמשך אליו הדבקות בשם יתעלה גם בעת עשותו זה, [=והכל על מנת] להרחיק ממנו תכונת האכזריות, לפי שהוא לא יכוין להרוג, אך [=יכוין] לעשות המצוה באופן שצוהו השם יתעלה [=לעשות כך]". ע"כ.

דברי רבינו הטהור במורה נבוכים:

וכתב רבינו בספרו הטהור (מורה הנבוכים חלק ג פרק כו): "כמו שנחלקו אנשי העיון מבעלי הדת, האם מעשיו יתעלה תוצאה של חכמה, או סתם רצון, לא לבקשת תכלית כלל. [=כלומר, המון מאלו שנחשבו לגדולי ישראל טעו ושגו תחת המחשבה הנחותה, שאין תכלית למעשיו יתברך אלא רק כי, "כך רצונו". ומסביר רבינו, שכשמו שטעו בזה], כך נחלקו [=המשיכו ונמשכו אחר הזיותיהם ב]-מחלוקת זו עצמה בציווים [=במצוות] אשר ציוה לנו [=ה' במעשה המצוות]. כי יש מי שאינו מבקש לכך סיבה כלל [=כלומר בענין טעמי המצוות], ואומר, כי כל המצוות תוצאות הרצון המוחלט [=כלומר שיאמרו, "ככה רוצה ה'", ואין להם לדעתם לטפשים הללו שום תכלית אמיתי במעשה המצוות].

ויש מי שאומר, כי כל ציווי ואזהרה מהם [=היא] תוצאת חכמה, והמטרה בו תכלית מסויימת, ושכל המצות כולן יש להם טעם, ובגלל תועלת מסויימת ציוה בהן, מה שהם כולן יש להן

טעם ואין אנו יודעים טעמי מקצתן ולא נדע אופן החכמה בהן, זו היא שטתנו כולנו ההמונים והיחידים. ולשון הכתוב בכך ברור, "חוקים ומשפטים צדיקים", "משפטי ה' אמת, צדקו יחדיו".

ואלה הנקראים חוקים, כגון: השעטנז, ובשר בחלב, ושעיר המשתלח אשר דברו עליהן ז"ל, ואמרו, "דברים שחקקתי לך ואין לך רשות להרהר בהן, והשטן [=בני אדם המשטינים על התורה ואומרים, "מה טעם במצוות"] מקטרג עליהן, ואומות העולם משיבין עליהן". [רע, כי במאמר זה], אין המון החכמים סוברים שהם דברים שאין להם טעם כלל ולא נדרשה בהן תכלית, לפי שזה [=המחשבה הזו שאין תכלית ותוצאה חכמה למצוות בעבור בני אדם, בוודאי כי דבר זה] מביא למעשי ההבל כפי שהזכרנו.

אלא סוברים המון החכמים שיש להן טעם [=שכלי ברור], כלומר תכלית מועילה בהחלט [=לבני אדם], אלא שהיא נעלמת ממנו, אם מחמת קוצר שכלינו, או לחוסר ידיעתנו.

והנה כל המצות לדעתם [=של חז"ל, בוודאי כי] יש להן טעם, כלומר שיש לאותו הצווי או האזהרה תכלית מועילה [=לבני אדם ולסביבה האנושית בלבד]. מהן מה שנתברר לנו אופן התועלת בהן, כגון האזהרה על הרצח והגניבה, ומהם מה שלא נתבררה תועלתן, כמו אלה, כאיסור הערלה, וכלאי הכרם.

[אמנם], אותם אשר תועליותיהם ברורים אצל ההמון, נקראים משפטים, ואלה שאין תועלתם ברורה אצל ההמון, נקראים "חוקים", ואומרים תמיד, כי לא דבר ריק הוא, ואם ריק, הוא מכם! כלומר שאין הציווי הזה דבר ריק שאין בו תכלית מועילה [=לכם בני האדם], ואם נראה לכם בדבר מן המצות שהוא כך [=שלא ניתנו לתועלת מועילה לבני אדם], הרי החסרון בהשגתכם.

וכבר ידעת הדבר המפורסם אצלנו, כי שלמה נודעו לו טעמי כל המצות, פרט לפרה אדומה! וכן אמרם, כי השם הסתיר טעמי המצות, כדי שלא יזלזלו בהן, כפי שאירע לשלמה בשלש מצות אשר נתפרשו טעמיהן. ועל היסוד הזה נמשכו כל דבריהם, ולשונות הכתובים מורים עליו.

אלא שאני מצאתי לשון לחכמים ז"ל בבראשית רבה, נראה ממנו בעיון ראשון, כי מקצת המצוות אין להם טעם אלא עצם הציווי, ולא בכך תכלית אחרת ולא תועלת מציאותית, והוא אמרם שם, "וכי מה אכפת לו להקב"ה בין מי שהוא שוחט מן הצוואר למי שהוא שוחט מן העורף, הוי אומר, לא נתנו המצוות אלא לצרוף [לזכך] את הבריות, שנאמר, "אמרת ה' צרופה".

ועל אף שהלשון הזה תמוה מאוד, ולא נמצא דומה לו בדבריהם, הנה בארתי בו ביאור אשמיעך אותו, כדי שלא נצא מנוהג כלל דבריהם ולא נפרד מן היסוד המוסכים לדברי הכל, והוא שכל המצוות נדרשה בהן תכלית מועילה במציאות, כי לא דבר ריק הוא, ואמר (ישעיהו

פרק מה פסוק יט): "לֹא אָמַרְתִּי לְזֶרַע יַעֲקֹב תֹּהוּ בַקְּשׁוּנִי אֲנִי יְיָ דֹּבֵר צֶדֶק מַגִּיד מֵישָׁרִים".

ואשר ראוי שיסבור בענין זה כל מי שדעתו שלמה, הוא מה שאבאר, והוא שכלל המצוות יש להן טעם [שכלי] בהחלט, ובגלל תועלת מסויימת [המועילה לבני אדם ולמין האנושי] ציווה בהן [הבורא יתעלה שמו], אבל פרטיהן הן אשר נאמר בהן שהן לפשט הציווי. המשל בכך, שהריגת בעל חי לצורך המזון הטוב תועלתו ברורה וכמו שנבאר. אבל היותו בשחיטה ולא בנחירה, ובחתיכת הושט והקנה במקום מיוחד, הרי אלו ודומיהן [בוודאי שבאו לתועלת בני אדם להיישיר הדעות] לצרוף בהן את הבריות [=לניקוי הדעת ותיקון מידות בני אדם].

וכך יתבאר לך מן המשל שאמרו, "שוחט מן הצוואר לשוחט מן העורף", והזכרתי לך משל זה, לפני שבא לשונם ז"ל, "שוחט מן הצוואר לשוחט מן העורף", אבל לאמיתו של דבר, כיון שהביא ההכרח לאכילת החי, היתה הכוונה להקל מיתתו במה שקל להשיגו, לפי שאי אפשר להכות הצוואר אלא בסיף או כיוצא בו, והשחיטה אפשרית בכל דבר. ולהקלת המיתה, הותנה [=ציווה ה' יתברך על] חדות הסכין [=שתהיה כמה שיותר חלקה על מנת שלא יהיה צער לבהמה או לעוף. ונמצא כי כל שוחט שאינו בודק את סכין השחיטה, במילים אחרות, אינו חס על הבריות ואכזרי גדול ושותפו של עמלק הוא!]". ע"ש בהמשך בדבריו הנפלאים שכתב.

והדברים ברורים, והשומע ישמע ואני את נפשי הצלתי. ולסיום אומה, אל תסמכו על אף אחד, לא על רע-בנים, לא על אנשים שנחשבים לאנשי אמת גדולים, לא על "קדושים", לא על אף אחד. תוודאו היטב ותשאלו את מקור הבשר שממנו אתם מזמינים, "האם אתם בודקים את הסכין לפני ולאחר כל שחיטה? האם אתם מקיימים את פסק התורה ומסורת חז"ל"? אם תמצאו אותם מתרצים תירוצים וסומכים על כל איזה מפיירש גדוייל כזה או אחר אשר נטה ממסורת ישראל, בזה תדעו כי נגעה בהם התאווה של הממון וכבר אין אפשרות להוציא אותם מעיוורון חושיהם, ועתידים ליתן את הדין על השקר הגדול שמכרו לציבור! אל תלכו שולל אחריהם ואחרי תרמית ליבם, כי כלבים אילמים הם!

הנה נשאלתי על ידי אשה שנתגרשה מן הנישואין, האם היא חייבת להמשיך ללכת בכיסוי שמכסה את ראשה, ואם כן מה מקור החיוב לכך? או שמא אין חיוב לאשה גרושה\ אלמנה לשים כיסוי ראש על ראשה, כי מנהג זה מנהג נשים נשואות בלבד.

"כמה הבנות ושאלות על פי שכל ישר"

והנה, לפני שבכלל אבוא לחקירה ההלכתית הזו, אבקש לדון בתבונה ובשכל ישר, בענין טעם "כיסוי הראש", ובדבר הקושי מענין החיוב שמכריחים את הגרושה ואת הנשואה לשים כיסוי שמכסה את ראשה. ולכן אציב כאן כמה שאלות הנוגעות לשכל הישר ולדברים שיש בהם טעם, שכן היכן שהינך יכול למצוא טעם לדבר, כך תעשה, עליך לחקור ולדרוש היטב עד היכן שידך מגעת, ובלבד שהטעם אשר תתן לא ישבש ויעוות את עצם מטרת הציווי.

אלא שעלי ראשית כל אומר, שיש מצוות שאין אנו יודעים טעמם ולא מבינים עומקם. ואע"פ כן צריכים אנו לקיימם, ואסור לנו לזלזל בהם כלל, שהרי כל המצוות גזירות מלך הם, ואע"פ שאין אנו יודעין טעם מצוות, מכיון שהם גזירות מלך חייבים אנו לקיימם. וכמו שכתב הרמב"ם (הלכות מעילה פרק ח הלכה ח): "ראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה הקדושה ולידע סוף ענינם כפי כחו, ודבר שלא ימצא לו טעם ולא ידע לו עילה, אל יהי קל בעיניו! ולא יהרוס לעלות אל ה' פן יפרוץ בו, ולא תהא מחשבתו בו כמחשבתו בשאר דברי החול. בוא וראה כמה החמירה תורה במעילה, ומה אם עצים ואבנים ועפר ואפר כיון שנקרא שם אדון העולם עליהם בדברים בלבד נתקדשו, וכל הנוהג בהן מנהג חול מעל בה', ואפילו היה שוגג צריך כפרה, קל וחומר למצוה שחקק לנו הקדוש ברוך הוא שלא יבעט האדם בהן מפני שלא ידע טעמן, ולא יחפה דברים אשר לא כן על השם, ולא יחשוב בהן מחשבתו כדברי החול, הרי נאמר בתורה ושמרתם את כל חקותי ואת כל משפטי ועשיתם אותם, אמרו חכמים ליתן שמירה ועשייה לחוקים כמשפטים, והעשייה ידועה והיא שיעשה החוקים, והשמירה שיזהר בהן ולא ידמה שהן פחותין מן המשפטים, והמשפטים הן המצות שטעמן גלוי וטובת עשייתן בעולם הזה ידועה, כגון איסור גזל ושפיכות דמים וכיבוד אב ואם, והחוקים הן המצות שאין טעמן ידוע.

אמרו חכמים, חוקים חקתי לך ואין לך רשות להרהר בהן, ויצרו של אדם נוקפו בהן, ואומות העולם משיבין עליהן, כגון איסור בשר חזיר, ובשר בחלב, ועגלה ערופה, ופרה אדומה, ושעיר המשתלח. וכמה היה דוד המלך מצטער מן המינים ומן העכו"ם שהיו משיבין על החוקים, וכל זמן שהיו רודפין אותו בתשובות השקר שעורכין לפי קוצר דעת האדם היה מוסיף דביקות בתורה, שנאמר טפלו עלי שקר זדים אני בכל לב אצור פקודיך, ונאמר שם בענין כל מצותיך אמונה שקר רדפוני עזרני, וכל הקרבנות כולן מכלל החוקים הן, אמרו חכמים שבשביל עבודת הקרבנות העולם עומד, שבעשיית החוקים והמשפטים זוכין הישרים לחיי העולם הבא, והקדימה תורה ציווי על החוקים, שנאמר ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם". עכ"ל.

ולכן קורא נעים, אל תקשה עלי כאשר אני בא לנסות להבין טעם כיסוי הראש, שהרי על האדם לנסות להבין מה טעם החוק הזה שנאסר. וכמו שכתב הרמב"ם בעצמו (הלכות תמורה פרק ד הלכה יג): "אף על פי שכל חוקי התורה גזירות הם, כמו שביארנו בסוף מעילה, ראוי להתבונן בהן וכל מה שאתה יכול ליתן לו טעם תן לו טעם. הרי אמרו חכמים הראשונים, שהמלך שלמה הבין רוב הטעמים של כל חוקי התורה, יראה לי שזה שאמר הכתוב והיה הוא ותמורתו יהיה קדש, כענין שאמר ואם המקדיש יגאל את ביתו ויסף חמישית כסף ערכך עליו, ירדה תורה לסוף מחשבת האדם וקצת יצרו הרע, שטבע של אדם נוטה להרבות קניינו ולחוס על ממונו, ואף על פי שנדר והקדיש אפשר שחזר בו וניחם ויפדה בפחות משוויו, אמרה תורה אם פדה לעצמו יוסיף חומש. וכן אם הקדיש בהמה קדושת הגוף שמא יחזור בו וכיון שאינו יכול לפדותה יחליפנה בפחותה ממנה, ואם תתן לו רשות להחליף הרע ביפה יחליף היפה ברע ויאמר טוב הוא, לפיכך סתם הכתוב בפניו שלא יחליף, וקנסו אם החליף ואמר והיה הוא ותמורתו יהיה קדש, וכל אלו הדברים כדי לכוף את יצרו ולתקן דעותיו. ורוב דיני התורה אינן אלא עצות מרחוק מגדול העצה לתקן הדעות וליישר כל המעשים, וכן הוא אומר הלא כתבתי לך שלישים במועצות ודעת, להודיעך קושט אמרי אמת להשיב אמרים אמת לשולחך". עכ"ל. ובעת נוכל לבוא לענין.

דבר פשוט וברור, שלא מצאנו בשום מקום, חיוב "מפורש" מן התורה, שאשה נשואה צריכה – "לכסות ראשה". וכפי שנראה בהמשך המאמר ונלמד, נשכיל כי גם בחז"ל, במשנה ובתלמוד, ענין "כיסוי הראש", נאמר רק ברמיזה קלה היוצאת מתוך עיון קצר. ואף מדברי רבינו הרמב"ם אשר חייב שבנות ישראל הנשואות לא ילכו בשיער כולו מגולה, מטעם "דת משה", נעיין האם חיוב זה שכתב רבינו, הוא מן התורה או לא, כפי שנראה בהמשך.

וכאשר אני מדבר על "כיסוי ראש", הכוונה שלי, שמן הנראה מדברי המשנה והתלמוד, עיקר האיסור החמור מן התורה אצל הנשואה, הוא ללכת בשיער מפוזר לכל עבר. וכן לפי דעתי, גם אצל כל בת ישראל מגיל יב' ומעלה, אסור לה ללכת בשיער מפוזר לכל עבר, בין גרושה, בין אלמנה, בין פנויה, וגנאי הוא ללכת בפיזור השיער.

אלא שאצל הנשואה הדבר יותר חמור פי כמה. משום שאם מישהו יכשל בה ויפתה אותה על ידי פיזור שערה שגורם גירוי גדול, אז עוונם חמור בהרבה יותר, מן זה אשר יכשל בפנויה או גרושה וכו'. שכן אם יכשל באשת איש, יאסור אותה על בעלה. ולכן טעם איסור "פיזור השיער", הוא לא משום "היכר", אלא משום, "צניעות", ובענין "צניעות" בזה מחוייבת כל בת ישראל.

אמנם, ללכת בשיער אסוף וצנוע, אף לאשה נשואה, לא מצאנו מקום מפורש בדברי המשנה ובדברי התלמוד אשר אסרו בכך לכאורה. ומה שרבים מן המפרשים הביאו ראיה מדברי התלמוד ששם מובא ברייתא של רבי ישמעאל שאמר, שלא ילכו בנות ישראל "פרועות ראש", מבאר אני בהמשך, שהנראה מן המילה, "פרועות" הכוונה, לשיער מפוזר ולא לשיער אסוף, כי לא יתכן לומר על שיער "אסוף" שהוא "פרוע".

וכעת אציב כאן כמה שאלות ותשובות קצרות:

א) מה מטרת כיסוי הראש? לפי דעתי עיקר מטרת כיסוי הראש, הוא להורות על זו האשה, היותה "אשת איש" ונשואה לגבר. ודבר זה נותן כמה דברים חשובים אשר מעלתם גדולה מאוד, שהרי הוראה זו של כיסוי הראש, מרחיקה את הגברים מלהביט באותה אשה או לקרוץ לה חלילה וחס, או לרמוז לה בכל דרך שהיא, שכן כל העושה אחת מאלה הדברים לאשת איש, נחשב שמקרב עצמו לערוה, וחשוד הוא על העריות. ו-"עריות" בכל מקום, אלו נשים שאין הוא יכול להתחתן עמהם. אחותו, כלתו, דודתו, אשת איש, ושומרת יבום.

ואין הכוונה כלל על פנויות או גרושות או אלמנות, כי הם לא יקראו לעולם, "עריות". וכמו שכתב רבינו (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה ב): "העושה דבר מחוקות אלו, הרי הוא חשוד על העריות, ואסור לאדם לקרוץ בידיו וברגליו או לרמוז בעיניו לאחת מן העריות או לשחוק עמה או להקל ראש ואפילו להריח בשמים שעליה או להביט ביפיה אסור, ומכין למתכוין לדבר זה מכת מרדות [=איסור דרבנן], והמסתכל אפילו באצבע קטנה של אשה ונתכוון להנות, כמי שנסתכל במקום התורף. ואפילו לשמוע קול הערוה [=על מנת להנות], או לראות שערה [=על מנת להנות] אסור". ע"כ.

והרי שניתן לומר בזהירות, שכל ענין כיסוי הראש וטעמו, הוא הוראה שכלית, עיונית, מחשבתית אשר מועילה לבני אדם שלא יחללו את הארץ. ואם נשים נשואות לא היו מחוייבות בכיסוי הראש, כיצד היו יודעין להבחין מי נשואה ומי לא? ולכן מבחינת שכל ישר, יש טעם נכון שאשה תכסה ראשה. ואין אני מדבר על כיסוי כל הראש, אלא על רוב הראש. שאם עיקר כיסוי הראש בא משום היכר, מספיק שרוב ראשה יהיה מכוסה, ובכך כולם ידעו שאשה נשואה היא.

ב) למה רבותינו כאשר למדו שאשה נשואה חייבת בכיסוי ראש, הביאו מקור לדבר מאשה סוטה, כלומר מאשת איש, שהרי אשה סוטה לא תקרא, אלא דווקא אשה נשואה בלבד! ומשמע מכאן, שדווקא אשה אשר היא אסורה לכל אדם שבעולם, כדוגמת אשת איש, או אשה הזקוקה ליבום, דווקא אלו חייבות בכיסוי הראש. וזה מסתדר היטב עם הטעם שכתבנו לעיל, שכיסוי הראש הוא הוראה לכל המסתכל בהן, שהוא מסתכל ומביט באשה ערוה עליו, כלומר שאין צד של היתר שהוא יכול להתחתן עמה. כי אשה נשואה לא יכולה להתקדש לשני אנשים. ולכן הטעם השכלי של "כיסוי ראש" לאשה נשואה או לאשה הזקוקה ליבום, הוא טעם שמסתדר גם עם שכל ומחשבה, ויש בו טעם נכון.

ג) להבדיל, אשה שהיא נתגרשה או נתאלמנה, מאיזה טעם שכלי ונכון תהיה חייבת בכיסוי הראש? ומדוע שתראה כאחת הנשואות בזמן שאינה נשואה? ועוד יש להקשות, כיצד יבחן היטב אדם את יופיה, כאשר רוצה להתחתן עמה? ויותר מזה, כאשר הגרושות והאלמנות הולכת בכיסוי הראש, יתכן ויש בזה מגרעת עצומה, שכן בהמשך נלמד, שאין איסור להביט באשה גרושה, אלמנה, פנויה, ולהנות מיופיה. אלא כל איסור של הסתכלות והנאה בראיה,

הוא דווקא ב-"עריות", כלומר באשת איש, דודתו, כלתו וכו', וגם איסור זה אינו אסור מן התורה, אלא מחכמים. ואם כן אין שום טעם נכון שאשה גרושה תשים כיסוי ראש, ואפילו משום חומרא, שכן חומרא זו סופה לבוא לידי קולא. עד כאן הקדמה קצרה לקראת המאמר בנושא זה.

יש לציין שכל מה שכתבתי כאן לפני בואי למאמר ההלכתי, אלו רק השערות, תהיות, תובנות עם עצמי, בענין חיוב כיסוי הראש, ואין בדברים אלו להציב כאן מסקנה הלכתית, אלא רק חשיבה על פי שכל הישר. המסקנות ההלכתיות יפורסמו בסוף סדרת המאמרים, ואפסוק להלכה ולמעשה.

"ופרע את ראש האשה – פיזור השיער או גילוי?"

והנה רבות חשבתי כיצד להתחיל את זה המאמר, ובאיזה אופן לכתוב את תחילתו. וראיתי לנכון אחר עיון מקיף, וקרוב למאה שעות של לימוד ויותר, רק בענין זה, להתחיל לבאר את הדבר המהותי ביותר, אשר ישמש אותנו להבנת האמת הברורה בענין חיוב "כיסוי הראש", והוא, הענין שנאמר בסוטה, "ופרע את ראש האשה". כמו שאמר (במדבר פרק ה פסוק יח פרשת נשא): "וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וּפָרַע אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה, וְנָתַן עַל־כַּפֶּיהָ אֵת מִנְחַת הַזִּכָּרוֹן מִנְחַת קְנָאֹת הִוא וּבְיַד הַכֹּהֵן יִהְיוּ מֵי הַמָּרִים הַמְאָרֲרִים".

ולכן הדבר החשוב ביותר לחקור והוא הבסיס של כל הסוגיא הזו, הוא להבין, מה הוא לשון, "פרע"? מה מושגו, מה היקשו, לאיזה היבט הוא מתקשר, ולמה הכהן דווקא מצווה מאת הבורא לפרוע את ראשה של האשה הסוטה? כמו שאמר, "ופרע את ראש האשה". ולכאורה, אם היה מוריד כיסויה בלבד, וזאת בהנחה שנהגו אז בכיסוי הראש, היה ראוי לומר, "וגילה את ראשה". כמו שנאמר (ויקרא פרק כ פסוק יח פרשת קדושים): "וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִשְׁכַּב אֶת־אִשָּׁה דָּוָה וְגִלָּה אֶת־עֶרְוָתָהּ אֶת־מְקֹרָהּ הֶעֱרָה וְהִוא גִּלְתָּה אֶת־מְקוֹר דָּמֶיהָ וְנִכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם מִקֶּרֶב עַמָּם". ובוודאי מכאן, שלשון, "גילוי", הוא הסרת המונע את התשמיש. כי לא ניתן לשמש עם האשה, אלא אם כן מגלה את מקום ערוותה.

והנה, אם לשון, "ופרע" הוא ענין "גילוי" בלבד. אז גם אצל ניאוף האשה היה לו לומר לכאורה, "ופרע את ערוותה"! או שאם הכהן מוריד לסוטה רק את כיסוי הראש בלבד, היה לו לומר, "וגילה את ראש האשה"! ומדוע נקט בלשון, "ופרע"? ותרגם אונקלוס (ויקרא פרק כ פסוק יח פרשת קדושים): "וגבר דישכוב ית אתא טומאה ויגלי ית עריתה ית קלנה גלי והיא תגלי ית סואבת דמהא וישתיצון תרויהון מגו עמהון".

עוד נאמר בתורה (במדבר פרק ו פסוק א – ה פרשת נשא): "וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר לְהַזִּיר לַיהוָה: מִיַּיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל־מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וַעֲנָבִים לַחִים וִיבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל: כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מֵחַרְצַנִּים וְעַד־זָג לֹא יֹאכֵל: כֹּל־יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא־יַעֲבֹר

עַל־רֹאשׁוֹ עַד־מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר־יַזִּיר לַיהוָה, קָדֹשׁ יִהְיֶה, גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ". והרי מוכח שלשון "פרע" אצל הראש, חוזר על "השיער" ולא על "ראשו" בלבד! וכן אמר, "גדל פרע". וכתב האבן עזרא, "גדל פרע – שם הפעל מהכבה. והטעם, "גדל יגדל". ע"כ.

ואם היה מדובר בגידול שיער ותו לא, מפני אמר, "גדל פרע"? ולמה משמש מילת "פרע" כאן בפסוק? אלא להורות על עצם ריבוי השיער וניוולו, ולכן אין "פרע" נקרא, אלא דווקא שיער שעבר עליו שלושים יום ללא תספורת. כמו שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק א הלכה יא): "כמה הוא גידול פרע? שלשים יום, כנזיר שנאמר בו, "גדל פרע שער ראשו", ואין נזירות פחותה משלשים יום, לפיכך כהן הדיוט העובד מגלח משלשים יום לשלשים יום". עכ"ל. והנה תרגם אונקלוס, "כל יומי נדר נדריה מספר לא יעבר על רישיה עד משלם יומיא דנזיר קדם יי קדיש יהי, ירבי פירוע שער רישיה". ותרגומו, "ירבה פריעת שיער הראש", כלומר, לעולם "פרע" לא ידבר על גילוי שאין בו רושם! אלא "פרע" לעולם ידבר על ריבוי שיער וגידולו לפי סוג ומין האדם!

אלא שיתכן לומר, שמה שאמר, "גדל פרע שיער ראשו", שלא יהיה גידול שערות הראש בלבד, אלא גם שבדרך גידולו, יהיה ניכר לכל, כלומר שלא יכסה את גידול שיער הראש על ידי דבר אחר. ובכך נוכל לומר, שאולי, "פרע" הוא גילוי שיער ולא "פיזור השיער". וכן משמע ממה שנאמר (שמות פרק לב פסוק כה פרשת כי תשא): "וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם כִּי פָרֻעַ הוּא כִּי־פֵרַע אַהֲרֹן לְשִׁמְצָה בְּקָמֵיהֶם". ומה הוא לשון, "פרוע", כלומר, "מגולה", כמו שכתב רבי אברהם בן הרמב"ם, "וירא משה – "פרוע" – "מגולה", נגזר, "מן ראשיכם אל תפרעו", והטעם, "נתגלה מסתרם בהעדר אמונתם". וכ"כ הספורנו, "כי פרוע הוא – מגולה ומפורסם לרוע בהתגלות לבו בזה". עכ"ל. אלא שעדיין אינו ראיה חזקה, מכיון שמה שהשתמש הכתוב, "פרוע" על העם, הוא על רוב הגנאי והחרפה שהיה להם, כלומר שהיה מגונה, לא מבחינת "גילוי" שהוא "הסרה", אלא מבחינת "גילוי" כללי בכל מובן המילה.

ש-כן גם אצל פריעת ראש האשה יש ענין "גילוי" הראש, שהכהן מוריד את כיסויה בתחילה, ורק לאחר מכן פורע את ראשה כפי שנראה בהמשך. ויוצא שכאשר באה לשון, "פרע" או, "פרוע", זו המילה בוודאי כי תתפרש בכל אופן על ענין "גילוי" מסוים, שכן יש "גילוי" שלא חייב להיות "פרע", אמנם אין "פרע" שאין בו "גילוי"! ולכן זו המילה, "פרע", תוסיף משמעות ותאמה, שנעשה כאן בהרבה יותר מגילוי רגיל. שכן אצל עם ישראל נתגלה חרפתם במלוא מובן החרפה, ואין זה "גילוי" רגיל. וזו כוונת הכתוב בכל לשון, "פרע". ולא רק זו בלבד, אלא "פרע" בכל מקום הכוונה לדבר שיש בו גנאי גדול!

ולכן כעת מובן מה שהקשינו למעלה, מדוע לא הספיק לומר על האשה הסוטה, "וגילה את ראש האשה", כי אע"פ שיהיה גילוי הראש, כלומר הורדת כיסויה (בהנחה שהיו הולכות בכיסוי הראש), הנה עדיין גילוי הראש בלבד לא יהיה חרפה לה! ולכן אמר, "ופרע" כלומר, שיעשה דבר שהוא חרפה ובושה גדולה לה! ומה הוא? שיראה לכולם את שיערות הראש מכל עבר, ושיהיו מפוזרות! ויוצא שלעולם לשון, "ופרע" את ראש האשה, הכוונה לפיזור השיער וגילויו

מכל עבר! וכן דבר זה פשוט ומובן, ממה שנאמר בתורה (ויקרא פרק י פסוק ו פרשת שמיני): "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל אֶלְעָזָר וְאֶל אִיתָמָר בָּנָיו, רָאשֵׁיכֶם אַל־תִּפְרָעוּ וּבִגְדֵיכֶם לֹא־תִפְרֹמוּ וְלֹא תָמֻתוּ וְעַל כָּל־הָעֵדָה יִקְצֹף וַאֲחֵיכֶם כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּ אֶת־הַשְּׂרֵפָה אֲשֶׁר שָׂרַף יְהוָה". והנה ציוה אהרן את אלעזר ואיתמר, שלא ינהגו מנהגי אבלות על נדב ואביהוא. ומכאן אנו למדים שמי שהוא אבל לא עלינו, אסור הוא בתספורת. כמו שאמרו בתלמוד (בבלי מסכת מועד קטן דף יד עמוד ב): "אבל אסור בתספורת, מדקאמר להו רחמנא לבני אהרן, "ראשיכם אל תפרעו", מכלל דכולי עלמא [=כל שאר האבלים] אסור [=אסורים בתספורת]". ע"כ.

ואם "ראשיכם אל תפרעו", היה חוזר על גילוי הראש בלבד! מה שייך ללמוד מכאן איסור תספורת לאבל! אלא בוודאי שכאשר מדובר ב – "פרע" לענין הראש, ידבר לענין גידול השיער ולא רק לענין גילוי הראש! ולכן אמר אהרן לבניו הנותרים, ראשיכם אל תפרעו, כלומר תזהרו, אל תגדלו שערות ראשיכם, כי גנאי הוא לכם בגידול השיער!

וכתב השפתי חכמים (ויקרא פרק י פסוק ו אות ז פירוש פרשת שמיני): " ... פירוש שהוא שיער ראשו, כלומר מי ששערותיו גדולים, מתחלקים השערות אלו מאלו ונעשה פרע. והא דפירש רש"י לקמן בפרשת סוטה ופרע ראש האשה, פירוש, סותר קליעת שערה וכו' והכא פירש, "פרע", לשון "גידול". יש לומר כי סתירת קליעת שערה הוא גידול שערה במראית עין, כי עד עתה היה קלוע, ונראה כאילו אין לה שער, ובסתירת שערה נראה כאלו נתגדל שערה". ע"כ. והרי לך קורא נעים, שעד עתה מובן, כי "פרע" יתפרש גם ענין גילוי, וגם ענין סתירת שערות הראש לכל עבר. כמו שכתב, "שערותיו גדולים, מתחלקים השערות אלו מאלו ונעשה פרע", כלומר, אין מדובר כאן על "גילוי בלבד"! אלא על פיזור השיער!

וכתב רבינו הטהור (ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה צב): "והמצוה הצ"ב היא שצוה הנזיר לגדל שער והוא אמרו יתעלה (נשא ו) גדל פרע שער ראשו. ולשון מכילתא (ספ"ז בילקוט ומדרש הגדול) קדוש יהיה יגדל בקדושה גדל פרע מצות עשה ומנין בלא תעשה ת"ל תער לא יעבור על ראשו [ל"ת רט]. ושם נאמר הא מה שיירתי בעשה החופף באדמה והנותן סמנין. כלומר שהנזיר כשם על ראשו רפואה להשיר השער לא יהיה אז עובר על מצות לא תעשה כי הוא לא העביר כעין תער ואמנם עבר על מצות עשה, והוא אמרו, "גדל פרע", וזה לא גידל. ולאו הבא מכלל עשה עשה הוא כמו שהוא השרש אצלנו (עמ"ע לח וש"נ). וכבר התבארו משפטי מצוה זו במקומה במסכת נזיר". ע"כ. וכן כתב רבינו (רמב"ם הלכות נזירות פרק א הלכה א): "הנזירות הוא נדר מכלל נדרי איסר שנאמר כי ידור נדר נזיר וגו', ומצות עשה שיגדל שער ראשו שנאמר גדל פרע שער ראשו". ואם "פרע" הוא גילוי השיער בלבד, מדוע השתמש הכתוב בלשון זו אצל הנזיר? אלא וודאי כי לעולם מילת, "פרע" חוזר לא רק לענין "גילוי" אלא לענין גילוי שיש בו "חרפה ובושה" אצל אותו האיש המדובר.

כי אצל האיש, "פרע" יהיה כאשר רואים כולם את שערות ראשו גדילות, לכן אצלו זה הדבר גם יקרא, "פרע"! מכיון שחרפה הוא לאיש להיות שערותיו גודלות! ואין צריך ששערותיו יהיו מפוזרות לכל עבר כמו האשה! שהרי אצל הנזיר ב-30 יום של גידול השיער

נחשב הדבר ל-"פרע", ובמקרה זה לעולם שערותיו לא יהיו פרועות לכל עבר! ולפיכך "פריעת הראש" אצל האיש גם כלפיו חוזר לענין "גידול", אף שלא יגדלו שערותיו באופן כזה שיהיו מפוזרות לכל עבר כמו האשה! בכל אופן בוודאי יקרא אצלו, "פריעה" על שם ה-"בושה"! כי "פרע" לעולם יתקשר לדבר "חרפה" – "גנאי".

ויוצא שיש טעם עמוק ויפה לשימוש המילה, "פרע" בכתובים! שאצל האשה גילוי הראש בלבד, זה לא טעם המספיק ל-"חרפה"! ולכן לא אמר אצל האשה הסוטה, "וגילה את ראש האשה"! אולם אצל האיש, גידול שערות למשך חודש, הוא כבר יחשב, "פרע"! ויוצא שמילת, "פרע" אין לו שייכות אחת מוחלטת ויחידה, אלא הוא לשון משותף! מה שבטוח, שבכל "פרע" נכלל בתוכו "גילוי"! ולא כל "גילוי" יחשב ל-"פרע". ואצל האשה, הגילוי בלבד לא יחשב ל-"פרע"! אבל אצל האיש כן יחשב הדבר ל-"פרע"!

וכן מבואר ברבינו הטהור (רמב"ם הלכות אבל פרק ה הלכה יט)**:** "מנין לאבל שאסור ב-"פריעת הראש", שהרי נאמר ליחזקאל, "לא תעטה על שפם", מכלל ששאר האבלים חייבין בעטיפת הראש, והסודר שמכסה בו ראשו עוטה ממקצתו מעט על פיו, שנאמר, "ועל שפם יעטה", ואונקלוס תרגם, "כאבלא יתעטף". עכ"ל. ולפי מה שכתבנו מובן. כי רבינו הטהור עושה כאן סדר מופתי בדבר, כי כאשר אמר שאבל אסור ב-"פריעת הראש", לא המשיך ואמר, "האבלים אסורים בגילוי הראש"! וכן לא אמר, "מנין לאבל שאסור בגילוי הראש", שכן אז היה מובן שחייב בכיסוי ראש מלא וסגור מכל עבר! אלא אמר שחייבים ב-"עטיפת הראש", כלומר, צריכים שתהיה כאן הוראה שהם אבלים, ואם אבל ינהג בגילוי שערות ראשו מכל עבר, מה שנקרא, "פריעת הראש", אז גנאי הוא לו, וכאילו מזלזל באבלותו.

ולכן מה שכתב רבינו בייחס להלכה זו, "פריעת הראש", הכל הוא לענין הבושה והחרפה. והכוונה של רבינו, שגילוי כל שערות הראש לאבל הוא בושה וחרפה, ומכיון שאצל האיש, אין הדבר מתבטא בפיזור השיער, לכן כל דרך שבה יראה כל שערות הראש לאיש באבלותו, הוא יקרא, "פריעת הראש". ולפי דעתו של רבינו הוא גנאי לאבלים שיראה כל שערותיהם. ולכן רבינו לא מצוה שלא יראה שערה אחת מראשם! אלא רבינו מצוה ואומר, שלא יהיה כל שערם גלוי מכל עבר, כי זה מנהג השמחים ולא האבלים.

ולפיכך רבינו נוהג בלשון חכמה מאוד, ומדקדק ואומר, "מנין לאבל שאסור בפריעת הראש"? ומדוע לא אמר, "ומנין לאבל שאסור בגילוי הראש"? מכיון שאם היה כותב כן, היינו למדים שאסור שיראה שערות ראשו כלל. ומכיון שעטיפת הראש אצל האבל הוא הוראה על אבלות, אין צריך לדקדק שלא יראה כלל מן שערות ראשו. ובדיוק כמו אצל אשה נשואה, שבזמן שהיא מכסה את רוב ראשה, אין צריכה לדקדק שלא יראה שום שערה משערות ראשה חלילה, כי לא נתנה תורה למלאכי השרת, אלא בזמן שרוב ראשה של האשה מכוסה, ואין שיערה פרוע מלמטה לצדדים, יכולה לגלות מן הדין את שערותיה בחלק העליון של הראש, ולפי דעתי אין בכך שום איסור! רק שיהיה במידה במשקל ובמסורה.

וזו ההלכה היא חשובה מאוד עבורינו, כי מדבריו מוכח ומוסבר, שענין פריעת הראש, הוא גילוי כל שערות הראש מכל עבר! ואצל האיש הדבר מתבטא בגילוי שערות הראש מכל עבר. אמנם אצל האשה, הדבר מתבטא, בפיזור שערות ראשה! ולכן נקט אצל האשה, "ופרע את ראש האשה", כלומר שיראו שערותיה המגודלין מכל עבר! ולא מספיק לגלות מקצת משערות ראשה! אלא צריך שיהיה כאן "פריעה" ממש!

וכן כתב רבינו (רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק א הלכה ח): "כהן שגדל שערו אסור לו להכנס מן המזבח ולפנים ואם נכנס ועבד חייב מיתה בידי שמים כשכור שעבד, שנאמר ויין לא ישתו כל כהן וראשם לא יגלחו "ופרע לא ישלחו", מה שתויי יין במיתה אף מגודלי פרע במיתה". ע"כ. ואם ענין, "ופרע לא ישלחו", היה פירושו "גילוי הראש" מה שייך לומר לכהן שגידל שערות ראשו שלא יכנס מן המזבח ולפנים? היה לו לכסות ראשו וזהו! כי זה כל העיקר לכאורה! אלא וודאי שעצם גידול שערות הראש גנאי הוא לכהן, ואף אם בא בגידול שיער וראשו מכוסה, אין הוא ניצל מאיסור זה! ולכן היכן שכתוב "פרע" בענין הראש, לא רק שהוא גנאי וחרפה לענין עצמו הכל לפי האדם ולפי תפקידו וענינו, אלא ידבר לעולם על השערות אשר בראש, ולא על ענין הגילוי או ההסתר בלבד!

וכן מבואר ומוכח ממה שכתב רבינו (רמב"ם הלכות אבל פרק ו הלכה ב – ג): "ואלו דברים שהאבל אסור בהן כל שלשים יום: אסור בתספורת ... בתספורת כיצד, כשם שאסור לספר כל שיער גופו, או לגלח שפמו, או לקוץ צפרניו בכלי כל שבעה, כך אסור כל שלשים יום [להסתפר]. במה דברים אמורים? באיש! אבל באשה מותרת בנטילת שיער לאחר שבעה, והאיש עד שלשים יום. ועל אביו ועל אמו חייב לגדל שיערו עד שישלח פרע, או עד שיגערו בו חביריו". עכ"ל.

ומה פירוש "עד שישלח פרע"? וראיתי שרבים מן המפרשים הסתבכו בלשון זו של רבינו ולא ידעו מה היא. כמו שכתב הרדב"ז, "ותו קשה דלא ידעינן כמה שיעור עד שישלח פרע. לכך נראה דט"ס הוא. וכך מצאתיה בירושלמי עד שישלח פרע ויגערו בו חביריו ויאמרו לו צא מעמנו, וכן הוא בספר ישן". והנה אע"פ שהרדב"ז מצא גרסא זו בירושלמי, הנה לא ביאר הדברים ומה כוונת התלמוד, ומדוע ראה רבינו לחלק את הענין לשני דברים. ולא התעמק לחקור מה הוא לשון התלמוד, "שישלח פרע"! ותלה מיד את הדברים אצל רבינו בטעות סופר.

אלא שדבריו של רבינו ברורים מדוייקים ולקוחים מן דברי התלמוד (ירושלמי מסכת מועד קטן פרק ג הלכה ח) שבו נאמה, "רבי שמואל בר אבודמי דמכת אימיה קומי מועדא תמניא יומין, אתא, שאל לר' מנא, אמר ליה כל דבר שהוא תלוי בשבעה ושלשים, הרגל מפסיק. ברם, הכא עד שישלח פרע, או עד שיגערו בו חביריו". עכ"ל. והנה אע"פ שמצאנו מקור לדברי רבינו, וראינו שוב כמה הוא מדוייק בדבריו. בכל זאת לא מצאנו ביאור ברור מה הוא "עד שישלח פרע". **והנה כתב רבינו הטהור** (רמב"ם הלכות נזירות פרק א הלכה ו): "כיצד? הרי שהיה נזיר עובר לפניו, ואמר, "אהיה", הרי זה נזיר הואיל ובלבו היה שיהיה כמו זה. ואף על פי שלא פירש ואמר אהיה כמו זה. וכן אם אחז [אדם] בשערו, ואמר, "אהיה נאה או אהא מכלכל או אהא

מסלסל או שאמר הריני מסלסל או הריני מכלכל או הרי עלי לשלוח פרע" הרי זה נזיר והוא שיגמור בלבו להזיר". ע"כ. ומבואר מכאן, שמה שכתב רבינו בהלכות אבל, "לגדל שיערו עד שישלח פרע", הוא בוודאי שיעור זמן יותר משלושים יום. שכן אם הוא שלושים יום מה חומרא יש כאן מאבלות רגילה? ולכן נראה כי לשון "פרע" הוא גנאי, והוא מין גידול שיער שכבר אפשר מעט לסלסל בו או לחלופין להתגנות בו.

וכתב הרב יוסף קאפח (משנה תורה מהדורת הרב קאפח שופטים ב' עמוד קמה' טור ימיני): **"שרא ליה מאריה** [=כוונתו על הרדב"ז שמיד העלה שספרי רבינו משובשים בטעויות סופרים], **דבסכינא חריפא משבש** ספרי רבינו, ובכל כתבי יד שברשותי הנוסח כלפנינו. ומה שתלה בספר ישן, כנראה שגם הוא [=הרדב"ז היה] מן השולחים יד בספרי רבינו מהכרע דעתם! והנוהג המקובל בתימן שעל אביו ועל אמו מוסיף לשלוח פרע עוד שלושים יום על השלושים, ובתוך השלושים הנוספים חבריו מעירים לו שהגיע הזמן להסתפר". ע"כ.

ומבואר יוצא מדברי הרב יוסף קאפח, שאבל על אביו ואמו אסור בתספורת ששים יום. ואכן בזמן כזה, לא רק שהוא גנאי גדול, אלא שמתחיל להיות ניכר סלסול שיערות ראשו. והרי שפרע הוא ענין פיזור שערות השיער. ואני מצאתי ראיה גדולה למה שכתב הרב יוסף קאפח למנהג התימנים, וכן מצאתי ראיה ללשון זו שכתבו רבותינו הטהורים בתלמוד ירושלמי, "עד שישלח פרע". שכן מבואר במפורש (יחזקאל פרק מד פסוק כ): "וְרֹאשָׁם לֹא יְגַלֵּחוּ וּפֶרַע לֹא יְשַׁלֵּחוּ כָּסֹום יְכַסְּמוּ אֶת־רָאשֵׁיהֶם". וכתב הרד"ק, "וראשם לא יגלחו – לא יגלחו כל שער הראש. ופרע לא ישלחו – לא יגדלו השער משלשים יום ואילך". והרי שכוונת התלמוד הוא כמו שכתב הרב יוסף קאפח, שהוא תוספת על השלושים הראשונות. ובכך נמצא ומתבאר, שלשון, "פרע" חוזר לעולם על השיער. ואע"פ שכל "פרע" שייך בו לשון גילוי, אין כוונתו רק על הגילוי, אלא על החרפה והבושה. ואצל האשה חוזר הדבר לפיזור השיער! אלא שכבר ראינו למעלה, שיתכן ויהיה הכהן עובר על "פרע" ללא גילוי הראש, אלא על עצם גידול השיער!

"שבח האשה שמגדלת שערות ראשה ומתיפה בעיני בעלה"

והנה אמרו בתלמוד (בבלי מסכת עירובין דף ק עמוד ב): **"במתניתא תנא: מגדלת שער כ-"לילית"**, ויושבת ומשתנת מים כבהמה, ונעשית כר לבעלה. – ואידך – הני שבח הוא לה". וכתב רבינו המאירי, "אף על פי שמדת הצניעות משובחת אצל הכל, בנשים משובחת ביותר. ואעפ"כ כל שמתחבבת אצל בעלה ומפייסתו לכונת מצוה, אין זה פריצות אצלה, אלא זריזות ומדה מעלה, ושכרה שמור לה לצאת ממנה בנים הגונים, הואיל ואין כונתה אלא לכך וכבר העיד הכתוב ותצא לאה לקראתו וגו'". ע"כ. ובתלמוד זה מבואר, שבנות ישראל לא עושות שיער קצר או קצוץ, כי גנאי הוא להן מאוד. אלא מגדלות שיער ארוך ויפה, וכל זה עושות לשם שמים, על מנת להתחבב על בעליהן. ואין זה מנהג פריצות כלל, אלא שבח הוא לה שמושכת את בעלה על ידי שערה היפה, ומקבלת על כך שכר גדול, שכן בכך גורמת לבעלה שלא יתן עיניו באחרות!

וזה בניגוד למה שכתב המכשף הזוהרי הטמא מפי הגבורה, שגם אשה בביתה אסור לה ללכת בגילוי הראש. ובכך גרם לאסונות נוראים בתוך הבית, כי מבואר בתלמוד ששבח לאשה לגדל שערות ראשה בשביל להיות יפה בעיני בעלה, ומה יעשה הבעל ולא יראה שערות ראשות היפות של אשתו? יביט בחוץ!

והנה לשון המכשף (זוהר במדבר פרשת נשא מאמר הסוטה אות עז): "א"ר חִזְקִיָּה, תּוּנְבָא לֵיתֵי עַל הַהוּא בַּר נָשׁ, דְּשָׁבַק לְאִנְתְּתֵיהּ דְּתִתְחַזֵּי מְשַׁעֲרָא דְּרֵישָׁהּ לְבַר. וְדָא הוּא חַד מֵאִינּוּן צְנִיעוּתָא דְּבֵיתָהּ. וְאִתְתָּא דַּאֲפִיקַת מְשַׁעֲרָא דְּרֵישָׁהּ לְבַר, לְאִתְתַּקָּנָא בֵּיהּ, גָּרִים מְסָכְּנוּתָא לְבֵיתָא. וְגָרִים לְבָנָהָא דְּלָא יִתְחַשְּׁבוּן בְּדָרָא. וְגָרִים מִלָּה אַחֲרָא דְּשַׁרְיָא בְּבֵיתָא. מַאן גָּרִים דָּא. הַהוּא שַׁעֲרָא דְּאִתְחֲזֵי מֵרֵישָׁהּ לְבַר. וּמַה בְּבֵיתָא הַאי, כ"ש בְּשׁוּקָא, וכ"ש חֲצִיפוּתָא אַחֲרָא. ובג"כ אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פּוֹרִיָּה בְּיַרְכְתֵי בֵיתֶךָ".

וכתב במ"א (או"ח סימן עה ס"ק יד): " ... **ובזוהר פרשה נשא החמיר מאוד** [=החמיר יותר מחז"ל הטמא הזה] שלא יתראה שום שער מאשה דגרמא מסכנותא לביתא וגרמא לבנהא דלא יתחשבון בדרא וסטרא אחרא לשרות בביתא וכ"ש אם הולכות בשוקא כך ע"כ בעאי איתתא דאפילו קורות ביתה לא יחמון שערה חדא מרישאה ואי עבדית כן מה כתיב בניך כשתילי זיתים מה זית וכו' בנהא יסתלקון בחשובין על שאר בני עלמא ולא עוד אלא דבעלה מתברך בכל ברכאן דלעילא וברכאן דלתתא בעותרא בבנין ובני בנין עכ"ל בקיצור. וכתב המ"א דראוי לנהוג כהזוהר, וביומא איתא במעשה דקמחית בזכות הצניעות היתירה שהיתה בה שלא ראו קורות ביתה אמרי חלוקה יצאו ממנה כהנים גדולים". ע"כ.

ואיני יודע את נפשי כיצד הביאו את דבריו של הטמא הזוהרי להלכה, והחמירו והרסו את ליבם ואת מוחם של בנות ישראל הטהורות! ומה שכתב המש"א בסוף הענין עם מעשה דקמחית, מבואר בכלל שהתלמוד בבלי דחה את הסברא הזו, ומסיק התלמוד, שלא בגלל זה זכתה קמחית לבנים צדיקים. כמו שאמר (תלמוד בבלי מסכת יומא דף מז עמוד א): "תנו רבנן: שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן שמשו בכהונה גדולה. אמרו לה חכמים: מה עשית שזכית לכך? – אמרה להם: מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי. – אמרו לה: הרבה עשו כן, ולא הועילו". כלומר התלמוד דוחה מכל וכל את סברתה של קמחית, וכל מה שמביא התלמוד מעשה זה, הוא על מנת שלא ינהגו בנות ישראל בקמחית! שלא יחשבו שיש בדברים אלו שבח ומעלה גדולה!

ובהמשך במאמרים הבאים, לקראת חתימת ההלכה וסוף הביאור הזה, אעשה חלק בנפרד, של הזיות המכשף הזוהרי, הקלקול אשר הביא לעם ישראל, הגירושים שהוא גרם, וכן הבל הבלים שנוהגות בנות ישראל על ידי בעליהם ללא שכל וללא בינה ודעת, לעשות קרחות בראש, רק בכדי לא לעבור על דברי המכשף הזוהרי הטמא שר"י.

ומפני מה נקטו רבותינו ואמרו שמגדל שערות "כ-לילית" דווקא? מכיון שלא מצאנו חי שמלא בשערותיו כמו הלילית! ומה הוא הלילית? נאמר בישעיהו (פרק לד פסוק יד): "וּפָגְשׁוּ צִיִּים

אֶת־אִיִּים וְשָׂעִיר עַל־רֵעֵהוּ יִקְרָא אַךְ־שָׁם הִרְגִּיעָה לִילִית וּמָצְאָה לָהּ מָנוֹחַ". לילית הוא סוג העוף ממשפחת הינשופים שאין לו נחת בסביבת בני אדם, וכל רעש הכי קטן מעירו. ולכן יש לו מנוח ושקט במקום שאין בו בני אדם. והוא הינשוף הזה, הוא מלא וגדוש בשערות. ולכן רבותינו אמרו, המגדלת שיער – כ-"לילית" שבח הוא לה! ולא רק מפני שהינשוף מלא בשערות בחרו חז"ל לדמות את גידול שערות הראש לינשוף. אלא כמו שהאשה הצנועה משמשת מטתה במקום שלא נראה, ומשמשת מטתה בלילה, אז חז"ל במילה אחת אשר נקראת, "לילית", הכניסו כמה דברים גדולים של מוסר! כך בדיוק לומדים תלמוד ותורת אמת!

ובאתר ויקיפידה נכתב כך (ערך ינשוף) "גודל הינשופים הוא כגודל תרנגולת צעירה, אך בגלל נוצותיהם התפוחות הם נראים גדולים יותר מגודלם הממשי ... הינשוף פעיל רק בלילה ... הינשופים חיים בזוגות ... הינשופים אינם בונים קנים, אלא גרים במקומות נטושים וחשוכים כמו: גזעים חלולים של עצים, כוכים, סלעים, או קנים נטושים של ציפורים אחרות. וכן מצאתי שיש ינשוף הנקרא, "לילית", והיא סוג של עוף דורס לילי ממשפחת הינשופיים. היא שוכנת עצים, לרוב ביערות. רוב היום היא נשענת על גזע העץ וישנה, אך היא ערנית מאוד לשינויים סביבה. כל רחש קל יעיר אותה והיא תמהר להתחבא. בהיותה עוף לילי, היא מתעוררת בלילה ומחפשת את טרפה. כמו כן בזן לילית של הינשופים, ישנו עוד זן לילית מצויה שנקרא "לילית מצויה". בכל אופן אנו רואים כיצד רבותינו הטהורים דקדקו היטב בדבריהם.

וכן מבואר בתלמוד (תלמוד בבלי מסכת נדה דף כד עמוד ב): "אמר רב יהודה אמר שמואל: המפלת דמות לילית – אמו טמאה לידה. ולד הוא, אלא שיש לו כנפים. תנ"ה, א"ר יוסי: מעשה בסימוני באחת שהפילה דמות לילית, ובא מעשה לפני חכמים, ואמרו ולד הוא אלא שיש לו כנפים". ע"כ.

והנה התלמוד דן באשה אשר הפילה ולדה בתחילת ההריון, ואז בזמן הזה הולד יוצא קטן מאוד, בגודל של 6 ס"מ או יותר מעט. ואז על מנת לבחון האם האשה הזו טמאה לידה, צריך שיהיה ניכר דמות ולד. אולם אם לא נכיר דמות ולד, אין האמא טמאה לידה. ולכן אמרו חז"ל, המפלת דמות לילית, כלומר המפילה תינוק הדומה לינשוף כגון "לילית המצויה", הרי ולד ראוי היה, ולכן טמאה לידה. ומה הוא כנפים? הכוונה שרואים שיש לו זרועות, אלא שכמו ש-לינשוף אין פרק כף יד, כך אין לולד זה פרק כף יד.

ולפיכך מסבירים חז"ל, שכאשר אין לאותו דבר זה שהפילה כנפים, אז בוודאי לא ולד הוא. ובוודאי שלעולם אין שום קשר לאיזו לילית טמאה ומטומאת של מכשפי האופל אשר הסיתו את ישראל מן דרך הישר והמציאו שיש ישות פנאנית בשם לילית, בו בזמן שהנביא מדבר על ינשוף מצוי.

וכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק י הלכה י): "המפלת דמות נחש אמו טמאה לידה מפני שגלגל עיניו עגול כשל אדם, המפלת דמות אדם שיש לו כנפים של בשר אמו טמאה לידה, נברא בעין אחת וירך אחת אם היו מן הצד הרי הוא כחצי אדם ואמו טמאה

לידה ואם היו באמצע אמו טהורה שהרי זו בריה אחרת". ע"כ. ובעת מבואר היטב מה שכתוב בתלמוד (תלמוד בבלי מסכת שבת דף קנא עמוד ב): "אמר רבי חנינא: אסור לישן בבית יחידי, וכל הישן בבית יחידי אחזתו לילית". ומי זאת לילית? וממתי מי שיושן בבית אוחז אותו ינשוף? אלא למעלה התבאר כבר, שחז"ל דימו את האשה לינשוף מצוי הנקראת, "לילית", ושיבחו אותה כאשר מגדלת שיערות ראשה על מנת שבעלה יביט בה ויהנה מיופיה, וכמו שהלילית מלאה בשערותיה, כך השבח של האשה הוא לגדל שערות ראשה. ולכן על אותו ענין אמרו, שלא יישן אדם יחידי בביתו, שמא יתגבר עליו יצרו ותאחז אותו מחשבות על, "לילית", היא כל אשה. ולמה אמרו דווקא, "לילית"? כי יופי האשה הוא בשערה, ולכן מנהג בנות ישראל שלא לצאת בפרועות ראש, כי אשה מושכת את האיש על ידי שערות ראשה. ולכן אדם שיושן בביתו יחידי ללא אשה, יש סיכוי שיתגבר יצרו עליו, וירצה לחטוא עם אשה.

עוד טעם שהאשה דימויה היא ללילית, שכן הינשוף כדוגמת הלילית בא בעיקר בלילות, ועיקר מחשבות של בני אדם בלילות הם על נשים וזנות. ולכן אם אדם ישן לבד יחידי, תאחז אותו לילית! מי? תאוות נשים!

ואוי לאותם חסידויות של רשעים ארורים, שגילחו את השיער שלבנות ישראל, אוי להם ואוי לנפשם, צאו וראו מה הטמא הזוהרי הזה גרם לבנות ישראל, להיות שבויות חרב לפני בעליהן! וכמו שנאמר בתורה (דברים פרק כא פסוק יב פרשת כי תצא): "וְהֵבֵאתָהּ אֶל־תּוֹךְ בֵּיתֶךָ וְגִלְּחָה אֶת־רֹאשָׁהּ וְעָשְׂתָה אֶת־צִפָּרְנֶיהָ". והרי שגילוח האשה הוא ניוול גדול, עד שגורם לאדם לשנוא אותה! וכל שכן הדבר באשתו, שכבר היה עמה הרבה פעמים, ויכול ביותר קלות לקוץ בה, אם תגלח שער ראשה, כיצד בעלה יאהב אותה? וכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות מלכים פרק ח הלכה ה): "וכיצד דין ישראל ביפת תואר, אחרי שיבעלנה ביאה ראשונה והיא בגיותה אם קבלה עליה להכנס תחת כנפי השכינה מטבילה לשם גרות מיד. ואם לא קבלה, תשב בביתו שלשים יום, שנאמר ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים, וכן בוכה על דתה ואינו מונעה, ומגדלת את צפרניה, ומגלחת את ראשה כדי שתתגנה בעיניו, ותהיה עמו בבית, נכנס ורואה אותה, יוצא ורואה אותה, כדי שיקוץ בה, ומגלגל עמה כדי שתקבל, אם קבלה ורצה בה, הרי זו מתגיירת וטובלת ככל הגרים". והרי שתגלחת הראש לבת ישראל הוא גנאי גדול. ארור מכשף הזוהר, ארור משה די ליאון שר"י.

והנה עד כאן למדים אנו, שמה שנאמר, "ופרע את ראש האשה", ידבר לענין פיזור שערות הראש, כי זה הוא תכלית הבזיון שמבזה הכהן. ולצערינו הרב הרבה מן המפרשים בין ראשונים בין אחרונים, לפי מה שראיתי בעיון קל, חשבו שכאשר נאמר, "ראשה פרוע", ידבר על, "גילוי השיער" בלבד, כלומר, "הסרת הכיסוי בלבד". וזה פשוט שאינו, כמו שאני אשתדל להוכיח בהמשך מתוך דברי רבינו הטהור.

כי לפי עניות דעתי, לשון, "פריעת הראש", או "ראשה פרוע", יתאר מעשה שחצני של האשה שמפזרת שיערה לכל עבר ועבר, וזה הלשון המדוייקת של, "ראשה פרוע". ואין הכוונה לשיער גלוי בלבד! אלא לשיער מפוזר, מכיון שאינו נוהג מנהג צניעות. ולכן אף אם יש לה כיסוי

על ראשה בחלק העליון של הראש, אם מפזרת שיערה ורואים את ראשה פרוע, כלומר את שערה מפוזר מכל עבר, נלמד שבזה עוברת על "דת יהודית" של מנהג צניעות בנות ישראל.

"הוכחה מן התלמוד שפריעת הראש הוא פיזור שיער"

והנה על מנת להבין יותר מה הוא "פריעת הראש" שאמרה התורה ושעושה לה הכהן. עלינו לראות כיצד חז"ל הבינו בתלמוד מה הוא "פריעת ראשה של האשה הסוטה". כי הנה אמרו בתלמוד (בבלי מסכת סוטה ח:): " ... וכן מצינו בסוטה, שבמדה שמדדה בה מדדו לה. היא עמדה על פתח ביתה ליראות לו, לפיכך כהן מעמידה על שער נקנור ומראה קלונה לכל. היא פרסה לו סודרין נאין על ראשה, לפיכך כהן נוטל כפה מעל ראשה ומניחו תחת רגליה. היא קשטה לו פניה, פניה מוריקות. היא כחלה לו עיניה, לפיכך עיניה בולטות. היא קלעה לו את שערה, לפיכך כהן סותר את שערה. היא הראתה לו באצבע, לפיכך ציפורניה נושרות. היא חגרה לו בצילצול, לפיכך כהן מביא חבל המצרי וקושר לה למעלה מדדיה. היא פשטה לו את יריכה, לפיכך יריכה נופלת. היא קיבלתו על כריסה, לפיכך בטנה צבה. היא האכילתו מעדני עולם, לפיכך קרבנה מאכל בהמה. היא השקתהו יין משובח בכוסות משובחים, לפיכך כהן משקה מים המרים במקידה של חרש. היא עשתה בסתר, יושב בסתר עליון שם בה פנים, שנאמר: ועין נואף שמרה נשף לאמר לא תשורני עין וגו'". ע"כ.

והנה מבואר ומפורש בצורה שלא משתמעת לשני פנים, קבלה ביד חז"ל סדר מעשה הכהן לסוטה, והוא, שבענין ראשה, נוהג בה הכהן שני דברים:

א) היא שמה סודרין נאין על ראשה. ומה הוא "סודר"? מטפחת, צעיף נאה ביותר וכו'. וכמו שהיא בחרה לקשט את ראשה על מנת שיבלוט ויגרה את האיש, על מנת לפתותו, הכהן מבזה אותה ומוריד ממנה אותן הסודרים. ומדברים אלו למדים אנו, שאין לאשה לצאת אפילו במטפחת המושכת יותר מדי את תשומת הלב של אחרים, כי אע"פ שאשה חייבת בכיסוי הראש ומקיימת היא דבר זה, אין היתר שכיסוי הראש יהיה שחצני ומגרה בחורי ישראל!

ב) לאחר מכן, התלמוד מבאר, שמכיון שהיא "קלעה" את שערה, כלומר סידרה את שערות ראשה בצורה יפה על מנת לפתותו, הכהן "סותר את שערה". ולכאורה לא מובן, אם מכסה ראשה, מה שייך סידור השיער על מנת לפתותו? אלא בא לומר, שלפני שזו האשה שמה את כיסוי הראש הצבעוני והיפה, קלעה את שערות ראשה באופן שחצני ומגרה, ולא רק שאספה את שערה ושמה מטפחת עליה כנשים הצנועות, אלא עשתה איסוף שיער שחצני ומבליט! כי צורת המטפחת בסופו של דבר תראה כפי סדר איסוף השיער הפנימי. ואם אוספת את השיער בצורה שחצנית, אע"פ שהמטפחת תכסה את גילוי השיער, אבל הצורה תשאר אותה צורת של איסוף השיער, וגילה הכתוב שאותה אישה עשתה איסוף שיער שחצני על מנת שיראה הדבר שעשתה כן על מנת לגרות את הגבר שאותו רוצה לפתות! ולכן הכהן "פורע" את איסוף השיער אשר עשתה!

ובכך מקיים את ציווי התורה (במדבר פרק ה פסוק יח פרשת נשא): "וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וּפָרַע אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזִּכָּרוֹן מִנְחַת קְנָאֹת הִוא וּבְיַד הַכֹּהֵן יִהְיוּ מֵי הַמָּרִים הַמְאָרֲרִים". הרי שמוכח מכאן, שאותה "פריעת הראש" אינה גילוי השיער בלבד, אלא פריעת השערות שאספה ממש, כמו שאמרו, "סותר את שערה". שאם זו לא כוונת התורה, די היה בגילוי השיער בלבד! ומדוע הכהן "סותר את שערה"? על מנת לקיים הכתוב, "ופרע את ראש האשה".

ויותר מזה יש לומר, שאותן הסודרין הנזכרים לא באו על מנת לכסות ראשה, אלא על מנת לייפות ולגרות את האיש. שאם זה דבר שבחובה, מדוע צריך להזכיר הורדתו? אלא מדה כנגד מדה נוהג בה הכהן על פי חוקות התורה. ונראה כי אותם נשים היו עושות תסרוקות מיוחדות לשערותיהן על מנת לגרות את הגברים, ולכן מידה כנגד מידה הכהן מתיר לה את הקליעה ופורע את שערה. וכן מבואר בתרגום ירושלמי, "והעמיד הכהן את האִשה לפני יי ויקשור על מותניה חבל מעל הדדים בשביל שהיא קשרה מותניה בצילצולים, ויפרע את ראשה של האִשה בשביל שהיא קלעה שער ראשה, ויתן על ידה את מִנחת הזיכרון מִנחת קנאות היא ובידו של הכהן יהיו מים מרים בודקים". והנה מתרגומו מוכח שמה שנאמר, "ופרע את ראש האשה", לא ידבר על גילוי בלבד! אלא על פריעת השיער לכל עבר ועבר.

הנה, לאחר שהוכחנו במאמר הקודם, ש-"פרע" ראש, הכוונה לענין גילוי השיער ופיזורו באופן שאינו צנוע אצל האשה וממה שנהגו בנות ישראל הטהורות. ודעו, כי בתקופת הזמן הזו מפרסום המאמר הראשון למאמר השני הזה, אספתי וקיבצתי עוד כמה ראיות לדברים אשר העלתי וכתבתי במאמר הראשון, ואשתדל להציג אותם במאמרים הבאים.

וכעת הבוא נבוא לענין מקור חיוב כיסוי הראש לאשה נשואה. ובחקירה הזו אשר תתפרס על כמה מאמרים, אחקור, האם חיוב כיסוי הראש הוא מן התורה, או שמא חיובו מחכמים שעשו היקש מסויים ולמדו כן ממה שנאמר בתורה, "ופרע את ראש האשה". ולכאורה, במצב כזה, גם הם יודו שאין חיוב כיסוי הראש מן התורה ממש, אלא רק זכר שמצאו בלבד לענין חשוב זה. נחל במלאכה – "בשם ה' אל עולם".

"מקור החיוב לכיסוי הראש – ההבדל בין דת יהודית לדת משה"

הנה אמרו חז"ל במשנה (מסכת כתובות פרק ז משנה ו): "**ואלו יוצאות שלא ב**[דמי] **כתובה**, [אשה נשואה] **העוברת על דת משה**, ו[אשה נשואה, העוברת על דת] **יהודית. ואיזו היא** [אשה נשואה שתקרא עוברת על] "**דת משה**"? [אשה אשר] **מאכילתו** [את בעלה] **שאינו מעושר** [=כלומר שגורמת לבעלה לעבור על איסורי תורה המפורשים בכתוב], **ומשמשתו נדה** [=כלומר שלא באמת טבלה לטהרתה, והיא מכחשת בו. וגורמת לו לעבור על איסור תורה המפורש בכתוב], **ולא קוצה לה חלה, ונודרת ואינה מקיימת.** [=עוברת על איסורי תורה המפורשים בכתובים]. **ואיזוהי** [=איזו עבירה תעבור אשה נשואה ותקרא שעוברת על מנהגי] "**דת יהודית**"? [=דת יהודית הכוונה למנהגי צניעות שנהגו בנות ישראל, ללא שום קשר לקבלת התורה, וכל זמן שתעבור על אותם הדברים המובאים במשנה זו, תעבור על מנהגי צניעות בנות ישראל. ומהן, אשה נשואה ש]-**יוצאה וראשה פרוע, וטווה**

בשוק [בזרועות מגולות והוא חרפה לה], **ומדברת עם כל אדם. אבא שאול אומר, אף** [=כלומר, אשה נשואה] **המקללת יולדיו** [=אביו ואמו] **בפניו** [=בפני בעלה, תקרא שעוברת על דת יהודית]. **רבי טרפון אומר, אף הקולנית** [עוברת על דת יהודית], **ואיזו היא** [נחשבת] "**קולנית**"? **לכשהיא מדברת בתוך ביתה** [ומשמשת עם בעלה], **ושכניה שומעין קולה**". ע"כ.

וראשית כל, כבר כאן אציין, שמוכרח לומר מתוך דברי המשנה, שעניני "דת משה" הם הדברים שהאשה תעבור עליהם, ותהיה חייבת בהם מן התורה, כלומר שאם תעשה אותם, תעבור עבירות מן התורה. ועלינו לזכור דבר זה היטב לצורך ההמשך, כי כאשר ידבר רבינו הטהור הרמב"ם בהלכותיו, ויכתוב, "דת משה", נדע כי כל מה שכתב בענין זה, הבין שהם איסורים מן התורה, ואף אם אינם מפורשים בכתוב. ושים ליבך היטב על כך וזכור זאת.

ובעת אני אקדים ואומר, שמה שרבי יהודה הנשיא לא מנה את ענין כיסוי ראש האשה בעניני "דת משה" במשנה, הוא מן הסיבה שרבי יהודה הנשיא מנה במשנה רק את האיסורים הכתובים שמפורשים בתורה, ומכיון שכיסוי ראש לא נאמר בו חיוב מן התורה במפורשות לאשה נשואה, לכן רבי יהודה הנשיא לא מנה אותו בכלל "דת משה". וכאשר רבינו הטהור הרמב"ם כתב את ספרו משנה תורה, כלל את ענין כיסוי הראש בכלל "דת משה"! ומדוע? מכיון שמסקנת התלמוד שכיסוי ראש לאשה נשואה הוא חיוב מן התורה, אלא שהוא לא מפורש ממש בכתוב! ולכן רבינו ממסקנה זו שבתלמוד, אכן יכול הוא לכתוב שאשה נשואה היוצאת בלא כיסוי שמראה על היותה אשת איש, עוברת בכך על דת משה, כי סוף סוף מסקנת התלמוד שאכן מחוייבת היא מן התורה בכיסוי ראש, אלא שלא מפורש בכך ממש.

ולכן מחוייבים אנו לומר, כי בוודאי יש הבדל גדול בין עניני "דת משה", שהם אותם הדברים הקשורים בקשר ישיר לקבלת התורה, כולל הדברים שקיבלו בקבלה ממשה מסיני בפירוש התורה והלכותיה, לבין מה שנקרא, "דת יהודית", שכן בשום מקום בתלמוד ולא במשנה, לא נזכר במקום אחר ענין זה של "דת יהודית". מה שמוכיח ללא שום ספק, כי דברים אלו אינם אסורים מן התורה ואף לא נרמזים בה, וגם מנהגי דת יהודית הוא לא איסור של חכמים! אלא מכיון שדברים אלו גורמים לרינון אצל בני אדם מפאת מנהג בנות ישראל הצנועות, וכאשר עוברת בת ישראל הנשואה על דבר זה, מוציאה שם רע על משפחתה ומשפחתו של הבעל, ועל ילדיה, לכן מתוקף דבר זה, אמרו חז"ל שאפשר אדם שיוציא את אשתו בלא כתובתה אם רוצה בכך.

שכן כל אשה, וכל שכן אשה נשואה, היוצאת בשיער פזור לכל עבר, לרשות הרבים, אפילו יש עליה מטפחת על חלק הראש העליון או התחתון, ובזה ניכר לכל שהינה אשה נשואה ללא כל ספק, אע"פ כן, ללכת בשיער פזור בצורה שחצנית, דבר זה הוא מנהג שאצל בנות ישראל היה נחשב לדבר לא צנוע. וכל אשה יהודית שהיתה יוצאת בשיער פזור, היו בנות ישראל מגנות דבר זה והיה חרפה אצלן, מה שאין כן אצל שאר גויי הארץ. ולכן כאשר אשה נשואה יוצאת בשיער פזור לרשות הרבים, אפילו אם יוצאת ועל ראשה כיסוי על החלק העליון של הראש, אבל שאר השיער פרוע ומפוזר מאחורה או לצדדים לכל עבר, דבר זה

מוציא שם רע על הבעל ועל ילדיו, וגורם הרס וחורבן למשפחתו, ומדוע? כי כביכול מוציאה עצמה ממה שנהגו בנות ישראל הכשירות, ומראה עצמה כרוצה למשוך לב הגברים.

ומתוקף זה הדבר אמרו, שזה הבעל, אם אין אשתו שומעת לו, ורוצה לגרש את האשה הזו וחושש על דמי כתובתה, יכול בעבור סיבה זו לגרש את אשתו ולא ישלם לה דמי כתובתה, מכיון שהוא בשעה שקידש את זו האשה, לא קידש אותה על מנת שתעשה לו שם רע ותגרום לרינון עליו ועל משפחתו. שכן כל הדברים שהוא יתחייב לה בכתובתה, הם תקפים רק באשה שאינה גורמת לרינונים על בעלה ועל משפחתו וכו'.

ולכן אמרו חז"ל בכיוצא בזה, שזו הטווה בשוק וזרועתיה מגולות, וזו המדברת עם כל אדם ברחוב, וזו המקללת יולדיו של בעלה בפניו, שמראה בכך שאין לה בושת פנים, אע"פ שכל אלו הדברים לכשעצמם, אינם אסורים לא מן התורה ולא מחכמים, אלא מכיון שזה הוא מנהג בנות ישראל הכשירות וכל שכן הנשואות, שזה חרפה להם, ואם תעשה אחד מן הדברים הללו, תגרום לרינונים על הבעל ועל משפחתו! ולכן נקראו דברים אלו דווקא בשם, "דת יהודית". והוא מנהג הנשים היהודיות שנהגו כן לפני קבלת התורה. כך נראים הדברים על פניו.

"מה הוא "דת יהודית" ומה מקורו?"

ויראה לי אני הכותב, שבנות ישראל הטהורות למדו דבר זה או נהגו דבר זה מן תמר הצדקת אשר נאמר עליה כך (בראשית פרק לח פסוק יב – טו פרשת וישב): "וַיִּרְבּוּ הַיָּמִים וַתָּמָת בַּת־שׁוּעַ אֵשֶׁת־יְהוּדָה וַיִּנָּחֶם יְהוּדָה וַיַּעַל עַל־גֹּזְזֵי צֹאנוֹ הוּא וְחִירָה רֵעֵהוּ הָעֲדֻלָּמִי תִּמְנָתָה: וַיֻּגַּד לְתָמָר לֵאמֹר הִנֵּה חָמִיךְ עֹלֶה תִמְנָתָה לָגֹז צֹאנוֹ: וַתָּסַר בִּגְדֵי אַלְמְנוּתָהּ מֵעָלֶיהָ וַתְּכַס בַּצָּעִיף וַתִּתְעַלָּף וַתֵּשֶׁב בְּפֶתַח עֵינַיִם אֲשֶׁר עַל־דֶּרֶךְ תִּמְנָתָה כִּי רָ אֲתָה כִּי־גָדַל שֵׁלָה וְהוּא לֹא־נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה: וַיִּרְ אֶהָ יְהוּדָה וַיְחְשְׁבֶהָ לְזוֹנָה כִּי כִסְּתָה פָּנֶיהָ".

והנה מכאן למדים אנו שני דברים חשובים:

א) מפשט הכתוב עולה, שלעולם לא נהגו בנות שרה אמנו וממשיכיה ב-"כיסוי הפנים" בחוץ, מה שנקרא "רעלה", אלא רק הזונות בלבד. שכן מה שכסתה תמר את פניה, היה משום שיחשוב יהודה שהיתה זונה אשר משכירה עצמה לזנות. אלא שלדעת רבותינו בתלמוד, תמר בבית חמיה, היתה נוהגת בצניעות יתירה, והיתה מכסה גם פניה בבית חמיה. ולכן כאשר עמדה בדרך וראה אותה יהודה בפניה ממש ומצאה חן בעיניו, לא הכירה יהודה, כי מעולם לא ראה פניה. וצמד המילים, "כסתה פניה" חוזר על מה שנהגה בבית חמיה, ולא במה שנהגה כאשר ישבה בפתח עינים. כל זה לפי רבותינו בתלמוד.

כמו שאמרו (תלמוד בבלי מסכת מגילה דף י עמוד ב): "דבר זה מסורת בידינו מאבותינו: אמוץ ואמציה אחים הוו. מאי קא משמע לן? – כי הא דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן:

כל כלה שהיא צנועה בבית חמיה, זוכה ויוצאין ממנה מלכים ונביאים. מנלן – מתמר דכתיב ויראה יהודה ויחשבה לזונה כי כסתה פניה. משום דכסתה פניה ויחשבה לזונה? אלא: משום דכסתה פניה בבית חמיה ולא הוה ידע לה, זכתה ויצאו ממנה מלכים ונביאים. מלכים – מדוד, נביאים – דאמר רבי לוי: מסורת בידינו מאבותינו: אמוץ ואמציה אחים היו. וכתיב חזון ישעיהו בן אמוץ". ע"כ. והנה דרשה זו של רבי יונתן יתכן ואינה מוסכמת לכל, אלא דבריו הם בגדר רעיון מוסרי על מידת הצניעות שהיתה בתמר. ואין מקרא יוצא מידי פשוטו.

ב) עוד נראה מכאן, כי תמר נהגה מנהג צניעות בנות ישראל הכשירות, ואע"פ שיצאה לבחוץ ועמדה במקום שאין דרך בנות ישראל בנות האמהות הטהורות לעמוד, שהוא בפתח עינים, כי עשתה זאת על מנת לפתות את יהודה. עם כל זה לא יצאה בפיזור השיער ממש, ובכך שמרה על צניעותה, ולכן הדגיש הכתוב ואמר, "ותכס בצעיף", כלומר שכסתה את פיזור שערות ראשה שלא יראה לכאן ולכאן, ועשתה יותר ממה שצריך. ובוודאי שהיתה ללא כיסוי המכסה את כל ראשה. כי אם היא היתה עם כיסוי על ראשה העליון כאחת הנשואות השייכות לבעל, כיצד יעשה יהודה עוולה כה חמורה?! הרי אם ניכר שהיא אשת איש, כיצד יעלה על הדעת שהוא יבוא אליה או יגש אליה בכלל לענין מעשה? כמו שהעיד הכתוב על צדקותו ואמר (בראשית פרק לח פסוק טז פרשת וישב): "וַיֵּט אֵלֶיהָ אֶל־הַדֶּרֶךְ וַיֹּאמֶר הֲבָה־נָּא אָבוֹא אֵלַיִךְ כִּי לֹא יָדַע כִּי כַלָּתוֹ הִוא וַתֹּאמֶר מַה־תִּתֶּן־לִי כִּי תָבוֹא אֵלָי". והנה מכאן למדים אנו שיהודה היה זה שניגש אליה, ולא ידע כי היא כלתו. ולעולם לא יתכן שניגש יהודה לאשה המראה סממן ששייכת לאיש אחר!

ולכן פשוט הדבר, או שתמר יצאת בלי כיסוי ראש והיה שערה אסוף, אלא ששמה על עצמה צעיף על מנת שלא יראה שלימות פניה כפשט הכתוב, כי אז יכירה יהודה. ואף אם תאמר ששמה על עצמה רעלה, אין כאן חשש שיחשוב יהודה כי אשת איש היא, מכיון שנשים נשואות לא שמות רעלה על פניהם, וזה מנהג הנשים הפרוצות המתביישות במעשה ששוכרות עצמם לזנות.

ולדרשה המובאת בחז"ל, אשר מעלה שהיתה תמר בגילוי פנים, יש לומר שראתה לשים את הצעיף מפאת ב' סיבות, הסיבה הראשונה הוא משום שיתכן שצעיף זה היה היכר לנשים המשכירות עצמם לבעילת זנות. והסיבה השניה, יתכן לומר, שלא רצתה שיראה פיזור שערות ראשה לכל, וכל זה עשתה משום מנהג הנהוג בבנות הצנועות באותו מקום של יהודה, שבנות יהודה לא הולכות בפיזור השיער לעולם.

ואם היא היתה הולכת כן, כלומר בפיזור שיער, היה יהודה מתרעם עליה מאוד, כי היתה פורצת גדר המנהג. ואם תקשה עלינו ותאמר, מדוע לא הלכה באיסוף השיער ותו לא? התשובה היא פשוטה, משום שהיתה שומרת יבם, ונראה כי בזמניהם היו נוהגות הנשים הנשואות לכסות ראשן על מנת שיכירו שהם שייכות לאיש, וכן כל אותם הנשים שאסורות על אחרים, כגון שומרת יבם ואשת איש, היו נוהגות בהיכר של כיסוי ראש, על מנת שלא יזמינו עצמם לזנות, וכמו שנהוג בזמנינו. ולכן לא רצתה תמר ללכת ממש כמו הנשים הרווקת

באיסוף השיער, אלא ראתה לצאת בשיער גלוי, באופן שלא יראה כי אשת איש היא, אלא שכסתה את החלק של פיזור השיער בצעיף, וגם את פניה על מנת שלא יכירה, ובכך לא פרצה גדרי הצניעות ממש, ולא היתה כאחת הפנויות.

ויש קצת ראיה לדברי ממה שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות אישות פרק א הלכה ד)**:** "... קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה [=פנויה, גרושה, אלמנה] בשוק, אם רצה הוא והיא, נותן לה שכרה ובועל אותה על אם הדרך והולך לו, וזו היא הנקראת קדשה, משנתנה התורה נאסרה הקדשה שנאמר (דברים כ"ג)**:** "לא תהיה קדשה מבנות ישראל", לפיכך כל הבועל אשה לשם זנות בלא קידושין, לוקה מן התורה, מפני שבעל קדשה". ע"כ. והרי שקודם מתן תורה כך היה מנהג לעשות, ולא חטא יהודה בשום דבר! כי הכל הולך אחר כוונת הלב והמחשבה, וכבר העיד הכתוב שלא ידע כי היא כלתו.

ואמרו במדרש (בראשית רבה פרשה ס סימן טו פרשת חיי שרה)**:** "שתים הם שנתכסו בצעיף וילדו תאומים, רבקה ותמר, רבקה, ותקח הצעיף, תמר, ותכס בצעיף ותתעלף". ע"כ. ואצל תמר היה השבח שעשתה מעשה בניגוד לחפצה ורצונה, והיה לה לסבל גדול ונורא לשים עליה סממן שהיא כאחת שמשכירה עצמה לזנות, אלא שכיוונה לשמו יתברך, ולכן זכתה. ובכל אופן ראינו כי שמרה על גדרי צניעות המקום.

ונראה לי שלא רק אצל יהודה ותמר היה המנהג כן. אלא כך היה מנהג שרה אמנו, האמא הראשונה של עם ישראל. כמו שמבואר בכתוב כאשר הגיע רבקה למקומו של יצחק (בראשית פרק כד פסוק סה פרשת חיי שרה)**:** "וַתֹּאמֶר אֶל־הָעֶבֶד מִי־הָאִישׁ הַלָּזֶה הַהֹלֵךְ בַּשָּׂדֶה לִקְרָאתֵנוּ וַיֹּאמֶר הָעֶבֶד הוּא אֲדֹנִי וַתִּקַּח הַצָּעִיף וַתִּתְכָּס". וכאשר הגיע רבקה לביתו של יצחק ולסביבת מקומו, נהגה כמנהג המקום, וכסתה את ראשה, מכיון שכבר נקנתה בשליחות אליעזר עבד אברהם. ובשכר ששמרה על מנהג בנות ישראל הטהורות, ממשיכות דרכו של אברהם אבינו ושרה אמנו, זכתה שיצאו ממנה תאומים.

וכמובן אציין כאן כעת, שכל מה שכתבתי בענין תמר ומקור מנהג "דת יהודית" זו השערה שלי בלבד אני הכותב, שלפי דעתי, צמד המילים, "דת יהודית" נרמז והובא מענין תמר ויהודה. וכמובן אין לזה הכרח, אלא שכמו שכתבתי, יתכן שדווקא נהגו הנשואות או שומרות יבם בכך, והיא אע"פ שרצתה לעשות בתחבולה, לא ראתה לפרוץ לגמרי את גדרי הצניעות. בכל אופן מה שבטוח, שלמנהגי "דת יהודית", אין שום קשר כלל לקבלת התורה, שכן נהגו בזה אף לפני קבלת התורה, מצד השכל הישר והתבונה המחשבתית. שאם תאמר שזהו דבר שקבלנו במעמד התורה, מדוע השתנה מקורו מ-"דת משה", ל-"דת יהודית"? ומדוע אין עליו מסורת שאכן כך התקבל? ושלא נדבר על העובדה שבמשנה כלל לא מופיע ענין כיסוי הראש! אלא מופיע רק ענין פריעת הראש, שהוא פיזור השיער כמו שלמדנו עד עתה.

ואם תאמר שמנהגי, "דת יהודית" הם דברים שנתחדשו לאחר קבלת התורה, מי התיר לחדש דבר ולקבוע להלכה דבר שלא נהגו בו בזמן קבלת התורה? ואם הדבר הובא במשנה

בתור סעיף המקנה לבעל לגרש את האשה ללא דמי כתובתה, בוודאי שלא נוסף לאחר קבלת התורה. אלא ברור ופשוט הדבר, כי צמד המילים, "דת יהודית", ידבר רק על מה שנהגו אמותינו הטהורות במידת הצניעות, לפני קבלת התורה, שכן בזכות נשים צדקניות נגאלנו ובזכות צדקתן אנו נגאל. איך שלא יהיה, אף אם נאמר שמנהג "דת יהודית" נתחדש לאחר קבלת התורה, החמירו חז"ל בענין זה מפני שהוא סממן לפריצת גדרי צניעות, כלומר אם אשה נשואה הולכת בשיער פזור ושחצני, דבר זה כלפי השומרות את דת משה, אע"פ שלא קיבלו דבר זה במעמד הר סיני, בכל זאת בושה היא להם, ולכן איך שלא יהיה, דבר זה הוא בגדר, "מנהג" שנהגו ותו לא!

בכל אופן, ענין חיוב כיסוי הראש, אין לו שום קשר לעניני דת יהודית, ובוודאי שאינו בעבור מנהג, "צניעות", אלא בא להורות על היותה אשת איש או שומרת יבם על מנת להשים גדר! וכל זה על מנת לא לתת מכשול ולחלל חלילה את הארץ. ונמצא, שאם אשה יוצאת עם כיסוי שמקנה לה הוראה שזו האשה היא אשת איש, אף שיוצאת וראשה פרוע, אין היא עוברת על דת משה כפי שנלמד בהמשך.

"דת יהודית = גדר צניעות בלבד"

וכתב רבינו הטהור (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת כתובות פרק ז משנה ד)**:** "**ואמרו, "ראשה פרוע"**, ואפילו היתה מטפחת על ראשה. ו[מה שאמרו שיוצאת שלא בכתובה, כל זה] **בתנאי שתצא בה לשוק** [=שנמצאים בו המון בני אדם], **או למבוי מפולש** [=שגם בו נמצאים ובוקעים בני אדם]". ע"כ. **והנה מבואר** מדבריו הברורים של רבינו, שבכל אופן שיהיה, אסור לאשה על פי מנהג בנות ישראל, מה שנקרא, "דת יהודית", לצאת לשוק שראשה "פרוע", כלומר שהשיער הוא מפוזר לכל עבר.

ויש כאן מעט דיוק לשוני שכך הוא הדבר, מרצף לשונו של רבינו שכתב, "... ראשה פרוע, ואפילו ...". כלומר ממילת, "ואפילו", למדים אנו, שמדין "דת יהודית", אין צריך שהשיער יהיה מכוסה, אלא צריך שיהיה אסוף בצורה צנועה, שכן אם תסבור שצריך מטעם "דת יהודית" מטפחת שמכסה ראש ממש, לא שייך לומר, "ואפילו"! אלא בוודאי כי מילת, "ואפילו", ידבר על אותם נשים נשואות מכיון שאנו מתעסקים במסכת כתובות! ואותם נשים נשואות חשבו שבזמן שיש כיסוי ראש על החלק העליון של הראש, ובכך ניכר בוודאי כי אשת איש היא, בזה יהיה לה מותר לצאת עם שיער פרוע לכל עבר, כזה – כמו בתמונות המובאות כאן.

ובא רבינו לומר בשם חז"ל בעלי המשנה והתלמוד, שבוודאי כי זה אינו, אלא אפילו יש עליה כיסוי וניכר כי אשת איש היא, דבר זה לא יציל אותה מזה שלא תעבור על מנהגי דת יהודית שנהגו בהם כל בנות ישראל עוד לפני קבלת התורה או אחריה!

וכל זמן שיוצאת למקום הומה בני אדם או שזה הוא מקום שבוקעין בו בני אדם, כלומר שרגילים ללכת שם, הרי ניכר מתוך כך שמזלזלת בצניעותה ובמנהג בנות ישראל הצנועות, ויכול לגרשה ללא דמי כתובתה אם רוצה בכך כי מביישת אותו ואת ילדיה. מה שאין כן אם

יצאה למקום שלא הומה בני אדם, כלומר שאין נמצאים שם בני אדם, בזה אין הכרח לומר שמזלזלת בצניעותה כמו שנסביר בהמשך.

ולכן רבינו מוסיף וכותב, "ואפילו היתה מטפחת על ראשה", כלומר, בענין "דת יהודית" שעוברת עליה כאשר יוצאת בפריעת הראש, כלומר בפיזור שערות לכל עבר, הדבר הוא מנהג הנוהג משום צניעות, ואינו משום היכר שהיא אשת איש, ואין ציווי זה מן התורה או מחכמים. אלא הוא מנהג שנהגו בנות ישראל עוד לפני קבלת התורה או לאחריה.

ומדוע רבינו מוסיף דבר זה ואומר, "ואפילו היתה מטפחת על ראשה", מכיון שאנו עוסקים במסכת כתובות! ולפי דעתו של רבינו וכך משמע מן התלמוד בבלי, אשה נשואה חייבת בכיסוי! ולכן רבינו מדגיש ואומר, שאף אם הנשואה יוצאת ועל ראשה מטפחת שמגלה לכל שהיא אשת איש, שלא תחשוב שבזה תנצל מדין פריעת השיער, אלא בוודאי כי תעבור על מנהג צניעות בת ישראל של "דת יהודית"!. ופשוט הדבר, וכן נלמד מן התלמוד אשר יובא בהמשך, כי יתכן שכל מה שאמרו, "יוצאה וראשה פרוע", כל דבריהם כוונו דווקא לאשת איש, שיוצאת והחלק העליון שבראשה מכוסה, אולם שאר השיער פזור ומפוזר לכל עבר. כוונתי לומר, שכל ענין זה שהובא במשנה בכתובות, נזכר ענין זה דווקא בענינים של אשה נשואה!

ולכן כאשר רבותינו מדברים על אשה נשואה, יתכן והם יוצאים מתוך נקודת הנחה, שבוודאי מדובר באשה שיוצאת עם היכר שהיא אשת איש! ולכן רבינו נוקט בלשון זו! ולא כמו שטעו לחשוב, שמדובר בכיסוי שמכסה כל ראשה! וחשבו הם שעניני דת יהודית הוא תוספת כיסוי לכיסוי! ובוודאי שלא היא, וטעות חמורה היא מאוד בהבנת דברי רבותינו ורבינו הטהור הרמב"ם.

ואם יוצאת ושיער ראשה פרוע, כלומר מפוזר לכל עבר, מסביר רבינו, שלא יעזור לה שתכסה את החלק העליון של השיער במטפחת או בצעיף, ושאר השיער יהיה פזור ופרוע כלפי מטה ולצדדים, כי בזה לא תנצל מן האיסור של מנהג דת יהודית, אלא בכל זאת היא תעבור על "דת יהודית" של מנהג צניעות בנות ישראל, עד שתסתיר את פריעת הראש על ידי רדיד המכסה את הפיזור מכל עבר, או שתקלע את שערות ראשה.

כלומר, על פי "דת יהודית" בלבד [ללא שום קשר לדת משה], ומנהג בנות ישראל הטהורות, אין איסור לצאת בשיער גלוי ונראה לכל, כאשר הינו אסוף וצנוע, אלא האיסור הוא דווקא לצאת בשיער שהוא פרוע ומפוזר, שכן דבר זה הוא מנהג שחצני ולא צנוע הוא. אבל לצאת בגילוי ראש ללא כיסוי, כאשר השיער הוא אסוף בצורה צנועה, אין איסור בכך משום "דת יהודית". כי לא שייך בכך חוסר צניעות!

ומה שנאמר, "דת יהודית", נראה כי אע"פ שדברים אלו הובאו במשנה בכתובות וחומרתן העיקרית היא באשה נשואה, כלומר שנזכרו ענינים אלו והובאו לדיון רק אצל אשת איש בלבד.

בכל זאת נראה, כי דבר זה חוזר על כל בנות ישראל כולל הרווקות, הגרושות, האלמנות, שצריכות ללכת אחר המנהג ולאסוף שיערות ראשן. ואם אכן כך הם הדברים, יוצא, שמתוך שלא שייך כיסוי ראש אצל רווקות בוודאי, מוכרח לומר, שכל ענין, "דת יהודית", אמורה רק על פיזור השיער ותו לא.

ואעיר כאן הערה חשובה ואומה, שרבים מחוסר הבנה נכונה בתלמוד, אשר באה בעקבות תוקף הגלות, ושקיעותיהם במנהגי הבל ובפלפולי סרק אשר לא ידעום אבותינו, נמשכו אחד אחרי השני ללא שימת לב ועצירת המחשבה והעיון, וכן רבים נכשלו בחוסר הבנה בדברי רבינו, ומתוך כך יצא להם ענין קשה, והוא, שהם חשבו, שמה שכתב רבינו, "ואפילו היתה מטפחת על ראשה", שהכוונה בדברים אלו, שאשה נשואה שיצאה לשוק עם כיסוי ראש מלא, הנה בגלל שלא יצאה עם שני כיסוים, נחשב הדבר שעברה על דת יהודית!

והם לא הבינו את כוונת התלמוד וטעמו הברור, והם בחשיכה יתהלכו, כמו כן לא הבינו גם את כוונת רבינו, שכוונתו הברורה לומר, שכל זמן ששיער האשה הוא "פרוע", כלומר מפוזר לכל עבר, לא יעזור לה שתשים מטפחת על ראשה בחלק העליון של הראש, ודבר זה לא יציל אותה מלעבור על דת יהודית.

ולכן רבינו כתב, "ואפילו היתה מטפחת על ראשה", ולא כתב, "ואפילו כסתה את כל ראשה", ולא כתב, "ואפילו שלא הלכה בגילוי הראש", כי רבינו מדבר על מנהג נשים נשואות, אשר הולכות עם מטפחת בחלק העליון של ראשן, אולם שערותיהן מפוזרות כלפי מטה ורואים אותן מכל עבר. והם חושבות שמכיון ששמות כיסוי ראש, בזה יהיה להם מותר להלך בצורה כזו. באה המשנה ואומרת, שעל פי דת יהודית, אפילו שהשיער מכוסה בחלקו העליון בכיסוי ראש, כל זמן שראשה פרוע, כלומר קליעות שערה נראות מכל וכל, הדבר אסור.

וזה דבר פשוט וקל להבנה. כי איך יתכן שדת יהודית תהיה יותר חמורה משל תורה? שהרי היוצאת בגילוי ראש בשיער אסוף, לא עוברת על דת יהודית! שכן אם אמרת שכל אשה אשר הולכת עם כיסוי ראש אחד ללא עוד כיסוי עליה, עוברת על מנהג צניעות של דת יהודית, הנה לפי שיטתך כל בנות ישראל יהיו חייבות בכיסוי ראש מלא היום! מכיון שמנהג דת יהודית הוא משום צניעות, וצניעות הוא דבר שבחובה לכל אשה ואשה, בין נשואה בין רווקה.

לכן, לומר שכל בת ישראל בין רווקה, בין גרושה ובין אלמנה אשר נקראות "פנויות", צריכות לכסות ראשן, דבר זה לא יתכן ולא מציאותי, לא שכלי, ולא מחשבתי! אבל לומר, לכל בנות ישראל בלי יוצא מן הכלל, שלא תלכנה בשיער פזור בסגנון שהוא שחצני וממאיר וגורם לארס במוחות הגברים, דבר זה יתכן מאוד לקיימו ולעשותו, ודבר זה גם מובן מחשבתית ושכלית, וטעמו מבורר ונכון. וגם גבר כאשר רואה פנויה הולכת באיסוף השיער מבחין שמדובר באשה צנועה ולא שחצנית הרוצה למשוך עיניים.

וכן מבואר ממה שנאמר (ישעיהו פרק ג פסוק טז – יז): "וַיֹּאמֶר יְהוָה יַעַן כִּי גָּבְהוּ בְּנוֹת צִיּוֹן וַתֵּלַכְנָה נטוות [נְטוּיוֹת] גָּרוֹן וּמְשַׂקְּרוֹת עֵינָיִם הָלוֹךְ וְטָפֹף תֵּלַכְנָה וּבְרַגְלֵיהֶם תְּעַכַּסְנָה: וְשִׂפַּח אֲדֹנָי קָדְקֹד בְּנוֹת צִיּוֹן וַיהוָה פָּתְהֵן יְעֶרֶה". וכתב הרד"ק, "ושפח ה' – כתוב בשי"ן והוא ענין ספחת, אמר, במקום שהיו מתגאות בו, תהיינה נספחות, והקודקוד, הוא מקום חילוק השער לכאן ולכאן, והיו מחלקות שיער ראשן, ומתיפים בו, והאל יביא על קודקודן מספחת, הפך גאותן ביופיין". עכ"ל. והנה אם העבירה הגדולה והפריצות הנוראה של "דת יהודית", היא שהולכות ללא כיסוי ראש ראשון, כלומר שנראין שיערות ראשה בלבד ללא פיזור השיער! מפני מה לא הבין הרד"ק שמדובר כאן שהלכו בנות ישראל בגילוי ראש בלבד? ופירש דבריו לענין פיזור השיער לכאן ולכאן דווקא? אלא בוודאי, שבכדי שאשה תעבור על מנהגי דת יהודית והצניעות, צריכה לפזר שערותיה לכל עבר!

עוד מוכח כאן מדברי הרד"ק, והוא מה שכתבנו במאמר הקודם, שאשה נשואה אשר מכסה את ראשה כדת וכדין, מכסה מקדימה את ראשה וניכר כי בוודאי אשת איש היא, וכן מכסה מאחורה את שערות ראשה באופן שלעולם אין שערה פרוע. הנה אם רואים לה מעט משערות ראשה הסמוכות למצח, הן מבחינת זה שהיא רוצה בשביל עצמה שיראה שערות ראשה להרגשתה הטובה, והן מפאת זה שהדבר קורה ללא כוונה, דעו כי אין בכך שום איסור כלל, לא מצד דת משה ולא מצד דת יהודית.

והמון אנשים מעירים על כך לנשותיהם בחינם, וחושבים כי התורה נתנה למלאכי השרת, ועושים מריבות על כך ללא מועיל, ודבר זה מלבד שגורם ריחוק עצום להמון בנות ישראל מלשים כיסוי, עוד יש לומר כי אין לזה שום סמך ושום מקור לאסור גילוי מועט זה, לא משום דת משה ולא משום דת יהודית!

ואף אם תאמר שזה הגילוי המועט הוא פתח ופרץ לפרוץ גדר, הנה מלבד שאין גוזרים גזירות מדעתינו אחר חתימת התלמוד, ואם אין בזה איסור כלל אחר החקירה הברורה והפשוטה, מדוע לאסור ולהחמיר על בנות ישראל הנשואות בחינם? ולא מספיק שנתחייבו בדבר הקשה ביותר שיש והוא "כיסוי הראש", עוד להחמיר עליהם שלא יראה שום שערה משערות ראשה? ודייך מה שאסרה תורה! וכל שכן דייך מה שאסרו חכמים בחכמתם!

עוד נראה לומר, שאם נחשוש מפרצה על ידי דבר המותר, הרי שבכל דבר כמעט ניתן לומר כן, בין בדברים שנתחדשו בעולם, ובין בכל מיני ענינים. וכל המצאה טכנולוגית הנוגעת לעניני השבת, וכל דבר ודבר אשר יראה לאדם כי נותן פתח ופרצה, יכול הוא לפסוק להחמיר! ומלבד שדבר זה אסור, עוד גורם קלקול לדת האמת, כי כאשר בני אדם יבואו לתורה ולמצוות ויראו כי הכל אסור, ימאסו את התורה ואת חוקותיה, ואין זו חשיבה נכונה כלל, וסוף החומרא לבוא לידי קלה וקללה. והמון בני אדם מחמירים בענינים אלו משום קנאת מיותרת לנשותיהם, ולא שרוצים באמת להחמיר לכבוד ה' יתברך, כי הכי קל להחמיר על אחרים!

ולכן מבואר מדברי הרד"ק אף שאין אנו צריכים לדבריו, אלא שהוא מגלה, מה הוא נקרא לשון, "פרע", כמו שכתב, "והקודקוד, הוא מקום חילוק השער לכאן ולכאן, והיו מחלקות שיער ראשן, ומתיפים בו". כלומר, רק באופן שהשיער מתחלק לכאן ולכאן והדבר נראה שחצני ולא צנוע, רק אז הדבר נקרא, "פרע", או "ראשה פרוע", ועוברת על דת יהודית. אולם אם שיערות הסמוכות למצח נראים מעט, אין בזה אפילו נדנוד של איסור! והכל במשקל במידה ובמסורה, ועל פי שיקול דעת נכון ואמיתי!

ורש"י הסביר בשם התרגום יונתן כך, "... ויונתן תירגם ובפתהן מקפן, היו קושרות פיאות נכריות קליעת שערות תלושין כורכות עם קליעותיהן שיראו גסות וטפופות". והנה רש"י מתאר את מה שנקרא היום בפי הכל, "תוספות שיער", ומסביר, שהיו נשים שלא רק שהיו מפזרות שיערות ראשן על מנת לפתות הגברים, ועברו בכך על דת יהודית, אלא שהיו מוסיפים שיערות פיאות נכריות על שערות ראשן, על מנת למשוך את תשומת לב הגברים! ובוודאי ומוכח, שהאיסור של "דת יהודית" היא ללכת בפיזור שיער דווקא, ולא בגילויו בלבד!

ואזכיר כאן ואומר, שכל מי שיקרא את סדרת המאמרים הזו על עניני כיסוי הראש, ומנהגי דת יהודית עד סוף המאמרים שהיו ושיבואו, יראה ויבחין, שכל ענין הבל ה-"פיאה נכרית" שהתירו שוחרי המאגיה ודומיה, נכשלו בכשל חמור מאוד. ואשה נשואה אשר הולכת עם שיער אסוף ללא מטפחת, טובה פי כמה מאשה נשואה שהולכת עם פיאה נכרית שחצנית ומגרה! שכן כל ענין כיסוי הראש הוא על מנת שיהיה ניכר שזו, אשת איש היא! אמנם אשה נשואה ההולכת בפיאה נכרית שחצנית ומושכת עיניים, הרי שבכך עברה גם על דת משה, כי לא ניכר משום מקום שאשה נשואה היא. וגם עברה על דת יהודית של פריעת הראש, ואע"פ שאין זה משערות ראשה, אין צריך לכך; ולעולם תלך אחר הטעם ולא אחר השיער עצמו.

הנה אחר שביארנו לעיל מעט את המשנה על פי דרכינו ורעיונינו על פי משנתו של רבינו הטהור הרמב"ם, והעלנו תובנות מחשבתיות אמיתיות בנושא זה, אשר מגובים בפסוקים וראיות מפורשות המורות על אמיתת דברינו. כעת יש לציין ולהבהיר ביתר שאת וביתר עז, כי כל הענינים שנזכרו בגדר, "דת משה", אינם קשורים בשום קשר לעניני, "צניעות".

אמנם כל הענינים שנזכרו בגדר, "דת יהודית", הם הדברים הקשורים לצניעות האשה והליכותיה הישרות בדרכי בנות ישראל הטהורות. שכן מבואר במשנה (מסכת כתובות פרק ז משנה ו): "**ואלו יוצאות שלא ב**[דמי] **כתובה**, [אשה נשואה] **העוברת על דת משה**, ו[אשה נשואה, העוברת על דת] **יהודית. ואיזו היא** [אשה נשואה שתקרא עוברת על] "**דת משה**"? [אשה אשר] **מאכילתו** [את בעלה] **שאינו מעושר** [=בלומר שנורמת לבעלה לעבור על איסורי תורה המפורשים בכתוב], **ומשמשתו נדה** [=בלומר שלא באמת טבלה לטהרתה, והיא מכחשת בו. וגורמת לו לעבור על איסור תורה המפורש בכתוב], **ולא קוצה לה חלה, ונודרת ואינה מקיימת.** [=עוברת על איסורי תורה המפורשים בכתובים].

ואיזוהי [=איזו עבירה תעבור אשה נשואה ותקרא שעוברת על מנהגי] "**דת יהודית**"? [=דת יהודית הכוונה למנהגי צניעות שנהגו בנות ישראל, ללא שום קשר לקבלת התורה, וכל זמן שתעבור על אותם הדברים המובאים במשנה זו, תעבור

על מנהגי צניעות בנות ישראל ויוכל האיש לגרש אותה ללא כתובה! ומהן, אשה נשואה ש]-**יוצאה וראשה פרוע, וטווה בשוק** [בזרועות מגולות! והוא חרפה לה], **ומדברת עם כל אדם** [בשוק]. **אבא שאול אומר, אף** [=כלומר, אשה נשואה] **המקללת יולדיו** [=אביו ואמו] **בפניו** [=בפני בעלה, תקרא שעוברת על דת יהודית]. **רבי טרפון אומר, אף הקולנית** [עוברת על דת יהודית], **ואיזו היא** [נחשבת] "**קולנית**"? **לכשהיא מדברת בתוך ביתה** [ומשמשת עם בעלה], **ושכניה שומעין קולה**". ע"כ.

והרי לך קורא נעים שעיניי דת משה שנזכרו כאן במשנה, אינם קשורים כלל לדיני צניעות! אלא הם גזירות האל יתברך שניתנו בתורה משום טעם נכון, ומשום השכל הישר והנקי, ולא באו דינים אלו משום עניני צניעות, אלא באו מפאת טעמים אחרים! וזכור דבר זה להמשך המאמר! וכבר כתבתי כן בראש המאמר השני והרחבתי היריעה כפי המבואר שם.

והנה לך לשון רבינו הטהור שכתב (הלכות תמורה פרק ד הלכה יג): " ... **ורוב דיני התורה אינן אלא עצות מרחוק מגדול העצה** [הוא הבורא יתברך אשר עצתו טובה מכל, והביא את רוב דיני התורה, על מנת] **לתקן הדעות וליישר כל המעשים, וכן הוא אומר, "הלא כתבתי לך שלישים במועצות ודעת, להודיעך קושט אמרי אמת להשיב אמרים אמת לשולחך". עכ"ל. וגם ענין זה של "ביסוי" ראש, בראש ובראשונה של דין זה, הוא הוראה מגדול העצה, שחייבת האשה הנשואה לקיים ציווי זה מאת הבורא יתברך, והוא שתשים על עצמה כיסוי שמכסה את ראשה ונותן הוראה ברורה – "אני אשת איש"! ובכך לא תחלל את הארץ. כי יזהרו בני אדם מלפתותה.**

ורבינו הטהור בספר מורה הנבוכים (חלק ג פרק מט): **הסביר מדוע כל כך החמירה התורה בבדיקה הסוטה, וכתב, "ומפני שחשד הזנות והספקות הנופלות בו על האשה רבות מאוד, נצטווינו בדיני סוטה, אשר הענין ההוא מביא לכל אשה בעולה שתשמור עצמה בתכלית השימור, כדי שלא יחלה לב בעלה עליה, מפני פחד מי סוטה, שאף רוב הנקיות הבטוחות בעצמן היו פודות עצמן מן המעשה ההוא אשר יעשה בה** [הכהן], **בכל ממונן, ואף המוות טוב** [לה], **מן הבושת הגדול ההוא** [שעושה לה הכהן], **ו**[ומה הוא הבושת הזו? מה שכתב הבורא יתברך בתורה שיעשה לה הכהן, ו]**הוא, פריעת ראש האשה, ו**[תכליתו וקיומו של ציווי זה, הוא] "**סתירת שערה**" [=כלומר, תכלית ציווי "ופרע את ראש האשה", יכוין על מה שיהיה שערה מפוזר לכל עבר], **וקריעת בגדיה עד שיתגלה לבה והקפתה בכל המקדש לעיני הכל נשים ואנשים ובפני ב"ד הגדול, וימנעו מפני זה הפחד חליים גדולים מפסידים סדר בתים רבים". ע"כ.**

והנה, היה מי שרצה ללמוד מכאן, ש-"פריעה" הוא "גילוי" בלשון רבינו, ומכאן דעתו לומר, שכל גילוי ראש אצל האשה, הוא גנאי לה, ורצה להסיק שכאשר אשה הולכת עם כיסוי שמכסה את רוב ראשה, אמנם שערות ראשה הקרובות למצח מגולות מעט [לא פזורות!], **בזה עברה על "פרע ראש" של דת יהודית, ומפרש הוא ש-"פרע" הכונה ל-"גילוי"!**

ולא דק היטב לתכלית הענין וכוונת התורה, וכן לא דק לכוונתו של רבינו הטהור. מלבד זה שכאן מדובר במעשה של גילוי כל הראש ממש, ולא בחלק ממנו במעשה של הסוטה! הנה בוודאי כי אין זה בזיון כלל, ואפילו כל גילוי הראש אינו בזיון כל כך! ולכן מסיים רבינו

ואומר, "סתירת שערה". ואם כל עיקר בזיון של הסוטה והאיסור החמור הוא לגלות ראשה, מפני מה מוסיף הכהן לעשות דברים אשר אין בהם צורך וכבר עוברים את ההגדרה של איסור?! אלא וודאי כי כל תכלית ציווי "פרע ראש" לא יתקיים, אלא אם שערה יהיה מפוזר לאנה ואנה דווקא. ולכן מה שתרגם קאפח ואבן תיבון בלשון רבינו, "פריעת ראשה", אין כוונתו שגילוי השיער הוא לשון פרע! אלא רבינו נמשך אחר לשון התורה! ודבר פשוט הוא לכל מבין! וכבר כתבנו כן במאמר הראשון, שלא כל גילוי הוא פרע, אמנם כל "פרע" הוא בוודאי יהיה מכיל בתוכו ובמעשהו "גילוי", והכל לפי הענין.

ובפרט לפי מה שכתב במהדורת "מקבילי" בהוצאות מורה נבוכים הנזכר, וכתב בזה"ל: "כיוון שההאשמות בניאוף והחשדות לגביו רבים מאוד בנוגע לאישה, נצטווינו בדיני השׂוֹטָה. כי עניין זה גורם לכל אישה נשואה לשמור את עצמה מכל משמר ולעשות לעצמה סייגים ככל האפשר פן ירע עליה לב בעלה, מהחשש מאימת מי שׂוטה. כי אפילו היתה נקייה ובטוחה בעצמה, רוב האנשים היו פודים עצמם בכל רכושם מאותו מעשה שנעשה בה, ואף מעדיפים את המוות על פני אותו ביזיון עצום, שהוא גילוי ראש האישה וסתירת שערה וקריעת בגדיה עד שמתגלה חזהּ, והולכתה סביב בכל המקדש בנוכחות הציבור, נשים וגברים, ובנוכחות בית דין הגדול. חשש זה מונע חוליים חמורים המשבשים את סדריהם של בתים רבים". ע"כ.

והנה נראה כי הרב יוסף קאפח בתרגומו למורה נבוכים ובהוצאתו לאור, נמשך אחר תרגומו של המתרגם הידוע שמואל אבן תבון, שתרגם מערבית לעברית את המילים הבאות, "והי כשף ראס אלמראה, ונתר שערהא" – ותרגם כך: "פריעת ראש האשה, וסתירת שערה". כלומר, קאפח נמשך אחר תרגום של תיבון, שתרגם את המילים, "והי כשף ראס אלמראה – פריעת ראש האשה". תוכלו לראות זאת בכתבי היד הבאים: "כתבי יד 1" עמוד 171 טור שמאלי. "כתבי יד 2" – עמוד 103 – שש שורות מלמעלה.

אמנם במהדורת "מקבילי" תרגם את המילים, "והי כשף ראס אלמראה" = "גילוי ראש האשה". כפי שתוכלו לראות במהדורתו הרחבה של מקבילי בקישור זה – "לחץ כאן" – פסקה 8. ואף שכבר הסברתי שגם לפי האבן תיבון בתרגומו, וגם לפי קאפח בתרגומו, דברי רבינו מכוונים היטב.

עוד נראה לומר, כי קאפח ואבן תיבון טעו בתרגום הערבית לעברית, ולא כיוונו למשמעות הנכונה בכוונת רבינו. אמנם "מקבילי" יפה דייק לתרגום העברי הנכון של המילים הערביות. כי המילים הללו, "והי כשף ראס אלמראה" תרגומם הוא כך: "הי כשף" תרגומו הוא – "גילוי". ובלועזית – "aiktishaf". "ראס" תרגומו הוא "ראש". ובלועזית "ras". ומילת, "אלמראה" תרגומו – "האשה" בה"א הידיעה. כלומר האשה הידועה. ובלועזית "almar'a". וסתם לשון "אשה" מתורגם בערבית "איימרה", ובלועזית, "aimra'a".

ולכן מבואר יוצא כי לשון כתבו של רבינו: "ו-[=הוא] הי כשף [=גילוי] ראס [=ראש] אלמראה [=האשה]". והרי שמבואר יוצא שרבינו כתב שהכהן מגלה ראשה שהיה מכוסה במטפחת, ולא

עוצר בזה בלבד, אלא סותר את קליעת שערותיה! וזה הוא לשון של, "פרע"!

ולשון האמיתי בערבית של, "פריעת ראש האשה" – תרגומו בערבית: " adtirab ras almar'a" – ובעברית: "אד תירב ראס אלמראה".

"ביאור התלמוד ירושלמי"

ובעת נראה את דברי ביאור התלמוד ירושלמי על משנה זו (מסכת כתובות פרק ז הלכה ו): "... [נאמר במשנה], **אילו** [אותם נשים נשואות] **יוצאות שלא בכתובה**, [אשה נשואה] **העוברת על דת משה**, ו[אשה נשואה העוברת על דת] **יהודית ... ואי זו היא** [אשה נשואה שנקראת עוברת על] **דת יהודית**? [אשה נשואה ש]-**יוצאה וראשה פרוע**!.

[שואל התלמוד] ו[אשה שיוצאת כאשר] "**ראשה פרוע**" [אמנם יוצאת כך רק] **לחצר**? [מה הדין בכך על פי המשנה והמסורת? בלומר, שאלת התלמוד הוא, "עד היכן נדרי הצניעות של דת יהודית? בלומר, שכל מה שנהגו בנות ישראל הנשואות לא לצאת בראש פרוע, לכאורה הוא דווקא לשוק שהומה בני אדם, אבל האם מותר לאשה לצאת ל-"חצר" כ-"ראש פרוע"? משאלת התלמוד מובן וברור, כי אין מחלוקת בדין זה של המשנה, ולעולם ועד אסור לאשה נשואה מדין דת יהודית לצאת בראש פרוע, אלא שהתלמוד בא לברר, האם איסור זה הנזכר במשנה, תקף רק כאשר יוצאת לשוק שיש בו בוודאות בני אדם ואז עוברת על דת יהודית, כי יש בדבר זה משום פריצת גדר צניעות! ולכן התלמוד שואל, אם יוצאת באותו ענין, אמנם יוצאת ל-"חצר", מה הדין שלה? ובהמשך יובן מה הוא אותו "חצר" של שאלת התלמוד].

אמרו [=ענו בעלי התלמוד לשאלת השואל, ואמרו, תלמד תשובה לשאלתך ותדון] **קל וחומר "למבוי"**, [=בלומר, תלמד קל וחומר לענין יציאה למבוי בפריעת ראש! שהרי אמר] **רבי חייה** [הוראה ששמע רבי חייה] **בשם רבי יוחנן** [האמורא. שאמר רבי יוחנן כך, "אשה נשואה] **היוצאה ב-"קפלטין" שלה, אין בה משום "ראשה פרוע"**. [="קפלטין" הוא סימן היכר לאשה נשואה, והוא מעין כיסוי ראש המעיד עליה כי אשת איש היא. ומוכח מהוראה זו, שפשוט לרבי יוחנן האמורא, כי כל אשה כאשר יוצאת מפתח ביתה למקום שרואים אותה, חייבת לכל הפחות, בסממן המעיד כי אשת איש היא. ומה הוא אותו סממן? "קפלטין", כלומר מין כיסוי הנותן היכר ששת איש היא! ואמר רבי יוחנן ולימד לתלמידיו, שכאשר אשה נשואה יוצאת עם כיסוי המעיד עליה שהיא אשת איש, אע"פ ששיער ראשה פרוע, בכל זאת היא לא מתחייבת על מה שאמרו במשנה, "עוברת על דת יהודית, יוצאת וראשה פרוע", כי כל מה שאמרו "יוצאה וראשה פרוע", מדובר באשה נשואה היוצאת בלא קפלטין שלה! ויש לשים לב ולדייק, כי מה שאמר, "אין בה משום ראשה פרוע", לא נחת לענין מציאות השיער, כי מדובר כאן על אשה שיוצאת עם כיסוי המעיד כי אשת איש היא, שאם לא כן, הדיון לכאורה לא מתחיל בכלל! כי אם תאמר שיצאה עם כיסוי ראש מלא, או שיצאה עם כיסוי שמכסה שערות ראשה ואין שערותיה פזורות, הרי שאין בכך איסור כלל! אלא ודאי מוכח, שרבי יוחנן מדבר באשה שיוצאת עם סימן היכר שאשת איש היא אע"פ ששיער ראשה פרוע, ומעלה, שאין היא עוברת בכך על דת יהודית! ולכן דיבר רבי יוחנן לענין הדין ההלכתי, האם יציאה כזו היא בגדר "ראשה פרוע" שהמשנה התכוונה או לא.

אמנם התלמוד קשה לו עם הוראה זו! כי משמע מכך לקורא, שכל אשה נשואה כאשר מראה עצמה כי אשת איש היא על ידי סממן מסויים, יהיה מותר לה לצאת בראש פרוע לשוק הומה בני אדם! ולכן התלמוד מיד מסביר ומגביל את הוראתו של רבי יוחנן, על מנת שלא יהיה מקום למכשול בדבריו, ומסביר התלמוד ואומר] הדא דתימא ל-"חצר" [=כל מה שאמר רבי יוחנן, שמותר לאשה נשואה לצאת בראש פרוע בזמן שיש עליה כיסוי המעיד עליה כי אשת איש היא, דבריו מכוונים באופן שיוצאת דווקא לחצרה, כלומר לחצר ביתה הפרטי שלא נכנסים בו בני אדם, אע"פ שרואים את חצרה העוברים ושבים. ואם תשאל מדוע צריך לומר כן ומה החידוש להתיר דבר זה? אלא מכיון שבזמניהם חצרם היה גלוי, אע"פ שהיה גדר מקיף, רבי יוחנן לימד, שלא יחשבו בני אדם להחמיר על נשותיהם, ולהצריכם שלא ילכו בפריעת ראש גם בחצרם! כי אשה בזמניהם היתה מתעסקת המון בחצר ביתה הפרטית, יוצאת ונכנסת, תולה כביסה, מביאה פירות וירקות וכו'. ולכן אמר רבי יוחנן וחידש, שלא בכל אופן שתצא "בראש פרוע", תעבור על מה שאמר רבי יהודה הנשיא וחבריו במשנה.

ובדבריו אלו בא רבי יוחנן להקל ולא להחמיר! ופסק ואמר, מספיק לזו האשה כאשר יוצאת לחצר ביתה הנראית, לצאת בכיסוי שמעיד עליה כי נשואה היא, אע"פ שנראים שערות ראשה בפיזור שיער, ואין בזה משום דין "ראשה פרוע" הנזכר במשנה אע"פ שיוצאת בפיזור שיער, מכיון שלא נקרא דבר זה בגדר מזלזלת בצניעותה, שהרי בחצר ביתה היא יושבת, ושם לא נכנסים ובוקעים בני אדם, ואין כל חשש של צניעות בזה המקום שתעבור עליו משום, "דת יהודית"!

ממשיך התלמוד מסיג הוראה זו, על מנת שהקורא לא יחשוב כי שם, "חצר" נופל על כל המקומות שנקראים, "חצר". ואומר התלמוד], אבל [=אם יוצאת בשיער ראש פרוע, אפילו שיש כיסוי ראש עליה, וניכר כי אשת איש היא, אם יוצאת בראש פרוע] ל-"מבוי" [שעוברים שם בני אדם ובוקעין שם], יש בה משום "יוצאה וראשה פרוע" [ועוברת על מה שכתוב במשנה "יוצאה וראשה פרוע", כי דין המבוי כמו דין השוק! ובאו חכמים להגביל את הוראתו של רבי יוחנן, שלא יחשבו בני אדם שדין חצר האשה שמותר לה לצאת בראש פרוע כאשר יש כיסוי שעליה, שלא תחשוב שיהיה לה מותר לעשות כן ב-"מבוי"! ואסור הוא! כי אע"פ שהמבוי הוא לא בדיוק כמו השוק, בכל זאת, מכיון שרגילים בני אדם ללכת במבואות של הרבים, אסור ללכת במקום זה לאשה נשואה בפריעת ראש, אע"פ שיש עליה כיסוי המעיד כי אשת איש היא, מפני שפרצה פרץ במנהגי דת יהודית ופרעה ראשה במקום שבני אדם עוברים, כלומר שהלכה בפיזור שיער בין כאשר פיזור השיער הוא מקדימה מראשה ובין מאחורה מראשה! וכל זה מפני שיש בני אדם ובוקעין בתוכו.

והנה שוב התלמוד מסיג גם את ההוראה הזו ואומר, ש]-יש "חצר" שהוא [=דינו] כמבוי, [כלומר, לא כל "חצר" בלשון חז"ל או בלשון העם הוא נחשב ל-"חצר" פרטית ממש. כי יש חצר משותפת של המון שכנים כמו חצר של בניינים או של כמה דיירים, ודין החצר הזו הוא כמבוי לכל דבר, מכיון שזו חצר משותפת, ובני אדם נכנסים בתוכה חופשי! ולכן יש "חצר" שיהיה אסור לאשה נשואה ללכת שם בפריעת הראש, אע"פ שראשה מכוסה ויש עליה עדות כי אשת איש היא! שהרי אם תצא לשם האשה כאשר יש לה כיסוי ראש, אבל שיער ראשה פרוע ומפוזר ולא משנה מאיזה

צד בראש, הרי ניכר כי מזלזלת במנהג הצניעות של בנות ישראל. ומדוע? כי יודעת היא שבמקום זה, נמצאים בני אדם ובוקעין באותו מקום ממש! כלומר בשטח הזה שנמצאת בפיזור שיער עם כיסוי ראש, יכולים בני אדם להתקרב אליה, כי זו חצר משותפת! ולכן סוג של חצר, אסורה ללכת עם כיסוי בראש פרוע! ממשיך התלמוד ואומר], **ויש "מבוי" שהוא כ-"חצר"** [=כלומר, וכן להיפך, שיש "מבוי" שהוא לא משותף לבני אדם כמו כל מבוי רגיל! ומה הוא "מבוי" שדינו כחצר פרטית? כגון מבוי משותף בין חצר פרטית לחצר פרטית! בכגון זה, אפילו שנקרא, "מבוי", יש לו דין של חצר פרטית! ומדוע? מכיון שאין בו אנשים בתוכו ולא בוקעין בו. ולכן אשה נשואה היוצאת לשם עם כיסוי, אף שראשה פרוע, לא נחשב לה שעברה על דת יהודית! מכיון שכל ענין דת יהודית הוא משום צניעות, ובזמן שיוצאת כאשר ראשה מכוסה לאותו מבוי שלא בוקעין בו בני אדם, אע"פ שראשה פרוע, אינה עוברת בכך על שום איסור! כמו שמסביר התלמוד ואומר], **חצר** [משותפת] **שהרבים בוקעין בתוכה, הרי הוא כמבוי, ומבוי שאין הרבים בוקעין בתוכו הרי הוא כחצר". ע"כ.**

והנה הקורא את התלמוד הזה כמו שביארנו במוסגר, מבין שלעולם לא יתכן לפרש, "ראשה פרוע" לענין כיסוי ראש שני! כלומר בכיסוי שמכסה את ראש האשה באופן שלא נראה ממנו שום שיער משערות ראש. חלילה וחס מהבנה זו. וזאת משום שכאשר התלמוד מבאר את המשנה, אין שאלתו דווקא על מצב השיער, אלא שאלתו העיקרית, על שינוי מקום! כלומר התלמוד רוצה לחקור, אם אשה נשואה יוצאת בראש פרוע לחצר שלה הפרטית הנראית, אמנם אין לבני אדם שם גישה להכנס ולבוא, האם הדבר הזה מותר? כלומר האם מותר לה לצאת בכיסוי ראש, אמנם שיער ראשה פרוע בחצרה הפרטית? והתלמוד מביא שמועה בשם האמורא רבי יוחנן שהועברה על ידי רבי חייה, שאמר הוראה בשם רבו, והוא, "היוצאה בקפלטין שלה, אין בה משום ראשה פרוע"! ומלבד שלמדים אנו מכאן, שאשה נשואה חייבת בכיסוי ראש כאשר יוצאת מפתח ביתה למקום שבו היא נראית, כי דבר זה מעיד על היותה אשת איש! עוד יש לדייק במה שאמר, "אין בה משום ראשה פרוע", ולא אמר, "אין בשערה משום ראשה פרוע", כלומר, דבריו לא ידברו על עצם שינוי מצב השיער, אלא על המקום אשר יצאה אליו.

ולדעת התלמוד, אשה נשואה תעבור על דת יהודית של "ראשה פרוע", רק במצב בו היא יוצאת למקום שיש שם בני אדם שבוקעין בתוכו. אבל כל זמן שהיא בחצר שלה ויש עליה כיסוי המעיד על היותה אשת איש, הנה גם אם שערות ראשה פרועות ונראות מכל עבר, הדבר מותר, מכיון שכאשר היא במצב כזה בחצירה, אין כאן הפרה של גדרי הצניעות, כי כל מה שנהגו בנות ישראל בזה הדבר, הוא דווקא שיוצאות לרשות הרבים, למקום שבוקעין בו בני אדם. ואם תקשה ותאמר, שמא בני אדם יעשו מעשה על מנת להביט בה בהיותה בחצרה? הנה דבר זה בוודאי לא יהיה הכרח שתכסה את כל ראשה! מכיון שאם נתלה את הדינים וההלכות באם יעשו בני אדם כך וכך, זה לא מקור מספיק חזק על מנת לחייב את האשה בדברים אשר אינה חייבת! וכמו שכתבתי, כל מה שאמרה המשנה בענין ראשה פרוע, ידבר רק כאשר יוצאת כך למקום הומה אנשים ובוקעין בו בני אדם, ורק אז תעבור על עניני צניעות של דת יהודית, כי נהגו בנות ישראל שאינן יוצאות בראש פרוע דווקא למקום שבוקעין ונמצאים בו בני אדם מרובים.

ובוודאי שלא תדבר המשנה באשה נשואה היוצאת ללא כיסוי כלל! וכן בוודאי שלא תדבר המשנה באשה שיוצאת כאשר שיער ראשה מכוסה כולו או מכוסה באופן שנראה ממש מעט משערה, כי זה פשוט שמותר, שכן אם תאמר שכל גילוי שער יחשב לזו האשה שעוברת על "דת יהודית", לא הנחת לשום אשה שתשב תחת בעלה! וכי יתכן לגרש אשה ולהוציאה בלא כתובה בעבור זה שרואים לה מעט משערות ראשה?

אלא ודאי שהעיקר בענין זה, שלא יראה פיזור שערות ראשה בין מקדימה מן הראש, ובין מאחורה מן הראש! וזו נקראת בכל מקום, "פרועת ראש"! והיא זו אשר נקראת, אשה שפורצת גדרי צניעות של מנהגי דת יהודית! כי כמו שכבר כתבנו, "דת יהודית" הם מנהגים של "צניעות". אבל לא אמרו חז"ל "היוצאת לא צנועה" עוברת על דת יהודית! כי אם היו כותבים כך, כל אחד היה תופס בראשו מה לא צנוע ומה כן צנוע, ואז לא היה לדבר מדד מדוייק! אבל כאשר אמרו, "ראש פרוע", נקטו והלכו אחר לשון התורה, וכוונתם לומר, שרק כאשר תצא בראש פרוע, כלומר שתעשה מעשה שחצני, מגרה, מושך, של פיזור שערות הראש, אף שיש עליה כיסוי שמעיד כי אשת איש היא, לא יציל אותה מכך! אלא בוודאי כי תעבור בכך על מנהגי דת יהודית, ואם ירצה הבעל יוכל לגרשה בלא כתובה!

ולכן התלמוד כותב בפשטות, "קפלטין שלה", כלומר התלמוד בא מתוך נקודת הנחה, שכל בת ישראל הנשואה חייבת בכיסוי המעיד עליה כי אשת איש היא! ולכן אמרו, "שלה", כלומר המיוחד לה להיכר שהיא אשת איש. ואסור לה לצאת ללא כיסוי מן ביתה כלל! מה שאין כן אצל רווקות, גרושות, אלמנות, שלפי עניות דעתי, לא רק שפטורות מכך, אלא אף אם ירצו לשים על עצמם כיסוי ראש, אין להן לעשות כן, שלכאורה יש כאן תוספת על המצוות שלא צוותה, ומדמה עצמה לאשה נשואה והיא לא.

ואמרו בתלמוד (תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קט עמוד ב): **"אמר רב: און בן פלת – אשתו הצילתו. אמרה ליה: מאי נפקא לך מינה מי יהיה בראש, משה או קורח?** [=אמרה לו, מה יצא לך מזה מי יהיה בראש, משה או קרח?], **אי מר רבה** [אם משה יהיה הרב והגדול] – **עדיין אנת תלמידא** [אתה תשאר תלמיד]. **ואי מר רבה** [ואם קורח יהיה הגדול] – **אנת תלמידא** [גם אז אתה תשאר תלמיד]. **אם כן, מה לך ולמחלוקת זו? אמר לה: מאי אעביד** [מה אעשה]? **הואי בעצה!** [כלומר, אמר לה, אני הייתי עם עדת קורח באותה עצה], **ואשתבעי לי בהדייהו** [ונשבעתי להם שאם יקראוני, אלך עמהם]! **אמרה ליה: ידענא דכולה כנישתא קדישתא נינהו** [יודעת אני שכל אנשי העדה קדושים וצנועים הם], **דכתיב: "כי כל העדה כולם קדשים".**

אמרה ליה: תוב [שב ואל תעשה דבר], **דאנא מצילנא לך** [כי אני אציל אותך מהמחלוקת]. **אשקיתיה חמרא, וארויתיה, ואגניתיה גואי** [השקתה אותו יין עד שנשתכר, והשכיבה אותו בתוך האוהל]. **אותבה על בבא** [ישבה היא בפתח האוהל], **וסתרתה למזיה** [= "מזיה" – שערות ראשה, כלומר שסתרה את שערה ופיזרה שערותיה]. **כל דאתא, כל מי שבא לקרוא לאון בן פלת, חזיה** [ראה את אשתו שהיא יושבת כשהיא פרועת ראש בשערותיה], **והדר** [וחזר לאחוריו, שהרי אין מנהג צניעות להכנס לחצר של אשה כאשר ראשה פרוע, שכן מותרת היא לשבת בחצרה הפרטית כאשר ראשה פרוע], **אדהכי והכי אבלעו להו** [בין כך ובין כך, נבלעו עדת

קורח בארץ]". ע"כ. **ומכאן** מוכח שוב, שפריעת ראש הכוונה לפיזור השיער. ואם היה מדובר בגילוי מקצת מן השיער בלבד, או ידבר בגילוי בשיער שהוא אסוף, יתכן כי היו נכנסים אנשי קרח ועדתו לקרוא לאון בן פלת. ומכיון שהיה לה מותר לעשות כן בחצרה, ראתה לצאת כך באותו היום על מנת שלא יכנסו לחצרה. ואני אחשוב יותר מזה, שלא רק שעשתה מה שבגדר המותר, אלא במעשה זה שעשתה הורידה כיסויה בכלל! והיתה פזורת ראש ממש על מנת להציל את בעלה, כי אם קרח היה רואה אותה עם כיסוי ראש, אע"פ ששערה היה פזור, יתכן משום שיש עליה היכר של אשת איש, בכל זאת היה נכנס. אבל כאשר הסירה כל סממן של נשואה מעליה, לא רצה קרח ועדתו להכנס למקום זה. ובכך הצילה את בעלה. ולעולם לא יתכן לומר, ויהיה כמובן עצוב למי שהבין כך, שאשתו של און בן פלת הורידה כיסוי ראש אחד מראשה, ונשארה עם כיסוי שרואים מעט מעט מן השיער, ורק בעבור זה לא נכנסו קרח ועדתו לשם. מה זה השטות הזו?

ולכן עלינו להבין, ש-"קפלטין" הוא אינו כיסוי ראש מלא המכסה את כל שערות ראש האשה, כי אם תאמר כן, הדיון בכלל לא מתחיל! ובוודאי אין כאן דבר ודוגמה ברבותינו בתלמוד ירושלמי וכן במשנה, שהאשה מכסה את כל שערות ראשה, שאין בכך שום איסור כלל! שהרי ראשה מכוסה הוא! ולא עוברת על שום איסור! ואם תאמר שמדובר ברדיד המכסה את פיזור שערות ראשה ואין ניכר על ידי כן פריעת הראש, גם בזה אין איסור מטעם דת יהודית, כי שערה סוף סוף מכוסה על ידי רדיד ולא נראה פריעת ראשה לעיני כל!

ולכן בוודאי, לעולם לא נוכל לומר, שהעוברת על דין, "ראש פרוע", ידבר כאן באשה שלא יוצאת עם כיסוי שמכסה ראשה כתוספת לכיסוי הראשון, ומכיון שרואים מעט משערותיה שאינן מפוזרות עוברת בכך על דת יהודית! זה ודאי שאינו! כלומר לא נוכל להעמיד את דברי התלמוד שהקפלטין זה "כיסוי שני" גמור, בנוסף לכיסוי ראשון.

אלא בוודאי שהקפלטין הוא כיסוי ראש שלה! כלומר השייך לה מצד זה שהיא אשת איש! וכל הדיון בתלמוד, הוא מה הדין כאשר יצאה בפיזור שערות כאשר יש לה היכר של מטפחת, שהוא סממן של אשת איש, אלא שיצאה בפיזור שערות באחד מן צידי הראש, או להיפך, שכסתה את כל החלק התחתון של השיער, וכל שערה בחלק העליון מפוזר ויוצא לכל עבר.

ומסקנת התלמוד הוא, שבכל מקום שיש בו חשש שיהיו בו בני אדם באותו השטח היכן שהיא נמצאת והולכת, אסור לה לצאת לשם בצורה כזו של שערות מפוזרות, בין כאשר השערות של הראש מפוזרות הם מלפנים, בין שהם מפוזרות מאחור. ולשטח חצרה הפרטי, מותר לה לצאת בצורה כזו, אפילו שניכר חצרה מבחוץ, מכיון שסוף סוף ניכר שהיא אשת איש על ידי מטפחת שעל ראשה, אע"פ ששערה מפוזר לכל עבר, הנה מכיון שאין זה מקום שבני אדם נמצאים ולא בוקעין בו, כלומר אין להם רשות להכנס שם, הרי זה מותר, כל עוד יש כיסוי המעיד שאשת איש היא. והדבר גם מובן בשכל אנוש, כי מי יערב ליבו להביט באשה נשואה ולקרוץ לה? ואין זה נקרא פורצת גדרי צניעות!

ואם תשאל, מפני מה לא הותר לה לצאת לחצרה הפרטי הנראה, ללא כיסוי כלל? נענה ונאמר, מכיון שכל אשה ואשה נשואה חייבת סימן היכר שהיא אשת איש, כאשר יוצאת מפתח ביתה, וזאת על מנת שלא יכשלו בה בני אדם. שכן מותר לאדם להביט ולהסתכל במי שאינה אשת איש, כלומר בפנויה, כמו שכתב רבינו הטהור הרמב"ם (פירוש המשנה סנהדרין פרק ז' משנה ד'): "... **ואשה שאינה נשואה** [=בין גרושה, בין אלמנה, בין פנויה, בין נויה, וכו'], **מותר למי שאינה** ערוה עליו, ליהנות בהסתכלות בצורתה, ואין איסור בכך, אלא בדרך הצניעות והפרישות מן המותר, כדי שלא יכשל באיסור, לפי שהחסידים מתעבים את זה, ואף על פי שהוא מותר, מחשש שמא תהיה אותה האשה אשת איש ויתמיד כפי שהורגל מקודם". ע"כ. ואע"פ שמותר לאדם להביט בפנויה, הנה ודאי שכמו שכתב רבינו שאנשים אינם עושים כן על מנת לא להביא עצמם לידי מכשול ולא לידי קישוי, וכך ראוי לנהוג. אמנם אינו אסור מן הדין, לא מהתורה ולא מחכמים.

אמנם להסתכל על אשה נשואה, אסור להביט בה כלל על מנת להנות מיופיה! ואם תצא זו האשה לשטח חצרה הנראה, ללא כיסוי ראש, יכולה לתת מכשול לאחרים, והוא, שיחשבו הם שזו פנויה היא! ויסתכלו הם ויעברו על סוג של קרבה לאשת איש! ואז יכשלו באיסור חמור ביותר! לכן כל אשה היוצאת אפילו לשטח חצירה הפרטי הנראה, חייבת לצאת בעדות שמעידה על היותה אשה נשואה, והוא כיסוי הראש. אמנם יכולה לצאת בראש פרוע לאותו מקום, כאשר יש כיסוי ראש על ראשה!

אלא שיש הבדל לאן היא יוצאת, כמו שביארנו. שאם יוצאת למקום הומה באנשים ובני אדם בוקעין שם, כלומר באים שם, אז חייבת לכסות ראשה באופן שלא יהיו שערותיה פזורין ופרועין, כי עוברת על מנהג צניעות חמור. ואם יוצאת למקום שאין בו בני אדם או יוצאת לחצרה הפרטי הנראה, אז צריכה סימן היכר אחד, והוא המטפחת, ואע"פ ששערותיה יהיו פזורין, מותר לה לצאת כך, מכיון שאין שם בני אדם בוקעין. ומכיון ש-"דת יהודית" הוא רק מנהג צניעות שנהגו בו, אין חוששין בענין זה בחשש רחוק, שהרי לא בוקעים שם בני אדם, ו-"בוקעין", פירוש המילה, נמצאים באותו חלל המקום המדובר!

ואם תשאל, מפני מה לא מספיק היכר לאשה נשואה שאשת איש היא על ידי כיסוי ראש, גם במקום כמו שוק או במקום שנמצאים בו בני אדם, היכן שהיא הולכת ונמצאת ממש? על זה נענה ונאמר, כי פיזור שערות הראש הוא דבר שמושך את לב האנשים לנשים, ואם תלך אשה נשואה עם כיסוי ראש אמנם שערה יהיה פזור ופרוע, דבר זה יכול למשוך את האנשים ולגרותם, ואז תגרום היא שיתחלל הארץ. ולכן אסור לאשה נשואה בלבד, לצאת בכיסוי ראש למקום שבוקעין בו בני אדם, כאשר שערותיה מפוזרין לכל עבר, כי תמשוך בכך לב האנשים ויכשלו באשת איש, וכבר ידוע כי ענין תאוה זו מסמא את העיניים, ויכולים להכשל בקלות מאוד אף עם אשה נשואה. אולם בשעה שאשה נשואה מכבדת את עצמה, ומכסה את ראש, ואף שמכסה את ראשה דואגת ששיערה לא יהיה פרוע ופזור, בזה לא מושכת לב הגברים לנסות לקרוץ לה וכדומה.

ואין צריך לומר בזמנינו, שאשה יוצאת לחצרה ויש חומה גבוהה בהמון בתים, ואין אפשרות לראות כלל את החצר ואת מי שנמצא שם, שזה הדבר נחשב לבית לכל דבר, ואינה צריכה שם שום כיסוי ראש כאשר נמצאת עם בעלה וילדיה! אולם מרפסות המגולות לכל, חייבת האשה כיסוי ראש שמכסה את ראשה בלבה, ואינה אסורה שם בפריעת הראש.

ולכן כתב רבינו ופסק (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה ב): "העושה דבר מחוקות אלו הרי הוא חשוד על העריות, ואסור לאדם לקרוץ בידיו וברגליו או לרמוז בעיניו לאחת מן העריות או לשחוק עמה או להקל ראש ואפילו להריח בשמים שעליה או להביט ביפיה אסור, ומכין למתכוין לדבר זה מכת מרדות, והמסתכל אפילו באצבע קטנה של אשה ונתכוון להנות כמי שנסתכל במקום התורף ואפילו לשמוע קול הערוה או לראות שערה אסור". ע"כ. וכיצד יש מציאות שיראה שיער אשה נשואה? הרי לפי דברי המפרש שאשה יוצאת עם שני כיסויים ואין רואים אפילו מעט משיערות ראשה, כיצד יתכן כי יראה שיערה? ואם תאמר שאנו עוסקים באשה לא שומרת מצוות, בוודאי כי לא ברשעים עסקינן.

אלא דבר זה יכול להיות בשני מקרים:

א) שיוצאת בכיסוי ראש מלא, אמנם מגולה מעט משערה בגדר המותר שביארנו במאמר הקודם, והם אותם השערות הקרובות למצח. ובכגון זה כתב רבינו, "או לראות שערה" של האשה נשואה אסור. כלומר אסור לו להתבונן בשערות של אשת איש שמגלה שערותיה בגדר המותר.

ב) כאשר אשה יוצאת לחצרה הפרטי עם כיסוי, אמנם מכיון שיוצאת לחצרה, מותר לה לצאת עם כיסוי ושיער ראשה יהיה פרוע. במקרה כזה אם עבר האיש וראה אותה, אסור לו להסתכל באותם השערות הפזורות. וכל המסתכל בשערה של אשה נשואה בכד להנות כאילו הסתכל במקום התורף.

והרי מוכח ופשוט מכאן, ש-"קפלטין" האמור בתלמוד, הוא כיסוי שמכסה את הראש, ובא על מנת להקנות לאשה היכר שהיא אשת איש, ולא עוברת על דת משה של גילוי כל הראש כמו הפנויות או הגרושות או האלמנות. ומכאן קשה מאוד על אותם אלו שפירשו, שקפלטין הכוונה לכיסוי ראש מלא, שאם תצא כך תעבור על דת יהודית של ראשה פרוע? וכיצד ניתן לסבור או לעלות על לב, שאשה נשואה היוצאת עם כיסוי אחד ולא נראים שערותיה, תעבור על מנהג דת יהודית של צניעות? ומה שייך כאן פריעת ראש בכלל? ואם כך הכוונה היתה, היה על רבותינו בעלי המשנה לומר בפשטות, איזו היא דת יהודית, היוצאת בגילוי הראש! אבל דייקו ואמרו דווקא, "ראשה פרוע", ואין ראש פרוע אלא "פיזור השיער".

וכן מצאתי לשון ברורה בתלמוד ירושלמי (מסכת סוטה פרק א הלכה א): "מצא בה דברים כאורין לגרשה אינו יכול שלא מצא בה ערוה. לקיימה אינו יכול שמצא בה דברים כאורין. לפום כן הוא אומר חובה. והא תני משום בית שמאי אין לי אלא היוצאת משום ערוה. מניין

היוצאה וראשה פרוע וצדדיה מפורמין וזרעותיה חלוצות". עכ"ל. והרי שמשווה התלמוד "ראשה פרוע" ל – "צדדיה מפורמין" – כלומר שרואים ממש את בשרה על קריעת הבגדים. וכן השווה דברים אלו ל – "זרועתיה חלוצות", כלומר שמגלה ממש את כל זרועותיה. ואם תאמר שראשה פרוע הכוונה לאשה ההולכת עם כיסוי! כיצד ישווה צניעות זו לגילויי בשר כמו אלו! הרי גילויים אלו שגילתה הם פריצות מן החמורות שיש! וכיצד ניתן להשוות פריעת ראש לפי שיטת המפרשים שפריעת ראש הכוונה למעט גילוי שיער או לכיסוי מוחלט ראשון, לכל אלו הדינים החמורים?! אלא שבוודאי כי "פריעת ראש" הוא מנהג פריצות של פיזור השיער היוצא מן הכיסוי לכל עבר, ובכך מושכות הגברים על ידי יופי שיערן. ולא ידבר על גילוי שיער מועט בלבד, ובוודאי שלא ידבר על כיסוי ראשון בלבד!

ודע שמתוך דברי התלמוד ירושלמי בלבד, לכאורה מבואר, כי כל ענין "דת יהודית", לא ידבר, אלא דווקא על אשה נשואה. ואשה רווקה, גרושה, אלמנה, שאינן שייכות לאיש, לא מצאנו שום מקור לאיסור שתלכנה בפריעת הראש! כלומר, מלבד זה שוודאי כי, גרושה, אלמנה, פנויה, אינן צריכות כיסוי ראש כלל, עוד יש לבאר, שלא מצאנו בזה התלמוד, שום איסור למי שאינה שייכת לאיש או אסורה לאיש, ללכת בשיער אסוף!

"ביאור דברי הירושלמי – יוצאת בהינומא וראשה פרוע"

והנה נאמר במשנה (מסכת כתובות פרק ב משנה א): "**האשה שנתארמלה או שנתגרשה, היא אומרת** [בפני בית הדין], "**בתולה נשאתני**", **והוא אומר, לא!** [=שקר אומרת האשה] **כי אלא אלמנה נשאתיך**. [במקרה כזה, כיצד נוהגים ולמי מאמינים? אומרת המשנה], **אם יש עדים שיצאת בהינומא וראשה פרוע, כתובתה**, "**מאתים**", **ר' יוחנן בן ברוקא אומר, אף חילוק קליות** [היא] **ראיה** [שהיתה בתולה]". ע"כ. ונסביר, המשנה באה ללמד מה הדין במקרה שהבעל רוצה לגרש את אשתו או גרש אותה, אמנם טוען שכאשר לקחה, היתה "אלמנה" ולא בתולה. וידוע, כי כתובת אלמנה פחותה מכתובת בתולה. אמנם היא טוענת שהיתה בתולה ולא אלמנה על מנת לקבל יותר בכתובתה. כיצד יודעים האמת? הולכים לעדים שבעיר, שהיו נוכחים בשעת מעמד הנישואין, ובודקים, כיצד האשה הזו יצאה מבית אביה. אם יצאה ב-"הינומא" ו-"ראשה פרוע", בוודאי כי אשה זו היתה בתולה ולא אלמנה.

ולכאורה יש להקשות, אם אלמנה חייבת בכיסוי הראש אף שאינה שייכת לאיש, מדוע לא אמרו רבותינו ז"ל, לחקור את העדים, האם בשעה שיצאה מבית אביה לבית חופתה, היתה זו האשה, "מכוסה בכיסוי הראש"? שכן מפורש במשנה להדיא, "אם יש עדים שיצאת בהינומא וראשה פרוע, כתובתה מאתים". ופשוט ביותר היה לומר, "יצאה בכיסוי הראש או לא"? ומוכח מכאן, שאף אלמנה, גרושה, בתולה, וכל אותם נשים הפנויות מאיש, אינן חייבות בכיסוי הראש כלל.

עוד יש לומר, אם היה מנהג בנות הבתולות לצאת ממש בראש פרוע ומפוזר, היה צריך לומר כן. ומפני מה הוסיף ואמר, "הינומא"? אלא בוודאי ידבר על הדין בזמניהם, שהיו עושות

"אירוסין" זמן רב לפני הנישואין, וזו הארוסה מפני ששייכת לזה האיש, היה אסור לה לצאת ללא כיסוי, אמנם בראש פרוע עדיין לא נאסר להם לצאת כי לא נישאו לגמרי. וההבדל בין הבתולה, לאלמנה או גרושה, הוא לא בענין "ראשה פרוע", אלא בסוג הצעיף שמכסה חלק מן ראשה, כמו שעושים היום לכלות. שאצל הבתולה יוצאת בהינומא, ואצל האלמנה או הגרושה היה המנהג לצאת בדבר אחר.

או שמא ניתן לומר, שהינומא זה בד דק מאוד שרואים את שערות ראש האשה כמו שנוהגים היום בשעת החופה, ואע"פ שזו האשה כבר התארסה, הנה אם מדובר בבתולה, היה המנהג להוציא אותם דווקא בהינומא ולא בדבר אחר. וזו עדות שבעצם קידש בתולה ולא אלמנה. ולמדים אנו מכאן, שבכל אופן שלא יהיה, אין כאן שום ראיה לומר ולהורות לאלמנה או גרושה או רווקה ללכת בכיסוי ראש חלילה. שבוודאי גרושה, אלמנה, רווקה, אינן צריכות בכיסוי הראש כלל!

ויתכן לומר, שכאשר הבתולה יוצאת מבית אביה, פורעת את שערות ראשה לכל עבר ואין כאן חשש צניעות, אלא שבכל זאת, מכח המנהג של הצניעות של דת יהודית של הנשים הנשואות, והיא כבר התארסה, אסור היה ללכת בפריעת הראש ממש, אלא היתה מכסה עצמה מעט בהינומא מיוחדת להורות שהינה בתולה, וכעת מתחתנת לאיש. והאלמנות והגרושות היו עושות בדיוק אותו הדבר, אלא שלא היה שמות דווקא הינומא!

וכן משמע מתוך דברי רבינו הטהור (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת כתובות פרק ב משנה א): "הינומה – אוהל של משי, היה מנהגם שלוקחין בו הבתולות מבית האב לבית הבעל. והכלל בדין זה שכל זמן שאבדה הכתובה דבריו נאמנים באמרו אלמנה נשאתיך, זולתי אם תביא עדים שמעידים שנשאת בתולה, או שהיו שם בחתונתה וראו שעשו לה מה שדרך אנשי אותו המקום לעשות לבתולות ממיני התכשיטים או מיני השחוק וכיוצא בהן. והיה מנהגם במקומו של ר' יוחנן בן ברוקה חלוק קליות". עכ"ל. ומבואר מדברי רבינו, שהבתולות היה להם סימן היכר, שכאשר היו יוצאות להתחתן, היו שמות על פריעת ראשן "אוהל של משי", ובזה יהיה ניתן לבחון בשעת עדות העדים, האם הבעל מכחש או דובר אמת.

וכן מצאתי ראיה מפורשת לדעת רבי יוחנן שמדובר במין צעיף מיוחד שהיו הבתולות שמות על ראשן בשעה שהולכות מבית האב לבית החתן. כמו שאמרו (תלמוד בבלי מסכת כתובות דף יז עמוד ב): "ואם יש עדים שיצתה בהינומא וכו'. מאי הינומא? סורחב בר פפא משמיה דזעירי אמר: תנורא דאסא, רבי יוחנן אמר: קריתא דמנמנה בה כלתא". ע"כ. והרי שלרבי יוחנן, הינומא זה צעיף מיוחד המכסה ועוטף מעט את ראש האשה ואע"פ כן שיער ראשה פרוע.

ואף אם תפרש את דברי המשנה, שבכל אופן הבתולות יוצאות בראש פרוע ממש, ורק בשעה זו אין חשש של צניעות משום מעמד החופה. יש לומר שההבדל בין בתולה לאלמנה או גרושה, הוא ההינומה בלבד. שבין גרושה, בין אלמנה, ובין בתולה, כולם יוצאות בראש פרוע ואין חשש. אלא שההבדל ביניהם הוא באוהל שעמו הם יוצאות, שהמנהג היה בזמנם,

שרק בתולה שלא התחתנה היא זו אשר יוצאת עם אוהל של הינומה, וראשה פרוע. אם כן סימן ההיכר הוא לא בפריעת הראש, אלא בהינומא! וזה דיוק נפלא ביותר.

והנה שוב ראיתי בתלמוד (ירושלמי מסכת כתובות פרק ב הלכה א) **על המשנה הנזכרת: "יוצאה וראשה פרוע – רבי חייה בשם רבי יוחנן, בנין אילו שיצאו ביום הכיפורים וראשה פרוע ועידיה מעידין אותה שלא נבעלה, וחש לומר שמא בתולה מן הנישואין היא! זאת אומרת, בתולה מן הנישואין, אינה יוצאת** [מבית אביה לבית החתן] **וראשה פרוע. וחש לומר שמא מוכת עין היא אלא כר' מאיר דר' מאיר אומר מוכת עין כתובתה מאתים וא"ר יוחנן לא חשו על דבר שאינו מצוי. ר' יוחנן בן ברוקה אומר אף חילוק קליות ראייה וחש לומר שמא בתולה מן הנישואין היא זאת אומרת בתולה מן הנישואין אין לה חילוק קליות תני אבא שאול אומר אף מי שהוליכו לפניה חבית של בסורות וחש לומר שמא מן הנישואין היא זאת אומרת בתולה מן הנישואין אין לה חבית של בסורות".**

והנה מבואר מכאן דבר נפלא, שהתלמוד מבין, שסימן ההיכר בין אשה גרושה או אלמנה, לאשה שמעולם לא התחתנה, היה, שזאת שמעולם לא התחתנה, בשעת החופה בלבד היתה יוצאת עם שיער מפוזר, כלומר שיער על כתיפה מפוזר לכל. אולם זאת שנתגרשה או שמדובר באלמנה, רק בשעת החופה שיוצאת מבית אביה לבית החתן, לא היתה הולכת בפיזור שיער, אלא היתה הולכת בשיער אסוף. והנה שבוודאי אין ללמוד מדין החופה למה שנוהגות ללכת ביום יום. שכל הענין של פריעת הראש או אי פריעת הראש, אמור רק בשעת החופה, על מנת שיהיה היכר בין הבתולות מן הנישואין לבין אלו שאינן בתולות מן הנישואין. כמו שנאמר בתלמוד במדוייק, "אינה יוצאת וראשה פרוע", ולא אמר, "אינה הולכת וראשה פרוע", כי אם "יוצאת", ובוודאי מוכח שהכל אמור לענין שעת החופה בלבד, שכן מדברים אנו במסכת כתובות!. ושלא נדבר שכל זה מדובר על נשים מאורסות, והיה כל זה בשעת החופה בלבד. ולפני כן אין מקור אחד לחייב לאשה רווקה, אלמנה, גרושה, שתלכנה באיסוף שיער. וכל שכן שאינן צריכות כיסוי הראש! כמובן שכל זה לדעת התלמוד ירושלמי כפי שנראה בהמשך בתלמוד בבלי.

"ביאור תלמוד הבבלי"

הנה לאחר שביארנו היטב את לשון התלמוד ירושלמי, כעת נציג את לשון התלמוד **בבלי** (מסכת כתובות עב.): [נאמר במשנה] **"ואיזוהי** [=איזו עבירה תעבור אשה נשואה, ובכך תעבור על מנהגי] **דת יהודית?** [אומרים חז"ל, כאשר אשה נשואה] **יוצאה וראשה פרוע".** [עד כאן לשון המשנה. כעת מקשה התלמוד ואומר], **"ראשה פרוע"** [=אשה נשואה ההולכת עם ראש פרוע ומפוזר, ללא כיסוי ראש כלל, עוברת רק על מנהג של "דת יהודית"? כלומר התלמוד מקשה, מה החידוש? כיצד ניתן לומר, שאשה נשואה, היוצאת פרועת ראש לשוק בשיער מפוזר, עוברת רק על מנהג של "צניעות" ותו לא? הרי אם יוצאת כך, זה הוא איסור] **דאורייתא היא! [=מן התורה הוא! כלומר, לצאת פרועת ראש ממש כמו שעושה הכהן לאשה נשואה, שמוריד את כיסוי ראשה, ולאחר מכן מפזר שערותיה, זה הוא, איסור תורה וקבלה למשה מסיני! שכן כל אשה ואשה נשואה חייבת שיהיה לה סימן היכר ששת איש היא. והרי שלדעת התלמוד בבלי,**

צמד המילים, "ראשה פרוע" אשר נאמרו בדברי המשנה, אין הכוונה רק על גילוי כל הראש, אלא ידבר על פיזור השיער ממש! שכן אם ראשה היה מכוסה במטפחת עליונה, לא היה שייך להקשות ולומר, מן התורה הוא! כי מנהג "דת יהודית" בלבד, אינה מן התורה הוא, ואם הבינו שהמשנה מדברת באשה שיוצאת עם כיסוי מסויים, כיצד יאמרו "דאורייתא היא"?

ואני הכותב לי נראה, שפשוט לבעלי התלמוד בבלי, שהמשנה דברה באשה שיוצאת עם כיסוי שמגלה כי אשת איש היא, אלא שיוצאת עם כיסוי וראש פרוע. אלא שרצו בעלי התלמוד בבלי בדרך אגב ללמד לכל הלומדים, שללכת בגילוי ראש גמור, אשה כזו תעבור על עבירה מן התורה! ולא רק שתעבור על מנהגי "דת יהודית". וזה החכמה של רבותינו להעביר את הדברים בצורה של קושיא, כאילו המשנה דברה באשה שיצאה ללא כיסוי כלל, ויצאה בראש פרוע!

ומבואר יוצא, שרק אשה נשואה בלבד! אשר יוצאת עם שיער פזור וגלוי, היא זו אשר תעבור עבירה מן התורה, וגם תעבור על מנהגי דת יהודית של צניעות שנהגו בהן הנשואות לפני קבלת התורה. ולכן אלו שפירשו שכיסוי ראש לאשה נשואה בא מטעם צניעות, הקשיתי עליהם ואמרתי, האם יתירו לאשה עם קרחת לצאת לרשות הרבים ללא כיסוי? שמוסכם לכל שכאשר אשה עם קרחת יוצאת מן הבית, אין בה משום ראש פרוע, מכיון שאין לה שערות! ולא שייך בה מה שנהגו בנות ישראל מנהגי צניעות! כי בנות ישראל עיקר יופיין הוא בשערותיהן! ואם תאמר שכל ענין כיסוי הראש הוא על מנת להסתיר שערות ראשה, אם כך מותר לה לצאת מן הבית כאשר עושה קרחת! אלא פשוט הדבר, כי כל אשה נשואה חייבת לצאת בכיסוי ראש כאשר יוצאת מפתח ביתה, ואפילו זו עם קרחת! וכל זה לא בא בגלל צניעות, אלא על מנת שתהיה מוצנעת ותאמר לכל "אשת איש אני", על מנת שלא תגנוב דעת הבריות וחלילה תגרום לחילול הארץ, כי כאשר האנשים יראו אשה ללא כיסוי שמכסה ראשה, יחשבו כי פנויה היא!

כעת, התלמוד מביא ראיה שאכן ללכת בגילוי ראש לגמרי, איסורו מן התורה, ובדיוק כמו שאמרו, "דאורייתא היא"], דכתיב: [שנאמר], "ופרע את ראש האשה". [והרי, שעל ידי שהסיר הכהן את כיסוי ראש האשה הסוטה, ופיזר שערות ראשה לכל עבר כמו שביארנו, והראה אותם לכל, מוכח מכאן שגינה אותה בכך, והראה חרפתה, ומתוך שהראה חרפתה, הראה ערוותה, כלומר גרם לה מידה כנגד מידה להתבייש באיסור של "פרועת ראש", והוא פיזור השיער על ידי פעולת גילוי הראש, והתכלית הסופית של כוונה זו של גילוי הראש, הוא, "פיזור השיער" לכל עבר. ומכאן מבואר שמה שהכהן עשה לה, זה מה שאין עושים גם באופן רגיל].

כעת התלמוד מביא חיזוק לדבריו ממה שנאמר בבית מדרשו של רבי ישמעאל], "ותנא דבי רבי ישמעאל: [=בבית מדרשו של רבי ישמעאל נאמר כך], "אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש! [אבל מן] דאורייתא [=אבל מן התורה, כאשר אשה נשואה] קלתה [=מקבצת חלק מן שערותיה על ידי כיסוי], שפיר דמי [=מותר הדבר מן התורה! כלומר, התלמוד מביא ראיה חזקה מאוד לדבריו, והוא שאצל בית מדרשו של רבי ישמעאל אמרו, שאזהרה חמורה לבנות ישראל הנשואות, שלא לצאת בפרוע ראש. אלא שבוודאי, כאשר אשה נשואה מכסה את שערות

ראשה, אע"פ שיוצאת פרועת ראש, מותר הדבר לצאת בצורה כזו מן התורה. וזה מה שאמרו בבית מדרשו, "דאורייתא, קלתה שפיר דמי". כלומר שלא תחשוב, שבכל מצב של יציאת פיזור שיער תעבור האשה הנשואה עבירה מן התורה, ולא היא! אלא כאשר יוצאת עם כיסוי שמכסה ראשה, אע"פ ששערות ראשה פזורין, לא עוברת על עבירה מן התורה!

ואם תאמר ותפרש ש-"קלתה" הוא כיסוי ראשון שמכסה את כל ראשה ואין שערותיה פזורין, ובגלל שיצאה עם כיסוי ראשון לא עוברת על עבירה מן התורה, מה החידוש כאן שלא עברה עבירה? ולמה בכלל שיקרא דבר זה שעברה עבירה? ואם תאמר שמדבר בכיסוי שרואים מעט משערות האשה, מה האיסור כאן? אין כאן פריעת ראש שדברה התורה!

והנה אע"פ ש-"בנות ישראל" בכל מקום בתלמוד ידבר בין בנשואה, בין ברווקה, כאשר מוכח מהמון מקומות בתלמוד. הנה נראה כי עיקר אזהרה זו אמורה דווקא לנשואות, כי בזה אנו מתעסקים. ואמר, שלא יצאו בנות ישראל הנשואות בפיזור שיער, על דרך ביאור הלשון. ע"כ הוא כל מה שנאמר בבית מדרשו של רבי ישמעאל. ולא כמו שהמון פירשו ושמו נקודה אחר המילה, דאורייתא". כי הנקודה לא תבוא, אלא אחר סיום ההוראה שבא רבי ישמעאל לומר, "דאורייתא קלתה שפיר דמי", כלומר רבי ישמעאל בא ללמד שמדין תורה אין צריך שכל הראש כולו יהיה מכוסה שלא יראו כלום משערותיה, מכיון שמן התורה צריכה הוראה שאשת איש היא, וזה על ידי "קלתה". ולכן אשה נשואה היוצאת עם כיסוי, אמנם שערות ראשה מפוזרות, לא עוברת על איסור מן התורה, אלא רק על מנהג של צניעות בנות ישראל.

ולכן מיד התלמוד מזהיר מסייג ואומר מן ההוראה הזו שנשמעה ובאה מבית מדרשו של רבי ישמעאל. שאכן מדין תורה לא עוברת זו האשה על עבירה, כלומר כאשר אשה נשואה הולכת בפיזור שיער אמנם ראשה מכוסה בכיסוי המעיד כי אשת איש היא, אכן לא עוברת על שום עבירה מן התורה. אבל משום עניני ומנהגי] "דת יהודית" – אפילו [באשר] "קלתה" [=כלומר אפילו כאשר מכסה את שיערה וניכר כי אשת איש היא, כל זמן ששיער ראשה פרוע] **נמי אסור**. [=גם באופן שראשה מכוסה אסור מטעם מנהגי דת יהודית, שנהגו הנשואות שלא ללכת בפיזור שערות הראש! וכמסקנתנו לעיל לכל אורך הדרך, וגם בביאור דברי התלמוד ירושלמי, שכאשר יוצאת האשה לשוק, אפילו שתכסה ראשה בכיסוי המעיד עליה כי אשת איש היא, כל זמן שראשה פרוע, אסור הדבר! אבל כל זה אסור רק מצד דת יהודית ולא מן התורה. כי החמירו בנות ישראל הנשואות בענין זה, על מנת לא לתת פתח לאנשים להמשך אחריהם חלילה, כי שיער האשה מגרה מאוד].

כעת שוב התלמוד מקשה משמועה שיציג אותה, והוא, הוראה שנאמרה בשם רבי יוחנן האמורא, שאפילו "קלתה" אין בה משום פרוע ראש ולא עוברת על מנהגי דת יהודית! כלומר, אשה היוצאת עם כיסוי ושיערות ראשה פרועות, אין בה משום פרוע ראש, והוראה זו היא קושיה כלפי התלמוד, שאמר וענה על דברי רבי ישמעאל, שנבון שמדין דת משה מותר לצאת בכיסוי ושערות ראשה פזורות, אבל מדין "דת יהודית" אסור בכל אופן. כעת מציג התלמוד את ההוראה הזו ומקשה]: **אמר רבי אסי אמר ר' יוחנן** [לשים לב שבתלמוד ירושלמי הנזכר לעיל, הדברים גם נאמרו בשם רבי יוחנן, אלא שכאן נאמרו הדברים בשם תלמידו רבי אסי, ובתלמוד ירושלמי נאמרו בשם תלמידו האחר רבי חייה, והנה השמועה שיצאה מבית מדרשו], **"קלתה"** [אשה ההולכת עם כיסוי ושיערה פזור],

אין בה משום פרוע ראש. [ומשמועה זו שנאמרה בשם רבי יוחנן גדול האמוראים, אכן קשה על ההוראה שהובאה מקודם! שאמרו – "דת יהודית, אפילו קלתה נמי אסור". ורבי יוחנן אמר, "קלתה אין בה משום פרוע ראש"! וקשה מאוד כי זו סתירה עצומה! והנה התלמוד מיישב ומוכיח שאין קושי כלל].

הוי בה רבי זירא [=רבי זירא מסביר את ההוראה הזו של רבי יוחנן, ואין הכוונה כמו שמשתמע מכך, אלא] **היכא?** [כלפי איזו מציאות כוונו דבריו של רבי יוחנן?] **אילימא בשוק** [=אם תאמר שדבריו של רבי יוחנן מדברים בשוק הומה אנשים, בוודאי כי לא יתכן שאמר כן, שהרי עוברת זו האשה על מנהגי] **"דת יהודית" היא!** [וזה דין פשוט מאוד, שכל אשה נשואה ההולכת בפיזור שיער, אף אם יש לה כיסוי ראש שמכסה חלק מן ראשה, אע"פ שלא עברה עבירה מן התורה, בכל זאת עברה על מנהגי דת יהודית! ואם תתיר לעשות כן, אשה זו תהיה גרושה כי לא יסכים בעלה שאשתו תצא עם כיסוי ושערות ראשה מפוזרות], **ואלא** [ואם תאמר שדבריו של רבי יוחנן מדברים באשה היוצאת] **בחצר** [בלומר שיוצאת לחצר משותפת עם אנשים, בכיסוי ראש עם פיזור שיער], **אם כן** [בלומר אם תתיר דבר זה], **לא הנחת בת לאברהם אבינו שיושבת תחת בעלה!** [מכיון שכאשר אשה יוצאת עם כיסוי ראש ושיער ראשה פזור, אע"פ שניכר כי אשת איש היא, אף בעל לא יסכים לאשתו לעשות כן בחצר משותפת עם אנשים, ואע"פ שאין זה שוק הומה אנשים, כי עוברת על מנהג בנות ישראל הצנועות! לכן התלמוד מביא ישוב ואומר], **אמר אביי, ואיתימא רב כהנא:** [כוונת הוראתו של רבי יוחנן הוא, כאשר אשה יוצאת עם כיסוי ראש ושערות ראשה פזורים, כוונתו של רבי יוחנן דווקא שיוצאת] **מחצר** [פרטית], **לחצר** [פרטית] **ו**[ועוברת] **דרך מבוי [שאין בו בני אדם, ובזה אין כל חשש לעבור על מנהג צניעות". ע"כ ביאור התלמוד בבלי.**

והרי מוכח מביאורינו לתלמוד הירושלמי והבבלי, מלבד שאין ביניהם מחלוקת כלל! שלעולם "ראשה פרוע", הכוונה לפיזור השיער! והנה הרבה מפרשים לא הבינו כי מה שנאמר לשון, "קלתה", לא יבוא לשון זה על "עצם" הדבר, אלא על מהות "ענינו", כי "קלתה" הוא ענין "קיבוץ" – ו-"איסוף" חלק מן השיער על ידי כיסוי. וכן "קפלטין" שאמרו בתלמוד ירושלמי, הכל הוא ענין איסוף חלק מן השיער על ידי כיסוי או דבר שמעיד כי אשת איש היא. כמו שכתב רבינו הטהור (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת גיטין פרק ח משנה א)**: "קלתה – כלי שהנשים מקבצות בו מה שהן טוות. ואין הבעל מקפיד לא על מקום חיקה ולא על מקום קלתה, ולפיכך קונה לה ואף על פי שהוא ברשות הבעל". ע"כ.**

ומבואר מדבריו ש-"קלתה" הוא כלי שהנשים מקבצות בו מה שהן טוות. וכי יתכן שבנות ישראל הנשואות ישימו סל על עצמן ועל ראשן? בוודאי ופשוט שלא! אלא רבותינו בחכמתם המרובה, השתמשו במונח ובלשון משותף זה, על ענין כיסוי חלק מן השיער, וכל זה על מנת להורות שאם אספה וכיסתה חלק מן השיער על ידי כיסוי, ושאר השיער נשאר פזור בצורה שחצנית, או כיסתה חלק מן השיער במטפחת, אולם שאר השיער הוא פזור לכל עבר ועבר, הנה בזה לא עברה עבירה מן התורה, אלא עברה על מנהג צניעות בנות ישראל, ועברה על דת יהודית, וכל זה כאמור דווקא בשוק, או במקום הומה בני אדם כמו שביארנו. ולא לחינם רבותינו השתמשו בלשון, "קלתה", כי אם היו אומרים "כיסתה", היית אומר כיסתה כל הראש. והם מצאו מונח המתאר "איסוף" שאינו כללי אלא חלקי. וכמו שכתב רבינו בפירוש המשנה (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת כתובות פרק ז משנה ד)**: "ואמרו, "ראשה פרוע", ואפילו היתה מטפחת על ראשה. ו**[מה שאמרו שיוצאת שלא בכתובה, כל זה] **בתנאי שתצא בה לשוק או למבוי מפולש". ע"כ.**

ומהיכן למד רבינו את הענין שכתב, "ואפילו היתה מטפחת על ראשה וכו'", מדברי התלמוד הירושלמי והבבלי, שאמרו והגבילו מן הטועים, שהיו חושבים שכל האיסור הוא לצאת בפיזור שיער בלבד, אולם מתי שיש לאשה כיסוי ראש, אין בזה "ראש פרוע". בא התלמוד ולימד, שיש הבדל בין טעם הכיסוי לטעם מנהגי דת יהודית! ודע כי אין הבדל בין התלמוד ירושלמי והבבלי כלל, ואין הם חולקים אחד על השני כלל, וזה בניגוד למה שנטו לחשוב כמה מפרשים, והראיה הגדולה לכך הוא רבי יוחנן האמורא, ששני התלמודים מסיימים ודנים בהוראתו! בכל אופן שלא יהיה, פיזור השיער הוא זה שאסור מדת יהודית, ואפילו ראשה מכוסה אסורה בפיזור השיער. בין כשהפיזור בא מקדימה בראש, ובין כשהפיזור בא מאחורה בראש. אמנם בגילוי מועט בשיעור הקרוב למצח האשה, אין בכך שום דבר, ולא יקרא לעולם לשון, "פרע" בצורה זו.

ויותר מזה למדים אנו, שהתלמוד לא דיבר כלל ב-רווקה, גרושה, אלמנה, שכל אלו הנשים בוודאי כי לא רק שפטורות מכיסוי ראש, ואין להם לשים כיסוי ראש כלל, כי עושות דבר שלא צוו! וגם יש בזה גניבת דעת הבריות שיחשבו הבריות שנשואות הם. אלא יותר מזה, כי לכאורה, כלל לא משמע מזה התלמוד שאשה רווקה, גרושה, אלמנה, צריכות באיסוף השיער כמו הנשואות! כי כל מה שנזכר מנהגי "דת יהודית" הוא רק במשנה בכתובות! ומשנה זו מדברת בנושא כתובה השייכת לאשה נשואה בלבד! אלא שמדברי רבינו הטהור הרמב"ם מובן לכאורה, שגם פנויה לא תלכנה פרועת ראש. ונעמוד על כך בהמשך.

"ביאור דברי בית הבחירה למאירי"

והנה לפני שנעמוד על דברי הרמב"ם, אני חייב לומר לקוראים, שמה שהרב המאירי עושה בפירושו לתלמוד הזה, ולכל הסוגיה הזו, זה בגדר דבר פלאי מאוד, שכל ישר והבנה חריפה ביותר כאשר נראה. ונביא את לשונו (בית הבחירה למאירי מסכת כתובות דף עב עמוד א): " ... אמר רבינו משה [=הרמב"ם בביאור זו הסוגיה] ... ואמרו [רבותינו ז"ל, שאשה נשואה עוברת על דין יוצאת] ו-"ראשה פרוע", ואפילו שיש צניף על ראשה [=שמעיד עליה שאשת איש היא, בכל זאת נקראת על פי המשנה, עוברת על דת יהודית של פריעת ראש, מכיון שיוצאת בשיער פזור], ו[תעבור על דין זה, רק] בתנאי שתצא בה [=בפריעת שיער] בשוק או במבוי מפולש [=שבוקעין בו רבים, כמסקנת התלמוד בבלי וירושלמי] ... ואלו המאמרים [=ואלו האזהרות שנאמרו במשנה] כולם אמתיים, אבל אחר ההתראה [ועדים] כמו שביארנו". עכ"ל.

שוב הוסיף המאירי וכתב, " ... אמר המאירי, אלו [נשים נשואות] יוצאות שלא בכתובה, העוברת על דת משה ויהודית, כלומר לא סוף דבר ב[אשה נשואה שעברה על דברים החמורים ביותר, כגון ש]-זינתה תחת בעלה, שאיבדה כתובתה! אלא אף העוברת על [דברים שנתקבלו בקבלת התורה, והם מטעם], "דת משה", ו[ומנהגי דת] "יהודית". ו[דע כי עניני] דת משה, נאמר על מצות הכתובות בתורה [במפורש], או הרמוזות בה [בפי מסקנתנו לעיל בענין היכר אשת איש על ידי כיסוי וכיוצא בזה]. ו[מנהגי] "דת יהודית", הוא נאמר על מנהגים הנהוגים באומה, מצד צניעות להיות בנות ישראל יתירות במדת צניעות על כל שאר נשים [=שלא מן האומה העברית. וזה גם כמו שכתבנו לעיל במסקנות במאמרים הקודמים!].

ודרך הקדמה צריך שתדע, שלא נאמר ב[אשה נשואה] "עוברת על דת משה" שאיבדה כתובתה, אלא [רק בדברים] כשהיא מכשלת את בעלה בהם, או בדברים שגורמת לבעלה בעברתה מכשול או תקלה, כמו שיתבאר בפרטים. הא [=אבל] כל שעוברת לעצמה [בלבד], במצות שאין לבעל בעברתה מכשול או תקלה, לא איבדה כתובתה, והוא שאמר [והדגיש במשנה] "מאכילתו" [דווקא "מאכילתו"]! הא [=אבל אם] אוכלת [לעצמה, ממה שאינו מעושר] ואינה מאכילתו, לא [יוצאה בלא כתובה, אלא אם מגרשה חייב לה דמי כתובה!] ... והוא הדין בכל מצות שבתורה שהעבירתו [היא] עליהם.

ו[דע כי] לא תפש [רבי יהודה הנשיא] את אלו [דווקא], אלא מפני שדרך בני אדם לסמוך בהם על נשיהם, ובא ללמד בכל אלו שאע"פ שלא נאסרה עליו בכך, הפסידה כתובתה. הא [אבל תדע שאם עברה בעניינים האמורים], מכל מקום אינה אסורה עליו, שאף בא על הנדה, הכל מודים בה שאין הולד ממזר ... ופסקו בה גדולי המחברים שרשאי הוא לקיימה [ואינו חייב לגרשה]! ... ואחר כך פירש [רבי יהודה הנשיא] פרטים שבדת יהודית, וכולם ענינים של צניעות! ומתורת שהם דברים של פריצות ויוצאים מהם דרכים ושבילים לזנות, ופירש בהם, "יוצאה בשוק וראשה פרוע". ופירשו בגמרא [ענין זה ואמרו], שזו מן התורה היא! ובכלל דת משה [היא], וכדכתיב, "ופרע את ראש האשה", כלומר זאת [=דווקא אשה נשואה חייבת בכך] ולא אחרת. [=כלומר, אלמנה, גרושה, רווקה אינן חייבות בכך].

ותנא דבי ר' ישמעאל, מכאן אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו ב-"פירוע הראש", אלא שפירשו [בבית מדרשו של רבי ישמעאל לאחר שאמרו, "שלא יצאו בנות ישראל הנשואות בפירוע הראש", דווקא] זו שנכללה בדת יהודית [=בלומר פירוע ראש אסור מדין דת יהודית!] ולא בדת משה! [כי מ-"דת משה" הדבר פשוט] שאינה יוצאה בגילוי שיער לגמרי [=ללא היכר של דבר מסויים שהינה אשת איש! כי אסור הוא! והנה לפי דברי המאירי כפי שיובן מדבריו בהמשך, סימן ההיכר שהצריכו בבית מדרשו של רבי ישמעאל, הוא אפילו לא כיסוי! אלא מדין דת משה אסור לה לצאת בגילוי שיער לגמרי מכל וכל, ללא איזה שהוא דבר המקנה לה גילוי דעת כי אשת איש היא. כלומר, מדין דת משה מספיק שיהיה לאשה סימן היכר שהינה נשואה, אף ששיערה פרוע ומפוזר הוא!], אלא [=ולכן פירשו בבית מדרשו של רבי ישמעאל] ש[אם] הניחה "קלתה" [=בלומר אם הניחה מין סימן היכר שהינה אשת איש כגון כובע וכיוצא] על ראשה [=שניכר על ידי כן כי נשואה היא, אף ששערותיה פזורות, אין עוברת על איסור מן התורה], ו[לכן העלו ש]מן התורה אין זה [דין] פרועת ראש לגמרי, אף [אם תצא כך] בשוק! [מכיון שיוצאת עם דבר על ראשה שמראה כי אשת איש היא! ואף ששערותיה פזורות, לא עוברת בכך על עבירה מן התורה].

אלא [=אמנם ביארו בתלמוד לאחר מכן והזהירו] ש[עיניני ומנהגי] "דת יהודית" [הנזכרו במשנה] אין זה מספיק [לפתור אותה מללכת בצורה כזו] בשוק [הומה בני אדם]! או [שתלך כך חלילה] אף במבוי מפולש שבקיעת רבים מצויה בו [=המאירי מצריך ודייק, "רבים"! ודו"ק] עד שיתכסה שערה במטפחת. [=והנה המאירי מבין, שמטעם דת משה, אין האשה צריכה אפילו כיסוי ראש על ראשה! אלא מספיק לה סימן היכר שהינה אשת איש בלבד! והוא על ידי "קלתה", שאינו כיסוי או מטפחת, אלא כובע מסויים או דבר אחר שמעיד שהינה אשת איש! כי לפי הבנתו של המאירי, מטפחת או כיסוי שרגילות נשים להשים היום, הוא רק מטעת דת יהודית בלבד! ומדוע באה מטפחת או כיסוי? על מנת שלא יראה פיזור שערותיה! ואין צריך שיהיה גם "קלתה" וגם "מטפחת"!

כמו שהרבה טעו לחשוב! **אלא** מדין דת משה לא הצריכו אלא סימן היכר לאשת איש! ומטעם דת יהודית, צריכה אשה לכסות ראשה במטפחת! ולא בגלל שהמטפחת היא חובה! אלא בגלל שהמטפחת היא זו שיש בה בכדי לאסוף את שערה ולא יראה פיזור שערותיה! אמנם האיסור מטעת דת משה, שלא יראו כל שערותיה לגמרי, אלא צריך שיהיה סימן היכר, ואפילו אין צורך בכיסוי או מטפחת לפי הבנתו של המאירי. אבל מטעם דת יהודית שנצטוו בנות ישראל, אינן יוצאות בקפלטין לשוק, אלא יוצאות במטפחת אחת! והרבה נטו לחשוב שמכיון שמדת משה צריך קפלטין או קלתה, ומטעם דת יהודית צריך כיסוי, חשבו כי צריך את שניהם בסופו של דבר! וטעות גמורה הוא! אלא כל זה הוא רק הסבר בסוגיה, מה צריך מכל דבר, כלומר מה צריך לעשות מדין דת משה ומדין דת יהודית.

ובוודאי כאשר תכסה האשה את ראשה במטפחת אחת, אינה צריכה יותר מכך, כי אין שערותיה פזורות, וגם יש עליה עדות שאשת איש היא. ומכאן מוכח בפשטות, שאין צורך שכל שערה יהיה מכוסה מכל וכל ולא יראה שיער משערותיה! שזו הקפדה יתירה היא! והדברים פשוטים שכל מה שנאסר לאשה הוא ללכת ללא כיסוי וללכת בשיער פזור ופרוע. אמנם כאשר יש עליה כיסוי שמעיד כי אשת איש היא, ואינה מפזרת שערותיה, אז מקיימת את ההלכה הברורה. ממשיך המאירי ואומר], **ומכל מקום** [כל מה שאמרו במשנה שיוצאת בלא כתובה, כל זה] **דווקא שתצא לשוק כן** [=יש לה דין של יוצאת וראשה פרוע שאמרו במשנה], **אבל** [אשה נשואה היוצאת עם היכר שהינה אשת איש, ויוצאת כך] **מחצר לחצר דרך מבוי סתום שאין בו בקיעת רבים** [הדבר] **מותר** [לצאת כך, אף שראשה פרוע! כמו שכתבנו במסקנה במאמרים הקודמים]. **ובחצירה מיהא** [=ומכל מקום בחצירה הפרטית], **אף על פי שהדבר מגונה** [לצאת בשוק בצורה כזו], **אין כאן אפילו** [צורך להחמיר] **משום "דת יהודית" אף** [אם הולכת בחצירה] **בפירוע הגמור** [ללא כיסוי כלל וללא דבר שמעיד כי אשת איש היא!].

ובתלמוד המערב [=בתלמוד ירושלמי] **אמרו**, [אשה נשואה] **היוצאה בקפליטין שלה** [=יוצאת בעדות שהינה אשת איש], **אין בה משום יוצאה וראשה פרוע** [=אע"פ ששערותיה מפוזרות ופרועות!], **הדא דתימא** [=ותירצו ואמרו בתלמוד הירושלמי, שכל זה דווקא שיוצאת כך] **לחצר** [שלה], **אבל למבוי** [שבוקעין בו], **יש בה** [משום יוצאת וראשה פרוע]. [ועוד אמרו ופירשו] **"חצר"** [=משותפת] **שרבים בוקעין בה** [=נכנסים בתוך שטח שהיא נמצאת שם], **הרי היא כ-"מבוי". מבוי שאין רבים בוקעין בו, הרי הוא כחצר** [פרטית].

ו-"קפליט" [=שנזכר בתלמוד ירושלמי], **הוא** [בדיוק כמו] **"קלתה"** [שנזכר בתלמוד בבלי, והוא] **שכתבנו**, שהוזכרו בסוגייא זו בתלמוד שלנו. **ו**[הנה] **אף על פי שברוב מקומות פירושה**, "סל קטן שמנחת בו פלכיה", **בכאן נראה שפירושו** [אינו על עצם הדבר, אלא על מהות הענין, שהוא] **כעין כובע מבגד גס שצונפת בו בלילה** [בביתה משום נוחות, ולא משום צניעות], **וביום לפעמים חוגרת שנציה, והכובע כנגד ירכה, ונותנת בו פלכיה, וזהו לשון קפלט. ויש מפרשים בגד שנותנת בראשה כשרוצה לישא משאוי על ראשה ובלשון לעז קורו"ל". עכ"ל.**

והנה מדברי המאירי מובן, שאשה נשואה מדין דת משה, אינה מחוייבת אפילו בכיסוי ראש או מטפחת על ראשה, אלא רק בסימן היכר שהוא, "כובע" וכדומה וכל כיוצא בו, שמעיד כי אשת איש היא. ואם יצאה בכובע שעל ראשה, אף ששערותיה פזורין, אינה עוברת

על דין דת משה, וכל זה ביצאה לשוק בצורה כזו או למקום שנמצאים בשטח שלה בני אדם. אלא שמדין דת יהודית, צריכה האשה כאשר יוצאת לשוק או למקום הומה בני אדם, להוריד את הכובע הנזכר, ולהשים כיסוי ראש אחד, על מנת שלא יראה פיזור שערותיה, וגם על מנת שיהיה היכר כי אשת איש היא. ולחצר הפרטית הנראית, דעת המאירי שמותר לה לצאת ללא כיסוי וללא שום סימן היכר כי אשת איש היא! כמו שכתב, "... אבל [אשה נשואה היוצאת עם היכר שהינה אשת איש, ויוצאת כך] מחצר לחצר דרך מבוי סתום שאין בו בקיעת רבים [הדבר] מותר [לצאת כך, אף שראשה פרוע! כמו שכתבנו במסקנה במאמרים הקודמים]. ובחצירה מיהא [=ומכל מקום בחצירה הפרטית], אף על פי שהדבר מגונה [לצאת בשוק בצורה כזו], אין כאן אפילו [צורך להחמיר] משום "דת יהודית" אף [אם הולכת בחצירה] בפירוע הגמור [ללא כיסוי כלל וללא דבר שמעיד כי אשת איש היא!]".

עוד דבר אחד שיוצא מדברי המאירי, שרווקות, גרושות, אלמנות, מלבד שפטורות מכיסוי ראש כי לא שייך להן כלל. הנה משמע שאינו מחייב דין פריעת ראש אצל רווקות, גרושות, אלמנות. שכל דין של פריעת ראש לא אמור אלא אצל אשת איש בלבד

"ופרע את ראש האשה – סדר שעושים לסוטה"

והנה כעת הבוא נבוא למה שהוצרכתי להכריח ולבאר לכל אורך הדרך במאמרים אלו, שלעולם ועד, כאשר נאמר במשנה, "ראשה פרוע", ידבר, או באשה ששמה מטפחת על ראשה, וראשה פרוע מלמטה, כלומר יוצא ויורד על גבה או על כתפיה, או שיש לה כיסוי\כובע\וכל כיוצא בזה, שהוא סימן היכר על ראשה על היותה אשת איש, אולם שערותיה יוצאות מלפנים או מאחור באופן שחצני ופרוע. ודבר זה מוכרח הוא! וכקושיית התלמוד בבלי, שאם תאמר שראשה פרוע, הכוונה שיוצאת ללא כיסוי כלל! הרי דבר זה פשוט ביותר שאסור הוא! ואין צריך את עניני "מנהגי דת יהודית", על מנת שיוציא אדם אשה זו, בלא כתובה! מכיון שכאשר הכהן סותר את קליעת שערות האשה הנחשדת בסדר השקיית הסוטה, הנה לפני כן הוא מוריד את כיסויה! ומשמע מכך, שפשוט הדבר, שחייבת כל אשה נשואה להשים כיסוי או דבר מסויים על ראשה, המקנה לה ידיעה לסביבה הרואה אותה, שאשת איש היא. כך עולה מן התלמוד בבלי שראינו במאמר הקודם.

והנה אמרו בתלמוד (תלמוד בבלי מסכת סוטה דף ז עמוד א): "... ואם אמרה טהורה אני, מעלין אותה לשער המזרח שעל פתח שער ניקנור, ששם משקין את הסוטות, ומטהרין את היולדות, ומטהרין את המצורעין, וכהן אוחז בבגדיה, אם נקרעו נקרעו, ואם נפרמו נפרמו, עד שהוא מגלה את ליבה [=החלק העליון שלה], ו[לאחר מכן] סותר את שערה; רבי יהודה [חושש שלא יבוא מישהו ויזנה עמה לאחר מכן אם תצא טהורה, ו]אומר: אם היה לבה נאה [=מראה חלק העליון שלה נאה], לא היה מגלהו [הכהן], ואם היה שערה נאה [=צבוע, או חלק, וכל כיוצא בו מן הדברים היפים המושכים את העין ביותר, אז הכהן] לא היה סותר [את קשירת השיער, ולא היה מפזר את שערה! והרי ש-"סותר" הוא "מפזר", ולא "מגלה" בלבד. שאם "פרע" הוא "גילוי", היה לבעלי התלמוד לומר, "סותר את כיסוי ראשה", אלא אמרו דווקא, "סותר את שערה"! התלמוד ממשיך ואומר,] היתה מתכסה בלבנים, מכסה בשחורים. היה עליה כלי זהב וכו'". ע"כ.

והנה מלבד ההבנה שכתבנו במוסגר בדעת התלמוד, יש להעיר כאן הערה חשובה הצריכה עיון גדול, כי מפשט זה התלמוד, אין הכרח כלל שהיתה זו האשה עם כיסוי לכאורה! שכן אמר, "מגלה את ליבה וסותר את שערה", ולכאורה היה לו לומר, "מגלה את ליבה, מגלה את ראשה וסותר את שערה", ומפני מה לא אמר "גילוי"? ומשמע שהיתה זו האשה ללא כיסוי! והעיקר כאן הוא רק, "סתירת השיער"! ואם תאמר שמה שנאמר, "וסותר את שערה", ענינו, "גילוי", מפני מה שינו בעלי התלמוד את הלשון באותו דיבור ממש? שהרי אמר, "מגלה את ליבה", והמשיך ואמר, "וסותר את שערה", ויש הבדל עצום בין, "סותר", לבין, "מגלה"! כי סתירה הוא הפרדת עצם הדבר ולא גילויו! וגילוי, הוא גילוי הדבר ממחבואו! כלומר לגלות את מה שהיה נסתר. עוד יש לומר, שהיה צריך לומר, "סותר את כיסוי ראשה", ומדוע אמר, "סותר את שערה"? ולכאורה איני שומע במעמד זה, שהיה עליה כיסוי שמכסה את ראשה!

ואפשר לתרץ בדוחק ולומר, שמכיון שעיקר תכלית כוונת התורה, הוא "פריעת" השיער וסתירת קשירתו מכל וכל, לכן לא האריך כאן ואמר, שהוריד כיסויה, כי דבר פשוט הוא שאשה נשואה הולכת בכיסוי הראש. וניתן לתרץ גם באופן אחר, שיתכן שהיו נשים שהיו מזלזלות בענינים אלו, ולא היו שמות כיסוי, ומה שנשאר לעשות לנשים כאלו, זה לעשות רק את ציווי התורה, והוא, "פריעת ראשה", ויש לך המון נשים שילכו ללא כיסוי, אבל כמעט ולא תמצא אשה בלא שיער! אלא שקצת קשה לומר כן, מכיון שאיך יתכן שתבוא אשה לבדוק במים המרים, ותבוא למעמד זה בצורה שלא מתאימה לרוח המקום? אלא ודאי שהיתה עם כיסוי.

והנה היה מי שרצה להביא ראיה, ממה שאמר רבי יהודה, שכאשר היה שיער האשה נאה מאוד, רבי יהודה אמר, שלא יפזר אותו במעמד זה כלל. ורצה להוכיח מכאן, שפריעה זה "גילוי", ועיקר סמיכתו על דבריו, משום שנאמר בפסוק, "ופרע", וכיצד יעבור רבי יהודה על דבר זה ויבטל את מה שדרשה התורה? ולכן מוכרח לשיטתו, שפרע הוא ענין, "גילוי" ולא "סתירת השיער". ומה שעושה הכהן לשאר נשים, זו חומרא רק בכדי לנוולה. ע"כ טוען אותו טוען.

ואני שואל על דבריו:

אם כך הם הדברים, מדוע חז"ל לא הסכימו עם רבי יהודה? היה להם להסכים בפשטות עם סברתו! שהרי לשיטת המקשה, "ופרע את ראש האשה", ידבר על "גילוי", ואין חובה לשיטת המקשה על פי התורה שהכהן יפזר שערות ראשה. ואם כן מדוע לא הסכימו עמו חז"ל? והיו פוסקים כמוהו!

ויתירה מזו יש לומר, מדוע בכלל לפרוע את ראשה ולסתור את שערה במקום של ספק חשש הרהור? אם התורה לא ציותה על פיזור השיער, אלא רק על גילויו! והוא הנחשב לפרע! מדוע לעשות זאת בכלל? אלא בוודאי כי עיקר המחלוקת בין רבי יהודה לחכמים, האם לאחר שהוריד הכהן את כיסוי האשה, וניכר ששיערה הוא יפה מאוד ונאה מאוד, האם בכגון

זה אנו אומרים, "עת לעשות לה' הפרו תורתך", כלומר בחשש זנות ועניינים של צניעות, שלא יבואו פרחי כהונה ויתגרו בה, רבי יהודה אומר, כעת אני מקיים את התורה ומרחיק מן הערוה. אמנם חכמים לא הסכימו, מכיון שנאמר, "ופרע את ראש האשה"! חייב לסתור שערותיה!

וכן כתב רבינו הטהור ופסק (רמב"ם הלכות סוטה פרק ג הלכה יא): "ואחר כך כהן אחר בא אליה מכהני העזרה ואוחז בבגדיה מכנגד פניה, וקורע, עד שהוא מגלה את לבה, ומגלה שערה, וסותר מחלפות ראשה, [ועושה כל זה בציווי התורה שציותה על כך, והכל הוא ב]כדי לנוולה [ולביישה], ומביא חבל מצרי כדי להזכירה מעשה מצרים שעשת ואם לא מצאו מצרי מביא חבל מכל מקום וקושרו למעלה מדדיה כדי שלא יפלו הבגדים ונמצאת ערומה שהרי נקרעו". ע"כ. והרי שעיקר ציווי התורה בענין "פרע", הוא שיסתור מחלפות ראשה, כלומר שיפרע את איסוף שיערה! וגם רבינו הטהור עשה הבדל בין "גילוי" לבין, "וסותר מחלפות".

וראיתי שיש מי שאומר, שרבי יהודה הבין כך הפירוש, בתורה עצמה, שכן נאמר (במדבר פרק ה פסוק טז פרשת נשא): "וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהֶעֱמִדָהּ לִפְנֵי יְהוָה". ומפני מה מילת, "והעמידה" חסר יו"ד? מפני שאם היה שערה נאה מאוד, הזהירה התורה ואמרה ברמז, שאין צורך לקיים את ציווי התורה של, "ופרע את ראש האשה", שכל מה שדיברה התורה וציוותה על הכהן לפזר את שערה של האשה הסוטה, הוא בשאין חשש הרהור גדול. אבל אם היה שערה נאה ומשובח, היה מגלה ראשה בלבד, ללא פיזור השיער! אמנם חז"ל לא דורשים כך ולא מסכימים. ולכן אין הלכה כרבי יהודה.

והנה בתלמוד הנזכר, דנו בהמשך, על מה שנאמר במשנה, "[נאמר במשנה] "והכהן אוחז בבגדיה". [הגמרא דנה במה שנאמר במשנה האמורה, ומקשה על מה שעושה לה הכהן], **תנו רבנן** [קשה על מה שעושה לה הכהן, שאוחז בבגדיה! ומדוע קשה? שהרי נאמר], "**ופרע את ראש האשה**", **אין לי אלא** [=הרי שמוכח מן הכתוב, שאין להתעסק באשה אלא רק בחלק שעל] **ראשה! גופה מנין?** [כלומר, מי התיר לנוול את האשה בגוף שלה ולגלות ליבה, חוץ ממה שקשור לעניני ראשה? ונמצא בכאן שעובר הכהן על דברי תורה לכאורה! ענה התלמוד ואומר], **תלמוד לומר: "האשה".** [=כל גוף האשה, היכן שאפשר לנוול אותו במעמד זה יש לעשות כן]. **אם כן** [לפי דבריך שממילת "האשה" למדים אנו שהכהן מנוולה בכל מקום בגופה, ויוצא שממילה זו למדים גם לגבי הראש, שמגלה ראשה ומנוולה, ואם כן קשה!] **מה תלמוד לומר, "ופרע את ראשה"?** [=כלומר, מדוע ייחד לזה אמרה מיוחדת בנוסף לדרשה של "האשה" הנזכר לעיל ואמר, "ופרע"? מתרץ התלמוד ואומר, שבא פסוק זה שנאמר בו, "ופרע את ראש האשה", ו]**מלמד, שהכהן** [מחוייב לעשות פעולה בשיער שלה ממש! והוא ש]**סותר את שערה** [=ושלא תחשוב שמספיק לנוול חלק מן ראשה או לגלותו בלבד, אלא חייב לפרוע שערות ראשה ולפזר שערותיה, שכל מה שלא יעשה לה הכהן, אם לא יפזר שערותיה, אין זה נקרא, "פרע"]**!". ע"כ.**

וכן מבואר בתוספתא (מסכת סוטה פרק א הלכה ה): "**כהנים מטילין ביניהם גורלות כל מי שעלה גורלו** [אפילו] **כהן גדול יוצא ועומד בצד סוטה ואוחז בבגדיה אם נקרעו נקרעו** [אם] **נפרמו נפרמו עד שמגלה לבה, וסותר** [את] **שערה, רבי יהודה אומר אם היה ליבה נאה לא היה מגלהו, ואם היה שערה נאה לא היה** [סותרו] **מפני פרחי כהונה**". ע"כ. והנה גם כאן מבואר, שהפעולה שעושה לה הכהן בענין ראשה, הוא סתירת שערותיה. ויש להקשות, מפני רבי יהודה חושש

שיגלה ליבה במעמד זה? ומה החשש הגדול? וראיתי שבתלמוד בבלי (סנהדרין דף מה עמוד א) הקשו על רבי יהודה ושאלהו על ענין זה: "גמרא. תנו רבנן: האיש [הנסקל], מכסין אותו פרק אחד מלפניו, ואשה שני פרקים, בין מלפניה בין מלאחריה, מפני שכולה ערוה, דברי רבי יהודה.

וחכמים אומרים: האיש נסקל ערום, ואין האשה נסקלת ערומה. מאי טעמייהו דרבנן – אמר קרא ורגמו אתו. מאי אותו? אילימא אותו ולא אותה – והכתיב והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא. אלא מאי אותו – אותו בלא כסותו, הא אותה – בכסותה. רבי יהודה [חולק בנחרצות על ביאור חכמים פוסק ו]אומר: "אתו" – בלא כסותו, לא שנא איש ולא שנא אשה.

למימרא דרבנן חיישי להרהורא, ורבי יהודה לא חייש להרהורא? והא איפכא שמענא להו, דתנן: הכהן אוחז בבגדיה, אם נקרעו – נקרעו, ואם נפרמו – נפרמו, עד שמגלה את ליבה, וסותר את שערה. רבי יהודה אומר: אם היה לבה נאה – לא היה מגלהו, ואם היה שערה נאה – לא היה סותרו! [=וקשה על רבי יהודה מרבי יהודה עצמו, שחשש בענין אשת איש בבדיקת סוטה, ואמר אם מראה החלק העליון שלה נאה, לא סותר את החלק העליון שלה!. ענה התלמוד ומתרץ], אמר רבה: התם [=רבי יהודה חושש אצל האשה הסוטה], היינו טעמא שמא תצא מבית דין זכאה, ויתגרו בה פירחי כהונה. [=רבי יהודה חשש שאם תצא אשת איש טהורה בבדיקת מי המרים, יבואו פרחי כהונה ויפתו אותה למשכב]!, הכא – הא מקטלא. [=וכאן בענין הסקילה, תמות היא לאחר הסקילה ולא תהיה לה רפואה, ולכן אין חשש].

שוב ראיתי כי מבואר בתלמוד (בבלי מסכת סוטה דף ח עמוד ב): "וכן מצינו בסוטה, שבמדה שמדדה בה מדדו לה; היא עמדה על פתח ביתה לירא‌ות לו, לפיכך כהן מעמידה על שער נקנור ומראה קלונה לכל; היא פרסה לו סודרין נאין על ראשה, לפיכך כהן נוטל כפה מעל ראשה ומניחו תחת רגליה; היא קשטה לו פניה, לפיכך פניה מוריקות; היא כחלה לו עיניה, לפיכך עיניה בולטות; היא קלעה לו את שערה, לפיכך כהן סותר את שערה". ע"כ. ולכאורה מוכח מכאן, שהאשה הזו המפתה את האיש אשר נבדקת על ידי המים המרים, היה לה כיסוי על ראשה, שכן אמרו בתלמוד "פרסה לו סודרין נאין על ראשה", כלומר שהיתה הולכת במין כיסוי, אלא שאצלה הכיסוי, כלומר אצל זו הסוטה, היה הכיסוי באופן מגרה ומושך בכוונה, על מנת לפתות ליבות האנשים.

וכן ראיתי מפורש בבית הבחירה למאירי (מסכת סנהדרין דף מה עמוד א): שכתב, "... הסוטה סמוך אחר שנמחקה המגלה, בא כהן אחד מכהני העזרה, ואוחז בבגדיה, וקורע עד שמגלה את לבה, ומגלה את שערה, וסותר מחלפות ראשה, כדי לנוולה". ע"כ. והנה המאירי מבין כפי הבנתינו לעיל במדוייק! וכפי הבנת רבינו הטהור לעיל, וכתב, "ומגלה את שערה", כלומר שהיה מכוסה על ידי כיסוי מסויים! ולאחר מכן, "סותר מחלפות ראשה". ומשמע שיש כאן שני פעולות, "גילוי השיער", וקיום ציווי התורה, "ופרע את ראש האשה".

וזה מה שכתב רבינו הטהור למעלה, והמאירי נמשך אחר דבריו במילת, "מחלפות", והוא ענין השיער ואיסופו. כמו שנאמר (שופטים פרק טז פסוק יג): "וַתֹּאמֶר דְּלִילָה אֶל־שִׁמְשׁוֹן עַד־

הֲנָה הֲתַלְתְּ בִּי וַתְּדַבֵּר אֵלַי כְּזָבִים הַגִּידָה לִּי בַּמֶּה תֵּאָסֵר וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אִם־ תֶּאְרֹגְנִי אֶת־שֶׁבַע מַחְלָפוֹת רֹאשִׁי עִם־הַמַּסֶּכֶת". וכן אמר (שופטים פרק טז פסוק יט): "וַתְּיַשְּׁנֵהוּ עַל־בִּרְכֶּיהָ וַתִּקְרָא לָאִישׁ וַתְּגַלַּח אֶת־שֶׁבַע מַחְלְפוֹת רֹאשׁוֹ וַתָּחֶל לְעַנּוֹתוֹ וַיָּסַר כֹּחוֹ מֵעָלָיו". וכתב המצודת ציון, "מחלפות – הם קווצות ותלתלי שער הראש, ועל כי יוחלפו בהתגלחם, יקראו מחלפות". ופשוט שכאשר כותב המאירי, "סותר מחלפות ראשה", הכוונה שסותר את קיבוץ שערה!

וכעת יש לעמוד כאן על שאלה חשובה בענין לימוד שלמדו בתלמוד בבלי הנזכר במאמר הקודם, והסבירו, שכל אשה נשואה חייבת שיהיה על ראשה כיסוי ראש מן התורה! ומהיכן למדו כן? מזה שנאמר, "ופרע את ראש האשה". ויש לשאול, אם למדים שכאשר אשה נשואה יוצאת בראש פרוע לגמרי ללא כיסוי, עוברת על עבירה מן התורה, מזה שנאמר, "ופרע את ראש האשה". מפני מה ענין, "פריעת הראש", לא נכלל בכלל "דת משה"? ומפני מה נכלל בעניני צניעות, שהוא מנהגי דת יהודית? הרי עיקר הלימוד של התלמוד להסיק שדבר זה מן התורה ולא ממנהגי דת יהודית, הוא ממה שנאמר, "ופרע"! ואם הכהן פורע שערותיה, מפני מה לא נלמד שגם פריעת הראש, כלומר פיזור השיער, דבר זה אסור הוא מן התורה?

אלא ודאי ופשוט, שאשה נשואה עוברת על ראש פרוע מן התורה, רק כאשר הולכת ללא כיסוי כלל! ולכן במעמד הסוטה, לא מספיק שהכהן יוריד לאשה נשואה חצי כיסוי ויפרע שערותיה! כי זה לא נקרא "פריעת ראש" גמורה על פי התורה! כי "פרע ראש" על פי התורה לאשה נשואה, הוא פריעת ראש ללא סממן של נישואין, ורק כאשר אשת איש תלך בצורה כזו בחוץ ברשות הרבים, רק אז היא תעבור על עבירה מן התורה! ולכן "דת יהודית" מגבילה את האשה ביותר מכך, שמלבד שחובה עליה לכסות את ראשה, עוד צריכה לדאוג ששיערה לא יהיה פרוע, לא מקדימה ולא מאחורה, אלא יהיה מכוסה בכיסוי שרואים את הכיסוי מכל הצדדים, ובנוסף לכך, צריך שלא יהיה ראשה פרוע חלילה!

"סיכום כללי לדברי רבינו הטהור הרמב"ם במשנה תורה"

ולכן רבינו הטהור הרמב"ם, אף שמעלה שכל אשה נשואה חייבת בכיסוי שמעיד עליה כי אשת איש היא, הנה אם הולכת עם כיסוי או כובע אבל פורעת ומפזרת את שערות ראשה, מודה רבינו שאיסורו הוא רק מצד מנהג "דת יהודית", וזו זהירות שחייב לנהוג בה.

אבל עם כל זה מסכים רבינו, שאסור לשום אשה נשואה ללכת בשערות גלויות לגמרי, ואפילו יהיו אסופות, ואפילו אשה שיש לה קרחת, אסור לה ללכת ללא כיסוי המעיד כי אשת איש היא. וזאת משום, שמן הרמוז בתורה, כל אשה ואשה חייבת היכר לרבים כי אשת איש היא.

ואשה נשואה, אפילו מקורחת, כאשר יוצאת בגילוי ראש, עוברת על עבירה של עניני, "דת משה", כי חייבות כל הנשואות לכסות את ראשן בשביל שלא יחללו חלילה את הארץ, ויגנבו דעת הבריות, שכביכול אינן נשואות הם. ופוסק רבינו הטהור בלשונו, "דת משה", כפי

שנראה בהמשך. כלומר אסור מן התורה שאשה תלך בגילוי ראש לגמרי! וזאת לא משום גילוי השיער! אלא משום שאין עדות שזו האשה נשואה היא! ולכן, לעולם ועד, לא ניתן לומר ש-"ראש פרוע", הכוונה לכיסוי אחד שלם ללא רדיה, שזו שטות לומר כן, אחר המחילה.

וגם כאשר רבינו כותב, שהעוברת על דת משה, זו ה-"יוצאה בשוק ושיער ראשה גלוי", אין הכוונה שאם אין לה שערות בראש, מותר לצאת בראש גלוי! אלא לשונו ברור, כי רוב נשים יש להם שיער, ואחוזים אפסיים שאשה יהיה לה קרחת, ולכן עיקר דבריו של רבינו מכוונים כלפי רוב נשים שיש להם שיער על ראשם, ולכן אסור לאף אשה נשואה ללכת ללא דבר המעיד כי אשת איש היא!

ומכאן יש לזעוק, להריע, ולמחות, באותם נשים "חרדיות" נשואות, ההולכות עם פיאה נכרית! שזו האשה לא רק שעוברת על דת יהודית של פיזור השיער! אלא אף עוברת על פריעת ראש גמורה מן התורה, כי הולכת ללא עדות שאשת איש היא! ונמצא כי לא מקיימת את ציווי דת משה, שהרי כל אשה נשואה חייבת לכסות ראשה! ואיך ידעו העוברים ושבים שאשת איש היא? ויש כאן גם גניבת דעת הבריות! וכל שכן שיש כאן בעיות חמורות ביותר, שחוטאת ואינה יודעת כי חוטאת, ומלמדת אחרים לעשות דברים קשים כאלו, ונמצא מחללים את הארץ.

ולפני שנציג את דברי רבינו הטהור בספרו משנה תורה, הנה מכיון שרבינו ידבר במושגים וחפצים כגון, "מטפחת", "רדיד" וכיוצא. לכן ארצה לחקור מה הם אותם דברים\חפצים, לפי דעתו של רבינו.

כתב רבינו (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת נדרים פרק ז משנה ג): "שק, אריג של שיער: ויריעה, בגד עבה ארוג אריגה גסה ואינו תפור: וחמילה – "רדיד", היו עושין אותו בני אדם בזמניהם [=משמע שבאופן כללי, אין דבר זה של עצם "רדיד" היה משהו שחובה בכל דור ודור, אלא הכל מדובר על מנהג אותו זמן, שהיו משתמשים ברדיד לכל מיני ענינים, וכאן היו משתמשים בו], בתכלית הגסות והעובי, ובו מכסה אדם את ראשו מפני הגשם. וכן היריעה האמורה כאן. ור' יהודה אינו הולך אחרי פשט הלשון בלבד, אלא הולך אחרי הענין שעליו היה הנדר ושבגללו נעשה. והלכה כר' יהודה". ע"כ.

והרי ש-"רדיד" הוא בד בתכלית הגסות והעובי, ובא על מנת לכסות את הראש. ולא על מנת להסתיר גילוי דבה. ובפירושו של רבינו למסכת שבת (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת שבת פרק טז משנה ד) כתב: "שמונה עשר כלים – הם רדיד המכסה את כל הגוף, ומצנפת, וחגורה, ונעלים, ובגד הזיעה, וחלוק בית, וגלימה על שני הבגדים, ובתי שוקים, ובתי ידים המגיעים עד השחי מפני שארצם קרה לפיכך היו מכסים ידיהם תמיד, וגרבים גם הם על השוקים, וסודר קטן שמכסה בו ראשו וכתפיו, ושתי מגבות שמנגב בהם כשמתרחץ, ובגד יקר שלובש על כל הבגדים, ומטפחת לנגב בה את הידים בעת הנטילה, ואבנט. ואין הלכה כר' יוסי". ע"כ. והנה למדים אנו, כי "רדיד" הוא שם משותף לסוג של "בד" או מין "צעיף" כזה שהיו נוהגים לעשות בזמנם בשביל ענינים מסויימים. ויש פעמים שהרדיד הזה נעשה על מנת לכסות את הראש

מפני הגשמים, ויש פעמים שהרדיד הזה נעשה על מנת לכסות את כל הגוף, או מפני שכך היה המנהג של נשים מפני דרכי צניעות, או שכך היה דרכם משום מראה עשיר. ויש פעמים שהרדיד יבוא על מנת להסתיר פיזור השיער!

ולכן מה שמבואר בהלכות אישות בהלכותיו של רבינו (רמב"ם הלכות אישות פרק יג הלכה יא): "**מקום** [="עיר" או "ישוב"] **שדרכן ש**[ל הנשים הנשואות ש]**לא תצא אשה בשוק בכפה** ["כפה" בדברי רבינו הוא בחיריק כזה, "כיפה". ולא "כַּפָּה" שהכוונה בזה, היד שלה. וגם אין כוונתו, "כפה" מלשון, "כיפוף", אלא כוונתו ב-"כיפה"] **שעל ראשה בלבד** [=בכיסוי שעל ראשה], **עד שיהיה עליה "רדיד" החופה את כל גופה, כמו "טלית"** [הנזכרת לעיל בפירושו של רבינו למסכת שבת שהבאנו לעיל], **נותן לה** [=מחוייב לתת לה] **בכלל הכסות** [אשר מניע לה, ונותן לה גם את ה]-"**רדיד**" **הפחות מכל הרדידין**.

ואם היה עשיר נותן לה לפי עשרו. כדי שתצא בו לבית אביה, או לבית האבל, או לבית המשתה. לפי שכל אשה יש לה לצאת ולילך לבית אביה לבקרו, ו[כן יש לה לצאת] **לבית האבל, וכן** [צריכה היא לצאת] **לבית המשתה לגמול חסד לרעותיה ולקרובותיה, כדי שיבואו** [גם] **הם לה, ש**[אשה אע"פ שהיא נשואה, בכל זאת] **אינה** [יושבת] **בבית הסוהר עד** [=ולא אומרים חלילה] **שלא תצא ולא תבוא** [מן הבית בעבור זה שנשואה היא]. **אבל** [דע לך, כי] **גנאי הוא לאשה שתהיה יוצאה תמיד** [=לבדה], **פעם בחוץ, פעם ברחובות** [לשוטט לבדה], **ויש לבעל למנוע אשתו מזה ולא יניחנה לצאת** [לבדה], **אלא כמו פעם אחת בחודש או פעמים בחודש כפי הצורך** [שצריכה לכך], **שאין יופי** [אמיתי] **לאשה, אלא לישב בזוית ביתה, שכך כתוב** (תהלים מ"ה) "**כל כבודה בת מלך פנימה**". ע"כ.

ונסביר דבריו, ראשית כל ממה שאמר רבינו בתחילת הדיבור, "מקום שדרכן", מוכח מכאן שאין לדבר קשר לעניני "דת יהודית", וכל שכן שלא לעניני "דת משה", כי "דת יהודית", הוא דבר הנוהג בכל האומה הישראלית, כמו שלמדנו עת עתה. ואין זה תלוי במקום שדרכן ללכת כך, או לא במקום שדרכן ללכת כך.

אלא, שרבינו מדבר כאן בדברים שחייב הבעל לאשתו מצד היותה אשתו. ויש מקומות, ערים או יישובים, אשר נהגו הנשים הנשואות, שאין הם יוצאות רק בכיסוי המכסה את ראשם מצד הדין והמשפט שהוא עניני דת משה. אלא מחמירות על עצמן אותם הנשואות, ומראות דגש עוד יותר גדול כי הינם נשואות, בזה ששמות על עצמם "רדיד" המכסה את כל גופה בנוסף לשאר בגדיה. והנה רבינו מסביר, שאע"פ שכל בעל ובעל חייב לאשתו כסות מן התורה, שהם בגדים ושמלות על מנת שתוכל להתקיים ולצאת מחוץ לביתה ולהיות בכבוד אצל שכנותיה. מסביר רבינו, שהנה אם לקח אשה וקידש אותה, וגר במקום מסויים, ושם נוהגים הנשים לצאת בבגד מסויים הנקרא "רדיד" שמכסה את כל גופה כתוספת לבגדים הקיימים, חייב לקנות לה את אותו רדיד, אע"פ שאם היה גר במקום אחר היה פטור מכך. ומדוע? מכיון שאשה כאשר נתקדשה לבעלה, וצניעות לה לשבת בתוך ביתה, הנה בכל זאת הנישואין הללו הם לא בית מאסר! כי כל אשה צריכה לצאת מדי פעם לעשות צרכיה.

ואם במקום שנהגו להשים רדיד כזה כל הנשים הנשואות, ולה לא יהיה את אותו הרדיד, כיצד תצא מן הבית? כיצד תצא לשמח את חברותיה? ואין זה קידושין! מכיון שהוא "אסר" אותה בבית סוהר בכך, והוא לא קידש אותה ושימח אותה! ולכן אין שום קשר מן ההלכה הזו לענין שאנו דנים בו. אלא שבכל אופן מדבריו אתה למד שאשה נשואה חייבת לצאת בכיסוי מסויים על ראשה, על מנת להורות כי אשת איש היא.

ולפיכך מה שכתב רבינו (הלכות סוטה פרק ג' הלכה ה): "ומקבצין עליה קבוץ גדול של נשים, שכל הנשים הנמצאות שם חייבות לראותה, שנאמר (יחזקאל כ"ג מ"ח): "ונוסרו כל הנשים". וכל איש שיחפוץ לבוא לראותה [מלבד הנשים המחוייבות בכך], יבוא ויראה. והיא [=הסוטה] עומדת ביניהן, בלא "רדיד" [=והוא הבגד שמכסה את גופה שנהגו בו נשים הנשואות בערים מסויימות, כמו שכתבנו לעיל. או סוג של בד שגם הוא נקרא רדיד ששמות על ראשן. ואינו מצד החובה], ו[כן עומדת ביניהם] בלא "מטפחת" [="מטפחת" הוא בד שהיו שמים הנשים הנשואות כאשר היו יוצאות מן הבית לחוץ לרשות הרבים, והיה דבר זה לעדות כי אשת איש היא ומעלה גדולה היא זו. ויכלה עם זו המטפחת גם לאסוף את פיזור שערות ראשה, אלא היו נשים שהיו יוצאות עם מטפחת, אמנם מוציאות קליעות שיערן מתוכם, ובזה אף שלא עברו על דת משה, מכל מקום עברו על עניני דת יהודית כפי שנראה בהמשך].

אלא [עומדת האשה הסוטה] בבגדיה [=שלא תעמוד ערומה, אלא עומדת בבגדים הבסיסיים בלבד בשביל שתתבייש], ו[עומדת ביניהם כ] כופח שעל ראשה [סוג בסיסי של מכסה הראש שלא נוהגות הנשים הנשואות לצאת עמו מחוץ לביתן], כמו שהאשה [נוהגת לשים] בתוך ביתה". ע"כ.

והנה כל מה שכתב רבינו כאן, כלל לא קשור לענינים של חובה או לא חובה בענין הצניעות, בין בענין מנהגי דת יהודית ובין בעניני דת משה. כלומר, אין להביא מהלכה זו שום ראיה לענין שאנו עומדים בו, מכיון שכל מה שרבינו בא לבאר כאן, הוא כיצד האשה הסוטה עומדת במעמד זה, לפני שהכהן בא אליה מהעזרה. וכאן בעצם תחילת הבושה שלה מתחילה. ומגיעה למעמד זה רק בבגדיה הבסיסיים בלבד. וידוע שאדם לא הולך בחוץ עם הבגדים אשר נמצא בביתו, שכן בביתו הוא שם בגדים פשוטים ובסיסיים בלבד. וזה הדבר תחילת הבושת שלה.

ולהיפך, יש בהלכה זו ללמדנו, שאשה מחוייבת לצאת לבחוץ רק עם מטפחת בלבד! כלומר רק עם כיסוי ראש אחד ואין צריך יותר מכך. שכן בכיסוי אחד שמכסה עצמה, בזה מראה לכל על היותה אשת איש, וגם במטפחת אחת יכולה לאסוף את פיזור שערותיה. שכן כבר ביארנו שהרדיד הוא תוספת צניעות רק במקום שנהגו בכך, ואין לזה קשר למנהגי דת יהודית או דת משה כמו שהמון טעו לחשוב.

ולאחר שעומדת בבגדיה הבסיסיים בלבד, כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות סוטה פרק ג הלכה יא): "ואחר כך כהן אחר בא אליה מכהני העזרה, ואוחז בבגדיה מכנגד פניה, וקורע, עד שהוא מגלה את ליבה [החלק העליון שלה], ומגלה שערה, ו[לאחר מכן] סותר [=פורע] מחלפות ראשה, [וכל זה] כדי [לקיים את מאמר הכתוב, "ופרע את ראשה" בכדי] לנוולה. ומביא חבל מצרי כדי להזכירה מעשה

מצרים שעשת, ואם לא מצאו [חבל] מצרי, מביא חבל מכל מקום, וקושרו למעלה מדדיה, כדי שלא יפלו הבגדים [חלילה], ו[אז תהיה] נמצאת ערומה [לגמרי] שהרי נקרעו". ע"כ.

ומה שכתבתי במוסגר למעלה, ש-"הרדיד" הוא גם דבר שאפשר להשימו על הראש, דבר פשוט הוא, שכן למדנו לעיל, שהרדיד שימש או לכיסוי כל הגוף בערים מסויימות, או לכיסוי הראש מפני הגשם. ובמקומות מסויימים יתכן שנהגו הנשים הנשואות לצאת עם רדיד גם על הראש, ולא מפני שהוא דבר מצד החובה, אלא מצד מנהגם או על מנת להסתיר פיזור השיער.

וכן מצאתי לרבינו שכתב (רמב"ם הלכות סנהדרין פרק כג הלכה ג): "כל דיין שיושב ומגדל מעלתו כדי להרבות שכר לחזניו ולסופריו, הרי הוא בכלל הנוטים אחרי הבצע, וכן עשו בני שמואל, ולכך נאמר להם ויטו אחרי הבצע ויקחו שחד, ולא שחד ממון בלבד אלא אפילו שחד דברים, ומעשה בדיין אחד שהיה עולה בדוגית קטנה לעבור בנהר, ופשט אחד ידו וסייעו בעלייתו, והיה לו דין, ואמר לו הדיין הריני פסול לך לדין, ומעשה באחד שהעביר אברה נוצה של עוף מעל רדיד הדיין ואחר כסה רוק מלפני הדיין ואמר לו הריני פסול לך לדין, ומעשה באחד שהביא מתנה אחת ממתנות כהונה לדיין כהן ואמר לו פסול אני לך לדין, ומעשה באריס אחד של דיין שהיה מביא לו תאנים מתוך שדהו מערב שבת לערב שבת פעם אחת הקדים והביא בחמישי בשבת מפני שהיה לו דין ואמר לו הדיין הריני פסול לך לדין אף על פי שהתאנים משל דיין הואיל והביאן שלא בזמנם נפסל לו לדין". והרי לך שבמקומות מסויימים היו הולכים גם הדיינים על רדיד מסויים, ואינו דבר שבחובה אלא מנהג כבוד.

"איסור דת משה ואיסור דת יהודית לאשה נשואה"

והנה כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות אישות פרק כד הלכה יא - יב): "ואלו הן הדברים שאם [אשה נשואה] עשת[ה] אחד מהן, עברה על [עניני] "דת משה": [ומהם], יוצאה בשוק, ושיער ראשה גלוי ... ואיזו היא, "דת יהודית? הוא מנהג הצניעות שנהגו בנות ישראל [בשונה מעניני "דת משה" שאין לזה שום קשר לעניני צניעות], ואלו הן הדברים, שאם [אשה נשואה] עשת[ה] אחד מהן, עברה על "דת יהודית", [ומהם, אשה נשואה ש]יוצאה לשוק [הומה בני אדם], או למבוי מפולש [שבוקעין בו ונמצאים בו בני אדם], ו[יוצאת כאשר שיער] ראשה פרוע! [=כלומר, שיוצאת בפיזור שיער], ואין עליה רדיד [=סוג של דבר האוסף או מסתיר פיזור שערות ראשה כאשר יוצאת מביתה לרשות הרבים] ככל הנשים [הנשואות, ואם תצא כך תעבור על מנהגי דת יהודית. ו]אף על פי ששערה מכוסה במטפחת [וניכר כי אשת איש היא, בכל זאת, בגלל שלא דאגה לאסוף קיבוץ פירוע שערות ראשה, עוברת על דת יהודית, מכיון שיוצאת לשוק וכדומה וראשה פרוע, כלומר בשיער מפוזר]". עכ"ל.

ויש לשים לב לדיוקו של רבינו הטהור בסוגיה זו. שהנה רבינו מונה את ענין "שיער ראשה גלוי" לאחת שעוברת על עבירה מן התורה, והבין כן מהתלמוד בבלי, שכן מוכח משם, שכל אשה נשואה חייבת הוראה שהיא אשת איש ונשואה כדת, כלומר שיהיה על ראשה מדין תורה היכר שהינה נשואה, שכן נאמר בתורה, "ופרע את ראש האשה", ונרמז בתורה על ידי

המעשה שעושה לה הכהן, שכל אשה נשואה חייבת בסוג של סממן המעיד שהינה אשת איש.

ורבינו בשלושה מילים אלו בעצם מסכם את הבנתו בסוגית התלמוד, ומתאר בדיוק מה ציותה התורה על אשה נשואה בענין כיסוי הראש. ולא אכחד מלומר, שיש מי שמסביר אף בדעת רבינו, כי מה שכתב "דת משה", על אשה שיוצאת ללא כיסוי ראש, יש מי שהסביר שאין כוונתו של רבינו לומר שעוברת עבירה מן התורה, אלא עוברת רק על דבר הרמוז בתורה, ולכן אשה היוצאת ללא כיסוי שמכסה את ראשה, עוברת על עבירה מדרבנן.

אלא שאין נראים דבר כלל. כי רבינו מדקדק היטב בדבריו שכתב, "דת משה", וכל הענינים המנויים של דת משה הם מחוייבים מן התורה! וכל אשה היוצאת ללא כיסוי ראש המכסה את ראשה, ולא מגלה לכל כי אשת איש היא, עוברת על עבירה חמורה מן התורה, ויכול הבעל אם רוצה לגרש את אשתו בעבור הדבר הזה. שכן כאשר יוצאת ללא כיסוי, מי ערב לו שלא יבואו לפתות אותה בדברים? מהיכן ידעו כי אשתו כאשר הולכת בשוק נשואה היא? ואפילו אשה מקורחת ללא כל שיער חייבת בכיסוי ראש! שכן מדין דת משה כיסוי הראש נועד על מנת לגלות לכל כי אשת איש היא!

ומסביר רבינו ואומר, "יוצאה בשוק ושיער ראשה גלוי", כלומר, כל האיסור לאשה נשואה מדין תורה, הוא לצאת לשוק דווקא בשיער ראש כולו גלוי! שהרי אם דעתו לומר, שאסור שיראה אפילו מעט משערותיה כפי שכמה רצו לומר, היה לו לומר, "יוצאה בשוק ונראים שערות ראשה". אלא אמר, "ושיער ראשה גלוי", כלומר שיוצאת ללא כיסוי כלל! בזה לימד שעוברת על עבירה מן התורה!

אמנם בענין דת יהודית, כל זה הוא משום צניעות! ולא משום היכר אשת איש. ולכן אפילו יש עליה מטפחת שמכסה ראשה וניכר כי אשת איש היא, בכל זאת בגלל ששערה מפוזר ופרוע, אסור לה לצאת לשוק במצב כזה שמושך ליבות בני האדם.

וכן מוכח ממה שאמר בהמשך בהלכה הבאה (הלכה יג): " ... עזרא תקן שתהיה אשה חוגרת בסינר תמיד בתוך ביתה משום צניעות, ואם לא חגרה, אינה עוברת על דת משה ולא הפסידה כתובתה. וכן אם יצתה ב-"ראשה פרוע" מחצר [פרטית] לחצר [פרטית] בתוך המבוי [שאין בוקעין בו בני אדם] הואיל ושערה מכוסה במטפחת [=וניכר כי אשת איש היא], אינה עוברת על דת [יהודית. אף ששערותיה פרועות ופזורות]". ע"כ. ואם תפרש את דברי רבינו, "יצתה בראשה פרוע", על כיסוי שני, מה איסור יש כאן כאשר יוצאת עם מטפחת אחת? ואם תפרשהו על גילוי של מעט שיער, כאשר ראשה מכוסה, ואין ראשה פרוע! מה איסור יש כאן? אלא כוונת רבינו לומר, שכל מה שנאסר במשנה משום דת יהודית שבאו לתת דגש על צניעות האשה, כל זה אמור דווקא במקום שנמצאים בו בני אדם כגון חצר משותפת, או בשוק הומה בני אדם, אבל לצאת למקום שאין בני אדם בוקעין בו, לא אסרו רבותינו בדבר זה, אלא צריכה כיסוי ראש המעיד כי אשת איש היא. וכמו שכתבנו עד עתה.

ואני מצאתי מעט הוכחה לדברי ממה שכתב רבינו (רמב"ם הלכות שבת פרק יט הלכה ז)**: "לא תצא אשה** [בשבת לרשות הרבים] **בקטלה שבצוארה, ולא בנזמי האף, ולא בצלוחית של פלייטון הקבועה על זרועה, ולא בכיס הקטן העגול שמניחין בו שמן הטוב והוא הנקרא כוכלת. ולא** [תצא בשבת] **בפאה של שיער שמנחת על ראשה כדי שתראה בעלת שיער הרבה ... כל שאסרו חכמים לצאת בו לרה"ר, אסור לצאת בו אפילו בחצר שאינה מעורבת, חוץ מכבול ופאה של שיער, שמותר לצאת בהן לחצר שאינה מעורבת, כדי שלא תתגנה על בעלה, והיוצאת בצלוחית של פלייטון שאין בה בושם כלל חייבת". ע"כ.**

ואינו מובן, אם לדברי האומר אסור לאשה נשואה שיראה אפילו מעט משערות ראשה, מפני מה נשים הנשואות היו יוצאות בתוספות שיער שמונחות על הראש? ורבינו כתב מפורש, "כדי שתראה בעלת שיער הרבה", ואם תאמר שמדובר בתוספת שיער שמתחת לכיסוי ראשה. הנה בוודאי כי זה אינו, כי כתב רבינו והמשיך, שכל הטעם הוא משום שלא תתגנה על בעלה, ומפני שלום בית התירו חז"ל לאשה שתשים תוספות בשערה ותצא בהם לחצר שאינה מעורבת, והכל הוא בכדי שלא תתגנה על בעלה ולעולם תהיה מוצאת חן בעיניו. שכן מותר לאשה נשואה לצאת בפירוע הראש לחצרה, כל זמן ששיער ראשה מכוסה ויש עדות שאשת איש היא. ומכיון שזו האשה חסר לה מעט משערות ראשה, רוצה לצאת לחצרה בתוספות שיער על מנת שבעלה יראה את יופיה, ולכן חז"ל התירו. ומכאן מוכח וברור לכל בר דעת, כי "פרע ראש" הכוונה לפיזור השיער ולא לגילוי הראש!

"לא יהלכו בנות ישראל פרועי ראש בשוק"

הנה כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה יז)**: "לא יהלכו בנות ישראל פרועי ראש בשוק, אחת פנויה, ואחת אשת איש". ע"כ. ובדין זה שכתב רבינו, יש לעמוד על כמה דברים:**

א) אלו שמפרשים ש-"פרע ראש" הכוונה ל-"גילוי הראש", מבואר לשיטתם מדברי רבינו, כי כל אשה פנויה, גרושה, אלמנה, חייבות בכיסוי ראש מלא! וזה ודאי שאינו! כי כל חיוב "כיסוי ראש" הוא רק מצד היותה אשת איש! ופנויה, גרושה, אלמנה, וכל אותן נשים שיכולות להנשא לגבר, לא רק שלא צריכות ומחוייבות בכיסוי הראש, אלא שלפי דעתי צריכות להוריד את כיסויין אם נוהגות בכך! שכן עושות דבר שלא צוו, ומראות עצמן נשים נשואות.

וכן מוכח ממה שכתב רבינו ודייק, "לא יהלכו בנות ישראל". וכינוי זה של, "בנות ישראל", הוא כינוי כללי לכלל הנשים, בין הפנויות ממש, בין הגרושות, בין האלמנות, ובין הנשואות. כמו שכתב רבינו (רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ה הלכה ט)**: "מי שנתן עיניו באשה וחלה ונטה למות ואמרו הרופאים אין לו רפואה עד שתבעל לו, ימות ואל תבעל לו אפילו היתה פנויה, ואפילו לדבר עמה מאחורי הגדר אין מורין לו בכך וימות ולא יורו לדבר עמה מאחורי הגדר שלא יהו בנות ישראל הפקר ויבואו בדברים אלו לפרוץ בעריות". והרי שקרא גם ל-"פנויה", "בנות ישראל".**

עוד כתב רבינו (רמב"ם הלכות אישות פרק טו הלכה כ): "וכן צוו חכמים על האשה שתהיה מכבדת את בעלה ביותר מדאי ויהיה לו עליה מורא ותעשה כל מעשיה על פיו ויהיה בעיניה כמו שר או מלך מהלכת בתאות לבו ומרחקת כל שישנא, וזה הוא דרך בנות ישראל ובני ישראל הקדושים הטהורים בזיווגן, ובדרכים אלו יהיה ישובן נאה ומשובח". ע"כ. והנה מוכח שגם לנשואה קרא רבינו בגדר, "בנות ישראל". והרי שמוכח בוודאי, כי כאשר רבינו כתב "פרועי ראש", הכוונה שלא ילכו כלל הנשים היהודיות פזורות שיער!

ואם תשאל, מפני מה רבינו כתב, "ואחת אשת איש"? והרי, כבר כתב כן בהלכות אישות! אלא התשובה פשוטה ביותר, שכן הלכות אישות, אלו הם הדברים שבין הבעל לאשתו. ושם הוזהרה האשה שלא תצא בשיער פזור ושלא תצא בלא כיסוי, מצד היותה מחוייבת כך לבעלה! ולימד רבינו שם שהבעל יכול להוציא את אשתו ללא כתובה אם עברה על אותם הדברים. ולכן לא רק שרבינו היה צריך להביא כאן שגם נשים נשואות אסורות בפריעת הראש, אלא היה מחוייב להודיע ענין זה כאן! מכיון שמדובר כאן בהלכות איסורי ביאה. וכל אותם הדברים שרבינו כותב כאן הם על מנת שלא תתחלל הארץ בזנות. שכן גם אשה פנויה, בין גרושה, בין אלמנה, ובין פנויה לגמרי, אפילו טובלות לטהרתן, אסורות ללכת עם איש בלא קידושין ובלא כתובה. שכן כתב רבינו הטהור (ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה שנה): "והמצוה השנ"ה, היא שהזהירנו, שלא לבוא על אשה בלא כתובה ובלא קדושין, והוא אמרו ית' (שם) "לא תהי' קדשה מבנות ישראל". וכבר נכפלה האזהרה בזה הענין, בלשון אחר, והוא אמרו (קדושים יט כט) "אל תחלל את בתך להזנותה". ולשון ספרא אל תחלל את בתך, זה המוסר בתו פנויה שלא לשום אישות, וכן המוסרת עצמה שלא לשם אישות.

ושמע ממני, למה כפל לאו זה, בזה הלשון, ואי זה ענין הוסיף בו. וזה שכבר קדם מדיניו יתעלה, שהבועל בתולה בין שיהיה מפתה או אונס, אינו חייב שום עונש מן העונשים, אלא קנס ממון לבד, ושישא אותה כמו שהתבאר בכתוב (משפטי' כב כי תצא כב).

והיה עולה במחשבתנו כי אחר שזה הדבר אין בו זולת קנס ממון, שיהיה דינו הולך כדין דבר שבממון, וכמו שיש רשות לאדם לתת לחברו מממונו מה שירצה או יפטרהו במה שיש לו אצלו, שיהיה כמו כן מותר לו שיקח בתו הנערה ויתנה לאיש שיבעל אותה ויפטרהו מזה, אחר שזה זכות מזכיותיו, כלומר החמשים כסף שהם לאבי הנערה, או גם כן יתנה לו על תנאי שיקח ממנו כך וכך דינרים.

ו[לכן] הזהיר מזה ואמר לו, "אל תחלל את בתך להזנותה". לפי שזה שדנתי בו לענשו ממון לבד, אמנם הוא כשיקרה שיפתה איש או יאנוס, אבל שיהיה הענין ברצון שניהם יחד ובהסכמה אין דרך [היתר] לזה. והראה בזה הטעם ואמר (קדושים שם, ע' ש"ה עמ' קיד – טו) "ולא תזנה הארץ ומלאה הארץ זמה". לפי שהפתוי והאונס לא יקרה אלא מעט, אבל כשיהיה הענין בבחירה והסכמה [חלילה], ירבה זה ויתפשט בארץ. וזה טעם יפה מאוד ומשובח בזה הפסוק, והוא נאות לכל מה שזכרוהו החכמים ולמה שהסכימו עליו הדינים התוריים. וזה הלאו כלומר לאו דפנויה לוקין עליו. וכבר התבארו משפטי מצוה זו בכתובות וקדושין". ע"כ.

והרי, שכל אשה פנויה ההולכת בפיזור שערותיה, מגרה ומושכת את הגברים, ויכולים לבוא לידי מעשה, ויהיו לוקין שניהם מן התורה! וכן כתב רבינו בספרו הגדול משנה תורה (רמב"ם הלכות אישות פרק א הלכה ד): "קודם מתן תורה היה אדם פוגע אשה בשוק אם רצה הוא והיא נותן לה שכרה ובועל אותה על אם הדרך והולך לו, וזו היא הנקראת קדשה, משנתנה התורה נאסרה הקדשה שנאמר (דברים כ"ג): "לא תהיה קדשה מבנות ישראל", לפיכך כל הבועל אשה לשם זנות בלא קידושין, לוקה מן התורה מפני שבעל קדשה". ע"כ. והרי דבריו של רבינו מכוונים ועולים יפה, ויש טעם חזק לדבריו, מדוע גם אשה פנויה\גרושה\אלמנה מחוייבות לאסוף שיער ראשן ולא ללכת בפריעת הראש חלילה!

עוד טעם נכון עלה בדעתי מפני מה רבינו כתב כאן והזכיר, "ואחת אשת איש", שהנה רבינו בא גם הזהיר לאשה שהיא "עגונה", שאף שאין בעלה נמצא כמה שנים מספר, ולא מקפיד כעת על איך שיוצאת היא מן הבית. בכל זאת מכיון שנשואה היא, אסור לה ללכת עם שיער פזור, אע"פ שראשה מכוסה במטפחת המעידה עליה כי אשת איש היא. ולכן מה שכתב רבינו, הוא אזהרה כללית לכל בנות ישראל, שלעולם ועד, אינן יוצאות בפיזור השיער. אלא שהנשואה מחוייבת לכך [=בפירוע ראש גמור], גם מצד היותה אשת איש. וגם מצד מנהג שנהגו בנות ישראל. והפנויה מחוייבת בכך רק מפני שכך היה מנהג בנות ישראל שקידשו עצמם במנהגי צניעות. ואין לך מעלה משובחת כמו הצניעות.

ב) הנה באמת שנוראות נפלאתי כיצד עיקמו את דברי רבינו הטהור במה שכתב, "לא יהלכו בנות ישראל פרועי ראש בשוק, אחת פנויה, ואחת אשת איש". ע"כ. ורצו לומר שמה שנאמר, "פנויה" הכוונה לגרושה או אלמנה. ובכך אותם מפרשים, עברו, החמירו, הכשילו את בנות ישראל הצדיקות. כי כאשר פירשו בלשונו של רבינו, "פנויה" לאשה גרושה או אלמנה, בכך התירו לכל בת ישראל ללכת בשיער פזור ומפוזר! וענין זה החטאת הרבים שאין כדוגמתה! שכן כל אשה פנויה כאשר מפזרת שערות ראשה, מגרה המון בני אדם ומכשילם שיתגרו בה ויבואו להיות עמה! ועוד מגרעת גדולה בפירושם, הוא שהחמירו בפירושם שבנות ישראל הגרושות והאלמנות יהיו מחוייבות בכיסוי הראש כדין הנשואות! והחמירו על חייהם בחינם!

וכעת אציג כאן כמה דוגמאות פשוטות, המוכיחות, שבכל מקום שרבינו כותב, "פנויה" הכוונה לאשה פנויה לגמרי, ולאו דווקא לאשה גרושה או אלמנה בלבד.

"פנויה = בין גרושה, בין אלמנה, בין פנויה ממש"

דוגמה א': והנה מלשון רבינו הרמב"ם שאציג כאן, מוכח שבכל מקום שכותב "פנויות" הכוונה לאשה שמעולם לא התחתנה ולא ידעה גבר. כמו שכתב (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה ג): "והדברים האלו אסורין בחייבי לאוין, ומותר להסתכל בפני הפנויה ולבדקה בין בתולה בין בעולה, כדי שיראה אם היא נאה בעיניו ישאנה ואין בזה צד איסור ולא עוד אלא שראוי לעשות כן, אבל לא יסתכל דרך זנות הרי הוא אומר ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על

בתולה". עכ"ל. והנה רבינו הטהור מגלה דעתו בלשונו, שאצלו לשון "פנויה" היא בין בתולה לגמרי שמעולם לא התחתנה, ובין בעולה, כלומר, גרושה. ולכן כאשר רבינו אומר, שבנות ישראל לא תלכנה בפריעת הראש, הכוונה גם לפנויה ממש.

דוגמא ב': כתב רבינו (רמב"ם הלכות יבום וחליצה פרק ה הלכה כג): "קטנה שראויה למאן והחרשת אף על פי שקידושי שתיהן מדברי סופרים כמו שבארנו, שני מיני קידושין הן, קטנה יש לה קידושין כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר וקידושיה תלויין עד שתגדיל, וחרשת תקנו לה נישואין כדי שלא תשאר פנויה לעולם, לפיכך אם היו כל היבמות הבאות מבית אחד קטנות או חרשות ביאתה של אחת מהן פוטרת את כולן". ע"כ. והרי שמוכח וברור מדברי רבינו שהפנויה היא גם זו שמעולם לא התחתנה.

דוגמא ג': כתב רבינו (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כב הלכה ג): "כשאירע מעשה אמנון ותמר גזר דוד ובית דינו על ייחוד פנויה, ואף על פי שאינה ערוה בכלל ייחוד עריות היא, ושמאי והלל גזרו על ייחוד כותית, נמצא כל המתייחד עם אשה שאסור להתייחד עמה בין ישראלית בין כותית מכין את שניהן מכת מרדות האיש והאשה, ומכריזין עליהן, חוץ מאשת איש שאע"פ שאסור להתייחד עמה אם נתייחד אין לוקין, שלא להוציא לעז עליה שזינתה ונמצאו מוציאין לעז על הבנים שהן ממזרים". ע"כ. ומי שמפרש בענין פרוע ראש, שפנויה הכוונה לגרושה או אלמנה, צריך לפרש שתמר היתה גרושה או אלמנה, וגם כן יצא לפי דעתו, שמותר להתייחד עם אשה פנויה לגמרי, וכל האיסור הוא רק להתייחד עם אשה גרושה או אלמנה, אמנם ייחוד עם פנויה לגמרי מותר. וזה עיוות הדין גמור.

ומבואר יוצא מן הדוגמאות הללו, כי כל אשה וכל בת ישראל, אסורות לצאת בפריעת הראש, כלומר אסורות לעולם לצאת בפיזור שיער! וכל זה על מנת לשמור על גדרי הצניעות שלא יבואו לחלל את הארץ ולגרום לזנות בעם היהודי, אשר קיבל תורת אמת וחיי עולם נטעה בתוכינו.

"טפח באשה ערוה"

והנה נחתום ענין זה במה שאמרו בתלמוד (כבלי ברכות כד.): "אמר רבי יצחק: טפח באשה ערוה. למאי? [למה אמר דבר זה רבי יצחק?], אילימא לאסתכולי בה [אם תאמר שאמר דבר זה על מנת שלא יסתכל באשה נשואה], והא אמר רב ששת: למה מנה הכתוב תכשיטין שבחוץ עם תכשיטין שבפנים? לומר לך, כל המסתכל באצבע קטנה של אשה [נשואה, על מנת להנות מיופיה], כאילו מסתכל במקום התורף!

אלא [מה שאמר רבי יצחק, "טפח באשה ערוה" הדבר אמור], באשתו, ו[מדבר אך ורק] לקריאת שמע. [כלומר, מה שרבי יצחק בא לומר, שכאשר אדם קורא קריאת שמע, אין הוא יכול לקרוא כנגד טפח מגולה שבאשתו]. אמר רב חסדא: שוק באשה ערוה, שנאמר, "גלי שוק עברי נהרות", וכתיב, "תגל ערותך וגם תראה חרפתך". אמר שמואל: קול באשה ערוה, שנאמר, "כי קולך ערב ומראך נאוה".

אמר רב ששת: "שער באשה ערוה", שנאמר, "שערך כעדר העזים". ע"כ. וכתב רבינו הטהור בעקבות דברים אלו (רמב"ם הלכות קריאת שמע פרק ג הלכה טז): "כשם שאסור לקרות כנגד צואה ומי רגלים עד שירחיק, כך אסור לקרות כנגד הערוה [=גילוי; שהוא מביא להרהור], עד שיחזיר פניו. אפילו כותי או קטן, לא יקרא כנגד ערותן, אפילו מחיצה של זכוכית מפסקת, הואיל והוא רואה אותה, אסור לקרות עד שיחזיר פניו. וכל גוף האשה ערוה [מכף רגלה עד ראשה], לפיכך לא יסתכל בגוף האשה [אפילו במקומות שמותר לאשה לגלותן] כשהוא קורא [קריאת שמע]. ואפילו אשתו [=שרגיל בה], ו[לכן] אם היה מגולה טפח מגופה [=של אשתו], לא יקרא כנגדה". ע"כ.

והנה גם כאן רבינו הטהור פשוט עושה בית הספר ללימוד בהבנת התלמוד. כי הנה מבואר מדבריו:

א) כל מה שבאו ללמד כאן חז"ל בתלמוד, הוא אך ורק לענין "קריאת שמע" כמו שנבאר בהמשך, ולא באו ללמד, לא לענין חיוב כיסוי ראש או היתרו, ולא למשהו אחר כלל. שכל הלומד מן זה התלמוד על חובת כיסוי הראש, יצטרך גם לאסור על האשה לדבר בכל מקום שישנם אנשים, מפני שמטרידה אותם על ידי קול דיבורה. אלא בוודאי, כי כל ענין זה, מכוון אך ורק לענין קריאת שמע! ונראה שמדבר לפסוק ראשון או לפרשיה ראשונה של "שמע", או ניתן לומר בדוחק שמדבר על כל קריאת שמע שצריך להיות מרוכז בה.

ב) כל מה שאמרו חז"ל, "טפח באשה ערוה", הכוונה באשתו בלבד! וזו הבנה עצומה ומהפכנית בדברי רבינו. כי רבינו מסביר בשכלו הישר, שאך ורק כאשר מדובר באשתו, המדד אשר יכול לבוא להרהור באמצע קריאת שמע כאשר רואה חלק מן גופה, הוא אך ורק בשיעור, "טפח" ולא פחות. אולם בכל אשה אחרת שבעולם, בין פנויה, בין גרושה וכו', כל חלק מגופה ואפילו הקטן ביותר, ואפילו שלא נתכוין להנות, אסור לקרוא קריאת שמע כנגד גופה. ומדוע החילוק הזה? מכיון שאדם רגיל באשתו ורגיל בראייתה, ואם יראה חלק קטן מגופה בשעת קריאת שמע, דבר זה לא יביאו לידי הרהור.

אלא רק כאשר יראה טפח שהוא דבר ניכר מגופה, יכול לבוא לידי הרהור תאווה באשתו. מה שאין כן אצל כל אשה אחרת, שאע"פ שמותר מן הדין להסתכל בפנויה מן האיש, הנה בשעת קריאת שמע כל חלק ואפילו הקטן בראייתה, יכול לגרום לו הרהור, ולכן מי שאינה אשתו, כל חלק ולו הקטן שבגופה, אסור לקרוא כנגדו קריאת שמע! ולימוד זה של רבינו הוא פלא ועצום לכל מבין, כמה ראשו היה חד כתער בשונה מאותם שלעו וטעו אחר המאגיה והדומה להם.

והנה יוצא לנו מן התלמוד הזה ומתוך דברי רבינו:

כל מה שנאמר כאן, "טפח באשה ערוה", מדובר כאן אך ורק באשה שהיא נשואה לאדם עצמו. אולם באשה אחרת, אסור אפילו בחלק הקטן מגופה לראות אותו כאשר קורא קריאת שמע. וכל ענין זה של, "טפח באשה ערוה", "קול באשה ערוה" וכו', אינו בא, אלא להזהיר את

האדם שקורא קריאת שמע, שיהיה מרוכז בכוונת המילות, שאם יתבונן באשתו, וכל שכן באשה אחרת בפחות מטפח, בשעת קריאת שמע, או ישמע קול אשתו, או יביט בשערות אשתו, וכל שכן באשה אחרת, בשעת קריאת שמע, יבוא לידי הרהור הלב, ונמצא קורא "קריאת שמע" שלא בכוונת הלב.

ולכן התלמוד מיד שואל, "למה בא מאמרו של רבי יצחק שאמר, "טפח באשה ערוה"? כלומר, מה הוא בא לחדש? אם הוא בא לחדש שאסור להסתכל על אשת איש על מנת להנות מיופיה, הדבר פשוט ואין צריך למאמרו, שהרי אמר רב ששת, "למה מנה הכתוב תכשיטין שבחוץ עם תכשיטין שבפנים? לומר לך, כל המסתכל באצבע קטנה של אשה נשואה, כאילו מסתכל במקום התורף".

ועונה התלמוד מיד ואומר, שלא בא רבי יצחק לומר דבר זה, אלא להזהיר את האדם שאפילו באשתו שהיא מותרת לו, כאשר הוא קורא קריאת שמע, אסור לו להביט בה ביותר מטפח מגולה. ואע"פ שכל זמן מותר לו לאדם להביט באשתו היכן שהוא רוצה, אלא שבא רבי יצחק להזהיר שבשעת קריאת שמע, ידקדק האדם ולא יביט באשתו במקום מגולה בשיעור טפח.

ולכן התלמוד מביא את דברי רב חסדא שאומר, "שוק באשה ערוה", ומה פירוש "ערוה"? מקום בגוף שכאשר הוא מתגלה, כל אדם המסתכל בו, יגרום לו הדבר הרהור הלב לתאווה. וסומך רב חסדא את דבריו על פסוק מפורש (ישעיהו פרק מז פסוק ב): "קְחִי רֵחַיִם וְטַחֲנִי קָמַח גַּלִּי צַמָּתֵךְ חֶשְׂפִּי־שֹׁבֶל גַּלִּי־שׁוֹק עִבְרִי נְהָרוֹת". ומהיכן לומד רב חסדא, שגילוי זה נקרא, "ערוה"? משום שנאמר מיד לאחר מכן, "תִּגָּל עֶרְוָתֵךְ גַּם תֵּרָאֶה חֶרְפָּתֵךְ נָקָם אֶקָּח וְלֹא אֶפְגַּע אָדָם". והרי שגילוי "שוק" נחשב "ערוה" וגורם הרהור.

והנה בקללה זו מבואר, שדרך נשים, שכאשר הן עוברות בנהר, מרימות הן את החצאית או השמלה אשר להם, על מנת שלא ירטב הבגד, ובכך נמצא "גילוי שוק הרגל". כמו שכתב הרד"ק, " ... והאשה אף על פי שמכסה רגליה, בלכתה בדרך תגלה אותם, ואם תעבור נהר, תגלה אפילו השוק". ומבואר מדברי הרד"ק, שגילוי "שוק" הוא אינו גילוי כף רגליה בלבד, אלא גילוי הרגל ממש, שהוא מן הקרסול ולמעלה. ורב חסדא מלמד, שכאשר אדם קורא את קריאת שמע, לא יביט ב-"גילוי השוק" באשתו, מכיון שדבר זה גורם להרהור ומביא לתאווה, ובכך לא יקרא קריאת שמע בכוונת הלב, וכמובן הדבר ופשוט, שכל מה שאסור להביט באשתו בטפח המגולה, הוא דווקא ברגע הזה של קריאת שמע בלבד, ומכיון שקריאת שמע בכוונה היא כה חשובה, חז"ל באו להרחיק את האדם שלא יביט ברגעים אלו בשום דבר שיכול להסיר ממנו כוונת הלב.

ולא רק "שוק" באשה הוא ערוה, אלא גם "קול האשה" הוא ערוה. אלא שלא יתברר בתלמוד מה הוא, "קול", האם הוא "דיבור" או "שירה". ולא רק "קול" באשה נשואה הוא ערוה, אלא גם "שערה" נחשב לערוה בשעת קריאת שמע. ומדוע? כלומר, מדוע שיער האשה

חז"ל למדים שגורם לאדם הרהור בשעת קריאת שמע? משום שנאמר (שיר השירים פרק ד פסוק א): "הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי הִנָּךְ יָפָה עֵינַיִךְ יוֹנִים מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מֵהַר גִּלְעָד". והנה שלמה המלך מזכיר כאן בענין היופי את גילוי השיעה. ולכן חז"ל אמרו שגם בשעת קריאת שמע, לא יתבונן האדם בשיער אשתו, שמא יבוא לידי הרהור, וכל זה כמובן בשיעור טפח אצל אשתו, מה שאין כן אצל אחרות, שאסור לו להסתכל בהן כלל כאשר קורא קריאת שמע.

ופשוט הדבר וברור לכל, שכל אלו האזהרות באו ללמד את האדם, שכאשר קורא קריאת שמע, ידקדק ברגעים אלו לשמור על מחשבתו צלולה ונקיה. ובתלמוד ירושלמי (מסכת חלה פרק ב הלכה א): אמרו, "הדא אמרה, "עגבות" אין בהן משום ערוה [לענין קריאת שמע]. הדא דאת אמר לברכה. אבל להביט [באשה נשואה על מנת להנות] אפילו כל שהוא, אסור. כהדא דתני, המסתכל בעקיבה של אשה [נשואה] כמסתכל בבית הרחם. והמסתכל בבית הרחם כילו בא עליה. שמואל אמר, "קול באשה ערוה", מה טעם? [שנאמר] "והיה מקול זנותה ותחנף הארץ". ע"כ.

והנה התלמוד ירושלמי בענין "קול באשה ערוה", מביא פסוק אחר ממה שמביא הבבלי, שנאמר (ירמיהו פרק ג פסוק ח – ט): "וָאֵרֶא כִּי עַל־כָּל־אֹדוֹת אֲשֶׁר נָאֲפָה מְשֻׁבָה יִשְׂרָאֵל שִׁלַּחְתִּיהָ וָאֶתֵּן אֶת־סֵפֶר כְּרִיתֹתֶיהָ אֵלֶיהָ וְלֹא יָרְאָה בְּגֹדֶדֶת יְהוּדָה אֲחוֹתָהּ וַתֵּלֶךְ וַתִּזֶן גַּם־הִיא: וְהָיָה מִקֹּל זְנוּתָהּ וַתֶּחֱנַף אֶת־הָאָרֶץ וַתִּנְאַף אֶת־הָאֶבֶן וְאֶת־הָעֵץ". והנה אע"פ שהפשט הפשוט הנאמר "מקול זנותה", הוא ענין קלות הדעת. חז"ל אמרו שלענין קריאת שמע, אפילו לשמוע "קול" של אשתו, הדבר מביא לידי הרהור! ולכן ברגע שקורא קריאת שמע, אסור לו לשמוע קולה. ואם תשאלני, מדוע אני מעמיד את כל הענין הזה דווקא באשה נשואה? אומר לך, כי הדבר פשוט מאוד, שכל אלו הלשונות נאמרו דווקא על אשת איש ולא על פנויה.

וכן מתבאר מדברי רבינו הטהור (פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סנהדרין פרק ז משנה ד): " ... והבא על ערוה מן העריות [אשת איש וכל אותם נשים שאין האדם יכול להתחתן עמהן, כאחיותיו וכו'], דרך איבריו [=כלומר שלא בא עליה כדרכה, ולא בא עליה שלא כדרכה. שכן הבא על אשה בין כדרכה ובין שלא כדרכה זה הדבר נחשב לביאה ממש וחייב כרת]. או שנשק אחת העריות, או שחיבק, או שנגע באבר מאבריה כדי ליהנות, באיזה אבר שיגע מאברי גופה, כגון אותם המתחככים ביד וברגל, וצורה זו מן התיעוב, קוראים אותו חכמים עליהם השלום, "מנאפין ביד וברגל". [=כלומר שאין כאן בעילה ממש, אלא נגיעה על ידי איברים], וכן המצחק עם אחת העריות, והשחוק עמה והקריצה בעין לשם תענוג, כל זה אסור, והעושה אותם חייב עליהם מלקות. והם כולם [=כל האיסורים הללו של הקירוב], כלולים בתוך שני לאוין האמורים בתורה:

האחד, הוא אמרו יתעלה, "לא תקרבו לגלות ערוה", כאילו אמר התרחקו מדברים המקרבים והמרגילים לגילוי ערוה [=כלומר התרחקו מן הדברים המקרבים ביאה ובעילה ממש, כגון אותם התקרובות הנזכרים למעלה]. וכך פירשוהו עליהם השלום, "לא תקרבו ולא לגלות ערוה".

והשני, אמרו, "לבלתי עשות מחקות התועבות", ואלו שאמרנו [בגון אותם התקרובות] ודומיהן, נקראין, "חקות התועבות". אבל לא יתחייב כרת [אותו האיש העושה כך לאשה נשואה], אלא [יתחייב כרת דווקא] על "ביאה" [ממש, בין כדרכה, ובין שלא כדרכה] כמבואר לעיל. כמו שאמרו, על עצמן של תועבות כרת. [ומוכח מדבריו שמתוך שאמר, "אבל לא יתחייב כרת אלא על ביאה", שמדובר בתקרובות של אשת איש. שכן רק ביאת אשת איש מחייבת את האדם כרת, ולא ביאת פנויה, או גרושה, או אלמנה, או גויה וכו'].

ואסור להריח בשמים שעל הערוה, ו[אסור] להשביע את העין מצורתה [של אשה נשואה] לשם הנאה, אלא ש[אם הביט האדם באשה נשואה לשם הנאה], אין חייבין על כך מלקות [כמו זה הבא עליה דרך איברים], ואף על פי שאמרו (במדרש) "לא תנאף – לא תהנה לאף", אלא שאין לוקין מדרשא. ומותר לראות את הכלה בשעת הברכה, ואף על פי שהיא אשת איש והיא ערוה, ואסור לראותה אחר כך, אלא אם כן לא נתכוון להכיר צורתה. [=כלומר, שלא נתכוין להנות מצורתה].

ואשה שאינה נשואה [=בין גרושה, בין אלמנה, בין פנויה, בין גויה, וכו' משמע שעד כאן דיבר באשה נשואה בלבד! מסביר רבינו שכל מי שאינה נשואה], מותר למי שאינה ערוה עליו, ליהנות בהסתכלות בצורתה, ואין איסור בכך, אלא בדרך הצניעות והפרישות מן המותר, כדי שלא יכשל באיסור, לפי שהחסידים מתעבים את זה, ואף על פי שהוא מותר, מחשש שמא תהיה אותה האשה אשת איש ויתמיד כפי שהורגל מקודם, וכך ביארו בפירוש דברי איוב, "ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה", אבל אינו אסור [כלל]. אבל [=אלא בוודאי ש]אם נסתכל בה [על מנת] לידע אם היא יפת מראה כדי שישא אותה, או מבוערת בצורתה ולא ישאנה, הרי זה חובה [ואסור לאדם להתחסד בכך חלילה], והתורה [עצמה] זירזה על כך, ו[אפילו] אנשי הצניעות מן התורניים עושים כן. ובעילת האשה הפנויה, חייבין עליה מלקות [משום לא תהיה קדשה, וזה בשונה מן אשת איש שחייבין על ביאתה הגמורה, "כרת".]. ואף על פי שאינה נפסלת לכהונה ואינה נקראת זונה.

אבל [דע כי] בעילת הפנויה [שאינה אשת איש, כאשר בא אליה רק] דרך איברין, ושאר הדרכים שאמרנו [גבי אשת איש] שחייבין עליהן מלקות בערוה [=באשת איש], אין חייבין עליהן מלקות בפנויה, לפי שעצם ביאתה במלקות כמו שביארנו. אבל כל אותם הדברים אסורים, ואינם מותרים בשום אופן.

וחייבין מלקות על ייחוד פנויה מדרבנן. [כי אין איסור ייחוד פנויה, גרושה, אלמנה, מן התורה כלל, שלא אסרה תורה הייחוד אלא דווקא על אשת איש בלבד]. וכן כל העריות [=אשת איש, אחותו, כלתו וכו'], אסור לאדם להתייחד עם אחת מהן, זולתי עם זכור ובהמה, לפי שאמרו, לא נחשדו ישראל על משכב זכור ועל הבהמה, לפי שהעם הזה הטהור לא תתקפהו תאוותו לשני מעשים אלו שהם מחוץ לדרך הטבע.

וכל זמן שנתייחד עם ערוה מן העריות שאסור להתייחד עמהן, או עם פנויה שאינה ערוה [שאיסור הייחוד עם הפנויות, כלומר שאינן נשואות, הוא מדרבנן], הרי אלו לוקין שניהם. חוץ מאשת איש בלבד, שהמתייחד עמה אף על פי שזה אסור, אין לוקין, לא היא ולא הוא, שלא להוציא לעז על בניה שהם ממזרים. ומותר לאדם להתייחד עם אמו או בתו בלבד, וכל שזולתן מנקבות

הערות [=אשת איש, אחותו, כלתו, דודתו, שאין הוא יכול להתחתן עמן], אסור להתייחד עמהן [=מן התורה]. וכבר ביארנו כל דיני הייחוד בסוף קדושין". ע"כ דברי רבינו הטהור.

ומבואר מפירושו של רבינו, שאין איסור הבטה וראיה על מי שנקראת, "פנויה" כלל. ולכן מוכרח לומר, שכל הלשונות הללו בחז"ל שדברו ואמרו, "כל המסתכל באצבע קטנה של אשה כאילו נסתכל במקום התורף", כל אלו הדברים אמורים לגבי אשת איש בלבד. וכן מה שנאמר בתלמוד (בבלי סוטה ד:): "ומאי ואשת איש נפש יקרה תצוד? אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן: כל אדם שיש בו גסות הרוח – לבסוף נכשל באשת איש, שנא': ואשת איש נפש יקרה תצוד. אמר רבא: האי נפש יקרה, נפש גבוהה מיבעי ליה! ועוד, היא תצוד מיבעי ליה! אלא אמר רבא: כל הבא על אשת איש, אפילו למד תורה, דכתיב בה: יקרה היא מפנינים – מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים, היא תצודנו לדינה של גיהנם ... מאי יד ליד לא ינקה? אמר רב: כל הבא על אשת איש, אפי' הקנהו להקב"ה שמים וארץ כאברהם אבינו, דכתיב ביה: הרימותי ידי אל ה' אל עליון קונה שמים וארץ, לא ינקה מדינה של גיהנם. קשיא להו לדבי רבי שילא: האי יד ליד לא ינקה, ידי מיבעי ליה! אלא אמרי דבי רבי שילא: אפילו קיבל תורה כמשה רבינו, דכתיב ביה: מימינו אש דת למו, לא ינקה מדינה של גיהנם". ע"כ.

וכן מה שנאמר (תלמוד בבלי ברכות סא.): "לא יהלך אדם אחורי אשה בדרך, ואפילו אשתו, נזדמנה לו על הגשר – יסלקנה לצדדין, וכל העובר אחורי אשה [נשואה] בנהר, אין לו חלק לעולם הבא. תנו רבנן: המרצה מעות לאשה [נשואה] מידו לידה כדי להסתכל בה, אפילו יש בידו תורה ומעשים טובים כמשה רבינו – לא ינקה מדינה של גיהנם, שנאמר, "יד ליד לא ינקה רע", לא ינקה מדינה של גיהנם". ע"כ.

ומוכח וברור הדבר, שכל אלו הלשונות החמורים אמורים לגבי אשת איש בלבד. שהרי לא יתכן לומר דברים אלו על הבטה בפנויה, גרושה, אלמנה, גויה וכו'. כי חז"ל אמרו לשונות אלו על מנת להרחיק את האדם מן הערוה החמורה ומן הכרת בביאת אשת איש.

והנה כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה ב): "העושה דבר מחוקות אלו, הרי הוא חשוד על העריות, ואסור לאדם לקרוץ בידיו וברגליו או לרמוז בעיניו לאחת מן העריות, או לשחוק עמה, או להקל ראש, ואפילו להריח בשמים שעליה או להביט ביפיה אסור, ומכין למתכוין לדבר זה מכת מרדות. והמסתכל אפילו באצבע קטנה של אשה, ונתכוון להנות [מהסתכלות זו, נחשב לו] כמי שנסתכל במקום התורף. ואפילו לשמוע קול הערוה או לראות שערה אסור". ע"כ. והנה מלבד שמדובר באיסור "דרבנן" ולא איסור מן התורה. הנה פשוט הדבר שכל זה מדבר רק לענין אשת איש.

ומה שכתב רבינו, "ואפילו לשמוע קול הערוה או לראות שערה אסור", כוונתו למה שאמר מקודם, "והמסתכל אפילו באצבע קטנה של אשה, ונתכוון להנות". כלומר, איסור שמיעת, "קול הערוה" של אשה נשואה, אסור באופן שהוא מתכוין להנות מקולה. וכן ראיית שער האשה, אסור להסתכל בה, וכל זה שמתכוין להנות מיופי שערה. אבל אם מדבר עם אשה

נשואה לצורך דבר מסויים ועל ידי כן שומע קולה, אין בדבר זה שום איסור.

בכל אופן מבואר יוצא, שכל ענין "שיער באשה ערוה", אינו בא ללמד שצריכה אשה לכסות ראשה כלל, כי הלימוד הזה בא לומר, ששיער האשה הוא דבר מגרה, ואסור לאדם להביט אפילו בשיער אשתו כאשר מגולה טפח, בשעה שקורא קריאת שמע, וכל שכן בנשים אחרות כולל הפנויות, שבשעת קריאת שמע אסור לו להביט בשערה של פנויה, כי הדבר גורם הרהור.

ופשוט הדבר שאסור להביט באשה נשואה ולהנות משערה בכל אופן. ולזה דייק רבינו, "ונתכוין להנות". אמנם, לענין הבטה בשיער אשה פנויה, אע"פ שראינו שאין איסור להסתכל במי שאינה נשואה, יש לדעת שגם זה אסור בשעה שקורא קריאת שמע, ובדיוק כמו באשתו, כי כל הסתכלות בשיער האשה הוא דבר מגרה, ולזה אמרו רבותינו, "שיער באשה ערוה", ולא אמרו, "טפח שיער באשה ערוה". כלומר, אין שום קשר מדין זה, לדין חיוב כיסוי הראש! וזה שהודיעו לנו ששיער באשה ערוה לענין קריאת שמע, זה לא אומר שמכיון שכך, צריכה אשה אפילו פנויה לכסות את ראשה כל הזמן! ואין הבדל בין רגיל להיות מכוסה ללא רגיל להיות מכוסה! כי שיער אשה אע"פ שלא רגיל להיות מכוסה, הוא מגרה את האיש. ובדיוק כמו ענין "שוק באשה ערוה", וכי ישנה אם השוק מכוסה או לא? ואם אינה רגילה לכסותו, לא יחשב הדבר לערוה? וכי יהיה מותר לקורא לקרוא קריאת שמע כנגד השוק? בוודאי שלא!

"דברי הרב המאירי"

ושימו לבכם למה שכתב המאירי (בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף כד עמוד א): "**צריך לאדם שיזהר כשיקרא את שמע או יתפלל** [=משמע שכל האזהרות האמורות, הם דווקא במקרים אלו המצריכים כוונה יתירה], **שלא יפנה עיניו לשום דבר המביא לידי הרהור, אפי' באשתו אמרו חכמים, ראיית טפח באשתו בכל מקום שאין דרכו להגלות** [=לדעתו של המאירי מדובר דווקא במקום שאין דרכו להתגלות. אולם לא כן דעת רבינו הטהור הרמב"ם. וכמובן שאצל אשתו מדובר בטפח. כל שכן באשה נשואה אחרת שהוא פחות מטפח. ומה שכתב המאירי "שאין דרכו להגלות", יש לשים לב, שלא כתב בלשונו, "שאין דרכה לגלות", כי אע"פ שהיא מחליטה לכסות מקומות שאין חיוב לכסותם על פי ההלכה, הנה אם תגלה את אותם המקומות שהיא החליטה להסתיר בפני בעלה, יכול לקרוא קריאת שמע כנגד אותם מקומות לדעתו של המאירי, ולזה כתב המאירי, "בכל מקום שאין דרכו להגלות", כלומר רק מה שמצד חוקות התורה ונדרי ההלכה המקובלים איש מפי איש], **אוסרת בק"ש, אף על פי שאינה אוסרת לדברי תורה.** [ומדוע נאסר דווקא בקריאת שמע? מכיון] **שהראייה גורמת הרהור.**

וכן שוק באשה [אסור להסתכל בשוק של אשתו בשעה שקורא קריאת שמע], **ושיער באשה** [נשואה] **הראוי להתכסות.** [=שימו לב למה שכתב המאירי, "הראוי להתכסות". ולמדים אנו מדבריו, שגם אשה נשואה לא כל שערה ממש חייב ומחוייב להיות מכוסה ללא אוויר כלל. ולכן אם אשתו של האדם נמצאת מולו וניכר חלק משערות ראשה, אולם ניכר חלק מועט שלא ראוי להתכסות מצד הדין, דבר זה אינו גורם גירוי לדעתו של המאירי, ולכן מותר לקרוא כנגדו קריאת שמע, וגם כאשר מדובר בנשים אחרות. וזה בניגוד לדעתו של רבינו הרמב"ם, שכתב והעלה, שכל הסתכלות באשה אחרת גורם להרהור. ושוב, אין לזה שום קשר לענין "חיוב כיסוי הראש". וכן מוכח מהמשך דבריו שכתב, "ושיער היוצא

חוץ לצמתה", שמותר לקרוא קריאת שמע בנגדו. וגם מוכח מכאן שהיו רגילות לגלות מעט שיער, ולא היו מכסות את כל הראש ממש ללא אוויר כלל].

וקול של זמר באשה ערוה לענין ק"ש, ובלבד במה שאין רגיל בה, אבל פניה וידיה ורגליה, וקול דיבורה שאינו לזמר, ושיער היוצא חוץ לצמתה, אין חושש להם. [=וזה שלא כדעתו של רבינו הרמב"ם, שלא חילק כלל. אמנם שוב מבואר מדברי המאירי, כי נשים נשואות היה להם שיער יוצא אע"פ שהיו שמות כיסוי הראש].

וכן באיש יצא שער ערותו דרך בגדו אינו חושש. וכן כתבו אחרוני הרבנים, ששיער הבתולות, אף על פי שכולו מגולה, מותר. אין הכונה אלא למסתכל. ובאשה אחרת [=בלומר באשה נשואה], **אפילו באצבע קטנה, כל שהוא מכוין לראות** [=להנות] **או לשמוע, אסור בכל שעה להסתכל בה ולשמוע קולה, אפילו קול שאינו של זמר, וכמו שאמרו קדושין ע' א' ברב נחמן, שאמר לרב יהודה, לישדר מר שלמא לילתא, ואמר ליה לא סבר לה מר, "קול באשה ערוה",** [משמע שענין "קול באשה ערוה" – ידבר רק באשה נשואה], **ומ"מ אפשר לומר ששאלת שלום והשבתו כעין זמר הוא". ע"כ.**

והנה מה שכתב המאירי בשם "אחרוני הרבנים", ששיער הבתולות אע"פ שכולו מגולה מותר". בוודאי כי דבר זה אינו מדוייק, שאע"פ שגילה דעתו שבוודאי הפנויות היו הולכות ללא כיסוי. הנה התערבב להם דין כיסוי הראש עם דין אחר שבאו חז"ל ללמד. כי חז"ל באו ללמד שלא יסתכל האדם על דברים שגורמים להרהור הלב בשעת קריאת שמע. ולכן בוודאי שאסור להסתכל אף בשיער הפנויות שמותרות ללכת בגילוי ראש ואינן צריכות כיסוי ראש כמו הנשים הנשואות, בשעת קריאת שמע! וכל זה מצד הרהור הלב! ואין שום קשר לענין זה שמותר לפנויה, גרושה, אלמנה, ללכת ללא כיסוי ראש, לזה שאסור לקרוא כנגד שערן בשעת קריאת שמע!

ומוכח מכאן, כי דין קריאת שמע, ודין הסתכלות הם שני דברים שונים, כמו שדין חיוב כיסוי הראש אין לו שום קשר ושום שייכות לענין "טפח באשה ערוה" או "שיער באשה ערוה". ולכן בתלמוד מיד הקשו, מה באת ללמד? לענין הסתכלות? הדבר פשוט שאצל אשת איש זה אסור. והדבר פשוט שאצל פנויה הדבר מותר ולא אסור, וגם לא מתקנת חכמים. אלא מה בא ללמד? לענין אשתו! שאפילו שמותר לאדם להביט באשתו כאשר היא נדה, ומותר לו להנות מיופיה! הנה בשעת קריאת שמע הדבר אסור בהחלט, וזה לא מצד זה שרגילה לכסותו או לא! אלא מצד זה שעצם יופי השיער הוא מגרה אם הוא מגולה.

כמו שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה ד)**:** "**ומותר לאדם להביט באשתו כשהיא נדה, ואף על פי שהיא ערוה, ואף על פי שיש לו הנאת לב ממנה בראייה הואיל והיא מותרת לו לאחר זמן אינו בא בזה לדבר מכשול וכו'". עכ"ל. ומה אשתו, שמותר לו להביט בה בשעת נדה, לא חששו שמא יבוא עליה, מכיון שהיא תהיה מותרת לו לאחר זמן, ובכל זאת אסרו בקריאת שמע כנגד אשתו, כל שכן בפנויה, שאינו יכול להיות עמה,**

כיצד יתבונן בשערות ראשה ויקרא קריאת שמע בכוונת הלב? אלא וודאי כי אסור לקרוא קריאת שמע, כנגד שום שיער של אשה, וזה לא כמו שכתב המאירי בשם אחרוני הרבנים. ולכן אפילו אצל פנויה, בין גרושה, בין בעולה, בין בתולה, אסור לקרוא קריאת שמע כנגד שיערן המגולה. אלא שההבדל בין אשתו לשאר נשים, שאצל אשתו רק בשיעור טפח הדבר מגרה וגורם להרהור, אולם אצל נשים אחרות כל הסתכלות ואפילו מועטת אסורה באמצע קריאת שמע.

ולפי דברי המאירי שכתב בשם "אחרוני הרבנים", יהיה מותר לקרוא קריאת שמע כנגד שיער של נשואה, אם רגילה ללכת בשיער גלוי! ודבר זה לא יתכן! אלא לעולם אסור לקרוא קריאת שמע כנגד שיער של שום אשה בין אשתו, בין פנויה, בין כלתו, בין גרושה, בין אלמנה, אסור בתכלית האיסור.

והמקור לכל התקלה החמורה הזו, הוא הראבי"ה, שהוא הראשון שכתב והבין שמותר להביט בשיער הבתולות בשעת קריאת שמע, וחשב שרבותינו בעלי התלמוד דברו בענין זה רק לאשה נשואה. והוא המקור של כולם לענין זה, ושגו אחריו והלכו בעצימת עינים אחר פירושו. ולא היא כלל וכלל.

ומה שכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה ג): "והדברים האלו אסורין בחייבי לאוין, ומותר להסתכל בפני הפנויה ולבדקה בין בתולה בין בעולה, כדי שיראה אם היא נאה בעיניו ישאנה ואין בזה צד איסור ולא עוד אלא שראוי לעשות כן, אבל לא יסתכל דרך זנות הרי הוא אומר ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה". עכ"ל. הנה אין הוא חזר בו ממה שכתב בפירוש המשנה שראינו לעיל, וכמו שכתב בלשונו הזהב, "... ואשה שאינה נשואה [=בין גרושה, בין אלמנה, בין פנויה, בין גויה, וכו' משמע שעד כאן דיבר באשה נשואה בלבד], מותר למי שאינה ערוה עליו ליהנות בהסתכלות בצורתה, ואין איסור בכך, אלא בדרך הצניעות והפרישות מן המותר, כדי שלא יכשל באיסור, לפי שהחסידים מתעבים את זה, ואף על פי שהוא מותר, מחשש שמא תהיה אותה האשה אשת איש ויתמיד כפי שהורגל מקודם, וכך ביארו בפירוש דברי איוב, "ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה", אבל אינו אסור [כלל]. אבל אם נסתכל בה [על מנת] לידע אם היא יפת מראה כדי שישא אותה, או מכוערת בצורתה ולא ישאנה, הרי זה חובה [ואסור לאדם להתחסד בכך], והתורה זירזה על כך, ו[אפילו] אנשי הצניעות מן התורניים עושים כן".

ומה שכתב, "אלא בדרך הצניעות והפרישות מן המותר, כדי שלא יכשל באיסור, לפי שהחסידים מתעבים את זה, ואע"פ שהוא מותר וכו'". כל אלו המילים הם בדיוק דברים שכתב במשנה תורה, "אבל לא יסתכל דרך זנות, הרי הוא אומר ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה". ומה שכתב, "אבל לא", אין זה "איסור", אלא הם דברי המלצה וזריזות טובים ומעולים, בדיוק כמו שכתב במשנה תורה. כי לא יתכן שיאמר במשנה תורה בלשון הזו: " ואשה שאינה נשואה מותר למי שאינה ערוה עליו ליהנות בהסתכלות בצורתה, ואין איסור בכך ... ואף על פי שהוא מותר ... אבל אינו אסור". עכ"ל. רבינו בכמה משפטים כותב שלוש

פעמים, "מותר", "ואף על פי שהוא מותר", "אבל אינו אסור". ועשה כל זה על מנת שחיבורו יהיה מדוייק ומושלם עם חוקות התורה, ולא הוסיף ולא גרע במשפטי התורה והיראה! ואף שלפי דעתי, אין לאדם להסתכל ולהביט בפנויה, ולא מצד עצם האיסור, אלא מצד הדברים שההסתכלות גורמת, והדברים ידועים לכל איש ואיש, ולכן אדם עם שכל ישר ימנע עצמו מהסתכלות והבטה אף בפנויה, ואף שאין זה אסור, ולא כתבתי ענין זה של הבטה בפנויה, אלא על מנת להוכיח, שאין שום קשר מדין טפח באשה ערוה לענין כיסוי הראש. ודו"ק.

"סיכום ההלכות וסיום סדרת המאמרים"

א) אשה גרושה, אלמנה, פנויה, פטורות מכיסוי ראש או מטפחת או כובע, וכל סוג של סממן שחייבות בו נשים נשואות, או שומרת יבם. ולא רק שפטורות, אלא אם הולכות עם כיסוי ראש ומדמות עצמן לנשים הנשואות, צריכות לפי עניות דעתי להוריד כיסויין.

ב) אשה נשואה חייבת מן התורה בכיסוי הראש כאשר יוצאת מפתח ביתה לרשות הרבים, וצריכה שכיסוי הראש יהיה ניכר, ולא רק שיהיה ניכר שהכיסוי על ראשה, אלא שיהיה ניכר כי מדובר באשה נשואה! ולא תשים על עצמה כובע כמו של האנשים שיכסה ראשה, שמלבד שיש כאן עבירה על מה שנאמר בתורה (דברים פרק כב פסוק ה פרשת כי תצא): "לֹא־יִהְיֶה כְלִי־גֶבֶר עַל־אִשָּׁה וְלֹא־יִלְבַּשׁ גֶּבֶר שִׂמְלַת אִשָּׁה כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־עֹשֵׂה אֵלֶּה". וכמו שאמרו בספרי (ספרי דברים פרשת כי תצא): "לא יהיה כלי גבר על אשה, וכי מה בא הכתוב ללמדנו? שלא תלבש אשה כלי לבנים, והאיש לא יתכסה צבעונים, תלמוד לומר תועבה, דבר הבא לידי תועבה, זהו כללו של דבר שלא תלבש אשה כדרך שהאיש לובש ותלך לבין האנשים, והאיש לא יתקשט בתכשיטי נשים וילך לבין הנשים. רבי אליעזר בן יעקב אומר מנין שלא תלבש אשה כלי זין ותצא למלחמה, תלמוד לומר לא יהיה כלי גבר על אשה והאיש לא יתקשט בתכשיטי נשים תלמוד לומר ולא ילבש גבר שמלת אשה". ע"כ. ולכן אשת איש מחוייבת בכיסוי המעיד עליה כי אשת איש היא, בין במראה עצמו של הכיסוי, ובין זה שיהיה ניכר מכל צידי הראש שיש עליה כיסוי ראש.

וכל הנשים ההולכות בלא כיסוי הראש, ידעו כי עוונם חמור, ועוברות על חוקות התורה והיראה, ומחללות את הארץ, וגורמות לזנות וזימה אשר הקב"ה שנא, ועתידות ליתן את הדין שעברו על עניני, "דת משה". וכל אשה שהולכת ומתנהגת בדרכי הצניעות, תדע כי הקב"ה ישלם שכרה, ומקדשת שמו יתברך בעולם, ובמעשיה שומרת את הארץ שלא תתחלל במעשים לא טובים. והדברים בדוקים ומוכחים.

ומכיון שאשה נשואה עוברת על חוקות התורה כאשר אינה הולכת עם כיסוי ראש, צריך הבעל ביישוב הדעת להוכיח את אשתו על כך, וינסה בכל מאמצי כוחו בדרכי שלום, לדבר על ליבה, שתשים כיסוי ראש על ראשה. ויקבלו שניהם שכר גדול מן השמים.

ג) מלבד זה שאשה נשואה חייבת בכיסוי ראש המעיד עליה כי אשת איש היא כאשר

יוצאת מפתח ביתה לשטח רשות הרבים. עוד חייבת לדאוג שדרך הכיסוי יהיה בצורה כזו שתאסוף את שערות ראשה, ולא יהיה שערה פזור ומפוזר, לא בחלק שמקדימה בראשה, ולא בחלק שמאחורה בראשה. וכל אשה שהולכת עם כיסוי ראש וניכר לכל ללא ספק כי אשת איש היא, אמנם מפזרת שערותיה ורואים את שערה משתלשל לאחד מן הצדדים, אע"פ שלא עברה על עבירה מן התורה, הנה בכל זאת נחשבת היא שעברה על מנהגי הצניעות של "דת יהודית". ויש לבעל להזהיר את אשתו על כך, כי שיער האשה כאשר הוא מפוזר או משתלשל מחוץ לכיסוי הראש, הוא מושך את תשומת לב הגברים יותר ויותר, ויש בו כדי לגרום לגברים לקרוץ לנשים הנשואות, ובכך יגרמו חלילה לחילול הארץ ויעלו חרון אף לפני הבורא יתעלה שמו.

ד) אסור בתכלית האיסור ללכת בפיאה נכרית ללא כיסוי הראש! שכל אשה ההולכת בפיאה נכרית ללא כיסוי הראש, עוברת על עניני דת משה, ועוברת על עניני דת יהודית. וחובה להזהיר את הנשים התועות והטועות על דברים חמורים אלו, שכן המון נשים ששמות פיאה נכרית הם שוגות בדבר, וחושבת שכל תכלית כיסוי הראש, הוא לכסות את שיערן הטבעי, ולא ידעו ולא יבינו את טעם הענין האמיתי שענין כיסוי הראש בא בעבורו, והם בחשיכה יתהלכו, ונטו אחר המשובשים מרבותיהם, שהחשיכו והמיתו על עמינו הטהור אסונות ודברים קשים מאוד. וזה עוד בלי שנדבר על כך, שהפיאה נכרית יש בהם תקרובות לעבודה זרה, שכן רוב השערות הללו באים ממקומות שהקריבו את שערותיהן לפני העבודה זרה שלהם.

ה) בגדר "גילוי" מעט מן השיער בצורה שאין זה נחשב "ראש פרוע", כבר ביארתי לכל אורך הדרך במאמרים הקודמים, שאשה ההולכת בכיסוי ראש הניכר ומגלה לכל כי אשת איש היא, ואינה הולכת בפיזור שיער היוצא מחוץ לכיסויה. הנה אם מגלה מעט משערות ראשה הקרובות למצח שאינן פזורות או משתלשלות לכל עבר, אין עוברת בכך על עניני – "דת יהודית", וכל שכן שלא עוברת בכך על עניני, "דת משה". אמנם תדע כל אשה שככל ותהיה צנועה יותר, כך מעלתה גדולה ומעולה, ויש לה להפקיד בעניני צניעות כמה שיותר, ולדאוג לעשות הכל על מנת לא למשוך לב הגברים, ואשה צריכה להיות יפה בעיני בעלה ולא בעיני אחרים חלילה. אלא שמחוייב אני לכתוב את הדין האמיתי והברור לי אחר החקירה הארוכה. ולכן אני חוזר וכותב, אם אשה מגלה מעט משערות ראשה באופן שאינו מפוזר או משתלשל לאחד מן הצדדים, כאשר הולכת עם כיסוי ראש הניכר, ומקנה לה שם של "אשת איש", הנה בוודאי כי אין שום טענה לבעל עליה, שעברה בכך על "דת יהודית" או על "דת משה", ואין הדבר בגדר שום איסור.

ו) גם פנויה, גרושה, אלמנה וכל כיוצא בהן, אסורות ללכת בפריעת הראש, וכדברי רבינו הטהור הרמב"ם שכך פסק. אולם אצלהם אין איסור זה מן התורה, אלא מצד המנהג שנהגו. וראוי להוכיח בנות ישראל על כך בדרכי שלום.

"פניה מעומק הלב לנשים הנשואות – אם ה-"זוהר" הוא קדוש..."?

הנה במאמר קצר זה, ארצה להסב את תשומת ליבן של הנשים הנשואות, אותם נשים אשר הולכות עם כיסוי ראש, אותם נשים אשר מוסרות את שיער ראשן ומצניעות אותו במטפחת כאשר יוצאות לחוץ לרשות הרבים. השאלה הראשונה שיש לשאול את אותן הנשים, "מדוע הינכם יוצאות עם כיסוי ראש"? שהרי לא כתוב בכל התנ"ך כולו, שום ציווי מפורש האומר, "שאשה צריכה לצאת עם סוג של בד על ראשה, או לאסוף שערות ראשה בכיסוי שנמצא על ראשה"!

ואם כן, האם תוכלי לענות על שאלה זו ולומר, מדוע את שמה כיסוי ראש? אלא התשובה היא ברורה ואם לא לכן, אז עכשיו תדעו את התשובה: "כך קבלנו במסורת פירוש התורה, מה שאנו קורין אותו ומאמינים בו הוא ה-"תורה שבעל פה" האמיתית, בעלת המסורת הבלעדית! כלומר, חז"ל בעלי המשנה והתלמוד, קיבלו במסורת איש מפי איש עד מפיו של משה רבינו ששמע וקיבל הכל מן הבורא, שכל אשה ואשה הנשואה, חייבת לכסות את ראשה, על מנת שידעו הרואים אותה כי נשואה היא! וכל אשה נשואה שעוברת על כך ויוצאת ללא כיסוי ראש המעיד שאשת איש היא, עוברת על איסור מן התורה, ומביאה מכשול על עצמה ועל אחרים!

כלומר עצם האמונה שלנו בתורה שבעל פה, עצם האמונה שלנו בזה שקבלנו תורה שבעל פה בנוסף לתורה שבכתב, אשר בעצם באה להסביר את התורה שבכתב, היא זו הגורמת לנשים הנשואות לצאת עם כיסוי ראש כאשר יוצאות לרשות הרבים. וכבר הארכתי כן בששה מאמרים, כפי שניתן לראות בלינק הזה והבאים אחריו: "האם אשה גרושה\אלמנה\פנויה חייבת בכיסוי הראש? (חלק א) | "ופרע את ראש האשה" – מה הוא "פריעת ראש"? וכיצד ספר הזוהר הטמא גרם לגירושין, בגידות, חוסר שלום בית, וחלק על תלמוד מפורש"?. ושם גם הוכחתי בצורה בלתי ניתנת להרהור, שאשה גרושה\אלמנה\רווקה אינה צריכה לצאת כלל עם כיסוי ראש, מכיון שאינה שייכת לאיש.

והנה המון נשים נשואות, קוראות לי כופר, יש"ו, רשע, שבתאי צבי, ועוד חירופים וגידופים שמשעשעים אותי מאוד! ודבר זה התגבר עוד יותר, בעקבות "בית הדין" סדום ועמורה המהובל של אורי כופר שר"י. שכבר הגבתי על כך במאמרים אלו: "אורי כופר שר"י – מרדעת של חמור". וכל זה בעבור שאני בעניותי הוכחתי שהספר הטמא "זוהר", הוא הזיה "פרו נוצרית" מובהקת. ולאמיתו של דבר, לומר על הספר הזה "פרו נוצרי", זו מחמאה למין הזבל אשר כתוב בספר הפגאני האלילי הנחות והבהמי הזה. כמו שהוכחתי באין ספור ראיות במאמרים הבאים: "שקר ה-"זוהר" (אופל) | הוכחה ברורה שמכשפי האופל למדו והגו מספר חנוך החבשי הטמא | חלק א'". וכן כאן: "שקר ה-"זוהר" (אופל) חלק ב' | שירוש עבודה זרה מקרבנו – שיבושי זמן בספר האופל". וכן כאן: ""לזווג את הבורא" – "ריבוי אלוהות" של ספר הזוהר הפגאני – כפירותיהם של המקובלים עם הוכחות חותכות". וגם כאן הוכחתי את כסילותם של שוחרי המאניה בעלי הטומאה והזיווגים העולים על שם "מקובלים": "כזבי

הקבלה החדשה – הבל ללא מסורת".

וזה הסיכום בקצרה של הטמא הזוהרי וכל מיץ הזבל שאוגר בתוכו, על ידי אחד מן החברים: "ספר-האופל מלא וגדוש בהזיות פגאניות, אין כמעט הזיה מאגית-פגאנית אחת שמכשפי האופל לא אימצו אל חיקם, והנה רק מעט-מזער מהזיותיהם הפגאניות: מכשפי האופל אובססיביים מאד לתיאור בורא-עולם כבעל גוף ומאפיינים גופניים אשר זקוק לנבראיו ותלוי ומושפע מהערצתם; הם מזייפים את יסוד ייחוד ה' באמרם שמדובר בייחוד-זיווג של ישויות אלוהיות בעליונים; הם מחדירים הזיות פגאניות כגון עוננות, ניחוש, כישופים, פנייה אל המתים, פנייה למליצי יושר ועוד; מערערים על מעמדו של משה רבנו; מרוממים את מעמדו של בר-יוחי עד להפיכתו לשיקוץ נעבד; מתארים ישויות אלוהיות נוספות מבלעדי הבורא, כגון כוחות טומאה ובראשם הסטרא אחרא; משחיתים את יסוד השכר והעונש בתארם את האדם כמי שאינו אחראי למעשיו, אלא כל מעשיו הינם תוצאה של "כוחות טומאה" ושאר הזיות; טוענים שהתורה ומצוותיה הינן סגולות פגאניות שנועדו "להוריד שפע", ממש כמו עובדי האלילים הקדמונים; תופשים את מעשה בראשית כפשוטו; תופשים את אגדות חז"ל כפשוטן, ועוד רבות". ע"כ.

אלא, מכיון שאני יודע, שבזכות נשים צדקניות ניצלנו כשהיינו בטומאת מצרים, ובזכותן נינצל לעתיד, אכתוב מאמר זה, ואולי אגרום לכמה נשים צדקניות, לשנות את גישתן כלפי הספר הטמא "זוהר" אשר מבזה את בעלי המשנה והתלמוד אשר להם המסורת הבלעדית של התורה שבעל פה. ושלא תחשבו כי אני מנסה להצדיק את עצמי או להוכיח את חפותי, כי איני דואג לנצחון עצמי! כי האמת עמי והראיות שהבאתי מספיקות על מנת להעיד על כך. אלא מה שנעלם ממכן נשים יקרות, הוא היותר חמור מכל בזיון שבעולם שתעשו ותאמרו כלפי. ובדיוק כמו שיאמרו לאדם שכל חייו עבד וסבל והתייגע בשביל הממון, שבכלל יש לו עושר גדול וזהב גדול מתחת לרצפה שבביתו! ואם הודיעו לו על כך בסוף ימיו? כיצד היה מצטער על כך? ולכן כאשר האמת נעלמת ממכן נשים יקרות, זה יותר חמור בהרבה מאשר הקללות שאתן מבזות אותי! כך אני רואה הדברים בהחלט!

וכמו שכתב רבינו לתלמידו באגרת של הרמב"ם לתלמידו יוסף (אגרות הרמב"ם עמוד קבה מהדורת קאפח אות ז): "... **ואני יודע ברור שכל שנתפרסם שמי שם יותר** [=במקום ששונאים את רבינו], מביאו דוחק הנסיבות הוא והנוהים אחריו, וכל מי שרוצה שתהא לו מעלה בעיני הבריות [כלומר, כל מי שרוצה שהבריות יאהבו אותו יצטרך רק] **להמעיט את חיבורי, ולהראות לבני אדם שהם יותר שלימים מכדי להזקק לעיין בו. ואף חולקים עליו, ו**[ואומרים אותם השפלים, ש]**אילו רצה אחד מהם לחבר** [ספר משנה תורה], **היה מחבר יותר טוב ממנו בזמן קצר. ואם יביאם הכרח הדברים** [על ידי שיתפרסם שמי עוד יותר, לא יחדלו משום פעולה, ואל תחשוב שלא יחלו] **לפקפק בדתיותי ומעשי,** [כי] **יעשו זאת** [בהחלט]. **ו**[דע כי] **כל זה, חי ה' בני, אינו מצער אותי, ואפילו ראיתיו ונעשה בנוכחותי, אלא הייתי מדבר בנימוס ושותק או עונה לפי המצב. כי אשר נעלם מהם באמת הוא יותר חמור מזה בהרבה. ואין אני דואג לנצחון עצמי, כי כבודי העצמי ומדותי לדעתי הוא להתעלם מן הסכלים, לא לנצח אותם במילים**". ע"כ. כלומר רבינו הרמב"ם שביזו אותו הקנאים הרע-

בנים המשומדים, בעבור דעותיו הישרות והנכוחות, כתב לתלמידו, שמה שנעלם האמת מבני אדם, הוא יותר חמור מכל בזיון והשמצות אשר אומרים עליו! כמו שכתב בלשונו, "כי אשר נעלם מהם באמת הוא יותר חמור מזה בהרבה". ולכן נשים יקרות, עליכן לחקור את הענין ואת הנושא שעוררתי את כל ישראל לעסוק בו, כי מדובר במינות ועבודה זרה שעם ישראל עובד לצערינו הרב בלא יודעין.

" אם ה-"זוהר" הוא קדוש... – את חייבת כיסוי ראש בבית"?

וכעת לענין שבו רציתי להסב את תשומת לב הנשים: הנה הסיבה שאתן קוראות לי כופר ושהמון בני אדם משמיצים אותי, הוא כמו שכתבתי והוכחתי, שספר האופל אינו שייך לרשב"י, וכמובן שמדובר בהזיה פרו נוצרית מובהקת, וחירוף וגידוף כלפי אלהינו האחד והיחיד.

אולם אתן, אשר מחשיבות אותו ל-"קדוש ומרומם", ואומרות שבזכות זה הספר, "תבוא הגאולה לעולם", אינכן מודעות למה שנאמר בו. שהנה כבר כתבנו למעלה, שאתן שמות כיסוי ראש על ראשכן, רק בגלל התורה שבעל פה! כלומר, רק בגלל שאתן מאמינות לחז"ל בעלי התלמוד והמשנה, שהם קיבלו הדברים במסורת, רק בגלל זה אתן מוסרות נפשכם ומכסות שיער ראשכן! ואם לא חז"ל, אין שום מקור לכך שאתן חייבות בכיסוי הראש כאשר אתן יוצאות לרשות הרבים!

אלא שלפי דעתכן, ספר האופל הטמא נכתב על ידי רשב"י! והאם ידעתן שרשב"י היה רבו של רבי יהודה הנשיא כותב המשנה ומעביר המסורה? כלומר שרבי יהודה הנשיא, היה אחד ממעבירי המסורת התורה שבעל פה כמו שידוע, והוא זה אשר כתב את המשנה? והנה, לא רק שאתן טוענות שהספר הטמא הזה, הנקרא "זוהר" נכתב על ידי רשב"י, אלא אתן טוענות שהוא קדוש ומרומם, ואף יביא את הגאולה.

והנה לאחר הבנה זו, כעת אשאל אתכן שאלה. האם כאשר נפסקה הלכה בתלמוד או במשנה ואין עליה ספק שזו ההלכה. מה יהיה הדין שלכן, אם תחליטו שלא לקיימו? כלומר, שאלתי היא, אם תחליטו שאתן רוצות לאכול עוף עם חלב, כלומר לבשל עוף בחלב, ואף לאוכלו ממש בפיכן, מה יהיה הדין שלכן? דינכן יהיה כך: "כופרות בגזירת חז"ל, יש לכן דין של ממרה האמור בתורה, ועתידות אתן ליתן את הדין! והוא הדין אם תחליטו בדעתכן, כי אינכן רוצות להדליק נרות לכבוד שבת קודש, כי אתן לא רוצות לעשות מה שחז"ל גזרו! מה דינכם יהיה? תחשבו לרשעיות, ממרות, וחייבות אתן דין גדול לאביכן שבשמים!

ואם כן, מוכח שכולכן מקיימו את מה שכתוב בתלמוד ובמשנה! ומדוע אינכן קוראות לו "קדוש", כלומר מעולם לא שמעתי שבנות ישראל אומרות, "התלמוד הקדוש", ואפילו לא שמעתי שאומרות, "התנ"ך הקדוש". והסיבה פשוטה. בעלי התלמוד והמשנה, כתבם מעיד על קדושתם, וכן הדין לתנ"ך, ואין צריך לומר עליהם, "קדוש".

אולם ספר האופל הטמא הפרו נוצרי, דאגו לקרוא לו המקובלים, "קדוש", על מנת שלא יהיה ניתן לערער על מעמדו הנחות. בכל אופן, לפי שיטתכן, הזוהר הוא קדוש ומרומם, והוא יביא את הגאולה. ואם כן בהכרח עליכן לציית לו ולכל מאמריו הכתובים בו, שכן לפי דעתכן, רשב"י קיבל והביא הדברים במסורה, ולפי שיטתכן, כל זמן שאתם לא מקיימות את הכתוב באופל, אתן מעכבות את הגאולה ואף כופרות בו, ואף כופרות בדברי תורה שבעל פה! שכן רשב"י היה רבו של מי שהעביר את המסורה!

וזו פסיקתו של ספר הזוהר הפרו נוצרי, ופסיקה זו שייכת אליכן, בנות ישראל הנשואות. וכתב המכשף (זוהר במדבר פרשת נשא מאמר הסוטה אות עז): "א"ר חִזְקִיָּה, תּוּנְבָא לֵיתֵי [=חלחלה, קללה, ובושה יבוא] עַל הַהוּא בַּר נָשׁ [=על בעלה של אותה אשה], דְּשָׁבַק לְאִנְתְּתֵיהּ דְּתִתְחַזֵּי מְשַׁעֲרָא דְּרֵישָׁהּ לְבַר. [=תבוא קללה, חלחלה וחולאים על אותו איש שהתיר לאשתו שיראה שערה משערות ראשה כאשר היא בביתה], וְדָא הוּא חַד מֵאִינּוּן צְנִיעוּתָא דְּבֵיתָהּ. וְאִתְּתָא דַּאֲפִיקַת מְשַׁעֲרָא דְּרֵישָׁהּ לְבַר, לְאִתְתַּקָּנָא בֵּיהּ, גָּרִים מַסְכְּנוּתָא לְבֵיתָא. [=וכל אשה המגלה שערות ראשה בביתה, גורמת לבעלה להיות מסכן, ממורמר, וכן לפרנסתו שתהיה נחותה וכו'], וְגָרִים לִבְנָהָא דְּלָא יִתְחַשְּׁבוּן בְּדָרָא. [=וגורמת לילדיה שיהיו מבוזין ומושפלין, ומעונין]. וְגָרִים מְלָה אַחֲרָא [=צרעת סבל ויסורים] דְּשַׁרְיָא בְּבֵיתָא. [=שישרו בביתה]. מַאן גָּרִים דָּא? [=מי גורם לכל זה?] הַהוּא שַׁעֲרָא דְּאִתְחֲזֵי מֵרֵישָׁהּ לְבַר. [=אותה אשה אשר מוציאה שערות ראשה בתוך ביתה!], וּמַה בְּבֵיתָא הַאי, כ"ש בְּשׁוּקָא, וכ"ש חֲצִיפוּתָא אַחֲרָא. ובג"כ אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פּוֹרִיָה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ". ע"כ.

והנה לפי דברי הנחות הזה, כל אשה נשואה שהולכת ללא כיסוי ראש בביתה, כלומר שלא מכסה את כל שערות הראש ממש, צריך שידע בעלה של אותה אשה כזו, שקללה תבוא עליו, וחלחלה תבוא עליו, ובושה תבוא עליו, וכל זה למה? משום שהוא מתיר לאשתו ללכת עם שיער גלוי בבית! שהרי לפי דעתו של המכשף הפרו נוצרי, חובה ללכת בביתה עם כיסוי ראש, שכן זהו אחד מדברי הצניעות החשובים! וממשיך ואומר המכשף, שתדע כל אשה שמגלה שערות ראשה בביתה, שהיא גורמת מסכנות ועניות לביתה! ולא רק זה, גורמת לילדיה שיהיו מבוזין, עניים, מסכנים, ולא יהיו חשובים בכלל בדור! ולא רק זה, אלא גורמת לנגע צרעת חמור שיבוא בביתה! וכל זה למה? משום שהולכת ללא כיסוי ראש בביתה שלה הפרטי!

וכך פירש הסולם השבור (במדבר פרשת נשא אות עז): "א"ר חזקיה תונבא וכו': א"ר חזקיה. חלחלה תבוא על אותו אדם, העוזב את אשתו שתראה משערות ראשה לחוץ, וזה הוא אחד מאלו צניעות שבבית. ואשה המוציאה משערות ראשה לחוץ [בתוך ביתה על מנת] להתיפות בו, גורמת עניות לבית. גורמת, שבניה לא יהיו חשובים בדור. וגורמת דבר אחר שישרה בבית. דהיינו צרעת. מי גרם לכל זה, היינו שער ההוא הנראה מראשה לחוץ. ומה בבית כך, כל שכן בשוק, וכל שכן חציפות אחר אם תראה ממנה, ומשום זה כתוב, אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך תונבא, פירושו תמהון וחלחלה (יומא פ"ג)". ע"כ.

והנה, מלבד זה שהמכשף הפרו נוצרי חולק על תלמוד מפורש אשר אני אציג בהמשך,

שכל השבח של האשה שהיא מראה את שערות ראשה לבעלה, ומחכה לו בבית עם שערות פזורות ויפות! וכל זה על מנת שתמיד יאהב אותה ותהיה מוצאת חן בעיניו.

הנה כעת, מה יענו אותן נשים נשואות שקוראות לי כופר? וקוראות לי "יש"ו"? האם אתן הולכות עם כיסוי ראש בבית שלכן? האם אתן נזהרות שלא יראה שום שיער משערות ראשכן כאשר אתם בבתיכן? שכן אם אתן לא נזהרות בזה, הרי שאתן אלו הגורמות לבעלים שלכם להיות חולים, עניים, מרודים, שבורים, וכל מה שיעבור על הבעל שלכן, הכל בגלל זה שבבית הפרטי שלכם הלכתם ללא כיסוי שמכסה את כל שערות הראש!

ואם תאמרו שלא ידעתן על כך, ורק עכשיו אתן יודעות על כך, הנה עליכן ועל בעליכם לנהוג בדבר זה תכף ומיד! שאם לא כן, אתם חולקים וכופרים בתנא החשוב "רשב"י", שהרי אתם טוענים שהוא זה שכתב את ספר האופל הפרו-נוצרי נכון? ואיך תהיו כופרים כמוני ולא תקיימו את דבריו של המכשף? הרי לא תוכלו לומר, איננו מקיימים את דבריו של מביא הגאולה הוא ספר הזוהר? וכיצד תביאו את הגאולה, אם אתן לא מקיימות ענין פשוט זה שאמר לכן? מה בסך הכל אמר המכשף? שלא יראה שיערה משערות ראשכן? חובה עליכן לקיים זאת!

ובפרט כאשר מדובר בילדים שלכם! כיצד תפקירו את הגוזלים שלכם היקרים מכל? הרי המכשף כותב במפורש, "וְגָרִים לִבְנָהָא דְּלָא יִתְחַשְּׁבוּן בְּדָרָא. [=וגורמת לילדיה שיהיו מבוזין ומושפלין]". ע"כ. כלומר, תדעי לך אשה יקרה, כאשר את קוראת לי כופר, ואת מרוממת את ספר הזוהר הפרו נוצרי, אם את לא מקיימת מה שכתוב בו, הנה את גורמת לילדים שלך שיסבלו בעתיד, ולא רק שיסבלו, אלא לא יהיו חשובים! וכל הזמן יהיו מושפלים!

ואם תאמרו שאתן לא מקבלות את מה שהבאתי לפניכן, ולא מקיימות את שכתוב בו! הנה הרי שהוכחתם בדבריכם, כי לספר הטמא הזה אין שום מעמד חשוב בעינכן! כי לא תוכלו לומר כן על התלמוד והמשנה, נכון? כי אם תאמרו שאינכן מקבלות מה שנפסק במשנה ובתלמוד, הרי שהינכם כופרות בהרבה יותר ממני!

ואיני מבין, אם כך תאמרו באמת, כלומר אם תאמרו שאתן לא מקבלות מה שכתב בספר האופל גבי כיסוי הראש בבית, כיצד תרהיבו עוז ותאמרו בפיכן, שאינכן רוצות לקיים את דברי רשב"י? שהרי רשב"י היה חלק ממקבלי המסורת התורה שבעל פה? ואם הבעל שלכם יסכים עמכם שלא תשימו כיסוי ראש בבתיכן אף שכך כתב המכשף הזוהרי, ובכך יסתכן בקללות שאמר המכשף! אז תצטרכו לשאול אותו, "מדוע אינך מניח תפילין בחול המועד"? שהרי כל הגאונים, כל גדולי הראשונים לפני שיצא ספר האופל לעולם, כולם הניחו תפילין בחולו של מועד! ותאמרי לו, "והרי שהסיבה שאינך מניח תפילין בחול המועד, הוא משום שכך כתוב בספר הזוהר"! ואם כן כיצד אתה פוטר אותי מלשים כיסוי ראש בביתי? כיצד אתה מצד אחד, מבטל תפילין בחול המועד, ונכנס בסכנה של ביטול מצוות עשה בכל יום, ומצד שני אתה פוטר אותי מכיסוי ראש בביתי? האם אפשר לשטות כך בדברי חז"ל והמסורה?

ועוד, שהרי הקללה שמובאת לגבי כיסוי הראש בבית, היא בהרבה יותר חמורה מאשר הנחת תפילין בחול המועד! כי אם אתה לא מחייב אותי בכך, ספר הזוהר כותב שאתה גורם לעצמך להיות חולה, מעונה, ואני גורמת לילדינו להיום עניים ומעונים! כיצד תסכים לזאת?

והנה כל אשה חכמה אשר עיניה בראשה, מספיק לה להבין, שמישהו כאן ניסה להכשיל את עם ישראל, מישהו כאן היה הוזה הזיות, ואת הזיותיו ייחס לרשב"י התנא הטהור! וגרם לדברים קשים בביתו של האדם, עד כדי כך שהמון בנות ישראל עושות גלח בראשן, ונראים מגונות בעיני בעליהן! ולא רק שכתב הזיות, אלא שחלק על המסורת של חז"ל ועל דבריהם החכמים מכל.

"שבח האשה שמגדלת שערות ראשה ומתיפה בעיני בעלה"

שכן אמרו בתלמוד (בבלי מסכת עירובין דף ק עמוד ב): "במתניתא תנא: מגדלת שער כ-"לילית", ויושבת ומשתנת מים כבהמה, ונעשית כר לבעלה. – ואידך – הני שבח הוא לה". ע"כ. וכתב רבינו המאירי, "אף על פי שמדת הצניעות משובחת אצל הכל, בנשים משובחת ביותה. ואעפ"כ כל שמתחבבת אצל בעלה ומפייסתו לכונת מצוה, אין זה פריצות אצלה, אלא זריזות ומדה מעלה, ושכרה שמור לה לצאת ממנה בנים הגונים, הואיל ואין כונתה אלא לכך וכבר העיד הכתוב ותצא לאה לקראתו וגו'". ע"כ. ובתלמוד זה מבואר, שבנות ישראל לא עושות שיער קצר או קצוץ, כי גנאי הוא להן מאוד. אלא מגדלות שיער ארוך ויפה, וכל זה עושות לשם שמים, על מנת להתחבב על בעליהן. ואין זה מנהג פריצות כלל, אלא שבח הוא לה שמושכת את בעלה על ידי שערה היפה, ומקבלת על כך שכר גדול, שכן בכך גורמת לבעלה שלא יתן עיניו באחרות!

וזה בניגוד למה שכתב המכשף הזוהרי הטמא מפי הגבורה, שגם אשה בביתה אסור לה ללכת בגילוי הראש. ובכך גרם לאסונות נוראים בתוך הבית, כי מבואר בתלמוד ששבח לאשה לגדל שערות ראשה בשביל להיות יפה בעיני בעלה, ומה יעשה הבעל ולא יראה שערות ראשות היפות של אשתו? יביט בחוץ!

ומפני מה נקטו רבותינו ואמרו שמגדל שערות "כ-לילית" דווקא? מכיון שלא מצאנו חי שמלא בשערותיו כמו הלילית! ומה הוא הלילית? נאמר בישעיהו (פרק לד פסוק יד): "וּפָגְשׁוּ צִיִּים אֶת־אִיִּים וְשָׂעִיר עַל־רֵעֵהוּ יִקְרָא אַךְ־שָׁם הִרְגִּיעָה לִילִית וּמָצְאָה לָהּ מָנוֹחַ". לילית הוא סוג העוף ממשפחת הינשופים שאין לו נחת בסביבת בני אדם, וכל רעש הכי קטן מעירו. ולכן יש לו מנוח ושקט במקום שאין בו בני אדם. והוא הינשוף הזה, הוא מלא ונדוש בשערות. ולכן רבותינו אמרו, המגדלת שיער – כ-"לילית" שבח הוא לה! ולא רק מפני שהינשוף מלא בשערות בחרו חז"ל לדמות את גידול שערות הראש לינשוף. אלא כמו שהאשה הצנועה משמשת מטתה במקום שלא נראה, ומשמשת מטתה בלילה, אז חז"ל במילה אחת אשר נקראת, "לילית", הכניסו כמה דברים גדולים של מוסר! כך בדיוק לומדים תלמוד ותורת אמת!

ובאתר ויקיפידה נכתב כך (ערך ינשוף) "גודל הינשופים הוא כגודל תרנגולת צעירה, אך בגלל נוצותיהם התפוחות הם נראים גדולים יותר מגודלם הממשי ... הינשוף פעיל רק בלילה ... הינשופים חיים בזוגות ... הינשופים אינם בונים קנים, אלא גרים במקומות נטושים וחשוכים כמו: גזעים חלולים של עצים, כוכים, סלעים, או קנים נטושים של ציפורים אחרות. וכן מצאתי שיש ינשוף הנקרא, "לילית", והיא סוג של עוף דורס לילי ממשפחת הינשופיים. היא שוכנת עצים, לרוב ביערות. רוב היום היא נשענת על גזע העץ וישנה, אך היא ערנית מאוד לשינויים סביבה. כל רחש קל יעיר אותה והיא תמהר להתחבא. בהיותה עוף לילי, היא מתעוררת בלילה ומחפשת את טרפה. כמו כן בזן לילית של הינשופים, ישנו עוד זן לילית מצויה שנקרא "לילית מצויה". בכל אופן אנו רואים כיצד רבותינו הטהורים דקדקו היטב בדבריהם.

ואוי לאותם חסידויות של רשעים ארורים, שגילחו את השיער שלבנות ישראל, אוי להם ואוי לנפשם, צאו וראו מה הטמא הזוהרי הזה גרם לבנות ישראל, להיות שבויות חרב לפני בעליהן! וכמו שנאמר בתורה (דברים פרק כא פסוק יב פרשת כי תצא): "וְהֵבֵאתָהּ אֶל־תּוֹךְ בֵּיתֶךָ וְגִלְּחָה אֶת־רֹאשָׁהּ וְעָשְׂתָה אֶת־צִפָּרְנֶיהָ". והרי שגילוח האשה הוא ניוול גדול, עד שגורם לאדם לשנוא אותה! וכל שכן הדבר באשתו, שכבר היה עמה הרבה פעמים, ויכול ביותר קלות לקוץ בה, אם תגלח שער ראשה, כיצד בעלה יאהב אותה?

וכתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות מלכים פרק ח הלכה ה): "וכיצד דין ישראל ביפת תואר, אחרי שיבעלנה ביאה ראשונה והיא בגיותה אם קבלה עליה להכנס תחת כנפי השכינה מטבילה לשם גרות מיד. ואם לא קבלה, תשב בביתו שלשים יום, שנאמר ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים, וכן בוכה על דתה ואינו מונעה, ומגדלת את צפרניה, ומגלחת את ראשה כדי שתתגנה בעיניו, ותהיה עמו בבית, נכנס ורואה אותה, יוצא ורואה אותה, כדי שיקוץ בה, ומגלגל עמה כדי שתקבל, אם קבלה ורצה בה, הרי זו מתגיירת וטובלת ככל הגרים".

והרי שתגלחת הראש לבת ישראל הוא גנאי גדול. ארור מכשף הזוהר, ארור משה די ליאון שר"י, ארורים המקובלים שהרסו לנו ולבנות ישראל את החיים בחומרות יתירות ובהזיות קשות מאוד שהרסו את דת ישראל ומסורת תורה שבעל הפה הבלעדית.

ונחתום בדבר אחד שיהיה ברור לכל, וידעו כולם שמעולם ספר הזוהר לא נכתב בידי רשב"י או יצא תחת ידו של אחד מרבותינו בעלי המשנה או בעלי התלמוד הטהורים. כתב רבינו הטהור (רמב"ם הלכות ממרים פרק א הלכה א – ב): "בית דין הגדול שבירושלים הם עיקר תורה שבעל פה, והם עמודי ההוראה ומהם חק ומשפט יוצא לכל ישראל, ועליהן הבטיחה תורה שנאמר על פי התורה אשר יורוך זו מצות עשה, וכל המאמין במשה רבינו ובתורתו חייב לסמוך מעשה הדת עליהן ולישען עליהן.

כל מי שאינו עושה כהוראתן עובר בלא תעשה שנאמר לא תסור מכל הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, ואין לוקין על לאו זה מפני שניתן לאזהרת מיתת בית דין, שכל חכם שמורה על דבריהם מיתתו בחנק שנאמר והאיש אשר יעשה בזדון וגו', אחד דברים שלמדו אותן מפי

השמועה והם תורה שבעל פה, ואחד דברים שלמדום מפי דעתם באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן ונראה בעיניהם שדבר זה כך הוא, ואחד דברים שעשאום סייג לתורה ולפי מה שהשעה צריכה והן הגזרות והתקנות והמנהגות, כל אחד ואחד מאלו השלשה דברים מצות עשה לשמוע להן, והעובר על כל אחד מהן עובר בלא תעשה, הרי הוא אומר על פי התורה אשר יורוך אלו התקנות והגזירות והמנהגות שיורו בהם לרבים כדי לחזק הדת ולתקן העולם, ועל המשפט אשר יאמרו אלו דברים שילמדו אותן מן הדין באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן, מכל הדבר אשר יגידו לך זו הקבלה שקבלו איש מפי איש". ע"כ.

והנה בפרק ב' כתב רבינו (רמב"ם הלכות ממרים פרק ב הלכה ה): "בית דין שנראה להן לגזור גזירה או לתקן תקנה או להנהיג מנהג צריכין להתיישב בדבר ולידע תחלה אם רוב הצבור יכולין לעמוד בהן או אם אין יכולין לעמוד ולעולם אין גוזרין גזירה על הצבור אלא אם כן רוב הצבור יכולין לעמוד בה". ע"כ.

והנה בוודאי מוכח מכאן, כי רשב"י לעולם לא היה מורה בעניינים הלכתיים\מנהגים מדברים שקיבל בסודות! שהרי בכדי לגזור גזירות על הציבור, ואפילו רק לתקן מנהגים! חייב היה רשב"י בית דין שלם על מנת לגזור תקנה או מנהג. ואם רשב"י הוא זה שגזר תקנה ואיים בקללות חריפים על אשה שהולכת ללא כיסוי ראש בביתה, שמלבד שזהו נחיתות המחשבה, אז צריך לומר שישב עם בית דין שהסכים על הגזירות שלו! ואם הסכימו על גזרותיו, כיצד אף אחד מחכמי המשנה ולא מחכמי התלמוד ידע או שמע על כך? ואם המתעקש מתעקש לומר שרשב"י הוא בעל הספר הטמא זוהר, אז הוא מעליל עלילה על רשב"י שגזר גזירות בלא בית דין שלם שנשא ונתן בדבר! וזה חירוף שמעליל האדם על תנא טהור כרשב"י.

ממני אליכן בנות ישראל הטהורות. יהי רצון שתשכילו לדעת את האמת אמן. חן שאולוב ספרדי טהור.